

د افغانستان اسلامي جمهوریت
د مالیې وزارت
د عواید و لوی ریاست

پر عایداتو د مالیاتو قانون تعلیماتنامه

مسوده

۱۳۸۹ لمریز کال، د وری میاشت

پر عایداتو د مالیاتو قانون تعلیماتنامه
۱۳۸۹ لمریز کال، د وری میاشت

Downloaded From AWK Library
awklibrary.com

د محتوياتو لړليک

۷	.....سريزه
۸	.....لومړۍ څپرکۍ (عمومي احکام)
۹	.....۱ ماده (مبني يا پيل)
۱۰	.....۲ ماده (د تطبيق)
۱۳	.....۳ ماده (مالي کال)
۱۵	.....۴ ماده (د ماليې سنجش)
۱۷	.....۵ ماده (د مېشتو اشخاصو ماليه)
۲۰	.....۶ ماده (د نامېشتو اشخاصو د مالياتو معافيت)
۲۱	.....۷ ماده (د مالياتو ورکړه او مجاز کسرات)
۲۳	.....۸ ماده (د اقتصادي فعاليتونو ماليات)
۲۹	.....۹ ماده (د بهرنيو هېوادونو او نړيوالو مؤسسو ماليات)
۳۰	.....۱۰ ماده (د مؤسسو د مالياتو معافيت)
۳۳	.....۱۱ ماده (د دولتي ادارو مالياتي معافيت)
۳۵	.....دويم څپرکۍ (د ماليې وړ عوايدو ټاکل)
۳۶	.....۱۲ ماده (مصطلحات او تعريفات)
۳۷	.....۱۳ ماده (مالياتو ته تابع عايدات)
۵۰	.....۱۴ ماده (د مالياتو غير تابع عايدات)
۵۵	.....۱۵ ماده (د احتراقي توکو مالياتي معافيت)
۵۶	.....۱۶ ماده (د غير منقولې شتمنۍ پراجاړې او کرايې ماليات)
۵۷	.....۱۷ ماده (له معاشاتو او مزدودنو څخه د ماليې د وضع کولو مکلفيت)
۵۹	.....۱۸ ماده (د مجرايي وړ لگښتونه)
۶۹	.....۱۹ ماده (غير قابل مجرايي لگښتونه)
۷۲	.....۲۰ ماده (د کورنيو سرچينو عوايد)
۸۰	.....دريم څپرکۍ (د شتمنۍ د لېږد، تبادلې او خرڅلاو له درکه گټه يا تاوان)
۸۰	.....۲۱ ماده (پر عايداتو د مالياتو تابع گټه)
۸۱	.....۲۲ ماده (د مالي کال د ماليې وړ گټه)
۸۲	.....۲۳ ماده (د شتمنۍ د لېږد څخه ماليه)
۸۳	.....۲۴ ماده (د ماليې وړ عوايدو څخه د لگښتونو وضع)
۸۵	.....۲۵ ماده (د ورځې په بيه د ماليې ټاکل)
۸۶	.....۲۶ ماده (د لېږدونې هغه ډول چې د مالياتو پر مکلفيت اغېزه ونه لري)

- ۲۷ ماده (د مالیې وړ عوایدو څخه د رامنځته شوي تاوان وضع کول)..... ۸۷
- ۲۸ ماده (د مالیې وړ عوایدو څخه د اضافي تاوان نه کسر کول)..... ۸۸
- ۲۹ ماده (د شتمني د ارزښت له تزئید یا ډېرېدو څخه د مالیه سنجش)..... ۹۱
- ۳۰ ماده (د منقولې او غیر منقولې شتمني پر خرڅلاو مالیات)..... ۹۳
- خلورم څپرکی (شرکتونه)..... ۹۷
- ۳۱ ماده (پېژندونه او تعریفونه)..... ۹۸
- ۳۲ ماده (پر محدود المسؤلیت او مختلط تضامني شرکتونو د تطبیق وړ احکام)..... ۹۸
- ۳۳ ماده (د تضامني شرکتونو مالیات)..... ۹۹
- ۳۴ ماده (د خالصو عوایدو ټاکل)..... ۱۰۰
- ۳۵ ماده (د لاسته راغلو عوایدو وپش)..... ۱۰۱
- پنځم څپرکی (د محاسبې قاعدې)..... ۱۰۴
- ۳۶ ماده (د اسنادو جوړول او ساتنه)..... ۱۰۵
- ۳۷ ماده (د محاسبې وروستنۍ لارې چارې)..... ۱۰۶
- ۳۸ (د محاسبې نغدي طریقه)..... ۱۰۹
- ۳۹ ماده (د اسنادو او دفاتر بڼه او محتوا)..... ۱۱۳
- ۴۰ ماده (د کال په وروستۍ برخه کې موجودي)..... ۱۱۳
- ۴۱ ماده (د دوو یا زیاتو سوداگریزو مؤسسو د عوایدو تثبیتول)..... ۱۱۶
- شپږم څپرکی (د سهامی او محدود المسؤلیت شرکتونو په اړه ځانگړي احکام)..... ۱۲۰
- ۴۲ ماده (د عملیاتي زیان مجرایي)..... ۱۲۱
- ۴۳ ماده (د شرکت د شتمني وپشل سهم لرونکي ته)..... ۱۲۲
- ۴۴ ماده (د شرکت د ډرنگولو پرمهال د شتمنیو وپشل)..... ۱۲۴
- ۴۵ ماده (د پیسو یا نورو شتمنیو وپشل)..... ۱۲۴
- ۴۶ ماده (د مالیه وضع کول)..... ۱۳۲
- ۴۷ ماده (د زیان مجرایي او استهلاك)..... ۱۳۹
- اووم څپرکی (د بیمې د شرکتونو مالیات)..... ۱۳۵
- ۴۸ ماده (د بیمې د شرکتونو په اړن د تطبیق وړ احکام)..... ۱۳۶
- ۴۹ ماده (د بیمې د شرکتونو پر عایداتو د مالیاتو تابع عواید)..... ۱۳۷
- ۵۰ ماده (د بیمه شوو مالیاتي معافیت)..... ۱۳۸
- ۵۱ ماده (د بیمې د شرکتونو غیر قابل مجرایي تادیات)..... ۱۳۹
- ۵۲ ماده (د بیمې د شرکتونو د مجرایي وړ تادیات)..... ۱۴۰
- ۵۳ ماده (د بیمې د بهرنیو شرکتونو د مالیې وړ عوایدو تثبیتول)..... ۱۴۲

- ۱۴۸..... اتم خپرکی (د بانکونو، سهامی شرکتونو، پورونو او پانگه اچونې مالیه)
- ۱۴۹..... ۵۴ ماده (مالیاتو تابع گټې او تاوانونه)
- ۱۴۲..... ۵۵ ماده (د ضروري لگښتونو مجرایي)
- ۱۴۸..... ۵۶ ماده (زېرمه کې زیاتوالی)
- ۱۴۹..... ۵۷ ماده (په ارزښت کې ډېروالی او لږوالی)
- ۱۵۴..... نهم خپرکی (د عایداتو له منابعو څخه د مالیې وضع کول)
- ۱۵۵..... ۵۸ ماده (د مالیې وضع کول انتقالول)
- ۱۵۳..... ۵۹ ماده (د ودانیو او کورونو د کرایې مالیه)
- ۱۵۷..... ۶۰ ماده (د مالیاتو د ورکړې معیاد او انتقال)
- ۱۵۹..... ۶۱ ماده (د صورت حسابونو چمتو کول)
- ۱۵۹..... ۶۲ ماده (د صورت حساب د ارایې معیاد)
- ۱۶۰..... ۶۳ ماده (د اظهارلیک وړاندې کول)
- ۱۶۵..... لسم خپرکی (د انتفاعي معاملاتو مالیه)
- ۱۶۲..... ۶۴ ماده (د انتفاعي معاملاتو مالیه)
- ۱۶۷..... ۶۵ ماده (د انتفاعي معاملاتو د مالیې معافیت)
- ۱۷۱..... ۶۶ ماده (د انتفاعي معاملاتو د مالیې نورم)
- ۱۷۸..... ۶۷ ماده (د انتفاعي معاملاتو د مالیاتو تطبیق)
- ۱۸۴..... یوولسم خپرکی (ثابت مالیات)
- ۱۸۵..... ۶۸ ماده (ثابتو مالیاتو ته تابع انتفاعي فعالیتونه)
- ۱۸۱..... ۶۹ ماده (د ثابتې مالیې ورکړه)
- ۱۸۱..... ۷۰ ماده (د وارداتي اموالو ثابتې مالیه)
- ۱۸۳..... ۷۱ ماده (د ترانسپورت ثابتې مالیه)
- ۱۸۵..... ۷۲ ماده (د قراردادي موضوعي مالیه)
- ۱۸۸..... ۷۳ ماده (د تندرتون د عوایدو ثابتې مالیه)
- ۱۹۰..... ۷۴ ماده (د ژرندي، پایکوب، د تېل اېستلو او حلایي، د برقي او اوبو د گڼیو د ماشینونو ثابتې مالیه)
- ۱۹۱..... ۷۵ ماده (د وړو تشبثاتو د ثابتې مالیې ټاکل) (هرډول تشبث)
- ۱۹۲..... ۷۶ ماده (د معافیت په برخه کې تعدیلات)
- دولسم خپرکی (د معدن پر جواز لرونکو، د معدن صلاحیت لیک او د هایدروکاربن په قرارداد د مالیاتو د وضع کولو مقررات)
- ۲۰۴.....
- ۲۰۵..... ۷۷ ماده (تعریفونه)

- ۷۸ ماده (د ۱۲ څپرکي لومړيتوب) ۲۰۰
- ۷۹ ماده (د QEIT مالياتي مکلفیتونه) ۲۰۱
- ۸۰ ماده (د انتفاعي معاملاتو مالیه) ۲۰۲
- ۸۱ ماده (د کسراتو استهلاک) ۲۰۴
- ۸۲ ماده (د سپرک جوړولو لگښتونه) ۲۰۸
- ۸۳ ماده (له تولیدې مخکې لگښتونه) ۲۰۹
- ۸۴ ماده (د چاپېریال او ټولنیز مکلفیت د بودجې د تمویل لپاره پولي صندوق ته د بسپنې لپاره د کسراتو وضع کول) ۲۱۴
- ۸۵ ماده (د تړونونو د زیان او دوام انتقال) ۲۱۶
- دیارلسم څپرکی (د ماليې سنجش، اظهارلیکونه، اعتراضونه او د ماليې ورکړه) ۲۲۲
- ۸۶ ماده (د مالیه ورکونکي د پېژندنې نمبر) ۲۲۷
- ۸۷ ماده (د ماليې سنجش او تعدیل شوي سنجشونه) ۲۲۷
- ۸۸ ماده (د اظهارلیک وړاندې کول او د ماليې ورکول) ۲۲۸
- ۸۹ ماده (اعتراضونه او غوښتنې) ۲۲۹
- ۹۰ ماده (بیا ورکړې) ۲۳۲
- ۹۱ ماده (د معلوماتو راټولول) ۲۳۳
- څوارلسم څپرکی (تطبيقي احکام) ۲۴۲
- ۹۲ ماده (له درېیم ګړي څخه د نا ورکړل شوې ماليې راټولول) ۲۴۳
- ۹۳ ماده (د ریسانو، سهم لرونکو او نورو اشخاصو مالياتي مکلفیت) ۲۴۳
- ۹۴ ماده (ممنوع الاخراج اشخاص) ۲۴۴
- ۹۵ ماده (د تشبثاتو تړل او بندول) ۲۴۵
- ۹۶ ماده (د مالیه ورکونکي لخوا شتمنۍ ته د لاسرسي محدودیت) ۲۴۶
- پنځلسم څپرکی (د ماليې له کتمانې مخنیوی) ۲۵۲
- ۹۷ ماده (د اړوندو اشخاصو ترمنځ معاملي) ۲۵۳
- ۹۸ ماده (د ماليې له کتمانې مخنیوی) ۲۶۷
- شپاړلسم څپرکی (اضافي ماليې او جریمې) ۲۷۷
- ۹۹ ماده (سرغړونې او جریمې) ۲۷۸
- ۱۰۰ ماده (پر عایداتو اضافي مالیه په هغه صورت کې چې مالیه ځنډمنه شي) ۲۷۹
- ۱۰۱ ماده (پر عایداتو اضافي مالیه په هغه صورت کې چې اسناد ونه ساتل شي) ۲۸۰
- ۱۰۲ ماده (پر عایداتو اضافي مالیه په هغه صورت کې چې اظهارلیک وړاندې نشي) ۲۸۳
- ۱۰۳ ماده (پر عایداتو اضافي مالیه په هغه صورت کې چې مالیه ځنډمنه شي) ۲۸۷

- ۱۰۴ ماده (پر عایداتو اضافي ماليه په هغه صورت کې چې ماليه تادیه نه شي) ۲۷۸
- ۱۰۵ ماده (د ماليه ورکوونکي تشخیصیه نمبر پورې اړونده پر عایداتو اضافي ماليه) ۲۸۰
- ۱۰۶ ماده (هغه سرغړونې چې د مالیاتي کارکوونکو لخوا تسرسره شوي) ۲۸۱
- ۱۰۷ ماده (د اضافي ماليې د راټولولو واک) ۲۸۲
- اولسم څپرکی (وروستی مادې) ۲۹۳
- ۱۰۸ ماده (د فورمو او طرز العملونو تهیه کول) ۲۹۴
- ۱۰۹ ماده (د کاري جواز نه صادرول) ۲۹۵
- ۱۱۰ ماده (د معافیت لپاره د مستحق کېدو شرایط) ۲۹۸
- ۱۱۱ ماده (پر عایداتو د مالیاتو قانون لوړوالی) ۲۹۹
- ۱۱۲ ماده (د ورکړې وړ مالیات او مسؤلیتونه) ۳۰۱
- ۱۱۳ ماده (د نافذېدو نېټه) ۳۰۳

سریزه :

پر عایداتو د مالیاتو د قانون تعلیماتنامه د مالیې وزارت دهغه صلاحیت پر بنسټ ترتیب شوی ده چې د ۱۳۸۸ هجري لمريز کال د مالیاتو قانون د ۱۰۸ مادې د ۲مې فقرې لمخې نوموړي وزارت ته ورکړ شوی دی. د دغې تعلیماتنامې د اوډون یا ترتیب موخه دا ده چې د عوایدو لوی ریاست او نورو اړوندو ادارو ته د ۱۳۸۸ کال د مالیاتو قانون د تعبیر او تفسیر او پلي کولو په اړه اضافي لارښوونې او معلومات برابر شي. کله چې په ځانگړي توگه د عوایدو لوی ریاست نوم یادېږي، د مستوفیتونو په گډون د نوموړي ریاست ټولې ځانگړې رانغاړي. د دغې تعلیماتنامې د لوستلو په وخت کې باید هر لوستونکی پدې وپوهېږي چې د حکمي او حقیقي اشخاصو په گډون ټول اشخاص په افغانستان کې د مېشتو اشخاصو په توگه گڼل کېږي مگر دا چې قانون په دې اړه په بل ډول حکم کړی وي.

برسېره پردې، لاندې محاسبوي نومونې یا اصطلاحات (چې یواځې پر دوی پورې محدودې نه دي) لکه عواید، ناخالصه گټه، عملیاتي لگښت او خالص مفاد عموماً د محاسبوي مفاهیمو په توگه منل شوي دي مگر دا چې د دغه قانون احکام په بل ډول حکم وکړي. دغه مفاهیم د محاسبې د نړیوالو معیارونو د هیئت لخوا تشریح او تعریف شوي دي. تر هغه وخته پورې چې افغانستان خپل محاسبوي معیارونه رامنځ ته کوي، د عوایدو لوی ریاست باید له دغو نومونو (اصطلاحاتو) څخه چې د محاسبې د نړیوالو معیارونو ادارې لخوا ټاکل شوي دي، ومني او ترې استفاده وکړي.

په دغې تعلیماتنامه کې پر عایداتو د مالیاتو قانون هره ماده په جلا توگه وجود لري او له هرې مادې سره اړوند مقررات له مادې نه وروسته ذکر شوي دي. د قانون حکمونه په دغې تعلیماتنامه کې نغښتي او د مقرراتو یوه برخه تشکیلوي. هره مقررې د یوې ځانگړې شمېرې لخوا جوته شوې ده. د شمېرې لومړی رقم د قانون ماده ده چې د مقررې په واسطه تشریح شوې ده. د شمېرې دویم رقم د مادې هره تشریح په جلا توگه څرگندوي.

په دغه تعلیماتنامه کې ټول نغښتي تشریحات او څرگندونې باید تر پایه په ډېر دقت سره مطالعه شي ترڅو قانون په سمه او منظمه توگه پلي شي. مقررات او مالیات لکه څنگه چې تشریح شوي دي باید تطبیق او ترلاسه کړل شي. د مالیې وزارت د اجازې نه پرته د طرحه شوو مقرراتو په تطبیق کې باید هېڅ ډول بدلون صورت ونه مومي. هدايات، لارښوونې او فورمې د مقرراتو د یوې برخې په توگه شمېرل کېږي.

بشپړ قانون په یوه جمله، مقررې او لایحه کې نه شي خلاصه کېدای. په هر ډول شرایطو کې د قانون د تطبیق په موخه باید مقررې په بشپړه توگه تر غور لاندې ونيول شي. د قانون د جوړښت او تعبیر لپاره باید ټولې مقررې او لایحې تر غور لاندې ونيول شي.

د مالیاتو قانون د دغې تعلیماتنامې لوستونکي باید پدې پوه شي چې تعلیماتنامه د نورو معلوماتي او ښوونیزو موادو په څېر د اضافي معلوماتو یوه ښه سرچینه ده. د مالیاتو قانون د یوې ځانگړې مادې په اړه بشپړ توضیحات له طرز العملونو، لارښوونو، پالیسی او مقرراتو څخه ترلاسه کېدای شي.

د افغانستان د مالیاتو د قوانینو په اړه د زیاتو معلوماتو د ترلاسه کولو لپاره د تعلیماتنامې له لوستونکو څخه هیله کېږي چې د مالیې وزارت انټرنټ پاڼې (www.mof.gov.af/tax) ته مراجعه وکړي.

لومړی فصل

عمومي احکام

له ۱ مادې څخه تر ۱۱ پورې

مبني

لومړۍ ماده:

- (1) دغه قانون د افغانستان د اساسي قانون د دوه څلويښتمې مادې د حکم له مخې د ماليې د ټاکلو او د هغې د ورکړې د طرز په موخه وضع شوی دی.
- (2) د ماليې ورکړه الزامي ده چې د دولت د مالي بنسټ او عامه سوکالۍ د ټينګښت لپاره پرته له دې چې په مقابل کې يې خدمات يا يو جنس وړاندې شي، له حقيقي او حکمي اشخاصو څخه اخيستل کېږي.
- (3) هر ډول ماليه چې د دولتي يا نادرولتي ادارو لخوا د دغه قانون د حکم له مخې وضع يا راټولېږي، په بانک کې د دولت (ماليې وزارت) ځانګړي حساب ته سپارل کېږي.

۱.۱ پر عايداتو د مالياتو قانون د هېواد د اساسي قانون د ۴۲مې مادې سره سم د اقتصادي او ټولنيزو حالاتو په پام کې نيولو سره او د ټولنيز عدالت اصولو په رعايتولو سره، وضع شوی چې ماليات تنظيم او راټول کړي د افغانستان د اساسي قانون دوه څلويښتمه ماده په لاندې ډول حکم کوي:

هر افغان وګړی مکلف دی چې د قانون له احکامو سره سم دولت ته ماليه او محصول ورکړي.

د قانون له احکامو پرته هېڅ ډول ماليه او محصول نه وضع کېږي.

د ماليې او محصول کچه او د هغوی د ورکړې لارې چارې د ټولنيز عدالت په نظر کې نيولو سره د قانون لخوا ټاکل کېږي.

دغه حکم پر بهرنيو اشخاصو او مؤسساتو هم پلي کېږي.

هر ډول ماليات، محصول اولاسته راغلي عوايد بايد د دولت ځانګړي بانکي حساب ته تسليم کړل شي. پر عايداتو د مالياتو قانون د افغانستان اسلامي جمهوريت د ملي شورا لخوا تصويب او بيا وروسته د افغانستان ولسمشر لخوا توشېح شو. ياد قانون د افغانستان د ولسمشر د فرمان له نېټې څخه د تطبيق وړ ګڼل کېږي.

۲.۱ پر عايداتو د مالياتو د قانون تعليماتنامه د مالياتو قانون د (۱۰۸) مادې د (۲) فقرې سره سمه جوړه شوې چې د ماليې وزارت ته د دغې تعليماتنامې د چمتو کولو صلاحيت ورکوي. دغه تعليماتنامه د دې لپاره جوړه شوې چې ماليې وزارت ته په تېره بيا د عوايدو لوی رياست او نورو اړوندو ادارو ته پر عايداتو د مالياتو د قانون د موادو د تطبيق او تفسير په اړه لارښودونه وړاندې کړي. پر عايداتو د مالياتو قانون د تعليماتنامې تطبيق پر ټولو مالياتي ادارو الزامي دی.

پر عايداتو د مالياتو د قانون په تعليماتنامې کې شامل محتويات پر عايداتو د مالياتو په قانون کې له مندرجو موادو سره په ټکر کې نه شي واقع کېدای. (که چېرې د مالياتو اجرائيوي ادارې يا ماليه ورکونکي په تعليماتنامه کې د مندرجو موضوعاتو د احکامو په تفسير کې له ستونزو سره مخ شي، د عوايدو لوی رياست د حقوقو او پالیسۍ د خدماتو رياست ته دې د موضوع د هواري لپاره مراجعه وکړي).

۳.۱

د اساسي قانون د ۴۲مې مادې او پر عايداتو د مالياتو قانون د ۱ مادې سره سم يو مکلفيت گڼل کېږي او ټول هغه اشخاص چې د دغه قانون د حکم لمخې د ماليې په ورکړه مکلف دي، د دغه قانون د احکامو تطبيقول پرې لازمي او الزامي دي. د مالياتو د وضع کولو او راټولولو څخه موخه دا ده چې د عامه سوکالۍ د تايمينولو، د زمکنۍ بشپړتيا د ساتنې او د دولت د نورو لگښتونو د تايمينولو لپاره د ملي بودجې د لگښتونو د تمويل لپاره ترسره کېږي او د دولت لخوا د قانون د حکم سره سم وضع او راټولېږي.

لکه څنگه چې ماليات د هېواد د ملي بودجې د تمويل لپاره راټولېږي او دغه راز دغه بودجه د بودجوي تخصیصاتو له مخې د خزاینو د واحد حساب له لارې لگېږي، باید ټول هغه ماليات چې د دولتي او نادولتي ادارو لخوا د دغه قانون د حکم لمخې د هېواد د کورنیو او بهرنیو منابعو يا د هېواد له پولو څخه بهر وضع او راټولېږي، د دولت يوه واحد او ځانگړي بانکي حساب ته سپارل کېږي. د ماليې وزارت د عوايدو لوی رياست په مستقیمه توگه دا مسؤليت لري چې پر عايداتو د مالياتو قانون پلي کړي او د یاد قانون لمخې د وضع شوو مالياتو د کنټرول، تطبيق او تحصيل مسؤليت لري.

د ماليې اخیستل

دوه یمه ماده:

- (1) د حقيقي او حکمي اشخاصو له ټولو عوايدو څخه چې د هېواد دننه او بهر کې له افغاني منابعو څخه لاسته راځي او له هغو په افغانستان کې مېشت عوايدو څخه چې له غير افغاني سرچينو او بهر څخه ترلاسه کېږي، د دغه قانون د حکم لمخې پرې ماليه وضع او اخیستل کېږي.
- (2) لاندې وړ حقيقي او حکمي اشخاص چې:

1. په هغه صورت کې چې د شخص اصلي استوگنځی د مالي کال په اوږدو کې په هېواد کې دننه وي،
2. په هغه صورت کې چې شخص د مالي کال په ترڅ کې په ټوليزه توگه ۱۸۳ ورځې په افغانستان کې دننه تېرې کړي وي،
3. هغه کارکوونکو ته چې د مالي کال په اوږدو کې د دولتي خدماتو د ترسره کولو لپاره په بهرني هېواد کې دننه ورکول کېږي،
4. او هغه ادارې چې تاسیس يې د مالي کال په جريان کې ترسره شوی وي يا يې مرکزي دفتر په افغانستان کې دننه وي.

افغاني سرچینې: عبارت دي له هغو عوايدو چې په افغانستان کې د مېشتو اشخاصو لخوا د هېواد له منابعو څخه او په بهر کې د دولتي ادارو له شتمنیو څخه ترلاسه کېږي،

غیر افغانی سرچینې: عبارت دي له هغو عوایدو څخه چې په افغانستان کې د مېشتو اشخاصو لخوا په هېواد کې دننه د نورو هېوادونو له منابعو څخه ترلاسه کېږي، او

کورنۍ سرچینې: عبارت دي له هغو عوایدو چې د اشخاصو لخوا د هېواد د کورنیو منابعو څخه د افغانی او بهرنیو دواړو سرچینو څخه ترلاسه کېږي.

۱.۲ لاندې تعریفونه د دغې تعلیماتنامې د کارونې لپاره د پلي کېدو وړ ګڼل کېږي:

أ. (سهمي شرکت) یو حکمي نهاد دي چې:

1. د یوه شرکت په نوم تاسیس شوی وي،
2. په داسې سوداګریزو او صنعتي فعالیتونو کې بوخت وي چې قانوني ممانعت ونه لري،
3. د ټاکلې او اصلي سرمایې لرونکی وي او سرمایه یې د ونډې د هغو اسنادو له مخې چې د انتقال وړ دي وړاندې شوې وي،
4. د شریکانو مکلفیتونه یواځې د سهمي شرکت د سرمایې لخوا ادا کړل شي، او
5. چې په هغه صورت کې د شریکانو مسولیت محدود وي او مسولیت یې د هغوی لخوا د ژمنه شوې سرمایې د ونډو په نه ورکړل شوي مبلغ پورې محدود وي.

ب. محدود المسولیت شرکت یو حکمي نهاد دی چې:

1. د یوه شرکت په نوم تاسیس شوی وي،
2. د ټاکلې او اصلي سرمایې لرونکی وي او سرمایه یې د ونډې د هغو اسنادو له مخې چې د انتقال وړ نه وي وړاندې شوې وي،
3. د شریکانو مکلفیتونه یواځې د محدود والمسولیت شرکت د سرمایې لخوا ادا کړل شي، او
4. چې د شریکانو مسولیت په کې محدود وي او مسولیت یې د هغوی لخوا د ژمنه شوې سرمایې د ونډو په مبلغ پورې محدود وي مګر دا چې د نوموړي شرکت اساسنامې او یا د افغانستان قوانینو د کوم بل ستر مسولیت حکم کړی وي.

۲.۲ د یوه حقیقي شخص اصلي استوګنځی د شرایطو د حقایقو او بررسی څخه په استفادې سره ټاکل کېږي د دی لپاره چې ایا نوموړی حقیقي شخص په افغانستان کې مېشت دي او که نه، لاندې موضوعات باید ترغورلاندی و نیول شي:

1. آیا حقیقي شخص په افغانستان کې کوم کور لري او که کور یې په کرایه نیولی دي؛
2. آیا حقیقي شخص په کوم بل بهرني هېواد کې کور لري او که کور یې په کرایه نیولی دي؛
3. هغه موده چې حقیقي شخص یې په افغانستان او یا په بهرنیو هېوادونو کې تېروي؛
4. حقیقي شخص د کورنۍ استوګنځای، او

5. هغه موده چې حقیقی شخص په افغانستان او یا په یوه او یا له یوه څخه په ډېرو هېوادونو کې د یوه کور خاوند پاتې شوی وي.

۱ بېلگه: عزیزې په بامیانو ولایت کې یو کور لري او یو بل کور یې په ازبکستان کې په کرایه نیولی دي. نوموړی د شپږو میاشتو لپاره په بامیانو کې او د شپږو میاشتو لپاره په ازبکستان کې اوسېږي. حقیقت دا دي چې عزیزې په افغانستان کې یو کور پېرودلی او یو یې له هېواده بهر په کرایه نیولی دي، نو له دې څخه څرگند یږي چې د عزیزې اصلي استوګنځی په افغانستان کې دي.

۲ بېلگه: عزیزې یو کور په کابل ښار او همدارنگه د تاجکستان په هېواد کې هم د یو کور خاوند دی او د کابل په پرتله د خپل عمر ډېره موده په تاجکستان کې تیروي، له دې کبله، افغانستان د عزیزې د اصلي استوګنځي په توګه نه ګڼل کېږي.

۳ بېلگه: درې کاله کېږي چې عزیزې په بامیانو ولایت کې یو کور لري، خو نوموړې پدې وروستیو کې د ازبکستان په هېواد کې هم یو کور رانیولی دي. عزیزې د مساوي وخت لپاره په خپلو هغو کورونو کې او سپرې چې په بامیانو او ازبکستان کې موقعیت لري، دا چې عزیزې له وړاندې څخه په افغانستان کې د یوه کور خاوند دی او نور عوامل د اهمیت وړنه دي، نو داسې ګڼل کېږي چې افغانستان د عزیزې اصلي استوګنځی دی. که چیرې عزیزې په راتلونکي کال کې د خپل ژوند ډېره برخه په ازبکستان او لږه برخه په افغانستان کې تېره کړي، نو په دغه صورت کې افغانستان د نوموړې د اصلي استوګنځي په توګه نه ګڼل کېږي.

۴ بېلگه: عزیزې درې کوره په کرایه نیولي دي چې یو یې په کابل، یو په تاجکستان او درېیم اپارتمان یې په پاکستان کې موقعیت لري. که چیرې عزیزې د ۱۵۰ ورځو لپاره په کابل کې، د ۱۰۷ ورځو لپاره په تاجکستان کې او د ۱۰۸ ورځو لپاره په هغه کور کې چې په پاکستان کې موقعیت لري او اوسېږي، نو په دغه صورت کې داسې ګڼل کېږي چې د عزیزې اصلي استوګنځی په افغانستان کې دی.

۵ بېلگه: عزیزې د خپلې کورنۍ د استوګنې لپاره په کابل کې یو کور په کرایه نیسي. نوموړې د خپلې مېرمنې او درې ماشومانو سره یوځای په دغه کور کې ژوند کوي. نوموړې همدارنگه د پاکستان په کراچۍ ښار کې د یوه اپارتمان خاوند دی. د کال په اوږدو کې عزیزې د خپلو دندو د ترسره کولو لپاره ډېر وخت په پاکستان کې پاتې کېږي، خو مېرمن او ماشومان یې په کابل کې خپل ژوند ته دوام ورکوي، نو حقیقت دا دی چې د عزیزې اصلي استوګنځی په افغانستان کې دی.

۳.۲ یو حکمي نهاد هغه وخت په افغانستان کې مېشت ګڼل کېږي چې د افغانستان اسلامي جمهوریت د قوانینو لمخې تاسیس شوی وي.

بېلگه: د الف شرکت هغه نهاد دی چې د افغانستان اسلامي جمهوریت د سوداګرۍ قانون لمخې د یوه سهامی شرکت په توګه ثبت شوی دي. د الف شرکت مدیره هیئت خپل ټول مجالس له افغانستانه بهر ترسره کوي. د نوموړي شرکت رئیس له افغانستانه د باندې ژوند او فعالیت کوي د الف شرکت په افغانستان کې مېشت ګڼل کېږي.

يو حکمي نه په هغه صورت کې په افغانستان کې مېشت گڼل کېږي چې مرکزي دفتر يې په افغانستان کې دننه وي. دا چې يو حکمي نهاد يا بنسټ د افغانستان په داخل کې خپل مرکزي دفتر لري او که نه، د شرايطو او حقايقو د څېړنې له مخې ټاکل کېږي. د دغې موضوع په اړه بايد لاندې موارد په نظر کې ونیول شي:

1. آیا په هغو مجالسو او غونډو کې چې دنوموړي نهاد په اړه په کې پریکړې صورت مومي د دغه نهاد مسؤلین د نهاد په استازیتوب شخصاً په افغانستان کې حضور لري او که نه؛
2. د نهاد د مسؤلینو لخوا د هغو یو شمېر پریکړو پرتله چې د دوی په موجودیت کې ترسره شوي دي له هغو پریکړو سره چې د دوی په نه موجودیت کې ترسره شوي دي، او
3. آیا د نهاد مسؤلین په افغانستان کې مېشت دي او که نه؟

۱ بېلگه: یوسهامي شرکت په تاجکستان کې تاسیس شوی دی چې درې تنه آمرین لري. له هغو څخه یو تن په افغانستان کې مېشت او پاتې دوه تنه یې په تاجکستان کې مېشت دي. نوموړي آمرین په یوه کال کې څلور ځله جلسات دایروي چې یوه جلسه یې په کابل او پاتې درې یې په تاجکستان کې دایرېږي. داسې گڼل کېږي چې د دغه شرکت مرکزي دفتر په افغانستان کې موقعیت نه لري.

۲ بېلگه: یوسهامي شرکت په تاجکستان کې تاسیس شوی دی، نوموړی شرکت درې تنه آمرین لري چې دوه تنه یې په افغانستان کې او یو تن یې په تاجکستان کې مېشت دی. د شرکت آمرین په یوه کال کې څلور جلسات دایروي چې دوه جلسې یې په کابل او دوه نورې یې په تاجکستان کې دایرېږي. په دغه صورت کې داسې گڼل کېږي چې دنوموړي شرکت مرکزي دفتر په افغانستان کې موقعیت لري.

مالي کال

درېیمه ماده:

- (1) مالي کال له شمسي کال څخه عبارت دی چې د وري له لومړۍ څخه پیل او د هماغه کال د کب د میاشتې په وروستی ورځ پای ته رسیږي.
- (2) که چیرې حکمي شخص ددې مادې په (۱) فقره کې درج له مالي کاله څخه په غیر مالي کاله د گټې اخیستنې غوښتنه وکړي مکلف دی په لیکلې توگه د خپل مالي کال په نورو دوو لسو میاشتو باندې د بدلون دلایل د مالیې وزارت ته وړاندې کړي، د مالیې وزارت نوموړی غوښتنلیک یوازې د هغه د موجه والي په صورت کې منظوروي.
- (2) ددې مادې په (۲) فقره کې درج مالي کال له هغې نیتې څخه د تطبیق وړ دی چې د مالیې وزارت لخوا کتبا مشخص شي.
- (3) د مالیې وزارت واک لري چې د دې مادې په (۳) فقره کې درج شوی تجویز د اړتیا سره سم لغوه کړي.

مالیات پر هغو عوایدو تطبیقېږي چې د هجري لمريز کال په یوه ټاکلې موده کې لاسته راغلي وي. د مالیاتو د قانون د (۳) مادې د (۲) فقرې له حکم نه پرته مالي کال د وري له لومړۍ نیتې څخه پیل او د هماغه کال د کب د میاشتې په وروستی ورځ پای ته رسیږي.

۲.۳ دا چې د مالیاتو په قانون کې د کلنۍ محاسبې اصطلاح ذکر شوي ده ، نو دا مهمه نه ده چې مالیه ورکونکي د کال په کوم وخت کې عواید لاسته راوړي دي. همدارنگه که چیري یو حکمي شخص په یوه میاشت کې ۱۲۰۰۰ افغانۍ عواید ترلاسه کړي او د مالي کال په ۱۱ میاشتو کې هېڅ فعالیت ونه لري ، نوموړی شخص باید د هغه حکمي شخص په شان چې د کال په یوه میاشت کې ۱۰۰۰ افغانۍ د ۱۲ میاشتو لپاره ترلاسه کوي د مالیې په ورکولو مکلف دي.

۳.۳ هغه عواید چې په یوه مالي کال کې ترلاسه کېږي د بل مالي کال په عوایدو کې نه شاملېږي . یو شخص د مالي کال په وروستیو کې په یو سوداگریز فعالیت پیل کوي او راتلونکي مالي کال پوري خپل فعالیت ته دوام ورکوي ، که چیري د دغه شخص فعالیت تر ۱۲ میاشتو پوري او یا هم له ۱۲ میاشتو نه د لږ یا ډېر وخت لپاره دوام وکړي ، نو د نوموړي شخص د مالیاتو د محاسبې په وخت د دواړو کلونو عواید نه سره جمع کېږي .

بېلگه: یو شرکت د ۱۳۸۴ هجري لمريز کال په وروستیو درې میاشتو کې په فعالیت پیل کوي او په ۱۳۸۵ هجري لمريز کال کې دغه فعالیت ۹ میاشتې ادامه مومي. دغه شرکت د ۱۳۸۵ هجري لمريز کال په درې وروستیو میاشتو کې هېڅ فعالیت نه دي لرلی او په ۱۳۸۴ او ۱۳۸۵ کلونو کې یې هېڅ عواید هم نه دي ترلاسه کړي. سره د دې چې د نوموړي شرکت فعالیت تر ۱۲ میاشتو پوري دوام کړی دي ، خو د شرکت لاسته راغلي عواید په دوو مختلفو مالي کلونو کې لاسته راغلي دي . ځکه نو د دغه شرکت مالیات د هر کال لپاره په جلا ډول محاسبه کېږي. د ۱۳۸۴ هجري لمريز کال په درې وروستیو میاشتو کې لاسته راغلي عواید د ۱۳۸۴ کال د مالیې وړ عوایدو په توگه او د ۱۳۸۵ هجري لمريز کال په (۹) میاشتو کې لاسته راغلي عواید د ۱۳۸۵ کال د مالیې وړ عوایدو په توگه شمېرل کېږي.

۴.۳ د (۳) مادې د (۲) فقرې پر اساس یو حکمي شخص (نه حقيقي شخص) ته اجازه ورکوي چې د یوه معیاري مالي کال پرځای د یوه متفاوت مالي کال لپاره د مالیې وزارت ته په لیکلې توگه وړاندیز وکړي . همدارنگه د (۳) مادې (۲) فقره د مالیې وزارت ته په هغه صورت کې د بدلون د منظورولو اجازه ورکوي که چیري د بدلون د وړاندیز په اړه سم او د توجیه وړ دلایل موجود وي.

۵.۳ د مالیې وزارت د یو متفاوت مالي کال لپاره وړاندیز په هغه صورت کې د توجیه وړ بولي که چیري:

1. په افغانستان کې یو حکمي شخص د هغه شرکت د غیرمستقلې نمایندگي په توگه وي چې په اصل کې د افغانستان نه بهر په داسې یو هېواد کې تاسیس شوې وي چې مالي کال یې د افغانستان له مالي کال سره توپیر ولري؛
2. د دغه شرکت اصلي دفتر د مالیاتي اهدافو د تطبیق په موخه د محاسبې توحیدي اسناد په همغه بهرني هېواد کې چمتو کړي؛
3. په افغانستان کې یو حکمي شخص مکلف کړل شي چې د افغانستان د مالي کال پر اساس مالیاتي اسناد برابر کړي ، نو دغه کار له قانون څخه د پیروي په موخه د نوموړي حکمي شخص لپاره د ډېر لگښت سبب گرځي.

۲.۳ په هغه صورت کې هغه وړاندیز چې د یو حکمي شخص لخوا د متفاوت مالي کال په اړه د مالي وزارت ته وړاندې کېږي د مالي وزارت ته د منلو وړ نه دی چې یواځینی دلیل د دغه حکمي شخص کارکونکو ته د مالي کال پرځای په مختلفو وختونو کې د معاش د ورکړې په اړه وي. د اطاعت پذیرۍ هغه لگښت چې استخدام کوونکي ورسره په داسې حالاتو کې مخ کېږي د دې باعث نه گرځي چې د مالي وزارت د استخدام کوونکو (یا دهغوی کارکونکو) لپاره متفاوت مالي کال تثبیت کړي.

۷.۳ که چېرې په هر حالت کې د مالي وزارت لخوا د مالي کال د بدلون وړاندیز د توجیه وړ غوښتنه وگڼل شي، نو په دغه صورت کې د قانون د (۲) مادې د (۳) فقرې پر اساس د مالي وزارت حکمي شخص ته د بدلون د پیل او د هغو وختونو په باره کې چې د مالیاتو د ورکړې په اړه د مالي وزارت لخوا ټاکل کېږي، په لیکلې توگه خبر ورکوي ترڅو اطمینان ترلاسه شي چې د نورو مالیه ورکونکو د تادیاتو په پرتله نه حکمي شخص او نه هم د افغانستان دولت یو نامناسب وضعیت اختیاروي.

د ماليې سنجول څلورمه ماده:	
(1) د حکمي اشخاصو پر عایداتو باندې مالیات، په مالي کال کې دهغه د ماليې وړ عواید په سلو کې ۲۰ فیصده دي.	
(2) د اسعاري عوایدو پر عایداتو مالیات په افغاني پیسو سنجول او تسعیر کېږي، د تسعیر نرخ، دهرې میاشتي په پای کې د پلورنې پر بنسټ د افغانستان بانک د آزاد نرخ اوسط دی.	
(3) د حقیقي اشخاصو پر عایداتو مالیات د لاندې جدول لمخې سنجول کېږي:	
د ماليې مقدار	د ماليې وړ عواید
صفر (معاف)	له ۰ څخه تر ۵۰۰۰ افغانیو پورې
دوه سلنه (۲٪)	له ۵۰۰۱ افغانیو څخه تر ۱۲۵۰۰ افغانیو
لس سلنه (۱۰٪) + ۱۵۰۰ افغانۍ ثابت مبلغ	له ۱۲۵۰۱ افغانیو څخه تر ۱۰۰۰۰۰ افغانیو پورې
شل سلنه (۲۰٪) + ثابت مبلغ (۸۹۰۰ افغانۍ)	له ۱۰۰۰۰۰ افغانیو څخه پورته

۱.۴ پر عایداتو باندې د مالیاتو د قانون د ۴مې مادې د ۱ فقرې سره سم، د ټولو حکمي اشخاصو عایداتو ۲۰٪ مالیه اخیستل کېږي. خالص عواید عبارت له هغو عوایدو څخه دي چې د قانوني لگښت له وضع کولو وروسته پاتې کېږي.

بېلگه: د پیروز بام ودانیز شرکت په یوه مالي کال کې ۱۵۰۰۰۰۰ افغانۍ ناخالصه عواید ترلاسه کړي دي او د پورته یادو عوایدو د لاسته راوړلو لپاره یې ۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ لگولي دي. د یاد شرکت پر عایداتو مالیات د مالیاتو قانون د ۴مې مادې د ۱ فقرې سره سم، له کسراتو وروسته په لاندې ډول سنجش کېږي:

د ناخالصو عواید مجموع:	۵۵۰۰۰۰۰ افغانۍ
دمجرايي وړ لگښت:	۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ
انتفاعي ماليات د ۲ فیصدو په نورم کې	۱۱۰۰۰۰۰ افغانۍ
د مجرايي وړ مبلغ مجموعه	۳۱۰۰۰۰۰
د ماليې وړ عواید	۲۸۹۰۰۰۰۰
د ماليې وړ پر عوایدو د ورکړې وړ عوایدو څخه ماليه (۲٪)	۵۷۸۰۰۰۰ افغانۍ
د انتفاعي معاملاتو ماليه	۱۱۰۰۰۰۰ افغانۍ
د تحصیل وړ مالياتو مجموعه	۲۸۸۰۰۰۰۰ افغانۍ

۲.۴ د حقيقي اشخاصو د ماليې وړ عواید د هغه جدول پر اساس محاسبه کېږي چې د (۴) مادي په (۳) فقري کې درج دي. که چېرې مياشتني مجموعي عواید ۵۰۰۰ افغانۍ یا له دې لږ وي، نو په دغه صورت کې د ورکړې وړ هېڅ ماليه وجود نه لري. که چېرې د ماليې وړ مياشتني مجموعي عواید له ۵۰۰۰ افغانیو څخه زیات وي، نو په دغه صورت کې یواځې له هغه مبلغ څخه ماليه اخستل کېږي چې له ۵۰۰۰ افغانیو څخه زیات دي.

۱ بېلگه: د یوه حقيقي شخص له کلني عایدو څخه چې ۱۵۰۰۰۰۰ افغانۍ کېږي، ماليه یې په لاندې توگه محاسبه کېږي:

ماليه	لومړنۍ ۵۰۰۰ افغانۍ د مياشتني	د کال ۲۰۰۰۰	صفر
۲٪	په راتلونکو ۱۷۵۰۰ افغانیو د مياشتني	د کال ۹۰۰۰۰	۱۸۰۰۰ افغانۍ
۱۰٪	په راتلونکو ۸۷۵۰۰ افغانیو د مياشتني	د کال ۱۰۵۰۰۰۰	۱۰۵۰۰۰ افغانۍ
۲۰٪	په مياشت کې له ۱۰۰۰۰۰ افغانیو څخه په ډېر مبلغ د کال	۱۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰ افغانۍ
پر ۱۵۰۰۰۰۰ افغانیو د ماليې مجموعه			۱۲۲۸۰۰۰ افغانۍ

تبصره: په جدول کې مندرج مالياتي نورم پر حقيقي اشخاصو تطبیقېږي. دا مهمه نه ده چې د ماليې وړ عواید له معاش، اجورو او که له سوداگریزو فعالیتونو څخه لاس ته راغلي وي.

۳.۴ په بهرنیو اسعارو لاسته راغلي عواید " له هغو عوایدو څخه عبارت دي چې په بهرنیو اسعارو سره لاسته راغلي وي. که چېرې عواید په بهرنیو اسعارو سره لاسته راغلي وي، نو ماليه ورکونکي باید خپل مالياتي مسؤلیت په افغانیو سره محاسبه کړي.

بېلگه: د یو قرارداد د شرایطو له مخې، که چېرې یو انفرادي ماليه ورکونکي په یوه مياشت کې ۵۰۰ امریکایي ډالره د ماليې وړ معاش ولري. په لومړۍ مياشت کې په آزاد بازار کې د ډالرو د تبادلې اوسط نرخ ۱:۵۰ (د یوه امریکایي ډالر په بدل کې پنځوس افغانۍ) او په دویمه مياشت کې د ډالرو اوسط نرخ ۱:۵۲ (د یوه امریکایي ډالر په بدل کې دوه پنځوس افغانۍ) وي، د نوموړي شخص د لومړۍ او دویمې مياشتې عواید په لاندې ډول دي:

لومړۍ میاشت: $25000 = 50 \times 500$ افغانۍ
 دویمه میاشت: $22000 = 52 \times 500$ افغانۍ

سره له دې چې دغه مبلغ په ډالرو ورکړل شوی دی، مالیه ورکونکي مکلف دي چې د خپلو مالیاتي مسؤلیتونو د ادا کولو په موخه دغه بهرني اسعار په رایجو افغانۍ پیسو تبدیل کړي.

تبصره: د اسعارو د تبادلې په بازار کې د اسعارو د اوسط نرخ د نه موجودیت په صورت کې باید هغه نرخ په پام کې ونیول شي چې د افغانستان بانک لخوا استفاده کېږي.

۴.۴ په بهرنیو اسعارو سره لاسته راغلي عواید باید په افغانیو باندې وپول شي. د بهرنیو اسعارو د تبادلې د پېرودلو هغه نرخ باید په نظر کې ونیول شي چې د افغانستان بانک لخوا ټاکل شوی دی. که چېرې د افغانستان بانک د بهرنیو اسعارو د تبادلې لپاره کوم ټاکلی نرخ ونه لري، په بهرنیو اسعارو سره لاسته راغلي عواید باید په لاندې ډول په افغانیو باندې وپول شي:

- أ. په هغه هېواد او وخت کې د بهرنیو اسعارو د تبادلې د نرخ پر اساس چې دغه اسعار په کې لاسته راغلي دي، دغه عواید باید پر امریکایي ډالرو او یا نورو هغو بهرنیو اسعارو باندې وپول شي چې د افغانستان بانک ورڅخه په سوداگریزو فعالیتونو کې استفاده کوي.
- ب. امریکایي ډالرو او یا نورو اسعارو لاسته راغلي مبلغ باید پر افغانیو وپول شي.

بېلگه: د افغانستان یو مېشت وگړی د کاناډا په هېواد کې استوگن دی او د مالي کال په اوږدو کې ۳۰۰۰۰ کاناډایي ډالرو لاسته راوړي. د افغانستان بانک د کاناډایي ډالرو د تبادلې لپاره کوم ځانگړی نورم نه لري. کوم وخت چې دغه افغان مېشت وگړي عواید ترلاسه کړل نو په دغه هېواد کې یو امریکایي ډالر په (۱.۱۴) کاناډایي او همدارنگه په کابل کې د افغانستان بانک لخوا یو امریکایي ډالر په پنځوسو افغانیو (۱:۵۰) تبادلې کیده. د نوموړي شخص عواید په افغانیو سره په لاندې ډول حسابېږي:

لومړۍ مرحله: کاناډایي ډالر باید په امریکایي ډالرو تبدیل کړل شي، یعنې
 (امریکایي ډالر) $22315 = 14.1 \div$ (کاناډایي ډالر) 30000
 دویمه مرحله: لاس ته راغلي امریکایي ډالر باید په افغانیو باندې وپول شي:

$$1315750 \text{ افغانۍ} = 50 \times (\text{امریکایي ډالر}) 22315$$

د مېشتو اشخاصو ماليات

پنځمه ماده:

(1) په افغانستان کې د مېشتو حقيقي اشخاصو پر عايداتو ماليات، په لاندې توگه محاسبه کېږي:

- أ. د هغو عوايدو په شمول چې له بهرنيو سرچينو څخه يې ترلاسه کوي، د ماليې وړ عوايدو پرېنستې.
- ب. پر عايداتو د مالياتو پرېنست له لاسته رغلي گټې څخه چې بل هېواد ته تاديه کېږي. پدې صورت کې ماليه يوازې پر کلنيو عايداتو باندې د مالياتو د هغې برخې په وړاندې چې د ماليه ورکونکي بهرنيو عوايدو ته منسوبېږي، د مجرايي وړ گڼل کېږي.
- ج. په هغه صورت کې چې په افغانستان کې مېشت حقيقي اشخاص له څو گونو بهرنيو هېوادونو څخه عوايد ولري، پر عايداتو د مالياتو قانون تعليماتنامې ته په پام سره، د ماليې مجرايي له هغو عوايدو سره سمه ترلاسه کېږي چې له جلا هېوادونو څخه يې ترلاسه کوي.

(2) په افغانستان کې مېشت حکمي اشخاص د ماليې وړ هغو عوايدو پرېنست چې له کورنيو او بهرنيو سرچينو څخه يې ترلاسه کوي، د دې مادې په (۱) فقره کې د درج شوو حکمونو په پام کې نيولو سره پر عايداتو باندې د مالياتو په ورکړې تابع گرځي.

۱.۵ هر مېشت افغان د هغو مالياتو تابع دی چې پر عايداتو د مالياتو په قانون کې درج دي ولو که دغه عوايد د هغو خدماتو څخه لاسته راغلي وي چې په يو بهرني هېواد کې عرضه شوي دي.

بېلگه: يو مېشت افغان ځينو مجلو او ورځپاڼو ته هغه وخت يولړي مقالې ليکلې کله چې له هېواد څخه بهر استوگن و. که څه هم دنو مورې شخص فعاليت په بهرني هېواد کې ترسره شوی دی، د هغه دغه لاسته راغلي عوايد د افغانستان د مالياتو د قانون تابع دي.

۲.۵ يو مېشت افغان کولی شي د هغو بهرنيو مالياتو لپاره د مجرايي غوښتنه وکړي چې د دغې تعليماتنامې د (۳) برخې په (۵) مقرره کې د شاملو محدوديتونو تابع دي.

۳.۵ د بهرنيو مالياتو هغه مجرايي چې د دغې تعليماتنامې د (۵) مادې په (۲) فقره کې ذکر شوي ده، د هر هېواد لپاره د يوه ځانگړي محدوديت تابع ده. د هر هېواد لپاره دغه محدوديتونه په لاندې ډول محاسبه کېږي:

- أ. د عوايدو مجموعي مبلغ (له مجموعي عوايدو څخه د مجرايي وړ لگښت په منفي کولو سره) چې د ماليه ورکونکې لخوا په هغه هېواد کې ترلاسه شوي وي چې ماليات به کې وضع شوي دي، ټاکل کېږي. دغه رقم له " بهرنيو سرچينو څخه د لاسته راغلو عوايدو " په نامه يادېږي،
- ب. د افغاني عوايدو څخه مجموعي ماليات له هر ډول مجرايي څخه دمخه ټاکل کېږي، او

ج په افغانستان کې د عوایدو مجموعي ماليات د هغه کسر له ضرب څخه ټاکل کېږي چې د کسر صورت د ماليه ورکوونکي له بهرنیو سرچینو څخه لاسته راغلي عواید او د کسر منځ د ماليه ورکوونکي هغه عواید وي چې له نړیوالو سرچینو څخه لاسته راغلي وي.

بېلگه: یو انفرادي مېشت شخص په افغانستان کې ۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید لري او ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ د ماليې وړ عواید یې (د اسعارو له تبادلې وروسته) له یو بهرني هېواد څخه لاس ته راوړي دي. د یادو لاسته راغلو عوایدو (۲۵۰۰۰۰۰ افغانیو) ماليه په افغانستان کې ۳۲۵۰۰۰ افغانۍ کېږي. د دغه شخص مالياتي مکلفیت د الف په هېواد (بهرني) کې ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ کېږي.

1. د الف هېواد لپاره د مجاز مجرایي اعظمي حد:

په افغانستان کې پر عایداتو مجموعي ماليات ۳۲۵۰۰۰ افغانۍ X
 د الف په هېواد کې د ماليې وړ عواید ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ
 د ماليې وړ سرتاسري مجموعي عواید ۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ
 = پر عایداتو د مالياتو د مجاز مجرایي اعظمي حد ۷۳۰۰۰۰ افغانۍ کېږي.

2. فرض کړئ چې له بهرنیو سرچینو څخه د (ب) هېواد لاسته راغلي عواید ۳۰۰۰۰۰۰ افغانۍ او د (ب) هېواد تادیه شوې ماليه ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ ده، او د (ج) هېواد لاسته راغلي عواید ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ او تادیه شوې ماليه یې ۲۵۰۰۰۰ افغانۍ ده. د هر هېواد لپاره د مالياتي مجاز مجرایي اعظمي حد په لاندې ډول محاسبه کېږي.

أ. د (ب) هېواد مالياتو لپاره مجرایي اعظمي حد

په افغانستان کې پر عایداتو مجموعي ماليات ۳۲۵۰۰۰ افغانۍ X
 د (ب) هېواد د ماليې وړ عواید ۳۰۰۰۰۰ افغانۍ
 د ماليې سرتاسري مجموعي عواید ۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ
 = ۴۳۸۰۰۰ افغانۍ د (ب) هېواد د مالياتو مجاز مجرایي اعظمي حد دی.

تبصره: ۱۲۲۰۰ افغانۍ د (ب) هېواد ته پر عایداتو باندې د مالياتو له کبله د تادیه شوې مبلغ اضافي مجرایي چې ورکړل شوې ده په تیرو او راتلونکو کلونو کې د (ب) هېواد د ماليې وړ عوایدو د کمښت په موخه نه راتلونکو کلونو او نه هم تیرو کلونو ته انتقال کېدای شي.

ب. د (ج) هېواد مالياتو لپاره د مجرایي اعظمي حد

د (ج) هېواد د ماليې وړ عواید ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ
 ۳۲۵۰۰۰ افغانۍ X

د ماليې سرتاسري مجموعي عواید ۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ

= ۲۹۲۰۰۰ افغانۍ د (ج) هېواد مالياتو لپاره د مجرایي اعظمي حد

د (ج) هېواد ته د تادیه شوو عوایدو مالیات ۲۵۰۰۰ افغانۍ کیږي. د دې لپاره چې دغه مبلغ د مجرایي له اعظمې حد څخه زیات نه دي، د ۲۵۰۰۰ افغانیو مبلغ پر عایداتو د مالیاتو لپاره د مجرایي وړ مبلغ ده.

تبصره: د (ج) هېواد ته د ورکړل شوو مالیاتو مجرایي ته (ب) هېواد ته د ۱۲۲۰۰ افغانیو د اضافي مبلغ هېڅ برخه نه اضافه کیږي.

۴.۵ له افغانستان څخه بهر ورکړل شوي ماليه په هغه صورت کې د مجرایي وړ ده که چیرې:

1. پر عایداتو د مالیاتو د اظهارلیک کاپي او د هغه هېواد د مالیاتو رسید چې مالیات یې وضع کړي له افغانی مالیاتي اظهارلیک سره ضمیمه یو ځای وړاندې شي،
2. له ټولو سرچینو څخه لاسته راغلي عواید په افغانی مالیاتي اظهارلیک کې شامل کړل شي،
3. د هغو عوایدو له مالیاتو څخه هېڅ ډول کسرات د مجرایي په شکل نه وي منفي شوي کوم چې له بهرنیو سرچینو څخه لاسته راغلي دي، او
4. د دویم هېواد مالیات دې هغه ډول مالیات وي چې پر خالصو عوایدو باندې وضع کیږي لکه څرنگه چې د مالیاتو قانون د دغې تعلیماتنامې د (۵) مادې په (۵) فقره کې تشریح شوي ده.

۵.۵ د بهرنیو تادیه شوو مالیاتو مجرایي یواځې پر عایداتو باندې د مالیاتو په مورد کې د تطبیق وړ ده. دغه مجرایي د هغو مالیاتو لپاره نه ورکول کیږي چې د مالیه ورکونکي پر عوایدو باندې د تطبیق وړ نه دي. دا چې آیا پر عوایدو باندې مالیه شته او که نه د حقایقو او حالاتو له مخې څرگندېږي. په دغه ډول تشخیص کې د مالیې وزارت د عوایدو عمومي ریاست باید دا موضوع په نظر کې ونیسي چې آیا یو بهرنی هېواد مالیه ورکونکي ته اجازه ورکوي چې د خپلو عوایدو لپاره د مناسبې مجرایي غوښتنه وکړي او که نه.

۱ بېلگه: یو افغان تبعه چې له هېواد څخه بهر په سوداگریز فعالیت بوخت دی او د هغو اجناسو د واردولو له کبله چې د ده په شرکت کې پلورل کیږي گمرکي محصول تادیه کوي. دغه محصول د نوموړي شخص د پلورل شوو مالونو د ارزښت د یوې برخې په توگه گنل کیږي، ولې گمرکي محصول د نوموړي شخص د افغانی مالیاتي مکلفیت په توگه د مجرایي وړ نه دي.

۲ بېلگه: یو افغان تبعه چې له هېواده بهر په سوداگریزو فعالیتونو کې بوخت دی د خپلې دوراني سرمایې څخه په مالي کال کې بهرنی هېواد ته د ۴٪ مالیه ورکوي چې کلنۍ مالیه یې ۲۲،۰۰۰ افغانۍ کیږي. د نوموړي شخص د خالصو عوایدو تادیه شوې مالیه په دغه هېواد کې په همدغه مالي کال کې ۱۲۰۰ افغانۍ ده. د دوراني سرمایې مالیه یعنې ۲۲۰۰۰ افغانۍ د لگښت په توگه د مجرایي وړ دي، اما د دوراني سرمایې مالیه د هغو عایداتو د مالیاتو لپاره مجرایي نه ورکول کیږي چې په افغانستان کې د تادې وړ دي. په بهرنی هېواد کې د خالصو عوایدو د مالیې (۱۲۰۰ افغانیو) لپاره د مجرایي غوښتنه کیدای شي چې دغه کار په افغانستان کې د شرکت د مسؤلیت د کمالي سبب کیږي.

۳ بېلگه: د (الف) سهامی شرکت چې یو افغان شرکت دې په افغانستان او پاکستان کې د فرنیچر د تولید او پلور سوداگریز فعالیتونه ترسره کوي. دغه شرکت په پاکستان کې د مالیې تابع دي. فرض کوو چې د پلورل شوو اجناسو د قیمت په پام کې نه نیولو سره د پاکستان هېواد د الف شرکت پر عوایدو باندې ۲٪ مالیه وضع کوي. سره د دې چې د پاکستان هېواد د مالیاتو قانون د الف شرکت ته اجازه ورکوي چې د پلورل شوو اجناسو د

قیمت لپاره د مجرایي غوښتنه وکړي، د پاکستان لخوا وضع شوي ماليه پر عايداتو باندې د مالیاتو په توګه نه ګڼل کېږي ځکه چې د نوموړې هېواد د مالیاتو قانون د معاش او د استهلاک د لګښت په څېر دالف شرکت ته د عملیاتي لګښت د مجرایي اجازه نه ورکوي.

تبصره: هغه مالیات چې پر عايداتو باندې نه تطبیقېږي، د وضع وړکاري لګښت په توګه ګڼل کېږي. د دغو مالیاتو لپاره مجرایي نه ورکول کېږي.

د غیر مېشتو اشخاصو د مالیاتو معافیت

شپږمه ماده:

نامېشت اشخاص په هغه صورت کې پر عايداتو باندې د مالیاتو د ورکړې له معافیت څخه څخه ګټه اخلي چې دغه معافیتونه د هغوی د متبوع هېواد لخوا په بالمثل ډول په هغه هېواد کې د افغاني مېشتو اشخاصو لپاره اټکل شوي وي.

۱.۶ بېلګه: هغه پیلوټ او یا کوم بل شخص چې په هغو الوتکو کې کار کوي کومې چې د افغانستان له هوایي حریم څخه تیرېږي، په هغه صورت کې پر عايداتو باندې له مالیاتو څخه معاف ګڼل کېږي چې د لاندې شرایطو لرونکی وي:

- أ. که چیرې نوموړی مېشت، تبعه یا په افغانستان کې مېشت شخص وي،
- ب. که چیرې د بهرني شرکت یا بهرني دولت کارکوونکی وي،
- ج. که چیرې په افغانستان کې استوګن نه وي، او
- د. که چیرې د ده متبوع هېواد او یا هغه نهاد چې نوموړی ورسره کار کوي د افغانستان له اتباعو څخه په ورته حالاتو کې مالیه وانخلي.

د غیر مېشتو اشخاصو لخوا د مالیاتو ورکړه او مجاز کسرات

اوومه ماده:

- (1) هغه نامېشت حقیقي او حکمي اشخاص چې په اقتصادي او سوداګريزو فعالیتونو بوخت وي، د افغانستان له کورنیو سرچینو څخه د ترلاسه شوو عوایدو پربنسټ د ټکټانې، د ونډې د ګټې، کرایې، حق الامتياز او نورو هر ډول عوایدو له مدرکه د دې قانون د حکمونو لمخې پر عايداتو باندې د مالیاتو په ورکړې مکلف دي.
- (2) د نا مېشتو حکمي اشخاصو له ټکټانې پرته عوایدو، د ونډې د ګټې، کرایې او حق الامتياز څخه پدې قانون کې درج مجاز کسرات په هغه صورت کې د تطبیق وړ ګڼل کېږي چې پدې قانون او پر عايداتو باندې د مالیاتو په تعلیماتنا مه کې د درج معلوماتو لرونکی حقیقي او صحیح اظهارلیک اړوندو څانګو ته وړاندې کړي.

۱.۷ د نا مېشت شخص لخوا لاسته راغلی ځانگړی مبلغ پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د ۴۲ مادې د حکم پر اساس د موضوعي ماليې تابع نه دي، اما پر عايداتو د مالياتو قانون دغه شخص د دغو مالياتو په وضع کولو باندې مکلف نه بولي.

بېلگه: فیروز یو انفرادي شخص دی چې دکاناډا په هېواد کې استوگن دي. فیروز له یوه افغان سهامی شرکت څخه د ټکټانې له درکه ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ ترلاسه کوي. له ټکټانې څخه لاسته راغلي عواید پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د ۴۲ مادې پر اساس د ۲۰٪ موضوعي ماليې تابع دي. د ا چې فیروز د کال په اوږدو کې له ۵۰۰۰۰ افغانیو څخه لږ مقدار پیسې ترلاسه کړي دي، د نوموړي عواید د ۴۲ مادې د حکم لمخې په افغانستان کې د مالياتو تابع نه دي (۱۲۵۰۰ افغانۍ په یوه میاشت کې ۱۲ میاشتې = ۱۵۰۰۰۰ افغانۍ). فیروز کولی شي چې خپل اظهارلیک ارایه او د هغو وضع شوو ۲۰۰۰۰ افغانیو د بیا لاسته راوړنې غوښتنه وکړي چې د ده له ټکټانې څخه وضع شوي دي.

۲.۷ که چیرې داسې وگڼل شي چې لاس ته راغلي عواید له ټکټانې، د ونډې گټې، کرایې او یا له حق الامتياز څخه لاسته نه دي راغلي، نو یو غیر مېشت حقیقي شخص او یا غیر مېشت حکمي شخص کولی شي چې د خپلو هغو عوایدو د کسر لپاره غوښتنه وکړي چې له افغاني سرچینو څخه یې لاسته راوړي دي. که چیرې یو غیر مېشت حکمي شخص او یا غیر مېشت حقیقي شخص خپل مالياتي اظهارلیک وړاندې نه کړي، نو په دغه صورت کې د عوایدو عمومي ریاست د مالیه ورکوونکي پر مجموعي عوایدو باندې مالیه وضع کوي.

۱ ساری: یو ترکی سهامی شرکت د غیرمستقلې نمایندگۍ په توگه په کابل کې یو رستوران پر مخ وړي. نوموړی شرکت نه غواړي چې د دغه رستوران پر مخ وړلو لپاره په کابل کې سهامی شرکت پرانيزي. رستوران په لومړي کال کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغاني عواید ترلاسه کوي، ولې د ۷۰۰۰۰۰۰ افغانیو په اندازه د مجرایي وړ لگښت هم لري. ترکی شرکت خپل مالياتي اظهارلیک اړوندې ادارې ته نه وړاندې کوي. د مالیه وزارت واک لري چې د نوموړي شرکت مالیات (چې ۲۰۰۰۰۰ او یا ۲۰٪ × ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو ته رسیږي) د هغه له مجموعي عوایدو څخه وضع کړي.

۲ ساری: یو ترکی سهامی شرکت د غیرمستقلې نمایندگۍ په توگه په کابل کې یو رستوران پر مخ وړي. نوموړی شرکت نه غواړي چې د دغه رستوران پر مخ وړلو لپاره په کابل کې سهامی شرکت پرانيزي. رستوران په لومړي کال کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغاني عواید ترلاسه کوي، ولې د ۱۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو په اندازه د مجرایي وړ لگښت هم لري ترکی شرکت خپل مالياتي اظهارلیک اړوندې ادارې ته نه وړاندې کوي. سره ددې چې دغه شرکت د کال په اوږدو کې گټه نه ده لاسته راوړې، د مالیه وزارت واک لري چې د نوموړي شرکت مالیات چې ۲۰۰۰۰۰۰ افغانیو ته رسیږي د هغه له مجموعي عوایدو څخه وضع کړي.

۳ ساری: یو ترکی سهامی شرکت د غیرمستقلې نمایندگۍ په توگه په کابل کې یو رستوران پر مخ وړي. نوموړی شرکت نه غواړي چې د دغه رستوران پر مخ وړلو لپاره په کابل کې سهامی شرکت پرانيزي.

أ. نوموړي رستوران د فعالیت په لومړي کال کې ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید ترلاسه کړي او په مقابل کې یې د ۱۳۰۰۰۰۰۰ افغانیو مجرایي وړ لگښت هم گاللی دی او خپل مالياتي اظهارلیک هم نه وړاندې کوي. سره د دې چې رستوران په لومړي کال کې هېڅ گټه نه ده ترلاسه کړې د

ماليې وزارت د عوايدو عمومي رياست به ۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د رستوران د لومړي کال د فعاليت له درکه د ماليې په توگه و ټاکي.

ب. نوموړي رستوران د فعاليت په دويم کال کې ۱۱۰۰۰۰۰ افغانۍ عوايدلاسته راوړي او په مقابل کې يې ۸۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د مجرايي وړ لگښت هم گاللي دي. د فعاليت په دويم کال کې شرکت خپل مالياتي اظهارليک وړاندې کوي چې ۳۰۰۰۰۰۰ افغانۍ په کې د گټې په توگه ښودل شوي او د لومړي کال د عملياتي ضرر په توگه ۳۰۰۰۰۰۰ افغانۍ له دغې گټې څخه تفريق شوي دي. دغه وړاندې شوی اظهارليک ناسم دی ځکه چې نوموړي ترکي شرکت په لومړي کال کې خپل اظهارليک نه دي وړاندې کړی نو د راتلونکي کال له ماليې وړ عوايدو څخه د تير کال عملياتي ضرر د انتقال وړ نه دي.

د اقتصادي فعاليتونو ماليات

اتمه ماده:

- (1) انفرادي اشخاص، شرکتونه او نورې مېشتي مؤسسې چې په افغانستان کې په اقتصادي، سوداگريزو او خدماتي فعاليتونو بوخت دي، مکلف دي خپل ماليات د هغو عوايدو پر بنسټ چې د هېواد له کورنيو سرچينو څخه يې ترلاسه کوي، ورکړي.
- (2) پر عايداتو د مالياتو کسرات په هغه صورت کې د مجرايي او محاسبې وړ گڼل کېږي چې د هېواد له دننه سرچينو څخه په ترلاسه شوو عوايدو پورې اړوند وي.
- (3) د هغوالو تکو او د هغو د کارکوونکو له عوايدو څخه ماليه چې د افغانستان په قلمرو کې د بهرني دولت تربيه لاندې فعاليت کوي، پدې شرط معاف گڼل کېږي چې بهرني دولت تر افغاني بيړغ لاندې الوتکو او د هغو اړوندو کارکوونکو ته په هغه هېواد کې ورته معافيت ورکړي.
- (4) د هېواد په دننه کې په عوايدو پورې اړوندو لگښتونو توزيع د دې قانون او پر عايداتو د مالياتو د تعليماتنامې د حکمونو لمخې صورت مومي.
- (5) که چيرې په افغانستان کې غير مېشت شخص د ناخپلواکي نمايندگۍ له لارې فعاليت وکړي، د نوموړې نمايندگۍ د ماليې وړ عوايد، ديوه جلا او خپلواک حکمي شخصيت د عوايدو په توگه ټاکل او په لاندې ډول محاسبه کېږي:

أ. هغه ورکړې (تادييات) يا مبالغ چې د غير مېشت شخص د فعاليتونو په نورو برخو پورې اړه مومي، د دې قانون د ديارلسمې مادې په (۳) فقره کې د درج حکم لمخې د ونډې گټه گڼل کېږي.

ب. د هغو ورکړو او مبالغو مجرايي چې د غير مېشت شخص په نورو ورکړو پورې اړه لري، د دې قانون د اتلسمې مادې په (۲) فقره کې د درج حکم لمخې مجاز نه.

ج. هغه لگښتونه چې د ناخپلواکي نمايندگۍ يا د غير مېشت شخص د فعاليت د بلې برخې لخوا چې مستقيماً د نوموړې نمايندگۍ د ناخالصو عوايدو په ترلاسه کولو سره اړوند وي صورت مومي، د خپلواک حقوقي شخصيت د لگښتونو په توگه گڼل کېږي.

يو حقيقي غير مېشت او يا حکمي غير مېشت شخص د هغو عوايدو له درکه چې له افغاني سرچينو څخه يې لاسته راوړي په افغانستان کې د مالياتو تابع دي.

۱.۸

۱ ساری: د یو خارجي شرکت مستقله نمایندگی له خپل اصلي بهرني شرکت څخه یوڅه اندازه اجناس رانیسي. نمایندگی غوښتل چې په ډېره لوړه پیماننه مالونه راو نیسي او د دغې اړتیا د پوره کولو لپاره یې له خپل اصلي شرکت څخه ۱۰۰۰۰۰ امریکایي ډالر له ۲٪ ټکټانې سره د پور په ډول ترلاسه کړل. نمایندگی د ټکټانې د خپلو خالصو عوایدو د تعیینولو په موخه د مجرایي لگښت اخلي او دغه لگښت له افغاني سرچینو څخه د بهرني شرکت د عوایدو په توګه ګڼل کیږي او د ۲۰٪ مالیه تابع دي. تادیه کوونکی شخص مکلف دی چې دغه مالیه د ۴۲ مادې د حکم لمخې وضع کړي.

۲ مثال: هغه انفرادي شخص چې په افغانستان کې مېشت نه دی او په افغانستان کې د یو شرکت د مستقلې نمایندګۍ د ټولو اسهامو خاوند دي. نوموړې نمایندګۍ د ۱۰۰۰۰۰ افغانيو سرمایه سره تاسیس شوې ده چې د فعالیت په لومړي کال کې یې ۱۰۰۰۰۰۰ افغاني ګټه لاسته راوړې ده. دغه شرکت د یوه کال په اوږدو کې خپل ونډې لرونکي ته ۱۰۵۰۰۰۰ افغاني ورکړي چې ۱۰۰۰۰۰۰ افغاني یې د ۴۵ مادې د حکم لمخې د ونډې د ګټې په توګه ګڼل کیږي. دغه مبلغ د ۲۰۰۰۰۰۰ افغانیو د وضع تابع دي چې د ونډې د ګټې موضوعي مالیه په توګه ګڼل کیږي او د ۴۲ مادې د حکم پر اساس نوموړی شرکت د دغې مالیه په وضع کولو مکلف دي. پاتې ۵۰۰۰۰ افغاني د هغې سرمایه په توګه ګڼل کیږي چې په فعالیت کې په کار اچول شوې او په افغانستان کې د مالیه تابع نه دي.

۳ مثال: یو فرانسوي شرکت د کلني حق الامتياز په بدل کې د معلوماتي ټکنالوژۍ د پرمخ وړلو لپاره یو افغان شرکت ته د ځانګړو حقوقو او امتیازونو جواز ورکوي. فرانسوي او افغاني شرکت له یو بل سره اړوند (مرتبط) شرکتونه نه ګڼل کیږي. نوموړی حق الامتياز د شرکت د کلني خالص خرڅلاو څخه د ۵٪ له قراره محاسبه کیږي. د لومړي کال خالص خرڅلاو ۱۰۰۰۰۰۰ افغاني دي چې د دغه مبلغ ۵٪ ۵۰۰۰۰۰ افغاني کیږي. نو له دې کبله، دغه حق الامتياز د ۵۰۰۰۰۰ افغانیو څخه د ۲۰٪ مالیه تابع دی چې ۱۰۰۰۰۰ افغاني کیږي. جواز اخیستونکی مکلف دی چې د ۴۲ مادې د حکم پر اساس مالیه تادیه کړي.

۲.۸ یو شراکت ته د هغو عوایدو تادیه چې له افغاني سرچینو څخه راغلي د دغه شرکت شریکانو ته د ورکړې په توګه ګڼل کیږي.

۱ مثال: وحید د افغانستان مېشت او جک د بریتانیا هېواد تبعه دي. د سوداګریزو فعالیتونو د ترسره کولو په موخه وحید او جک په کابل کې یو افغاني شرکت پرانیزي چې وحید په کې ۲۰٪ او جک په کې ۸۰٪ ونډه لري. نوموړې شرکت د فعالیت په موده کې یو غیرارتباطي افغاني شرکت ته پور ورکوي او د پور له درکه په لومړي کال کې ۸۰۰۰۰۰ افغاني ټکټانه ترلاسه کوي. دا چې ټکټانه د یو افغاني شرکت لخوا ورکول کیږي نو دغه عواید هم له افغاني سرچینو څخه د لاسته راغلو عوایدو په توګه ګڼل کیږي. پوراخیستونکی افغاني شرکت مکلف دی چې د ورکړې وړ ټکټانې (۱۲۰۰۰۰ افغانیو) څخه د ۲۰٪ له مخې مالیه وضع کړي. د دغې مالیه ۸۰٪ یعنی ۱۲۸۰۰۰ افغاني د جک لخوا چې د بریتانیا هېواد تبعه دي ورکول کیږي او پاتې مبلغ د وحید لخوا د ورکړې وړ دي.

۲ مثال: د دې نه پرته چې وحید او جک د یو افغاني شرکت مالکین نه بلکې د یو بریتانوي محدودالمسؤولیت شرکت مالکین دي. د دغې بیلګې نور حقایق د لومړۍ بیلګې حقایقو ته ورته دي. د دواړو بیلګو پایلې یو بل ته ورته دي.

۳.۸ د هغو بهرنیو هوایي شرکتونو عواید چې په افغانستان کې یې دخپل فعالیت له درکه ترلاسه کړي دي پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون لمخې د مالیې تابع دي، ولې که چیرې هغه هېواد چې دغه بهرنی هوایي شرکت یې تر بیرغ لاندې فعالیت کوي افغاني اتباعو یا شرکتونو ته ورته مالیاتي معافیت ورکړي.

۴.۸ د بهرنیو هوایي شرکتونو هغه عواید چې د نوموړو شرکتونو د پلور له درکه په افغانستان کې ترلاسه شوي او یا د دغو شرکتونو له هغو فعالیتونو څخه لاسته راغلي وي چې منشا یا پیل یې په افغانستان کې وي، د مالیاتو تابع دي. که چیرې د دغو فعالیتونو د مالیې وړ عواید د شرکت د اسنادو او مدارکو له مخې مشخص نه شي، د مالیې وزارت کولی شي په افغانستان کې د شرکت د فعالیتونو په تناسب، د شرکت د نړیوالو گټو یوه برخه د مالی کال په اوږدو کې په افغانستان کې د شرکت فعالیتونو ته ځانگړې کړي.

۵.۸ په حقیقت کې شونې ده چې یو راجستر شوی بهرنی سوداگر په افغانستان کې د یو سهامی شرکت د نا مستقلې نمایندگۍ او یا د بهرنی محدودالمسئولیت شرکت په توگه فعالیت ولري. د مالیې وزارت باید د شرایطو او حقایقو په نظر کې نیولو سره دغه موضوع تشخیص کړي نه د ظاهري حالاتو په نظر کې نیولو سره. که چیرې یو بهرنی شرکت په افغانستان کې د غیرمستقلې نمایندگۍ له لپارې فعالیت ولري، نو داسې گنل کیږي چې دغه شرکت په افغانستان کې فعالیت کوي او په افغانستان کې د دغه شرکت له خرڅلاو څخه لاس ته راغلي گټه د مالیاتو تابع گرځي. هغه معیارونه چې له مخې یې یو مستقل سوداگر او د یو سهامی او محدودالمسئولیت شرکت نا مستقله نمایندگۍ توپیر کیدای شي، په لاندې ډول دي:

د شرکت ناخپلواکه نمایندگي:	خپلواک سوداگر:
أ. د یو شرکت کارکوونکي خپل معاشونه او یا کمپشن له شرکت څخه ترلاسه کوي.	أ. له کوم شرکت څخه معاش نه اخلي او د خپلو عوایدو تر گټې پورې محدود دي.
ب. ټول وسایل او د دفتر ځای شرکت پورې اړه لري.	ب. د سوداگر په سودا گریز فعالیت کې شرکت پانگه نه لري.
ج. یو شرکت کولی شي چې خپل استازي یا د غیرمستقلې نمایندگۍ کارکوونکي له دندې څخه گونبه او یا غیر مسقله نمایندگۍ وټري.	ج. شرکت د سوداگر پر فعالیتونو باندې کنټرول نه لري مگر کیدای شي د قراردادونو او په کوم تړون کې د غړیتوب پر اساس د سوداگر فعالیتونه کنټرول کړل شي.
د. له شرکت څخه مالونه نه شي رانیولی مگر له پېرودونکو څخه فرمایشونه اخستلای شي او شرکت د هغوی د فرمایش له مخې مالونه چمتو او برابروي.	د. له بهرنیو شرکتونو څخه مالونه رانیسي او پر خپلو پېرودونکو یې پلوري.
ه. واردات شرکت یا پېرودونکو پورې اړه لري.	ه. پر پېرودونکو باندې له پلورلو نه مخکې واردات سوداگر پورې اړه لري.
و. تضمین ته اړتیا نه لري ځکه د تضمین ورکول یوازې پېرودونکو پورې اړه لري، او	و. له مستقل سوداگر څخه د یو بهرنی شرکت لخوا ضمانت اخستل کیږي، او
ز. معمولاً یوازې د خپل دفتر تولیدات پلوري.	ز. معمولاً د مختلفو شرکتونو تولیدات رانیسي او بیرته یې پلوري.

مخکې لدې چې د یو شرکت کاري ماهیت وټاکل شي، له بل شرکت سره یې باید سوداګریزې اړیکې او د فعالیت ډول وڅیړل شي. پورتنی معیارونه وروستي نه بلکه یوازې دهغوی د پیژندنې لپاره بیان شوي دي کیدای شي د دغې موضوع د ډېرو اړخونو له څیړنې نه وروسته دغه پوښتنه چې آیا نوموړی نهاد د یو سهامی شرکت د نمایندګۍ او یا د بهرنې محدودالمسؤولیت شرکت په توګه فعالیت لري ځواب شي او څرګنده به شي چې سهامی او یا محدودالمسؤولیت شرکتونه پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۸ مادې د احکامو تابع دي.

۱ مثال: یو پاکستانی شرکت معدني اوبه تولیدوي او د خپل استازي له ليارې چې یو افغان مېشت شخص دي کابل ښار کې دغه اوبه پلوري. افغان مېشت شخص د پاکستانی شرکت د کارکوونکې په توګه نه ګڼل کېږي. مېشت افغان ته د یوه بوتل اوبو د پلور بیه او هغه ځای چې اوبه په کې باید وپلورل شي د نوموړي شرکت لخوا ټاکل کېږي او دغه مېشت شخص د اوبو د پلورل شوو بوتلو د شمېر له مخې له شرکت څخه کمېشن اخلي. دغه افغان مېشت کولی شي چې دنورو شرکتونو معدني اوبه هم وپلوري. نوموړی افغان مېشت د یو مستقل سوداګر په توګه ګڼل کېږي. او همدارنګه داسې ګڼل کېږي چې پاکستانی شرکت په افغانستان کې غیر مستقوله نمایندګۍ نه لري ځکه نوموړی افغان مېشت شخص کوم ټاکلی معاش نه ترلاسه کوي او د یو ډول معدني اوبو د پلورلو محدودیت هم ورباندې نه دي وضع شوی.

۲ بېلګه: د دغې بېلګې حقیقتونه د لومړۍ بېلګې حقیقتونو ته ورته دي مګر په دغه بېلګه کې د قرارداد لمخې افغان مېشت نه شي کولی چې د پاکستانی شرکت د رقیبانو تولید شوي معدني اوبه وپلوري. نو په دغه صورت کې افغان مېشت د یو مستقل سوداګر په توګه نه ګڼل کېږي او داسې ګڼل کېږي چې پاکستانی شرکت په افغانستان کې یو غیر مستقل نمایندګۍ لري.

۲.۸ هغه بهرنی سهامی او یا محدودالمسؤولیت شرکت چې د خپلو کارکوونکو له ليارې په افغانستان کې خپل تولیدات پلوري، د خپلو ټولو هغو ګټو له کبله چې له دغو خرڅلاو و څخه یې لاسته راوړي د مالیې تابع دي.

بېلګه: یو پاکستانی شرکت د خپلو تولیداتو د پلورلو لپاره خپل یو کارکوونکی افغانستان ته استوي. نوموړی کارکوونکی هغه وخت چې په افغانستان کې اوسېږي د دغو تولیداتو د پلور لپاره د بازار پیدا کولو په لټه کې وي. کله چې دغه کارکوونکی کوم جنس و پلوري، پاکستانی شرکت په مستقیمه توګه له پاکستان څخه نوموړی جنس خپل افغان پیرودونکي ته وراستوي. د پاکستانی کارکوونکي فعالیت داسې ګڼل کېږي چې نوموړی کارکوونکی د پاکستانی سهامی شرکت د یو غیر مستقلې نمایندګۍ په توګه فعالیت کوي. د دغې غیر مستقلې نمایندګۍ لخوا لاسته راغلي ګټه په افغانستان کې د مالیاتو تابع دي.

۷.۸ که چېرې یو بهرنی شرکت په افغانستان کې فعالیت ولري او خپل ټول هغه اسناد له ځان سره و نه ساتي د کومو پراساس چې کولی شي په افغانستان کې خپل لاسته راغلي د مالیې وړ عواید له هغو عوایدو څخه جلا وښيي چې له نورو هېوادونو څخه یې لاسته راوړي دي، د مالیې وزارت باید د دغه شرکت د مالیې وړ نړیوالو عوایدو یوه برخه په افغانستان کې د نوموړي شرکت فعالیتونو ته تخصیص کړي. د دغه شرکت د مالیې وړ هغه عواید چې په افغانستان کې یې لاسته راوړي دي په لاندې ډول محاسبه کېږي:

۱ مرحله: له نړیوالو فعالیتونو څخه د دغه شرکت لاسته راغلي مجموعي عواید (لکه څنګه چې د شرکت په وروستي راپور او یا په مالیاتي حساب کې څرګند شوي دي) باید مشخص کړل شي.

۲ مرحله: د دغه شرکت مالیات د هغې مجرایې څخه وروسته چې د مالیاتو قانون په دویم څپرکي کې درج شوي او د دغه شرکت له هغو خالصو عوایدو څخه د مخه چې له نړیوالو فعالیتونو څخه یې لاسته راوړي دي محاسبه کیږي.

۳ مرحله: د مالیې وړ عوایدو مبلغ (په ۲ مرحله کې محاسبه شوي دي) پر ناخالصو عوایدو (په ۱ مرحله کې تثبیت شوي دي) باندې وپشل کیږي او لاس ته راغلی خارج قسمت د شرکت د گټې له هغې فیصدي څخه عبارت ده چې له نړیوالو فعالیتونو څخه یې لاسته راوړي ده.

۴ مرحله: د شرکت د هغو عوایدو مجموعه د هغې گټې په فیصدي (په ۳ مرحله کې تثبیت شوي دي) کې باید ضرب کړل شي چې په افغانستان کې د نوموړې شرکت د فعالیتونو له درکه لاسته راغلي ده. د ضرب حاصل، د دغه شرکت له مالیې څخه د مخه چې په افغانستان کې یې لاسته راوړي دي، د دغه شرکت له ناخالصو عوایدو څخه عبارت دي.

بېلگه: هغه یو بهرنی شرکت چې تقیله ساختماني وسایل لري په ډېر شمېر هېوادونو کې فعالیت کوي او خپل وسایل اشخاصو او شرکتونو ته په اجاره ورکوي. نوموړې شرکت یو قرارداد لاسلیک کوي چې دهغه په اساس خپل ځینې ساختماني ماشین الات اشخاصو او نورو شرکتونو ته چې په افغانستان کې مېشت دي د ۲۰۰۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې په اجاره ورکوي. د بهرني شرکت دفاتر یا اسناد په افغانستان کې د نوموړي شرکت عملیاتي لگښت نه په گوته کوي، اما نوموړي اسناد د شرکت هغه افغاني لگښت او هغه عملیاتي لگښتونه چې په نورو هېوادونو کې یې ترسره کړي دي، څرگندوي. د نوموړي شرکت د مالیې وړ عواید په لاندې ډول محاسبه کیږي:

۱ مرحله: د شرکت هغه ناخالص عواید چې له نړیوالو فعالیتونو څخه یې لاسته راوړي دي د هغې وروستی گټې او تاوان له مخې ټاکل کیږي چې د شرکت لخوا ښودل شوي دي. فرض کړئ چې دغه مبلغ ۲۵۰۰۰۰۰۰ افغانی دي.

۲ مرحله: د مالیې وړ هغه عواید (له مالیې څخه د مخه خالص عواید) چې د شرکت له نړیوالو فعالیتونو څخه ترلاسه شوي دي د هغو معافیتونو او مجرایې گانو په نظر کې نیولو سره محاسبه کیږي چې د مالیاتو قانون په (۲) فصل کې درج دي. فرض کړئ چې دغه مبلغ ۲۵۰۰۰۰۰۰ افغانی دي.

۳ مرحله: له نړیوالو فعالیتونو څخه لاسته راغلي د مالیې وړ عوایدو فرضي مبلغ (۲۵۰۰۰۰۰۰ افغانی) باید پر هغو ناخالصو عوایدو (فرضي مبلغ ۲۵۰۰۰۰۰۰ افغانی) باندې وپشل شي چې له نړیوالو فعالیتونو څخه لاسته راغلي دي. لاس ته راغلی خارج قسمت د شرکت د هغو عوایدو له د گټې له فیصدي څخه گڼل کیږي چې له نړیوالو فعالیتونو څخه ترلاسه شوي دي او په لاندې ډول محاسبه کیږي:

$$۲۵۰۰۰۰۰ \div ۲۵۰۰۰۰۰۰ = ۱۰\%$$

۴ مرحله: په افغانستان کې د شرکت له فعالیتونو څخه لاس ته راغلي ناخالص مجموعي عواید (۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ) باید په ۱۰ فیصدو (له نړیوالو فعالیتونو څخه د شرکت لاس ته راغلي گټې فیصدې) کې ضرب کړل شي. د ضرب لاسته راغلی حاصل له هغه مبلغ څخه عبارت دی چې په افغانستان کې د نوموړي شرکت د فعالیتونو له درکه د دغه شرکت له مالیه وړ عوایدو څخه ترلاسه شوي دي.

فرضاً: افغانۍ ۲۰۰۰۰۰ = افغانۍ ۲۰۰۰۰۰۰ X ۱۰٪

۵ مرحله: په افغانستان کې د فعالیت له درکه لاسته راغلي د مالیه وړ عواید (۲۰۰۰۰۰ افغانۍ) باید په ۲۰٪ (د شرکتونو مالیاتي نورم) کې ضرب کړل شي. په افغانستان کې د نوموړي شرکت د تادیه وړ مالیه مبلغ په لاندې ډول دی: افغانۍ ۱۲۰۰۰۰ = افغانۍ ۲۰۰۰۰۰ X ۲۰٪

۸.۸ د عمومي اصل په توگه، که چیرې یو سهامی یا محدود المسؤلیت بهرنی شرکت چې په افغانستان کې د سوداگریزو فعالیتونو لپاره همیشنی ځای ولري، داسې گڼل کیږي چې نوموړی شرکت په افغانستان کې سوداگریز فعالیت لري. که چیرې یو بهرنی شرکت خپل تولید شوي مالونه پر کمېشن کار، مستقل سوداگر، دولتي ادارې او یا په نورو باندې وپلوري او په افغانستان کې همیشنی ځای ونه لري، داسې گڼل کیږي چې نوموړی شرکت په افغانستان کې سوداگریز فعالیت نه لري.

که چیرې یو بهرنی سهامی او یا محدود المسؤلیت شرکت په افغانستان کې سوداگریز فعالیت ولري، هغه عواید چې د نوموړو شرکتونو له سوداگریزو فعالیتونو څخه لاسته راځي په افغانستان کې د مالیه وړ عوایدو په توگه شمېرل کیږي او که چیرې نوموړي شرکتونه په افغانستان کې سوداگریز فعالیتونه ونه لري، له دغه فعالیتونو څخه لاسته راغلي عواید په افغانستان کې د مالیه وړ نه دي.

د مالیاتو د قانون له مخې پر عوایدو د مالیه د وضع کولو لپاره:

- أ. د سوداگریز فعالیت ځای په لاندې ډول تعریف شوی دی:
- ب. هغه ځای چې تشبث په کې په بشپړ یا قسمي توگه فعالیت ولري د سوداگریز فعالیت له محل څخه عبارت دی.
- ج. هر یو له لاندې ځایونو څخه د همیشني محل په توگه گڼل کیږي:

1. د فعالیت د تنظیم محل،
2. نامستقله نمایندگی،
3. فابریکه،
4. دفتر،
5. ورکشاپ،
6. گودام،
7. د معدن د استخراج ځای، په غره کې د تیرو د راییستلو ځای او نور هغه ځایونه چې طبیعي منابع ورڅخه راییستل کیږي،
8. ساختماني پروژې، نصب او تړل،
9. د پلور همیشني نمایشونه، او

10. د یو بهرني شرکت مستقله افغاني نمايندگۍ چې د نوموړي بهرني شرکت لخوا اداره او کنترول کيږي.

ح هغه شخص چې د بهرني شرکت داستازي په توگه افغانستان کې فعالیت کوي په هغه صورت کې د نوموړي شرکت د دايمي محل په توگه گڼل کيږي چې دلاندې شرايطو لرونکی وي:

1. نوموړی شخص معمولاً اختيار لري چې د بهرني شرکت په نوم په افغانستان کې تړونونه لاسليک کړي،
2. نوموړی شخص معمولاً په افغانستان کې د اجناسو يا مال التجاره د گودام د ساتنې مسوليت په غاړه لري او له دغې ليارې دغه اجناس او مال التجاره يا بهرني شرکت ته او يا د شرکت نمايندگۍ ته انتقالوي، او
3. نوموړی شخص معمولاً په افغانستان کې بهرني شرکت يا نورو هغو شرکتونو ته چې د نوموړي بهرني شرکت تر ادارې لاندې دی او يا هغه شرکتونه چې د پام وړ گټه لاسته راوړي، ځانگړي فرمايشونه برابروي. پرته له دې چې فرمايش د استازي په نوم يا مستقيماً د کمپن کار او يا د پېرودونکي په نوم دې او که نه، دغه حکم تطبیق کيږي.

۱ بېلگه: یو جاپانی شرکت چې د موټرو پرزې تولیدوي او له یو افغان مېشت شخص څخه غوښتنه کوي چې د شرکت تولیداتو لپاره په افغانستان کې له تخنیک کارانو او ورکشاپونو څخه فرمايشونه تر لاسه کړي. افغان مېشت شخص د دغه کار لپاره د افغانستان ټولو سیمو ته سفر کوي. کله چې نوموړی شخص هغه تخنیک کاران او ورکشاپونه بیامومي چې د پرزو پېرودلو سره علاقه لري، د هغوی لپاره د پرزو د برابرولو په موخه د تړون لاسلیک کولو ته ځان چمتو کوي. افغان مېشت شخص او تخنیک کاران د بیې او د تړون د شرايطو په اړه له یو بل سره مذاکرات ترسره کوي او په پای کې تړون لاسلیک کوي. نو په دغه صورت کې د افغان مېشت شخص د فعالیتو له وجې داسې گڼل کيږي چې نوموړی جاپانی شرکت په افغانستان کې دايمي محل لري.

۲ بېلگه: یو جاپانی شرکت چې د موټرو پرزې تولیدوي او له یو افغان مېشت شخص څخه غوښتنه کوي چې د شرکت تولیداتو لپاره په افغانستان کې له تخنیک کارانو او ورکشاپونو څخه فرمايشونه تر لاسه کړي، افغان مېشت شخص د دغه کار لپاره د افغانستان ټولو سیمو ته سفر کوي. کله چې نوموړی شخص هغه تخنیک کاران او ورکشاپونه بیامومي چې د پرزو پېرودلو سره علاقه لري، له هغوی نه پوښتي چې آیا د پرزو د برابرولو تړون لاسلیک کول غواړي او که نه. افغان مېشت شخص او نوموړي تخنیک کاران د بیې او د تړون د شرايطو په اړه له یو بل سره مذاکرات ترسره کوي. وروسته بیا افغان مېشت شخص د ارزیا بې او منظوری په موخه جاپانی شرکت ته تړون استوي. که چیرې جاپانی شرکت دغه تړون منظور کړي، په دغه صورت کې د نوموړي شرکت یو تن کارکوونکی (چې افغان مېشت نه دی) دغه تړون لاسلیک کوي. په دغه صورت کې جاپانی شرکت باید د افغان مېشت شخص د فعالیتونو له وجې په افغانستان کې د دايمي محل د لرونکي په توگه ونه گڼل شي.

د بهرنیو هیوادونو او نړیوالو مؤسسو مالیات

نهمه ماده:

د بهرنیو هیوادونو، نړیوالو مؤسسو او په افغانستان کې د هغوی د نامېشتو کارکوونکو مالیاتي مکلفیت له کورنیو عوایدو څخه له افغانستان سره د ترسره شوو موجودو قراردادونو، معاهدو او پروتوکولونو لمخې ټاکل کېږي.

۱.۹ د یوه مېشت افغان معاش او او جوړه د استخدام کوونکي د هويت په پام کې نیولو نه پرته د مالیاتو تابع دي.

۱ بېلگه: هغه افغان مېشت شخص چې د بهرنیو سفارتونو لخوا په کابل کې استخدامیږي، معاش یا او جوړه یې په افغانستان کې د مالیې وړ دي.

۲ بېلگه: یو افغان مېشت شخص په افغانستان کې د هغې بهرنۍ مؤسسې لخوا چې د یوې معاهدې یا تړون له مخې په افغانستان کې له مالیاتو څخه معافه ده استخدامیږي. د نوموړي شرکت د بهرنیو کارکوونکو لپاره په معاهده یا تړون کې معافیت په نظر کې نیول شوی دی، اما د دغه افغان مېشت معاش او او جوړه په افغانستان کې د مالیې تابع دي.

۲.۹ د هغو بهرنیو اتباعو معاش یا او جوړه چې د خپل متبوع هېواد لخوا په افغانستان کې استخدامیږي، که چېرې له لاندې شرایطو څخه یو هم موجود وي، نو له مالیې څخه معاف دي:

أ. که چېرې د افغانستان او نوموړي هېواد ترمنځ په معاهده کې معافیت په پام کې نیول شوی وي،

او

ب. که چېرې له نړیوالو قوانینو، اصولو او نورو معیارونو سره سمون ولري.

بېلگه: د هغه بهرنی وگړي عواید چې د خپل متبوع هېواد لخوا د رالیږل شوي د پیلوماتیک هیئت د غړي په توگه په افغانستان کې دنده ترسره کوي، د مالیې تابع نه دي.

۳.۹ هغه بهرنی وگړي چې د یو بهرنۍ مؤسسې لخوا په افغانستان کې استخدام شوي او معاش یې د متبوع هېواد لخوا ورکول کېږي، د نوموړو اشخاصو له عوایدو سره د هغو اشخاصو د عوایدو په شان چلند کېږي چې دنوموړي هېواد لخوا په ورته پروژو کې استخدام شوي دي.

له مالیاتو معاف شوي مؤسسی

لسمه ماده:

(1) ترلاسه شوي اعانې او د هغو مؤسسو له لازمي فعالیت څخه عواید چې د لاندې شرایطو لرونکې وي، له مالیې څخه معاف دي:

1. مؤسسه د نافذه قوانینو لمخې جوړه شوې وي.
2. غیر انتفاعي مؤسسه چې یوازې، بنوونیزو، کلتوري، ادبي او علمي یا خبریه چارو په منظور جوړه او فعالیت وکړي.
3. تمویلونکي، ونډه لرونکي او غړي یا اړوند کارکوونکي د دې فقرې په (۱) او (۲) جزء کې د درج مؤسسې له گټې څخه د فعالیت یا انحلال په وخت کې گټه وانخلي.

(2) د دې مادې په (۱) فقره کې د درج مؤسسو د مالیاتي فعالیتونو د معافیت ډول پر عایداتو باندې د مالیاتو په تعلیماتنما مه کې تنظیمیږي.

۱.۱۰ هر هغه مؤسسه چې پر عایداتو د مالیاتو قانون په (۱۰) ماده کې د درج شوو شرایطو سره سمون ولري، په همدغه قانون کې له درج شوي مالیې څخه معاف دي. اما مؤسسه نشي کولی په خپله ځان معاف وگڼي. دغه مالیاتي معافیت په غوښتنلیک کې د لیکل شوو حقایقو او نورو موجودو معلوماتو په نظر کې نیولو سره د مالیې وزارت د عوایدو لوی ریاست لخوا ټاکل کیږي. که چیرې د مالیې وزارت یو نامطلوب طرز العمل صادر کړي، مالیه ورکوونکی کولی شي په دې اړه محکمې ته مراجعه وکړي. محکمه به پدې اړوند پریکړه کوي چې آیا د معافیت ټاکل شوي شرایط د منلو وړ دي او که نه.

۲.۱۰ د هغو مؤسسو له لازمو فعالیتونو څخه لاسته راغلي عواید او بسپنې له مالیې معاف دي چې لاندې شرایط ولري:

1. مؤسسه باید د افغانستان له نافذه قوانینو سره سمه رامنځته شوې وي. اړونده قانون عبارت دی د مؤسسو له قانون څخه چې د چنگاښ په ۱۵مه نېټه په ۸۵۷ نمبر رسمي جریده کې خپور شوی دی. د یاد قانون لمخې، هغه مؤسسې چې په دغه قانون کې مندرج شرایط او طرز العملونه ولري، د نادولتي مؤسسو په توگه شمېرل کیږي.

- أ. مؤسسه: عبارت له یو نادولتي، غیرسیاسي او غیر انتفاعي سازمان څخه دی چې په هغه کې بهرنی او کورنی مؤسسې شامل دي،
- ب. کورنی مؤسسه: عبارت له هغې کورنۍ نادولتي مؤسسې څخه دی چې د یوې موخې او موخو د ترلاسه کولو لپاره رامنځته کیږي،
- ج. بهرنی مؤسسه: عبارت دی له یوه بهرني جوړښت څخه چې له افغانستانه بهر د بهرني هېواد له قانون سره سمه رامنځته شوې او د انجوگانو د قانون شرایط مني،

- د. نړيواله مؤسسه: عبارت دی له يوه بهرني جوړښت څخه چې له افغانستانه بهر د بهرني هېواد له قانون سره سمه رامنځته شوې وي او فعاليت يې له يوه څخه په ډېرو هېوادو کې موجود وي،
- ه. غير انتفاعي په دی مانا چې:

1. مؤسسه نه شي کولای لاسته راغلي عوايد، شتمني او نور پرته له کاري اهدافو څخه بل شخص ته ووبشي،
2. مؤسسه نه شي کولای له شتمني، عايداتو او نورو لاسته راغلو عوايدو څخه د موسسينو، د مديره هيات غړو، مسولينو، کارکوونکو او په مستقيمه او نا مستقيمه توگه د مرسته کوونکو او خپلوانو د شخصي موخو لپاره گټه واخلي،

أ. د مؤسسې چتر: مؤسسې کولای شي د پروژو د کار د پراختيا، سموالي، تحقق او سرته رسولو لپاره کاري جوړښت او تشکيل يانې چتر رامنځته کړي. مؤسسې کولای شي د کار د لايښه انسجام او همغږۍ لپاره له نورو ذيربطو دولتي ادارو سره د د يوې ناولتي مؤسسې په توگه د کار يو همغږی تشکيل د دغه قانون له حکم سره سم رامنځته کړي چې شمېر يې له ۳ کم نه وي. دغه تشکيل وروسته له هغې د اعتبار وړ گڼل کېږي چې د ارزونې ستر کمېسيون يې ومني.

پورته يادې ټولې مؤسسې بايد د اقتصاد وزارت سره ثبت او تاييد شي او څارنه يې وشي. له دې سره سره، پر عايداتو د مالياتو قانون د ۱۰مې مادې سره سم، د ناولتي مؤسسو د قانون لمخې ثبتېدل يوې مؤسسې ته دا حق نه ورکوي چې له ماليې څخه معاف شي.

1. دغه شان مؤسسه يوازې بايد د ښوونيزو، فرهنگي، ادبي، علمي او يا خبريه اهدافو د ترسره کولو لپاره رامنځته شوي او فعاليت وکړي. د ناولتي مؤسسو د قانون د ۱۳مې مادې د ۳ بند لمخې، د مؤسسې د ايجاد د غوښتنې فورمه بايد د مؤسسې د فعاليت او اهدافو لرونکې وي. له دې سره سره، پر عايداتو د مالياتو قانون د ۱۰مې مادې د ۱ بند د ۲ جز لمخې، کېدای شي دغه اهداف د معافيت د دويم شرط سره يو خېل نه وي. ځکه، ټولې ناولتي مؤسسې کېدای شي د معافيت لپاره واجد شرايط نه وي.
2. دا چې مرستندويان، سهم لرونکي، غړي يا کارکوونکي له مؤسسې څخه د فعاليت او انحلال په وخت کې بايد گټه وا نه خلي، دغه ځانگړنه يوازې غير انتفاعي مؤسسې ته ځانگړې شوی او د مالياتي معافيت لپاره بايد پوره کړی شي.

۳.۱۰ هغه مؤسسه چې د ناولتي مؤسسو د قانون سره سمه جوړه شوې او پر عايداتو د مالياتو د قانون د لسمې مادې لمخې د خپل مالياتي معافيت د تصديق لپاره يې غوښتنه کړې، په کار ده چې په اړونده تعليماتنامه کې د مندرجې طريقې لمخې له فورمې سره يو ځای چې د همدې هدف لپاره جوړه شوې، د عوايدو لوی رياست ته مراجعه وکړي. د غوښتنليک فورمه او لارښود د اړتيا په صورت کې د ماليې وزارت په انټرنټي صفحه کې ترلاسه کېدای شي. دغه فورمه دې له نورو اسنادو سره لکه د اساسنامې او د مؤسسې د مقرراتو کاپي، د بېلانسونو او شپږ مياشتنيو حسابونو کاپيانې چې د نړيوالې محاسبې له معيارونو سره سمې چمتو شوي وي، او دغه راز د ارزونې د ستر کمېسيون د ارزونې کاپي چې د غوښتنليک له اړتياوو څخه گڼل کېږي، د اقتصاد وزارت ته وسپارل شي. د غوښتنليک د وضعيت له ټاکلو وروسته، د عوايدو لوی

ریاست غوښتونکي ته د مؤسسې د وضعیت په اړه یو خصوصي طرز العمل د ((له ماليې څخه د معاف شوي مؤسسې په توګه)) د ځانګړو عوایدو د منابعو لپاره چې په طرز العمل کې یاد شوي، صادروي.

۴.۱۰ دا چې یوه دولتي تصدې له مالياتي معافیت څخه ګټه نشي پورته کولی، نو هغه سوداګریزه تصدې هم دغه معافیت نه شي ترلاسه کولی کوم چې د هغې مؤسسې د ملکیت یوه برخه ده چې د مالیاتو قانون د (۱۰) مادې پر اساس له مالیاتو څخه معاف ده.

۱ بېلګه: یوه افغاني مؤسسه د دې لپاره چې ښوونیزې چارې پرمخ یوسي د یو ښوونځي په بڼه تاسیس شوې ده. نوموړې مؤسسه مالي بسپنې ترلاسه کوي او د لومړنیو ښوونځیو ماشومانو ته په وړیا توګه پرته له کوم امتیاز څخه او یا د ټیټ نورم پر اساس ښوونیز خدمات ترسره کوي. په ښوونځي کې یو کتاب پلورنځی هم شته دې چې د ښوونځي پر زده کوونکو او همدارنګه پر نورو هغو اشخاصو باندې کتابونه پلوري چې د ښوونځي زده کوونکي نه دي. نوموړی کتاب پلورنځی د سیمې له نورو کتاب پلورنځیو سره د کتابونو په پلورلو کې سیالي کوي. د کتاب پلورنځي امر کتاب پلورنځي د دې لپاره پرمخ وړي چې ګټه ورڅخه ترلاسه کړي. سره له دې چې د نوموړي ښوونځي فعالیت له مالیاتو څخه معاف دی، پورتنی یاد کتاب پلورنځی له مالیاتو څخه معاف نه دي.

۲ بېلګه: یو مرستندوی نهاد (چې د قانون د (۱۰) مادې پر اساس مالیاتي معافیت لري) د یوه افغان صنعتي شرکت ډېر شمېر پلورل شوي اسهام په اختیار کې لري. که څه هم چې دغه صنعتي شرکت د نوموړي مرستندوی نهاد لخوا کنټرولېږي، عواید یې د ماليې وړ دي. خو د خیریه نهاد لخوا د ترلاسه شوي ونډې ګټه له ماليې څخه د معاف شوو عوایدو په توګه ګڼل کېږي.

تبصره: افغان صنعتي شرکت د ونډې د ګټې له درکه هغه مجرایي اخیستلای شي چې مرستندویه خیریه نهاد ته یې تادیه کړي، البته په دې شرط چې د ونډې د ګټې موضوعي مالیه تادیه شوې وي.

د دولتي ادارو مالیاتي معافیت
یوولسمه ماده:
د ښاروالیو په شمول د دولتي ادارو او د هغو د نمایندګیو عواید پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع ندي. دولتي تصدې لدې حکم څخه مستثنی دي.

۱.۱۱ سره له دې چې مرکزي بانک یوه دولتي تصدې ده چې په بشپړه توګه د دولت ملکیت دی، د نوموړي بانک له سوداګریزو فعالیتونو څخه لاسته راغلي عواید پر انتفاعي معاملو باندې د ماليې او همدارنګه پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع دي.

۲.۱۱ سوداګریز نهادونه او مختلط دولتي او یا د دولت ښاروالیو پورې اړوند جايدادونه (لکه رستورانټونه، هوټلونه او داسې نور) "دولتي تصدیګانې" ګڼل کېږي او پر عایداتو باندې د مالیاتو د قانون لمخې له

مالياتو څخه نه شي معاف كيداى. هر نهاد بايد د خپلو سوداگريزو فعاليتونو بېلانس وړاندې كړي او د ورته خصوصي نهاد په شان پر انتفاعي معاملو باندې ماليه او پر عايداتو ماليات هم بايد تاديه كړي.

بېلگه: يوه دولتي اداره د يو هوټل خاونده او فعاليتونه يې هم پرمخ وړي او نوموړې ادارې په ۱۳۸۴ هجري لمريز كال كې د خونو له كرايې، د خوړو له پلور، د خدماتو له عرضه كولو، د سوغاتونو، د پست كارتونو او داسې نورو له دركه ۱۹۲۵۰۰۰ افغانۍ ترلاسه كړي دي. د نوموړې ادارې مجموعي مبلغ څخه ۱۵۲۲۰۰۰ افغانۍ د خونو د كرايې له دركه او ۴۰۳۰۰۰۰ افغانۍ د سوغاتونو له پلور څخه ترلاسه شوې دي. په همدې كال كې د دغه هوټل د مجرايي وړ عملياتي لگښت ۱۵۹۰۰۰۰ افغانيو ته رسېږي. د هوټل د فعاليت له كبله نوموړې دولتي اداره بايد لاندې ماليات تاديه كړي: پر انتفاعي معاملو باندې ماليه:

- أ. د خونو له كرايې څخه لاسته راغلي عوايد: ۱۰٪ (۱۵۲۲۰۰۰ افغانۍ)
- ب. د سوغاتونو له پلور څخه لاسته راغلي عوايد: ۲٪ (۴۰۳۰۰۰) ۸۰۶۰
- ج. پر انتفاعي معاملو باندې د مالياتو مجموعه مساوي كيږي له: ۱۲۰۲۲۰

پر عايداتو باندې ماليات:

۱۹۲۵۰۰۰	مجموعې عوايد
۱۵۹۰۰۰۰	عملياتي لگښت
۳۳۵۰۰	له انتفاعي ماليې څخه دمخه عوايد
۱۲۰۲۲۰	منفي دانتفاعي معاملو باندې ماليات
۱۷۴۷۴۰	د ماليې وړ خالص عوايد
۳۴۹۴۸	پر عايداتو باندې ماليات (د ماليې وړ خالص عوايد ۲۰٪)

دويم فصل

د ماليې وړ عوايدو ټاکنه

له ۱۲ مادې نه تر ۲۰ پورې

اصطلاحگانې او نومونې

دولسمه ماده:

د ماليې وړعوايد: هغه مبلغ دی چې د شخص، سهامی شرکت، محدودالمسئولیت شرکت یا نورحکمی شخصیتونو له عوايدو څخه پدې قانون کې د درج معافیتونو له مجرایي او د کسراتو له وضع کولو وروسته باقی پاتیري.

معافیت: د مالیه ورکوونکي له عوايدو څخه مجرایي ده چې د دې قانون د حکمونو لمخې هغه ته ورکول کیري.

کسرات: د تولید لگښتونه او د عايداتو د لاس ته راوړلو او ساتلو لگښتونه دي چې له عايداتو څخه د هغو وضع کول د دې قانون د حکمونو لمخې مجاز دي.

لگښتونه او هغه تمامه شوي بیه چې مشخصاً د معافیت یا کسراتو په توگه ذکر شوي نه وي، د وضع کولو وړ ندي.

نگه عملیاتې ضررونه: هغه مبلغ دی چې پدې قانون کې له درج شوو مجرایيو وروسته له عايداتو څخه زیات وي.

۱.۱۲ له هغه نه پرته کوم چې پر عايداتو د مالیاتو په قانون کې ذکر شوي دي، پر عايداتو د مالیاتو څخه هېڅ ډول لگښت نه منفي کیري. د مالیاتو قانون ۵ ماده د هغو مالیاتو د مجرایي په اړه حکم کوي چې پر عايداتو باندې د افغانستان د مالیاتو قانون لمخې د بهرنیو عوايدو له کبله ورکړل شوي دي. له هغو بهرنیو مالیاتو څخه پرته چې له مالیې د مجرایي وړ دي، د ټولو د مجرایي وړ لگښتونو مجرایي له عوايدو څخه ترلاسه کیدای شي نه له هغو افغاني عوايدو څخه چې په کوم بل ډول د ورکړې وړ دي.

۲.۱۲ د مالیې وړ عوايدو د محاسبې په وخت کې، شخصي لگښتونو ته مجرایي نه ورکول کیري

۱ بېلگه: یو افغان مېشت شخص په کابل کې یو رستورانټ اداره کوي. نوموړی شخص هېڅکله هم نه غواړي چې د رستورانټ د مالکیت لپاره یو سهامی او یا یو محدودالمسئولیت شرکت تاسیس کړي. دغه افغان مېشت شخص د عزیز په نامه یو گارسون او د اسد په نامه یو اشپز په کار گماري. نوموړی شخص اشپز او گارسون ته په جلا توگه د ورځي ۱۰۰ افغانۍ او خپل ځوی فرشید ته د ورځي ۸۰ افغانۍ اجوره ورکوي. فرشید پرته له دې چې کوم ځانگړی کار ترسره کړي او یا خواړه پاڅه کړي کله نا کله له رستورانټ څخه لیدنه کوي. افغان مېشت شخص یواځې د ورځني لگښت (۲۰۰ افغانیو) لپاره مجرایي ترلاسه کولی شي. فرشید ته ورکړل شوي ۸۰ افغانۍ د مجرایي وړ نه دي ځکه په حقیقت کې فرشید په رستورانټ کې هېڅ کار نه کوي او تادیه شوی مبلغ هغه ته د شخصي لگښت په توگه گڼل کیري.

۲ بېلگه: يو افغان مېشت شخص په کابل کې د برېښنايي توکو يو پلورنځی پرمخ وړي. نوموړی په دغه پلورنځي کې جنراتورونه، ساکتونه او برېښنايي اډپتروونه پلوري. نوموړی شخص پریکړه کوي چې د برېښنا د تولید لپاره يو لوی جنراتور راوپېري مگر دغه جنراتور په عام محضر کې د پلور لپاره نه ایښودل کېږي. نوموړی همدارنگه د خپل پلورنځي د روښانه کولو په موخه له دغه جنراتور څخه د احتیاطي ماشین په توگه کار نه اخلي اما په کورکي ور څخه د برېښنا د تولید لپاره گټه اخلي. د جنراتور د پېرودني بیه د نوموړي شخص د فعالیتونو له درکه له لاسته راغلو عوایدو نه د مجرایي وړ نه دي. د جنراتور لپاره ورکړل شوی مبلغ د نوموړي شخص د شخصي لگښت په توگه گڼل کېږي او د مجرایي وړ نه دي.

۳.۱۲ پر انتفاعي معاملو باندې مالیه، د گمرکاتو محصول د مالیاتو نور ډولونه (د مالیاتو قانون لمخې له موضوعي مالیاتو پرته) د مجرایي وړ دي او د شتمني له ارزښت سره جمع کېږي.

أ. مالیه هغه وخت د ناخالصو عوایدو څخه د مجرایي وړ عملیاتي لگښت په توگه گڼل کېږي چې د متشبت د فعالیتونو سره سم تر سره شوي وي او د یوې ځانگړې شتمني په لاسته راوړلو پورې تړاو ونه لري.

۱ بېلگه: يو افغاني شرکت د یوه رستورانټ چلولو پر غاړه لري او له دغې لارې هغه خواړه او نوشابې چې په سمدستي توگه چمتو کېږي، وړاندې کوي. نوموړی شرکت د خپل فعالیت په لومړي کال کې ۱۳۰۰۰۰۰ افغانۍ عاید ترلاسه کوي. نوموړي شرکت پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۴ مادې د (۱) فقري لمخې د انتفاعي معاملو د مالیې په ورکړه مکلف دی. د مالیاتو د قانون د ۲۴ مادې د (۵) فقري پر اساس، پر خدماتو باندې د انتفاعي معاملو د مالیې د تطبیق وړ نورم ۱۰٪ ټاکل شوی دی. دغه رستورانټ د فعالیت په لومړي کال کې ۷۰۰۰۰۰ افغانۍ عملیاتي لگښت گاللی دي. د نوموړي افغان شرکت د مالیې وړ عواید په لاندې توگه محاسبه کېږي:

۱۳۰۰۰۰	د سنجش وړ عواید
(۱۳۰۰۰۰)	منفي دانتفاعي معاملو مالیه
۱۱۷۰۰۰	پاتې مجموعه
۷۰۰۰۰	منفي د مجرایي وړ لگښت
۴۷۰۰۰	د مالیې وړ عواید
۹۴۰۰۰	د عوایدو مالیه (۲۰٪)

۲ بېلگه: عزیز یو مېشت افغان شخص دی چې د یو سهامی شرکت ټول پلورل شوي اسهام په واک کې لري. نوموړی افغان سهامی شرکت اومه مواد لکه پیچ، بولټ، سرینس او د فرنیچر د تولید لپاره رخت واردوي. د سهامی شرکت وارد کړل شوي مواد د وارداتو د محصول تابع دي. افغان سهامی شرکت د گمرکي محصولاتو د مجرایي مستحق دی ځکه نوموړي شرکت د فرنیچر د تولید لپاره د خپلو فعالیتونو په ترڅ کې یاد لگښت په غاړه اخیستی.

۳ بېلگه: عزیز د خپلې شخصي استفادې لپاره د پاکستان او هندوستان له هېوادونو څخه د سي ډي (CD) او ډي وي ډي (DVD) مختلفې فیتې واردوي او د دغو توکو د واردولو له کبله گمرکي محصول تادیه کوي. د عزیز د مالیاتي مکلفیتونو د محاسبې په وخت کې له گمرکي محصول څخه لاسته راغلي ناخالص عواید د مجرایي وړ نه دي.

ب. په هغه صورت کې چې لگښت د هغې شتمنۍ د لاس ته راوړلو لپاره چې ماليه ورکونکي د دغه شان لگښت د مجرايې د غوښتنې اجازه نه لري، وشي، دغه ماليات بايد د لاس ته راغلي شتمنۍ پر ارزښت ورزيات شي.

۴ بېلگه: د الف شرکت يو افغان سهامی شرکت دی چې په افغانستان کې د ترانسپورتي سوداگريزو فعاليتونو د ترلاسه کولو لپاره بار وړونکي وسايط يا لاري گانې واردوي. نوموړی شرکت بايد د دغو وسايطو د واردولو له کبله وارداتي محصول تاديه کړي. تاديه شوی وارداتي محصول بايد د بار وړونکو وسايطو له ارزښت سره جمع شي. وارداتي محصولات پر عايداتو د مالياتو په توگه د مجرايې وړنه دي. (د يادونې وړه چې مجرايې د چټک استهلاك له مخې د ۱۸ مادې د (۱) فقرې د ۷ جز پر اساس مجاز گڼل کېږي).

د ماليې تابع عايدات

ديارلسمه ماده:

(1) لاندې لاسته راغلي عوايد پر عايداتو باندې د مالياتو تابع دي:

- أ. معاش، مزد، فېس او کمېشن،
- ب. له سوداگريزو او صنعتي، ودانيزو معاملو او نورو فعاليتونو څخه ټول (مجموع) عوايد،
- ج. د منقول او غير منقول ملکيت له پلورلو څخه ترلاسه شوي عوايد،
- د. پولي تکت، د ونډې گټه، کرايه، حق الامتياز، جايزې، مکافات، د قرعې او بخششيو له درکه عوايد،
- ه. د تضامني شرکت له عايد څخه شريکه ونډه،
- و. له کار، پانگې يا اقتصادي فعاليت څخه ترلاسه شوي نور عوايد،
- ز. نور هغه حالات چې په قانون کې تصريح شوي دي، او
- ح. نور هغه عوايد چې په دې قانون کې اټکل شوي ندي.

(2) د ونډې گټه: د عوايدو هر ډول وېشنه ده چې د شرکت لخوا د پيسو، شتمنۍ يا ونډه والو ته د هغوی له ونډې سره د متناسبې هر ډول گټې په شکل صورت مومي او لاندې موارد پکې شامل دي:

- أ. هر ډول ملموسه او غير ملموسه شتمني،
- ب. په شرکت کې ونډه،
- ج. له شرکت څخه په هر ډول پېرودنه کې تخفيف،
- د. ونډه والوته پور، او
- ه. د يوه شرکت له هر ډول شتمنۍ څخه گټه اخستل.

(3) که چېرې د دې قانون په اتمه ماده کې د درج په افغانستان کې د غير مېشت شخص ناخپلواکه نمايندگي، غير مېشت شخص يا هر بل شخص ته چې له هغه سره اړيکه ولري، څه مبلغ ورکړي يا يې ورکړه ومني، نوموړی مبلغ د ونډې گټه گڼل کېږي.

۱.۱۳ عواید یواځې هغه څه نه دي چې د اسعارو، سګي او نغدو پیسو په بڼه لاسته راغلي وي چې د ماليې تابع وګرځي. اما شتمني چې په هر ډول او هره بڼه لاسته راشي او په بازار کې د مجرایي وړ ارزښت ولري، د لاسته راوړونکي د ماليې وړ عوایدو په توګه ګڼل کیږي.

۱ بېلګه: یو افغان مېشت شخص په کابل ښار کې د برېښنایي اجناسو د چمتو کولو پلورنځی لري. نوموړی په دغه پلورنځي کې برقي جنراتورونه، ساکتونه او د اړتیا وړ نور اسباب پلوري. نوموړی مېشت شخص معمولاً غوره ګڼي چې د نغدو پیسو په بدل کې اجناس و پلوري. مګر نوموړي یوځل د برېښنا د تولید خپل یو جنراتور د یو مستعمل موټر په بدل کې د ۲۰۰۰۰ افغانیو په قیمت پلوري. سره له دې چې نوموړي شخص نغدې پیسې نه دي ترلاسه کړې، داسې ګڼل کیږي چې هغه ۲۰۰۰۰ افغانیو معادل لاسته راوړی دی.

۲ بېلګه: یو افغان مېشت شخص په کابل ښار کې دغالیو یو کوچنی پلورنځی لري او په دغه پلورنځي کې هغه ډول ډول غالی پلورل کیږي چې په افغانستان کې جوړې شوي دي. نوموړي افغان مېشت شخص لس تنه کارکوونکي په کار ګمارلي دي چې له هغو څخه یو تن د عزیز په نوم د یوه کال په اوږدو کې په ډېر شمېر غالی پلورلي او پېرودونکو ته یې د ستاینې وړ خدمتونه عرضه کړي دي. افغان مېشت شخص پریکړه کوي چې عزیز ته د ښو خدمتونو د عرضه کولو له کبله له معاش څخه پرته ۱۰۰۰۰ افغانی اضافي امتیاز ورکړي. سره د دې چې دغه ۱۰۰۰۰ افغانی عزیز ته د بخششي امتیاز په توګه ورکړل شوي دي، عزیز باید دغه مبلغ په خپلو کلنیو عوایدو کې شامل کړي.

۳ بېلګه: یو مېشت افغان شخص کابل کې یو رستورانټ پرمخ وړي او خپلو پېرودونکو ته افغانی خواړه چمتو کوي. د وحید په نوم د رستورانټ یو ګارسون د کار په بدل کې د ورځې ۱۰۰ افغانی ترلاسه کوي. نوموړی ګارسون همدارنګه له هغو پېرودونکو څخه بخششي هم ترلاسه کوي چې په رستورانټ کې خواړه خوري. سره له دې چې دغه بخششي د ګارسون له ورځنۍ اجورې څخه لوړه ده، نوموړی ګارسون باید دغه بخششي په خپلو کلنیو عوایدو کې شاملې کړي.

۲.۱۳ که چیرې یو افغان مېشت شخص د خپلو خدمتونو او شتمنیو په بدل کې د پور یادښت یا سند ترلاسه کړي، د سند اصلي ارزښت یا د پور یادښت باید د مارکېټ له مناسب نورم سره مساوي وګڼل شي. د مالي معاملاتو پر هغې اجارې ورته حکم پلي کیږي چې په هغې کې مالک د پور یو سند یا یادښت اجاره دار ته د اجارې وړ شتمني د په واک کې ورکولو په بدل کې ترلاسه کوي. که چیرې د ټکټانې نورم د پور د نورم له درکه په بشپړ ډول د بازار له نرخه ښکته او یا لوړ وي، نو په هغه صورت کې د پور هغه سند د مناسب ارزښت قیمت که چیرې د ټکټانې په کار شوې نورم د ټولو حقایقو او مربوطه شرایطو باندې ولاړ وي، د دې په پلټنې سره چې د ټکټانې کوم نورم د پور په سند کې واوسي، تعیینېږي. په بازار کې د ټکټانې د نورم د تعیینولو په اړه له ۹۷ او ۹۸ مادې د مندرجو احکامو څخه استفاده کیږي.

بېلګه: یو افغان (پلورونکی) مېشت شخص پر بل افغان مېشت (پېرودونکي) د پنځو کلونو د پور د سند په بدل کې یو موټر چې اصلي قیمت یې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانی دی له ۵٪ ټکټانې سره پلوري. د پور د نوموړي سند لمخې باید تادیات په لاندې توګه صورت ومومي

لومړۍ کال	۲۳۰۹۷۴۸۰ افغانۍ
دویم کال	۲۳۰۹۷۴۸۰ افغانۍ
درېیم کال	۲۳۰۹۷۴۸۰ افغانۍ
څلورم کال	۲۳۰۹۷۴۸۰ افغانۍ
پنځم کال	۲۳۰۹۷۴۸۰ افغانۍ

تادیات په لاندې توگه ورکول کېږي:

کال	تادیات	ټکټانه	د اصلي پیسو تادیه	پاتې برخه
لومړۍ	۲۳۰۹۷۴۸۰	۵۰۰۰۰	۱۸۰۹۷۵	۸۱۹۰۲۵
دویم	۲۳۰۹۷۴۸۰	۴۰۹۵۱	۱۹۰۰۲۴	۲۲۹۰۰۲
درېیم	۲۳۰۹۷۴۸۰	۳۱۴۵۰	۱۹۹۵۲۵	۴۲۹۴۷۷
څلورم	۲۳۰۹۷۴۸۰	۲۱۴۷۴	۲۰۹۵۰۱	۲۱۹۹۷۲
پنځم	۲۳۰۹۷۴۸۰	۱۰۹۹۹	۲۱۹۹۷۶	-۰-
	۱۱۵۴۸۷۴۰۰	۱۵۴۸۷۴	۱۰۰۰۰۰	

نوموړی موټر د پلورونکې لپاره په ۸۰۰۰۰۰ افغانیو اصلي قیمت تمام شوی دی. په لومړي کال کې د موټر له درکه پلورونکی خپل اظهارلیک کې ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه شاملوي. همدارنگه نوموړی باید په پورتنی جدول کې درج شوي ټکټانه تصدیق کړي چې تادیات به د پور د یادښت لمخې له څنډه څخه پرته په هر کال کې صورت مومي.

د شرایطو، حقایقو او څېړنو څخه وروسته د عوایدو عمومي ریاست د پور د یادښت د مارکېټ نورم ۲٪ ټاکنې څرنګه چې د ټکټانې واقعي نورم په مارکېټ کې له ۵٪ څخه ښکته دي، د یادښت واقعي ارزښت د هغه له اصلي بیې څخه چې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ده لوړ دی. د پور د یادښت واقعي ارزښت ۱۰۸۸۲۹۰ افغانۍ ده او د پور یادښت په لاندې توگه ورکول کېږي:

کال	تادیات	ټکټانه	د اصلي پیسو تادیه	پاتې برخه
لومړۍ	۲۳۰۹۷۴۸۰	۲۱۷۷۴	۲۰۹۲۰۱	۸۷۹۴۸۹
دویم	۲۳۰۹۷۴۸۰	۱۷۵۹۰	۲۱۳۳۸۵	۲۲۲۱۰۴
درېیم	۲۳۰۹۷۴۸۰	۱۳۳۲۲	۲۱۷۲۵۳	۴۴۸۴۵۲
څلورم	۲۳۰۹۷۴۸۰	۸۹۲۹	۲۲۲۰۰۲	۲۲۲۴۴۲
پنځم	۲۳۰۹۷۴۸۰	۴۵۲۹	۲۲۲۴۴۲	-۰-
	۱۱۵۴۸۷۴۰۰	۲۲۱۸۴	۱۰۸۸۲۹۰	

د پلټنو په پایله کې، نوموړی پلورونکی باید د ۲۸۸۲۹۰ افغانۍ گټه البته د ۸۸۲۹۰ افغانیو د مبلغ له زیاتوالي سره څرګنده کړي چې په اظهارلیک کې یې ښودلې ده. نوموړی دېروالی دا حقیقت څرګندوي چې دغه یادښت له هغه ارزښت څخه زیات دي کوم چې د پلورونکي لخوا په راپور کې ښودلې دي. همدارنگه

پلورونکی باید څرگنده کړي چې په پورتنی جدول کې د ټکټانې له درکه لاسته راغلي عواید له کوم څنډه څخه پرته تادیه کېږي.

۳.۱۳ د یو شرکت شریکان باید د شرکت عواید او ضررونه په هغه ډول چې منع ته راغلي د شرکت د محاسبې له طریقې سره سم تایید کړي.

بېلگه: عزیز او وحید دوه مېشت افغانان دي چې په یو شرکت کې شریکان دي. په نوموړي شرکت کې عزیز ۲۰٪ او وحید ۴۰٪ ونډه لري. دغه شرکت د خپل فعالیت په لومړي کال کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کوي. عزیز باید ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ او وحید باید ۴۰۰۰۰۰ افغانۍ په خپلو اظهارلیکونو کې ونیسي.

تبصره: د سهامی او محدودالمسئولیت شرکتونو برخلاف شراکتونه مکلف ندي چې د محاسبې له وروستۍ طریقې څخه استفاده وکړي. د دغې موضوع د لازيات وضاحت لپاره پر عايداتو باندې د مالیاتو قانون د ۳۷ مادې او هغه لارښود ته چې د دغې مادې د حکم پر اساس صادر شوی دي، مراجعه وشي. که چېرې شراکت وغواړي چې د محاسبې له وروستۍ طریقې څخه استفاده وکړي، شریکان مکلف دي د ونډې د اسنادو د توزیع ورو عواید د وروستۍ طریقې نه په استفادې سره ونیسي.

۴.۱۳ د یو حکمي نهاد هغه لاسته راغلي نغدي او یا جنسي عواید چې د همدغه نهاد د ونډې د اسنادو په بدل کې ورکول کېږي، د دغه نهاد له مالیې ورو عوایدو څخه نه گڼل کېږي.

أ. که چېرې د شتمنۍ په بدل کې یو سهامی او یا محدودالمسئولیت شرکت یو شخص ته د ونډې اسناد او یا شراکت ورکړي، دغو سهامی، محدودالمسئولیت او یا هغه شراکتونو ته چې اسناد او شراکت ورکوي د ونډې د اسنادو او یا د شراکت صادرو لپاره باید په منصفانه توگه صورت ومومي. ولې هغه شخص چې خپله شتمني انتقالوي په دې مکلف دی چې گټه او ضرر څرگند کړي مگر دا چې د انتقالوونکي گټه د ۱۴ مادې له شرایطو څخه مجزا وي.

ب. که چېرې یو سهامی یا محدودالمسئولیت شرکت موجود ونډه لرونکي او یا شریک ته د ونډې د گټې په توگه د ونډې اسناد ورکړي، سهامی یا محدودالمسئولیت شرکت ته چې ونډې سپاري، د یادې ونډې گټه اغېزه نه لري. د ونډې د ترلاسه کولو له امله لاسته راوړونکی د مالیې تابع نه دي ولې د ونډې اسناد او یا لاسته راغلي گټه یې د صفر ارزښت لري. د سهامی شرکت د ونډه لرونکي او یا د موجوده شریک د ونډې د اسنادو د ارزښت د محاسبې په موخه باید د ونډې د گټې اصلي ارزښت د هغه د ونډې له موجوده اسنادو سره جمع کړل شي.

۱ بېلگه: دوه افغان مېشت اشخاص هر یو عزیز او وحید د یوه سهامی شرکت ټول پلورل شوي اسهام په خپل واک کې لري. نوموړی شرکت د فعالیت په لومړي کال کې ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کړې ده. یاد شرکت د نغدو پیسو په بدل کې عزیز ته ۵۰۰۰۰ افغانۍ او وحید ته د ونډې ۱۰ اضافي سندونه ورکوي. د عزیز لاسته راغلي ۵۰۰۰۰ افغانۍ د ونډې د هغې گټې په توگه گڼل کېږي چې د مالیې وړده. د ونډې هغه ۱۰ اضافي سندونه چې وحید ترلاسه کړي دي د مالیې تابع نه دي مگر داسې گڼل کېږي چې وحید د صفر په ارزښت د ونډې اضافي اسناد ترلاسه کړي دي. د نوموړي شرکت عواید د ۵۰۰۰۰ افغانیو په اندازه کمیږي، اما د ونډې د ۱۰ اضافي اسنادو ورکړه پر شرکت باندې کومه اغېزه نه کوي.

۲ بېلگه: د ۱۳۸۴ هجري لمريز کال په اوږدو کې يو انفرادي شخص له يو سهامی شرکت څخه د ۳۲۰۰ افغانیو په ارزښت د ونډې ۱۰۰ قطعې سندونه رانیسي. نوموړی شرکت د ۱۳۸۵ هجري لمريز کال په اوږدو کې د ونډې گټې په بدل کې د ونډې اسناد ورکوي او نوموړی انفرادي شخص د ونډې ۲۰ قطعې اضافي اسناد چې د يوې قطعې اوسط ارزښت ۳۰ افغانی. اټکل شوی دې لاسته راوړي. که چېرې نوموړی شخص لاسته راغلي خپل د ونډې اسنادونه ونه پلوري، نو دغه اسناد په ۱۳۸۵ لمريز کال کې د هغه د ماليې وړ عوايدو په توگه نه گنل کېږي. که چېرې نوموړی شخص د ونډې خپل اوسني او پخواني اسناد په ۱۳۸۵ هجري لمريز کال کې وساتي او په ۱۳۸۶ هجري لمريز کال کې د ونډې د نوو اسنادو يوه برخه او يا ټول اسناد وپلوري، نو له پلورل شوي ونډې څخه لاسته راغلي گټه بايد د ۱۳۸۶ هجري لمريز کال د عوايدو په توگه وبنودل شي. که چېرې نوموړی شخص د ونډې ۵۰ قطعې اسناد چې د يوې قطعې بيه ۴۰ افغانی. وي وپلوري او له کبله يې ۲۰۰۰ افغانی. لاسته راوړي، د نوموړي گټه ۵۰۰ افغانی. ده او په مالياتي اظهارليک کې بايد د عوايدو په توگه درج کړل شي.

دانفرادي شخص لگښت او د ونډې اسناد

پېرودل ۱۳۸۴ د ونډې ۱۰۰ قطعې اسناد (يوه قطعه په ۳۲ افغانی.) ۳۲۰۰ افغانی.
 د ونډې د گټې اسناد ۱۳۸۵ د ونډې ۲۰ قطعې اسناد (هر سند ۰ افغانی.) ۰ افغانی.
 د ونډې ۱۲۰ قطعې اسناد (د هر سند اوسط ارزښت ۳۰ افغانی.) ۳۲۰۰ افغانی.
 په ۱۳۸۶ کال کې د ونډې اسنادو د ۵۰ قطعو پلورل (يوه قطعه په ۳۰ افغانی.) ۱۵۰۰ افغانی.
 د ونډې اسنادو پاتې ۷۰ قطعې (د يوې قطعې ارزښت ۳۰ افغانی.) ۲۱۰۰ افغانی.

له پلورلو څخه د لاسته راغلي گټې محاسبه

پلور ۱۳۸۶ د ونډې ۵۰ قطعې اسناد (يوه قطعه ۴۰ افغانی.) ۲۰۰۰ افغانی.
 اصلي بيه د ونډې ۵۰ قطعې اسناد (يوه قطعه ۳۰ افغانی.) ۱۵۰۰ افغانی.
 په مالياتي اظهارليک کې د عوايدو په توگه د ثبت وړ گټه ۵۰۰ افغانی.

أ. که چېرې يو سهامی يا محدود المسؤليت شرکت خپل يو کارکوونکی ته د خدماتو د جبران په موخه د ونډې سند او يا شراکت تاديه کړي، سهامی او يا محدود المسؤليت شرکت بايد د ورکړي شوي سند د ارزښت په کچه په هغه کال کې د مجرايي مستحق شي په کوم کې چې کارکوونکی د ونډې اسناد ترلاسه کوي. نوموړی کارکوونکی د ونډې د سند او شراکت ارزښت هغه وخت د خپلو عوايدو په توگه څرگندوي چې د هماغه کال په اوږدو کې د ونډې سند د جريمې له خطر سره مخ نه وي. د ونډې يو سند په هغه صورت کې د جريمې له خطر سره نه مخ کېږي چې د اسنادو د پلور او انتقال له کبله د ونډې د اسنادو پر لرونکي باندې واقعي محدوديتونه وضع شوي وي.

۱ بېلگه: دوه افغان مېشت اشخاص چې عزيز او وحيد نومېږي د يوه فارم د پرمخ وړلو لپاره يو سهامی شرکت تاسيسوي. هر يو عزيز او وحيد په شرکت کې ۵۰٪ ونډه لري او د فارم د پرمخ وړلو لپاره د اديب په نوم يو شخص په کار گماري. شرکت اديب ته د هغه د فعاليتونو په بدل کې د ورځې ۱۰۰ افغانی. د اجورې په توگه او د محصولاتو په پای کې د ونډې ۱۰ قطعې اسناد ورکوي. دا چې د ونډې ۱۰ قطعې لاسته راغلي اسناد تر

محدودیت لاندې نه راځي نو اديب کولی شي د ونډې اسناد پر هر شخص باندې چې وغواړي وپلوري. د ونډې نوموړي اسناد ۱۰۰۰۰ افغانۍ ارزښت لري. اديب باید خپل ورځني عواید چې ۱۰۰ افغانۍ دي د کال په پای کې د ونډې اسنادو له ارزښت (۱۰۰۰۰ افغانۍ) سره جمع او په راپور کې یې شامل کړي. نوموړی شرکت د هغې ورځنۍ تادیه (۱۰۰ افغانۍ) او د ونډې اسنادو د ارزښت (۱۰۰۰۰ افغانۍ) له کبله چې اديب ته یې تادیه کړي دي، د کسراتو د وضع کولو مستحق دي.

۲ بېلگه: د دغې بیلگې حقایق د لومړۍ بیلگې حقایقو ته ورته دي، اما په دویمه بېلگه کې چې اديب د ونډې کوم اسناد ترلاسه کوي د یولړ محدودیتونو تابع دي. یعنې اديب نه شي کولی د ونډې لاسته راغلي اسناد په درې کلونو کې وپلوري. که چېرې اديب په راتلونکو درې کلونو کې په شرکت کې له خپلې دندې څخه (یا له دندې څخه گوښه کړل شي او یا خپله دنده پرېږدي) لاس واخلي، د ونډې دغه اسناد ضبطیږي او بیا شرکت پورې اړه نه نیسي. اديب باید د ونډې د هغو اسنادو ارزښت چې په همدغه کال کې یې ترلاسه کړي دي د عوایدو په توګه ونه نیسي. نو پر دغه اساس نوموړی شرکت نه شي کولی د ونډې د هغو اسنادو لپاره د مجرایي غوښتنه وکړي چې صادر کړي یې دي. که چېرې اديب له درې کلنو څخه وروسته د نوموړي شرکت د کارکوونکي په توګه پاتې شي او پر شرکت باندې وضع شوي محدودیتونه له منځه لاړ شي، نو اديب مکلف دي چې په هماغه وخت کې د ونډې د اسنادو ارزښت په مالیاتي اظهارلیک کې ونیسي. که چېرې په درېیم کال کې د ونډې د اسنادو ارزښت ۱۲۰۰۰ افغانۍ وي، نو اديب باید په مالیاتي اظهارلیک کې ۱۲۰۰۰ افغانۍ د عوایدو په توګه ونیسي او نوموړی شرکت په هماغه کال کې د ۱۲۰۰۰ افغانیو د مجرایي مستحق دي.

۵.۱۳ د سهامی شرکت د ونډې د اسنادو د پېرودنې یا خرڅلاو پر امتیاز مالیات توپیر لري البته د دې په نظر کې نیولو سره چې آیا د ونډې د اسنادو د پېرودنې یا خرڅلاو امتیاز له خدماتو یا شتمنیو څخه په زیاته کچه تادیه شوی دی که نه.

أ. د خدمتونو په بدل کې د پېرودنې او یا د ونډې د اسنادو د پلور امتیازونه چې یوه شخص ته ورکړل شوي دي ترڅو چې عملاً تطبیق نه شي د مالیاتو تابع نه ګرځي. هغه شرکت چې یو شخص په دنده ګماري تر هغې پورې د مجرایي غوښتنه نه شي کولی ترڅو چې نوموړی کارکوونکی د پېرودنې او یا د ونډې د اسنادو د پلور له امتیازونو څخه لاسته راغلي عواید نه وې ښودلي.

بېلگه: د یوه سهامی شرکت له امرینو څخه یو تن د استخدام د شرایطو لمخې د ونډې د اسنادو د پېرودنې یا خرڅلاو له هغو امتیازونو څخه استفاده کوي د کومو پر اساس چې نوموړی کولی شي هر کال د سهامی شرکت یو شمېر د ونډې اسناد په مناسبه بیه وپېري. د ونډې اسنادو د لاسته راوړلو په وخت کې د هغه د ارزښت (په مارکېټ کې د هغه د ارزښت پر اساس) او د هغه مبلغ ترمنځ توپیر چې په بدل کې یې تادیه شوي دي باید په مالیاتي اظهارلیک کې د عوایدو په توګه درج کړل شي. که چېرې د ونډې نوموړي ۱۰ قطعې اسناد چې د هرې قطعې بیه یې ۵۰۰ افغانۍ کیږي وپېري په داسې حال کې چې په مارکېټ کې د یوې قطعې بیه ۷۵۰ افغانۍ ده، دغه توپیر (۲۵۰۰ افغانۍ = ۱۵۰۰۰ افغانۍ - ۱۲۵۰۰ افغانۍ) په هغه کال کې چې د ونډې اسناد په کې رانیول شوي دي باید په مالیاتي اظهارلیک کې د عوایدو په توګه درج کړل شي. نوموړی شرکت په هماغه کال کې د ۲۵۰۰ افغانیو د مجرایي مستحق دي.

ب. د پېرودنې او يا د ونډې اسنادو د پلور د امتيازونو په اړه چې بيه يې دمخه ټاکل شوې او د شتمنۍ په بدل کې صادر شوی دې ترهغه وخته پریکړه نه شي کېدای چې د پېرودنې او يا د ونډې د اسنادو د پلور امتياز عملاً تطبیق نه شي او يا يې ټاکلی وخت پای ته ونه رسیږي.

۱ بېلگه: عزیز یو افغان میشت شخص دی چې درې کاله وړاندې یې د ۱۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت یو موټر پېرودلی وه او اوس غواړي چې خپل موټر وپلوري. نوموړی موټر د وحید خوښ دی او غواړي چې دغه موټر له عزیز څخه وپیري مگر نوموړی په اوس مهال کې د موټر د رانیولو لپاره په کافي اندازه پیسې نه لري. عزیز وحید ته داسې وړاندیز کوي چې نوموړی کولی شي دغه موټر د راتلونکي کال له دولسو میاشتو څخه په یوه میاشت کې د ۸۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې وپیري. وحید د وړاندیز په بدل کې عزیز ته ۱۰۰۰۰ افغانۍ ورکوي. شپږ میاشتې وروسته وحید ټاکل شوې ۸۰۰۰۰ افغانۍ عزیز ته ورکوي یعنې د ۹۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې موټر ترلاسه کوي او عزیز ۹۰۰۰۰ افغانۍ (۱۰۰۰۰ افغانۍ بیا نه + ۸۰۰۰۰ افغانۍ اصلي قیمت) عواید لاسته راوړي. له دې کبله عزیز د خپل موټر د پلورلو له درکه له ۱۰۰۰۰ افغانیو تاوان سره مخ شوی دی.

(۹۰۰۰۰ افغانۍ عواید - ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ اصلي بیه)

۲ بېلگه: د دغې بېلگې حقایق د لومړۍ بېلگې له حقایقو سره یو خپل دي، اما په دې بېلگه کې وحید بیعانه نه ورکوي. د پېرودلو او پلورلو د ونډې اسنادو د بیعاني د شرایطو په انقضا سره وحید ته ۱۰۰۰۰ افغانۍ ضرر رسیږي. که چیرې دغه ضرر د عملیاتي لگښت ښکارندوی نه وي، وحید نه شي کولی د هغه لپاره مجارې تر لاسه کړي. د پورتنۍ موضوع د روښانه کولو لپاره ۱۳ او ۱۹ مې مادې ته مراجعه وکړي. کله چې د ونډې اسنادو د پلورلو او پېرودلو د امتیاز د شرایطو وخت پای ته ورسېږي، عزیز باید ۱۰۰۰۰ افغانۍ د خپلو عوایدو په توگه وښيي ځکه کوم وخت چې د امتیاز د شرایطو نېټه پای ته رسیږي، عزیز ۱۰۰۰۰ افغانۍ پرته له دې چې په بدل کې یې نغدې پیسې او یا شتمني انتقال کړي، لاسته راوړي دي.

۲.۱۳ د ونډې لرونکو لپاره د ونډې گټه سره له دې چې په رسمي توگه نه ده اعلان شوې د ماليې وړ ده. هر هغه گټه چې د شرکت د کافي عوایدو په نظر کې نیولو سره د شرکت لخوا ونډه لرونکو ته ورکول کیږي، د ونډې گټه بلل کیږي.

۱ بېلگه: نجیب الله د یو افغان سهامی شرکت ټولې پلورل شوې ونډې په واک کې لري. نوموړي شرکت ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید لاسته راوړي دي. شرکت هغه دوه مرکزونه اداره کوي چې موټر په کرایه ورکوي. له دغو مرکزونو څخه یو په کابل او بل په مزار شریف کې موقعیت لري. هغه مرکز چې په مزار شریف کې موقعیت لري د نجیب ځوی عزیز ته اجازه ورکوي هر وخت چې غواړي د کرایې له ورکولو نه پرته له موټرو څخه استفاده وکړي. د مزار شریف د مرکز آمد یوه کال په اوږدو کې له لاسه تللې کرایه ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ تخمینوي. داسې گڼل کیږي چې نجیب الله له افغان سهامی شرکت څخه ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ د ونډې فرضي گټه ترلاسه کړې ده.

۲ بېلگه: نجیب الله د یو افغان سهامی شرکت ټولې پلورل شوې ونډې په اختیار کې لري. نوموړي شرکت له بهرنیو هېوادونو څخه تلویزونونه پېرودلي او په افغانستان کې یې پر خپلو پېرودونکو باندې پلوري. په عمومي توگه د یوه تلویزیون د پلور بیه ۱۰۰۰۰ افغانۍ ده او ځینې وختونه نجیب الله له خپل پلورنځي څخه یو پایه تلویزیون په ۸۰۰۰ افغانۍ پیري هر ځل چې نجیب الله له خپل پلورنځي څخه تلویزیون رانیسي، نوموړی

داسې گڼې چې د ۲۰۰۰ افغانیو په اندازه یې تخفیف ترلاسه کړی دی. که چېرې نوموړی شرکت په کافي اندازه عواید ولري، دغه تخفیف د ونډې د گټې په توگه گڼل کېږي که نه نو نوموړی تخفیف د هغې پانگې د بیرته ورکړې په توگه چې د ماليې وړ نه ده، گڼل کېږي او یا هم د پانگې د عوایدو په ارزښت کې د کمښت په توگه گڼل کېږي.

تبصره: دا چې یو سهامی شرکت خپل ونډه لرونکي ته هغه شتمني چې د مخه یې نرخ ټاکل شوی و وپشي، ۴۳ مادې او هغې مقررې ته چې د دغې مادې پر اساس صادره شوې ده، مراجعه وشي.

۷.۱۳ که چېرې د یو سهامی شرکت لخوا خپلو ونډه لرونکو ته د نغدو پیسو، شتمني او یا نورو گټو په ډول گټه ورکړل شي، دا ټول د ونډې د گټې په توگه گڼل کېږي. ونډه لرونکی باید د یوه ونډه لرونکي په توگه گټه ترلاسه کړي. که چېرې د گټې وېش د ونډې لرونکي له موقفه پرته په کوم بل ډول ترلاسه شي، نو په دغه صورت کې دغه وېش د ونډې د گټې په توگه نه گڼل کېږي.

۱ بېلگه: عظیم په کابل ساختمانی شرکت کې ونډه لري. هغه بلاک چې عظیم او نور ناروندان خلك په کې ژوند کوي د زلزلي له کبله وړانځې د کابل ساختمانی شرکت موافقه کوي چې نوموړی بلاک به د مرستې په ډول په وړیا توگه بیا جوړ کړي. که څه هم عظیم د خپل استوگنځي د بیا جوړولو لپاره د کابل له ساختمانی شرکت څخه یو څه گټه ترلاسه کړې ده، ولې گټه یې د نوموړي اپارتمان د استوگن په توگه ترلاسه کړې ده نه د شرکت د ونډه لرونکي په توگه. د اپارتمان د بیا جوړولو لگښت د عظیم د ونډې گټې په توگه نه گڼل کېږي.

که چېرې یوه ونډه لرونکي ته گټه د نغدو پیسو په توگه نه بلکه د جنس په ډول ورکړل شي، دغه گټه هغه وخت د ونډې د گټې په توگه گڼل کېږي چې ونډه لرونکی یې د مارکېټ له نرخه په ټیټ ارزښت ترلاسه کړي.

۲ بېلگه: بشیر د ایسي برېښنايي شرکت یو ونډه لرونکی دی چې پر خلکو د برېښنا اجناس پلوري. ونډه لرونکي کولی شي چې برېښنايي اجناس په بازار کې د هغوي د ارزښت (چې د جنس اصلي بیه ټیټه ده) په پرتله د ۲۵٪ ارزښت په بدل کې له شرکت څخه لاسته راوړي. په ۱۳۸۵هجري لمريز کال کې بشیر د ۱۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت له شرکت څخه ځینې اجناس ترلاسه کوي. نوموړي شرکت ته ۲۵۰۰ افغانۍ ورکوي. له دې کبله چې بشیر د نوموړي شرکت ونډه لرونکی دی نو ځکه یې د بازار له ارزښته په ټیټه بیه ملموسه شتمني ترلاسه کړې ده. نو داسې گڼل کېږي چې بشیر له شرکت څخه د ونډې گټه ترلاسه کړې ده. په بازار کې د جنس بیه منفي هغه مبلغ چې بشیر تادیه کړی دی د ونډې له گټې څخه عبارت دی او داسې گڼل کېږي چې په ۱۳۸۵هجري لمريز کال کې بشیر ۱۷۵۰۰ افغانۍ د ونډې گټه ترلاسه کړې ده.

دغه اصل د ونډه لرونکو لخوا پرلاسته راغلو گټو باندې تطبیقيږي ځکه چې د ونډه لرونکو په توگه هغوي د بازار له هغه نرخ څخه چې عام خلک اجناس رانیسي په کمه بیه اجناس ترلاسه کړي دي. یوه ونډه لرونکي ته د هر ډول ملموسې او نا ملموسې شتمني او یا ارایه شوې ونډې ورکړه هغه وخت د ونډې د گټې په توگه گڼل کېږي چې ونډه لرونکي نوموړې شتمني د بازار له ارزښت څخه په کمه بیه رانیولي وي. هغه پورونه چې د شرکت لخوا یوه ونډه لرونکي ته ورکول کېږي هغه وخت د ونډې گټې په توگه گڼل کېږي چې ونډه لرونکی د هغو پورونو په پرتله چې د بانکونو لخوا د سوداگریزو فعالیتونو د ترسره کولو په موخه پېرودونکو ته ورکول کېږي په اسانۍ سره گټه ترلاسه کړي.

۳ بېلگه: فياض د سافريني هوټل يو ونډه لرونکی دې نوموړی د هوټل د يوه ونډه لرونکي په توگه ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ پور ترلاسه کوي. فياض مکلف دې چې يو کال وروسته ۲۰۲۰۰۰ افغانۍ يعنې د پور مبلغ جمع ۱٪ ټکټانه ورکړي که چېرې فياض له يوه سوداگريز بانک څخه پور ترلاسه کړی وای نو د هغه د بيا ورکړې مبلغ به له يوه کال څخه وروسته ۲۱۰۰۰۰ افغانۍ وای (يعنې د پور مبلغ جمع ۵٪ ټکټانه). دا چې فياض د بازار له ارزښت څخه په کمه اندازه گټه لاسته راوړې ده، نو د نوموړي لاسته راغلي گټه د ونډې دگټې په توگه گڼل کېږي. د ونډې گټه له هغه اضافي مبلغ څخه عبارت دې چې د پور د ټکټانې د نورم له درکه لاسته راغلی او د شرکت لخوا برابر شوی دې. هغه مبلغ چې د ټکټانې په توگه گڼل کېږي له هغه تفاوت څخه عبارت دې چې د تاديې وړ ټکټانې (که چېرې پور له يوه سوداگريز بانک څخه ترلاسه شوی وي) او شرکت ته د تاديې وړ ټکټانې يعنې ۸۰۰۰۰ افغانۍ ترمنځ موجود دي.

که چېرې د يوه شرکت ونډه لرونکی د داسې امتياز مستحق وگڼل شي چې وکولی شي له هر ډول محصول او يا کم تخفيف نه پرته د نورو خلکو په پرتله د شرکت له شتمنيو څخه په اسانۍ سره استفاده وکړي، نو د شرکت له شتمنيو څخه په منصفانه توگه استفاده د ونډې گټې په توگه گڼل کېږي.

۴ بېلگه: عارف په (اويد) شرکت کې ونډه لري. نوموړی شرکت پېرودونکو ته موټر په کرایه ورکوي. د موټرو ورځنۍ کرایه ۲۰۰۰ افغانۍ ده. عارف د خپلې کورنې د ليدو لپاره له کابل څخه جلال آباد ته ځي او د پنځو ورځو لپاره يو موټر په کرایه نيسي. په دې خاطر چې عارف د نوموړي شرکت ونډه لرونکی دی د ورځې ۱۰۰۰ افغانۍ د موټر کرایه ورکوي. دا چې عارف په نوموړي شرکت کې ونډه لري نو لاسته راغلي گټه يې د ونډې دگټې په توگه گڼل کېږي. د بازار د ارزښت او د عارف لخوا د تاديه شوي مبلغ يعنې ۲۰۰۰ افغانۍ منفي ۱۰۰۰ افغانۍ ترمنځ تفاوت چې ۱۰۰۰ افغانۍ کېږي د ونډې له گټې څخه عبارت دې. د پنځو ورځو گټه ۵۰۰۰ افغانۍ ده.

۸.۱۳ که چېرې يو مېشت افغان شخص په افغانستان کې نامستقله نمايندگي ولري او دغه نمايندگي هغه غير مېشت افغان شخص ته او يا هغه شخص ته چې له غير مېشت افغان سره اړيکې لري يو مقدار مبلغ (پر عايداتو باندې د مالياتو د قانون د ۱۰۲ مادې لمخې) تاديه کړي، د نامستقلې نمايندگۍ لخوا غير مېشت شخص ته دغه ورکړه ونډه بلل کېږي. دا چې آيا تادياتو صورت نيولی او که نه، د نامستقلې نمايندگۍ دفاتر او اسناد بايد وکتل شي. که چېرې نامستقله نمايندگي د خپلو فعاليتونو له ليارې د کال په اوږدو کې گټه لاسته راوړي او دغه گټه د مالي کال په وروستي بېلانس کې دعوايدو په توگه ونه ښودل شي، نو داسې گڼل کېږي چې د ونډې گټه وېشل شوې ده. د ونډې دغه فرضي گټه د ټولو موضوعي مالياتو تابع ده.

۱ بېلگه: کاشف يو پاکستاني انفرادي مېشت شخص دې چې په افغانستان کې په صادراتي او وارداتي سوداگريزو فعاليتونو کې بوخت دې. کاشف غواړي چې خپل صادراتي او وارداتي سوداگريز فعاليتونه د يوې نامستقلې نمايندگۍ په توگه پرمخ بوزي نه د يو سهامی شرکت په توگه د کال په پيل کې د نامستقلې نمايندگۍ بېلانس په لاندې ډول دی:

شتمني		مکلفيتونه	
۱۰۰۰۰۰	نغدې پيسې	۱۰۰۰۰۰	د ورکړې وړ حساب
۸۰۰۰۰۰	لاسته راټلونکې پيسې		
۱۰۰۰۰۰۰	موجوده ونډه		سرمایه
۵۰۰۰۰	د دفتر فرنيچر	۱۰۰۰۰	سرمایه
		۱۸۰۴۰۰۰	عوايد

شرکت دکال په اوږدو کې هېڅ عواید نه دي لاسته راوړي. دکال په پای کې د نوموړې نمایندګۍ بېلانس په لاندې ډول دي:

مکلفیتونه		شتمني	
۱۰۰۰۰۰	د ورکړې وړ حساب	۲۰۰۰۰۰	نغدې پیسې
		۷۰۰۰۰۰	لاسته راټلونکې پیسې
	سرمایه	۱۰۰۰۰۰۰	موجوده ونډه
۱۰۰۰۰	سرمایه	۵۰۰۰۰	د دفتر فرنیچر
۱۸۰۴۰۰۰۰	عواید		

د دغو حقایقو په نظر کې نیولو سره داسې ګڼل کیږي چې دغې نامستقلې نمایندګۍ د ونډې هېڅ فرضي ګټه نه شي معلومیدای. ولې په دفاترو او اسنادو کې یواځې د نامستقلې نمایندګۍ هغه ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ بنودل شوي چې له پورونو څخه یې ترلاسه کړي دي. دغه ټولې نقدې پیسې تر اوس مهاله د نامستقلې نمایندګۍ په دفاترو کې موجودې دي. د دغه نقدیه مبلغ هر ډول ټکټانه په افغانستان کې د مالیې وړ ده. نو له دې کبله هېڅ ډول د ونډې ګټه نه ده وپشل شوې.

۲ بېلګه: کاشف یو پاکستاني انفرادي مېشت شخص دي چې په افغانستان کې د یو صادراتي او وارداتي شرکت اداره پر غاړه لري. کاشف غواړي چې خپل صادراتي او وارداتي سوداګریز فعالیت د یوې نامستقلې نمایندګۍ په توګه پرمخ بوزي نه د یو سهامی شرکت په څېر. دکال په پیل کې د نامستقلې نمایندګۍ بېلانس په لاندې ډول دي:

مکلفیتونه		شتمني	
۱۰۰۰۰۰	د ورکړې وړ حساب	۱۰۰۰۰۰۰	نغدې پیسې
		۸۰۰۰۰۰۰	لاسته راټلونکې پیسې
	سرمایه	۱۰۰۰۰۰۰۰	موجوده ونډې
۱۰۰۰۰	سرمایه	۵۰۰۰۰	د دفتر فرنیچر
۱۸۰۴۰۰۰۰	عواید		

دکال په اوږدو کې نوموړې شرکت ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید لاسته راوړي دي. دکال په پای کې د نوموړې نمایندګۍ بېلانس په لاندې ډول دي:

مکلفیتونه		شتمني	
۱۰۰۰۰۰	د ورکړې وړ حساب	۲۰۰۰۰۰۰	نغدې پیسې
		۸۰۰۰۰۰۰	لاسته راټلونکې پیسې
	سرمایه	۱۰۰۰۰۰۰۰	موجوده ونډې
۱۰۰۰۰	سرمایه	۵۰۰۰۰	د دفتر فرنیچر
۱۹۰۴۰۰۰۰	عواید		

د دغو حقایقو په نظر کې نیولو سره داسې گڼل کېږي چې دغه نامستقلې نمایندگي د ونډې هېڅ فرضي گټه نه شي معلومیدای. که څه هم نامستقلې نمایندگي د کال په اوږدو کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ اضافي عواید لاسته راوړي دي، دغه عواید باید د نمایندگي په بیلانس کې ونښودل شي. په همدې توگه هغه ټکټانه چې نوموړې نمایندگي له ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو څخه لاسته راوړي په افغانستان کې د مالیې تابع ده.

۳ بېلگه: کاشف یو پاکستانی انفرادي مېشت شخص دي چې په افغانستان کې د یو صادراتي او وارداتي شرکت اداره پرغاړه لري. کاشف غواړي چې خپل صادراتي او وارداتي سوداگریز فعالیت د یوې نامستقلې نمایندگي په توگه پرمخ بوزي نه د یو سهامی شرکت په څېر. د کال په پیل کې د نامستقلې نمایندگي بیلانس په لاندې ډول دي:

شتمني	مکلفیتونه
نغدې پیسې	د ورکړې وړ حساب ۱۰۰۰۰۰۰
لاسته راټلونکي پیسې	۸۰۰۰۰۰۰
موجوده ونډه	سرمایه ۱۰۰۰۰۰۰۰
د دفتر فرنیچر	سرمایه ۱۰۰۰۰
	عواید ۱۸۰۴۰۰۰۰

د کال په اوږدو کې، نوموړې شرکت ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید لاسته راوړي دي. د کال په پای کې د نمایندگي بیلانس په لاندې ډول دي:

شتمني	مکلفیتونه
نغدې پیسې	د ورکړې وړ حساب ۱۰۰۰۰۰۰
لاسته راټلونکي پیسې	۸۰۰۰۰۰۰
موجوده ونډه	سرمایه ۱۰۰۰۰۰۰۰
د دفتر فرنیچر	سرمایه ۱۰۰۰۰
	عواید ۱۸۰۴۰۰۰۰

د دغو حقایقو په نظر کې نیولو سره داسې گڼل کېږي چې د دغې نامستقلې نمایندگي له ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو فرضي مبلغ څخه د ونډې ورکړل شوې گټه معلومیدای شي. یعنې نمایندگي د کال په اوږدو کې ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ اضافي عواید لاسته راوړي دي. پورتنی مبلغ د نمایندگي بیلانس په هغه برخه کې چې دغه مبلغ په کې لیکل کېږي د زیاتوالي په ډول درج کړل شوی دي. اما پورونه په همدغه اندازه کم شوي دي او په پای کې د نمایندگي د سرمایې په اضافي مبلغ (۱۰۰۰۰۰۰۰) کې زیاتوالی نه دي ښودل شوي.

سره له دې چې نامستقلې نمایندگي ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید ترلاسه کړي دي خو د نمایندگي په سرمایې کې د ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو په اندازه ډېروالي نه دي ښودل شوي نو له دې کبله داسې گڼل کېږي چې دغه نمایندگي کاشف ته ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ورکړي دي او په دغه صورت کې د ونډې گټه د ۲٪ مالیې تابع ده.

تبصره: دا چې د نامستقلو نمایندگيو پر گټو باندې د مالياتو له وضع کولو څخه هدف د نمایندگيو او سهامی شرکتونو ترمنځ د يو متوازن مالياتي برخورد برقرار ساتل دي، د نمایندگي د ماليې وړ عوايدو د محاسبې په وخت کې د ورکړل شوي فرضي ونډې گټه د مجرايي وړ ده.

۹.۱۳ " د نامستقلې نمایندگي پر گټو باندې ماليات " بايد پر هغه غير مېشت شخص باندې چې د يو سهامی شرکت په توگه يې په افغانستان کې پانگه اچولې ده پرته له دې نه چې شرکت کورنی دي او که بهرنی په مساوي توگه تطبیق کړل شي.

بېلگه: یوسکو یو امریکایي سهامی شرکت او کانکو یو کاناډایي سهامی شرکت دي. یوسکو او کانکو په یو افغان سهامی شرکت کې گډ فعالیت ترسره کوي چې یوسکو په کې ۷۰٪ او کانکو په کې ۳۰٪ ونډه لري. د کال په لومړیو کې د هغوي د شرکت لومړی بېلانس په لاندې ډول دي:

مکلفیتونه	شتمني
د ورکړې وړ حساب ۱۰۰۰۰۰۰	نغدې پیسې ۱۰۰۰۰۰۰
	لاسته راټلونکي پیسې ۷۰۰۰۰۰۰
سرمایه ۱۰۰۰۰	موجوده ونډې ۱۰۰۰۰۰۰۰
سرمایه ۱۰۰۰۰	د دفتر فرنیچر ۵۰۰۰۰
عوايد ۱۸۰۴۰۰۰۰	

نوموړي شرکت د کال په اوږدو کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عوايد لاسته راوړي دي نو د کال په پای کې د نمایندگي بېلانس په لاندې ډول دی:

مکلفیتونه	شتمني
د ورکړې وړ حساب ۱۰۰۰۰۰۰	نغدې پیسې ۲۰۰۰۰۰۰
	لاسته راټلونکي پیسې ۷۰۰۰۰۰۰
سرمایه ۱۰۰۰۰	موجوده ونډه ۱۰۰۰۰۰۰۰
سرمایه ۱۰۰۰۰	د دفتر فرنیچر ۵۰۰۰۰
عوايد ۱۸۰۴۰۰۰۰	

د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو اضافي مبلغ هغه گټه ده چې د شرکت په عوايدو کې باید د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو د ډېروالي سبب شي. له حقایقو څخه داسې څرگندېږي چې د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو ډېروالی د شرکت په عوايدو کې نه دی بنودل شوی نو د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو فرضي وېش شونی دي. داسې گڼل کېږي چې د یوسکو شرکت ۷۰۰۰۰۰ افغانۍ او د کانکو شرکت ۴۰۰۰۰۰ افغانۍ د ونډې گټې له وېش څخه ترلاسه کړي دي. نوموړي شرکتونه که چیرې ثابتې کړي چې دغه وېش په مختلفو نسبتونو سره تقسیم شوی دي نو هغوي کولای شي دغه فرضیه رد کړي.

۱۰.۱۳ د مالیه ورکوونکي عوايد چې محاسبه يې د ورستۍ طریقي پر اساس (د نوموړي موضوع دلانېه وضاحت لپاره پر عايداتو باندې د مالیاتو قانون پنځم فصل ته مراجعه وکړي) ترسره شوي ده له هغو عوايدو څخه عبارت دي چې له پلور، ټکټانې، کرایې او داسې نورو څخه لاسته راغلي وي.

په ۱۳۸۴ هجري لمريز کال کې د يو محدود المسؤليت شرکت نغدې پلور ۸۷۰۰۰۰۰ افغانيو ته رسېږي. که چېرې د ۳۰۰۰۰۰ افغانيو پلور د ۱۳۸۴ هجري لمريز په وروستۍ مياشت کې لاسته راغلي وي او همدغه پيسې دراتلونکي کال يعني ۱۳۸۵ هجري لمريز کال تر لومړۍ مياشت پورې نه وي تاديه شوي، نو په دغه صورت کې د ۳۰۰۰۰۰ افغانيو پلور د ۱۳۸۴ هجري لمريز کال له پلور سره جمع او محاسبه کېږي. د محاسبې د وروستې طريقې پر اساس فرو شات د هغو اجرا په وخت کې دعوايدو په توگه گڼل کېږي نه د پيسو د ترلاسه کولو په وخت کې. دنوموړي شرکت د ماليې وړ عوايد چې د محاسبې د وروستۍ طريقې پر اساس د مالي کال په اوږدو کې لاسته راځي ۹۰۰۰۰۰۰ افغانۍ (مجموعې پلور) کېږي نه ۸۷۰۰۰۰۰ افغانۍ (هغه مبلغ چې واقعاً لاسته راغلی).

د مالياتو نه تابع عايدات

څوارلسمه ماده:

(1) لاندې ترلاسه شوي مبالغ پر عايداتو د مالياتو تابع ندي، د حقيقي او حکمي اشخاصو په

اظهارليک کې نه شاملېږي:

1. د حکومت لخوا بخشش، تحفې، انعامونه، جائزې او مکافات چې د بهرنيو دولتونو، نړيوالو مؤسسو يا غيرانتفاعي مؤسسو لخوا علمي، هنري، ادبي فعاليتونو، ټولنيز پرمختگ او نړيوال تفاهم د تقديرو لپاره په منظور ورکول کېږي،
2. د معلوماتو د زياتيدو يا د مسلکي او فني کفايت او ښودنو د اصلاح او ترقي په منظور سکالرشپونه، فيلوشپونه او نورې مرستې،
3. د صحي او ټکر (تصادم) له بيمې او د بيمکارۍ د بيمې له گټو څخه عايد،
4. د ژوند له بيمې څخه عايد چې له مړينې وروسته ورکول کېږي،
5. له ټپ، ناروغۍ يا د حيثيت له اعادي څخه دراپيدا شوو زيانونو غرامات يا تلافی،
6. استقراض،
7. د شرکتونو په واسطه د ونډې د سندونو او د پور (قرضې) د سندونو له صادرو لخوا څخه لاسته راغلي عايد،
8. د کورنيو سهامې شرکتونو او نورو حکمي شخصيتونو د الحاق له لارې د شتمنۍ ترلاسه کول،
9. د داين په واسطه د مديون د حقوقو د سلېلولو له لارې د منقولې او غيرمنقولې شتمنۍ ترلاسه کول،
10. له مديونينو څخه د اصل پور ترلاسه کول،
11. په دولتي بانکونو کې شامل د سپما (پس انداز) د صندوق او د شخصي حسابونو د مفادې اماناتو گټه،
12. د دولتي او ښارواليو د پور د سندونو گټه، او
13. د دې قانون د حکمونو لمخې نور ترلاسه شوي مبالغ.

۱.۱۴ پر عايد اتوباندي د مالياتو قانون ۱۴ ماده د هغو عوايدو په اړه حکم کوي چې له ناخالصو عوايدو څخه جلا گڼل شوي دي. که چېرې عوايد په څرگند ډول جلا شوي نه وي نو په عادي عوايدو کې شاملېږي.

۲.۱۴ هغه مرستي، سوغاتونه او جايزې په تادياتوکې نه شاملېږي چې د دندې د ترسره کولو په وخت کې د خدمتونو په بدل کې د دولت لخوا کارکونکو ته ورکول کېږي. مرستي، سوغاتونه او جايزې په بڼه ډول د دندو او غير معمولو خدمتونو د ترسره کولو په بدل کې او يا د لاسته راوړنو څخه د ستاينې په موخه او په نورو ځانگړو حالاتو کې ورکول کېږي. پورتنۍ ياد شوې مرستي، سوغاتونه او جايزې د کارکوونکو د زيار ايستني او يا د هغوې د بڼو لاسته راوړنو د ستاينې په بدل کې ورکول کېږي. کلني بخشونه، اضافه کاري، بيا ورکړه (پس پرداخت) او نورې هغه گټې چې يوه کارکوونکي ته ورکول کېږي، د لاسته راوړونکي د ماليې وړ عوايدو يوه برخه گڼل کېږي.

۱ بېلگه: يوه کورنۍ چې د يوې پيښې له امله زيانمنه شوې ده له دولت څخه ۵۰۰۰ افغانۍ مرسته ترلاسه کوي. دغه ۵۰۰۰ افغانۍ د نوموړي کورنۍ د هېڅ يوه غړي په ماليې وړ عوايدو کې نه شاملېږي.

تبصره: هغه مرستي او بخشونه چې د کورنيو او بهرنيو نهادونو لخوا ورکول کېږي د ماليې وړ نه دي.

۲ بېلگه: د طب يوه ډاکټر د روغتيايي کلينيکونو د ودانولو، په مختلفو ساحو کې د نورو کلينيکونو لپاره د اسانتياؤ او د اړتيا وړ وسايلو د برابرولو لپاره خپل ژوند وقف کړی دی. د نوموړي ډاکټر خدمتونه د دولت لخوا هغه ته د مادي او معنوي مکافاتو په ورکولو سره ستايل کېږي. ډاکټر ته ورکړل شوې مادي مکافات د ماليې وړ نه دي.

۳ بېلگه: د نوبل د نړيوالې جايزې څخه هغه لاسته راغلي عوايد چې د يوې غير انتفاعي نهاد لخوا ورکول کېږي له مالياتو څخه معاف دي.

۳.۱۴ له تحصيلي بورسونو او فيلوشپونو او يا له مسلکي او تخنيکي روزنيزو پروگرامونو څخه لاسته راغلي ټولې پيسې له ماليې څخه معاف دي ځکه دغه پيسې يواځې د سفر، استوگنځي، بنوونې فیس، کتابونو او نورو لگښتونو لپاره ورکول کېږي.

بېلگه: يوزده کوونکی تحصيلي بورس چې د هغه د سفر لگښت، د هوټلبل، د استوگنځي لگښت، د زده کړې حق، فیس، کتابونه، روغتيايي او نور لگښتونه په کې شامل دي ترلاسه کوي او برسیره پردې د مياشتې ۵۰۰۰ افغانۍ د کاليو د راښوولو، خوړو او نورو شخصي لگښتونو لپاره ورکول کېږي. د پورتنيو لگښتونو لپاره چې کومې پيسې ورکول کېږي له ماليې څخه معاف گڼل دي. که چېرې نوموړی زده کوونکی له دولت څخه نورې اضافي مرستي ترلاسه کړي، هغه هم له ماليې څخه معاف دي. ولې که چېرې نوموړی د دولت د کارکوونکي په توگه خپل ټول معاش او يا يې يوه برخه ترلاسه کړي، نو په دغه صورت کې د نوموړي معاش د ماليې تابع دي.

۴.۱۴ د يوه شخص هغه مبلغ چې د بيمې له شرکتونو څخه يې د زيانونو، مصيبتونو او ناروغيو له کبله يې د خپلې بيمې په بدل کې لاسته راوړی دی د ماليې تابع نه دي.

۱ بېلگه: یوانفرادي شخص د ناروغیو او ټپې کیدو په مقابل کې د بیمې په یوه شرکت کې چې په هره میاشت کې د بیمې حق ورکوي، خپل ځان بیمه کړی دی. نوموړی شخص په یوه ترافیکي پیښه کې ټپي کیږي چې د هغه د عوایدو د زیان، روغتیايي لگښت او معیوبیت سبب ګرځي. د بیمې د شرایطو پر اساس نوموړي شخص ته ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د هغه د غوښتنې په بدل کې ورکول کیږي. دغه لاسته راغلی عاید د مالیې وړ نه دي.

۲ بېلگه: یوانفرادي شخص د خپلې دندې د ترسره کولو په مهال ټپي کیږي. د نوموړي شخص استخدام کوونکې اداره د بیمې داسې پالیسي لري چې د هغه ټول کارکوونکي د بیمې مستحق دي. د بیمې شرکت نوموړي شخص ته د هغه د غوښتنې په بدل کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ورکوي. سره له دې چې نوموړي شخص دغه شرکت ته د خپل ځان لپاره میاشتني حق بیمه نه ده ورکړې، نوموړی له مالیې څخه معاف دي.

۵.۱۴ د هغه بیمه شوي شخص لاسته راغلی مبلغ چې د هغه د مرګ نه وروسته ترلاسه کیږي او پخوا یې د ژوند بیمه لرله، له مالیې څخه معاف دي.

۱ بېلگه: یوانفرادي شخص د بیمې داسې پالیسي لري چې د نورو شرایطو د برابرولو برسیره د بیمه شوي شخص له مرګ نه وروسته هم باید دغه شخص ته په میاشت کې ۲۰۰۰ افغانۍ ورکړي. دغه عواید د مالیې وړ نه دي.

تبصره: پرته له دې چې کوم شخص د ګټې لاسته راوړونکی دي او یا د بیمې ګټه څنګه ورکول کیږي، د بیمې د شرکت لخوا ورکړل شوی مبلغ پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع نه دي.

بېلگه: یوانفرادي شخص د دندې د ترسره کولو په مهال په یوه ترافیکي پیښه کې خپل ژوند له لاسه ورکوي. د نوموړي شخص استخدام کوونکې اداره د بیمې داسې پالیسي لري چې د هغه ټول کارکوونکي د بیمې مستحق دي. د بیمې شرکت د ژوند د بیمې مبلغ چې د بیمې په پالیسي کې ټاکل شوی دی د مړ شوي شخص د ګټې لاسته راوړونکي شخص ته ورکوي. سره له دې چې مړ شوي شخص د بیمې خپل حق نه وه تادیه کړی، ورکړل شوي بیمه له مالیې څخه معاف ده.

۲.۱۴ هغه مبلغ چې د شخصي ټپونو، ناروغیو او یا نورو مصیبتونو په بدل کې تادیه کیږي، د مالیې وړ نه دي.

۱ بېلگه: یوشخص په یوه ترافیکي پیښه کې ټپي کیږي او د ټپونو د جبران لپاره ۱۰۰۰۰ افغانۍ ترلاسه کوي. دغه لاسته راغلی مبلغ د مالیې وړ نه دي.

۲ بېلگه: یوشخص په یو شرکت کې کار کوي او د تل لپاره له مضر و کیمیاوي موادو سره په تماس کې دي. دغه مواد نوموړی شخص د معیوبیت په ناروغۍ اخته کوي. محکمه په دې هکله داسې حکم کوي چې نوموړی شرکت باید دغه شخص ته د هغه د معیوبیت په دوران کې د میاشتې ۲۰۰۰ افغانۍ ورکړي. د معیوب شخص لخوا دغه لاسته راغلی مبلغ د مالیې وړ نه دي.

۷.۱۴ د پور له درکه لاسته راغلي عواید د مالیې وړ نه دي.

بېلگه: یوانفرادي شخص د اعتباري سند په بدل کې له بانک څخه ۲۵۰۰۰ افغانۍ ترلاسه کوي. نوموړی لاسته راغلی مبلغ د عوایدو په توګه نه ګڼل کیږي او د مالیې وړ هم نه دي.

۸.۱۴ هغه عواید چې د یو شرکت لخوا د پور د سند له پلور او یا د ونډې د سند د صادرولو له درکه لاسته راځي، د ماليې وړ نه دي.

۱ بېلگه: یو شرکت د ونډې د اسنادو د صادرولو له کبله په خپله سرمایه کې زیاتوالی راوړي چې د هر سند ارزښت ۱۰۰۰ افغانۍ دي. نوموړی شرکت د ۱۰۰۰۰ ونډې اسنادو د پلور له درکه چې د یو سند بیه یې ۱۰۰۰ افغانۍ ده ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ لاسته راوړي. دغه لاسته راغلی مبلغ د ماليې وړ نه دي.

۲ بېلگه: یو شرکت خپل د پور اسناد چې د هر سند ارزښت یې ۵۰۰۰ افغانۍ دي د ۵٪ ټکټانې سره چې د تادیې وړ دي پلوري. نوموړي اسناد باید ۱۰ کاله وروسته بیا وپیرل شي. نوموړی شرکت د پور ۱۰۰۰ سندونه چې د هر سند بیه یې ۵۰۰۰ افغانۍ دي پلوري. له دغه پلور څخه لاسته راغلي ۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د ماليې وړ نه دي.

تبصره: که چیرې د پور اسنادو له ارزښت څخه ډېرې پیسې ترلاسه کړل شي، لاسته راغلی اضافي مبلغ د ماليې وړ تابع دي. که چیرې د پور اسناد د هغو د بازار له ارزښت څخه په ټیټه بیه وپلورل شي، د نوموړو اسنادو په ارزښت کې دغه راغلی کمښت د مجرایي وړلگښت په توګه ګڼل کیږي. اضافي لاسته راغلی مبلغ چې د اضافي قیمت په نامه هم نومول کېدای شي، د پور اسنادو په دوران کې د ټکټانې د کمښت سبب ګرځي په داسې حال کې چې د پور اسنادو په دوران کې دغه کمښت د اضافي ټکټانې سبب ګرځي. ډېرښت او کمښت باید د پور د سند د معیاد (ټاکل شوی وخت د پور د سند د صادرولو نه پیل د بیا پیریدنې تر تاریخ پورې) پراساس وټاکل شي.

۹.۱۴ هغه شتمني چې د شراکتونو او ونډه لرونکو له مدغم کیدو څخه لاسته راځي هغه وخت د ماليې تابع نه ګرځي، له لاندې شرایطو سره سمون ولري:

أ. د ۱۳۳۴ لمریز کال د سوداګرې قانون او یا د کوم بل قانون لمخې پورتنې معامله هغه وخت د مدغم شوي معاملې په توګه ګڼل کیږي چې د مدغم شوي شرکت ونډه لرونکي نوي تاسیس شوي شرکت ته انتقال کړل شي.

۱ بېلگه: د یو نوي سهامی شرکت د جوړولو لپاره د (الف) او (ب) شرکتونه سره یوځای کیږي او د یوځای والي د پروسې په دوران کې نوي تاسیس شوی شرکت د (الف) او (ب) شرکتونو د پورونو په ګډون د هغوی نغدیه شتمني او نورې شتمني ګانې لاسته راوړي. د (الف) او (ب) شرکتونه په نوي تاسیس شوي شرکت کې د ونډې د خپلو اسنادو په بدل کې د ونډې اسناد لاسته راوړي. په دغه معامله کې د (الف) او (ب) شرکتونه هېڅ ډول عواید لاسته نه راوړي. د دې په خاطر چې د (الف) او (ب) سهامی شرکتونو خپل د ونډې اسناد د نوي تاسیس شوي شرکت له اسنادو سره تبادله کړي دي، نو له دې کبله د عوایدو په ښودلو باندې مکلف نه دي.

۲ بېلگه: نقیب الله د (الف) سهامی شرکت ټولې ونډې په اختیار کې لري. د نقیب الله د ونډې اسنادو لومړنی ارزښت ۱۰۰۰۰ افغانۍ دي. اوس وخت کې د نقیب الله د ونډې ارزښت ۵۰۰۰۰۰ افغانیو ته رسېږي. وحید د (ب) سهامی شرکت ټولې ونډې په خپل اختیار کې لري. د وحید د ونډې اسنادو لومړنی ارزښت ۲۰۰۰۰ افغانیو ته رسېږي. اوس مهال د وحید د ونډې اسناد هم ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ ارزښت لري. نقیب الله او وحید داسې پریکړه کوي چې خپل شرکتونه سره یوځای (مدغم) کړي. د شرکتونو د یوځای والي په نتیجه کې په نوي تاسیس شوي شرکت کې نقیب الله د ونډې ۵۰٪ قطعې اسناد او وحید د ونډې ۴۵٪ قطعې اسناد او ۵۰۰۰۰ افغانۍ نغدې

پيسې لاسته راوړي. د يوځای والي په نتیجه کې چې نقیب الله د ونډې کوم اسناد ترلاسه کوي، دغه معامله د ماليې تابع نه گرځي. نقیب الله د ونډې ۵۰ قطعي اسناد ۱۰۰۰۰۰ افغانیو انتقالی ارزښت په بدل کې لاسته راوړي. وچید له ۹۰٪ ونډه او ۱۰٪ نغدې پيسې لاسته راوړي. د ونډې هغه اسناد چې وچید ترلاسه کړي دي د ماليې تابع نه گرځي. د وچید لخوا لاسته راغلې د ونډې اسناد ۱۸۰۰۰۰ افغانیو انتقالی ارزښت لري. د وچید لخوا لاسته راغلی نغديه مبلغ د ماليې وړ دي. وچید باید د ۳۰۰۰۰۰ افغانیو گټه (۵۰۰۰۰۰ افغانی منفي ۲۰۰۰۰۰ افغانی) چې له ۱۰٪ اصلي قیمت څخه عبارت دي) وبنیي. په دغې معامله کې د (الف) او (ب) سهامی شرکتونه نه گټه اونه هم ضرر ترلاسه کوي.

ب. کیدای شي یو افغان مېشت شخص د ونډې اسناد او یا خپله نوره شتمني یو سهامی او یا یو محدود المسؤلیت شرکت ته په دې شرط انتقال کړي چې له انتقال نه وروسته ۵٪ ونډه او یاد ونډې نور ډېر اسناد ولري. نو د ونډې اسناد باید د ونډې دارزښت او د رایه ورکولو د صلاحیت له نظره وټاکل شي.

۱ بېلگه: نقیب الله او وچید دوه افغان مېشت اشخاص دي او غواړي چې په کابل کې د کالیود یو پلورنځي د پرمخ بیولو په موخه یو سهامی شرکت تاسیس کړي. نقیب الله په نوموړي شرکت کې د ۵۰۰۰۰۰ افغانیو او ۵۰٪ ونډې په بدل کې شریکيږي. وچید هم د کالیو په دغه شرکت کې ۵۰٪ ونډه لري او د دغو کالیو له درکه د ۲۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت لومړنی پانگه لري. نقیب الله نه شي کولی خپله گټه او یا ضرر وبنیي ځکه هغه افغانی اسعار شرکت ته انتقال کړي دي. دا چې وچید په نوموړي شرکت کې له ۵٪ څخه زیاته ونډه لري نو د پيسو انتقال د ماليې تابع نه گرځي. وچید د ۲۰۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې د نوموړي شرکت د ونډې اسناد ترلاسه کړي دي او شرکت هم د ۲۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت کالي ترلاسه کوي.

۲ بېلگه: نقیب الله او وچید دوه افغان مېشت اشخاص دي چې په گډه د یو محدود المسؤلیت شرکت ټولې ونډې په خپل اختیار کې لري. د نقیب الله د تره ځوی ادیب یو څه اندازه د استفادې وړ وسایل لري. ادیب غواړي چې په شرکت کې د سوداگری د ونډې اسناد ترلاسه کړي نو خپل وسایل نوموړي شرکت ته تسلیموي. ادیب خپل وسایل د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت ورکړي دي. نقیب الله او وچید پریکړه کوي چې د وسایلو په بدل کې ادیب ته په خپل شرکت کې د ونډې اسناد ورکړي. د ونډې کوم اسناد چې ادیب ته ورکول کيږي د شرکت له ۷٪ ارزښت سره معادل دي او ادیب د رایې ورکولو حق نه لري. د ونډې نوموړي اسناد تقریباً ۱۷۵۰۰۰۰ افغانیو ارزښت لري. ادیب د خپلې شتمنۍ د انتقال له کبله په نوموړي شرکت کې د رایې ورکولو حق نه لري. دغه انتقال د ادیب لپاره د ماليې وړ دي نوله دې کبله ادیب باید د ۷۵۰۰۰۰ افغانیو گټه مشخصه کړي. شرکت نوموړي وسایل د بازار په مناسب ارزښت سره ترلاسه کړي دي (یعنې د ۱۷۵۰۰۰۰ افغانیو لومړنی ارزښت یې لاسته راوړی دي).

۳ بېلگه: نقیب الله او وچید دوه افغان مېشت اشخاص دي چې په گډه د یو محدود المسؤلیت شرکت ټولې ونډې په اختیار کې لري. هغوی دواړه پریکړه کوي چې نقیب الله باید یو څه اندازه ځمکه چې ارزښت یې د مخه ټاکل شوی دي محدود المسؤلیت شرکت ته انتقال کړي. دواړه ونډه لرونکي موافقه کوي چې شرکت ته د ځمکې د انتقال په بدل کې نقیب الله ته د رایې ورکولو او د شرکت په ارزښت کې د ۲٪ گټې حق ورکړي. نقیب الله خپله ځمکه نوموړي شرکت ته انتقالوي. له انتقال څخه وروسته نقیب الله ۵۲٪ او وچید ۴۸٪ ونډه لري. سره له دې چې نقیب الله د خپلې ځمکې په بدل کې له محدود المسؤلیت شرکت (چې د رایې ورکولو د حق او ارزښت له درکه ټاکل شوی دي) ۵٪ او یا هم له هغې څخه زیاته ټکتانه نه ترلاسه کوي، دغه انتقال د ماليې تابع نه

گڼل کيږي. د ځمکې له انتقال څخه وروسته نقيب الله په نوموړي نهاد کې درای ورکولو او همدارنگه د نهاد په ارزښت کې ۵٪ او ياهم له هغه څخه زيات حق لري.

۱۱.۱۴ هغه مبلغ چې پور ورکونکی يې د تاديه شوي مبلغ په بدل کې له پورورې څخه ترلاسه کوي د عوايدو په توگه نه گڼل کيږي او پرعايداتو باندې د مالياتو تابع نه گرځي. د مستاجر لخوا مالک ته د ورکړل شوي مالي اجارې د اجارې وړ شتمنۍ په بيه د پانگې اصلي مبلغ څرگندوي او د مالک د ماليې وړ عوايد نه گڼل کيږي.

۱۱.۱۴ هغه ټکټانه چې په افغانستان کې د حکومت يا بناړوالېو لخوا د پور د اسنادو له کبله ورکول کيږي پرته له دې چې آيا د انفرادي شخص (افغان يا بهرنی) د سهامې او يا محدودالمسؤوليت شرکت (کورنی يا بهرنی) لخوا ترلاسه کيږي، له ماليې څخه معاف دي.

۱ بېلگه: يو محدودالمسؤوليت شرکت له حکومت څخه د پور يوسند رانيسي چې مجموعې ارزښت يې ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ دي. ماليې وزارت د خزايڼو رياست هرکال نوموړي شرکت ته ټکټانه ورکوي. ددې په خاطر چې دغه عوايد د دولتي پور د اسنادو له درکه ترلاسه شوي دي، د مالياتو تابع نه گرځي او نوموړی شرکت هم مکلف نه دي چې دغه عوايد په خپل مالياتي اظهارليک کې شامل کړي.

۱۲.۱۴ د ۱۴مې مادې د ۱۲ فقرې د حکمونو د تطبيق لپاره د شرکتونو لخوا لاسته راغلي ټکټانې د شرکت د شريکانو د لاسته راغلو عوايدو په توگه گڼل کيږي.

۱۳.۱۴ د سوغات، ترکې، وصيت او ميراث له ليارې د ترلاسه شوي شتمنۍ ارزښت په عوايدو کې نه شاملېږي مگر هغه عوايد چې له داشان شتمنيو څخه لاسته راځي د ماليې وړ شمېرل کيږي.

د احتراقي موادو مالياتي معافيت

پنځلسمه ماده:

دغذايي موادو، احتراقي موادو او هغو جنسونو د بيه له درکه عوايد چې توليدونکي شخص يا يې د کورنۍ غړو هغه په مصرف رسولي يايې ترگټې اخستنې لاندې نيولي دي، پرعايداتو باندې له مالياتو څخه معاف دي.

۱. ۱۵ " توليد کوونکی " هغه شخص ته ويل کيږي چې اجناس او وسايل د خپلې او نور هغو اشخاصو د استفادې لپاره توليدوي چې له ده سره تړاو لري.

بېلگه: يوصنعتکار د ترکانې يو دوکان لري او په دغه دوکان کې فرنيچر توليدوي. د يوه کال په اوږدو کې دغه صنعتکار د خپل کور د استفادې لپاره يو پايه ميز او شپږ پايې څوکۍ جوړوي. نوموړی صنعتکار مکلف نه دي چې پورتنې اجناس په خپل مالياتي اظهارليک کې ارايه کړي.

تبصره: په دې پرومواردو کې تولیدونکي هغه ثابت مالیه تادیه کوي چې پر عایداتو باندې د مالیاتو پر عوض د مالیاتو قانون په یوولسم فصل کې درج شوي ده. دیوولسم فصل دا حکامو د تطبیق په موخه د اجناسو په رزبنت چې معمولاً د مالییه ورکوونکي اوله هغه پورې د اړوندو اشخاصو لخوا په مصرف رسیږي په هغو خالصو عوایدو کې شاملیږي چې دنوموړي نهاد د تاسیس له درکه تر لاسه کیږي.

د غیر منقولو مالونو پر کرایي یا اجارې باندې مالیات

شپاړسمه ماده:

د غیر منقولو مالونو د کرایي یا اجارې له درکه عواید چې اساساً د سوداګرۍ یا صنعت او نورو اقتصادي فعالیتونو په منظور ترګټې اخستنې لاندې نیول کیږي، پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع دي، د کرنیزو، باغي ځمکو او مواشي مالیه د خاص قانون تابع ده.

۱.۱۲ له کرنیزو محصولاتو او فارمونو څخه د مالیاتو اخیستنې پر عایداتو د مالیاتو تابع نه ده. هغه عواید چې بزګران، د ځمکو خاوندان، رمه لرونکي او د څارویو لرونکي یې له کرنیزو حاصلاتو او فارمونو څخه تر لاسه کوي، پر عایداتو د مالیاتو تابع نه دي.

أ. لاندې بیلګې هغه عواید څرګندوي چې پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د (۱۲) مادې لمخې له هغو مالپاتو څخه مستثنی دي چې پر عایداتو باندې وضع کیږي:

1. دیوه شخص لخوا د هغې غلې له پلور څخه لاسته راغلي پیسې چې دغه شخص په خپله تولید کړي وي او یایې په خپله ځمکه کې کړلې وي.
2. دهغې ځمکې د کرایي پیسې چې د غله جاتو، میوه جاتو او لرګیو د تولید او یا د څارویو د څړنې لپاره ورڅخه استفاده کیږي.
3. د وړیو، پوستکو، لبنیاتو، غوښو، ژوندیو څارویو او د نورو هغو فارمي محصولاتو له پلور څخه لاسته راغلي پیسې چې د څارویو د خاوند او یا د څارویو ساتونکي لخوا تر لاسه کوي.
4. هغه پیسې چې د څارویو خاوند یې د څارویو له عوایدو څخه د خپلې ونډې په توګه لاسته راوړي.

ب. لاندې بیلګې د هغو عوایدو په اړه دي چې پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون لمخې له هغو مالیاتو څخه معاف نه دي چې پر عایداتو باندې وضع کیږي:

1. هغه عواید چې حیواني او زراعتي محصولاتو له صنعتي او سوداګریزې پروسې څخه لاسته راځي.
2. هغه عواید چې زراعتي او حیواني محصولاتو له سوداګرۍ څخه لاسته راځي.
3. د هغې ځمکې له کرایي څخه لاسته راغلي عواید چې د کرهڼېزو فعالیتونو لپاره ورڅخه استفاده نه کیږي.

4. هغه عوايد چې پر بزگرانو او د څارويو پر خاوندانو باندې د موادو، کيمياوي سرې، تجهيزاتو او کيمياوي درملو اونورو له پلورڅخه لاسته راځي، سره له دې چې له پورتنيو موادو څخه د کرهڼې او څارويو په توليد کې استفاده نه کېږي.

۱ بېلگه: نقيب الله يوه ټوټه کرهڼيزه ځمکه لري چې غنم پرې کري. نقيب الله پر عزيز باندې خپل غنم پلورې. عزيز هغه څوک دې چې له نورو بزگرانو څخه غنم رانيسي او پرژرندو باندې يې پلورې. عزيز هغه غنم چې نقيب الله څخه يې رانيولي وه پر وحيد چې د کابل ښار يو ژرنده گړی دې پلورې. وحيد لومړی غنم اوږه کوي او بيا يې د کابل ښار د اوږو پرسوداگرو باندې پلورې. په داسې حال کې چې عزيز، وحيد او د اوږو پلورونکی د مالياتو تابع دي، نقيب الله د مالياتو تابع نه دي.

۲ بېلگه: ادیب يوه ټوټه کرهڼيزه ځمکه لري او په خپله ځمکه کې له تراکتور څخه استفاده کوي. کله چې ادیب د تراکتور استفاده ته اړ نه وي نو خپل تراکتور نورو بزگرانو ته په کرایه ورکوي. هغه عوايد چې ادیب يې د تراکتور له کرایې څخه ترلاسه کوي د مالېې تابع دي.

۲.۱۲ د ملموسو شتمنيو هغه خاوندان چې له شتمنيو څخه د سوداگريزو او صنعتي فعاليتونو او د نورو اقتصادي موخو لپاره کار اخلي او له دغې ليارې عوايد لاسته راوړي، د کرایې او اجارې له درکه د نوموړو خاوندانو لاسته راغلي عوايد پر عايداتو باندې د مالياتو تابع دي.

۱ بېلگه: د سوداگريزو دوکانونو او سرايونو خاوندان د هغو عوايدو له کبله چې د دغو شتمنيو د کرایې اويا اجارې څخه يې لاسته راوړي پر عايداتو باندې د مالياتو تابع دي.

۲ بېلگه: د فابريکو او هغو ځايونو خاوندان چې له فابريکو او دغو ځايونو څخه د صنعتي موخو لپاره کار اخلي د هغو عوايدو له کبله چې له پورتنيو ياد شوو ځايونو له کرایې اويا اجارې څخه يې لاسته راوړي، پر عايداتو باندې د مالياتو تابع دي.

۳ بېلگه: ادیب يوه ټوټه کرهڼيزه ځمکه لري او په خپله ځمکه کې له تراکتور څخه استفاده کوي کله چې ادیب د تراکتور استفاده ته اړ نه وي نو خپل تراکتور قرارداديانو ته په کرایه ورکوي. قرارداديان له تراکتور څخه په يو نږدې ښار کې د څښتو او سمنټو د انتقال په موخه کار اخلي. سره له دې چې ادیب دکال په يوه برخه کې له تراکتور څخه په خپله کرهڼيزه ځمکه کې کار اخلي د تراکتور له کرایې څخه لاسته راغلي عوايد پر عايداتو باندې د مالياتو تابع دي.

له معاشونو او مزدوریو (دستمزدونو) څخه د مالیې د وضع کولو مکلفیت
اوولسمه ماده:

- (1) وزارتونه، ادارې او نورې دولتي مؤسسې، تصدی، شرکتونه او خیریه مؤسسې مکلف دي
پر معاشونو او مزدوریو باندې مالیه، دهغود اجراء په وخت کې وضع اود دولت حساب په یې
ولېږدوي.
- (2) د دولتي کارکوونکو د تقاعد حقوق پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع ندي.

۱.۱۷ د معاشونو د موضوعي مالیې د احکامود تطبیق مراحل او پروسې د مالیې وزارت په پنځم لارښود چې
سرلیک یې " پر معاشونو باندې موضوعي مالیه " دې او په عمومی طرز العمل کې چې سرلیک یې "
معاشونه او اجورې په افغانستان کې " دې، بیان شوي دي.
د معلوماتو دغه دواړه سرچینې د مالیې وزارت له انټرنټ پاڼې څخه ترلاسه کیدای شي.
(www.mof.gov.af/tax)

۲.۱۷ یواځې هغه تادیات د موضوعي مالیاتو تابع دي چې کارکوونکو ته ورکول کېږي. هغه تادیات چې حقیقي
اشخاصو " چې مستقل قرارداديان دي " صورت مومي د دغو مالیاتو تابع نه دي. خو نوموړې مستقل
قرارداديان د کلني مالیې په ورکړه باندې مکلف دي.

۳.۱۷ د ۱۷ او ۴۲ مادې لمخې لاندې عوامل د دې په نظر کې نیول کېږي ترڅو معلومه شي چې آیا یو شخص "
کارکوونکی " دې او که " یو مستقل قراردادي ". نو د هغه چا لپاره چې خدمات ترسره کېږي د " کارفرما "
او هغه شخص چې د تادیاتو په بدل کې خدمات عرضه کوي د " خدماتو د عرضه کوونکي " په نامه یادېږي.

أ. دا موضوع چې آیا کارفرما د کارکوونکي د کاري وخت او د هغه د کارکولو شپوه کنټرولوي او
که نه تر غور لاندې نیول کېږي.

تبصره: وړاندې ذکر شوي عوامل د یو شخص په تشخیص کې چې آیا نوموړی یو کارکوونکی دې او که یو مستقل
قراردادي ارزښت وړ دي.

- أ. د یوه کارفرما لخوا د هغو اسبابو د چمتو کولو اندازه چې د د خدماتو عرضه کوونکی یې د
دندې د ترسره کولو لپاره ورڅخه استفاده وکړي.
- ب. د کارفرما لخوا د خدماتو د عرضه کولو لپاره د یوه ځانگړي انفرادي شخص انتخابول.
- ج. د تادیاتو څرنګوالی (د پیسو هغه ورکړه چې د ساعتونو پر بنسټ ورکول کېږي د هغې ورکړې
سره په مقایسه کې چې د دندې په پای کې ورکول کېږي)،
- د. ثابته ورکړه او یا هغه ورکړه چې د حوادثو له رامنځته کیدو پورې تړلې ده.
- ه. په بازار کې ځانگړې معاملات - یعنې آیا د دغه ډول خدماتو عرضه کوونکي د یو کارکوونکي
په توګه ګڼل کېږي او که د یو مستقل قراردادي په توګه ؟ ، او

و. د خدماتوله عرضه کوونکي سره د کارفرما د برخورد څرنگوالی یعنی دا چې آیا د خدماتو نوموړی عرضه کوونکی د کارفرما لخوا د یوه کارکوونکي په توګه ګڼل کیږي او که نه باید ترغور او څیړني لاندې ونيول شي.

۱ بېلګه: د مخابراتو وزارت د امواجو د لیږدونکي برج د نصبولو لپاره پنځه تنه انفرادي اشخاص په دنده ګمارلي دي. نوموړي اشخاص په میاشت کې ۲۰۵۰۰ افغانۍ ثابتې اجوره ترلاسه کوي. د مخابراتو وزارت لخوا د غواشخصوته د لیږدونکو برجونو د نصبولو په اړه لارښوونه کیږي. د کار د امنیت او حفاظت په اړه د مخابراتو وزارت لخوا مفصل او ځانګړي قوانین او مقررات برابر کړل شوي دي. نوموړي اشخاص د خپلو اشخاصو لپاره د نقلیه وسایطو او اسبابو چمتو کول د مخابراتو وزارت دنده ده. نوموړي اشخاص د خپلو کاري اسبابو پیږیدلو ته اړتیا نه لري ځکه د کار هر ډول اسباب د مخابراتو وزارت لخوا برابرېږي، ولې دغه اشخاص باید د کار یونیفورم په خپله ځانونو ته برابرکړي. د دغو حقایقو په نظر کې نیولو سره د مخابراتو وزارت د کارفرمایه توګه او دغه پنځه تنه انفرادي اشخاص د نوموړي وزارت د کارکوونکو په توګه ګڼل کیږي. د مخابراتو وزارت مکلف دي چې د دغو پنځو تنو له معاش څخه په هره میاشت کې ۹۵۰ افغانۍ موضوعي مالیه وضع کړي. (۲۰۵۰۰ - افغانۍ مالیه د ۴مې مادې په ۲مه فقره کې په درج شوي نورم کې وضع کیږي).

د مجرایي وړ لګښتونه

اتلسمه ماده:

(1) د تولید د عادي او اړینو لګښتونو کسر او وضع، د حقیقي او حکمي اشخاصو د عوایدو لاسته راوړل او ساتنه په لاندې ډول مجاز او د مجرایي وړ دي، پدې شرط چې د مالي کال په ترڅ کې یې صورت موندلی وي یا د دې قانون د حکمونو لمخې د تیرو دريو کلونو په یوه پورې متعلق وي:

- أ. د حمل او نقل د بيمې او هغې ته دورته لګښت په شمول د توليدي شيانو يا دپلورني اوسوداګرۍ د لګښتونو تمامه شوي بیه.
- ب. د سامانونو او لوازمو، احتراقیه موادو، برېښنا، اوبو، او نورو اړینو خدمتونو بیه چې د عایداتو د لاسته راوړلو لپاره یا په کار او سوداګرۍ کې ترګټې اخستنې لاندې نیول کیږي.
- ج. هغه مزد، معاش، کمېشن او فیس چې د کارکوونکو د خدمتونو په وړاندې ورکول کیږي.
- د. له کار او سوداګرۍ څخه رامنځته شوي ټکټ پولې.
- ه. د مالونو او هغه ملکیت چې په کار او سوداګرۍ کې اړین وي او ترګټې اخستنې لاندې نیول کیږي، له درکه ورکړل شوي کرایه.
- و. د مالونو او هغه ملکیت چې په کار او سوداګرۍ کې اړین وي او ترګټې اخستنې لاندې نیول کیږي، د ترمیم، ساتنې او څارنې لګښتونه.
- ز. (د کرنیزو ځمکو په استثنایي) د منقولو او غیر منقولو مالونو استهلاک چې په کار یا سوداګرۍ کې ترګټې اخستنې لاندې نیول شوي او یا د عایداتو د تولید په منظور د مؤلده په واک کې دي، پر عایداتو باندې د مالیاتو د تعلیماتنامې لمخې د مجرایي وړ دي.
- ح. په تعلیماتنامه کې د درج مودې په ترڅ کې د مالونو یا د ملکیت د استهلاک د کسراتو ټول (مجموع) نه ښایي مالیه ورکوونکي ته د هغوله تمامې شوي بېې څخه زیات شي.

ط. هغه ماليه او محصول چې په خپل ذات کې د کار او سوداګرۍ لپاره لازمي لګښت يا دعايداتو په منظور د مال او ملکیت د لرلو لپاره لازمي لګښت او يا دعايداتو د توليد لپاره لازمي لګښت وي. پدې شرط چې ماليه يې د مالي کال په موده کې ورکړل شوې وي او يا ټوله شوې وي. هغه ماليات چې د دې قانون د حکمونو لمخې وضع شوي دي او هغه ماليات چې د کار او سوداګرۍ د لازمي لګښتونو له جملې څخه ونه شمېرل شي، د مجرايي وړندي، خوداچې پدې قانون کې بل ډول اټکل شوي وي.

ي. د دريو کلونو په ترڅ کې منقولو او غير منقولو مالونو ته له حريق، زلزلې او نورو ناخاپي پېښو څخه ورپېښ شوي زيانونه، پدې هکله مثبت سند وړاندې او د بيمې د مؤسسو لخوا جبران شوي نه وي.

ک. پر عايداتو باندې د مالياتو د تعليمات نامې لمخې په کار يا سوداګرۍ کې له نه تر لاسه کيدو وړ پورونو څخه رامنځته شوي زيان.

ل. د هغه حکمي شخصيت په واسطه چې د هېواد د نافذه قوانينو لمخې تاسيس شوي وي په پيسو باندې دوړکړل شوي ونډې گټه.

م. د کار يا سوداګرۍ نور لګښتونه او دعايداتو د توليد په منظور د منقولو او غير منقولو مالونو په واک کې د لرلو لګښتونه او په اړوندو تقنيني سندونو کې درج دعايداتو د توليد لګښتونه.

(2) په لاندې مواردو کې د لګښتونو لپاره هېڅ کسرات مجاز ندي:

أ. د بلنو او اعلانونو لګښتونه چې په اقتصادي او سوداګريزو فعاليتونو پورې اړوند نه وي.

ب. هغه حکمي اشخاص چې د دې قانون د حکمونو لمخې د ونډې له گټې، تکثاني، حق الامتياز، کرايي، کمپشن مزدوري، (دستمزد)، معاشونو او ورته عوايدو څخه د مالياتو په وضع کولو مکلف دي ولې دهغو ماليه يې وضع کړې نه وي.

ج. په افغانستان کې د يوه نه خپلواک غير = مېشت شخص پر نمايندګۍ باندې هر ډول هغه خرڅونه چې غير مېشت شخص يا ورسره کوم اړوند شخص ته ورکړل يا ومنل شي.

د ماليې وړ عوايدو د تشخيص په موخه د عوايدو د توليد لګښت او بيه له هغې گټې او عوايدو څخه وضع کيږي چې له همدغه فعاليت څخه لاسته راغلي وي. د حقيقي او حکمي اشخاصو د ماليې وړ عوايدو د تعين په موخه پر عايداتو باندې د مالياتو قانون (۱۸) ماده د هغو معمولي او اړينو لګښتونو او قيمتونو لست وړاندې کوي چې له مجموعي عوايدو څخه د مجرايي وړ دي. هغه لګښتونه او قيمتونه چې پر عايداتو باندې د مالياتو د تطبيق په موخه ترسره کيږي، د مجرايي وړ نه دي. نو له دې کبله د يو نهاد گټه او خالص عوايد د نوموړي نهاد د خاوند د اسنادو پر اساس کيدای شي له هغه څه نه چې د مالياتو قانون لمخې تعينېږي، توپير ولري. غير معمولي او غير ضروري لګښتونه او همدارنگه پر عايداتو باندې ماليات د مجرايي وړ نه دي.

د هغو لگښتونو بېلگې چې د مجرايي وړ نه دي، په لاندې ډول دي:

- ا. سوغاتونه،
- ب. ناقانونه لگښتونه،
- ج. مرستې،
- د. پرعايداتو ماليات،
- ه. په هغو ذخيرو کې زياتوالی چې د قانون د حکم له مخې مجاز نه دي او يا د تجربو پر بنسټ د پاملرنې وړ نه دي (پرعايداتو باندې د مالياتو قانون د 19 مادې (2) فقرې 2 برخې ته مراجعه وکړی)،
- و. په هغو ذخيرو کې زياتوالی چې د قانون د حکم له مخې مجاز دي او يا د تجربو پر بنسټ د پاملرنې وړ دي (پرعايداتو باندې د مالياتو قانون 56 مادې او د 19 مادې (2) فقرې 2 برخې ته مراجعه وکړی)،
- ز. د هغو پېرودل شوو اجناسو مجموعي ارزښت چې د خاوندانو او يا کارکوونکو لخوا د خپلو شخصي او يا کورنيو لپاره ورڅخه استفاده شوې ده او تر دې دمه نه دي پلورل شوي،
- ح. د هغو پيريدل شوو اجناسو مجموعي ارزښت چې پلورونکو او يا توليد کوونکي ته بېرته مستر د شوي وي، او
- ط. خاوندانو او نورو لوړ پوړو اشخاصو ته د خدمت د گټو د عرضه کولو هغه مجموعي ارزښت چې د فعاليت د ترسره کولو لپاره ضروري نه دي.

۱ بېلگه: يو انفرادي شخص د يوې فابريکې خاوند دی. فابريکې له لاسته راغلو عوايدو څخه نوموړي شخص ته يو موټر پېرودل کيږي چې په خپلو کورنيو چارو کې ورڅخه استفاده وکړي. نوموړي شخص د ماليې وړ عوايدو د تعيينولو په وخت کې دغه لگښت د مجرايي وړ نه دي.

۲ بېلگه: د نقلیه وسايطو يو پلورونکی ۱۰ عرادې نقلیه وسايط چې د يوې واسطې بيه ۱۲۰۰۰۰ افغانۍ ده په دې نيت پيرې چې بېرته يې وپلوري. نوموړی شخص دوه عرادې موټر دخپلې کورنۍ لپاره له ځان سره ساتي او اته نور يې پلوري (في عراده په ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ).

- ا. د پلور له درکه لاسته راغلي عوايد (۸ × ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ)
- ب. د اجناسو مجموعي بيه (۱۰ × ۱۲۰۰۰۰ افغانۍ)
- ج. ناخالصه گټه
صفر

په داسې حال کې چې سم او صحيح اظهار ليک په لاندې ډول دی:

- ا. د پلور له درکه لاسته راغلي عوايد (۸ × ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ)
- ب. د اجناسو مجموعي قيمت منفي د هغودوه موټرو قيمت چې د شخصي گټو لپاره ورڅخه استفاده کوي (۸ × ۱۲۰۰۰۰ افغانۍ)
- ج. ناخالصه گټه
۳۲۰۰۰۰ افغانۍ

۲.۱۸ هغه ټکټانه چې د سوداگریزو پورونو او د اجارې د هغې ټکټانه له درکه چې مستاجر یې ورکوي، د مجرایي وړ ده، مگر هغه ټکټانه چې د شخصي پورونو له درکه ورکې شوې ده د مجرایي وړ نه ده. شخصي پورهغه دی چې د شخصي استفادې لپاره د اجناسو د پیروندنې، د خدماتو د عرضه کولو او یا شتمنیو لپاره ترلاسه کیږي. له بله پلوه سوداگریز پور هغه پور دی چې د ځمکې، کورونو، وسایلو د پیروندنې، د اجناسو د اجارې، دوباره پلور، د اجارې له درکه یا د مالي اجارې د ترتیباتو سره سم، د اجناسو او خدماتو د تولید او نورو سوداگریزو اهدافو لپاره ترلاسه کیږي.

بېلگه: عزیز له خپل ورور وحید څخه د کمپیوټر د پیریدنې لپاره یو مقدار پیسې پوروي. وحید له خپل ورور عزیز څخه د دغه پور له درکه په کال کې ۴٪ ټکټانه غواړي. عزیز د هغې ټکټانه مجرایي نه شي ترلاسه کولای چې وحید ته یې ورکوي.

۳.۱۸ که چېرې یو مالیه ورکونکی د یوې شتمني له درکه د خسارې جبران او یا د استهلاک لگښتونه په څرگند ډول نه وي ټاکلي، نو د استهلاک اصلي لگښتونه او د خسارې اصلي جبران د مجرایي وړ نه دي. هره هغه بیه چې د استهلاک د لگښتونو د ترلاسه کولو لپاره وټاکل شي، نو په مالیه ورکونکي باندې د هماغې شتمني د پلور له درکه د گټې ټاکل جبري اولازمي دي.

۱ مثال: ادیب د خپلو سوداگریزو فعالیتونو د ترسره کولو په موخه درې کاله وړاندې یو موټرسایکل رانیولې وه. ادیب د پیریدنې رسید له ځان سره نه دي ساتلي. اوس مهال ادیب خپل موټرسایکل د ۳۰۰۰۰ افغانیو په بیه پلوري او د موټرسایکل د قیمت د معلومولو لپاره هېڅ اسناد نه لري. ادیب باید د موټرسایکل د پلور له درکه ۳۰۰۰۰ افغانۍ لاسته راغلي گټه ونیسي.

۲ بېلگه: ادیب د خپلو سوداگریزو فعالیتونو د ترسره کولو لپاره درې کاله وړاندې یو موټرسایکل رانیولې وه او د پیریدنې رسید یې له ځان سره نه دي ساتلي. اوس مهال ادیب خپل موټرسایکل د ۳۰۰۰۰ افغانیو په بیه پلوري. ادیب کولای شي ثابتې کړي چې دغه ډول موټرسایکلونه معمولاً ۵۰۰۰۰ افغانۍ ارزښت لري او پر دغه بیه پلورل کیږي. هغه شخص چې پراډیب باندې یې دغه موټرسایکل پلورلی دی د ادیب دغه خبره تصدیقوي. ادیب کولای شي چې ۲۰۰۰۰ افغانۍ مجرایي ترلاسه کړي.

۴.۱۸ که چېرې د یوه کور خاوند د خپل کور تمام شوی قیمت او استهلاک ونه شي ټاکلی، نو د مالې وزارت له مجرایي نه د مخه د کوم مبلغ په اړه معلومات نه لري. که چېرې د کور خاوند د استهلاک په اړه معتبر اسناد وړاندې کړي، نو کیدای شي چې د نوموړو لگښتونو مجرایي په نظر کې ونیول شي.

۵.۱۸ أ. د اجارې یو تړون:

1. د اجارې موده دې له ۱۲ میاشتني دورې څخه زیاته وي،
2. د مستاجر لخوا دې یاده شتمني د اقتصادي فعالیت لپاره وکارول شي،
3. د رامنځته شوو تاوانونو پېښېدل او له شتمني څخه ترلاسه شوي گټه مستاجر ته لېږدول کیږي، په داسې حال کې چې د تر اجارې لاندې د شتمني ملکیت د اجارې د مودې په پای کې مستاجر ته انتقالیږي،

4. د اجارې تړون مستاجر ته حق ورکوي چې د اجارې له مودې مخکې یا په همدې موده کې په ټاکل شوي بیه شتمني وپېري،
  5. د اجارې د قرارداد موده د اجاره شوي شتمني د ۸۰٪ گټور ژوند موده نه گڼل کېږي،
  6. د اجارې د قرارداد د متوقع تادیاتو اوسنی ارزښت چې د کمښت په مناسبې بیې سره ټاکل شوی، د اجارې د قرارداد د عقدولو د نېټې پرمهال د شتمني له ۹۰٪ ارزښت څخه زیات وي، او
  7. د اجاره شوي شتمني پاتې بیه په روښانه توګه یاده شوې او د هغه مبلغ په اړه هېڅ ابهام وجود نه لري چې د اجارې د مودې په پای کې باید مالک ته د شتمني د پېرودلو لپاره ورکړل شي،
- ب. د شتمني منصفانه ارزښت چې د اضافي گټې سرپرته د مالک لپاره بیه هم په برکې نیسي، د اجارې په تړون کې یادېږي او شتمني او مکلفیتونه د مستاجر په بیلانس کې ذکر کېږي،
- ج. د مالي اجارې په تعریفونو کې کارول شوي اصطلاحات په لاندې توګه تعریفېږي:

1. د اجارې موده: هغه موده ده چې اجاره شوي شتمني د مستاجر تر ملکیت او استفادې لاندې وي،
2. د گټې وړ دوره: د مالي اجارې په برخه کې دغه اصطلاح د شتمني د اغېزمن ژوند په مانا ده چې لکه څنګه چې پر عایداتو د مالیاتو په تعلیماتنا مه کې د استهلاك په نورمونو کې یاده شوې ده، او
3. پاتې ارزښت: د مالي اجارې په برخه کې دغه اصطلاح د شتمني د دفتری خالص ارزښت په مانا دی چې پر عایداتو د مالیاتو په قانون کې د استهلاك له نورمونو سره سم د اجارې په تړون کې یاد شوی دی.

د. مستاجر په مالي اجاره کې کولای شي د ۱۳ مې مادې په ۲ بند کې د درج شوو اصولو سره سم د اجاره شوي شتمني د استهلاك ارزښت کسر کړي. مستاجر مکلف دی چې هره تادیه په خپله اصلي برخه (کوم چې د مجرایي وړ نه دی) او د ټکټانې په برخه کې وپېشي (کوم چې د مجرایي وړ دی).

بېلګه: د اجارې د یوه تړون لمخې، وحید عزیز ته یو څه وسایل په کرایه ورکوي. د دغې اجارې په موده کې، عزیز ۵ مبلغه چې هر مبلغ ۲۰۰۰۰ افغانۍ کېږي او هر مبلغ هر کال د وري په لومړیو کې یانې د اجارې په لومړۍ ورځ (د تصاعدي یا پرمختیایي پور نورم ۱۰٪ دی) تادیه کوي. د دغو وسایلو څخه د استفادې موده ۱۰ کاله او د قرارداد موده ۵ کاله ده. د یادو وسایلو د مالکیت قانوني حق د اجارې د مودې په پای کې له وحیده عزیز ته لېږدول کېږي.

په لومړي پړاو کې دا جوته کېږي چې آیا دغه د اجارې تړون یوه معمولي اجاره ده که مالي اجاره. د یادې اجارې تړون د مالي اجارې لاندې شرایط په برکې لري:

- أ. د اجاره شوو وسایلو د مالکیت قانوني حق د مالي اجارې په ترڅ کې او د مودې په پای کې،
- ب. مالي مال الاجارې د اجارې د قرارداد په پای کې عزیز (موجر) ته ولېږدول شول،

ج. یاد وسایل د سوداگریزې استفادې لپاره گنل کیږي، او
د. اجارې د قرارداد د متوقع تادیاتو اوسنی ارزښت چې ۱۰۰٪ دی، د اجارې د قرارداد د عقدولو پرمهال د یادو وسایلو له ۹۰٪ ارزښت څخه باید زیات وي

له دې کبله، د یادې اجارې دغه تړون د مالي اجارې تړون بلل کیږي. په همدې توګه، وحید باید یاده معامله د پور د تشبث په توګه په پام کې ونیسي او ټکټانه دې د عوایدو په توګه ثبت کړي. د ۱۳مې مادې د ۳ بند ته په پام سره، د ترلاسه شوو عوایدو د تشخیص لپاره، یاد تادیات په لاندې توګه کسر کیږي:

کال	ورکړې	ټکټانه	اصلي مبلغ	بېلانس
کال ۱	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۲۳۳۹۸	
کال ۲	۲۰۰۰۰	۲۳۴۰	۱۳۲۲۰	۴۹۳۹۸
کال ۳	۲۰۰۰۰	۴۹۷۴	۱۵۰۲۲	۳۴۷۱۲
کال ۴	۲۰۰۰۰	۳۴۷۱	۱۲۵۲۹	۱۸۱۸۳
کال ۵	۲۰۰۰۰	۱۸۱۸	۱۸۱۸۳	-
مجموع:	۱۰۰۰۰۰	۱۲۲۰۲		۸۳۱۸۳

په هغه صورت کې چې وحید د ۸۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت وسایل ولري او په لومړي کال کې د ۱۳۱۸۳ افغانیو ګټه ونیسي، سربېره پر دې، وحید باید ټکټانه لکه څنګه چې په پورته جدول کې ښودل شوي ده جوته کړي او د هغه مبلغ تادیات چې هر کالې تادیه کیږي، باید په غاړه واخلي.

له بلې خوا، عزیز خپله شتمني د حسابونو په دفتر کې ثبتوي او دغه شتمني د شتمني د قانوني مالکیت د استهلاک له پالیسي سره سم کسروي.

۲.۱۸ کله چې د استهلاک وړ کاري شتمني ارزښت د اسنادو له مخې ثابت کړل شي، د استهلاک هغه لګښت چې کیدای شي په هر کال کې د مجرایي وړوي د لاندې احکامو تابع دي:

الف. ټولې ادارې او نهادونه مکلف دي چې د خپلو تعمیرونو، ماشینونو او نورو وسایلو لپاره د استهلاک د غوښتنې په وخت کې لاندې فیصدي او معیارونه په نظر کې ونیسي:

- أ. فیصدي د تمام شوي قیمت له مخې سنجول کیږي.
- ب. فیصدي او معیارونه د کانو او صنایع وزارت په مشورې سره د مالي وزارت لخوا په یوه مناسب وخت کې ټاکل کیږي او په اړه یې نهادونو او ادارو ته خبر ورکول کیږي.
- ج. کلني استهلاک د مجرایي وړ دي. که چېرې یومالیه ورکونکی د استهلاک څرګند مبلغ وضع نه شي کړای او یا هم له هغه څخه دلر مبلغ په وضع کولو باندې و نه توانيږي، نوموړی شخص نه شي کولای چې له پامه لویدلی او یا هغه مبلغ چې نه دي څرګند شوي په راتلونکي کال کې وضع کړي.

شمېره	د شتمني ډول	د شتمني د استفادې موده د کال لمخې	په هر کال کې د مجرايي وړ فيصدي
1.	هغه تعمير چې له خښتو او تېرو څخه جوړ شوی وي	۵۰	۲
2.	هغه تعمير چې له خامو خښتو څخه جوړ شوی وي	۲۰	۵
3.	هغه تعمير چې له لرگيو څخه جوړ شوی وي	۱۰	۱۰
4.	هغه ماشينونه او وسايل چې په لاندې برخو کې نه وي مشخص شوي	۱۰	۱۰
5.	د کانونو د رايستلو وسايل	۵.۲	۱۵
6.	اسباب	۴	۲۵
7.	د چاپ ماشينونه	۲	۵۰
8.	د لاسي صنايعو کارخانه	۳	۳۳
9.	د اوسپنې د ويلې کولو فابريکه	۱۰	۱۰
10.	غالی	۱۰	۱۰
11.	قالينچې او هر ډول فرشونه	۴	۲۵
12.	کوچ، څوکی او آرام څوکی	۴	۲۵
13.	د کار ميز، ميز او الماری	۱۰	۱۰
14.	د دفتر وسايل (د حساب ماشين، د ټايب ماشين)	۵.۲	۱۵
15.	بايسکل	۵	۲۰
16.	باروړونکي نقلیه وسايل	۲	۵۰
17.	تيز چلانده نقلیه وسايل	۴	۲۵
18.	ټاير او ټيوب	۲	۵۰
19.	بکس	۲	۵۰
20.	له ناخالصې اوسپنې څخه جوړه شوې بخاری او پيپ	۱۰	۱۰
21.	اوسپنيزه بخاری	۲	۵۰
22.	گاډی، حیواني اولاسي کراچی	۳	۳۳
23.	ساختمانې ماشينونه، رولر او مکسر	۵	۲۰
24.	کمپيوټر او اړوند وسايل يې	۳	۳۳
25.	تلویزيون، راډيو او گرځنده ټيلفون	۳	۳۳
26.	مخابراتي وسايل / پایې	۷	۱۴

منقوله او غیر منقوله شتمني پرته له کرنيزې زمکې څخه چې د يوه شخص لخوا د عايدو د توليد لپاره په سوداگرۍ او تشبث کې کارول کېږي، بيه يې بايد پر عايداتو د مالياتو د قانون د تعليماتنامې سره سم او د پورتنیو فيصديو لمخې مجرايي ورکړل شي. البته په دې شرط چې مجرايي د استهلاکي اموالو له تمامې شوې بېې څخه زياته نه وي.

۷.۱۸ استهلاک د شتمنی د بیې لپاره تر هغه حده پورې نه دی مجاز چې کوم پورې د شتمنی تادیه ۷۲مې مادې د حکمونو سره سم د موضوعي مالیې تابع نه ده او د دولت بانکي حساب ته هم نه ده ورکړل شوي.

بېلگه: د عادل مخابراتي شرکت د بهان له شرکت سره د مخابراتي برج د رغولو په موخه د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو په بیه یو داسې تړون ترسره کوي چې په دوو برخو یا قسطونو کې ورکول کیږي. کله چې د برج د رغولو چارې بشپړې شي، مخابراتي شرکت دا حق لري چې د برج له بیې څخه د استهلاک غوښتنه د داسې شتمنی په توګه چې په خپلو فعالیتونو کې ورڅخه ګټه اخلي، مطرح کړي.

کله چې د عادل مخابراتي شرکت لومړۍ ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ ورکوي، د بهان شرکت د عادل له شرکت څخه دا غوښتنه کوي چې مالیه ترې وضع نه کړي دا ځکه چې د بهان شرکت وايي چې دغه مالیه یې په خپلو لګښتونو کې نه وه محاسبه کړې. مخابراتي شرکت یاد مبلغ ورکوي او له هغه نه هېڅ مالیه نه وضع کوي. کله چې د عادل مخابراتي شرکت دویم قسط (۵۰۰۰۰۰) هم ورکوي، د ۷۲مې مادې له مخې د ۱۰۰۰۰۰ افغانیو مالیه له هغه نه وضع کوي او د دولت بانکي حساب ته یې ورسپاري. د عادل مخابراتي شرکت د مخابراتي برج د استهلاک د غوښتنې مستحق یوازې د ۵۰۰۰۰۰ افغانیو د بیې پر اساس کېدای شي.

۸. ۱۸ مزدونه او معاشات په هغو اقلامو کې شاملیږي لکه دایمي ورکړې، بخششیانې، اضافه کاري، په معاشاتو کې زیاتوالی او نور امتیازات چې د استخدایانو لخوا په تغدي توګه یا په نورو بڼو ورکول کیږي.

بېلگه: د یوه شرکت یو کارکونکی په میاشت کې ۲۰۰۰۰ افغانۍ معاش ترلاسه کوي. نوموړی کارکونکی د لیندۍ په میاشت کې ترفیع کوي او معاش یې ۲۴۰۰۰ افغانیو ته لوړیږي. په معاش کې دغه تغیر د تلې له لومړۍ نیټې څخه د تطبیق وړ دي. نوموړی شرکت د کال په پای کې خپل هر کارکونکي ته د هغه د معاش ۵٪ د بخششۍ په توګه ورکوي. نوموړی شرکت مکلف دي چې د کارکونکو د معاشونو په راپور کې ټولې تادیه شوې پیسې وښيي او همدارنګه کارکونکي باید دغه ګټې پر عایداتو د مالیاتو په اظهارلیکونو کې په لاندې ډول درج کړي:

ا.	د لومړیو شپږو میاشتو معاش (۲ × ۲۰۰۰۰ افغانۍ)	۱۲۰۰۰۰ افغانۍ
ب.	د وروستیو شپږو میاشتو معاش (۲ × ۲۴۰۰۰ افغانۍ)	۱۴۴۰۰۰ افغانۍ
ج.	د دولسو میاشتو مجموعي معاش	۲۲۴۰۰۰ افغانۍ
د.	د کال په پای کې ۵٪ کلني معاش (۵٪ × ۲۲۴۰۰۰ افغانیو)	۱۳۲۰۰ افغانۍ
ه.	د شرکت لخوا مجموعي ورکړل شوی معاش	۲۷۷۲۰۰ افغانۍ

یاد شرکت د ورکړل شوي معاش د مقدار له درکه د مجرایۍ د غوښتنې مستحق ګڼل کیږي.

۹. ۱۸ د یوه کارفرما لخوا د هغه د کارکونکي د شخصي عایداتو له درکه د مالیاتو تادیه د نوموړي کارکونکي د اضافي معاش او اجورې په توګه ګڼل کیږي او د مالیې تابع دي.

۱۰. ۱۸ پر کرایه شوو جايدادونو باندې د ښاروالۍ مالیه (د اماکنو ټکس) د نوموړو جايدادونو له لاسته راغلو عوایدو څخه د مجرایي وړ دي.

بېلگه: هغه مستاجر چې يو سوداگريز جايداد يې د ۲۴۰۰۰۰ افغانیو کلنۍ کرابي په بدل کې کرایه کړې دې ۲۰۰۰۰ افغانۍ د ښاروالۍ د ماليې په توگه تادیه کوي. نوموړې مالیه د کرابي له عوایدو څخه د مجرایي وړ ده. که چیري د استهلاک لگښت ۲۰۰۰۰ افغانۍ او د بیا رغاونې لگښت ۴۰۰۰ افغانۍ وي او د مجرایي وړ نور لگښتونه پر غاړه نه وي اخیستل شوي، له نوموړي جايداد څخه لاسته راغلي خالص عواید په لاندې ډول محاسبه کېږي:

ا. مجموعي کرایه	۲۴۰۰۰۰ افغانۍ
ب. د ښاروالۍ مالیه	۲۰۰۰۰ افغانۍ

استهلاک او ترمیمول (د ۱۸ مادې ۴ فقرې ته مراجعه وکړي) ۲۴۰۰۰۰ افغانۍ - ۴۴۰۰۰۰ افغانۍ
خالص عواید ۱۹۶۰۰۰ افغانۍ

۱۱.۱۸ د خالصو عوایدو د محاسبې په وخت کې پر خالصو عایداتو باندې مالیات د مجرایي وړ نه دي.

بېلگه: یو سهامی شرکت د مالی کال په اوږدو کې ۸۰۰۰۰۰ افغانۍ خالص عواید ترلاسه کوي. نوموړي شرکت د تیرکال پر عایداتو باندې د مالیاتو له درکه ۱۲۰۰۰۰ افغانۍ تادیه کړي دي. نوموړی مبلغ او د روان کال پر عایداتو باندې مالیات له پورته یاد مبلغ څخه چې ۱۲۰۰۰۰ افغانۍ کیږي، د مجرایي وړ نه دي.

۱۲.۱۸ یو کارفرما کولای شي د هغو غیرنغدي امتیازونو لپاره مجرایي ترلاسه کړي چې خپلو کارکونکو ته یې برابر کړي دي البته په دې شرط چې د دغو امتیازونو برابرول مستقیماً د کارفرما له سوداگريز فعالیت سره تړاو ولري.

بېلگه: یو ساختمانی شرکت ښار ته څېرمه د یوه بند په جوړولو بوخت دي او له ښار نه د کار تر ساحي پورې خپلو کارکونکو ته هره ورځ د ترانسپورت اسانتیاوې برابرې دي. د نوموړي فعالیت لپاره دغه یو مشروع لگښت دي او شرکت کولای شي چې د دغه ډول ترانسپورتي خدماتو په بدل کې مجرایي ترلاسه کړي.

تبصره: که چیرې ځینې کارکونکي دخپلو شخصي موټرونو په استفادې سره دکار ساحي ته تگ او راتگ وکړي، نوموړي اشخاص نه شي کولای چې د مالیاتي اظهارلیکونو د ارایه کولو په وخت کې له خپلو مجموعي عوایدو څخه د تگ او راتگ د لگښت مجرایي واخلي.

۱۳.۱۸ د اور لگیدو، طوفاني باد، زلزلې، خسارې او یا د هر ډول مصیبت له کبله په هغه شتمني کې رامنځ ته شوی ضرر چې دعوایدو د تولید، لاسته راوړنې اوساتنې لپاره ورڅخه کار اخستل کیږي هغه وخت د مجرایي وړ گڼل کېدای شي چې د بیمې لخوا نه وي جبران شوی. د دغه ډول مجرایي دغوښتنې په موخه د شتمني خاوند باید هغه اسناد له ځان سره ولري چې د تخریب شوي شتمني قیمت او ارزښت ثابت کړي. د ضرر درېیمه برخه په روان کال او پاتې برخې یې په وروستیو دوه کالو کې دمجرایي وړ دي.

۱۴.۱۸ دعوایدو د تولید، لاسته راوړنې اوساتنې لپاره د شتمني د بیمې د حق پیروندنه د نوموړي فعالیت لپاره قانوني لگښت دي او په بشپړه توگه دمجرایي وړ دي. د له منځه تللي یا تخریب شوي شتمني په بدل کې د بیمې له شرکت څخه لاسته راغلی مبلغ په هغه صورت کې د مالیې وړ نه گڼل کیږي چې دنوموړي شتمني له

بيبي اوازښت څخه لورنه وي. که چېرې بيرته ورکړل شوی مبلغ د تخريب شوي شتمني له بيبي اوازښت څخه لور وي، د شتمني خاوند مکلف دې چې لاسته راغلی اضافي مبلغ د عوايدو په توگه په راپور کې شامل کړي.

بېلگه: يو انفرادي شخص د موټرو دکميشن کار په توگه په کابل کې کارکوي. د نوموړي شخص دوه عرادي موټر چې په پارکنگ کې توقف شوي دي د يو سخت طوفان له کبله زيانمن شوي دي. په دغو موټرو کې يوه عراده تويوتا اوبل يوه عراده بنز شامل دي. ټول موټرونه بيمه شوي دي. نوموړی انفرادي شخص بنز په ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ او تويوتا يې په ۸۰۰۰۰۰ افغانۍ پيريدلي ده. نوموړی د بيمې له شرکت څخه درسيديلي زيان د جبران غوښتنه کوي او د بنز د زيان د جبران لپاره ۷۰۰۰۰۰ افغانۍ او د تويوتا د جبران لپاره ۸۵۰۰۰۰ افغانۍ ترلاسه کوي. نوموړي شخص د بنز له کبله ۳۰۰۰۰۰ افغانۍ تاوان او د تويوتا له درکه ۵۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کوي. دغه انفرادي شخص ته ۳۰۰۰۰۰ افغانۍ رسيدلی تاوان په دري کلنو کې د جبران وړدي چې له جملې څخه يې ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ په روان کال او ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ يې په راتلونکو دوه کلنو کې (د کال ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ) مجرايي ورکول کيږي.

۱۵.۱۸ يوماليه ورکونکی هغه وخت په يوه مالي کال کې د نا ترلاسه شوو پورنو لپاره د مجرايي مستحق گڼل کيږي چې لاندې شرايط ولري:

- ا. که چېرې د پور مبلغ له وړاندې نه د ماليه ورکونکي په ماليې وړ عوايدو کې شامل شوی وي،
- ب. که چېرې په مالي کال کې د ماليه ورکونکي له حساب څخه پور له منځه تللی وي، او
- ج. که چېرې ماليه ورکونکی د پور د بيرته نه ترلاسه کيدو په اړه باوري دلايل.

پورتني شرايط پر هغه بانک باندي چې د مالياتو قانون د ۵۲ مادې د حکم پر اساس د ضرر په مقابل کې په زيرمو کې د زياتوالي له کبله د مجرايي مستحق دي، نه تطبيقيږي.

بېلگه: د احمد داغلانوشرکت ورځپاڼو او راډيوگانوته داغلانوشرکت د عراده کوي. نوموړی شرکت د شيراز رستورانته سره په داسې ډول قرارداد کړی چې په هره مياشت کې به د رستورانته اعلانونه په ورځپاڼو او راډيوگانو کې خپروي او د شيراز رستورانته ته د ۵۰۰۰۰ افغانيو دلگښت يو سند استوي چې رستورانته دغه مبلغ تاديه کړي. نوموړی رستورانته په يوه مياشت کې خپلې پيسې نه تاديه کوي او په بدل کې داغلانوشرکت يادشوی شرکت نوموړی ترتيب (قرارداد) لغوه کوي. د احمد داغلانوشرکت د خپلو عوايدو د محاسبه کولو لپاره مکلف دې چې د محاسبې له وروستۍ طريقې څخه استفاده وکړي، داغلانوشرکت يې هم له وړاندې څخه عرضه کړي دي او هغه ۵۰۰۰۰ افغانۍ يې هم د مخه په خپلو عوايدو کې شاملې کړي دي. نوموړی شرکت د پيسود ترلاسه کولو لپاره هڅه کوي د دې مقصد لپاره له شيراز رستورانته سره د تېلفون او همدارنگه د ليک له ليارې تماسونه نيولي خو هېڅ کوم مقدار پيسې يې لاسته نه دي راوړي. د شيراز رستورانته په تدريج سره خپلو فعاليتونو ته د پای ټکی ږدي.

د احمد داغلانوشرکت د نوموړي نه ترلاسه کيدونکي پور لپاره معقول دلايل لري او دغه مبلغ د نه ترلاسه کيدونکي پور په توگه گڼي. شرکت د دغه نه ترلاسه کيدونکي مبلغ لپاره پر عايداتو باندي د مالياتو د مجرايي غوښتنه کوي.

تبصره: که چیرې یو مبلغ د نه ترلاسه کیدونکې پور په توګه حذف کړل شي، اما پور وړي په راتلونکې کې د حذف شوي مبلغ یوه برخه او یا بشپړ مبلغ تادیه کوي، په دغه صورت کې تادیه شوی مبلغ د عوایدو په توګه محاسبه کېږي.

۱۲.۱۸ د هغو تادیاتو لپاره هېڅ ډول مجرایي مجازه نه ده چې د قانون لمخې د مالیه د وضع کېدول لپاره تابع نه وي. مالیه باید د ونډې د ګټې، ټکنټانې، حق الامتياز، اجارې، کمېشن، حق الازحمې، معاشاتو او د ورته عوایدو د تادیاتو له درکه وضع کېږي. دغه راز، مالیه باید له هغو تادیاتو څخه وضع شي چې د ۷۲مې مادې لمخې قراردادې ته ورکول کېږي. په داسې حال کې چې مالیه له هغو تادیاتو څخه چې قراردادې ته ورکول کېږي، وضع نه شي، تادیه کوونکی شخص د ورکړل شوي مبلغ له درکه د مالیه په کسر کې نه شاملېږي.

بېلګه: د فبروز کوه ودانیز او سپرک جوړولو شرکت د دې لپاره چې د هندوش له سوداګریز شرکتته کرپر او سیمټ وپېري له نوموړي شرکت سره د ۵۰۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت یو تړون ترسره کوي. د یاد تړون لمخې، دغه مبلغ باید په دوو برخو یا قسطونو کې یانې ۲۵۰۰۰۰۰ افغانی ورکړل شي. د فبروز کوه ودانیز او سپرک جوړولو شرکت د دغه مبلغ لومړنۍ برخه یاد شرکت ته ورکوي او لکه څنګه چې د هندوکش شرکت د کار جواز لري، د فبروز کوه ودانیز او سپرک جوړولو شرکت ۵۰۰۰۰ افغانی مالیه له یاد مبلغه وضع کوي. وضع شوې مالیه د دولت بانکي حساب ته لېږدول کېږي. کله چې د فبروز کوه ودانیز او سپرک جوړولو شرکت دویمه برخه ورکوي، د هندوکش سوداګریز شرکت د فبروز کوه له شرکتته غوښتنه کوي چې په دویمه برخه کې پریاد مبلغ مالیه وضع نه کړي دا ځکه چې د هندوکش شرکت د نغدو پیسو له ستونزو سره لاس او ګرېوان دی. له دې کبله، د فبروز کوه ودانیز او سپرک جوړولو شرکت ټول مبلغ چې ۲۵۰۰۰۰۰ افغانی کېږي، د هندوکش شرکت ته ورکوي او هېڅ مالیه پرې نه وضع کوي. د فبروز کوه ودانیز او سپرک جوړولو شرکت کولای شي د هغو عوایدو پر وړاندې د مجرایي ادعا وکړي چې د لومړۍ برخې (۲۵۰۰۰۰۰ افغانی) څخه دي مګر د دویمې برخې یا قسط له مبلغ څخه دغه شان ادعا نه شي کولی.

دنه مجرايي وړ لگښتونه

نولسمه ماده:

(1) دلاندې اقلامو په شمول د شخصي لگښتونو کسراو وضع چې غير مجاز دي، د مجرايي وړ ندي:

1. هغه ورکړې (تاديات) چې د ماليه ورکونکي يا يې د فاميل دگټې او خوښۍ په غرض اشخاصو ته صورت مومي.
2. د ماليه ورکونکي يا يې د فاميل د حويلۍ يا د اوسيدو د ځای د ساتنې او څارنې، ترميمولو، تعمير، د مخرخلاو و د اصلاح لگښتونه او نور لگښتونه يا هر مال او ملکيت چې د ماليه ورکونکي يا يې د فاميل گټې اخستنې ته مختص وي،
3. پر شخص ديونو باندې ټکټ پولي،
4. د کارځای ته د تلورا تلو لگښتونه او د شخصي مقصدونو لپاره لگښتونه،
5. د ژوند، ټکر (تصادم) او روغتيا د بيمې او د ماليه ورکونکي اود هغه د فاميل د مصونيت په منظور، د نورو د ادعا پر خلاف د بيمې لگښت، او
6. د هغومالونو او ملکيت چې په شخصي مقصدونو ترگټې اخستنې لاندې نيول کيږي د ساتنې په غرض د هر ډول بيمې لگښت.

(2) په لاندې مواردو کې د لگښتونو کسراو وضع هم غير مجاز دي، د مجرايي وړ ندي:

1. د ځمکې، ودانيو او دوامدارو شيانو (ماشين، تجهيزات، ثابتې اثاثيې، مفروشاتو) د الحاقې يا په هغې کې د اصلاحاتو د تمام شوي (لگښت) تمامه شوې بيه، د دې قانون د اتلسمې مادې د (۱) فقرې په (۷) جزء کې درج لگښتونه او په درېيم فصل کې درج حکمونه لدې امر څخه مستثنی دي،
2. احتياطي زيرمې ته زياتوالی ورکول، دنه ترلاسه کيدو وړ پورونو او هغوته ورته په مقصد زېرمه،
3. د غير مېشتو اشخاصو لخوا چې د افغانستان له کورنيو سرچينو څخه عوايد ترلاسه کوي، او
4. بهرنيو دولتونو ته ورکړل شوي ماليات، خودا چې پدې هکله ژمنليک موجود وي.

۱.۱۹ هغه لگښت چې د ۱۹ مادې په (۱) برخه کې موجود دي د ممکنه شک در فع کولو په موخه د يوه انفرادي شخص او دهغه د کورنۍ د ژوند د لگښت لپاره ځانگړي شوي دي اود غير قابل مجرايي لگښت په توگه په کې شامل شوي دي. د شخصي لگښتونو بيلگي په لاندې ډول دي:

- أ. د يوه ماليه ورکونکي اود هغه د کورنۍ د خوړو، لازمي موادو، جامو او سرپناه لگښتونه،
- ب. د يوه ماليه ورکونکي اود هغه د کورنۍ د ميلمستيا، سرگرميو، کتابونو او لوړو زده کړو لگښتونه،
- ج. د يوه ماليه ورکونکي اود هغه د کورنۍ د روغتيا او غاښونو لگښتونه،
- د. هغه ونډې، سوغاتونه او مرستې چې مستحقو اشخاصو ته ورکول کيږي،

- د هغو نقلیه وسایطو د ترمیم او ساتنې لگښت چې د شخصي اویا کورنیزو امورو لپاره ورڅخه استفاده کیږي،
- و. پرعایداتو باندې شخصي تادیه شوي مالیات،
- ز. د هغه استوګنځي مالیه چې د خاوند تر واک لاندې دي اویا نوره هر ډول مالیه البته د هغه سوداګریز فعالیت له لگښت څخه پرته چې عواید یې د مالیې وړ دي،
- ح. هغه جریمه چې له قانون څخه د سرغړونې په بدل کې پرمالیه ورکونکي اویا هم د هغه پر کورنۍ باندې وضع کیږي،
- ط. په شتمني کې هغه زیانونه (له هغو زیانونو نه پرته چې پرعایداتو باندې د مالیاتو قانون د ۱۸ مادې (۱) فقرې په (۹) برخه کې شامل دي) چې د یوې ناوړه پېښې، غلا اونه پاملرنې له کبله منځ ته راځي، او
- ي. هغه لگښتونه چې د سوداګریزو فعالیتونو، د عوایدو د تولید اویا نورو فعالیتونو د پرمخ وړلو لپاره په مصرف نه وي رسیدلي.

۲.۱۹ ځمکه یوه ثابته شتمني ده او د مالیاتو د محاسبې په وخت کې د استهلاک وړ نه ده. که چېرې ځمکه د سیلاب اویا د ځمکې نښویدو له کبله تخریب شي، خپل ارزښت او ګټورتیا له لاسه نه ورکوي. نوله دې کبله د ځمکې بیه د پیریدنې په وخت کې اویا له ځمکې څخه د استفادې په وخت کې د مجرایي وړنه دي. د ځمکې بیه یواځې د پلور او انتقال په وخت کې (پرته له دې چې ځمکه د میراث له لپارې ترلاسه کړل شي) له لاسته راغلي ارزښت اوبیې څخه وضع کیږي.

۱ بېلګه: یو سهامی شرکت د نوې فابریکې د و دانولو لپاره یوه ټوټه ځمکه پیري. د ځمکې بیه له عوایدو څخه د مجرایي وړ نه ده او د استهلاک لگښت یې د ځمکې د پیریدنې په وخت کې نه شي غوښتل کېدای. د پیریدنې تادیه شوی قیمت د سهامی شرکت د اسنادو پر اساس تر هغه وخته له کوم بدلون څخه پرته پاتې کیږي چې نوموړې ځمکه په بشپړه توګه او هم قسمي توګه و پلورل شي.

۲ بېلګه: یو سهامی شرکت د دفتر لپاره له یوه تعمیر سره یوه ټوټه ځمکه پیري. د دغه ټول جايداد په بدل کې ورکړل شوی قیمت ۳۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ دي. د دغه مبلغ یوه برخه د سهامی شرکت په دفاترو کې د ځمکې د قیمت په توګه او بله برخه یې د نوموړې ځمکې (تعمیر) د ودانولو د لگښت په توګه لیکل شوي دي. د ځمکې قیمت د استهلاک وړ نه دي مګر د بیارغاونې د استفادې په موده کې د بیارغاونې د لگښت لپاره د کلني استهلاک په توګه مجرایي نه ورکول کیږي.

۳.۱۹ په زیرمو کې د اضافي مبلغ د هغو عوایدو یوه برخه ګڼل کیږي چې نه دي مصرف شوي. که د هغې نوې ذخیرې د جوړولو لپاره چې د رهبري هیئت د پریکړې پر اساس ضروري ده له مخکې نه په تاسیس شوي زېرمه کې یوڅه مبلغ اضافه کړل شي، نوموړی مبلغ په هغه صورت کې د مجرایي وړ دي چې په اړه یې قانون حکم موجود وي.

۱ بېلګه: که چېرې یو بانک د قانون له مخې د هغو ورکړل شوو ۲۵٪ پورونو د زیانونو د جبران لپاره د زیرمې په لرلو مکلف وي او زېرمه له هغه څخه لږ وي، هر هغه اضافي مبلغ چې نوموړې زېرمه ۲۵٪ ته وسوي او له هغې څخه زیات نه شي، په زېرمه کې جمع کیږي او د مالیاتو له محاسبې نه دمخه له مجموعي عوایدو څخه مجرایي ورکول کیږي.

يو نامېشت شخص كيدای شي په خپل هېواد كې د هغو عوايدوله كبله چې له افغاني سرچينو څخه يې ترلاسه كړي دي پر عايداتو باندي د مالياتو تابع وگرځي. له افغاني سرچينو څخه لاسته راغلي عوايد په افغانستان كې د مالياتو تابع دي. د افغانستان هېواد دې ته لومړيتوب وركوي چې د هغو عوايدوله دركه ماليه واخلي چې له افغاني سرچينو څخه لاسته راځي او نه پريردي چې د نامېشتو اشخاصو لخوا د هغوي په هېوادونو كې تاديه شوي ماليات په افغانستان كې د تاديه وړ ماليات اغيزمن كړي. نو د هغو مالياتو وركړه چې په بهرنيو هېوادونو كې تاديه كيږي، د قانون لمخې د تاديه وړ مالياتو د محاسبې په وخت كې له ماليې وړ عوايدو څخه نه وضع كيږي او د تاديه شوؤ مالياتو په توگه ورته مجرايې هم نه وركول كيږي. نو كه چيرې يوبهرنی شخص په افغانستان او يا هم په خپل هېواد كې د خدماتو د عرضه كولو له دركه ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ ترلاسه كړي، د نوموړي شخص په هېواد كې د تاديه وړ مالياتو د محاسبې د څرنگوالي نه پرته، په افغانستان كې ماليات په خپل حال پاتې كيږي.

#له كورنيو سرچينو څخه عوايد

شلمه ماده:

(1) د كورنيو سرچينو عوايد په لاندې ډول دي:

1. د پورونو ټكټانه، مفادي تحويلې، پانگه اچونې،
2. له هغو مېشتو شركتونو څخه چې په افغانستان كې فعاليت كوي د ونډې دگټې عوايد،
3. د معاش، حق الزحمې او د خدمتونو په وړاندې له ازادو شغلونو څخه د مزدورۍ (دستمزد) عوايد،
4. د كرايو او له منقولو او غير منقولو مالونو څخه د حق الامتياز عوايد،
5. د منقولې او غير منقولې شتمنۍ د پلورنې عوايد،
6. د هر ډول بيمو په شمول له پلورنو څخه د كمېشن اخستل،
7. د هېواد په دننه كې د سوداگريزو فعاليتونو عوايد،
8. د هغو منقولو مالونو پلورل يا ليرېدل چې په سوداگريزو يا استخدامي فعاليتونو كې له هغو څخه گټه اخستل كيږي،
9. د حق الامتياز، فېس او كمېشن عوايد چې د افغاني مېشت لخوا وركول كيږي،
10. د نفتي موادو، معدني موادو يا نورو سرچينو له اكتشاف او استخراج څخه رامنځته شوي عوايد، او
11. د هېواد په دننه كې دنورو عايداتي سرچينو عوايد چې د دې قانون د حكمونو لمخې د مالياتو تابع گرځي.

(2) د دې قانون د موخو د تطبيق په منظور دنهه وپشتمې او د يرشمې مادې په استثنې د دې مادې د (۱) فقرې په (۵) جزء كې د (غير منقولې شتمنۍ) اصطلاح په يوه شركت يا بل بنسټ كې چې د شتمنۍ ارزښت يې اساساً د اشخاصو د مستقيم مالكيته په پايله كې ترلاسه كيږي، په لاندې توگه هر ډول گټې په برکې نيسي:

1. په افغانستان كې غير منقوله شتمني، او

2. د هایدروکاربن، د کانونود جواز او د کانونود واک لیک د قراردادونو په شمول هغه ډول چې په دوولسم فصل کې تصریح شوي دي، په افغانستان کې د غیر منقولې شتمنۍ گڼه.

(3) د دې قانون د موخو د تطبیق په منظور د نهه وېشتمې او دیرشمې مادې په استثنای د کانونوله استخراج څخه رامنځته شوي عواید چې د دې مادې د (۱) فقرې په (۱۰) جزء کې توضیح شوي دي د هر ډول پلورنې او نورو مفادې معاملو په برکې نیوونکې دي.

۱.۲۰ په افغانستان کې د پورونو، امانتونو، پانگه اچونو او نورو له درکه ټکټانه لاندې برخې لري:

- أ. له انفرادي اشخاصو نه پرته د افغانستان په بانکونو کې د سهامې او محدود المسؤلیت شرکتونو د امانتي مبالغو ټکټانه، او
- ب. په افغانستان کې د انفرادي اشخاصو، سهامې شرکتونو، دایمي نهادونو او مستقلو نماینده گیو د پورونو ټکټانه.

۲.۲۰ د ونډې هغه گټه چې د افغانی سهامې او محدود المسؤلیت شرکتونو لخوا تادیه کیږي له افغانی سرچینو څخه د لاسته راغلو عوایدو په توگه گڼل کیږي او په افغانستان کې د موضوعي مالیې تابع دي.

بېلگه: یو بهرنی پانگه اچونکی دیوه افغان سهامې شرکت د ټولو پلورل شوؤ سهمونو خاوند دی. نوموړي افغانی شرکت ۱۰۰۰۰۰۰ افغانی عواید لاسته راوړي دي. دغه افغانی شرکت خپل ونډه لرونکي ته ۱۲۰۰۰۰۰ افغانی ورکوي چې له جملې څخه یې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانی له افغانی سرچینو څخه د لاسته راغلې ونډې گټې په توگه گڼل کیږي. پاتې نور مبلغ د پانگې گټې او یا د پانگې اچونکي د ونډې په نظر کې نیولو سره د بل ډول گټې په توگه گڼل کیږي. د سرمایې او د عوایدو له ونډې څخه لاسته راغلې گټه له افغانی سرچینو څخه نه گڼل کیږي.

۳.۲۰ په افغانستان کې د خدماتو له عرضه کولو نه لاسته راغلي معاشونه، اجورې او له آزادو شغلونو څخه لاسته راغلي عواید له افغانی سرچینو څخه د لاسته راغلو عوایدو په توگه گڼل کیږي.

بېلگه: یو غیر مېشت انفرادي شخص دیوه بریتانوي شرکت لخوا د افغانستان په داخل او بهر کې د دندې د ترسره کولو لپاره استخدام شوی دی. نوموړی غیر مېشت شخص د یوه کال په اوږدو کې تقریباً خپل ۸۰٪ وخت په افغانستان کې تیروي. نو داسې گڼل کیږي چې د کال په اوږدو کې د نوموړي غیر مېشت شخص ۸۰٪ معاش له افغانی سرچینو څخه ترلاسه شوی دی. نوموړي عواید په افغانستان کې پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع دي مگر دا چې له دولت سره د کوم قرارداد یا موافقت نامې له مخې معاف گڼل شوي وي.

۴.۲۰ د هغې هر ډول شتمنې (منقولې او غیر منقولې) له درکه لاسته راغلې کرایه او حق الامتیاز چې په افغانستان کې ورڅخه استفاده کیږي له افغانی سرچینو څخه د لاسته راغلو عوایدو په توگه گڼل کیږي.

۱ بېلگه: یو چینایي شرکت یوه افغانی شرکت ته بار وړونکي نقلیه وسایط په کرایه ورکوي. افغانی شرکت له نوموړو وسایطو څخه په ټول افغانستان کې د مالونو د انتقال په موخه استفاده کوي. افغانی شرکت چې کومه کرایه

چینایي شرکت ته تادیه کوي د چینایي شرکت دغه عواید له افغانی سرچینو څخه دلاسته راغلو عوایدو په توگه گڼل کیږي.

۲ بېلگه: یو چینایي شرکت یوه افغانی شرکت ته بار وړونکي نقلیه وسایط په کرایه ورکوي. افغانی شرکت له نوموړو وسایطو څخه په افغانستان او پاکستان کې د مالونو د انتقال په موخه استفاده کوي. د افغانی شرکت لخوا چې چینایي شرکت ته په افغانستان کې له موټرو څخه د استفادې په بدل کې کومه کرایه ورکول کیږي د چینایي شرکت دغه عواید له افغانی سرچینو دلاسته راغلو عوایدو په توگه گڼل کیږي. لدې کبله د افغانی شرکت لخوا چینایي شرکت ته په افغانستان کې د بار وړونکو موټرو څخه د استفادې په بدل کې د کرایې تادیه او په پاکستان کې د نوموړو موټرو د استفادې په بدل کې د کرایې تادیه باید دیوه مناسب معیار او یا مقیاس پر اساس وپېشل شي. له مناسب معیار او مقیاس څخه موخه په هر هېواد کې د نوموړو موټرو د گرځیدو کیلومتر او یا په هر هېواد کې د انتقال څخه دلاسته راغلو عوایدو مقایسه کول دي.

۵.۲۰ دهغو منقولو او غیر منقولو شتمنیو د پلورگټه چې په فزیکي ډول په افغانستان کې موقعیت لري له افغانی سرچینو څخه دلاسته راغلو عوایدو په توگه گڼل کیږي. دغه ډول گټې په لاندې ډول دي:

- أ. د هرې غیرې منقولې شتمني د مالکیت او یا ونډې لرلو له درکه لاسته راغلي عواید، معدني زیرمې او په افغانستان کې طبیعي سرچینې.
- ب. هغه عواید چې په افغانستان کې د اقتصادي فعالیتونو د مالکیت او یا په دغو فعالیتونو کې د ونډې له درکه لاسته راځي.
- ج. د یو کورني او یا بهرني شرکت د ونډو له پلور څخه لاسته راغلي عواید، تر هغې پورې چې نوموړی شراکت په افغانستان کې شتمني لري.

۱ بېلگه: یو بهرنی پانگه اچونکی دیوه افغانی شرکت د پانگه د په گټه او پانگه کې ۱۰٪ ونډه لري. نوموړی افغانی شراکت په افغانستان کې د غیر منقولې شتمني خاوند دي. که چیرې دغه پانگه اچونکی په افغانی شراکت کې خپله ۱۰٪ ونډه وپلوري، لاسته راغلي عواید (د گټې د موجودیت په صورت کې) له افغانی سرچینو څخه گڼل کیږي. کیدای شي چې د شراکت د ونډې پلور د اړوندې شتمني له پلور سره مشابه سرچینې ولري ځکه د شرکت شتمني د هغو غیر منقولو شتمنیو له پانگه اچونو څخه تشکیل شوي ده چې په افغانستان کې موقعیت نه لري.

۲ بېلگه: یو بهرنی پانگه اچونکی دیوه بریتانوي محدود المسؤلیت شرکت په پانگه کې د گټې او پانگې ۱۰٪ ونډه لري. نوموړی شرکت په افغانستان کې د معادنو شتمني لري. که چیرې نوموړی پانگه اچونکی په دغه شرکت کې خپله ونډه وپلوري، د هغه لاسته راغلي عواید (د گټې د موجودیت په صورت کې) داسې گڼل کیږي چې له افغانی سرچینو څخه ترلاسه شوي دي.

۳ بېلگه: یو بهرنی پانگه اچونکی دیوه افغانی شرکت په پانگه کې د گټې او پانگې ۱۰٪ ونډه لري. نوموړی افغانی شرکت په هندوستان غیر منقول شتمني لري ولې په افغانستان کې هېڅ شتمني نه لري. که چیرې دغه پانگه اچونکی په افغانی شراکت کې خپله ۱۰٪ ونډه وپلوري، د هغه لاسته راغلي عواید (د گټې د موجودیت په صورت کې) داسې گڼل کیږي چې له افغانی سرچینو څخه ترلاسه شوي دي.

د. هغه عوايد چې په يوه افغان سهامی اويا محدودالمسؤوليت شرکت کې د ونډې له پلورڅخه په هغه صورت کې چې د شرکت د شتمنيو قيمت په ځانگړې توگه د مالکيت له کبله (الف) په افغانستان کې غيرمنقول شتمني اويا (ب) په افغانستان کې په غيرمنقول دارايې کې ونډه، د هايډروکارين د قرارداد او دمعادنو د جواز ليک په گډون لکه څنگه چې په دولسم فصل کې تصريح شوي ده، په مستقيمه اويا غيرمستقيمه توگه دنورواشخاصولخوا لاسته راغلي وي.

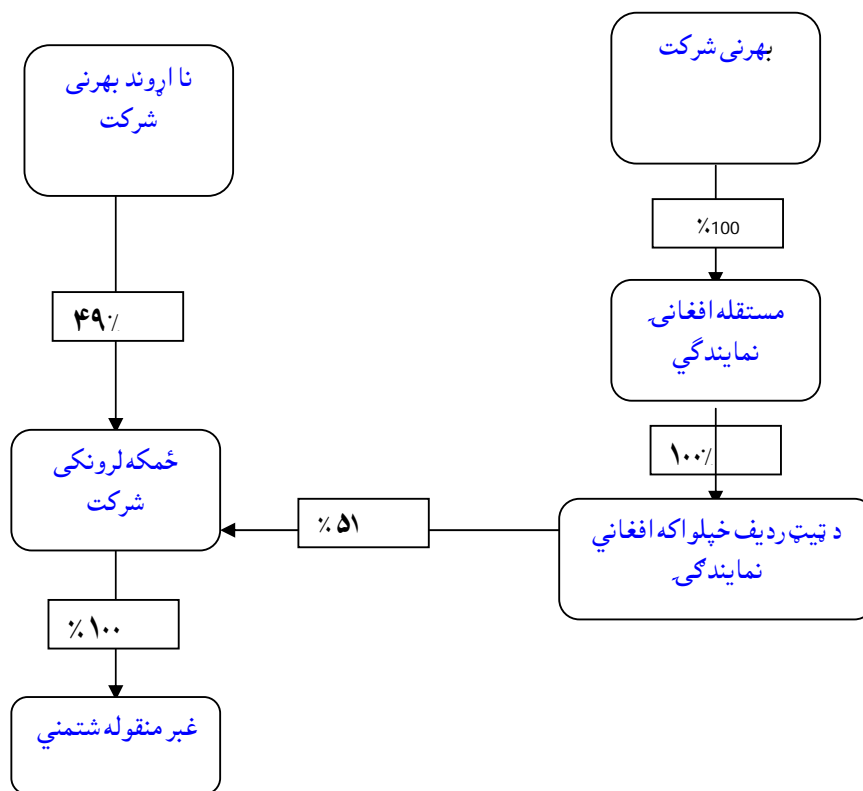
تبصره: د "په ځانگړې توگه" اصطلاح د ارزښت له پلوه له پنځوس فيصدو څخه زيات مفهوم لري.

تبصره: يوسهامي اويا محدودالمسؤوليت شرکت داسې گڼل کېږي چې په غيرمستقيمه توگه د نهاد د ونډې دارزښت له نظره د تپت رديف نهادونو د شتمنيو مالک او يا دلور رديف نهادونه د تپت رديف په نهادونو کې وي.

۱ بېلگه: يوبهرنی پانگه اچونکی د يوه افغان سهامی شرکت په ونډو کې ټکتانه لري. نوموړي افغان سهامی شرکت ځينې غيرمنقولې شتمني کرايه کړي دي او په افغانستان کې تجهيزات هم لري. نوموړي سهامی شرکت درې کاله وړاندې د شتمني داچاري يو قرارداد لاسليک کړی و چې اوس مهال يې دکرايه ارزښت د بازار له ارزښت څخه لږه دي. له دې کبله د هغې شتمني دکرايه ارزښت چې نوموړي شرکت کرايه کړي ده ۳۰۰۰۰۰ افغانۍ دي او د تجهيزاتو ارزښت يې تقريباً ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ دي. که چيرې نوموړی بهرنی پانگه اچونکی د افغان سهامی شرکت سهمونه په گټه باندې وپلوري، دنوموړي پانگه اچونکي لاسته راغلي عوايد له افغاني سرچينو څخه نه گڼل کېږي.

۲ بېلگه: يوبهرنی پانگه اچونکی په افغان سهامی شرکت (الف) کې شريک دي. د (الف) افغاني سهامی شرکت د (ب) افغان سهامی شرکت ټول اسهام پيري. د (الف) سهامی شرکت يواځينی شتمني هغه ونډې دي چې د (ب) له سهامی شرکت څخه يې رانيولي دي او د (ب) سهامی شرکت يواځينی د ارايه هغه غيرمنقول جايداد دي چې دباميانو ولايت کې موقعيت لري. که چيرې نوموړی بهرنی پانگه اچونکی د (الف) سهامی شرکت سهمونه وپلوري، نو په دغه صورت کې د هغه لاسته راغلي عوايد له افغاني سرچينو څخه گڼل کېږي ځکه د (الف) سهامی شرکت شتمني په افغانستان کې له غيرمنقولې شتمني څخه منځ ته راغلي ده (چې په نامستقيمه توگه د شرکت شتمني ده).

۳ بېلگه: يوبهرنی پانگه اچونکی د (الف) افغان سهامی شرکت ټول پلورل شوي سهمونه په خپل اختيار کې لري. د (الف) شرکت د (ب) افغان سهامی شرکت ۷۰٪ ونډې پيري. د (الف) سهامی شرکت د افغانستان بانک په يوه حساب کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ لري. د (ب) شرکت په افغانستان کې د ۲۰۰۰۰۰۰ افغانيو په ارزښت غيرمنقول جايداد لري. د (الف) شرکت د شتمني قيمت په افغانستان کې د غيرمنقول جايداد د مالکيت له حق څخه لاسته راغلی دي ځکه د (الف) شرکت شتمني له ۱۰۰۰۰۰۰ نغدو افغانيو اوله ۱۴۰۰۰۰۰ افغانيو غيرمنقول جايداد (۷۰٪×۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ) څخه متشکل ده. که چيرې بهرنی پانگه اچونکی د (الف) سهامی شرکت سهمونه وپلوري، دنوموړي پانگه اچونکي لاسته راغلي عوايد داسې گڼل کېږي چې له افغاني سرچينو څخه ترلاسه شوي دي.

دافغانی مستقلې نمایندگی یواځینې شتمني له هغوسهمونوڅخه عبارت دې چې په نوموړې نمایندگی کې په ټیټ ردیف کې قرار لري ، دټیټ ردیف د نمایندگی شتمني له هغو اسهامو څخه عبارت دې چې په ځمکه لرونکي شرکت کې یې لري او دځمکه لرونکي شرکت یواځینې شتمني د معدن د جواز په شان هغه غیر منقول شتمني ده چې دافغانستان په کومه ساحه کې وجود لري.

که چیرې یو بهرنی شرکت خپلې ونډې پر یوه مستقله افغانی نمایندگی باندې وپلوري ، په دغه صورت کې داسې گڼل کیږي چې نوموړي سهامې شرکت خپله غیر منقول شتمني په افغانستان کې پلورلې ده. دافغانی مستقلې نمایندگی د ونډو دپلورله کبله لاسته راغلي عواید پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع گرځي ځکه چې د نوموړې نمایندگی ۱۰۰٪ ارزښت د غیر منقول شتمني له ټیټ ارزښت سره مساوي دې.

که چیرې افغانی مستقله نمایندگی چې په ټیټ ردیف کې قرار لري دځمکه لرونکي شرکت ۴۹٪ ونډه او د نا اړوند بهرنی ځمکه لرونکي شرکت ۵۱٪ ونډه په خپل اختیار کې ولري، نو ورته پایلې به ولري. سره ددې چې بهرنی شرکت په غیر منقول شتمني کې له ۵۰٪ څخه لږ غیر مستقیمه ونډه لري ، موضوع تراوسه پورې همدا ده چې دمستقلې افغانی نمایندگی ۱۰۰٪ ارزښت د غیرې منقول شتمني له مالکیت سره متناسب دې. په دغه حالت کې دمستقلې افغانی نمایندگی د ونډو پلورل د غیر منقول شتمني دپلور په توگه گڼل کیږي.

تبصره: د دویم نهاد لخوا تعقیبي مېکانیزم په عین شکل په افغانستان کې د هایدروکاربن د قراردادونو، د معدن د جواز او د معدن د صلاحیت نامې په گډون چې په دولسم فصل کې موجود دي پر غیر منقولو شتمنیو (شتمنیو) او یا له غیر منقولو شتمنیو څخه پر لاسته راغلو گټو باندې تطبیقېږي.

۲.۲۰ د بېمې په گډون د پلور د معاملو هر ډول کمېشن تر هغه وخته پورې د افغاني سرچینو څخه د لاسته راغلو عوایدو په توگه گڼل کېږي چې د پلور دغه فعالیتونه په افغانستان کې ترسره شي. په دې اړوند ټول حقایق او حالات ترخپرنې لاندې نیول کېږي. سره له دې چې د قرارداد د لاسلیک فزیکي ځای د یوه باوري عامل په توگه گڼل کېدای شي، اما د پلور د فعالیتونو د ځای او موقعیت لپاره دلیل نه شي کېدای.

بېلگه: د بېمې د شرکت یو پلورونکي د بهرنیو کورډیپلوماتیک اشخاصو په گډون پر هغوبهرنیانو باندې چې په افغانستان کې مېشت دي د بېمې د پلور په موخه په افغانستان کې د ۳۰ ورځو لپاره پاتې کېږي.

د نوموړي شخص لخوا پر هغوبهرنیو اشخاصو باندې چې په افغانستان کې له مالیاتو څخه معاف دي د بېمې له پلور څخه لاسته راغلي کمېشن او همدارنگه هغه کمېشن چې نوموړی یې پر نورو بهرنیانو باندې د بېمې له پلور څخه لاسته راوړي، پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع دي. که چېرې قرارداد له افغانستان څخه بهر (د قرارداد د موجودیت په صورت کې) هم لاسلیک شوی وي، پورتنی یاد شوی موضوع تطبیقېږي. دا چې د پلور لپاره په افغانستان کې بازار لټول کېږي او مذاکرات هم په افغانستان کې ترسره کېږي، د نوموړي شخص لخوا ترلاسه شوی کمېشن په افغانستان کې پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع گرځي.

۷.۲۰ د هرې هغې شتمني له پلور او یا انتقال څخه لاسته راغلي عواید چې په افغانستان کې په سوداگریزو او یا د استخدام په فعالیتونو کې ورڅخه استفاده کېږي له افغاني سرچینو څخه د لاسته راغلو عوایدو په توگه گڼل کېږي. دا چې له نوموړي شتمني څخه په افغانستان کې استفاده شوې ده او که نه، دهغه وخت په پرتله چې له شتمني څخه د خاوند لخوا په بل کوم ځای کې استفاده شوې ده او دهغه وخت په نظر کې نیولو سره چې له دغې شتمني څخه په افغانستان کې استفاده شوې ده د حقایقو او حالاتو د ارزونې له مخې تعینېږي.

۱ بېلگه: یو پاکستانی سهامی شرکت یو شمېر باروړونکي نقلیه وسایط لري چې د افغانستان په لراوږ کې ورڅخه د اجناسو د انتقال لپاره استفاده کوي. نوموړي پاکستانی سهامی شرکت له یوې واسطې څخه د درې کالو لپاره په افغانستان کې استفاده کوي. د څلورم کال په پیل کې دغه پاکستانی سهامی شرکت نوموړی باروړونکي واسطه په درېیم شخص باندې په گټه پلوري. له دغه پلور څخه لاسته راغلي گټه پرتله له دې چې پلور په افغانستان کې ترسره شوی دي او که نه، له افغاني سرچینو څخه د لاسته راغلو عوایدو په توگه گڼل کېږي.

۲ بېلگه: یو پاکستانی سهامی شرکت یو شمېر باروړونکي نقلیه وسایط لري چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ د اجناسو د انتقال لپاره ورڅخه استفاده کوي. دغه پاکستانی سهامی شرکت له یوې واسطې څخه د درې کالو لپاره استفاده کړې ده. نوموړي واسطه د دغې مودې له نیمايي څخه د زیات وخت لپاره د شرکت په اختیار کې وه او په فزیکي ډول ورڅخه په پاکستان کې استفاده شوې ده (نه په افغانستان کې). د څلورم کال په پیل کې دغه پاکستانی سهامی شرکت نوموړی باروړونکي واسطه په درېیم شخص باندې په گټه پلوري. دغه لاسته راغلي گټه له افغاني سرچینو څخه د لاسته راغلي گټې په توگه گڼل کېږي ځکه له نوموړي موټر په ځانگړې توگه له افغانستان څخه بهر استفاده شوې ده.

۲۰. ۸ ديوه افغان مېشت شخص لخوا چې په افغانستان کې کوم حق الامتياز، اداري اجوره، کلنی امتياز او يا کمېشن تاديه کيږي له افغاني سرچينو څخه دلاسته راغلو عوايدو په توگه گڼل کيږي.

۱ بېلگه: يو هندوستانی سهامی شرکت يو افغاني سهامی شرکت ته هر کال د جواز د د نوي کولو په صورت کې د هغه حق الامتياز په بدل کې چې د نوموړي شرکت له ۱۵٪ خرڅلاو و سره برابر دې جواز ورکوي. دغه لاسته راغلي حق الامتياز له افغاني سرچينو څخه دلاسته راغلو عوايدو په توگه گڼل کيږي.

۲ بېلگه: يو بریتانوی سهامی شرکت ديوه افغان سهامی شرکت ټول پلورل شوي ونډې په اختيار کې لري. د دغه بریتانوي سهامی شرکت ځینې لورپوړي چارواکي افغان سهامی شرکت ته په اداري چارو کې مشورې ورکوي. د دغو خدماتو په بدل کې افغان سهامی شرکت بریتانوي سهامی شرکت ته د اداري اجورې په نامه يو مقدار پیسې تاديه کوي. دغه اجوره پرته له دې چې آيا دغه مشورتي خدمات د افغانستان په دننه او يا بهر کې ترسره شوي دي له افغاني سرچينو څخه دلاسته راغلو عوايدو په توگه گڼل کيږي.

۲۰. ۹ هغه عوايد چې د معادنو په کيندلو کې د ونډې او يا د معادنو، اومه نفتو له گټې او يا په افغانستان کې د موجودو نورو سرچينو له درکه لاسته راځي له افغاني سرچينو څخه دلاسته راغلو عوايدو په توگه گڼل کيږي. که چيرې يو حکمي او يا حقيقي شخص د معادنو، نفت او په افغانستان کې د موجوده نورو طبيعي سرچينو څخه د عوايدو د توليد (دگټې اخستنې، استخراج او يا تصفيې په گډون) موخه کار واخلې، لاسته راغلي عوايد له افغاني سرچينو څخه گڼل کيږي.

درېم فصل

د شتمنی د پلور، تبادلې او یا لېږدونې له لارې لاسته
راغلي گټه او تاوان

له ۲۱ مادې نه تر ۳۰ پورې##

پر عايداتو د مالياتو تابع گټه

يو وېشتمه ماده:

د ثابتو شتمنيو د پلورلو يا تبادلې له دركه گټه او په كسب او سوداگرۍ كې پانگونه پر عايداتو باندې د مالياتو تابع ده.

۱.۲۱ د ثابتو شتمني گانو له پلور او يا تبادلې څخه لاسته راغلې گټه د عوايدو په توگه گڼل كېږي او د ماليه وركوونكي د شتمني د لگښتونو او لاسته راغلو پيسو ترمنځ توپير (يا د استهلاك نه وروسته لگښت او يا د پلور له دركه اړوند لگښتونه) د عوايدو په توگه گڼل كېږي چې د ټولو اشخاصو، سهامي او محدودال مسؤليت شركتونو او ټولو نهادونو لخوا بايد په راپور كې شامل كړل شي.

۱ بېلگه: لس سهمونه چې خاوند ته يې په ۱۰۰۰۰ افغانۍ تمام شوي دي او خاوند يې پنځه كاله وروسته دغه سهمونه په ۱۰۰۰۰ افغانۍ پلوري. داسې گڼل كېږي چې له دغې معاملې څخه نه گټه او نه د ماليې وړ كوم عوايد ترلاسه شوي دي.

۲ بېلگه: د يوه سهامي شركت لخوا يو افغان مېشت شخص ته د سوغات په توگه لس سهمونه وركول كېږي. نوموړي مېشت شخص ته د دغو سهمونو په اړه د صفر په اندازه لگښت هم نه رسيږي. كه چېرې افغان مېشت شخص نوموړي سهمونه په ۵۰۰۰۰ افغانۍ وپلوري په داسې حال كې چې دغه شخص ۵۰۰۰۰ افغانۍ د سهمونو د پلور په موخه د فيس په توگه وركوي، نو په دغه صورت كې داسې گڼل كېږي چې نوموړي افغان مېشت شخص ۴۵۰۰۰ افغانۍ گټه لاسته راوړي ده.

۳ بېلگه: يو سهامي شركت د ۱۳۸۲ لمریز کال د کب په ۲۹ نېټه د خپل دفتر تعمیر په ۱۳۰۰۰۰۰۰ افغانۍ پلوري. نوموړي تعمیر د ۱۳۸۲ لمریز کال دورې په لومړۍ نېټه په ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ پېرودل شوی و. د دغه تعمیر د کلني استهلاك لپاره ۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ وضع شوي دي چې د پنځو کالو وضع شوی مجموعي استهلاك يې ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ته رسيږي. د تعمیر د پلور لگښت ۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ده او له دغې معاملې څخه لاسته راغلې گټه په لاندې توگه محاسبه كېږي:

د پلور بيه	۱۳۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
اصلي بيه	۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
منفي استهلاك	۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
	۹۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
	۴۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
منفي (-) د پلور لگښت	۵۰۰۰۰۰ افغانۍ
د پلور له دركه لاسته راغلې گټه	۳۹۵۰۰۰۰ افغانۍ

۲.۲۱ د مالیاتو قانون د احکامو د تطبیق په موخه د "ثابتې شتمنۍ" اصطلاح د هغې شتمنۍ لپاره کارول کیږي چې د مالیه ورکونکي لخوا پرته له دې چې د نوموړي له سوداګرۍ او یا له سوداګریزو فعالیتونو سره تړاو ولري او که نه، ساتل کیږي، ولې هغه ونډې چې د مالیه ورکونکي له سوداګریز فعالیت سره تړاو لري او یا نورې ورته شتمني ګانې چې د کال په پای کې د شتمنۍ په موجودي کې شاملیږي، یا هغه شتمني چې د مالیه ورکونکي لخوا پېرودونکو ته د پلور په موخه د عادي سوداګریز فعالیت لپاره ساتل کیږي، په ثابتې شتمنۍ کې نه شاملیږي.

##

د مالي کال د ماليې وړ ګټه
دوه وېشتمه ماده:

د سهامی شرکت یا محدودالمسؤولیت شرکت د شتمنۍ د پلورلو یا تبادلې له درکه ترلاسه شوې ګټه، د هغه مالي کال د ماليې وړ ګټه ده چې په ترڅ کې یې د شتمنۍ لیرېدو او صورت موندلی وي.

۱.۲۲ د یوه سهامی شرکت او یا محدودالمسؤولیت شرکت شتمني له لیرېدونې څخه لاسته راغلې ګټه د ماليې وړ عوایدو په توګه ګڼل کیږي.

۲.۲۲ په یوې مالي اجاره کې (د ۱۸مې مادې په ۵مه ماده کې درج شوې) د اجاره شوې شتمنۍ لیرېدول له خاوندانه مستاجر ته چې د اجارې د مودې په پای کې ترسره کیږي، د اصلي خرڅلاو د پای په توګه بلل کیږي چې د مالي اجارې په پیل کې ترسره کیږي. له دې کبله، هېڅ ګټه مستاجر ته د شتمنۍ د مالکیت د واقعي انتقال پرمهال مالک پورې اړه نه نیسي.

۳.۲۲ د شتمنۍ له پلور څخه لاسته راغلې ګټه د نوموړې شتمني د پلور په کال کې د ماليې وړ عوایدو په توګه ګڼل کیږي ولو که د ګټې ارزښت په تدریجي توګه په څو کالو کې ترلاسه کړل شي.

بېلګه: لس کاله کیږي چې یو محدودالمسؤولیت شرکت یو اپارتمان په ملکیت کې لري. په دغو لسو کلنو کې د جایداد ارزښت د لوړیدو په حال کې ؤ. دغه محدودالمسؤولیت شرکت په ۱۳۸۵ لمریز کال کې نوموړی جایداد پلوري او ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ګټه ترلاسه کوي. لاسته راغلې ګټه په لسو کلنو کې د دغه جایداد د مجموعي ارزښت لوړوالی څرګندوي. په ۱۳۸۵ مالي کال کې (د اپارتمان د پلور کال) ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د ماليې وړ ګټې په توګه ګڼل کیږي.

د ملکیت له لېږدېدو څخه مالیه

د روېشتمه ماده:

(1) دلاندې شتمنیو د پلورلو، تبادلې یا د ملکیت د نورو هر ډول لېږدېدو له درکه ترلاسه شوي گټه، د مالیه وړ گټه پیژندل کېږي:

1. د سرقلفی په شمول د کسب یا سوداگری پرېښودل،
2. فابریکه د تجهیزاتو، ماشین آلاتو، ودانیو، ځمکې (اراضي) او یا د هغو د اجزاوو په شمول،
3. هغه تجهیزات چې په سوداگریز کار او فعالیت داشخاصو او مالونو په لېږد رالېږد کې استعمالیږي، او
4. په سهامی یا محدودالمسؤولیت شرکت کې ونډې.

(2) له میراثه د رامنځته شوي منقولې او غیرمنقولې شتمنۍ له لېږدېدو څخه لاسته راغلي گټه د دې مادې په (۱) فقره کې له درج حکم څخه مستثنی ده.

۱.۲۳ د حکمی اشخاصو د شتمنۍ د خرڅلاو له درکه لاسته راغلي گټه پر عایداتو د مالیاتو د قانون د ۲۲مې مادې لمخې د حکمی اشخاصو د مالیو تابع عواید بلل کېږي. ۲۳مه ماده عمدتاً د انفرادي اشخاصو په څېر اشخاصو باندې پلي کېږي. د هغې غیر منقولې شتمنۍ د مستثنی کولو حکم (د فابریکو په استثنا سره) چې د یوه انفرادي شخص ملکیت دی له هغې شتمنۍ څخه چې پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون په ۲۳ ماده کې درج ده یواځې په هغو اشخاصو باندې تطبیقېږي چې د خپلې شخصي استفادې لپاره دغه ډول شتمنې ساتي. نوموړی حکم هغو اشخاصو ته معافیت نه ورکوي چې کسب یې د ودانیو پلورل او ودانول دي او د تعمیرونو له آبدولو او پلورلو څخه گټه ترلاسه کوي. نوموړی حکم همدارنگه هغو کمپشن کارانو او نمایندگیو ته هم مالیاتي معافیت نه ورکوي چې د غیر منقولو شتمنیو د پلور له درکه کمپشن ترلاسه کوي.

وچید د استوگنې کورونه جوړوي نوموړی له خپلې کورنۍ سره په کابل کې اوسېږي. د ۱۳۸۷ لمریز کال په اوږدو کې وچید په هرات ولایت کې درې کورونه جوړوي او خپل اوسنی کور چې په کابل کې موقعیت لري پلوري او خپله کورنۍ یو له هغو درې کورونو ته لېږدوي چې په هرات کې یې جوړ کړي دي. نوموړی په یوه کور کې په خپله اوسېږي او دوه نور کورونه پلوري. په هرات کې د دوه کورونو پلور څخه د وچید لاسته راغلي گټه د دې مادې د حکم لمخې پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع گرځي ولې هغه گټه چې وچید یې په کابل کې د خپل کور له پلور څخه ترلاسه کوي پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع نه گرځي.

۲.۲۳ د هغو شتمنیو له پلور څخه لاسته راغلي گټه چې انفرادي اشخاصو پورې اړه لري او پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د ۲۳ مادې تر حکم لاندې نه راځي، د کلنیو عوایدو مالیه نه تابع کېږي. له دې سره سره، د یوه انفرادي شخص لخوا د منقولې او غیر منقولې شتمنۍ خرڅلاو د ۳۰مې مادې د ۱ بند لمخې د ثابتې مالیه تابع ده.

بېلگه: د هغه جنراتور له پلور او يا تبادلې څخه لاسته راغلې گټه چې د شخصي استفادې لپاره ورڅخه کار اخيستل کيږي پر عايداتو باندې د مالياتو تابع نه گرځي ولې که چيرې له نوموړي جنراتور څخه د سوداگرۍ او يا نورو فعاليتونو لپاره وکارول شي، نو لاسته راغلې گټه د ماليې ورعوايدو په توگه گڼل کيږي.

- ا. د پيرونې بيه ۱۲۵۰۰۰ افغانۍ
- ب. جمع د پلور لگښت ۱۰۰۰ افغانۍ
- ج. د پلور تمام شوي بيه ۱۲۲۰۰۰ افغانۍ
- د. د پلور بيه ۱۵۰۰۰۰ افغانۍ
- ه. منفي د پلور تمام شوي بيه ۱۲۲۰۰۰ افغانۍ
- و. گټه ۲۴۰۰۰ افغانۍ

د انفرادي شخص لخوا لاسته راغلې ۲۴۰۰۰ افغانۍ گټه د ماليې وړ نه ده ځکه چې له پلورل شوي شتمني څخه په سوداگرۍ او يا کوم بل فعاليت کې استفاده نه ده شوې.

تبصره: که چيرې د پلور بيه له تمام شوي بيه څخه تېته وي، نو له دغه ډول معاملو څخه تاوان منځ ته راځي. دا چې نوموړي تاوان د سوداگريز فعاليت په وخت کې منځ ته نه دي راغلي (دا يو شخصي تاوان دي) نو د ضرر مبلغ لپاره مجرايي نه ورکول کيږي.

#

د ماليې وړ عوايدو څخه د لگښت وضع کول
څلور ويشتمه ماده:

(د ميراث په استثنی) د شتمنيو د پلورلو، تبادلې او ليرېدولو عوايد، په بشپړ ډول رپوټ ورکول کيږي او لدې عوايدو څخه د ماليې وړ گټې د ټاکلو په ترڅ کې د لاندې اقلامو وضع کول مجاز دي:

1. پر ماليه ورکونکي باندې د شتمني تمام شوي لگښت او پلورل شوي پانگونه منفي هغه مجموعي مبلغ چې د استهلاك له درکه د هغو د ترلاسه کولو له نيتې څخه د معاملي تروخته پورې د مجرايي وړ وي.
2. د کمېشن په شمول د پلورنې لگښتونه، د اعلانونو لگښت، قانوني لگښتونه، د وثايقو لگښتونه او د شتمنيو د پلورنې او ليرېدونې نور لگښتونه.

1.24 د شتمني له پلور، تبادلې او ليرېدونې څخه لاسته راغلې گټه (له ميراث او يا د ۱۴ مادې د حکم لمخې د نوي تنظيم نه پرته) په لاندې ډول ټاکل کيږي: هغه لگښتونه چې د قانون لمخې د کسر وړ دي د پلورل شوو، تبادلې شوو او ليرېدولو شوي شتمنيو له بازاږي ارزښت څخه منفي کيږي. منځ ته راغلي تفاوت له لاسته راغلې گټې

څخه عبارت دي. د مجرايي وړ لگښتونه عبارت دي له: د د شتمني د لاسته راوړلو وخت کې د د ارايي په بدل کې تاديه شوې بيه جمع د شتمني د ښه والي په موخه نور اضافي اساسي لگښتونه منفي مجاز استهلاک. د مجرايي وړ لگښتونه له هغو لگښتونو څخه عبارت دي چې د شتمني د پلور، تبادلې او يا د ليردوني په موخه مصرفيږي. مجاز استهلاک عبارت دی له:

- أ. هغه مبلغ چې د مالياتو قانون د تطبيق په موخه د استهلاک د لگښت په توگه مجاز دي.
 ب. که چيرې د استهلاک لگښتونه پر عايداتو باندې د مالياتو د تطبيق په موخه سنجول شوي وي.

بېلگه: په ۱۳۸۵ لمریز کال کې یو شرکت خپل موټر په ۳۵۰۰۰۰ افغانۍ پلوري. نوموړی موټر په ۱۳۸۲ لمریز کال کې په ۴۲۰۰۰۰ مجموعې بیه پېرودل شوی اوله پلور څخه یې وړاندې د نوموړي موټر څلور حلقې ټایرونه په ۲۰۰۰۰ افغانۍ تبدیل شوي وه. که د موټر پلورونکی شرکت د ۱۳۸۲، ۱۳۸۳ او ۱۳۸۴ کلونو لگښت د استهلاک د ۲۵٪ نورم پر اساس محاسبه کړي او د پلور او ليردوني لگښت ۲۰۰ افغانۍ وي، د ماليې وړعوايد په لاندې توگه محاسبه کېږي:

- أ. د پيرودنې بيه ۴۲۰۰۰۰ افغانۍ
 ب. د درې کلونو مجموعي استهلاک (۳×۱۰۵۰۰۰) ۳۱۵۰۰۰ افغانۍ
 ج. د استهلاک له وضع کولو نه وروسته د موټر ارزښت ۱۰۵۰۰۰ افغانۍ
 د. د ټایرونو مجموعي بيه ۲۰۰۰۰ افغانۍ
 ه. د پلور لگښت ۲۰۰ افغانۍ
 و. د پلور په وخت کې تمام شوې بيه ۱۲۵۲۰۰ افغانۍ
 ز. د پلور بيه ۳۵۰۰۰۰ افغانۍ
 ح. د پلور په وخت کې منفي تمامه شوې بيه ۱۲۵۲۰۰ افغانۍ
 ط. لاسته راغلي گټه ۱۸۴۴۰۰ افغانۍ

##

د ورځې د بيې لمخې د ماليې ټاکل
 پنځه وېشتمه ماده:

(دميراټ په استثنی) د منقولو او غير منقولو شتمنيو د ليردوني د هر ډول معاملي په ترڅ کې د ورځې بيه، د ماليې د سنجش او تشبیت بنسټ دی.

۱.۲۵ هغه تبادلې چې د سوداګرۍ په موخه ديوي شتمنۍ د ارزښت له مخې صورت مومي او يا هغه تبادلې چې د ترلاسه شوو تادياتو د پيسويوه برخه جوړه کړي، له دغې لارې څخه لاسته راغلي گټه د ماليې وړ ده. د تبدیل شوې شتمني د استهلاک د بيې د منفي کولو او د ترلاسه شوو اقلاموپه بدل کې دهغوي د ورځنۍ بيې له مخې دغه گټه ثابتيږي.

يوانفرادي شخص د يوه شرکت ۱۰۰۰ سهمونه د يوه کور په بدل کې چې دنوموړي کور خاوند هم يوانفرادي شخص دې تبادلې کوي. سره د دې چې د پورتنۍ تبادلې له کبله دونډې گټه په مناسبه توگه تاديه کيږي، په نوموړو سهمونو کې هېڅ ډول سوداگريز فعاليت وجود نه درلود او په دې اړه هېڅ ورځنۍ نرخ وجود نه لري. نوموړي سهمونه لس کاله وړاندې چې د يوه سهم بيه ۲۰۰ افغانۍ وه پېرودل شوي وه. که چيرې يو استوگنځي له ۲۰۰۰۰۰ افغانيو څخه زيات ارزښت ولري، نو څرگنديږي چې د تبادلې په وخت کې هر سهم له ۲۰۰ افغانيو څخه ډېر ارزښت لري که چيرې د ماليې وزارت ثابته کړي چې نوموړی جايداد ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ارزښت لري او په همدغه بيه پلورل شوی دي او د سهمونو د ليرد لگښت ۲۰۰۰ افغانۍ دي، په دغه صورت کې کيدای شي چې ترلاسه شوې گټه د سهمونو د خاوند لخوا په لاندې ډول وټاکل شي:

- أ. دورځني نرخ پر اساس د جايداد (کور) ارزښت ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ.
- ب. منفي د ليردول شوو سهمونو بيه (۱۰۰۰ × ۲۰۰ افغانۍ) ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ.
- ج. د سهمونو له ليرد نه لاسته راغلي گټه ۸۰۰۰۰۰ افغانۍ.
- د. منفي د سهمونو د ليرد لگښت ۲۰۰۰ افغانۍ.
- ه. د سهمونو له تبادلې څخه لاسته راغلي خالصه گټه ۱۷۹۸۰۰۰ افغانۍ.

د استوگنځي د ترلاسه کونکي شخص (د سهم پخوانی خاوند) چې د اسهامو له تبادلې څخه کومه گټه لاسته راوړي ۱۷۹۸۰۰۰ افغانۍ ده او نوموړی شخص مکلف دې چې د دغې گټې له درکه پر عايداتو باندې ماليات تاديه کړي.

##

د ليردونې هغه ډول چې د مالياتو پر مکلفيت اغېزه ونه لري
شپږو بېشمه ماده:

(د ميراث په استثنی) له نوموړې ليردونې څخه د ترلاسه شوې گټې پر ماليې ورکونې باندې د منقولې او غير منقولې شتمنۍ د ليردونې ډول اغېزه نه لري.

۱.۲۲ پرتله له دې چې د ليردونې ډول په نظر کې ونیول شي د يوې شتمنۍ له ليردونې څخه لاسته راغلي گټه د ماليې وړده مگر دا چې ليردونه د ميراث او يا د هغې معاملي له ليارې صورت و مومي چې په نسبي او يا په بشپړه توگه د (۱۴) مادې پر اساس له مالياتو څخه معاف ده. نو د " د ليردونې ډول " اصطلاح لاندې معناوې لري:

- أ. د پيسو د لاسته راوړنې په موخه د پلور له ليارې ليردونه،
- ب. د نورو شتمنيو د لاسته راوړنې لپاره د سوداگري له ليارې ليردونه،
- ج. د نورو سرمايوې شتمني گانو د تبادلې په بدل کې د سوداگري له ليارې ليردونه،
- د. نږدې خپلوانو او ملگرو ته د سوغات په توگه ليردونه، او
- ه. د تحفي د لاسته راوړونکي د هغو خدماتو په اړه ليردونه چې په تير وخت کې ترسره شوي دي او يا په راتلونکې کې ترسره کيږي.

پر عايداتو باندې د مالياتو قانون هغه گټه چې د ميراث له مخې د شتمني له ليردوني څخه لاسته راځي له مالياتو څخه معافوي. دغه معافيت پر ټولو هغو گټو چې د مالکيت له ليردوني او يا د مړ شوي شخص له جايداد څخه لاسته راځي او همدارنگه پر هغو گټو باندې چې وارث يې له ترلاسه شوي جايداد څخه ترلاسه کوي تطبيقيږي. هره گټه چې په پورته ډول د ماليې وړ عوايدو په توگه وگڼل شي او پر عايداتو باندې د مالياتو قانون تابع وگرځي له مالياتو څخه معاف ده. نوموړي معافيت پر هغو ځمکو او ودانيو باندې هم تطبيقيږي چې د ميراث له ليارې ترلاسه کيږي. سره له هغه څه چې پورته بيان شول، د ميراثي جايداد لاسته راوړنکي بايد نوموړي جايداد د صفر بېبې پر اساس ترلاسه کړي.

۱ بېلگه: د مړ شوي پلار جايداد د قانون لمخې د هغه د ځامنو او لوڼو ترمنځ وېشل کيږي. په نوموړې شتمني کې د وارثينو طبيعي حق د هغوی د پيدا ايښت له لومړۍ ورځې نه ټاکل کيږي. نو په دغه صورت کې د ۴ مادې سره سم پر عايداتو باندې ماليات محاسبه کيږي او د مالياتو قانون د ۳۰ مادې د (۱) فقرې لمخې د ليردوني يو فيصد ماليه نه تطبيقيږي.

۲ بېلگه: د يوه مړ شوي شخص وروستۍ وصيت پانډه د منلو وړ ده او د هغه حقيقي وارثين د نوموړې وصيت پانډې لمخې شتمني په ميراث اخلي. په وصيت پانډه کې د پلار لخوا شتمني په نامساوي توگه پر وارثينو باندې وېشل کيږي. د دې وصيت پانډې پر اساس يو وارث داسې يوه ټوټه ځمکه په ميراث اخلي چې ارزښت يې له هغې شتمني څخه چې نورو وارثينو ترلاسه کړی ده ډېر زيات دي. بيا هم هغه جايداد او شتمني چې د وارثينو لخوا ترلاسه کيږي ميراث گڼل کيږي. د ځمکې خاوند له څنگه چې يې په وصيت پانډه کې بيان کړی ده له خپل قانوني حق څخه استفاده کوي او دخپلې خوښې سره سم خپله شتمني پر وارثينو باندې وېشي. هغه شتمني چې د ميراث له ليارې ترلاسه کيږي او په نامساوي توگه وېشل کيږي، پر عايداتو باندې د مالياتو د قانون لمخې د ماليې تابع نه ده.

۳ بېلگه: که چيرې د يوې شتمني خاوند لکه څنگه چې په دويمه بېلگه کې څرگنده شوه خپله شتمني په وصيت پانډه کې په نسبي او يا په بشپړه توگه د يوه شخص په نامه چې د نوموړي حقيقي وارث نه دي په ميراث پرېږدي (د بيلگې په توگه يوه وفادار کارکوونکي او يا يو ډېر نږدې ملگري ته)، د شتمني داسې ليردونه پر عايداتو باندې د مالياتو د قانون د احکامو تابع ده. هره شتمني چې په دغه ډول وليږدول شي دغه شتمني د لاسته راوړونکي شخص د ماليې وړ عوايدو په توگه گڼل کيږي. هر هغه شخص چې د وفات شوي شخص شتمني لاسته راوړي، د شتمني لاسته راوړونکي شخص بايد د ځمکې او يا د کور د ليردوني له درکه د ورځنۍ بېبې پر اساس يو فيصد ماليه تاديه کړي.

د ماليې وړ عوايدو څخه د رامنځته شوي تاوان وضع كول اووه ويشتمه ماده:

د مالي کال به ترڅ کې په کسب يا سوداگرۍ کې دگټې اخستنې وړ ثابتو شتمنيو له پلورنې يا تبادلې څخه رامنځته شوی تاوان د مؤدي له ماليې وړ عوايدو څخه قابل د وضع دی. پدې شرط چې د نوموړې پلورنې او تبادلې گټه اصلاً د ماليې وړ وي.

۱. ۲۷ د ټاکل شوو شرايطو سره سم ماليه ورکونکي په سوداگرۍ او يا په سوداگريز فعاليت کې د ثابتې شتمنۍ له پلور اويا ليرېدونې څخه دخپل تاوان يوه برخه جبران کوي. د دغه کار د ترسره کولو لپاره نوموړی شخص بايد په هغه کال کې چې ده ته په کې زيان رسيدلی دې داسې عوايد ولري چې پرعايداتوباندې د مالياتو قانون د(۴) مادې لمخې د مالياتوتابع دي. که چيرې نوموړی شخص دغه ډول عوايد ولري، نو نوموړی بايد د ماليې وړ عوايدو د محاسبې په مهال د مجاز معافيتونو او کسراتو سره يوځای د ضرر د مبلغ لپاره مجرايي ترلاسه کړي. که چيرې نوموړی ماليه ورکونکي په هغه کال کې چې له ضرر سره مخ شوی دې د(۴) مادې لمخې د ماليې وړ هېڅ عوايد ونه لري، نو په دغه صورت کې دغه ماليه ورکونکي نه شي کولای چې د رسيدلې تاوان لپاره مجرايي ترلاسه کړي.

تبصره: که چيرې هغه صنعتگر چې سوداگريز فعاليتونه يې د مالياتو قانون د يوولسم فصل پر اساس د ماليې تابع گرځي خپل ثابت ماليات د مالياتو قانون څخه دپيروۍ په موخه تاديه کړي، نو په دغه صورت کې نوموړی نه شي کولای چې رسيدلی تاوان د هغې شتمنۍ د پلور اويا ليرېدونې له ليارې جبران کړي چې په سوداگريزو فعاليتونو کې يې ورڅخه استفاده کړې ده.

۲. ۲۷ که چيرې يوانفرادي شخص دغيرمنقولې شتمنۍ دپلور له کبله په داسې مهال له تاوان سره مخ شي چې له دغې شتمنۍ څخه يې په سوداگريزو فعاليتونو کې استفاده نه وي کړي، سره له دې چې نوموړی شخص په هغه کال کې چې پلورنه په کې ترسره شوې ده د ماليې وړ عوايد ولري، نوموړی نه شي کولای چې ددغه ضرر وضع کړي.

بېلگه: يوانفرادي شخص په ۱۳۸۵ لمريز کال کې دسهمونودپلور له درکه ۱۲۰۰۰۰۰ افغانۍ د ماليې وړ عوايد ترلاسه کوي. نوموړی همدارنگه په هماغه کال کې دونډې له گټې، معاشونو اونورو څخه د ماليې وړ عوايد ترلاسه کوي. نوموړی شخص په ۱۳۸۵ لمريز کال کې داستوگنې يوجايداد ۱۰۰۰۰۰۰ افغانيو په تاوان سره پلوري. په دغه صورت کې نوموړی نه شي کولای چې دغه تاوان له نورو عوايدو څخه وضع کړي ځکه له دغه جايداد څخه لاسته راغلې گټه پرعايداتوباندې د مالياتوتابع نه ده، اما د دغه جايداد پلورنه پرعايداتوباندې مالياتودقانون د(۳۰) مادې د احکاموپراساس دثابتي ماليې تابع گرځي.

۳. ۲۷ هغه زيان چې په دغې ماده کې ذکر شوی دې له هغه زيان څخه توپير لري چې د ۱۸ مادې د (۱) فقرې په (۹) برخه کې ياد شوی دې. د شتمنۍ له پلور اويا له تبادلې څخه د رسيدلی زيان لپاره په هغه کال کې مجرايي غوښتل کيدای شي په کوم چې زيان منځ ته راغلی دې. د هغو زيانونو لپاره د مجرايي غوښتنه چې د ۱۸ مادې د (۱) فقرې په (۹) برخه کې ياد شوي دي بايد په درې کلونو کې صورت ومومي.

د ماليې وړ عوايدو څخه د اضافي ضرر نه وضع كيدل اته ويستمه ماده:

د سهم سندونو له پلورنې يا تبادلي څخه رامنځته شوي ضرر د وضع كولو وړندى، خوداچې دغه ضرر د سندونو له پلورنې يا تبادلي څخه ترلاسه شوي گټې څخه چې په عين كال كې يې صورت موندلى دى نشات كړى وي، كه چېرې هغه گټه چې پدې ډول ترلاسه كېږي له هغه ضرر څخه چې له دغه ډول معاملي څخه عايد يږي زياته وي، اضافگي مبلغ د ماليې تابع دى، كه دغه ضرر له گټې څخه اضافه وي، د ضرر اضافگي مبلغ د موضوعي وړندې.

۱.۲۸ كه چېرې يوه شخص ته د ونډې د اسنادو د پلوراو يا تبادلي له كبله تاوان ورسېږي، نوموړى شخص نه شي كولاى چې دغه تاوان دخپلوماليې وړ عوايدو څخه وضع كړي، د هغو ونډو نه پرته (كه چېرې شتون ولري) چې د ونډې اسنادو د پلوراو يا تبادلي څخه په همغه كال كې گټه لاسته راغلي وي.

۱ بېلگه: يو انفرادي شخص ۱۰۰ سهمونه پلوري چې د هر سهم بيه ۱۲۰۰ افغانۍ ده. نوموړى شخص دوه كاله وړاندې هر سهم په ۲۰۰۰ افغانۍ پېرودلى وو. نوموړي شخص ته د ونډې د پلور كبله رسيدلى تاوان ۴۰۰۰۰ افغانۍ (۱۰۰ × (۲۰۰۰ - ۱۲۰۰)) دې. كه چېرې نوموړي شخص په دغه مالي كال كې يواځې په همدغه اندازه پلور او لېږدونه ولري، نو په دغه صورت كې نوموړى نه شي كولاى چې دخپلوماليې وړ عوايدو څخه د دغه ډول معاملو له كبله رسيدلى تاوان وضع كړي، حتى كه نوموړي شخص د ماليې زيات عوايد له معاش، د ونډې له گټې او نورو څخه ترلاسه كړي وي.

۲ بېلگه: يو انفرادي شخص ۱۰ سهمونه چې هر سهم ورته په ۲۰۰۰ افغانۍ تمام شوى دې پلوري. نوموړى په هر سم كې ۵۰۰ افغانۍ تاوان كوي او ټول سهمونه په ۵۰۰۰ افغانۍ پلوري. په همدغه كال كې نوموړى شخص په يو بل شركت باندې ۲۰ سهمونه چې په هر سهم كې ۴۰۰ افغانۍ گټه كوي پلوري او ټوله لاسته راغلي گټه يې ۸۰۰۰ افغانيو ته رسېږي. نوموړى انفرادي شخص كولاى شي چې د ۸۰۰۰ افغانيو گټې څخه ۵۰۰۰ افغانۍ رسيدلى تاوان وضع كړي ځكه گټه او تاوان دواړه په يوه كال كې منځ ته راغلي دي. د سهمونو له پلور څخه لاسته راغلي پاتې ۳۰۰۰ افغانۍ گټه د ماليې وړ عوايدو په توگه گڼل كېږي.

۳ بېلگه: كه چېرې نوموړى انفرادي شخص په دويمه بېلگه كې يواځې ۴۰۰۰ افغانۍ گټه لاسته راوړي، نو په دغه صورت كې نوموړى كولاى شي د ۵۰۰۰ افغانيو له مجموعي تاوان څخه يواځې ۴۰۰۰ افغانۍ وضع كړي. په دغه صورت كې داسې گڼل كېږي چې نه دهغه د ماليې وړ عوايد او نه هم د هغه د تاوان د وضع كولو ډېره برخه پاتې ده، نو دغه ۲۸۰۰ مادي د حكم تابع دې نه ۴۲۰ مادي.

۴ بېلگه: كه چېرې په پورتنۍ دويمې بېلگې كې د ۵۰۰۰ افغانيو تاوان په يوه مالي كال كې منځ ته راشي او د ۸۰۰۰ افغانيو گټه په بل مالي كال كې لاسته راوړل شي، نو په دغه صورت كې هېڅ يو تاوان د مجرايي وړنه دى او لاسته راغلي ټولې گټې د ماليې وړ دي.

۲.۲۸ د ونډې د اسنادو له پلوراو يا تبادلي څخه لاسته راغلي گټه او تاوان په لاندې ډول تعينېږي:

- أ. هغه مبلغ چې ونډه (سهم) په کې پلورل شوې وي، يا د شتمني لاسته راغلی ارزښت چې د ونډې له تبادلې څخه لاسته راغلی ترلاسه شوی وي او يا دورځني نرخ پر اساس د ونډې د ليرېدونې په وخت د هغې ارزښت ثبت شوی وي،
- ب. د ونډې د خاوند لگښتونه د ليرېدونې له لگښتونو سره جمع شوي وي، او
- ج. د (ب) برخې لاسته راغلی مبلغ د (الف) برخې له لاسته راغلي مبلغ څخه منفي کيږي. د ونډې له پلور او يا تبادلې څخه د لاسته راغلي گټې او تاوان ترمنځ توپير و نسيي.

که چيرې د (ب) برخې مبلغ د (الف) له برخې څخه لږ وي، نومنځ ته راغلی توپير لاسته راغلي گټه څرگندوي. که چيرې د (ب) برخې مبلغ د (الف) له برخې څخه ډېر وي، نو په دغه صورت کې نوموړې معامله د تاوان ښکارندوی ده.

۱ تبصره: د يوې ونډې متوسطه بيه له هغه مجموعي مبلغ څخه عبارت دې چې د ټولو ونډو له کبله تاديه کيږي او پر هغو يو شمېر ونډو باندې وېشل کيږي چې د ليرېدونې په وخت کې په ملکيت کې قرار ولري.

۲ تبصره: د يوې ونډې متوسطه بيه په ليرېدول شوو ونډو کې ضريبې او د خاوند د ونډو د تمام شوې بيې په توگه گڼل کيږي.

۱ بېلگه: په ۱۳۸۵ لمريز کال کې يو انفرادي شخص خپل د ونډې ۱۰۰ قطعي اسناد چې د يوې ونډې بيه ۹۰۰ افغانۍ او د ټولو ونډو مجموعي بيه يې ۹۰۰۰۰ افغانۍ ده د لوگر د معدنو پر شرکت بې پلوري. نوموړی له دغه پلور څخه ۴۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کوي او د پلور په دغه معامله کې هېڅ لگښت وجود نه لري. د ونډې دغه ټول اسناد عادي اسناد دي او د دغو ونډو بيه د همدغه سهامی شرکت نورو ونډو ته ورته ده. دغه ټولې ونډې د رايې او عوايدو برابر حقوق لري. د ونډو خاوند دغه سندونه په مختلفو وختونو کې ترلاسه کړي دي او د ونډې د ۱۰۰ سندونو له پلور څخه وروسته بيا هم له نوموړي سره د ونډې ۲۰ نور سندونه پاتې دي.

تمامه شوي بيه پلور گټه لگښت خالصه
گټه

د ونډو پېرودل
۱۳۷۹ د ونډې ۲۰ قطعې سندونه = ۱۰۰۰ ۲۰۰۰
۱۳۸۱ د ونډې ۴۰ قطعې سندونه = ۱۰۰۰ ۴۰۰۰
۱۳۸۳ د ونډې ۲۰ قطعې سندونه د ونډې گټې په بدل کې صفر

د ونډې ۱۲۰ سندونه = ۵۰۰ افغانۍ ۲۰۰۰
د يوې ونډې د متوسط قيمت
پراساس يوه قطعه په ۵۰۰ افغانۍ ۲۰۰۰

پلورل شوي
۱۳۸۵ د ونډې ۱۰۰ قطعې سندونه
يوه قطعه په ۹۰۰ افغانۍ
۵۰۰۰ ۹۰۰۰ ۴۰۰۰ ۴۰۰۰

پاتې برخه
د ونډې ۲۰ قطعې سندونه
د يوه سند متوسطه بيه ۵۰۰ افغانۍ ۱۰۰۰

۲ بېلگه: په ۱۳۸۲ لمريز کال کې هماغه انفرادي شخص د ۸۰۰۰ افغانيو په بيه د ونډې ۵۰ اضافي سندونه له (الف) شرکت څخه پيرې. له دغې پيرونې او هغه ۲۰ ونډې چې نوموړي ته د ۱۳۸۵ لمريز کال څخه وروسته پاتې دي، نوموړی شخص اوس مهال د (الف) په شرکت کې د ۷۰ ونډې لري. که چېرې نوموړی شخص په ۱۳۸۷ لمريز کال کې د ونډې ۷۵ سندونه چې د هر سند بيه يې ۱۰۰۰ افغانۍ ده وپلوري او د پلور لگښت ۳۰۰۰ افغانۍ وي، ۲۴۰۰۰ افغانيو له درکه د نوموړي شخص د ماليې وړعوايد په لاندې ډول محاسبه کيږي:

بيه پلور گټه لگښت خالصه
گټه

۱۰۰۰ د ۱ بېلگې پاتې برخه ۲۰ ونډې

پېرودل شوي ونډې
د ۱۳۸۲ د ونډې ۵۰ قطعې سندونه
يوه قطعه په ۸۰۰ افغانۍ ۴۰۰۰

پاتې برخه
د ونډې ۷۰ سندونه
يوه قطعه په ۷۱۴ افغانۍ ۵۰۰۰

خرخي شوي ونډې
د ۱۳۸۷ د ونډې ۴۰ قطعې سندونه
يوه قطعه په ۱۰۰۰ افغانۍ

پاتې مجموعه
د ونډې ۳۰ قطعې سندونه
يوه قطعه په ۱۷۱۴ افغانۍ

۲۸۵۲۰ ۴۰۰۰۰ ۱۱۴۴۰ ۳۰۰۰ ۸۴۴۰
۲۱۴۴۰

#

د شتمني د ارزښت له زياتېدو څخه د ماليې سنجش
نهه ويشتمه ماده:

د شتمني د ارزښت د زياتيدو د ماليې د تشبېت او سنجش ډول، په لاندې توگه دي:

1. د دې قانون په دروېشتمه ماده کې درج گټه چې په (۱۸) مياشتو يا له هغې څخه په زياته موده کې د شخص په ملکيت کې وي، د لاندې يوه يا څو شرطونو په لرلو سره تشبېت او سنجول کېږي:

- (دميراټ په استثنې) ليرديدو د پلورنې په ډول صورت نه وي موندلي،
  - ليرېډول شوي شتمني پانگه ايزه شتمني وي، او
  - د شتمني د پلورنې يا د کسب (پيسې) او سوداگري د انحلال په ترڅ کې ليرېډول شوي وي.
2. د مالي کال په بهير کې د شخص پر عايداتو باندې ماليات چې د دې مادې په (۱) جزء کې له درج شرايطو څخه د يوه لمخې وليرېډول شي، د دې مادې په (۳) جزء کې درج په موضوعه مخصوص نرخ له ټولو سرچينو څخه د هغه د ماليې وړ عوايدو له حاصل ضرب څخه عبارت دي.
3. پدې ماده کې درج موضوعه مخصوص نرخ په لاندې ډول ترلاسه کېږي.

- (دميراټ په استثنې) د شتمني له ليرېدو څخه ترلاسه شوي گټه، د هغو کلنو پر شمېر باندې تقسيمېږي چې شتمني يې په ملکيت کې وي،
- کلني متوسطه گټه يا لدې تگلارې څخه ترلاسه شوي گټه له ماليې وپنورو عوايدو سره جمع او عجاتاً د دې قانون په څلورمه ماده کې د درج جدول د نرخ لمخې، سنجش او ترلاسه شوي (حاصله) ماليه پر هغه مبلغ باندې تقسيمېږي چې پرې سنجش شوی دی، مطلوب نرخ تشبېتوي، او
- که چيرې مطلوب نرخ له په سلو کې له لسو څخه لږ وي، په هغه صورت کې د تطبيق وړ نرخ په سلولس دی.

پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د (۲۹) مادې موخه د يو انفرادي شخص له هغو عوايدو څخه په منصفانه توگه د ماليې راټولول دي چې په څو کلنو کې يې د پلور او يا تبادلې له درکه ترلاسه کړي دي ولې په يوه کال کې د ماليې وړگرځي. که چيرې د (۲۹) مادې احکامو موجود نه وای، نو لاسته راغلي عوايد به د ماليې د لوړ نورم (د مالياتو قانون په (۴) ماده کې د درج شوی نورم) تابع وای. دا چې له لاسته راغلو عوايدو څخه کال په کال ماليه نه اخستل کيږي (په عملي توگه ناشوني ده) نو ټوله گټه په يوه کال کې د مالياتو تابع گرځي او هر کله چې د ماليې وړ عوايدو مبلغ ډېر وي، نو د ماليې لوړ نورم بايد تطبيق کړل شي. د (۲۹) مادې د حکم پر اساس لاسته راغلي مجموعي گټه پر هغو کلنو تقسيمېږي چې دغه گټه په کې لاسته راغلي ده. له دغې ليارې څخه چې کوم اوسط ترلاسه کيږي د هغه مالياتي نورم په ټاکلو کې ورڅخه استفاده کيږي چې په بشپړ مجموعي عوايدو باندې بايد تطبيق کړل شي.

د پانگې پر گټې د ماليې د سنجش او ټاکنې طريقه

بېلگه: په ۱۳۸۸ لمريز کال کې يو انفرادي شخص د ونډو د پلور له درکه ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کوي. دغه ونډې په اوسط ډول د (۴) کلنو لپاره د پلورونکي په ملکيت کې وې. نو له ۱۰۰۰۰۰۰ افغانيو څخه په يوه کال کې لاسته راغلي گټه پر څلورو کلنو باندې وېشل کيږي او د وېش حاصل يعنې ۲۵۰۰۰۰ افغانۍ د يوه کال گټه ده. د دغو ونډو پلورونکي له ټولو سرچينو څخه د ۱۳۰۰۰۰۰ افغانيو په ارزښت د ماليې وړ عوايد (د کسراتو له وضع کولو څخه وروسته) ترلاسه کړي دي. د نوموړي پلورونکي د ۱۳۸۸ لمريز کال ماليه په لاندې ډول محاسبه کيږي:

ا.	په ۱۳۸۸ کال کې د ماليې تابع نور عوايد	۱۳۰۰۰۰۰ افغانۍ
ب.	د هر کال اوسطه گټه په هغه وخت کې چې سهمونه په ملکيت کې وو	۲۵۰۰۰۰ افغانۍ
ج.	مجموعه	۱۵۵۰۰۰۰ افغانۍ
د.	د مالياتو قانون د (۴) مادې پر اساس مؤقتي ماليه	۱۷۲۸۰۰ افغانۍ
ه.	مخصوص نورم	۱۷۲،۸۰۰ / ۱۵۵۰۰۰ ۱۱.۴۰٪
و.	په ۱۳۸۸ کال کې د ماليې وړ نور عوايد	۱۳۰۰۰۰۰ افغانۍ
ز.	د سهمونو د پلور له درکه لاسته راغلي د ماليې وړ عوايد	۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
ح.	د ماليې وړ مجموعي عوايد	۲۳۰۰۰۰۰ افغانۍ
ط.	ماليه (۲۳۰۰۰۰۰ × ۱۱.۴۰٪)	۲۶۲۸۰۰ افغانۍ

* لکه څنگه چې ۱۱.۴۰٪ مخصوص نورم له تشریح شوي ۲ فیصدي څخه لوړ دي، نو د ۱۱.۴۰٪ نورم د تطبيق وړ دی.

تبصره: که چيرې پورتنی امتیازي نورم نه تطبيقيږي، نو کيدای شي چې د ۲۳۰۰۰۰۰ افغانيو ماليه ۳۲۲۸۰۰ افغانيو ته ورسېږي.

۲.۲۹ سهامی او محدود والمسئولیت شرکتونه له پورتنی طریقې استفاده نه کوي. د ۲۹ مادې له احکامو څخه استفاده کول سهامی او محدود والمسئولیت شرکتونو ته کوم مالیاتي گټه نه ورکوي ځکه د

نومور و شرکتونو مالیه ثابتته ده او د ۲۰٪ نورم پراساس وضع کیږي او د گټې اوسط نه شي کولای چې د نومور و شرکتونو مالیاتي نورمونه بدل کړي.

۳.۲۹ له هغې شتمني څخه لاسته راغلې گټه چې د ملکیت موده یې له ۱۸ میاشتو نه کمه ده د دغې مادې د احکامو تابع نه گرځي.

د منقولو او غیر منقولو مالونو پر پلورنې مالیات

د پرشمه ماده:

- (1) د میراث له لارې د ملکیت د لیرېد په استثنی، د دې قانون د دروېشتمې مادې د حکم لمخې، دهغو مالونو بیه چې د غیر منقولو مالونو د پلورنې یا لیرېد له لارې ترلاسه کیږي، پر عایداتو باندې د مالیاتو په عوض د لیرېدو په وخت کې په سلو کې د یوې ثابتې مالیې تابع گرځي.
- (2) د مالونو هغه بیه چې م منقولو مالونو او هر ډول نقلیه وسایطو د پلورنې یا لیرېد له لارې لاسته راځي، پر عایداتو باندې د مالیاتو په عوض د ملکیت د لیرېدو په وخت کې په سلو کې د دوو ثابتې مالیې تابع گرځي.

۱.۳۰ د هرې منقولې او غیر منقولې شتمنۍ لکه گاډي او ځمکه چې د یوه انفرادي شخص، انفرادي اشخاص په یوه عادي تضامني شرکت یا کورنۍ پورې اړه ولري، د هغو پر خرڅلاو یا لیرېد باندې پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۳۰ مادې په ۱ بند کې اټکل شوي مالیې پلې کیږي. هغه اجاره چې له یوه کاله بل کال ته یا د لسو کالو یا له دې څخه د کمو کالو لپاره ادامه مومي، د دې مالیې د پلې کېدو لپاره، د ځمکې د حقونو او امتیاز د لیرېد په توګه نه ګنل کیږي. هغه مالیه چې د ۱۰ کالو څخه د زیاتې مودې لپاره وي، د انتقال په توګه شمېرل کیږي او د دغې مالیې تابع گرځي.

۱ بېلګه: یو زمیندار خپله کرهښیزه ځمکه یوه بزګر ته په اجاره ورکوي او هر کال له بزګر څخه د اجارې په توګه د حاصلاتو یوه برخه ترلاسه کوي. په دغه حالت کې د مالیاتو قانون د (۳۰) مادې مالیه د تطبیق وړ نه ده.

۲ بېلګه: یو انفرادي شخص په یوه ښار کې یوه ټوټه ځمکه لري او د یو تجدید وړ قرارداد له مخې خپله ځمکه یوه شرکت ته د ۹۹ کالو لپاره په اجاره ورکړې ده. نوموړی شرکت غواړي چې په دغه ځمکه کې یوه صنعتي فابریکه آبداهه کړي. د ځمکې د لیرېدوني دغه حقوق د مالیاتو د ورکړې تابع دي او مالیه یې په بازار کې د ځمکې د ارزښت له مخې یو فیصد ده.

۳ بېلګه: فیروز یو ګادی په واک کې لري چې دوه کاله وړاندې یې په ۱۳۰۰۰۰ افغانۍ پېرودلی وو. فیروز موافقه کوي چې خپل موټر د ۱۵۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې پرنجیب وپلوري. فیروز چې کله موټر پلوري نو مکلف دې چې د ۱۵۰۰۰۰ افغانیو له درکه ۱٪ ثابتته مالیه تادیه کړي. د دغه مبلغ مالیه ۱۵۰۰ افغانۍ کیږي.

تبصره: دا چې فېروز د يوه حقيقي شخص (د انفرادي شخص) نه د حکمي شخص (لکه شرکت يا نورې ادارې) شتمنی پلوري، دی مکلف دی چې په خپل مالياتي اظهارليک کې ياد خرڅلاو محاسبه کړي. ۱ فیصده ثابتته ماليه چې د خرڅلاو له درکه ورکول کېږي، وروستی ماليه گڼل کېږي او د کلنيو عوایدو د ماليې پر ځای پلې کېږي.

۲.۳۰ که چېرې دوه انفرادي اشخاص خپل جايدادونه سره تبادله کړي، هر جايداد د يوې جلا معاملي په توگه د ماليې تابع گرځي.

بېلگه: عزيز کابل ولايت کې يوه ټوټه ځمکه لري او نوموړی له دغې ځمکې څخه په سوداگرۍ او يا په خپلو نورو فعاليتونو کې ورڅخه استفاده نه کوي. وحید هم په هرات ولايت کې يوه ټوټه ځمکه لري او دغې ځمکې څخه په سوداگرۍ او يا په خپلو نورو فعاليتونو کې ورڅخه استفاده نه کوي. عزيز او وحید موافقه کوي چې خپلې ځمکې له يو بل سره تبادله کړي. دواړه عزيز او وحید بايد د لېږدول شوي ځمکې د يو فصد ارزښت سره مساوي ماليه تاديه کړي.

۳.۳۰ د شراکت د ونډې انتقال د اصلي شتمنی د لېږد په توگه گڼل کېږي چې د شراکت تر ملکيت لاندې قرار لري او دغه ډول لېږدونه هم پر عايداتو د مالياتو د قانون د ۳۰مې مادې په ۱ بند کې د درج شوو مالياتو تابع بلل کېږي.

بېلگه: عزيز يو افغان مېشت شخص دی چې په يوه افغاني شرکت کې ۱۰٪ ونډه لري. د شرکت ۹۰٪ پاتې برخه د وحید (د عزيز ورور) ونډه ده. وحید هم يو افغان مېشت شخص دی. دغه افغان شرکت حقيقي شتمني په قندهار ولايت کې لري چې په سوداگريزو او نورو فعاليتونو کې ورڅخه استفاده نه کېږي. که چېرې عزيز خپله ۱۰٪ ونډه وپلوري، نو په دغه صورت کې داسې گڼل کېږي چې نوموړي د شرکت حقيقي شتمنی پلورلې ده. پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د ۳۰ مادې د ۱ فقرې لمخې د شتمنی د لېږدونې له کبله عزيز د ۱ فیصد ماليې تابع گرځي.

۴.۳۰ پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د ۳۰ مادې د ۲ فقرې لمخې، حکمي اشخاص پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د ۲۳ مادې په رعايتولو سره په دې مکلف دي چې د خپلو منقولو او غير منقولو شتمنيو له خرڅلاو يا لېږد څخه ۱ فیصد ماليه ورکړي. د منقولو او غير منقولو شتمنيو د خرڅلاو يا لېږد له درکه د حکمي اشخاصو لخوا ورکړل شوي ماليه د وړاندې ورکړې په توگه بلل کېږي او پر کلنيو عايداتو د مالياتو په وړاندې نه مجرا کېږي.

بېلگه: د هوخست شرکت خپله لاری په ۱۳۸۸ مالي کال کې په ۲۰۰۰۰۰ افغانیو پلوري. ياد شرکت مکلف دی چې له پورته مبلغ څخه ۱ فیصد ماليه چې ۲۰۰۰ افغانۍ کېږي، د خرڅلاو پرمهال د دولت ځانگړي حساب ته وسپاري. دغه ماليه د ياد شرکت لخوا د وړاندې ورکړې په توگه گڼل کېږي او د اظهارليک د وړاندې کولو پرمهال پر عايداتو د مالياتو پر وړاندې مجرا کېږي.

که چېرې د هوخست شرکت په ۱۳۸۸ مالي کال کې، د ۲۰۰۰۰۰ افغانیو په کچه خالص يا ننگه عواید ولري، په دې صورت کې د ورکړې وړ ماليه په ۱۳۸۸ کال کې د مالياتي اظهارليک د وړاندې کولو پرمهال په لاندې توگه ده:

نګه عوايد
پر عايداتو د مالياتو مکلفيت (له ۲۰۰۰۰۰ افغانیو څخه ۲۰٪ فیصده) ۲۰۰۰۰۰ افغانی
منفي ورکړل شوي مالیه (د شتمنی د خرڅلاو له درکه) ۲۰۰۰ افغانی
پر عايداتو د ورکړې وړ ماليات ۱۸۰۰۰

تبصره: ۳۰مه ماده د تشبثي فعالیتونو پر زېرمو نه پلي کېږي.

څلورم فصل

شرکتونه

له ۳۱ مادې نه تر ۳۵ پورې

تعريفونه

يو د پرشمه ماده:

1. شراکت: د دوو يا له دوو څخه د زياتواشخاصو يووالی (اتحاد) دی چې د اړوندې اساسنامې لمخې په گډه سرکار او سوداگري کوي او گټه او ضرر يې تقسيموي.
2. شريک: هغه شخص دی چې په شرکت کې سهم ولري.
3. د شراکت اساسنامه: د قواعدو مجموعه ده چې شريکانو هغه منلي او پر بنسټ يې شرکت اداره کوي.
4. تضامني شرکت: هغه شرکت دی چې له شريکانو څخه هر يو په انفرادي يا ټوليزه توگه د شرکت د ټولو پورونو او د يونو په ورکړه مکلف وي.
5. گډ تضامني شرکت: هغه شرکت دی چې يو يا څو شريکانو پکې د شرکت د پورونو او د يونو په نسبت د تضامني او غير محدود المسؤوليت لرونکي وي او پاتې شريکان، په شرکت کې د هغوی د سهم په اندازې پورې د محدود المسؤوليت لرونکي وي.
6. محدود المسؤوليت شرکت: هغه شرکت دی چې شريکان پکې منفرداً د شرکت د پورونو او د يونو په نسبت مسؤول نه وي او د هر شريک مسؤوليت په شرکت کې د هغه د سهم په اندازې پورې محدود وي.
7. سهامی شرکت: هغه شرکت دی چې پانگه يې ټاکلې او په اسهامو وېشل شوې وي او د هر شريک د مسؤوليت اندازه د هغه د سهم په اندازې پورې محدوده وي.

۱.۳۱ د سهامی شرکت ونډې د انتقال وړ دي او د نورو ونډوالوله خونې او اجازې نه پرته د شرکت خاوند کولی شي دغه ونډې وپلوري. محدود المسؤوليت شرکت توپير لري او په يوه محدود المسؤوليت شرکت کې د شريکانو ونډې (ونډه وال) د ليرې وړنه دي. دا چې يو ونډه وال (شريک) خپلې ونډې پلورلی شي او که نه او خپلې ونډې په کوم شخص پلوري، دا هر څه د شرکت لخوا تعينېږي. د يوه سهامی شرکت په شان يو محدود المسؤوليت شرکت هم د مالياتو تابع گرځي. د مالياتو قانون (۳۲) مادې او هغو طرز العملونو ته مراجعه وکړی. چې د دغې مادې پر اساس ددې لپاره چې محدود المسؤوليت شرکتونو تر ماليې لاندې راوستل شي صادر شوي دي.

۲.۳۱ د يوه شراکت د جوړولو په موخه دوه او يا له دوو څخه ډېراشخاص بايد د يوې توافقنامې پر اساس د سوداگريز فعاليت د پرمخ بيولو لپاره سره يوځای شي او لاسته راغلې گټه بايد د هر شخص د ونډې پر اساس ووېشل شي.

(الف) د يوه شراکت سهم لرونکي مکلف نه دي چې خپله توافقنامه په ليکلې توگه رسمي کړي. د شراکت "توافقنامه" د سهم لرونکو د کار په جريان کې منځته راتلاي شي.

بېلگه: اديب او وحيد په کابل کې ميوه پلوري. هغوی خپله توافقنامه هېڅکله په ليکلې توگه نه ده رسمي کړې. سره له دې چې اديب هره ورځ د ميوې کراچۍ آماده کوي او د نمايش لپاره پرې ميوه ترتيب کوي او له دغې ليارې

مختلفو پلورونکو ته خدمات وړاندې کوي. وحید د پلورونکو لپاره میوه برابروي ادیب ۲۰٪ او وحید ۴۰٪ گټه (له لگښت نه وروسته) له خپل شراکت څخه ترلاسه کوي. سره له دې چې ادیب او وحید لیکلې رسمي توافقنامه نه لري دواړه په یوه شراکت کې شریکان دي.

(ب) هغه جايداد چې د څوکسانو شریک ملکیت دې د شراکت د جوړولو لپاره کافي نه دې بلکه په شراکت کې باید شریکه گټه او تاوان وجود ولري.

بېلگه: ادیب او وحید وروڼه دي او هغوی ته د زابل په ولایت کې له خپل پلار څخه یوه ټوټه ځمکه په میراث پاتې ده. ادیب او وحید په گډه د ددغې شتمنۍ مالکین دي اما د نوموړو شتمنۍ یواځې بایره ځمکه ده. ادیب او وحید تصمیم نه لري چې له دغې ځمکې څخه استفاده وکړي ولې هغوی په نظر کې لري چې دغه ځمکه د یوې مودې لپاره وساتي او بیا یې وپلوري. کیدای شي چې هغوی نوموړې ځمکه په جلا او یا په یوځایي توگه وپلوري. له دغه حقیقت څخه داسې څرگند یږي چې ادیب او وحید په یوه شراکت کې شریکان نه دي.

۳.۳۱ د یوه تضامني شرکت انفرادي شریکان باید د ماليې وړ کال په پای کې د نوموړي شرکت د عوایدو یا تاوان په اړه پرته له دې چې عواید وپسول شوي دي او که نه راپور ورکړي. هر شریک باید دخپلې وپسول شوې ونډې عواید او تاوان وښيي.

۱ بېلگه: ادیب یو افغان مېشت شخص دې چې په یوه افغان سهامی شرکت کې ۱۵٪ ونډه لري. همدارنگه وحید هم یو افغان مېشت شخص دې او په یوه افغان سهامی شراکت کې ۸۵٪ ونډه لري. د هغوی شراکت د یوه کال په اوږدو کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کړې ده. ادیب او وحید د کال په اوږدو کې خپله گټه نه ده وپسولې. ادیب باید ۱۵۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه او وحید باید ۸۵۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه په خپلو مالیاتي اظهار لیکونو کې وښيي.

۲ بېلگه: ادیب یو افغان مېشت شخص دې چې په یوه افغان سهامی شرکت کې ۱۵٪ ونډه لري. همدارنگه وحید هم یو افغان مېشت شخص دې او په یوه افغان سهامی شرکت کې ۸۵٪ ونډه لري. د ادیب او وحید شراکت د یوه کال په اوږدو کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ تاوان کړی دې او هغوی خپل دغه تاوان د کال په اوږدو کې نه دې وپسولې. ادیب باید ۱۵۰۰۰۰۰ افغانۍ تاوان او وحید باید ۸۵۰۰۰۰۰ افغانۍ تاوان په خپلو اظهار لیکونو کې وښيي.

پر محدود المسؤليت او تضامني گډ شرکت باندې د تطبيق وړ حکمونه
دوه د پرشمه ماده:

- (۱) محدود المسؤليت شرکت، د سهامی شرکتونو په هکله د دې قانون د تطبيق وړ حکمونو تابع دی. د
دې قانون په منظور، د دغه ډول شرکت شریکان، سهم لرونکي او دگتې وېش ئې، د سهم گټه گڼل
کيږي.
- (۲) تضامني گډ شرکت، د تضامني شرکتونو په هکله د دې قانون د تطبيق وړ حکمونو تابع دی.

۱.۳۲ د یوه سهامی شرکت د سهم لرونکو په اړه پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون حکمونه د یوه محدود المسؤليت
شرکت پر سهم لرونکو باندې هم د تطبيق وړ دي. همدارنگه هغه حکمونه چې د سهامی شرکت لخوا
خپلو سهم لرونکو ته د ونډو د گټو د وېش په اړه تطبيقیږي، د محدود المسؤليت شرکت سهم لرونکو ته د گټې
پر وېش باندې هم د تطبيق وړ دي.

بېلگه: یو محدود المسؤليت شرکت د مالیې وړ په یوه کال کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کړې ده چې له جملې څخه
یې ۹۰۰۰۰۰ افغانۍ په نغده توگه سهم لرونکو ته توزیع شوي او ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ شرکت له ځان سره ساتي. د
شرکت پر خالصو عایداتو (۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ) باندې ۲۰٪ مالیه یعنی ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ ده او د ونډې له گټې
(۹۰۰۰۰۰۰ افغانۍ) څخه ۲۰٪ وضع شوي مالیه ۱۸۰۰۰۰۰ افغانۍ کیږي.

۲.۳۲ هغه شریکان چې په یوه تضامني گډ شرکت کې محدود مسؤليت لري د مالیاتو قانون د یوولسم فصل د
احکامو پر اساس د ثابتو مالیاتو په اړه هم محدود مکلفیت لري. ثابت مالیات د دغو شریکانو له ونډې، د
ونډو لرونکو له عوایدو (چې وېشل شوي وي او یا نه) او شتمنی او یا له هغو شریکانو څخه چې نامحدود
مکلفیت لري، تادیه کیږي.

بېلگه: له پلټنې او ارزونې نه وروسته ثابت شوه چې یو گډ تضامني شرکت د ۱۳۸۵ کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو اضافي
مالیاتو له درکه پورې دې نوموړې شرکت په ۱۳۸۵ لمریز کال کې نه کومه گټه ترلاسه کړې او نه یې د
ونډې کومه گټه وېشلې ده. هېڅ داسې کومه شتمنی هم وجود نه لري چې د دغو اضافي مالیاتو په بدل کې
تادیه کړل شي. په دغه حالت کې، هغه شریکان چې محدود مسؤليت لري د نوموړې مالیې د هېڅ کومې برخې
د تادیې لپاره تر پلټنې او ارزونې لاندې نه نیول کیږي، ولې هغه شریکان چې نامحدود مسؤليت لري د
دغو ټولو مالیاتو پر ورکړه باندې مکلف دي.

تبصره: که چېرې یو شرکت د مالیې د ورکړې لپاره شتمني ولري او یا که چېرې نوموړی شرکت په همدغه کال
شتمنی (عواید) کې ووېشي، د اضافي مالیاتو محاسبه د باقی پاتو شتمنیو او وېشل شوو شتمنیو له مخې
په همدغه کال کې صورت مومي. که چېرې مالیاتي مکلفیت په بشپړه توگه نه وي ادا شوی، باقی پاتې هغه
مالیات چې نه دي تادیه شوي د هغو شریکانو مکلفیت گڼل کیږي چې په شرکت کې نامحدود مسؤليت لري.

د تضامني شرکت ماليات

دري دېرشمه ماده:

تضامني شرکت د حکمي شخصیت په توګه پدې قانون کې درج پر عايداتو د مالياتو تابع ندی. شریکان د حقيقي اشخاصو په توګه په انفرادي ډول پر عايداتو باندې د مالياتو تابع دي. د تضامني شرکت عايدات د شریکانو د انفرادي عايداتو په صورت کې د هغو هریو مکلف دی د شرکت له عايداتو څخه خپل سهم په خپلود ماليې وړ عوايدو کې داخل کړي، پر عايداتو باندې د مالياتو تابع دي.

۱.۳۳ د لاندې شرایطو په لرلو سره د تضامني شرکت عوايد پر عايداتو باندې له مالياتو څخه معاف دي:

- أ. له سوداګریزو فعالیتونو څخه لاسته راغلي عوايد يې د ثابتو مالياتو تابع دي.
- ب. د مالياتو قانون د يوولسم فصل پر اساس پر عايداتو باندې د مالياتو پیر ځای د ثابتو مالياتو د موجودیت په صورت کې.

د تضامني شرکت دغه عوايد پرته له دې چې آیا ونډه لرونکوته وېشل شوي دي او که نه، له مالياتو څخه معاف دي.

تبصره: يو سوداګریز شرکت پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د يوولسم فصل د حکمونو پر اساس د مالياتو تابع ګرځي او د دغه شرکت مالکیت چې ثابته مالیه ورکوي د تضامني شرکت په اختیار کې دي او فعالیتونه يې هم پرمخ وړي. د نوموړي شراکت د سوداګریزو فعالیتونو له درکه لاسته راغلي ګټه په ځینو کلنو کې ونډه لرونکوته وېشل کېږي او په ځینو کلنو کې نه وېشل کېږي. د شراکت لاسته راغلي عوايد له مالياتو څخه معاف دي.

۲.۳۳ يو افغان مېشت ونډه لرونکی له ماليې څخه پرته په شرکت کې دخپلې ونډې په اندازه د ونډو ګټه په پیسو سره ترلاسه کولای شي.

۱ بېلګه: عزیز او وحید په یوه افغان شرکت کې په مساوي توګه ونډه لري. هریو عزیز او وحید د شرکت د جوړیدو په مهال ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ په شراکت پانګه اچولې ده. نوموړی شرکت د کال په اوږدو کې ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ ګټه کوي. د کال په پای کې د ونډو د ګټو دوپس له څیړنې څخه وړاندې د عزیز او وحید ونډې له ۵۰۰۰۰۰ افغانیو څخه ۲۰۰۰۰۰ افغانیو ته لوړېږي. د کال په اوږدو کې هر شریک ته ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ وېشل کېږي. عزیز او وحید باید د شرکت د ګټې له درکه لاسته راغلي ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د توزیع وړ ونډې په توګه وګڼي. همدارنګه عزیز او وحید نه شي کولای چې د کال په اوږدو کې هغوی ته ورکړل شوي ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ د ونډې د ګټې په توګه وګڼي. له وېش نه وروسته په شرکت کې د عزیز او وحید ونډې ۵۵۰۰۰۰ افغانیو ته راټیټېږي.

۲ بېلگه: عزیز او وحید په یوه افغان شرکت کې په مساوي توگه ونډه لري. هر یو عزیز او وحید د شرکت د جوړیدو په مهال په شراکت کې ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ پانگه اچولې ده. د کال په اوږدو کې نوموړی شرکت ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کوي. عزیز او وحید باید په جلا توگه ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ د شراکت د وېش وړگټې په توگه وېشي. د کال په پای کې د عزیز او وحید سهمونه له ۵۰۰۰۰۰ افغانیو څخه ۲۰۰۰۰۰ افغانیو ته لوړیږي. د فعالیت په دویم کال کې نوموړی شرکت نه گټه کړې او نه یې تاوان مگر هر ونډه لرونکې ته یې ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ ورکړي دي. له وېش نه وروسته په شرکت کې د عزیز او وحید ونډې ۵۴۰۰۰۰ افغانیو ته راټیټیږي.

۳.۳۳ که چیرې یو ونډه لرونکی په شرکت کې د خپلې ونډې په پرتله زیاتې پیسې ترلاسه کړي، نوموړی باید دغه اضافي مبلغ په شرکت کې د خپلې ونډې څخه د لاسته راغلي گټې په توگه وگڼي.

بېلگه: عزیز او وحید په یوه افغان شرکت کې په مساوي توگه ونډه لري. د هر یوه ونډه ۲۰۰۰۰۰ افغانیو ته رسیږي. د چټک استهلاک د مجرایي پراساس او له مالیه وړعوایدو څخه پرته، نوموړی شرکت د پام وړ نغدې مبلغ ترلاسه کوي. نوموړی شرکت د خپل فعالیت په لومړي کال کې عزیز او وحید ته په جلا توگه ۲۱۰۰۰۰۰ افغانۍ ورکوي. دواړه عزیز او وحید باید ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ د گټې په توگه وگڼي (۲۱۰۰۰۰۰ افغانۍ - ۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ).

د ننگه (خالصو) عوايدو ټاکل

څلور دېرشمه ماده:

تضامني شرکت مکلف دی هر کال ټول ترلاسه شوي مبالغ، اړوند لگښتونه او ورکړې (تادیات) رپوټ ورکړي او خپل خالص عوايد په انفرادي توگه وټاکي. شرکت مکلف دی په جلا ډول د هر شریک سهم په لاندې مواردو کې رپوټ ورکړي:

1. خالصه گټه یا خالص ضرر،
2. د مالونو او منقول او غیر منقول ملکیت د پلورنې یا تبادلې له درکه گټه یا ضرر، او
3. معاش، تکت پولي، د سهم گټه، پیشکي او هغوته ورته

۱.۳۴ ټول شرکتونه (تضامني او گډ) دغه موضوع چې آیا نوموړي شرکتونه په هغو فعالیتونو کې بوخت دي او که نه چې پر عايداتو باندې د مالیاتو په عوض د ثابتو مالیاتو تابع گرځي باید په خپل کلني راپور شامله کړي. هر ونډه لرونکی باید د نوموړي شرکت لخوا د ترتیب شوي راپور یوه کاپي د مالیاتو هغه دفتر ته تسلیم کړي چرته چې نوموړی ونډه لرونکی د خپل مالیاتي اظهار لیک په وړاندې کولو باندې مکلف دي.

۲.۳۴ هغه انفرادي شخص چې په داسې اقتصادي فعالیتونو کې بوخت دي چې په دوه او یا له دوو څخه په ډېرو هغو ځایونو کې د ثابتو مالیاتو تابع دي چې د مختلفو مالیاتي دفترونو لخوا تر مالیاتو لاندې راځي، نو نوموړی انفرادي شخص باید د هر هغه ځای مالیه د هماغه ځای په مالیاتي دفتر کې تادیه کړي چرته چې د هغه شرکت موقعیت لري. که چیرې دغه شخص د مالیاتي اظهار لیک پر بشپړولو مکلف وي، نو هغه باید لومړی مالیاتي اظهار لیک بشپړ او بیا یې خپل هغه مالیاتي دفتر ته تسلیم کړي چې دده استوگنځي ته نږدي دي او یا یې باید هغه مالیاتي دفتر ته تسلیم کړي چې دده ورڅخه د سوداګرۍ جواز ترلاسه کړی دي. دغه

مقررده د هغه شخص په اړه هم د تطبیق وړ ده چې په یوه شرکت کې ونډه لري او د مالیاتي اظهار لیک پرېشپړولو او وړاندې کولو باندې مکلف دي.

۳.۳۴ سره له دې چې یو شرکت په مالي کال کې د مالیې وړ عواید نه لري، نوموړی شرکت باید خپل کلنی راپور وړاندې کړي. د مالیې کال په پای کې د شرکت هر ونډه لرونکی پرته له دې چې د ونډې گټه وپېشل شوې ده او که نه په شرکت کې دخپلې ونډې دگټې په اړه د راپور په وړاندې کولو باندې مکلف دي.

د ترلاسه شوو مبالغو وېشنه

پنځه دېرشمه ماده:

د تضامني شرکت ترلاسه شوي مبالغ، لگښتونه او خالصه گټه داسې گڼل کېږي چې په اړونده اساسنامه کې د درج شرايطو لمخې، د شريکانو په واسطه تقسيم شوي وي.

۱.۳۵ که چيرې د شراکت توافقنامه شفاهي (يا مبهمه) وي او شريکان هم د عوايدو پر وېش باندې موافقه ونه لري، نو په دغه صورت کې به د مالیې وزارت شتمنی، مکلفیتونه او نا توزیع شوي عواید په مساویانه ډول ووېشي مگر دا چې حقایق او حالات نوموړې موضوع په بل ډول وښيي. هغه عوامل چې د مالیې وزارت د هغو شمولیت په نظر کې لري، اما تر هغو پورې محدود نه دي، په لاندې ډول دي:

أ. د شريکانو د شتمنيو ورځنی ارزښت،

ب. هغه تگلاره چې په تېرو کلونو کې يې له مخې گټه او تاوان وپېشل شوی دي، او

ج. هغه روش چې له مخې يې د شريکانو ترمنځ د ونډې گټه وپېشل شوې ده.

بېلگه: جمال او د هغه ورور وحید موافقه کوي چې کابل ښار کې د گلدانيو او لاسي صنايعو د پلور فعالیت پیل کړي. جمال اجازه ورکوي چې دغه سوداگریز فعالیت دده په دوکان کې چې په نوي ښار کې موقعیت لري پرمخ یوړل شي او وحید هغه مختلف گلدانونه چې د پلورنځي لپاره يې جوړ کړي دي لېږدوي دغه دوکان ته لېږدوي. نوموړو ورونو خپل دغه توافق دیوسند په ډول نه دي لیکلي. پلورنځی د ۴۰۰۰۰۰۰ افغانۍ او د وحید گلدانونه د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ارزښت لري. د لومړي کال په پای کې د پلورنځي سوداگریز فعالیت بريالی وو. نوموړي ورونو ترمنځ په دې اړه چې کوم فعالیت له چا پورې اړه لري او هر شریک د کوم مقدار عوایدو مستحق دي مخالفت پیدا شو. په دغه شان یو حالت کې د مالیې وزارت (د بیلگې په توگه) د دواړو ورونو شراکت ترخپونې لاندې نیسي او په پای کې پرېکړه کوي چې په نوموړي شرکت کې جمال ۸۰٪ او وحید ۲۰٪ ونډه لري او له دغې لارې د هغوي ترمنځ را ولاړ شوی مخالفت له منځه وړي.

پنجم فصل

د محاسبې قواعد

له ۳۲ مادې څخه تر ۴۱ پورې

د سندونو ترتیبول او ساتنه

شپږ د برشمه ماده:

د ماليې وړ عوایدو لرونکي (حقیقي او حکمي) اشخاص مکلف دي د خپلو منقولو او غیرمنقولو مالونو او عوایدو ټول سندونه او دفترونه او د معاملو صورت حساب په اړوند مالي کال کې ترتیب او وساتي، دغو بنسټي په صورت کې یې د ماليې وزارت د اړوندو مؤظفینو په واک کې ورکړي.

۱. ۳۶ ټول سهامی، محدودالمسؤولیت او تضامنی شرکتونه پرته له دې چې د ماليې وړ عواید لري او که نه د خپلو اسنادو پر ساتلو باندې مکلف دي.

۲. ۳۲ هغه انفرادي اشخاص چې د ماليې وړ عواید نه لري، پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د هېڅ یوه حکم پر اساس هغوی د خپلو اسنادو پر ساتلو باندې مکلف نه دي. دغه اشخاص عبارت دي له:

أ. الف. هغه انفرادي اشخاص چې یواځې هغه عواید یې پر عایداتو باندې د مالیاتو پر ځای د ثابتو مالیاتو تابع دي چې له سوداگریزو فعالیتونو څخه یې ترلاسه کړي دي،

تبصره: هغه کوچني دوکانونه چې پر عایداتو د مالیاتو قانون د یوولسم فصل د حکم پر اساس مالیه ورکوي.

ب. هغه انفرادي اشخاص چې یواځې له کرهڼیزو فعالیتو څخه عواید لاسته راوړي،

ج. هغه انفرادي اشخاص چې عواید یې له خپل شخصي معافیت یعنی د میاشتې له ۵۰۰۰ افغانیو (په کال کې ۲۰۰۰۰) څخه لږ وي، او

د. هغه انفرادي اشخاص چې له مالیو څخه معاف سرچینو نه عواید لاسته راوړي، یا هغه انفرادي اشخاص چې له ماليې نه د معاف عوایدو پرته په میاشت کې نور داسې عواید ترلاسه کوي چې له ۱۲۵۰۰ افغانیو څخه لږ وي.

یو انفرادي شخص د خپلو شخصي ځمکو نه د غنمو له پلور څخه ۱۲۰۰۰ افغانی او د انګورو له پلور څخه ۲۵۰۰۰ افغانی ترلاسه کوي. نوموړی همدارنگه د میوې له هغه پلورنځي څخه چې پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د یوولسم فصل پر اساس د مالیاتو تابع دي عواید لاسته راوړي. د نوموړي شخص د عوایدو درېیمه سرچینه د هغه میاشتنی ۱۰۰۰ افغانی معاش دي.

لکه څنګه چې د نوموړي شخص د مالیاتو وړ یواځني عواید د هغه معاش دي. د نوموړي کلني معاش ۱۲۰۰۰ افغانی کیږي چې له شخصي معافیت څخه لږ دي. په دغه صورت کې نوموړی شخص د دغه قانون لمنځې د اسنادو پر ساتلو باندې مکلف نه دي.

۳. ۳۲ سره له دې چې یو انفرادي شخص له خپل عادي کار او فعالیت څخه د ماليې وړ عواید نه ترلاسه کوي نوموړی شخص د نورو هغو معاملو د اسنادو او دفاترو پر ساتلو باندې مکلف دي چې کیدای شي له درکه یې د ماليې وړ ګټه ترلاسه شي.

بېلگه: یو دوکاندار د مالیاتو قانون د یوولسم فصل د احکامو لمخې هر کال ثابتته مالیه ورکوي او د هغو سهمونوله درکه چې د هغه په اختیار کې دي د ونډې ډېره گټه ترلاسه کوي. د نوموړي شخص د ونډې گټه پرعایداتو باندې د مالیاتو تابع گرځي. سره له دې چې نوموړي انفرادي شخص د خپل دوکان د فعالیتونو له درکه د اسنادو پر ساتلو باندې مکلف نه دي مگر د هغو ونډو د گټو له درکه چې نوموړي یې ترلاسه کوي د اسنادو پر ساتلو باندې مکلف دي.

۴.۳۲ اسناد او دفاتر باید وساتل شي مگر تسلیمول یې ضروري نه دي. ولې هغه شخص او یا نهاد باید دغه اسناد او دفاتر برابر کړي چې د اسنادو او دفاترو پر ساتلو باندې مکلف دي ځکه که چیرې د مالیې وزارت د دغو اسنادو په اړه کومه پلټنه، څیړنه کوي او یایې د یوې کاپي غوښتنه وکړي، نو نوموړي اسناد باید موجود وي.

بېلگه: له هغه شرکت څخه چې د خپلو خالصو عوایدو له درکه د مالیاتو تابع دي و غوښتل شو چې خپل کاري اسناد مالیې وزارت ته واستوي. کېدای شي نوموړي شرکت مالیې وزارت د خپلو اصلي اسنادو له تسلیمولو څخه ډډه وکړي، مگر خپل ټول اسناد او دفاتر باید د شرکت په دفتر کې هغه وخت له ځان سره ولري چې د مالیې وزارت مفتشین پلټنه، تفتیش، تکثیر او نور کارونه تر سره کوي او شرکت څخه لیدنه کوي.

۵.۳۲ هغه دفاتر او اسناد چې یوه مالي کال پورې اړه لري باید د نوموړي کال له پای نه وروسته د ۵ کالو لپاره وساتل شي.

د محاسبې وروستی طریقه
اووه دېرشمه ماده:
سهامي او محدود المسؤولیت شرکتونه مکلف دي خپل عواید د محاسبې د وروستی طریقي په کارولو سره محاسبه کړي کوم چې د ورکړې وړ عواید او لگښتونه تشبیتوي.

۱.۳۷ "د محاسبې وروستی طریقه" د دوه گوني اندراج هغه محاسبوي سیستم دي چې په یوه موده کې عواید په جلا توگه او په مشخص وخت او نېټه کې مالي وضعیت په صراحت سره ښيي.

۲.۳۷ سهامي او محدود المسؤولیت شرکتونه باید د منل شوو محاسبوي اساساتو لمخې د محاسبې له وروستی طریقي څخه استفاده وکړي. دیوې ښې او با کفایته ادارې لپاره د محاسبې یوه رښتني او دقیقه لیکل شوې طریقه ضرور ده.

بېلگه: یو سهامي شرکت له ۸٪ ټکټانې سره ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ پور ورکوي. د پور اصلي پیسې او ټکټانه د پور له ورکړې نه یو کال وروسته ترلاسه کیږي. مخکې له دې چې پور وپورې پوراو ټکټانه بیرته تادیه کړي مالي کال پای ته رسیږي. د محاسبې د وروستی طریقي پر اساس د هجري لمريز کال په پای کې ترلاسه شوي ټکټانه د هماغه کال په بشپړه عوایدو کې ښودل کیږي. که چېرې د ۱۳۸۵ لمريز کال د غوايي (ثور) په پای کې پور روړي ته پور ورکړل شوی وي، د ۱۳۸۵ لمريز کال د غوايي میاشتي د پای نه د کب میاشتي تر پایه پورې د

ټکټانې له درکه لاسته راغلی عايد (د ۱۳۸۵ لمريز کال د لسو مياشتو عوايد دي) سره له دې چې په ۱۳۸۵ لمريز کال کې نه دي ترلاسه شوي د همدغه کال په عوايدو کې شاملېږي. د ټکټانې له کبله لاسته راغلی عايد په لاندې ډول محاسبه کېږي:

أ. لکه څرنگه چې په هر کال کې د ټکټانې نورم اته فيصده دې، د يوه کال گټه د ۱۳۸۵ لمريز کال د غوايي له پای نه د ۱۳۸۲ لمريز کال د غوايي تر پایه پورې له ۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو سره مساوي دې چې په اته فيصده ټکټانه کې ضربېږي، يعنې: $۱۰۰۰۰۰۰ \times ۱۰۰\% = ۱۰۰۰۰۰۰$ افغانی.

ب. دا چې په ۱۳۸۵ لمريز کال له ۱۲ مياشتو نه يواځې د ۱۰ مياشتو ټکټانه بنودل شوې ده، د ۱۳۸۵ لمريز کال لپاره د ۱۰ مياشتو ټکټانه په نظر کې نيول کېږي چې مساوي ده له: $۸۰۰۰۰ \times ۱۲\% = ۹۶۰۰۰$ افغانی.

۳.۳۷ يو ماليه ورکونکی هغه وخت خپل عوايد بنودلی شي چې د عوايدو د لاسته راوړلو لپاره داسې اجرات وکړي چې د دغو عوايدو لاسته راوړلو حق ثابت کړي او نوموړی مبلغ په پوره دقت سره وټاکل شي.

أ. په عام ډول د اجناسو او خدماتو لپاره د امانت په توگه له وړاندې څخه ورکړه (پيش پرداخت) تر هغه وخته چې جنس وپلورل شي او خدمات عرضه کړل شي په عوايدو کې نه شاملېږي. امانتي پيسې هغه مبلغ ته ويل کېږي چې له وړاندې څخه تاديه شوې وي، ولې که چيرې د امانت لاسته راوړونکی د ضروري اجناسو په برابرولو او د خدماتو عرضه کولو کې پاتې راشي، نو امانتي پيسې بيرته ورکول کېږي.

بېلگه: يو افغان سهامی شرکت په مزار شريف کې مختلفو شرکتونو او دکورونو خاوندانو ته د رنګمالي خدمات عرضه کوي. نوموړی افغان سهامی شرکت د يو ستر تعمير د رنګولو لپاره معمولاً ۲۰۰۰۰۰ افغانی د امانت (پيس پرداخت) په توگه ترلاسه کوي. نوموړی شرکت توقع لري چې د شپږو مياشتو په دوران کې وروسته له دې چې د تعمير رنګمالي پای ته ورسېږي ۱۰۰۰۰۰۰ افغانی لاسته راوړي. نوموړی شرکت د رنګمالي له سرته رسولونه وروسته بايد دغه عوايد د گټې په توگه ونه گڼي.

ب. که چيرې يو ماليه ورکونکی له يوه کال نه د ډېر وخت لپاره خدمات عرضه کړي، نو نوموړی ماليه ورکونکی مکلف دې چې د هغو عوايدو د تشخيص لپاره چې د پروژې سره تړاو لري اود هر کال په پای کې تعينېږي د فيصدي د اکمال له ميتود څخه استفاده وکړي. د فيصدي د اکمال د طريقې له مخې نوموړی ماليه ورکونکی هغه ټول لگښتونه چې د قرارداد په دوران کې يې په مصرف ورسوي په سمه توگه تخمينوي. ماليه ورکونکی د لگښت هغه مقدار چې د مالي کال په اوږدو کې يې په مصرف رسولي دي ټاکي. نوموړی ماليه ورکونکی د مالي کال په اوږدو کې د لگښت هغه مقدار چې ده په مصرف کړی دې د پروژې پر ټولو تخميني لگښتونو باندې تقسيموي. د تقسيم حاصل له پروژې څخه پر متوقعه لاسته راتلونکو عوايدو کې ضربېږي.

۱ بېلگه: يو افغان سهامی شرکت په هرات کې د يوه تعمير ودانولو قرارداد لاسليک کوي. د نوموړی تعمير ودانول په درې کالو کې سرته رسېږي. نوموړی افغان سهامی شرکت د دغه تعمير ودانولو لپاره د ۳۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو لگښت تخمينوي. په قرارداد کې څرگنده ده چې د تعمير د ودانولو پيسې د قرار داد په ټاکلي وخت کې د

نوبتي قسط په توگه ورکول کيږي. کيدای شي هغه مبلغ چې د قرارداد په موده کې افغان سهامی شرکت تادیه کيږي ۴۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو ته ورسېږي. داچې نوموړی شرکت باید د قرارداد له مخې ساختماني کارونه له یوه کال څخه په ډېره موده کې ترسره کړي، دغه شرکت باید د قرارداد په لمخې د خپلو عوایدو د لوړولپاره د فیصدی د اکمال له میتود څخه استفاده وکړي.

که چېرې افغان سهامی شرکت په لومړي کال کې ۲۰۰۰۰۰۰۰ افغانی- مصرف کړي وي، نو نوموړی شرکت باید ۵/۱ (۲۰۰۰۰۰۰/۳۰۰۰۰۰۰) عواید چې قرارداد پورې اړه لري او یا ۸۰۰۰۰۰۰۰ افغانی- د ترلاسه کیدونکو عوایدو په توگه وگڼي. په دې توگه، ترلاسه شوي گټه په لومړي کال کې د ۲۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو معادل (۲۰۰۰۰۰۰۰-۸۰۰۰۰۰۰) کيږي.

۲ بېلگه: د دغې بیلگې حقایق د لومړۍ بیلگې سره ورته دي مگر په دې توپیر سره چې افغان شرکت خپلو لگښتونو ته بیا کتنه کوي. اوس دا ورته جوته کيږي چې د پروژې د بشپړتیا مجموعي لگښت ۳۵۰۰۰۰۰۰۰ افغانی- کيږي. په بل کال کې یاد شرکت د ۵۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو لگښت پر غاړه اخلي. یاد شرکت د ۱/۷ (۳۵۰۰۰۰۰۰/۵۰۰۰۰۰۰) عوایدو معادل یا لږ تر لږه ۵۷۱۴۰۰۰۰ افغانی- لاسته راوړي. نو په دې توگه، په دویم کال کې لاسته راغلي گټه د ۵۷۱۴۰۰۰۰ افغانیو معادل کيږي.

تبصره: کوچني قراردادونه مکلف نه دي چې د فیصدی د اکمال له طریقې څخه استفاده وکړي. یو کوچنی قرارداد هغه قرارداد ته ویل کيږي چې لمخې یې له ۱۵۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو څخه لږ مقدار پیسې ترلاسه کيږي.

۴.۳۷ هغه مالیه ورکونکی چې د محاسبې له وروستۍ طریقې څخه استفاده کوي د لگښت هر قلم په هغه صورت کې بنودلی شي چې (۱)، دنوموړي مکلفیت ثابت شي او (۲)، ټول هغه اجراءات ترسره شوي وي چې له مخې یې د مکلفیت مقدار او ډول ټاکل کيږي.

أ. مکلفیت هغه وخت ثابتيږي چې اجراء یې یقیني کړل شي.

۱ بېلگه: یو افغان سهامی شرکت په هرات کې د کمپیوټرو یو پلورنځی پرمخ وړي. نوموړی شرکت د ۱۳۸۲ لمریز کال په اوږدو کې لس پایې کمپیوټر په هغه شرکت باندې په ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانی- پلوري چې په هرات کې فعالیت کوي. نوموړی پیروونکی د ۱۳۸۲ کال د کب په وروستۍ ورځ افغان سهامی شرکت ته خبرورکوي چې یوه پایه کمپیوټر یې کومه ستونزه لري او ۲۰۰۰۰۰۰ افغانیو د بیرته ورکړې غوښتنه کوي. افغان سهامی شرکت له دغه مکلفیت څخه انکار کوي. افغان سهامی شرکت نه شي کولای چې د ۱۳۸۲ کال په مالیاتي اظهارلیک کې ۲۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو لپاره د مجرایي غوښتنه وکړي ځکه د ۲۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو په اړه مکلفیت نه دي ثابت شوی.

۲ بېلگه: د دغې بیلگې پیل د لومړۍ بیلگې سره ورته دي مگر په دې استثنی سره چې افغان سهامی شرکت او پیروونکی د ۱۳۸۷ کال دغوايې په لسمه ورځ موافقه کوي چې پیروونکی د ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو د بیرته اخستنې مستحق دي. سره له دې چې موافقه له دې نه دمخه چې افغان سهامی شرکت د ۱۳۸۲ کال لپاره خپله مالیاتي اظهارلیک بشپړ کړي صورت موندلی دي نوموړی شرکت نه شي کولای چې دغه لگښت وضع کړي ځکه د ۱۳۸۲ مالي کال په اوږدو کې مکلفیت نه دي ثابت شوی.

ب. ټول هغه اجرات چې د مکلفیت د ډول او د مقدار پیژندلو لپاره لازم دي هغه وخت ترسره کېږي چې ټول اجرات د ارایه شوي مکلفیت د معلومولو لپاره ترسره شوي وي.

۱ بېلگه: یو افغان سهامی شرکت په هرات کې د یو دوکان له لپارې سوداگریز فعالیت پرمخ وړي. د دوکان د کړکيو د وینځلو لپاره نوموړی شرکت په میاشت کې یو ځل یو افغان مېشت شخص استخدا موي نوموړی شرکت دغه افغان مېشت شخص د ۱۳۸۲ کال د کب میاشتې په نیمايي کې په دنده گماري. د لومړي ځل لپاره د کړکيو وینځل د ۱۳۸۷ کال د وري تر لسمې ورځې پورې صورت نه مومي. نو نوموړی شرکت د ۱۳۸۲ کال د لومړي ځل وینځلو لگښت نه شي کولای وضع کړي حتی که شرکت نوموړي مېشت شخص ته له وړاندې نه یوڅه پیسې هم ورکړې وي ځکه ټول هغه اجرات چې د مکلفیت د رامنځته کیدو (د کړکيو وینځل) سبب گرځي تر راتلونکي کال پورې صورت نه مومي. تر څو چې کړکيو گانې وینځل شوې نه وي، د نوموړي شرکت مکلفیت نه پیل کېږي.

۲ بېلگه: یو افغان شرکت په کابل کې په سوداگریز فعالیت بوخت دی. یاد شرکت کوچني او باروړونکي موټرپلوري افغان شرکت د نمایش په ځای (نمایشگاه) کې د اېرکنډیشن د نصبولو لپاره یو افغان مېشت شخص په کار گوماري. نوموړی شرکت او افغان مېشت شخص موافقه کوي چې اېرکنډیشن باید د ۱۳۸۵ کال د کب تر پایه نصب کړل شي. هغوی همدارنگه موافقه کوي چې د اېرکنډیشن د نصبولو نه وروسته شرکت نوموړي شخص ته د دستگاه له تکمیله وروسته تر ۴۵ ورځو پورې پیسې نه ورکوي. له غوښتنې سره سم نوموړی مېشت شخص اېرکنډیشنونه نصبوي ولي خپله دنده د ۱۳۸۵ کال د کب تر وروستۍ ورځې پورې نه شي بشپړولی. سره له دې چې افغان شرکت د اېرکنډیشن د نصبونکي پیسې تر ۱۳۸۲ کاله پورې نه ورکوي مگر نوموړی شرکت د هغو لگښتونو د وضع کولو مستحق دي چې د اېرکنډیشن په نصبولو پورې اړه لري ځکه د شرکت مکلفیت " ثابت " او " ټول اجرات " د ۱۳۸۵ کال تر پایه پورې ترسره شوي دي.

د محاسبې نقدي طریقه

اته د پرشمه ماده:

مالیه ورکوونکی مکلف دی خپل د مالي وړعوايد د محاسبې د نقدي طریقي لمخې، هغه وخت چې د عوايدو او لگښتونو ورکړه صورت مومي، تثبیت کړي. مالیه ورکوونکی کولای شي د ماليې وزارت په موافقه د خپلو عوايدو د تثبیت لپاره وروستۍ طریقه هم وټاکي.

سهامي او محدودالمسؤولیت شرکتونه لدې امر څخه مستثني دي، د استهلاكاتو وضع پر عايداتو باندې د مالیاتو د تعلیماتنامې لمخې صورت مومي.

۱.۳۸ د محاسبې د نقدي طریقي پراساس د مجرایي وړ ټول لگښتونه او تادیه شوي مبالغ د مالي کال په اوږدو کې له ټولولاسته راغلو نقدي مبالغو (اویا د هغه معادل) څخه منفي کېږي او د (۱) د کال له پیل نه د کال تر پایه پورې په موجوده اجناسو کې د بدلون او (۲) د کال په اوږدو کې د وضع شوي استهلاك په گډون عوايد محاسبه کېږي.

۱ بېلگه: که چیرې یو سوداگر د محاسبې د نغدي طریقي پر اساس خپل اسناد و ساتي، د نوموړي سوداگر د شرکت د خالصو نغدي عوایدو د لاسته راوړلو په موخه باید لاندې اقدامات ترسره شي:

- أ. ټول نغدي عواید باید د هغوي د لاسته راوړلو په وخت کې په اسنادو کې ثبت کېږي او د ماليې وړ کال څرخلاو سره جمع کېږي: ۱۵۷۲۰۰۰ افغانۍ،
- ب. د کال په پیل کې باید د شتمني ارزښت (موجودي) ثبت کړل شوي وي: ۱۱۰۰۰ افغانۍ،
- ج. د بیا پلور لپاره پېرودل شوي شتمني د باید د هغې د تادیه په وخت کې ثبت او د ماليې وړ کال لپاره جمع کېږي: ۴۶۰۰۰۰ افغانۍ،
- د. د (ب) او (ج) برخو پورتنی مبالغ سره جمع کېږي: ۷۴۱۰۰۰، او
- ه. د کال په پای کې د شتمني د ارزښت موجودي (د کال د پای موجودي) ۸۷۰۰۰ افغانۍ تعیین ټاکل شوي ده ترڅو د کال په اوږدو کې د برنېت (یا کمښت) معلوم شي (لکه څنګه چې پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون ۴۰ ماده حکم کوي).

تبصره: د کال وروستی موجودي (شتمني) د راتلونکي کال د پیل موجودي ده.

- و. د (د) برخه له پورتنی بشپړلاسته راغلي مبلغ څخه د (ه) برخې پورتنی لاسته راغلی مبلغ منفي کېږي ترڅو د هغواجناسو ارزښت ترلاسه کړل شي چې د کال په اوږدو کې پلورل شوي دي: ۳۸۴۰۰۰ افغانۍ،
- ز. د (و) برخې لاسته راغلی مبلغ د (الف) برخې له مبلغ څخه منفي کېږي ترڅو د ناخالصې نغدي ګټې مجموعه ترلاسه شي: ۱۱۸۸۰۰۰ افغانۍ،
- ح. د سوداګریز فعالیت له کبله ټول نغدي لګښتونه د هغود ورکړې په وخت کې ثبتېږي او د کال لپاره جمع کېږي: ۲۶۰۰۰۰ افغانۍ،
- ط. د تجهیزاتو، وسایلو، ودانیو او نورو هغو توکو د استهلاک مجموعې لګښت چې په سوداګریز فعالیت کې ورڅخه استفاده کېږي باید (سره له دې چې نغدي لګښت نه دي) محاسبه کړل شي (مګریواځې په هماغه اندازه چې د کال په اوږدو کې مجاز دي): ۱۸۰۰۰ افغانۍ،
- ي. د (ح) او (ط) د برخو لاسته راغلي مبالغ سره جمع کېږي: ۲۷۸۰۰۰ افغانۍ، او
- ک. د (ی) برخې لاسته راغلی مبلغ ۲۷۸۰۰۰ افغانۍ له مجموعي ناخالصې ګټې څخه (هغه مبلغ چې په (ز) برخه کې ترلاسه شوی دي) منفي کېږي ترڅو خالص نغدي عواید ترلاسه کړل شي: ۱۱۲۰۲۰۰ افغانۍ.

لاندې جدول د پورتنیو بیلګو لنډیز دی:

أ. له پلور څخه لاسته راغلي مجموعي عواید	۱۵۷۲۰۰۰ افغانۍ
ب. لومړنۍ شتمني (ابتدایي موجودي)	۱۱۰۰۰ افغانۍ
ج. د پیریدني لپاره تادیه شوې پیسې	۴۶۰۰۰ افغانۍ
د. د (ب) او (ج) برخو د جمعې حاصل	۴۷۱۰۰۰ افغانۍ
ه. د کال د پای موجودي	۸۷۰۰۰ افغانۍ
و. د کال په اوږدو کې د پلورل شوو اجناسو لګښتونه (د-ه)	۳۸۴۰۰۰ افغانۍ
ز. ناخالصه نغدي ګټه (الف-و)	۱۱۸۸۰۰۰ افغانۍ

ح. د سوداگریزو فعالیتونو نغدې مجموعې لگښتونه	۲۲۰۰۰ افغانۍ
ط. استهلاک (غیر نغدې لگښت)	۱۸۰۰ افغانۍ
ي. د (ح او ط) برخو د جمع حاصل (ح+ط)	۲۷۸۰۰ افغانۍ
ک. خالص نغدې عواید (ز-ی)	۱۱۲۰۲۰۰ افغانۍ

۲.۳۸ د یوه مالیه ورکونکي لپاره د محاسبې له وروستۍ طریقې څخه استفاده د اهمیت وړ ده. هر هغه شخص ته چې غواړي له نوموړې طریقې څخه استفاده وکړي او یا ورڅخه استفاده کولای شي باید اجازه ورکړل شي چې خپل عواید د نوموړې طریقې پر اساس محاسبه کړي.

۳.۳۸ که چېرې عواید له هغه سوداگریز فعالیت څخه ترلاسه شي چې د اجناسو، تولیداتو، موادو او نورو موجودې ته اړتیا ونه لري او له هغو وسایلو، تجهیزاتو، ودانیو او نورو څخه چې خاوند یې انفرادي شخص دې استفاده ونه شي، د محاسبې د نغدې طریقې له مخې خالص عواید له هغو نغدې پیسو څخه عبارت دي چې د سوداگریز فعالیت په پایله کې ترلاسه شوي وي او له هغو نغدې پیسو څخه منفي کیږي چې د سوداگریز لگښت لپاره تادیه شوي دي.

بېلگه: یو کمپن کار پر مالکینو باندې حقیقي شتمنۍ پلوري او خپل کمپن د نوموړو شتمنیو د ترلاسه شوي قیمت له مخې لاسته راوړي. نوموړی کمپن کار کاري لگښت لري لکه په ورځپاڼو کې دا اعلانونو نشرول، د مالکینو او بیروونکو سره د اړیکو د ټینګولو لپاره د ټکسي کرایه، د موادو د چاپ لگښت، د دفتر کرایه، د ټیلیفون او برېښنا لگښت، د دفتر د مستخدم معاش او داسې نو ورته لگښتونه که چېرې د مالي کال په اوږدو کې ټول لاسته راغلي کمپن ۳۰۰۰۰۰ افغانیو ته او ټول تادیه شوی لگښت ۲۵۰۰۰ افغانیو ته ورسېږي، د نوموړي شخص نغد عواید ۲۷۵۰۰۰ افغانۍ دي او د محاسبې د نغدې طریقې پر اساس دغه مبلغ د نوموړي شخص له خالصو عوایدو څخه ګڼل کیږي. سره له دې چې د ۳۰۰۰۰۰ افغانیو یوه برخه د تیر کال په اوږدو کې لاسته راغلي ده، نو د محاسبې د نغدې طریقې پر اساس چې کله عواید ترلاسه شي راپور یې باید ورکړل شي.

۴.۳۸ یو مالیه ورکونکی له مالیه وزارت څخه د یو غوښتن لیک له لپارې د محاسبې د وروستۍ طریقې د بدلون لپاره د اجازې غوښتنه کوي. که چېرې د مالیه وزارت لخوا د محاسبې د وروستۍ طریقې بدلون ومنل شي، د مالیه ورکونکي هغه عواید چې په تیرو کلونو کې یې ګټلي دي مګر نه دي ترلاسه شوي باید جمع او هغه لگښتونه چې نوموړي په تیرو کلونو کې په مصرف رسولي مګر تادیه شوي نه دي باید وضع کړل شي. د دغو بدلونونو په اړه په هغه وروستي کال کې راپور ورکول کیږي چې د محاسبې له نغدې طریقې څخه په کې استفاده شوې وه.

بېلگه: یوه واردونکي چې خپل د مالیه وړ عواید (۱۵۰۰۰۰ افغانۍ) یې په ۱۳۸۵ لمریز کال کې د محاسبې د نغدې طریقې پر اساس محاسبه کړي دي غواړي چې د راتلونکي کال (۱۳۸۶) د مالیه وړ عوایدو د محاسبې لپاره د محاسبې د وروستۍ طریقې له مخې د راپور ورکولو اجازه ترلاسه کړي. مخکې له دې چې نوموړی شخص د ۱۳۸۶ لمریز کال لپاره خپل مالیاتي اظهار لیک د محاسبې د وروستۍ طریقې پر اساس بشپړه کړي، نوموړی مکلف دې چې د بدلون رامنځ ته کولو او د ۱۳۸۶ کال تر پیل پورې د معاملو په نظر کې نیولو سره د ۱۳۸۵ کال تعدیل شوی مالیاتي اظهار لیک بشپړ او ارائه کړي.

فرضه کړي چې د ۱۳۸۲ کال د نوي محاسبوي سيستم د رامنځ ته کولو په وخت کې د نوموړي شخص لومړنۍ بېلانس لاندې شتمنۍ او مکلفیتونه نښي:

شتمنۍ		مکلفیتونه	
ترلاسه کیدونکي حسابونه	۲۰۰۰۰ افغانۍ	نا تادیه شوي پیرودني	۳۲۰۰۰
د پور له اسنادو څخه هغه تشخیص شوي ټکټانې چې ترلاسه کیدای شي	۲۰۰۰ افغانۍ	له ټکټانې څخه ترلاسه کیدونکي لگښتونه	۳۰۰۰
له وړاندې نه بیمې ورکړه	۷۰۰	د کرایې له درکه لاسته راتلونکي لگښتونه	۱۵۰۰
		د کارکوونکو هغه ترلاسه کیدونکي معاشونه چې تادیه شوي نه دي	۷۵۰۰

هغه تعدیل شوی مالیاتي اظهار لیک چې باید بشپړ او ارائه کړل شي، په لاندې ډول دي:

- أ. د ۱۳۸۵ مالي کال د ماليې وړ عواید
 ب. جمع هغه عواید چې تشخیص شوي دي ولې ترلاسه شوي نه دي: ۱۵۰۰۰۰ افغانۍ

1. ترلاسه کیدونکي حسابونه ۲۰۰۰۰ افغانۍ
 2. تشخیص شوي ټکټانې چې ترلاسه کیدای شي ۲۰۰۰ افغانۍ
 3. د هغو عوایدو مجموعه چې نه دي ترلاسه شوي ۲۲۰۰۰ افغانۍ

- أ. هغه عواید چې تحقق یې موندلی او ترلاسه کیدونکي دي (الف) + (ب) ۲۱۲۰۰۰ افغانۍ
 ب. د هغو لگښتونو اضافه کول چې تادیه او وضع شوي دي اما تراوسه نه دي مصرف شوي:
 ج. له وړاندې نه د بیمې ورکړه ۷۰۰۰ افغانۍ
 د. د (ج) او (د) د برخو مجموعه ۲۲۳۰۰۰ افغانۍ
 ه. منفي تادیه وړ حسابونه

1. نا تادیه شوي پیرودني ۳۲۰۰۰
 2. د تشخیص شوي ټکټانې لگښت ۳۰۰۰
 3. د تشخیص شوي کرایې لگښت ۱۵۰۰
 4. د کارکوونکو معاشونه چې تشخیص شوي دي ولې تادیه شوي نه دي ۷۵۰۰

ا.	د تاديبي وړ مجموعي حسابونه	۴۴۰۰۰
ب.	د ماليې وړ عوايد لکه څنگه چې تعديل شوي دي (ه) منفي (و)	۱۷۹۰۰۰
ج.	حد تعديل شوي اظهارليک لمخې مجموعي ماليه (۲۰٪)	۳۵۸۰۰
د.	د اصلي اظهارليک پر اساس پر عايداتو باندې تاديه شوي ماليات	۳۰۰۰۰
ه.	اضافي ماليه	۵۸۰۰

۵.۳۸ هر ډول اضافي ماليه چې د محاسبې د طريقې او يا د وخت د بدلون له درکه ترلاسه کيږي بايد له تعديل شوي اظهارليک سره يوځای تاديه کړل شي. په مالياتو کې هر ډول لږوالی چې د تعديل شوي اظهارليک پر اساس ارايه شوي اوله نوموړي بدلون سره تړاوتلري، د راتلونکو کلونو له مالياتو څخه بايد منفي کړل شي.

بيلگه: د ۱۳۸۵ کال تعديل شوی اظهار ليک د ۱۳۸۶ کال له لومړي اظهارليک سره يو ځای چې د محاسبې د وروستۍ طريقې پر اساس جوړ شوی او د وړي (سنبلې) په مياشت کې ارايه شوی دی. هر ډول ماليه چې په تعديل شوي اظهارليک کې محاسبه کيږي په هماغه وخت کې د تاديبي وړ ده او که چيرې دغه ماليه د ۱۳۸۷ کال د درېيمې مياشتې له پای نه د مخه تاديه شي، نو هېڅ ډول جریمه او يا اضافي ماليه نه وضع کيږي. هر هغه مالياتي کمښت چې په تعديل شوي اظهار ليک کې ښودل شوی د ۱۳۸۶ کال له مالياتو څخه منفي کيږي او که چيرې د ۱۳۸۶ کال لپاره هېڅ د ذمت ماليه وجود ونه لري، او يا که چيرې په هماغه مياشت کې د ذمت ماليه له کم شوي مقدار څخه لږ وي، د وروستيو کلونو له مالياتو څخه وضع کيږي.

۲.۳۸ د محاسبې په طريقه کې د بدلون د رامنځته کيدو لپاره بايد ټول ماليه ورکونکي د مالي کال له پای ته رسيدونه ۳۰ ورځې دمخه د ماليې وزارت ته يو ليکلی غوښتن ليک وسپاري.

د سندونو او دفترونو ډول او محتوي
نهه د پرشمه ماده:

د ماليې وزارت کولای شي پر عايداتو باندې د مالياتو د سالمې ادارې، د واقعي عوايدو د تشيبت او له هغو څخه د سم (درست) رپوټ د وړاندې کولو په منظور، د ماليه ورکونکي د سندونو او دفترونو ډول او محتوي تشيبت کړي.

۱.۳۹ پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د (۳۹) مادې پر اساس د ماليې وزارت واک لري چې هغه اسناد او راپور چې د ماليه ورکونکي او يا د ماليه ورکونکو د يوې ډلې ملکيت دي تشرېح او توضيح کړي. د ماليې وزارت دا واک هم لري چې د د ماليه ورکونکي د اسنادو د تفتيش په موخه د اسنادو پر بشپړتيا او دقيق اندراج باندې تاکيد وکړي. ټولو سهامې او محدودو المسؤليت شرکتونو ته توصيه کيږي چې د اندراج له هغه دوه گونۍ سيستم څخه استفاده وکړي چې د محاسبې د مسلکي اشخاصو لخوا تشيبت شوی او هغوي ته د منلو وړ دي. د معاملود ثبتولو سره يوځای بايد محاسبوي اسناد د تل لپاره جاري وساتل شي. محاسبې بايد په داسې بڼه وي چې مالياتي اسناد په ټاکلې نېټه (بېلانس) د شرکت مالي وضعيت او په ټاکلې موده کې (د گټې او يا ضرر بېلانس) د شرکت فعاليتونه څرگند کړي.

د ماليې وزارت ټول هغه سهامې او محدودالمسؤوليت شرکتونه او ټول هغه نهادونه چې پر عايداتو باندې د کلنۍ ماليې په ورکړه مکلف دي ، د لاندې اسنادو په ساتلو باندې مکلف گڼي:

- ا. هغه کتاب چې ورځني فعاليتونه په کې ثبتيږي (ژورنال) ،
- ب. لوی دفتر (ليژر) ،
- ج. د موجودي او په گودام کې د شتو اجناسو اسناد ،
- د. د شتمنيو د ثبت اسناد ،
- ه. د بانکي او مالي معاملو په اړه معلومات ،
- و. د قرارداد په گډون قانوني اسناد ،
- ز. د حساب شرحه (صورت حساب) ، د لگښت اسناد او رسيدونه ،
- ح. د گټې او تاوان بيلانس ، او
- ط. د بيلانس ورځه .

د کال اخره موجودي

خلو پښتمه ماده:

اجناس ، محصولات او هغه مواد چې په کار او سوداگري کې ترگټې اخستني لاندې نيول کيږي ، د هر مالي کال په آخر کې موجودي کيږي او بيه ايښودنه يې د تمامې شوې بيې يا د بازار د بيې (هره يوه چې لږ وي) پر بنسټ صورت مومي ، هغه ماليه ورکونکي چې په صنايعو ، سوداگري يا په نورو کارونو بوخت وي مکلف دي د خپلو اجناسو ، محصولاتو او اړوندو موادو موجودي د ماليې وزارت د ترتيب شوې کړنلارې لښخې اجراء کړي.

موجودي د ټولو اقلامو له شمېرني او د مالونو ، اجناسو ، محصولاتو او هغو موادو له مقدار څخه عبارت دي چې په يوه ټاکلي وخت کې موجود وي. د محاسبې په موخه موجودي د پيسو د ارزښت پر اساس ښودل کيږي. پر عايداتو باندې د مالياتو قانون (۴۰) ماده حکم کوي چې د موجودي ارزښت بايد "د تمام شوې بيې او يا د بازار د بيې پر اساس چې هريولږ وي " له مخې وټاکل شي. د بازار له بيې څخه هدف هغه بيه ده چې يو مالک په مناسبه توگه داسې وگڼي چې کولی شي د عادي کار او سوداگريز فعاليت په پايله کې نوموړی جنس په هغه بيه وپلوري. د يوې عمومي قاعدې پر اساس د موجودي په لست کې د موجودو ټولو هغو شيانو او مقدارونو بيه د هغوي د تمام شوې بيې پر اساس ټاکل کيږي. دغه تمامه شوې بيه د بيمې د حمل او نقل له مجموعي لگښت ، محصول ، او نورو څخه عبارت دي چې مالک تاديه کړي دي. د بازار ارزښت معمولاً له تمام شوې بيې نه لږ وي نوځکه د استفادې وړنه دي. لاندې هغه بيلگې دي چې د بازار بيه د بازار له ارزښت څخه لږه او مستثنی ده:

- ا. که چيرې اوس مهال هم يوه پر ورته جنس د هغه له اصلي بيې څخه په ټيټه بيه وپريږدل شي ،
- ب. که چيرې يو بشپړ شوی جنس په داسې بيه ترلاسه کړل شي چې د موجوده جنس د بازاری ارزښت د ټيټوالي سبب وگرځي ،
- ج. که چيرې يو جنس د خپلې تمام شوې بيې په بدل کې د پلور وړنه وي. دغه حالت هغه مهال رامنځ ته کيږي چې يو سوداگر د جنس په اړوند د پيرونکو غوښتنو په هکله ناسمه پريکړه وکړي ،

- د. که چیرې یو جنس تخریب او له منځه تللی وي او یا له موډه لویدلی وي،
 ه. که چیرې د مالک لخوا د اجناسوله درکه د ورکړل شوي مالیه تادیه دوام ونه مومي او یا په کې
 کموالی رامنځ ته شي - لکه گمرکي محصولات، او
 و. که چیرې داسې حالات رامنځ ته شي چې متوقعه قیمت له تمام شوي قیمت څخه لږ وي.

۲.۴۰ سمه موجودي او په واقعي توگه د بیې ټاکنه د هر ډول خالصو عوایدو په ټاکلو کې مهم او اساسي رول لري. مالیه ورکونکی باید د هر کال په پای کې موجودي ترسره کړي او د موجودي اسناد باید د هغه ارزښت د ثابتولو په موخه له ځان سره وساتي چې نوموړی یې په خپل مالیاتي اظهارلیک کې رپوټ کوي. هر جنس او هر ډول مواد باید د کمیت او کیفیت له نظره توضیح کړل شي. د اجناسو د واحد بیه او یا د هر جنس بیه باید یادښت او د ټولو اجناسو ارزښت باید په سند کې شامل کړل شي. د موجودي په لست کې د شاملو اجناسو مجموعه د کال په پای کې د موجودو اجناسو له ارزښت څخه عبارت ده.

بېلگه:

شمېر	د اجناسو توضیح	د هر واحد بیه	بازاري ارزښت که چیرې لږ وي	مجموعي ارزښت (په افغانیو)
۲	۱۵۰۲۲ نمبر فلیس راډیو	۱۲۰۰		۷۲۰۰
۲۲	۲۱۵۴۱۲ نمبر کاندنسر	۱۲		۲۲۴
۱	۱۲۸ نمبر 2 ټیټونکي فلیس ټیپونه	۱۰۴۰۰		۱۰۴۰۰
۱	له کاره لویدلی گرامافون - ۱۹۵۵	۷۵۰۰	۲۵۰۰	۲۵۰۰
۱۱۲	آرسي ډي سي ډي گانې	۱۸۰		۲۰۱۲۰
۲۳۱	وي وينډې سي ډي گانې	۲۰		۱۳۸۲۰
	لېږدول شوي مجموعه	.....	.....	۵۴۳۸۴

۳.۴۰ موجودي باید د هر مالي کال په پای کې ترسره شي. د ټولو اجناسو لست او د هغو اوسنی کمیت باید د مالي کال د کارې ورځې په پای کې پیل او ترهغه وخته پورې دوام مومي چې ټول اجناس په لست کې درج او وشمېرل شي، د ټولو موادو اندازه او اوسنی کمیت یې باید ثبت کړل شي. موجودي باید د کال د وروستیو معاملو له بشپړیدو نه وروسته او د نوي کال له پلور او پیروندې نه د مخه پیل شي. کله چې شمېر نه ترسره شي، د سوداگریزو مالونو گودام ته باید نه کوم شی داخل کړل شي او نه ورڅخه باید کوم شی ایستل شي.

بېلگه: د ۱۳۸۵ کال د کب تر ۳۰ نیتې پورې یو دوکان د سوداگریزو فعالیتونو لپاره خلاص دي. نوموړی دوکان د راتلونکو دوه ورځو لپاره تړل کیږي او هېڅ سوداگریز فعالیت نه ترسره کیږي. په دوکان کې د ټولو موجودو اجناسو شمېر نه د دغو دوه ورځو په جریان کې ترسره او د موجودي په لست کې شاملیږي. مخکې له دې چې د دوکان سوداگریز فعالیت په درېیمه ورځ پیل شي په دوکان کې موجود ټول اجناس ثبت شوي دي ترڅو په دې ترتیب د مالي وړکال په اوږدو کې د پلورل شوو اجناسو بیه وټاکل شي. د پلور له ثبت نه وړاندې د نوي کال لپاره هېڅ ډول ثبت شوی پلور نه ښودل کیږي.

تبصره: که چیرې مالیه ورکونکی و توانیرې چې خپلې شتمنۍ داسې موجودې کړې چې د کال په پای کې به په کومه اندازه شتمنۍ ولري او دده په شتمنیو کې به کوم اجناس شامل وي، نو په دغه صورت کې نوموړی مالیه ورکونکی په عملې توګه د خپلو سوداګریزو فعالیتونو پر ترلو باندې مکلف نه دي.

۴.۴۰ د اجناسو پیرونده د محاسبې د مطلوب سیستم له غوښتنو سره سم ترسره کېږي، ولې د پلورل شوو اجناسو بیه باید په هغو پیروندو کې شامل نه کړل شي چې په موجودې ثبت او تردې دمه نه ده ترلاسه شوې مګر دا چې د دغه ډول پیروندو په اړه بدلون صورت ومومي.

بېلګه: یو افغان انفرادي مېشت شخص په وادراتي سوداګریزو فعالیتونو کې بوخت دي او د ۱۳۸۵ لمریز کال په پای کې د لاندې وضعیت لري. دا چې دغه سوداګریز فعالیت د یوه انفرادي شخص لخوا پرمخ وړل کېږي، نو د محاسبې له نغدي طریقې څخه استفاده کېږي.

په همدغه کال کې د نوموړي انفرادي شخص د نغدي پیریدني مجموعه ۲۰۰۰۰۰ افغانیو ته رسېږي. په دغه مجموعه کې هغه ۴۰۰۰۰ افغانۍ شاملې دي چې د هغو اجناسو د پیروندې لپاره په نغدي توګه تادیه شوي چې تراوسه نه دي رارسیدلي او د موجوده اجناسو برخه نه تشکیلوي. دغه مقدار د نوموړي شخص د وروستۍ موجودې په لست کې په لاندې ډول شاملېږي:

ا.	د ۱۳۸۵ لمریز کال په پای کې د مجموعي شتمنۍ ارزښت	۲۷۵۰۰ افغانۍ
ب.	په ۱۳۸۵ لمریز کال کې د اجناسو د لیردونې لپاره له وړاندې نه ورکړل شوي تادیات چې د کال ترپایه نه دي ترلاسه شوي،	۴۰۰۰۰ افغانۍ
ج.	د موجودې مجموعه جمع د ۱۳۸۴ لمریز کال په پای کې له وړاندې ورکړل شوی مبلغ	۱۰۷۵۰۰ افغانۍ

د ۱۳۸۴ لمریز کال په پای کې د ۲۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت د اجناسو د پیروندې سره د موجودې د جمع کولو او بیا له هغه څخه د ۱۰۷۵۰۰ افغانیو د منفي کولو له لپارې نوموړی شخص کولای شي چې په ۱۳۸۵ کال کې د پلورل شوو اجناسو بیه ترلاسه کړي. نوموړی کولای شي چې د ۱۳۸۲ لمریز کال (د راتلونکي کال) په پای کې د ۱۰۷۵۰۰ افغانیو څخه د لومړي کال د موجودې په توګه استفاده وکړي. په ۱۳۸۲ کال کې د اجناسو د لیردونې اضافي لګښتونه لکه د وارداتو محصول، په بار وړونکو نقلیه وسایطو او لاریو کې د اجناسو د بارولو او داسې نور لګښتونه هغه مهال ثبتېږي چې تادیات صورت مومي.

د دوو یا زیاتو سوداگریزو مؤسسو د عوایدو ټاکل

یو څلویښتمه ماده :

په هغه صورت کې چې دوه یا زیاتې سوداگریزې مؤسسې یا اقتصادي تصدیانې، په مستقیمه یا غیرمستقیمه توګه د عین حقیقي یا حکمي اشخاصو ملکیت وي یا یې تر تصرف لاندې وي، د ماليې وزارت کولای شي، د ماليې وړ عوایدو د معلومولو او له تینښتې څخه یې د مخنیوي په مقصد، ترلاسه شوی مبلغ، کسرات، اعتبارات یا مجرایې ګانې د هغو ترمنځ تقسیم او وېشي.

۱. ۴۱ پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د (۴۱) مادې د حکم پر اساس د ماليې وزارت اختیار لري چې د هغو نهادونو او مؤسسو مالیاتي موقف وټاکي چې د یوه شخص لخوا اداره کېږي که چېرې دغه ډول عمل د ماليې د پټونې (کتمان) د مخنیوي لپاره ضروري وي.

دغه عمل باید په احتیاط سره ترسره شي. که چېرې له ماليې څخه د تینښتې ویره موجوده نه وي، نو په دغه صورت کې مؤسسې په جلا توګه مجاز ګڼل کېږي او هغه تخصیص او وېش ته اړتیا نه لیدل کېږي چې په اړه یې د مالیاتو قانون د (۴۱) مادې پر اساس صلاحیت ورکړل شوی دي.

۱ بېلګه: د (الف) شرکت ونډه لرونکي د (ب) شرکت د پلورل شوي ونډې په خپل اختیار کې لري. د نوموړو شرکتونو کنټرول په مساویانه ډول ترسره کېږي او د دواړو شرکتونو د مدیره هیئت ډېری غړي ورته اشخاص دي. هر شرکت جلا اداره او فعالیتونه لري ولې د ماليې هېڅ ډول پس انداز شتون نه لري. که چېرې د دواړو شرکتونو لاسته راغلي ګټې سره یوځای شي، نو مالیاتي نورم به یې بیا هم سره یوشان وي. د هېڅ یوه شرکت لپاره معافیت وجود نه لري نو د جلا مؤسسو مالیات په داسې ډول وضع کېږي چې ګویا د دواړو شرکتونو فعالیتونه د یوه شرکت لخوا پرمخ وړل کېږي. په دغه ډول حالاتو کې د ماليې وزارت لازم نه ګڼي چې د (الف) او (ب) شرکتونو عواید د دوهم ځل لپاره ووېشي.

۲ بېلګه: عزیز یو افغان مېشت شخص دي چې د (الف) او (ب) شرکتونو ټولې پلورل شوي ونډې په واک کې لري. دواړه شرکتونه د محصولاتو د راټولولو او د چارټراش لږګیو د برابرولو په فعالیتونو کې بوخت دي. د (الف) شرکت د (ب) شرکت په پرتله اغېزمن فعالیت ترسره کړی دی. د (الف) شرکت تل ډېره ګټه لاسته راوړي مګر د (ب) شرکت له خالص عملیاتي تاوان سره مخ دي چې راتلونکو کلنو ته یې لیرېږوي. د (الف) شرکت پرېکړه کوي چې چارټراش لږګي هغه لږګي چې پروسس شوي نه دي د خپل شرکت له بېې څخه په ټیټه بیه د (ب) پر شرکت وپلوري ترڅو د (ب) شرکت د نوموړو لږګیو د پروسس له درکه یو څه ګټه ترلاسه کړي او خپل خالص عملیاتي تاوانونه پرې جبران کړي. د دغو حقایقو په نظر کې نیولو سره د ماليې وزارت صلاحیت لري چې د (ب) شرکت عواید یو ځل بیا د (الف) شرکت لپاره ځانګړي کړي.

۲. ۴۱ که چېرې د یوه مالک اویا څو مالکینو لخوا د ماليې د ورکړې په موخه د هغو جلا مؤسسو ترمنځ د سوداگریزو فعالیتونو د وېش پر اساس چې د ورته مالک او مالکینو لخوا کنټرول او اداره کېږي پس انداز صورت ومومي، نو له ماليې څخه د تینښتې د مخنیوي په موخه د ماليې وزارت صلاحیت لري چې د مؤسسې عواید د مؤسسې مالکینو ته ځانګړي کړي.

د عوايدو له ځانگړي كيدو نه وړاندې بايد لاندې حقايق د سموڅيړنو له ليارې مشخص كړل شي:

- ا. د هر نهاد د ونډه لرونكو او يا شريكانو پيژندنه،
- ب. په هر نهاد كې د هر ونډه لرونكي او يا شريك د ونډو شمېر (اوياد پانگې اندازه)،
- ج. د هر نهاد د مديره هيت د غړو پيژندنه (هويت)،
- د. د هر نهاد د اداري پرسونل پيژندنه،
- ه. د هر نهاد د فعاليت ډول (د يوه نهاد فعاليت د بل نهاد له فعاليت سره څه توپير لري، آيا د هر نهاد فعاليت له يوه كال نه بل كال ته په دوام داره توگه دوام مومي؟)،
- و. محدود المسؤليت شركت د موجوديت په صورت كې هغه محدوديت چې هر انفرادي شريك يې د شركت په اداره او په ځانگړو فعاليتونو كې لري،
- ز. هغه مبلغ چې په هر نهاد كې د پانگې په توگه اچول شوی دې، او
- ح. د هرې جلا مؤسسې لپاره مالي توجیه.

عوايد هغه وخت ځانگړي كيږي چې د تحقيقاتو له مخې لاندې مسايل څرگند كړل شي:

- ا. د هرې جلا مؤسسې لپاره ناکافي توجیه اویا هېڅ مالي توجیه وجود نه لري او د مؤسسې له جلا کولو نه پرته پانگه وجود ولري. خطر، اقتصادي فعالیتونه، بازار او د اومه موادو سرچینې اونورداسې موارد د دغې اصلي نهاد لپاره یوشان دي،
- ب. د دوه ورتو مؤسسو کنترول او اداره کول،
- ج. اداري سیستم یا منجمنټ سره ورته او یوشان وي اویا هم یوه پالیسي تعقیبوي، او
- د. که چیرې یونهاد محدود المسؤليت شرکت وي، د نوموړي نهاد کنترولونکی یوانفرادي شخص او یا یونهاد وي او نور ټول شريکان په غلي او خاموش، غیرفعال اویا هم په شرکت اجرائیوي صلاحیت نه لري.

۳. ۴۹ که چیرې یو کورنی شرکت د یوه بهرني شرکت د مستقلې نمایندې گۍ په توگه فعالیت وکړي او د نوموړي بهرني شرکت چې په عملي توگه خپل تولیدات په افغانستان کې پلوري د تل پاتې نمایندې گۍ په توگه پاتې شي، د ماليې د وضع کولو په موخه به د ماليې وزارت د بهرني شرکت له گټې څخه یوه برخه کورني شرکت ته ځانگړي کړي.

بېلگه: یو کورنی شرکت چې د یو بهرني شرکت فعالیتونه پرمخ وړي د نوموړي بهرني شرکت تولیدات پلوري. کورنی شرکت ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ خالصه گټه نیسي او ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ ماليه ورکوي. له تحقيقاتو نه وروسته معلومېږي چې د کورني شرکت ډېری پلور د بهرني شرکت محصولات تشکیلوي. همدارنگه له تحقيقاتو څخه داسې څرگندېږي چې هغه پېریدونې چې له بهرني شرکت سره صورت موندلی دي "د حقيقي پېرودنې په ډول" دهغو بېوپه ډول نه ده چې په بازار کې سيالي وکړي. د ماليې وزارت د بهرني شرکت د گټو یوه برخه د نوموړي بهرني شرکت حساب ته ځانگړي کوي او له ځانگړي تياڅخه لاسته راغلي اضافي عوايد د شرکت لپاره محاسبه کوي. که چیرې په مالي کال کې د بهرني شرکت پلور د دغه شرکت پر کورني نمایندې گۍ (کورنی شرکت) باندې ۴۰۰۰۰۰۰ افغانۍ وي او د بهرني شرکت مجموعي گټه د پلور شپږ فیصده تشکیل کړي، نو د ۲۴۰۰۰۰۰ افغانیو اضافي عوايدو په نظر کې نیولو سره محاسبه کېږي (۲۴۰۰۰۰۰ × ۲ فیصده = ۴۸۰۰۰۰۰). افغانۍ اضافي ماليه به پر شرکت باندې وضع کړل شي (۲۴۰۰۰۰۰ × ۲۰ فیصده).

تبصره: که چیرې د تراو لرونکو اشخاصو ترمنځ له معاملې څخه داسې تادیه شوی او یا د تادیې وړ مبلغ لاسته راشي چې د نوموړو تراو لرونکو اشخاصو د معاملې له درکه د تادیه شوو او د تادیې وړ مبلغ څخه توپیر ولري، ۹۷ ماده د مالیې وزارت ته اجازه ورکوي چې د تراو لرونکو اشخاصو ترمنځ تادیه شوی او یا د تادیې وړ مبلغ تعیین کړي. هغه طرز العمل ته مراجعه وکړي چې د دغې تعلیماتنامې په ۹۷ ماده کې پرې بحث شوی دي.

شپږم فصل

د سهامی او محدود المسؤلیت شرکتونو په اړه
ځانگړي حکمونه

له ۴۲ مادي څخه تر ۴۷ پورې##

د عملیاتي ضرر مجرایي

دوه څلویښتمه ماده:

- (1) په هغه صورت کې چې سهامی شرکت یا محدودالمسؤولیت شرکت په یوه مالي کال کې عملیاتي خالص ضرر ولري، دغه ضرر په دريوراوړوسه کلونو کې او هر کال د ضرر درېیمه (ثلث) برخه د هغه له ماليې وړ عوایدو څخه مجرایي ورکول کېږي. د دې قانون د اووه څلویښتمې مادې په (۴) فقره کې درج حکم لږې امر څخه مستثنی دی.
- (2) که چېرې په هېواد کې مېشت شرکت له هغې سرچینې څخه چې له افغانستان بهر فعالیت لري د عوایدو د ترلاسه کولو په منظور، خپل د ماليې وړ عواید د دې قانون په دوولسمه ماده کې د درج حکم لمخې یا د دې مادې په (۱) فقره کې درج عملیاتي خالص زیان د هغو فعالیتونو له په پام کې نیولو سره چې په افغانستان کې دننه له یوې سرچینې څخه د عوایدو د تولید په منظور او هغه فعالیتونه چې له افغانستان څخه بهر کې د عوایدو د تولید په منظور وي، په جلا توګه ثبت او وړاندې کړي، له هغو فعالیتونو څخه عملیاتي خالص ضرر چې له افغانستان څخه بهر سرچینه کې رامنځته کېږي د هماغې بهرنۍ سرچینې له عوایدو څخه د کسر وړ دی او لېږدول کېږي، نوموړی ضرر له هغو ماليې وړ عوایدو څخه چې سرچینه یې په افغانستان کې وي د کسر وړ ندی.

۱.۴۲ پر عایداتو د مالیاتو د قانون سره سم، نګه عملیاتي تاوان عبارت دی د عملیاتي عوایدو له مقدار څخه چې د کسراتو له مجرا کولو څخه وروسته په مالي کال کې د بروی او یوازې په هغه مالي کال کې چې په هغه کې ګټه وجود ولري، تاوان یې جبره کېږي.

عملیاتي تاوان چې په مالي کال کې چې یو سهامی یا محدودالمسؤولیت شرکت چې ثبت شوي نه وي، پر غاړه اخلي (د ۴۷مې مادې لمخې، تاوان وروستيو کالو ته لېږدول کېږي) د هغه د دريو پرله پسې کالونو د ماليې وړ عوایدو پر وړاندې جبره کېږي.

بېلګه: په ۱۳۸۵ لمریز کال کې یو سهامی شرکت د ۱۲۰۰۰۰ افغانیو خالص عملیاتي ضرر سره مخ کېږي. لکه څنګه چې د مالیاتو قانون د ۴۲ مادې په (۱) فقره کې راځي، دغه ډول ضرر په درې کلونو کې د سهامی شرکت له ماليې وړ عوایدو څخه وروسته د مجرایي وړ دي. یعنې په هر کال کې د ضرر یو پر درېیمه برخه د مجرایي وړ ده. په دې توګه، د ۱۳۸۲، ۱۳۸۷ او ۱۳۸۸ کالونو له ګټو څخه ۴۰۰۰۰ افغانۍ د یاد شوي ضرر په توګه د مجرایي وړ بلل کېږي. ولې پورتنی مبالغ باید په هېڅ یو پورتنیو کلونو کې د همدغو کلونو د عملیاتي ضرر د یوې برخې په توګه ونه ښودل شي. نو په هغه صورت کې، نوموړی سهامی شرکت په ۱۳۸۲ لمریز کال کې هېڅ ګټه ترلاسه نه کړي، نو د ۴۰۰۰۰ افغانیو مبلغ جایز نه ده. که چېرې سهامی شرکت په دغو درې پرله پسې کلونو (۱۳۸۲، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸) کې ګټه ترلاسه نه کړي، نو د ۱۲۰۰۰۰ افغانیو د هېڅ یوې برخې لپاره باید مجرایي ورنه کړل شي. که چېرې نوموړي سهامی شرکت په ۱۳۸۲ او ۱۳۸۷ کلونو کې ګټه نه وي ترلاسه کړې مګر په ۱۳۸۸ لمریز کال کې یې ډېره ګټه ترلاسه کړې وي، د ضرر ډېره برخه چې په نوموړي کال (۱۳۸۸) کې یې باید مجرایي ورکړل شي ۴۰۰۰۰ افغانۍ ده او هغه مبالغ به له منځه ولاړ شي چې په ۱۳۸۲ او ۱۳۸۷ کلونو کې یې د مجرایي غوښتنه کېږي.

۲.۴۲ یو سهامی یا محدود المسؤلیت شرکت په پرله پسې کلنو کې له مالي تاوانونو سره مخ کېږي. که چېرې اړول شوي تاوانونه په پرله پسې توګه منځ ته راشي، منځ ته راغلي تاوانونه باید له یو بل سره جمع کړل شي.

۱ بېلګه: یوه سهامی شرکت ته لاندې تاوانونه اوښتي دي:

هغه کلونه چې تاوان باید په کې ولېږدول شي					مجموعي تاوان	د تاوان کال
۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵		
صفر	صفر	۴۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰	د ۱۳۸۴ کال تاوان
صفر	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	صفر	۱۵۰۰۰۰	د ۱۳۸۵ کال تاوان
۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	صفر	صفر	۲۰۰۰۰۰	د ۱۳۸۶ کال تاوان
۲۰۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰	۲۹۰۰۰۰	۹۰۰۰۰	۴۰۰۰۰		په هر کال کې د تاوان د اکثر حد مجاز مجرایي

په دې بېلګه کې مالیه ورکونکي کولای شي د پورته جدول لمخې د ۱۳۸۶، ۱۳۸۷ او ۱۳۸۸ کلونو اوښتي تاوانونه سره جمع کړي او د مجرا وړ تاوانونو مقدار په یوه ټاکلي کال کې له لاسته راغلو عوایدو څخه وټاکي.

۲ بېلګه: فرض کړئ چې په لومړۍ بېلګه کې سهامی شرکت په ۱۳۸۸ لمریز کال کې ۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ ګټه ترلاسه کړې ده. لکه څنګه چې ۱۳۸۸ لمریز کال له ۱۳۸۴ لمریز کال نه څلور کاله وروسته راځي، نو د ۱۳۸۴ لمریز کال تاوان د ۱۳۸۸ لمریز کال له لاسته راغلي ګټې څخه د مجرایي وړ نه دي. یعنې په ۱۳۸۸ لمریز کال کې د تاوان د لېږد لوړ مجاز حد ۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ دي. د ۱۳۸۴ کال پورې اړوند ټول تاوانونه او د ۱۳۸۵ کال د تاوان دوه په درېمه برخه نه شي کېدای چې د ۱۳۸۸ کال د عوایدو لپاره د مجرا وړ تاوان په توګه وګڼل شي. قانون دا اجازه نه ورکوي چې په اړونده کال کې اوښتي زیان له درېیو زیاتو کالو ته ولېږدول شي.

۳ بېلګه: فرض کړئ چې په لومړۍ بېلګه کې یاد شوي سهامی شرکت ته په ۱۳۸۹ لمریز کال کې ۴۰۰۰۰۰۰ افغانۍ تاوان اوښتي دي. سره له دې چې د ۱۳۸۶ لمریز کال تاوان (۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ) د ۱۳۸۹ لمریز کال له عوایدو څخه نه دي وضع شوي، په راتلونکو کلونو کې د نوموړي مبلغ مجرایي نه ورکول کېږي که چېرې شرکت په ۱۳۹۰ لمریز کال کې ګټه ترلاسه کړي، د ۱۳۸۶ لمریز کال پاتې تاوانونه چې چې له وړاندې نه یې مجرایي نه ده ورکړل شوي د مجرایي وړ نه دي ځکه چې ۱۳۹۰ لمریز کال د ۱۳۸۶ لمریز کال نه وروسته څلورم کال دي. قانون دا اجازه نه ورکوي چې په اړونده کال کې اوښتي زیان له درېیو زیاتو کالو ته ولېږدول شي.

۳.۴۲ له غیر افغاني سرچینو څخه اوښتي تاوان له افغاني سرچینې څخه د لاسته راغلو مالیه وړ عوایدو د لېوالي سبب نه ګرځي او همدارنګه له افغاني سرچینو څخه اوښتي تاوان له غیر افغاني سرچینو څخه د لاسته راغلو مالیه وړ عوایدو د لېوالي سبب نه ګرځي. د ۴۲ مې مادې د ۲ بند لمخې، د یوه افغان شرکت عواید یا تاوان چې د افغانستان له کورنیو یا بهرنیو سرچینو ترلاسه کېږي، په کار ده چې په جلا توګه محاسبه شي.

۱ بېلگه: يو افغان سهامی شرکت په افغانستان او پاکستان کې د غاليو د جلا جلا پلورنځي فعاليتونه پرمخ وړي. افغان پلورنځی په جلال آباد او پاکستانی پلورنځی د لاهور په ښار کې موقعیت لري. نوموړی شرکت په افغانستان کې جوړې شوي غالي رانیسي او د خپلو دوو پلورنځيو له ليارې يې په افغانستان او پاکستان کې پلوري. په ۱۳۸۲ لمريز کال کې د جلال آباد ښار پلورنځی ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د ماليې وړ عوايد ترلاسه کوي ولي د لاهور ښار پلورنځی ۳۰۰۰۰۰ افغانۍ تاوان کوي. افغان سهامی شرکت باید د عايداتو له کبله ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ (۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ × ۲۰٪) ماليه په افغانستان کې له کورنۍ سرچینې څخه د ماليې وړ لاسته راغلو عوايدو څخه تادیه کړي. افغان سهامی شرکت نه شي کولای د هغو ۳۰۰۰۰۰ افغانیو تاوان لپاره چې د لاهور ښار د غاليو په پلورنځي کې ورته اوبنتی د جلال آباد ښار د پلورنځي له عوايدو څخه مجرایي ترلاسه کړي.

۲ بېلگه: د دغې بیلگې پیل لومړۍ بیلگې ته ورته دې ولې په دې بېلگه کې د افغان سهامی شرکت په ۱۳۸۷ لمريز کال کې د جلال آباد له پلورنځي څخه ۷۰۰۰۰۰ افغانۍ تاوان او د لاهور ښار له پلورنځي څخه ۸۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کوي. د لاهور ښار له پلورنځي څخه لاسته راغلې گټه د ۳۲۰۰۰۰ افغانیو پاکستانی ماليې تابع گرځي. د لاهور ښار پلورنځی چې په ۱۳۸۲ لمريز کال کې کوم تاوان کوي د ۱۳۸۷ لمريز کال له گټې څخه د لیرېد وړ دی. د ۱۳۸۲ لمريز کال تاوان د لیرېد له مجرایي څخه وروسته لاسته راغلې خالصه گټه ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ ده.

تبصره: پر عايداتو د مالیاتو قانون د ۵ مادې پر اساس افغان سهامی شرکت کولای شي چې په پاکستان کې د تادیه شوو مالیاتو په بدل کې د بهرنیو مالیاتو د مجرایي غوښتنه وکړي. نوموړی حد د ۱۰۰۰۰۰ افغانیو افغانی ماليې معادل دې چې پر ۵۰۰۰۰۰ افغانیو پاکستانی عوايدو باندې وضع کیږي. ۳۲۰۰۰۰ افغانۍ اضافي ماليه چې په پاکستان کې تادیه شوې ده له ۱۰۰۰۰۰ افغانیو څخه چې د مجرایي په توگه يې غوښتنه کیږي په وروستیو کلونو کې د لیرېد او مجرایي وړنه ده.

سهم لرونکو ته د شرکت د شتمنیو وېشل
دري څلوېښتمه ماده:
د سهم لرونکي يا شریک په واسطه د شرکت سهم لرونکو يا شریکانو ته د سهامی یا محدودالمسؤولیت شرکت د شتمنیو وېش د سهم د تمامی شوي بيبي د تنقیص یا بيبي په پانگه کې د تنقیص په توگه کیږي، د سهم گټه او د انحلال د وخت سهم لدې امر څخه مستثنی دي.

۱.۴۳ د سهامی او یا محدودالمسؤولیت شرکت د شتمنیو وېش د ونډې د گټې په توگه گڼل کیږي، مگر دا چې مالیه ورکونکی ثابتې کړي چې شرکت د شتمنی د وېش په کال کې هېڅ عوايد او یا اضافي پیسې لاسته نه دي راوړي.

۱ بېلگه: ادیب یو افغان مېشت شخص دې چې د یوه افغان سهامی شرکت ټول پلورل شوي سهمونه په اختیار کې لري. دغه شرکت په ۱۳۸۴ لمريز کال کې په فعالیت پیل کړی دې او د ۱۳۸۵ لمريز کال په اوږدو کې ادیب ته د هغه د ونډو له مخې ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ ورکوي. دغه ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ د ادیب د ماليې وړ ونډې گټې په توگه گڼل کیږي مگر دا چې د سهامی شرکت د اسنادونو او دفترونو پر اساس ادیب ثابتې کړي چې شرکت په ۱۳۸۴ او ۱۳۸۵ کلونو کې گټه نه ده ترلاسه کړې.

۲ بېلگه: اديب يواډغان مېشت شخص دې چې د يوه افغان سهامی شرکت ټول پلورل شوي سهمونه په اختيار کې لري نوموړی سهامی شرکت د فعاليت د لومړي کال (۱۳۸۵) د وري او غوايي په مياشتو کې هېڅ گټه لاسته نه ده راوړې د غوايي مياشتې په پای کې شرکت اديب ته ۱۰۰۰۰ افغانۍ وپشي. نوموړی شرکت د ۱۳۸۵ لمریز کال په وروستيو مياشتو کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کوي. اديب ته له وړاندې نه وپشل شوې ۱۰۰۰۰ افغانۍ د ونډې د گټې په توگه گڼل کېږي سره له دې چې شرکت د وېش پر مهال کوم عواید نه درلودل ولې په کوم کال کې چې وېش صورت نيولی وه ، شرکت له وپشل شوو پيسو څخه يې ډېر عايد ترلاسه کړي دي.

۳ بېلگه: اديب يو افغان مېشت شخص دې چې د يوه افغان سهامی شرکت ټول پلورل شوي سهمونه په اختيار کې لري. افغان سهامی شرکت د فعاليت په لومړي کال کې هېڅ گټه نه ده ترلاسه کړې مگر د غوايي مياشتې په پای کې يې ۱۰۰۰۰ افغانۍ اديب ته ورکړي دي. نوموړی شرکت په ۱۳۸۲ لمریز کال کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کوي. نو اديب ته ورکړل شوې ۱۰۰۰۰ افغانۍ د ونډې د گټې په توگه نه گڼل کېږي. سره له دې چې ونډې د گټې د وېش په وروستي کال (۱۳۸۲) کې سهامی شرکت عواید ترلاسه کړي دي ، دغه ډول عواید د دې موضوع چې آیا د ۱۳۸۵ لمریز کال وېش د ونډې گټه ده او که نه په معلومولو کې د ارزښت وړ نه دي.

۲.۴۳ د وپشل شوي شتمنۍ ارزښت د بازار له مناسب ارزښت سره معادل دي.

۱ بېلگه: اديب يواډغان مېشت شخص دې چې د يوه افغان سهامی شرکت ټول پلورل شوي سهمونه په اختيار کې لري. نوموړی افغان سهامی شرکت ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید ترلاسه کړي دي. اديب له افغان سهامی شرکت څخه غواړي چې ځينې تجهيزات ورته ورکړي. د نوموړو تجهيزاتو بيه ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ ده مگر اصلي ارزښت يې ۱۵۰۰۰۰ افغانۍ دي. اديب ته د تجهيزاتو وېش د ۱۵۰۰۰۰ افغانیود ونډې گټې په توگه گڼل کېږي. نو څرگندېږي چې اديب د اصلي بيې (۱۵۰۰۰۰ افغانیو) په بدل کې تجهيزات لاسته راوړي دي.

۲ بېلگه: اديب يواډغان مېشت شخص دې چې د يوه افغان سهامی شرکت ټول پلورل شوي سهمونه په اختيار کې لري. نوموړي افغان سهامی شرکت هېڅ عواید نه دي ترلاسه کړي. اديب د شرکت د ونډې په اسنادو کې ۲۰۰۰۰ افغانۍ پانگه اچولې ده. اديب له افغان سهامی شرکت نه غواړي چې تجهيزات ورته ورکړي. د نوموړو تجهيزاتو بيه ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ ده مگر اصلي ارزښت يې ۱۵۰۰۰۰ افغانۍ دي. ، اديب ته د تجهيزاتو وېش د ۱۵۰۰۰۰ افغانیو د بيا راگرځيدونکې پانگې په توگه گڼل کېږي. اديب دغه تجهيزات د ۱۵۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې چې د نوموړو تجهيزاتو اصلي بيه ده ترلاسه کوي.

۳.۴۳ ونډه لرونکو ته د شتمنيو وېش د هر ونډه لرونکي د ونډې د اسنادو ارزښت د هغه مبلغ د ارزښت په اندازه چې ورته وپشل شوې دي ، کموي (اما له صفر څخه يې ارزښت نه کمېږي). دغه ډول عواید د ونډو لرونکو د ماليې وړ عواید نه دي ځکه لاسته راغلي مبالغ د هغې پانگې بېرته راگرځيدنه ده چې ونډه لرونکو د ونډې د اسنادو د پيروني پر مهال په شرکت کې د پانگې په توگه اچولي وه. د بېرته راگرځيدني (د بيا ورکړې) پانگې د سند يو نقل بايد د ونډه لرونکي د ونډې اسنادو د لږوالي د توضيح په موخه وساتل شي. که چيرې ونډه لرونکی خپلې ونډې په پرله پسې توگه وليږدوي ، د گټې اويا تاوان د لږوالي ارزښت د دغه ډول ليرې له مخې ټاکل کېږي. که چيرې د وېش ارزښت د ونډه لرونکي د ونډې د اسنادو له اصلي ارزښت څخه لوړ وي ، نو ونډه لرونکی بايد د اضافي مبلغ د وېش سره سره گټه معلومه کړي.

سهم لرونکو ته د شرکت د شتمنیو وپش

څلور څلو بڼسته ماده:

د سهم لرونکي يا شرکت په واسطه د سهامی یا محدود المسؤولیت شرکت د انحلال په وخت کې د شتمنیو وپش ، د دې قانون د درېیم فصل د مندرجاتو لمخې د شتمنیو د پلورنې یا تبادلې د وجهې په توگه گڼل کیږي.

مبلغ یا نورې وپشل شوې شتمنی. د وړځې د نرخ پر بنسټ منفي د سهم لرونکي د سهم تمامه شوې بیه یا د شرکت د پانگې مبلغ (چې وپش له هغې څخه صورت مومي) ، د سهم لرونکي یا شریک له مالیه وړ عوایدو څخه عبارت دي.

د جزئی یا کلي انحلال په صورت کې د سهامی یا محدود المسؤولیت شرکت د شتمنیو وپشل ، د شرکت د گټې یا ضرر په توگه نه گڼل کیږي.

۱.۴۴

د ونډه لرونکو لخوا د شرکت د له منځه وړلو په وخت کې د شتمنیو وپش لومړی د گټې د بیا لاسته راوړنې په توگه گڼل کیږي او بیا وروسته د هغې پانگې بیا د لاسته راوړنې په توگه گڼل کیږي چې په کار اچول شوې ده. که چیرې د شتمنیو وپش تر یوې اندازې پورې د ونډه لرونکي د هغې پانگې په توگه وگڼل شي چې په کار اچول شوې ده، د مالیه وړ عوایدو په توگه نه گڼل کیږي ولې که چیرې د شتمنیو وپش د ونډه لرونکي له پانگې څخه زیات وي، نو د شتمنیو وپش د ونډه لرونکي د مالیه وړ گټې د زیاتوالي سبب ګرځي.

بېلگه:

ادیب د یوه افغان سهامی شرکت ټول پلورل شوې ونډې په اختیار کې لري. نوموړي د ونډې دغه اسناد په تیرو کلونو کې د ۱۰۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې پېرودلي وو. نوموړی سهامی شرکت د خپلو ټولو شتمنیو له پلورنه وروسته د ۵۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت عاید او ۲۰۰۰۰۰۰ افغانیو نغدې پیسې لاسته راوړي. ادیب له شرکت نه غواړي چې له ده سره حساب ته حاضر شي او ټولې نغدې پیسې ده ته ورکړي. ادیب د مالیه وړ گټې په توگه ۵۰۰۰۰۰ افغانیو لاسته راوړي. نورې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو د پانگې بیا لاسته راوړنه ده او د ادیب د عوایدو په توگه نه گڼل کیږي. پاتې ۵۰۰۰۰۰ افغانیو د ادیب د مالیه وړ گټې په توگه گڼل کیږي ځکه چې دغه مبلغ د ادیب د ونډو اسنادو له اصلي ارزښت څخه ډېر دي.

د پیسو یا نورو شتمنیو وپشل

پنځه څلو یښتمه ماده:

پیسې یا نورې هغه شتمنۍ چې د سهامی یا محدود المسؤلیت شرکت په واسطه له ترلاسه شوو عوایدو څخه سهم لرونکیا شریکانو ته وپشل کیږي ، د سهم گټه گڼل کیږي لاندې حالات پکې شامل دي:

(1) د هغه سهامی یا محدود المسؤلیت شرکت چې د هېواد د قوانینو لمخې جوړ شوی په واسطه له ترلاسه شوو عوایدو څخه په پیسو باندې د ورکړل شوي سهم گټه ، د هغه شرکت له عوایدو څخه چې ورکوي یې ، د دې قانون د اتلسمې مادې د (2) فقرې د (2) جزء په استثنی ، د مجرایي وړ ده.

(2) که چیرې د سهم گټه ، د سهم یا پور یا هغو ته د ورته سندونو په ډول ورکړل شي د سهامی یا محدود المسؤلیت شرکت له عایداتو څخه د وضع کولو وړ نه ده.

(3) د هغه سهم گټه چې د پیسو په ډول ورکول کیږي، د ترلاسه کیدو په وخت کې ، د ترلاسه کیدونکي د مالېي وړ عایداتو په توگه گڼل کیږي. د سهم هغه گټه چې د پور د سهم د سندونو یا هغو ته د ورته په ډول ورکول کیږي د ترلاسه کیدو په وخت کې ، د ترلاسه کوونکي د مالېي وړ عوایدو په توگه نه گڼل کیږي.

۱.۴۵ که چیرې سهامی او یا محدود المسؤلیت شرکت د سهم هغه گټه چې د قانون د (۱۸) مادې د (۲) فقرې د (۲) برخې لمخې د مجرایي وړ نه ده په دې خاطر تادیه کړي چې موضوعي مالیه نه ده تادیه شوي ، د دغه قانون لمخې نوموړی مبلغ د سهم د گټې په توگه گڼل کیږي. ونډه لرونکي مکلف دي چې د لاسته راغلې ونډې گټې له درکه پر عایداتو باندې مالیات تادیه کړي.

۲.۴۵ یو سهامی او یا محدود المسؤلیت شرکت نشي کولای د هغو ارزښت لرونکو اسنادو لپاره مجرایي ترلاسه کړي چې د سهم د گټې په توگه یې صادروي.

۱ بېلگه: هر یو اديب او وحید د یو افغان سهامی شرکت پلورل شوي د سهم ۵۰ قطعي اسناد په اختیار کې لري. نوموړی شرکت یو اڅې د سهم ۱۰۰ قطعي اسناد لري. نوموړی سهامی شرکت ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه لاسته راوړي او اديب او وحید ته د سهم اضافي اسناد صادروي. د سهم د اسنادو د هرې قطعي ارزښت ۹۰۰۰ افغانۍ دي شرکت نه شي کولای د هغې لپاره مجرایي ترلاسه کړي.

۲ بېلگه: هر یو اديب او وحید د یو افغان سهامی شرکت پلورل شوي د سهم ۵۰ قطعي اسناد په اختیار کې لري. نوموړی شرکت یو اڅې د سهم ۱۰۰ قطعي پلورل شوي اسناد لري. نوموړی سهامی شرکت ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه لاسته راوړي او اديب او وحید ته د پورا اسناد صادروي. د سهم د اسنادو د هرې قطعي ارزښت ۱۰۰۰۰ افغانۍ دي. نوموړی شرکت نه شي کولای د پور د اسنادو لپاره د خپلو مالېي وړ عوایدو څخه مجرایي ترلاسه کړي.

۳ بېلگه: هريو اديب او وحيد د الف سهامي شرکت پلورل شوي د سهم ۵۰ قطعي اسناد په اختيار کې لري. نوموړی شرکت يو اخی د سهم ۱۰۰ قطعي پلورل شوي اسناد لري او ۱۰۰۰۰۰۰ افغانی گټه يې لاسته راوړې ده. همدارنگه د الف سهامي شرکت د ب شرکت ۲۰۰ قطعي د سهم اسناد لري. د الف شرکت د ب شرکت ۲۰۰ قطعي د سهم اسناد وحيد او اديب ته وېشي. د ب شرکت د سهم اسنادو د هرې قطعي بيه ۱۰ افغانی ده. د الف شرکت کولای شي د ب شرکت د وېشل شوو اسنادو بيه له خپلو ماليې وړ عوايدو څخه مجرايي کړي. د ب شرکت د سهم اسناد د شرکت د نورو شتمنيو په توگه گڼل کېږي.

۴ بېلگه: هريو اديب او وحيد د الف سهامي شرکت پلورل شوي د سهم ۵۰ قطعي اسناد په اختيار کې لري. نوموړی شرکت يو اخی د سهم ۱۰۰ قطعي پلورل شوي اسناد لري او ۱۰۰۰۰۰۰ افغانی گټه يې لاسته راوړې ده. همدارنگه د الف سهامي شرکت د ب شرکت لخوا صادر شوي د پور اسناد لري. د پور اسناد ۲۰۰۰۰۰۰ افغانی ارزښت لري. د الف شرکت د ۲۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت د پور اسناد اديب او وحيد ته صادروي. د الف سهامي شرکت کولای شي چې د دوی لخوا د ب شرکت د صادر شوو پور اسنادو بيه له خپلو ماليې وړ عوايدو څخه مجرا کړي. د ب شرکت د پور اسناد يواخي د شرکت د نورو شتمنيو په توگه گڼل کېږي.

۳.۴۵ که چيرې ارزښت لرونکي اسناد د سهم د گټې په توگه ترلاسه شي، نو دغه اسناد په هغه کال کې چې لاسته راغلي دي د ماليې وړ عوايدو په توگه نه گڼل کېږي. د دغو ارزښت لرونکو اسنادو له پلور، تبادلې، بيا ورکړې او يا ليرې ونې څخه لاسته راغلي عوايد د ماليې وړ عوايدو په توگه گڼل کېږي. دا چې لاسته راوړونکي د ارزښت لرونکو اسنادو له درکه هېڅ هم نه دي تاديه کړي، ټول عوايد د ماليې وړ گټې په توگه گڼل کېږي. د پلور لگښت د مجرايي وړ دي.

۱ بېلگه: په ۱۳۸۴ لمريز کال کې يو ونډه لرونکی د سهم ۱۰ قطعي اسناد د سهم د گټې په توگه ترلاسه کوي. نوموړی ونډه لرونکی په ۱۳۸۵ لمريز کال کې خپل د سهم ۱۰ قطعي اسناد په ۲۰۰۰ افغانی پلوري. نوموړی شخص د سهم د اسنادو د پلور له درکه هېڅ لگښت نه لري او ټولې ۲۰۰۰ افغانی عايد دي او په ۱۳۸۵ لمريز کال کې د ماليې تابع دي.

۲ بېلگه: د يوه سهامي شرکت يو ونډه لرونکی په ۱۳۸۴ لمريز کال کې د نوموړي سهامي شرکت لخوا صادر شوی د پور سند ترلاسه کوي. د سند اصلي بيه ۱۰۰۰۰۰ افغانی ده. نوموړی ونډه لرونکی چې کله سند لاسته راوړي نو په خپلو عوايدو کې يې بايد شامل نه کړي. د ونډه لرونکي د پور سند -۰- افغانی ارزښت لري. که چيرې سهامي شرکت د پور د سند له درکه ۱۰۰۰۰ افغانی تاديه کړي، دغه تادييات په همغه وخت کې د ونډه لرونکي د عوايدو په توگه گڼل کېږي او نوموړی بايد ۱۰۰۰۰ افغانی په خپلو عوايدو کې شاملې کړي. ونډه لرونکی کولای شي ۱۰۰۰۰ افغانی د پور د سند پر اصلي بيې باندې ورزياتي کړي. همدارنگه سهامي شرکت کولای شي د سهم د گټې په توگه ۱۰۰۰۰ افغانیو لپاره مجرايي ترلاسه کړي.

د مالیې وضع کول

شپږ څلو پښتې ماده:

(1) هغه انتفاعي یا غیر انتفاعي حکمي اشخاص چې د هېواد د قوانینو لمخې منځته راغلي وي، په لاندې توګه پر عایداتو باندې د مالیاتو په وضع کولو مکلف دي:

1. د دې قانون د حکمونو لمخې د اړوندو کارکوونکو له معاشونو او مزدوریو (دستمزد)

څخه د مالیې وضع.

2. د دې قانون د حکمونو لمخې له ټکټ پولې، د سهم له ګټې، حق الامتیاز او ورته عوایدو

څخه په سلو کې د شلو مالیې وضع کول.

(2) په دې ماده کې درج وضع شوي مالیه د راتلونکې میاشتې تر لسمې نیتې پورې دولت ته ورکول کیږي.

(3) حکمي اشخاص چې د دې قانون د حکمونو لمخې له معاشونو او مزدوریو (دستمزد) څخه د

مالیې وضع اجراء کوي، مکلف دي د مالي کال په تیریدو سره د راتلونکې کال د لومړۍ میاشتې

په ترڅ کې هغو افرادو ته چې مالیه یې له معاش او مزد څخه وضع شویده، په هغه ترتیب سره چې د

مالیې وزارت یې تجویزوي، د مالیې د وضع، د معاش د اندازې او په نورو مواردو کې جزئیات

، کتبا هغوی ته خبر ورکړي.

(4) هغه شخص چې مالیه وضع کوي، مکلف دی د میاشتنيو ورکړو (تادیاتو) او د مالیې وضع

جزئیات د مالیې وزارت ته د راتلونکې میاشتې تر لسمې پورې په هغه ترتیب سره چې د مالیې

وزارت یې تجویزوي، رپوټ ورکړي.

(5) که چېرې له یوې سرچینې څخه د مالیې صحیح مقدار د دې قانون د حکمونو لمخې وضع شوی

وي. داسې ګڼل کیږي چې پر عایداتو مالیات بشپړ رفع شوي دي.

(6) هغه حقيقي اشخاص چې له یوې له زیاتو سرچینو څخه عواید ولري، د اظهار لیک په ډکولو (

خانه پرې) او وړاندې کولو مکلف دي، مالیه یې د دې قانون د حکمونو لمخې سنجول کیږي، د

مخه وضع شوي مبلغ له مالیاتو څخه د مجرایې وړ ګڼل کیږي.

۱. ۴۶ انتفاعي او غیر انتفاعي حکمي اشخاص چې د نافذه قانون لمخې رامنځته شوي وي، د خپلو کارکوونکو پر معاشونو د موضوعي مالیې پر وضع کولو مکلف دي. د ویلو وړ ده چې د کارکوونکو له معاشونو د مالیاتو موضوعي کول پر عایداتو د مالیاتو د قانون په ۵۸ مه ماده کې اټکل شوی دی او سربېره پر حکمي اشخاصو، حقيقي اشخاص یې هم دې ته مکلف کړي چې د کارکوونکو له معاشونو څخه موضوعي مالیه وضع کړي. د ۵۸ مې مادې احکام په دې اړه د ماخذ په توګه یادېږي.

۲. ۴۶ انتفاعي او غیر انتفاعي حکمي اشخاص چې د نافذه قانون لمخې رامنځته شوي وي، د ونډې د ګټې پر تادیاتو، حق الامتیاز، جایزو، مکافاتو، د پیچه اچونې او بخششیانو د موضوعي مالیې پر وضع کولو مکلف دي. که چېرې دغه شان تادیات صورت مومي، تادیه کوونکی په دې مکلف دی چې ۲٪ مالیه ورکړي او د دولت بانکي حساب ته یې انتقال کړي.

۱ بېلگه: عزیزالله د ۲۰۰۰۰۰ افغانیو په مبلغ د ملي بانک د سپما په حساب کې اچوي. ملي بانک ۵٪ کلنۍ بانکي گټه ورکوي. د مالي کال په پای کې، ملي بانک داسې ژمنه کوي چې ۱۰۰۰۰ افغانۍ د سپما حساب د گټې له درکه عزیزالله ته ورکوي. نو په دې توگه، ملي بانک ۲۰٪ بانکي گټه چې ۲۰۰۰ افغانۍ کيږي، وضع کوي او د دولت بانکي حساب ته یې د ۱۰ ورځو په موده کې د هغې میاشتي له پایه وروسته چې مالیه په کې وضع شوې ده، سپاري.

۳. ۴۲ په هغه صورت کې چې بانکونه پر هغو پورونو یا امانتونو ټکتانه ورکړي چې په افغانستان کې یې له نورو بانکونو ترلاسه کوي، دا مکلفیت لري چې د ټکتاني پر تادیاتو مالیه وضع کړي.

بېلگه: افغان بانک یو شرکت دی چې د بانکي خدماتو د وړاندې کولو لپاره رامنځته شوی دی. د کال په ترڅ کې، افغان بانک د هرات بانک په واک کې پور ورکوي او دغه بانک د پور مبلغ له ټکتاني سره یو ځای کابل بانک ته ورکوي. دا چې افغان بانک په افغانستان کې جوړ شوی دی نو په دې خاطر هرات بانک افغان بانک ته د ټکتاني د ورکړې له درکه د مالیه په وضع کولو مکلف نه دی.

۴. ۴۲ که څه هم پر ټکتاني د مالیه وضع کول د شخصي ژمنې لمخې ترسره کيږي چې ټکتانه ورکول کيږي، خو په هغو مواردو کې چې د ټکتاني ترلاسه کوونکی د عوایدو د مالیه تابع نه وي، د مالیه د وضع کولو مکلفیت له منځه ځي. دغه چارې هله پلې کيږي چې مالي مؤسسې پر پورونو یا د پیسو پر سپارلو ټکتانه ورکوي.

له مالیه څخه معاف شوې ادارې چې د ۱۰مې مادې لمخې پر عوایدو د مالیاتو تابع نه گرځي، نمایندگي، دولتي ادارې او ښاروالۍ د ۱۱مې مادې لمخې،

کله چې دغه شان تادیات ترسره کيږي، بانکونه دې د دغه شان ادارو د مالیاتي معافیت د حالت په اړه د عوایدو لوی ریاست له چارواکو سره خبرې وکړي او د دغه راز مالیاتي معافیت شواهد دې خوندي وساتي.

۵. ۴۲ د ونډې له گټې څخه وضع شوې مالیه د هغې میاشتي نه وروسته چې مالیه په کې وضع شوې ده د راتلونکې میاشتي ترلمسې ورځې پورې دولت ته تادیه کيږي. د ونډې ټوله هغه گټه چې شرکت یې ښيي د مالیه اندازه یې دولت او پاتې برخه یې ونډه لرونکي ته ورکول کيږي.

۱ بېلگه: هغه شرکت چې د ونډې له گټې څخه د مالیه پر وضع کولو مکلف دې د خپلو ۵۰۰۰۰ د ونډې اسنادو له درکه د یوې ونډې گټه ۱۰۰ افغانۍ چې مجموعي گټه یې ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ کيږي ښيي. دغه ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ باید د ونډه لرونکو لخوا د مالیه وړ عوایدو په توگه رپوټ کړل شي. له دغه مبلغ څخه باید ۴۰۰۰۰۰۰ افغانۍ (۸۰٪ افغانۍ) ونډه لرونکو ته او ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ (۲۰٪ افغانۍ) باید د مالیه په موخه وضع کړل شي.

تبصره: له هغو تادیاتو څخه وضع شوې مالیه چې د موضوعي مالیه تابع دي، د دغې مادې سره سم د هغې میاشتي نه وروسته چې مالیه په کې وضع شوې ده د راتلونکې میاشتي ترلمسې ورځې پورې د دولت بانکي حساب ته تادیه کيږي.

۶. ۴۲ د پچې اچونې او جایزو پر عوایدو موضوعي مالیه پلي کيږي.

بېلگه: افغان بانک د بخت حساب له درکه د قرعې عواید گټونکو ته د تلې په میاشت کې وپشي. افغان بانک په دې اړه چې پر عایداتو د مالیاتو د قانون د ۴۲مې مادې د ۲ بند د حکم لمخې، مالیه وضع کړي او د هماغه کال د لړم په لسمه وضع کړي مالیه د دولت بانکي حساب ته وسپاري.

۷. ۴۲ هر مهال چې د ونډې د گټې له درکه مالیه وضع او د دولت بانکي حساب ته سپارل کيږي، شرکت مالیاتي ادارې ته داسې رپوټ وړاندې کوي چې په هغه کې د ونډه لرونکي، د ونډې له گټې د وضع شوي مبلغ او ونډه لرونکي یا شریک ته د تادیه شوي مبلغ په اړه ټول معلومات په کې شامل وي. رپوټ په ځانگړو فورمو کې اوډل او ترتیبیږي.

۸. ۴۲ یو سهامی شرکت چې د ونډې گټه خپل ونډه لرونکي ته وپشي، یو صورت حساب هم صادروي. یاد صورت حساب په درېو نسخو کې صادريږي. د یاد سند درې کاپیاني چې په لاندې توگه وپشل شوي هم تر استفادې لاندې نیول کيږي:

د سند دوه کاپي ونډه لرونکي ته ورکول کيږي. د تادیه شوي مالیه په بدل کې د مجرایي د ترلاسه کولو په موخه ونډه لرونکي د سند اصلي کاپي له خپل مالیاتي اظهار لیک سره ضمیمه کوي او یوه کاپي له ځان سره ساتي. د سند درېیمه کاپي له راپور سره ضمیمه کيږي چې د شرکت لخوا د وضع شوي مالیه د ورکړې په وخت کې بانک ته ورکول کيږي.

تبصره: د ونډې گټې پورې اړوند د ټولو تادیاتو لپاره د صورت حساب د صدور شرایط د ۴۲مې مادې د ۱ بند په ۲ جز کې د رج شوو نورو عوایدو د بیلانس د تادیاتو پر موضوعي مالیه په مساوي توگه پلي کيږي.

۹. ۴۲ د ونډې له گټې څخه وضع شوي مالیه سره له دې چې د شرکت لخوا ورکول کيږي، د ونډه لرونکي پر گټو باندې له مالیه څخه عبارت ده. ونډه لرونکي کولی شي د لاسته راغلې د ونډې گټې او وضع شوي مالیه په گډون د خپلو مالیاتي مکلفیتونو په بدل کې مجرایي ترلاسه کړي. د وضع شوي او اضافي ورکړل شوي مالیه لپاره د مجرایي د ترلاسه کولو په موخه باید مالیه ورکونکي یو مالیاتي اظهار لیک ډک کړي.

بېلگه: لاندې مورد په پام کې ونیسی:

ا.	د ونډه لرونکي د مالیه وړ عواید	۵۰۰۰۰۰ افغانی.
ب.	برسیره پردې یاد ونډه لرونکي ۱۰۰۰۰۰ افغانی. نغدي د ۱۲۵۰۰۰ افغانیو د ونډې له گټې څخه ترلاسه کوي چې له دې څخه ۲۰٪ یعنی ۲۵۰۰۰ افغانی مالیه وضع شوي ده. ۲۵۰۰۰ افغانی.	
ج.	د مالیه وړ عوایدو مجموعه	۲۲۵۰۰۰ افغانی.
د.	د مالیاتو قانون د ۴ مادې د نورم پر اساس پر عوایدو مالیه	

پر ۲۰۰۰۰ افغانیو باندې مالیه	(۰) افغانی
پر ۹۰۰۰۰ افغانیو باندې مالیه	۱۸۰۰ افغانی
پر ۴۷۵۰۰۰ افغانیو باندې مالیه	۴۹۳۰۰ افغانی (منفي)
د وضع شوي ماليې مجرايي	۲۵۰۰۰ افغانی
د ذمت او ورکړې وړ مالیه	۲۵۰۰۰ افغانی
	۲۴۳۰۰= افغانی

#

د استهلاك او ضرر مجرايي

اووه څلوېښتمه ماده:

(1) هغه منظور شوي تشبثات چې د کورنۍ او بهرنۍ خصوصي پانگه اچونې د قانون د حکمونو لمخې ثبت او راجستر شوي وي، د ۱۳۸۳ کال د چنگاښ له ۱ نېټې څخه په لاندې ډول د ودانيو او تجهيزاتو د استهلاك د مجرايي مستحق گڼل کېږي. د اتلسمې مادې د (1) فقرې په (7) جز کې درج حکم لډې امر څخه مستثني دی:

1. د ودانۍ لپاره څلور کاله موده،
2. د تجهيزاتو لپاره دوه کاله موده.

(2) د ودانيو او تجهيزاتو مجاز استهلاك په هر مالي کال کې په مساويانه توگه سنجش او مجراء ورکول کېږي. که چېرې د تشبث ثابتنه پانگه، د مالي کال له نيمايي څخه کمه موده د هغه په واک کې وي، په هماغه کال کې د کلني استهلاك له نيمايي مجرايي څخه گټه اخستې شي.

(3) د استهلاك مجرايي يوازې پر هغو ثابتو شتمنيو باندې چې د تشبث د منظوري يا ثبت او راجستر په کال (هر يو چې لومړۍ صورت ومومي) برابر يا پېرودل شوی او ترگټې اخستني لاندې نيول شوی وي يوازې په هغه صورت کې محاسبې وړ گڼل کېږي چې د تشبث د منظوریدو په کال يا ترهغو را وروسته پو دوو کلونو کې ورڅخه گټه اخستل شوې وي. هغه منظور شوي تشبثات چې د مالي کال په اوږدو کې له عملياتي خالص ضرر سره مخامخ شوي وي، د قانوني دفتر او سندونو په کتنې سره، د دې قانون په څليريشتمه ماده کې د درج تشبثاتو په استثني د ۱۳۸۳ د سرطان له لومړي څخه په هر را وروسته (راتلونکي) کال کې د رامنځته شوي ضرر تر بشپړ رفع کيدو پورې، له خپلو ماليې وړ عوايدو څخه مجرايي ترلاسه کوي. د منظور شوو تشبثونو د وارده ضرر محاسبه د دې قانون په دوه څلوېښتمه ماده کې د درج حکم لمخې صورت ومومي. پدې قانون کې د درج استهلاك لگښتونه او د مالياتي معافيت په معياد (مودې) پورې اړوند نور لگښتونه او له منظوري د مخه معياد لگښتونه، د عملياتي خالص ضرر په محاسبه کې نه شاملېږي.

۱. ۴۷ د دې مادې پراساس د استهلاك د مجرايي د محاسبې په موخه بايد ماليه ورکونکي د استهلاك له مساويانه طريقي څخه استفاده وکړي. د استهلاك د مساويانه طريقي پراساس په هرکال کې د استهلاك يو مساوي مبلغ وضع کيږي.

بېلگه: يو افغان سهامی شرکت د ۱۳۸۵ کال په پيل کې د ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت تجهیزات پيري. نوموړی سهامی شرکت کولای شي په ۱۳۸۵ لمریز کال کې د ۵۰۰۰۰۰۰ افغانیو استهلاك او په ۱۳۸۲ لمریز کال کې د ۵۰۰۰۰۰۰ افغانیو د استهلاك غوښتنه وکړي.

۲. ۴۷ هغه ماليه ورکونکی چې د کال په هره موده کې شتمنی پيري کولای شي د شتمنی د استهلاك لپاره په هماغه کال کې غوښتنه وکړي. ولې که چيرې ماليه ورکونکی د نيمايي کال نه د لږ وخت لپاره شتمني ولري، نوموړی ماليه ورکونکی يواځې په هماغه کال کې د شتمنی د استهلاك نيمه مجرايي ترلاسه کولای شي. په پایله کې که چيرې ماليه ورکونکی د شتمنی د استهلاك مجرايي په ټاکلو ۲ او يا ۴ مالي کلنو کې وضع کړي، د پاتې استهلاك لپاره بايد په راتلونکي کال کې مجرايي ترلاسه کړل شي.

بېلگه: يو افغان سهامی شرکت د ۱۳۸۲ لمریز کال په وروستی میاشت کې د ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت تجهیزات پيري چې په ۱۳۸۷ او ۱۳۸۸ لمریز کلونو کې يې هم په اختيار کې لري. نوموړی شرکت د استهلاك مجرايي په مختلفو کلونو کې په لاندې ډول وضع کوي:

مجرايي	
۱۳۸۲ لمریز کال	۲۵۰۰۰۰۰ افغانی
۱۳۸۷ لمریز کال	۵۰۰۰۰۰۰ افغانی
۱۳۸۸ لمریز کال	۲۵۰۰۰۰۰ افغانی

تبصره: د دې مادې د تفسیر او تطبیق په اړه د زیاتو معلوماتو د ترلاسه کولو لپاره د "د پانگه اچونې لپاره معافیتونه او مالیاتي امتیازونه" تر سرلیک لاندې د مالیې وزارت د عامه سنجش د ۱۳۸۴ کال د ۴ میاشتي طرز العمل ته دې مراجعه وشي.

۳. ۴۷ هغه ماليه ورکونکی چې مالیاتي معافیت یا امتیاز په واک کې لري د ۱۳۸۳ کال د چنگاښ د ۱ نېټې څخه د استهلاك وړ شتمنیو یې محاسبه کړي د کورنۍ او باندنۍ خصوصي پانگه اچونې د قانون لمخې، ثبت او تایید شوي تشبثات کولای شي د چټک استهلاك د مقرراتو لمخې د ثبت له نېټې یا د ۱۳۸۳ کال د سرطان له ۱ نېټې څخه د استهلاك وړ شتمنیو په برخه کې له استهلاك څخه برخه من شي. د چنگاښ یا سرطان د ۱ نېټې یا د ثبت د نېټې ترمنځ په موده کې، د استهلاك وړ شتمنیو په اړه يواځې معیاري استهلاك جواز لري. په ورته توگه، که چېرې یو تشبث ثبت نه وي، کولی شي د عادي استهلاك د مقرراتو لمخې د استهلاك وړ شتمنیو په برخه کې له عادي استهلاكه گټه واخلي.

۴. ۴۷ د ۴۷ مادې لمخې، يواځې هغه ماليه ورکونکی چې د کورنۍ او باندنۍ خصوصي پانگه اچونې د قانون لمخې په رسمیت وپه پېژندل شي او په افغانستان کې له پانگونې څخه د ملاتړ په اداره یا آيسا کې ثبت وي، د ننگه عملیاتي زیان او د خسارې له جبرانه برخمن کېدای شي. که چېرې دغه تشبث په افغانستان کې له

پانګونې څخه د ملاتړ په اداره یا آيسا کې ثبت نه وي، دغه ضرر يوازې په درېيو کالونو کې د ضرر د انتقال د ستندرد طریقي لمخې يا د ۴۲ مې مادې سره سم د انتقال وړ او مجاز ګڼل کېږي.

۵. ۴۷ ټول ثبت شوي تشبثات د جبران لپاره د راتلونکو کالونو د ګټو پر وړاندې د عملياتي ضرر د انتقال مستحق ګرځي تر هغې چې ياد شوی ضرر په بشپړه توګه جبران شي. په هر حال، ۴۷ مه ماده لاندې محدودیتونه ټاکي:

- د راتلونکو کالونو د عوایدو پر وړاندې د جبران لپاره خالص عملياتي ضرر د ۱۳۸۳ کال د سرطان له ۱ نېټې څخه يا په افغانستان کې له پانګونې څخه د ملاتړ په اداره یا آيسا کې د ثبت له نېټې څخه مجاز ګڼل کېږي.
- د مالياتي معافیت يا امتياز په ترڅ کې اوبستي عملياتي ضررونه د انتقال وړ نه ګڼل کېږي.
- لاندې بېلګې د انتقال وړ خالص عملياتي زیانونه د ثبت شویو تشبثاتو د عملياتي ګټو پر وړاندې څرګندوي:

۱ بېلګه: د استقلال شرکت په ۱۳۸۲ کال کې ثبت شو، دغه شرکت د ۱۳۸۳ کال د سرطان تر ۱ نېټې پورې له ماليې معاف وو. په ۱۳۸۳ کال کې يې ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ عملياتي زیان درلوده، په ۱۳۸۴ کال کې يې ۱۷۵۰۰۰ عملياتي ګټه وکړه. ياد شرکت کولای شي د سرطان د لومړۍ نېټې تاوان د کب تر ۲۹ مې پورې چې د عملياتي ضرر (۷۵۰۰۰ افغانۍ) درېيو ريو يا برخو ته رسيږي، د ۱۳۸۴ کال د عملياتي ګټې پر وړاندې جبران کړي او په ۱۳۸۴ کال کې د ماليې وړ ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ باقي پاتې شي.

۲ بېلګه: آسمان شرکت د ۱۳۸۳ کال د وري په لومړۍ نېټه خپلې چارې پيل کړې او د ۱۳۸۳ کال د لړم په ۱ نېټه چې د دغه کال شپږمه مالياتي مياشت کېږي، ثبت شو. دغه شرکت ته په ۱۳۸۳ کال کې د ۱۰۰۰۰۰ افغانیو عملياتي تاوان ورواوبنت او په ۱۳۸۴ کال کې يې ۱۷۵۰۰۰ افغانۍ عملياتي ګټه وکړه. ياد شرکت کولای شي د لړم له مياشتې تر کبه يانې ۲ مياشتې د ۱۳۸۳ کال د ضرر نيمايي برخه کېږي او د ۱۳۸۴ کال د عملياتي ګټو په وړاندې د ۵۰۰۰۰ افغانیو په مبلغ جبران کړي او د ۱۲۵۰۰۰ افغانیو په مبلغ خالصه ګټه پرېږدي.

۳ بېلګه: چمن سهامی شرکت چې د ۱۳۸۳ کال راهيسې د تشبث په توګه ثبت دی، په ۱۳۸۴ کال کې ورته ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ عملياتي ضرر واوبنت. دغه شرکت په ۱۳۸۵ کال کې ۱۵۰۰۰۰ عملياتي ګټه وکړه. چمن شرکت کولای شي د ۱۳۸۵ کال په اظهارليک کې د تېر کال ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ ضرر د ۱۳۸۵ کال د ماليې وړ له عوایدو کسر کړي او د ماليې وړ ۵۰۰۰۰ عواید باقي پرېږدي.

۴ بېلګه: د درېيمې بېلګې په توګه خو په دې توپير چې په ۱۳۸۵ کال کې چمن شرکت ته ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ ضرر اوبنتی. چمن شرکت د دې مستحق دی چې د ۱۳۸۵ کال د مجرایې په توګه د ۱۳۸۴ کال د ضرر ادعا وکړي. د ۱۳۸۵ مالي کال ضرر ۱۵۰۰۰۰ افغانۍ (۱۰۰۰۰۰+۵۰۰۰۰) کېږي او په ۱۳۸۲ کال کې د مجرا وړ کسراتو په توګه ګڼل کېږي.

که څه هم چمن شرکت په ۱۳۸۲ کال کې له ۱۵۰۰۰۰ افغانیو څخه ډېره عملياتي ګټه ترلاسه کړې، د تېر کال ضرر په بشپړه توګه جبرانېږي. که څه هم د چمن شرکت له عملياتي ګټه به له ۱۵۰۰۰۰ افغانیو څخه ډېره نه وي، د تېرو کالونو اوبنتی ضرر د مجرایې وړ ده او په ۱۳۸۷ کال کې د کسراتو په توګه انتقالېږي. د تېرو کالونو د اضرارو کسرات تر هغه مهاله ادامه مومي چې د چمن شرکت عملياتي ګټه د تېر کال د تاوان په ترله ډېره شي.

۵ بېلگه: آرمان شرکت ته په ۱۳۸۴ کال کې د ۱۰۰۰۰۰ افغانیو تاوان اوږي او په ۱۳۸۵ کال کې د ۵۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت عملياتي گټه کوي. یاد شرکت کولای شي د ۱۳۸۵ کال په مالياتي اظهارليک کې د ۱۰۰۰۰۰ افغانیو عملياتي زیان د مجرایي ادعا وکړي او په پایله کې د ۵۰۰۰۰ افغانیو په مبلغ زیان په ۱۳۸۵ مالي کال کې رامنځته کيږي.

په ۱۳۸۲ مالي کال کې، آرمان شرکت ته د ۱۵۰۰۰۰ افغانیو گټه رسيږي. دغه شرکت کولای شي د ۱۳۸۲ مالي کال په اظهارليک کې د ۱۳۸۵ کال زیان ادعا وکړي چې په نتیجه کې د دغه شرکت د ۱۳۸۲ کال د ماليې وړ عواید ۱۰۰۰۰۰ افغانی کيږي.

که څه هم آرمان شرکت ته په ۱۳۸۲ کال کې تاوان اوښتی دی، ۱۳۸۴ کال پورې اړونده تاوان په ۱۳۸۲ مالياتي کال کې په کامله توگه نه مجرا کيږي. ۱۳۸۴ کال پورې اړونده تاوان په نورو نامعلومو کالونو کې انتقالیږي چې کله عملياتي گټه دغه تاوان جبران کړي.

اووم فصل

د بیمې شرکتونو مالیات

له ۴۸ مادي نه تر ۵۳ پورې

د بیمې شرکتونو په هکله د تطبیق وړ حکمونه
اته څلوېښتمه ماده:

(1) د دې فصل په موادو کې درج شوي حکمونه د بیمې د شرکتونو په هکله د تطبیق وړ دي، پدې شرط چې د لاندې شرطونو لرونکي وي:

1. د افغانستان د قوانینو لمخې د سهامی شرکتونو په ډول جوړې شوي وي.
2. د شرکت فعالیت د بیمې له یوې ساحې څخه زیاته لکه د پېښو او ضرر بیمه، د ژوند بیمه او نورو بیموي فعالیتونو په شان په برکې ولري.
3. د بیمې د هرې ساحې او خپلو فعالیتونو لپاره د جلا محاسبې او زیرمې لرونکي وي.

۱.۴۸ لازم ده چې د بیمه شوو اشخاصو د غوښتنو په بدل کې د تادیبې لپاره د بیمې شرکتونه سترې زیرمې ولري. پرعایداتو باندې د مالیاتو قانون اووم فصل د بیمې شرکتونو ته اجازه ورکوي چې د دغه ډول زیرمو د رامنځته کولو په موخه له خپلو عوایدو څخه استفاده وکړي، ولې د دې په بدل کې بیا قانون له هغوې څخه غواړي چې د زیرمو د متفاوتو شرایطو په نظر کې نیولو سره د بیمې د هرې ساحې لپاره په جلاتوګه محاسبې ترسره کړي.

أ. د بیمې یو ډول د اورلیګدنې، غلا، پېښو، ناروغۍ، تلفاتو او هر د هغه خطر په بدل کې بیمه ده چې په اړه یې یو ډول بیمه وجود ولري.

په عام ډول د بیمه شوو اشخاصو لخوا د ضرر غوښتنه د بیمې شرکت د لګښت او ګټې په ګډون د بیمې له حق سره مساوي ده. په هغه صورت کې چې شرکت د بشپړ ضرر پر ورکولو باندې مکلف وي، نو په ځینو هغو کلونو کې چې مختلف مصیبتونه په یو ځل منځته راځي د کافي ذخیرو لرل ضروري دي. د بیمې په دغه برخه کې د غوښتنو لپاره زیرمې د نورو خطرونو په بدل کې د ۵۰٪ زیرمې په ګډون د ترانسپورت له ۱۰۰٪ زیرمې سره مساوي ده چې په هماغه کې کال کې د مجرایي وړده.

بېلګه: که چیرې په ۱۳۸۵ لمریز کال د ترانسپورت د بیمې له درکه د بیمې لاسته راغلي عواید ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ او په هماغه کال کې د نورو خطرونو له بیمې څخه لاسته راغلي عواید ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ وي، د بیمې شرکت اجازه لري خپله ګټه تر هغې پورې اړوندې زیرمې ته ولېږدوي ترڅو چې نوموړې زېرمه ۲۰۰۰۰۰۰ افغانیو ته ورسېږي. دغه مبلغ د موټر له بیمې څخه د لاسته راغلي مبلغ (۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو) او د نورو خطرونو له بیمې څخه د لاسته راغلي مبلغ (۵۰۰۰۰۰۰ افغانیو) د جمع کولو له لپارې لاسته راځي. د دې زیرمې نه برسیره، د هغو ضررونو لپاره د یوې بلې زیرمې د لرلو اجازه هم شته چې د بیمې شرکت ته ورکړل شوي مبلغ له دوه برابره سره مساوي. د هر کال په پیل کې چې دواړه زیرمې حداکثر ته ورسېږي او د بیمې عواید زیات نه شي، زیرمو ته د هغو عوایدو لېږدول جواز نه لري چې له مالیې څخه معاف دي.

په نوموړې بېلگه کې د یاد شوو حقیقي مسایلو پر اساس لاندې زیرمې معاف دي:

مجازه زېرمه	مجازه زېرمه	عاید	بیمه
تادیه شوې ۲۰۰ فیصده	د ۱۰۰۰۰۰۰ څخه ۱۰۰ فیصد	۱۰۰۰۰۰۰	ټرانسپورټ
	د ۵۰۰۰۰۰۰ څخه ۵۰ فیصد	۱۰۰۰۰۰۰	نور

ب. د بیمې بله برخه له هغه لیکلې قرارداد څخه عبارت ده چې بیمه شوو اشخاصو او یا دهغوی استازو ته (د بیمې شوي شخص پر استازیتوب د بیمې لاسته راوړونکي) د گټې پر تادیه باندې حکم کوي. د ژوند معمولي بیمه او یا بشپړه تادیه، تمویلي پلانونه د کلني تادیاتو قراردادونه او د پس انداز پلانونه چې د بیمې شرکت لخوا پیشنهاد کیږي د یادې شوې بیمې له بیلگو څخه دي. د هغو زیرمو پراختیا ضروري ده چې د ځانگړو پالیسیو پر اساس د نهایي تادیاتو ورکړه لازم گڼي. د کلني ورکړې د بیمې پیروونکي هیله مند دي چې خپلې پیسې له ټکټانې سره یو ځل بیا په راتلونکي کې د میاشتنی عاید په توگه لاسته راوړي. دغې غوښتنې یا هیلې ته د ځواب ویلو پر موخه باید د بیمې شرکت د نوموړي شخص د بیمې د تادیاتو له درکه لاسته راغلي عواید سرمایه گذاري کړي. څرنګه چې د ژوند بیمه د بیمه شوي شخص د مړینې په وخت تادیه کیږي، بیمه باید پراخه کړل شي ځکه هغه مکلفیت چې شرکت یې له ادا کولو څخه په هېڅ وجه سرغړونه نه شي کولی ادا شوی دي. نو له دې کبله د بیمې د دغې برخې لپاره د زیرمو د جوړولو متفاوت مجاز اساس وجود لري. د بیمې ټول عواید معاف دي (یواځې هغه وخت د مالیې تابع گرځي چې د بانکي امانت په توگه وجود ولري). دا چې د بیمې عواید معاف دي، هغه لګښت چې په مستقیمه توگه د بیمې له عوایدو څخه ورکول کیږي د مجرایي وړ نه دي او همدارنګه بیمه شوو اشخاصو ته د گټې (غوښتنې) ورکړه هم د مجرایي وړ نه ده ځکه چې هغوی ته له هغو زیرمو څخه د بیمې عواید ورکول کیږي چې له مالیې څخه معاف دي. د بیمې د دوو برخو ترمنځ توپیر باید په څرګند ډول وپېژندل شي او د دواړو برخو محاسبه باید په جلا توگه صورت ومومي که نه نو د مالیې وړ عواید په سمه توگه نشي ټاکل کیدای.

بېلگه: یو شرکت د ټرانسپورټ او نورو خطرونو لپاره د ۵۰۰۰۰۰ افغانیو پانګې پر تادیه سره په انحصاري توگه ځان بیمه کوي. نوموړی شرکت د ۱۳۸۲ لمریز کال په پیل کې په ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ گټه او ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ضرر (په فعالیت کې) سره زېرمه جوړوي. د ۱۳۸۲ لمریز کال په اوږدو کې د ټرانسپورټ د بیمې له درکه د نوموړي شرکت د بیمې عواید ۴۰۰۰۰۰ افغانیو او د نورو خطرونو (ضرر او پېښو) د بیمې له درکه یې د بیمې عواید ۴۱۰۰۰۰۰ افغانیو ته رسېږي. د شرکت په زېرمه کې د هر ډول زیاتوالي نه دمخه د نوموړي شرکت خالصه گټه ۵۴۰۰۰۰ افغانیو ته رسېږي.

نوموړې شرکت کولای شي په خپله زېرمه کې په لاندې ډول زیات والي راوړي:

- أ. د کال په پای کې مجازې زیرمې: *
1. د ضرر لپاره: ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ په ۲ کې ضرب ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
  2. د بیمې د ادعا لپاره (گټې): ۴۰۰۰۰۰ افغانۍ (ټرانسپورټ) په ۱۰۰ فیصدو کې ضرب ۴۰۰۰۰۰ افغانۍ
- ۴۱۰۰۰۰ افغانۍ (د نورو خطرونو له درکه) په ۵۰ فیصدو کې ضرب ۲۰۵۰۰۰ افغانۍ
- د کال په پای کې د مجازې زیرمې مجموعه ۳۴۵۰۰۰۰ افغانۍ

*تبصره: شرکت کولای چې هر موجوده مبلغ په خپلو زیرمو کې ورزیات کړي. ولې که چیرې د شرکت زېرمه له مجاز اندازې نه زیاته شي، نو د ماليې وړ عوایدو د محاسبې په وخت کې د اضافه شوي مبلغ لپاره مجرايي نه ورکول کېږي.

ب. د بیمې شرکت د ۳۰۰۰۰۰۰ افغانیو زیرمې په لرلو سره کال پیل کوي. په دهغه صورت کې یواځې د ۴۵۰۰۰۰۰ افغانیو لپاره مجرايي ورکول کېږي. که چیرې دغه مبلغ د ۱۳۸۲ لمریز کال په زېرمه کې اضافه کړل شي، د ۵۴۰۰۰۰۰ خالصې گټې څخه چې ۹۰۰۰۰ افغانۍ د ماليې وړ عواید ورڅخه لاسته راځي، مجرايي ورکول کېږي (یعنې د ۵۴۰۰۰۰ او ۴۵۰۰۰۰ افغانیو ترمنځ متفاوت مبلغ دي).

۲.۴۸ که چیرې د بیمې یو شرکت له څنګه چې په ۱.۴۸ مقررې کې یاده شوې ده له یوه څخه په زیاتو بیموي فعالیتونو کې بوخت وي، شرکت باید د بیمې د هرې برخې لپاره جلا محاسبه ولري. په دې معنی چې عاید، لګښت، د زیرمې جوړول، د زیرمې له پانګې څخه لاسته راغلي عواید او نور باید د بیمې د هرې برخې لپاره په جلا محاسبوي اسنادو کې ثبت کړل شي. ځینې اداري لګښتونه د ثابت او کره بنسټ له مخې ځانګړي کیدای شي. د ضرر بیمه، د بیمې سند د لیکلو لپاره ورکړل شوی کمېشن، بیمه شوو اشخاصو ته د ضرر د بیمې ورکړه، د پیسو د غوښتنې (پولي ادعا) لپاره د ضرر زېرمه، له دغو زیرمو څخه ترلاسه شوي عواید، د ضرر د بیمې لپاره ځانګړي شوي تادیاتي پانګه او داسې نور باید د محاسبې په مختلفو او جلا اسنادو کې ثبت کړل شي او له هغو ورته عوایدو، لګښت، زیرمو او پانګې سره باید یو ځای نه کړل شي چې د بیمې له نورو برخو سره تعلق لري.

له پورتنی ترتیب نه په استفادې سره، د بیمې له هرې برخې څخه لاسته راغلي گټه او ضرر ټاکل کېږي. د بیمې د هرې برخې زېرمه په ځانګړې توګه د هماغې برخې د لاسته راغلو عوایدو او گټې له کبله زیاتېږي. د بیمې د هرې برخې گټې او ضرر لپاره باید جلا بیلانس او اسناد برابر او د ماليې وزارت ته ولیږل شي. د شرکت د ماليې وړ عواید د شرکت د ټولو سوداګریزو فعالیتونو پر اساس ټاکل کېږي.

بېلګه: هغه شرکت چې د ضرر، د ژوند او دکلتۍ ورکړې په بیمو کې په فعالیت بوخت دي د بیمې د هرې برخې لپاره جلا زېرمه او محاسبه لري. په ۱۳۸۲ لمریز کال کې د ضرر له بیمې څخه د نوموړې شرکت لاسته راغلي خالصه گټه هغې زیرمې ته لیږدول کېږي چې د غوښتنو (ادعاو) لپاره ده او د هغه حد نه چې عاید له ماليې څخه معافیږي کم دي.

که چیرې نوموړی شرکت په همدغه کال کې د ژوند او کلنۍ ورکړې له بیمې څخه ۲۵۰۰۰۰ خالصه گټه لاسته راوړي، د دغې خالصې گټې هېڅ برخه د مالېې وړ عوایدو څخه نه شي مجرا کېدای ولو که دغه گټه په قانوني زیرمو کې هم اچول شوي وي. نوموړی مبلغ هغه وخت په بشپړه توگه د شرکت د مالېې وړ عوایدو په توگه گڼل کېږي چې د ونډې گټې په بڼه نه وي وپشل شوی او یا هم هغه وخت چې د ونډه لرونکو د مالېې وړ عواید د مالېې تابع وگرځي.

د بیمو د شرکتونو پر عایداتو د مالیاتو تابع عواید

ننه څلو پښتېمه ماده:

د بیمې د شرکتونو لاندې عواید پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع دي:

1. د پولې ټکټ، د سهم د گټې، د کرایې عواید او نور هغه عواید چې له پانگونې او ملکیت څخه لاسته راځي،
2. له غیر بیمې فعالیتونو څخه ترلاسه شوي عواید،
3. د حریق، غلا، د ناروغۍ د پیښو، زیانونو یا هغه ضرر چې بیمه یې د یوې ټاکلې مودې لپاره وي او بیمه کیدونکی د هغې د مودې له تیریدو وروسته پولې ادعا و نکړای شي، په مقابل کې د بیمې له حق څخه ترلاسه شوي عواید، او
4. له پانگه ایزو معاملو څخه ترلاسه شوي عواید.

۱.۴۹ هغه عواید چې د ضرر له بیمې څخه ترلاسه کېږي په عام ډول په عوایدو کې شاملېږي او د مالېې تابع گرځي، ولې د بیمې عواید چې د مالیاتو قانون په 50 ماده کې تشریح شوي دي د مالېې تابع نه گرځي.

بېلگه: هغه شرکت چې د ضرر بیمه برابروي له بیمې څخه لاسته راغلي ټول عواید شاملوي، د بیمه شوو اشخاصو د پولې ادعاو له درکه ټول تادیات، کمپشن، د بیمې د پلور نور لگښتونه او اداري لگښتونه د خالصې گټې د معلومولو په موخه وضع کوي.

د شرکت د عوایدو او لگښتونو ساده اظهار لیک (د فعالیت سند) به په لاندې بڼه وي:

أ. عواید:

1. د بیمې عاید ۲۵۰۰۰۰ افغانۍ
2. منفي د پولې ادعاو تادیه ۱۲۰۰۰۰ افغانۍ
3. ناخالصه گټه (د پورتنیو دوه قلمونو توپیر) ۹۰۰۰۰ افغانۍ
4. نور عواید (پولې ټکټ، د سهم گټه او داسې نور) ۷۵۰۰۰ افغانۍ
5. له لگښت نه وړاندې عواید ۹۷۵۰۰۰ افغانۍ

ب. لگښتونه:

1. د پلورونکو فیس او کمېشن ۳۰۰۰۰۰ افغانۍ
2. د پولې ادعاوو د لگښت منظم کول ۷۵۰۰۰ افغانۍ
3. نور اداري لگښتونه ۱۷۵۰۰۰ افغانۍ
4. په رامنځته شوو زیرمو کې مجاز زیاتوالی ۱۷۵۰۰۰ افغانۍ
5. د وضع وړ لگښت مجموعه ۷۲۵۰۰۰ افغانۍ

ج. د ماليې وړ خالص عاید ۲۵۰۰۰۰ افغانۍ

۲.۴۹ د ژوند ډله ایزه بیمه باید په لاندې مواردو کې د ضرر د بیمې په توګه وګڼل شي.

- أ. که چیرې بیمه د شخص د عمر د زیاتوالي په صورت کې د بدلون وړ وي.
- ب. که چیرې اشخاص له ډلې څخه ووځي، نو هغوی نه شي کولای په هغه ډول بیمه ترلاسه کړي په کوم ډول یې چې په ډله کې شامل اشخاص د عمر له محدودیتونو سره سره لاسته راوړي.

بېلګه: د یو سهامی شرکت ټولو کارکوونکو ته په دې شرط د ټیټ نورم بیمه پېشنهاد کېږي چې د کارکوونکو یو شمېر بیمه کړل شي. د بیمې ترټولو ټیټ نورم د شرکت د ځوانو کارکوونکو لپاره او د بیمې ترټولو لوړ نورم د شرکت د ډېر عمر لرونکو کارکوونکو لپاره دي. دغه نورم د عمر پر اساس ټاکل کېږي نه د انفرادي شخص پر اساس. نو د هغو کسانو د بیمې نورم چې عمر ونه یې له ۴۱ نه تر ۵۰ کالو پورې وي باید د هغو کسانو د بیمې له نورم څخه زیات وي چې عمر ونه یې له ۳۱ نه تر ۴۰ کالو پورې دي او کله چې د یو شخص عمر ۴۱ کالو ته رسېږي، نو لوړه بیمه باید تادیه کړي، او په دغه صورت کې په بیمه کې ډېر ضرر څرګندېږي. همدارنګه هغه کسان چې له ډلې (ګروپ) څخه وزي د ډله ایزې بیمې له پالیسي څخه خارجېږي ولې کولای شي د لوړ نورم په بدل کې د بیمې د بلې پالیسي پر اساس ځان بیمه کړي. په دغو دواړو حالاتو کې داسې څرګندېږي چې دغه بیمه هغه وخت د یو کارکوونکي د مرګ د ګواښونو په بدل کې ده چې کارکوونکی د یوې ډلې غړی وي. په دغه حالت کې د هغو کسانو زیرمې مشخص کېږي چې د (د مرګ او ژوبلې د خطر) بیمې لاندې قرار لري. د بیمې هغه عواید چې له ډله ایزې بیمې څخه لاسته راغلي دي د ماليې تابع دي او بیمه شوو ته تادیه شوې پولې ادعاوي د مجرایي وړ دي.

۳.۴۹ څرنګه چې د یو سهامی او یا محدود المسؤلیت شرکت د ثابتې شتمنۍ له پلور او یا تبادلې څخه ټوله لاسته راغلې خالصه ګټه د ماليې تابع ګرځي، د پورتنیو شرکتونو په شان د هغو ټولو پانګو او جايدادونو له پلور او تبادلې څخه لاسته راغلي ګټه چې د بیمې شرکت ملکیت دي، د ماليې تابع ګرځي.

د بیمه شوو مالیاتې معافیت

پنځوسمه ماده:

د بیمې هغه حق چې د لیکلې قرارداد د عقد په موجب اخستل شوی او بیمه شوو یا دهغو منتفعو اشخاصو ته د مشخصې گټې وروستی ورکړه ایجاب کړي، پر عایداتو باندې له مالیاتو څخه معاف دی.

۱.۵۰

د معمولي بیمې او د ژوندانه بیمې له بشپړ ورکړې سره سره د مستمرې معاش پلانونه، د تقاعدې قراردادونه د پس انداز له پلان سره یوځای د مختلف الډول ژوندانه بیمه له هغې بیمې څخه عبارت ده چې په دغو مواردو کې د بیمې شرکت لخوا د بیمې د ترلاسه شوي حق له مالیې څخه معاف دي. د بیمې هره پالیسي چې صادريزې له صنف بندې نه وړاندې باید بررسی کړل شي. د بیمې حق یواځې په هغه وخت کې معاف کیدای شي چې د بیمې شرایط لاندې شرایط ولري:

- أ. د گټې له ورکړې نه پرته د بیمه شوو لخوا د بیمې د حق په ورکړه پاتې راتلل پالیسي له څنگه چې په پالیسي کې وجود لري د شرکت لخوا له منځه نه شي وړل کیدای،
- ب. د بیمې هغه حق چې په پالیسي کې تثبیت دي د بیمې شرکت لخوا زیات نه شي،
- ج. پرته له دې نه چې آیا بیمه شوی شخص په یوه ډله کې د غړیتوب په لرلو سره سره کوم کارو او بار لري او که نه، صادر شوي پالیسي په خپل حالت پاتې شي،
- د. د بیمه شوو د بیمې حق په زېرمه کې علاوه او پانگې اچونې ته آماده کړل شي. د بیمې له لاسته راغلي حق څخه یواځې د پلور ځانگړی کمېشن ورکول کېږي،
- ه. د بیمه شوو زېرمې باید د هغو عوایدو په ذریعه تقویه شي چې له پانگې اچونې او د پیسو له قانوني زېرمو څخه لاسته راځي، او
- و. بیمه شوو او یا د هغوی لخوا د دوی ټاکل شوو استازو ته دهغوی د گټې له تادیې نه پرته، له زېرمې څخه باید هېڅ لېږدونه صورت و نه مومي.

د بیمې د شرکتونو د غیر مجرایي وړ تادیات

یو پنځوسمه ماده:

- (1) په بیمې پورې اړوند لاندې لگښتونه او ورکړې چې د بیمې حق یې د دې قانون په پنځوسمه ماده کې د درج حکم لمخې له مالیاتو څخه معاف دی، د مجرایي وړ نه ندي:
1. د بیمې د صادريدو کمېشن او نور لگښتونه
2. مشترکینو یا نورو ذینفعو اشخاصو ته یې د بیمې د گټو ورکړه.

۱.۵۱

د کمېشن لگښت او نور هغه لگښتونه چې د بیمې حق یې له مالیې څخه معاف دي، د دغه ډول بیمې د گټو ورکړه د مجرایي وړ لگښت په توگه نه گڼل کېږي. دغه ډول لگښت د بیمې له حقه څخه د لاسته راغلو عوایدو (که چیرې د پلور کمېشن مطرح وي) او یا له هغو زېرمو څخه ورکول کېږي چې له مالیې څخه معاف

دې سره له دې چې د بيمې له حق څخه ترلاسه شوي عوايد له ماليې څخه معاف دي او پورتنې لگښتونه او بيا ورکړې د مجرايي وړ نه دي ، د بيمې شرکت بايد د پورتنيو اجناسو او زيرمو په اړه په هغه رپوټ کې چې د ماليې وزارت يې ورليږي بشپړ معلومات ورکړي.

هبلگه: هغه ساده رپوټ چې زيرمې او فعاليتونه په کې شامل دي په لاندې ډول ښودل کيږي:

د بيمه شوو د زيرمو په اړه معلومات:

۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ	زېرمه د کال په پيل کې	ا.
	د کال په اوږدو کې د زيرمې زياتوالی:	ب.
۲۰۰۰۰۰ افغانۍ	۱. د کال په اوږدو کې لاسته راغلی د بيمې حق	
	۲. لگښت	
<u>۱۰۰۰۰۰ افغانۍ</u>	ورکړل شوي کمښتونه	
۱۹۰۰۰۰ افغانۍ	د کال په اوږدو کې د زيرمې زياتوالی (۱۰۰۰۰۰-۲۰۰۰۰۰)	
۱۱۹۰۰۰۰ افغانۍ	د (الف) او (ب) د برخو جمع	ا.
۱۵۰۰۰۰ افغانۍ	د کال په اوږدو کې پولې ادعاوي او ورکړل شوي گټې	ب.
۱۰۴۰۰۰۰ افغانۍ	د (ج) او (د) د برخو توپير	ج.
۲۲۰۰۰۰ افغانۍ	* د پانگې د عوايدو له درکه د زيرمې زياتوالی	د.
۱۰۲۲۰۰۰۰ افغانۍ	يرمه د کال په پای کې	ه.

* تبصره: په زيرمو کې پورتنی زياتوالی پرعايداتو باندې د مالياتو له وضع کولو نه وروسته منځته راغلی دي.

د عوايدو او لگښتونو په اړه معلومات:

۲۰۰۰۰۰ افغانۍ	د ماليې تابع عوايد ټکټانه او د سهم گټې په برکې نيسي	ا.
	د پانگې گټې د کال په اوږدو کې اوسي.	ب.
	د مجرايي وړ لگښت:	ج.
۲۰۰۰ افغانۍ	۱. پر انتفاعي معاملو باندې ماليه	
<u>۲۰۰۰۰۰ افغانۍ</u>	۲. اداري لگښت	
۲۰۲۰۰۰ افغانۍ	۳. د مجرايي وړ مجموعي لگښت	
۳۹۸۰۰۰ افغانۍ	۴. د ماليې وړ عوايد (د (الف) او (ب) د برخو ترمنځ توپير)	

د بیمې د شرکتونو د مجرایې وړ ورکړې

دوه پنځو سمه ماده:

(1) د بیمې د شرکتونو، لاندې لگښتونه او ورکړې د هغو له عوایدو څخه د مجرایې وړ دي:

1. له هغې بیمې څخه رامنځته ورکړل شوی مبلغ چې د بیمې حق د هغه له درکه د مالیاتو تابع وي
2. کمېشن او د صادریدو نور لگښتونه چې د بیمې حق د هغو له درکه د مالیاتو تابع وي.
3. د بیا بیمې لگښتونه چې د بیمې حق د هغو له درکه د مالیې تابع وي.
4. د ادعاگانو د زیان د جبران په غرض په زیرمو کې زیاتوالی، پدې شرص چې هغه ډول زیرمې د حمل او نقل د بیمې د حق له سل په سلو کې او د هغو زیانونو او پېښو د امکاناتو د بیمې د حق له پنځوس په سلو کې څخه چې د مالي کال په اوږدو کې لاسته راغلی، تجاوز ونکړي.
5. د هغې بیمې چې په هغې پورې د بیمې اړوند حق د مالیې تابع وي، د عملیاتو د ضرر په زیرمو زیاتیدل پدې شرط چې دغه زیرمې د نوموړې بیمې په ساحه کې د پانگې اچول شوي مبلغ له دوه چنده څخه تجاوز ونکړي.
6. د دې قانون په دوه یم فصل کې درج د کار او عملیاتو نور اړین لگښتونه او د دې قانون په یو پنځو سمه ماده کې درج لگښتونه لدې امر څخه مستثنی دي.

(2) د دې مادې د (1) فقرې په (4 او 5) جز کې له درج زیرمو څخه لیردونه یا ورکړه، په اړوند مالي کال کې د مالیې وړ عواید جوړوي، له ادعاگانو یا حقیقي زیانونو یا په پیسو باندې د سهم له گټې څخه رامنځته شوي لیردونه او ورکړه له دې امر څخه مستثنی ده.

۱.۵۲ د ۵۲مې مادې د ۱ جز لمخې، کومه بیمه چې د بیمې د حق له درکه یې عواید د مالیې تابع دي د ضرر او پېښو له بیمې سره تړاو لري. د یادونې وړ ده چې د پېښو او ضرر بیمو د لگښت عواید له نورو فعالیتونو سره ورته دي. نو له دې کبله د بیمې د هغه حق په گډون چې پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع دي ټول عواید او د ورکړل شوو ادعاگانو په گډون چې دکار او فعالیت ضروري او قانوني لگښت گڼل کېږي، ټول تادیات د عوایدو د محاسبې پرمهال د مجرایې وړ مالیې تابع دي. اووم فصل په اصل کې د پېښو او د ضرر بیمو او په زیرمو کې د زیاتوالي په اړه، له څنگه چې د ۵۲ مادې (۱) فقرې په (۴ او ۵) برخه کې راغلي دي، حکم کوي.

۲.۵۲ سره له دې چې پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د ۵۲ مادې د (۱) فقرې په (۴ او ۵) برخو کې تشریح شوی هغه زیاتوالی چې په زیرمو کې منځ ته راځي د مجرایې وړ دي، هر هغه لیردونه چې د ادعاگانو او ضرر له تادیاتو نه پرته د نورو موخو لپاره صورت و مومي پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع گرځي. که چیرې د سهم گټه سهم لرونکو ته ورکړل شي، پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د ۴۲ مادې پر اساس د سهم له دغې گټې څخه باید مالیه وضع او حکومت ته و سپارل شي. که چیرې له مالي وجوه د هغې احتیاطې پانگې اچونې نه پرته چې په سمه توگه نغدې گټه لري د نورو اهدافو لپاره گټه واخیستل شي، دغه گټه اخیستنه هم له

زیرمې څخه د لېږد په ډول گڼل کيږي او پر عايداتو باندې د مالياتو تابع گرځي. دهغه قانون د نه موجودیت په صورت کې چې پراساس یې د بیمه شرکت پانگه اچونه اداره کړل شي، د ماليې وزارت باید د زیرمې موخه او د زیرمې د هرې پانگې اچونې ډول تر غور لاندې ونیسي. که چیرې داسې وي چې نا اټکل شوي او غیر معمولي ضررونه تر یونین لاندې راشي (چې د دغو زیرمو له جوړولو څخه موخه همدغه امر دې)، نو د پېښو د بیمې ادعاگانې او ضرر په مقابل کې باید نغدي زیرمې وجود ولري. په یوه مناسب وخت کې د پیسو په بدل کې د پانگې اچونې پلور او تبادلې باید د پانگې اچونې په اړوند د ادعاگانو د حل لپاره د ماليې له وزارت سره مرسته وکړي. که چیرې د پانگې اچونه له نغدي شرایطو سره برابر وي، له زیرمو څخه لېږدونه صورت نه مومي ولې که چیرې له دغه ډول شرایطو سره برابر نه وي، داسې گڼل کيږي چې له زیرمو څخه لېږدونه صورت نیولی دي او د ماليې تابع گرځي.

د پېښو بیمې یو شرکت د خپل دفتر، نورو دفترونو او دوکانونو د جوړولو په موخه یو ودانۍ ابادوي. بېلگه: د ادعاگانو په زیرمو کې د موجوده پیسو ډېره برخه په دغه جايداد په جوړولو کې په مصرف رسيدلې ده. پاتې لگښت یې هغه بانک په غاړه اخلي چې د پانگې اچونې په چارو کې مالي پور ورکوي. د پور مبلغ تقریباً د هغه مبلغ ډېره برخه ده چې د دغې ودانۍ لپاره په پور ورکړل شوی دې. هغه پیسې چې په دغه کار کې په مصرف رسيدلي دي باید له زیرمې څخه د لېږدونې په توگه وگڼل شي او د ماليې تابع گرځي. د ودانۍ دغه معامله له مالي پور نه برعلاوه په اسانۍ سره په نغدو پیسو باندې نه تبدیلیږي او د زیرمې مقاصد نه شي استفاده کېدای. په بل عبارت، که چیرې ټول لگښت او یا د جايداد بیه د ادعاگانو د زیرمې له پیسو څخه په بشپړه توگه ورکړل شوې وای، د بیمې شرکت کولای شول له یو بانک څخه د مالي پور تعهد لیک ترلاسه کړي. په تعهد لیک کې موجوده مقدار داسې گڼل کیده چې د زیرمې شرایط په کې شامل دي او داسې منل کیده چې د مجموعي لگښت او تعهد لیک ترمنځ توپیر لېږدول شوی دې، نو له دغه کبله د ماليې تابع گرځي.

د ادعاگانو د زیرمو او د بیمه شوو گټې د بیمې له هغه معاف حق څخه چې پر عايداتو باندې د مالياتو قانون په ۵۰ ماده کې درج دي، په زېرمه کې معمولاً د بیمې د حق او د وجوه له پانگې اچونې څخه دلاسته راغلو عوایدو له کبله غښتلی کيږي. سره له دې چې د ماليې له ورکړې نه پرته له پانگې اچونې څخه دلاسته راغلو عوایدو له کبله په دغه زېرمه کې د زیاتوالي لپاره د مجرایي اجازه نه ورکوي، د بیمې له حق څخه هغه ترلاسه شوي عواید چې په دغه ډول زیرمو کې جمع شوي دي د هغو عوایدو په توگه گڼل کيږي چې له ماليې څخه معاف دي. د دغه توپیر دلیل دا دې چې د بیمه شوو او یا نورو اشخاصو او یا دهغوی د استازو لخوا ترلاسه شوې گټه پر عايداتو باندې د مالياتو تابع نه ده. دغه گټه په نظري توگه پېرودل شوې او هغوی ته د بیمه شوو لخوا ورکړل شوې ده. دا چې د دغې گټې یوه برخه د پانگې اچونې څخه ترلاسه کيږي، په دغه گټه کې یو عوایدی عنصر وجود لري او د هغه پرلاسته راوړونکي باندې په مستقیمه توگه د ماليې وضع کول ناشونی بریښي. د بیمې نوموړی شرکت د پانگې اچونې د هغو عوایدو له درکه چې په نوموړې زېرمه کې وراضافه شوي دي د ماليې تابع دي او بیا وروسته لاسته راوړونکي ته لېږدول کيږي. د عوایدو لاسته راوړونکي د پانگې اچونې له هرې برخې څخه دلاسته راغلو عوایدو له درکه په نا مستقیمه توگه د ماليې تابع گرځي.

د بیمې د بهرنیو شرکتونو د مالیې وړ عواید و تشبیتول

دري پنځوسمه ماده:

د بیمې له هغه حق څخه رامنځته شوي عواید چې د بیمې شرکت په واسطه د افغانستان له دننه څخه لاس ته راځي، په لاندې توګه پر عایداتو د مالیاتو تابع دي:

1. د بیمې د هغه حق د مبلغ اندازه چې شرکت یې د مالي کال په ترڅ کې د هېواد له دننه څخه لاس ته راوړي، معلومه کړي.
2. د بیمې د هغه حق د ټول مبلغ اندازه چې شرکت د مالي کال په ترڅ کې له مختلفو هېوادونو څخه لاس ته راوړي دي، وټاکل شي.
3. پر عایداتو باندې د مالیاتو او دسهم د ګټې له ورکړې د مخه په نورو هېوادونو کې له خپلو فعالیتونو څخه د شرکت د خالصو عوایدو اندازه، تشبیت شي.
4. په (1) جز کې درج ټاکلی مبلغ په (2) جز پر درج ټاکلی مبلغ باندې تقسیم، په (3) جز کې له درج ټاکلي مبلغ سره ضرب، د مالیې له وړ عوایدو څخه عبارت دي.

۱.۵۳

د یوه افغان مېشت حقیقي شخص او یا د هغه حکمي شخص لخوا چې د افغانستان د قوانینو پر اساس جوړ شوی، د بیمې یوه بهرني شرکت ته تادیه شوی د بیمې حق د هغو عوایدو په توګه ګڼل کېږي چې په افغانستان کې د کورنیو سرچینو څخه لاسته راغلي دي او پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع ګرځي. د بیمې هغه نوی حق هم په دغه امر کې شامل دي چې د یوه افغاني بیمه شرکت لخوا بهرني بیمه شرکت ته تادیه کېږي. د افغانستان له کورنیو سرچینو څخه د یوه بهرني شرکت د مالیې وړ عواید په لاندې ډول ټاکل کېږي:

- ا. د بیمې له حق څخه د لاسته راغلو مجموعي عوایدو معلومول چې په همدغه مالي کال کې د بهرني بیمه شرکت هغه لاسته راغلي عواید دي چې له ټولو هېوادونو څخه یې ترلاسه کړي دي.
- ب. له ټولو سرچینو څخه د بهرني شرکت د ناخالصو مجموعي عوایدو معلومول.
- ج. بیمه شوو ته د خسارې د تادیه شوي مجموعي جبران معلومول.
- د. د بیمه شوو په زیرمو کې د زیاتوالي معلومول. (په زېرمه کې د زیاتوالي نه موخه د کال له پیل نه د کال تر پایه پورې په زېرمه کې خالص زیاتوالی دي).
- ه. د فعالیت د پرمخ وړلو لپاره ضروري مجموعي لګښت (پر عایداتو باندې له مالیاتو، ونډه لرونکو ته د ونډې له ورکړل شوي ګټې او په زیرمو کې له زیاتوالي نه پرته).
- و. په (ج)، (د) او (ه) په برخو کې معلوم شوي مبالغ سره جمع کېږي.
- ز. له ټولو هېوادونو څخه د بهرني شرکت ترلاسه شوي عواید د (و) په برخه کې لاسته راغلي مجموعي د کال په اوږدو کې د نورو هېوادونو له سرچینو څخه د لاسته راغلو مجموعي عوایدو (چې د ب په برخه کې ترلاسه شوي دي) د منفي کولو له لپارې معلومول.
- ح. په هماغه مالي کال کې له افغانستان څخه د بیمې د لاسته راغلو مجموعي عوایدو معلومول.

- ط. له ټولو هېوادونو څخه د بهرني شرکت لاسته راغلي خالص عواید (د " ز " برخه) د نوموړي شرکت پر هغو عوایدو تقسیم چې د بیمې د حق له درکه یې له نورو هېوادونو څخه لاسته راوړي دي (د " الف " برخه).
- ي. د تقسیم پورتنی حاصل له ټولو هېوادونو څخه د بیمې د حق له درکه هغه عواید نښي چې خالص عواید دي.
- ک. په افغانستان کې د بیمې له حق څخه د لاسته راغلو مجموعي عواید د (ط) برخې په حاصل کې ضریبېږي.
- ل. د ضرب حاصل د افغانستان له کورنیو عوایدو څخه د مالیه وړ عواید دي او د 20% نورم پر اساس د مالیه تابع گرځي.

تبصره: د یادونې وړ ده چې د مالیه وړ له هغو عوایدو چې د (ط) په برخه کې یاد شوي دي هېڅ ډول کسرات مجاز نه دي ځکه چې د نوموړې برخې فورمول ټول کسرات د حد اوسط پر اساس ترتیبوي.

په افغانستان کې د یوه بهرني بیمه شرکت نمایندګۍ په ۱۳۸۴ کال کې یو بهرني شرکت ته ۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د بیمې حق ورکوي. په افغانستان کې د بهرني شرکت د مالیه وړ عواید په لاندې ډول محاسبه کېږي:

- أ. په ۱۳۸۴ لمریز کال (هغه میعاد چې له ۱۳۸۴ کال سره لمخبت ولري) کې د بهرني شرکت د بیمې له حق څخه لاسته راغلي مجموعي عواید ۲۵۰۰۰۰۰۰ امریکایي ډالرو ته رسیږي.
- ب. له ټولو سرچینو څخه د بهرني شرکت لاسته راغلي ناخالص عواید ۳۰۰۰۰۰۰۰ امریکایي ډالرو ته رسیږي.
- ج. بیمه شوو ته د خسارې لپاره د تادیه شوي جبران مجموعه (لکه ادعاګانې او ګټې) ۱۹۰۰۰۰۰۰ امریکایي ډالرو ته رسیږي.
- د. د بیمه شوو په زیرمو کې زیاتوالی ۷۰۰۰۰۰۰ امریکایي ډالرو ته رسیږي.
- ه. د فعالیت د ترسره کولو لپاره ضروري لګښت ۱۵۰۰۰۰۰۰ امریکایي ډالرو ته رسیږي.
- و. د (ج) ، (د) او (ه) برخو مجموعي ارقام په لاندې ډول ټاکل کېږي:

د (ج) برخه ۱۹۰۰۰۰۰۰ امریکایي ډالر
 د (د) برخه ۷۰۰۰۰۰۰۰ امریکایي ډالر
 د (ه) برخه ۱۵۰۰۰۰۰۰ امریکایي ډالر
 مجموعه ۲۷۵۰۰۰۰۰ امریکایي ډالر

ز. له ټولو هېوادونو څخه د بهرني شرکت لخوا لاسته راغلي مجموعي عواید باید معلوم کړل شي. نو د (و) په برخه کې لاسته راغلی مبلغ چې ۲۷۵۰۰۰۰۰ امریکایي ډالرو ته رسیږي باید د (ب) برخې له مبلغ څخه منفي کړل شي.

د بیلګې په ډول:

امریکایي ډالر - ۲۷۵۰۰۰۰۰ = امریکایي ډالر = ۲۵۰۰۰۰۰۰ امریکایي ډالر

- ح. د هغو لاسته راغلو عوایدو مجموعه باید معلوم کړل شي چې په ۱۳۸۴ لمريز کال کې په افغانستان کې لاسته راغلي دي. په دغه بېلگه کې لاسته راغلی مبلغ ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ دي.
- ط. د (ز) برخې لاسته راغلی مبلغ باید د (الف) برخې پر مبلغ باندې ووبشل شي.
- ي. ۲۵۰۰۰۰۰ امریکایي ډالر = ۲۵۰۰۰۰۰ امریکایي ډالر = ۱/۱۰
- ک. له ټولو هېوادونو څخه د بیمې د حق له درکه لاسته راغلي اوسط عواید ۱/۱۰ دي.
- ل. د (ط) برخې له محاسبې څخه څرگندېږي چې په افغانستان کې د بیمې د حق لاسته راغلي ۱/۱۰ عواید باید د خالصو وایدو په توګه وګڼل شي. له افغاني سرچینو څخه لاسته راغلي د بهرني شرکت د ماليې وړ عواید په لاندې ډول دي: $۱/۱۰ \times ۲۰۰۰۰۰$ افغانۍ = ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ.

هغه مالیه چې باید د بهرني شرکت لخوا د ۲۰۰۰۰ افغانیو خالصو عوایدو له درکه په افغانستان کې تادیه کړل شي د دغه مبلغ ۲۰٪ ده او یا هغه مالیه چې باید د خالصو عوایدو له درکه په افغانستان کې تادیه کړل شي ۱۲۰۰۰ افغانۍ ده.

تبصره: نمایندګي هم د هغې ګټې له کبله چې د بیمې د پلور له درکه یې لاسته راوړي پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع ګرځي.

##

##

اتم فصل

د بانکونو، سهامی شرکتونو، پوراو پانگه اچونې
ماليه

له ۵۴ مادي نه تر ۵۷ پورې

مالياتو ته تابع گټې او فايدي

څلور پنځوسمه ماده:

له پانگه ايزو معاملو څخه د سهم د گټې ، پولي ټكټه، تخفيف يا تنزيل، كرابې، فيس، كمېشن او گټې له دركه د بانكونو، سهامې شركتونو، پوراو پانگې اچونې عايدات گټې له دركه د بانكونو، سهامې شركتونو، پوراو پانگې اچونې عايدات، پر عايداتو باندې د مالياتو تابع دي.

۱.۵۴ امانات او هغه پانگې چې د بانكونو، رهنې او پانگه ايزو شركتونو لخوا ترلاسه كيږي پر عايداتو د مالياتو او پراختفاعي معاملو باندې د مالياتو تابع نه دي.

بېلگه: يو بانک د مالي کال په اوږدو کې له خپلو پېرودونکو څخه د جاري او پس انداز په حسابونو کې د تحويلي له درکه ۲۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ لاسته راوړي. نوموړی بانک د همدغه کال په اوږدو کې د تاديه شوي پور د ټکټانې له درکه ۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ لاسته راوړي. په دغه حالت کې تحويل شوي ۲۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ پر عايداتو باندې د مالياتو او پراختفاعي معاملو باندې د ماليې تابع نه گرځي. يواځې ۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د دواړو ماليو (پر عايداتو باندې ماليات او پراختفاعي معاملو باندې ماليات) تابع گرځي. د قانون لمخې د ماليې وړ عوايد هغه دي چې د ۵۰۰۰۰۰۰ افغانيو نه د مجرايي وړ لگښت له منفي کولو نه وروسته پاتې كيږي.

۲.۵۴ د افغانستان د دولت او يا ښارواليو د اسنادو له درکه ترلاسه شوي عوايد پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د(۱۴) مادې د (۱۲) فقرې پر اساس له مالياتو څخه معاف دي. دغه حکم د پور د اسنادو د صادرولو له کبله د بانكونو، رهنې او پانگه ايزو شركتونو پر عوايدو باندې هم د تطبيق وړ دي.

بېلگه: د کال په اوږدو کې يو سوداگريز بانک ۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د ټکټانې د عوايدو په توگه لاسته راوړي دي. د دغو پيسو له جملې څخه ۴۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د دولتي اسنادو له درکه ترلاسه شوي دي. نوموړی مبلغ پر عايداتو باندې له مالياتو څخه معاف دي. د ټکټانې مجموعي عوايد چې ۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ دي بايد د لاسته راغلو عوايدو په توگه رپوټ کړل شي. د سوداگريز بانک د ماليې وړ عوايدو د معلومولو په موخه بايد ۴۰۰۰۰۰۰ افغانۍ له نوموړي مبلغ څخه وضع کړل شي.

د اړينو لگښتونو مجرائي

پنځه پنځوسمه ماده:

د دې قانون په څلور پنځوسمه ماده له درج عوايدو څخه د کار اړين لگښتونه د مجرايي وړ دي. د پانگه ايزو معاملو له درکه زياتونه، د پورونو او په پيسو باندې د سهم د گټې د ورکړې له درکه د زيانونو په وړاندې پر زيرمې باندې زياتوالی هم د مجرايي وړ دی.

۱.۵۵ د بانکي امانتونو د خاوندانو او يا د پانگه اچوونکو لخوا له بانک او يا له رهنې او د پانگې اچونې له شركتونو څخه اخستنه د هغوی له عوايدو څخه د مجرايي وړ نه دي. بانکي امانتونه او پانگه اچونه د هغوی د تاديبې په وخت کې د بانک، رهنې او يا د پانگې اچونې شرکت د عوايدو په توگه نه گڼل كيږي، د

بانکي امانتونو خاوندانو او يا پانگه اچوونکو ته د بانک او يا د پور او پانگې اچونې د شرکت لخوا د بيا ورکړې په وخت کې نوموړی مبلغ د لگښت په توگه هم نه شمېرل کېږي:

بېلگه: د بانکي اماناتو له درکه د يو بانک صورت حساب لاندې ارقام ښيي:

ا. د کال په پيل کې امانتونه	۲۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
ب. د کال په اوږدو کې امانتونه	
1. د کال په اوږدو کې لاسته راغلي امانتونه	۲۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
2. د کال په اوږدو کې اخستنه	۱۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
3. د کال په اوږدو کې خالص امانتونه	
(د لوموړي او دويم قلم ترمنځ توپير)	۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
ج. د کال په پای کې امانتونه	۲۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ

هر ډول زياتوالی نه عوايد او نه هم لگښت دي. دغه صورت حساب يواځې د حساب خاوندانو ته د بانک پورونه ښيي. پر پورتنیو مبالغو باندې نه پر عايداتو باندې ماليات او نه هم د انتفاعي معاملو ماليه تطبیقېږي.

۲.۵۵ د بانک او پانگه اچوونکي شرکت لخوا د بانکي اماناتو او پانگه اچونې خاوندانو ته تادیه شوې ټکټانه د بانک او يا د پانگه اچوونکي شرکت له عوايدو څخه د مجرايي وړ دي. پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د (۱۸) مادې (۴) فقره حکم کوي چې "د سوداگريزو پورونو ټکټانه" د مجرايي وړ ده. د بانک، د رهنې او پانگه اچوونکو شرکتونو فعاليتونه په لاندې ډول دي: له ټکټانې څخه د عوايدو د ترلاسه کولو په موخه د اماناتو له درکه د پيسو منل، د هغوی ساتل او بيا ورکړه پوراخستونکو ته. هغه ټکټانه چې د بانک او يا د پانگه اچوونکي شرکت لخوا ورکول کېږي، د دغه ډول فعاليت د پرمخه وړلو لپاره يو اړين لگښت دي او هغه کسان چې اضافي وجوه په اختيار کې لري دي ته هڅوي چې نوموړې وجوه په بانک او يا د پانگې اچونې په شرکت کې د امانت په ډول وساتي.

بېلگه: يو بانک د يوه مالي کال په اوږدو کې د ټکټانې، د ونډې گټې، له پور او پانگې اچونې نه د ترلاسه شوې گټې له درکه ۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ لاسته راوړي. د همدغه کال په اوږدو کې د بانکي امانتونو هغو خاوندانو ته چې د پيس انداز په حساب کې يې پيسې اچولي دي د ټکټانې په توگه ۳۵۰۰۰۰۰ افغانۍ ورکوي او يا په نظر کې ده چې ورېې کړي. له عوايدو څخه ۳۵۰۰۰۰۰ افغانۍ د نورو اړينو لگښتونو په شان د کاري اړين لگښت په توگه د مجرايي وړ دي.

۳.۵۵ " له پانگه ايزو معاملو څخه د رامنځ ته شوي ضرر " څخه عبارت خساره ده چې د بانک او يا پانگه اچوونکي شرکت لخوا د پور د اسنادو او د ونډې د پلور په وخت کې رامنځته کېږي. د ونډې اسنادو له پلور، پور او پانگې څخه د ترلاسه شوي مبلغ او داسې نور او د هغه مبلغ ترمنځ توپير چې د بانک او پانگه اچوونکي شرکت لخوا د ضمانت په توگه تادیه شوي دي، له ضرر څخه عبارت دي.

بېلگه: یو بانک د پور هغه گڼ شمېر اسناد چې د دولت لخوا په ۱۳۸۵ لمريز کال کې صادر شوي دي د ۴٪ کلنۍ ټکټانې سره پېریدلي دي. د پور د هر سند په بدل کې نوموړی شرکت ۱۰۰۰ افغانۍ (چې د صادریدو او پېرودلو په وخت کې د هر سند اصلي بیه وه) تادیه کړې دي. بانک په خپلو محاسبي اسنادو کې د هر سند بیه ۱۰۰۰ افغانۍ ثبت کړې ده. په ۱۳۸۷ لمريز کال کې دولت د پور یو شمېر اسناد له څلور نیم فیصده کلنې ټکټانې صادر کړل. د غې صادرونې په بازار کې د پور د هغو اسنادو ارزښت راټیټ کړ چې په ۱۳۸۵ لمريز کال کې له ۴٪ ټکټانې سره صادر شوي وه. نوموړی بانک په ۱۳۸۵ لمريز کال کې د صادر شوو پور اسنادو څخه ۱۰۰ قطعي په ۹۰۰۰۰ افغانۍ مجموعي بېې سره پلوري. نوموړي اسناد چې د یوه سند بیه ۱۰۰۰ افغانۍ او یا د ۱۰۰ قطعو اسنادو مجموعي بیه چې ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ ده په اسنادو کې ثبت شوي ده په ۱۰۰۰۰ افغانۍ تاوان (ضرر) وپلورل شول. دغه ضرر د بانک د لگښت په توگه په ۱۳۸۷ مالي کال کې د مجرايي وړ دي.

زیرموکې زیاتوالی

شپږ پنځو سمه ماده:

د پورونو له درکه د زیانونو په وړاندې پر زیرمې باندې زیاتوالی په هغه شرط د مجرايي وړ دی چې د مالي کال په پای کې د نه ورکړل شوو اصلو پورونو په سلو کې له پنځه وېشتو څخه تجاوز و نکړي. (د هغې په استثني چې د زیرمې په هدف وي) له نوموړې زیرمې څخه هره لېږدونه یا ورکړې د هغه مالي کال چې پکې لېږدې یا ورکړې صورت موندلی دی، د مالېې د ورکړې وړ عایدات جوړوي.

۱.۵۲ که چیرې د مالي کال په پای کې د پور له درکه د رامنځته شوي ضرر په مقابل کې زېرمه د نا تادیه شوو پورونو له کبله له ۲۵٪ څخه تجاوز و نکړي او په دغه ډول زیرموکې زیاتوالی هم د مالي کال په اوږدو کې صورت موندلی وي، یواځې هغه مبلغ په زېرمه کې د زیاتوالي په توگه د مجرايي وړ دي چې د کال په پای کې نوموړې زېرمه د نا تادیه شوو پورونو ۲۵٪ ته ورسوي.

۱ بېلگه: د ۱۳۸۵ لمريز کال په نیمایي کې یو بانک له پور څخه درامنځته کیدونکو ضررونو لپاره په خپله زېرمه کې ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ ورزیاتې کړې. د کال پای کې نا تادیه شوي پورونه کمیږي او د ضرر زېرمه د نادیه شوو پورونو له ۲۵٪ څخه زیاتېږي. نو په زېرمه کې د زیاتوالي هغه برخه چې د کال په لومړیو کې صورت موندلی وه د مجرايي وړ نه دي. که چیرې د ۱۳۸۵ لمريز کال په پیل کې له پور څخه درامنځته کیدونکي ضرر په مقابل کې زېرمه ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ وي او د ۱۳۸۵ کال په پای کې نا تادیه شوي پورونه ۲۴۵۰۰۰۰ افغانیو ته ورسېږي، د مجرايي وړ مبلغ د لاندې محاسبې له مخې معلومېږي:

ا.	د تاوان په مقابل کې زېرمه - د ۱۳۸۵ کال په پیل کې	۲۰۰۰۰۰ افغانۍ
ب.	په زېرمه باندې زیاتوالی - د ۱۳۸۵ کال په نیمایي کې	۲۰۰۰۰۰ افغانۍ
ج.	د ۱۳۸۵ لمريز کال په پای کې زېرمه	۲۲۰۰۰۰۰ افغانۍ
د.	د ۱۳۸۵ لمريز کال په پای کې نا تادیه شوي پورونه	۲۴۵۰۰۰۰ افغانۍ
ه.	۲۵٪ نا تادیه شوي پورونه	۲۱۲۵۰۰۰ افغانۍ
و.	په زېرمه باندې زیاتوالی (۲۲۰۰۰۰ - ۲۱۲۵۰۰۰)	۷۵۰۰۰ افغانۍ

ز. په ۱۳۸۵ کال کې په زېرمه باندې زیاتوالی چې د مجرایې وړ دي ۱۲۵۰۰۰ افغانۍ
ح. (۲۰۰۰۰-۷۵۰۰۰)

سره له دې چې ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ د مالي کال په اوږدو کې په نوموړې زېرمه باندې زیاتې شوي دي ، د مالیې وړ عوایدو د محاسبې په وخت کې یواځې ۱۲۵۰۰۰ افغانۍ د مجرایې وړ دي.

۲ بېلگه: که چیرې عین بانک داسې لومړنې زېرمه او زیاتوالی په داسې یو توپیر سره ولري چې د کال په پای کې نا تادیه شوي پورونه ۲۴۰۰۰۰۰۰ افغانیو او یا هم له هغه څخه لږ مبلغ ته ورسېږي ، د ۲۰۰۰۰۰ افغانیو زیاتوالي هېڅ برخه چې د کال په نیمايي کې یې صورت موندلی دي ، د مجرایې وړ نه ده ځکه د ناتادیه شوو پورونو (۲۴۰۰۰۰۰۰ افغانۍ) د ضرر په مقابل کې ۲۵ % مجاز زېرمه ۲۰۰۰۰۰۰ افغانیو ته رسېږي چې دغه مبلغ د زیاتوالي له منځته راتلو نه وړاندې د زېرمې په توګه شتون درلود.

۲.۵۲ که چیرې د پور د ضرر په مقابل کې زېرمه د قانون لمنځې د زېرمې له مجوزې اندازې څخه تجاوز وکړي ، بانک او یا پانګه اچوونکي شرکت کولای شي اضافي وجوه ولېږدوي او له پور څخه د رامنځته شوو ضررونو نه پرته د نورو موخو لپاره ورڅخه استفاده وکړي. که چیرې دغه دغه مبلغ د زېرمې د پخواني لېږدونه د هغه زیاتوالي څخه زیات نه وي چې د مجرایې وړ نه دي ، نو د مالیې تابع نه ګرځي. که چیرې له هغه وجوه زیاتوالی صورت ومومي چې د مالیې وړ نه دي (هغه زیاتوالی چې له عوایدو څخه د مالیې له وضع کولو نه وړاندې کسر شوی وي) ، دغه ډول لېږدونه هم د مالیې تابع ګرځي. دغه ډول لېږدول شوي مبلغ په هغه کال کې د عوایدو په توګه د مالیې وړ دي چې له زېرمې څخه اخستل شوي دي.

۱ بېلگه: د پورونو د ضرر په مقابل کې د یو بانک زېرمه له هغې زېرمې څخه زیاته ده چې د قانون او یا د بانک د جواز لیک پر اساس جواز لري. نوموړې زېرمه ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ دي چې له دې جملې څخه ۸۰۰۰۰۰۰ پر عایداتو د مالیاتو د محاسبې پرمهال له عوایدو څخه د وضع شوو زیاتونو له جملې څخه ګڼل کېږي. یاد بانک ۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ له دې زېرمې څخه بانک ته د نوې ودانۍ د جوړولو لپاره انتقالېږي. دغه انتقال پر عایداتو د مالیاتو تابع نه دی ځکه مخکېنۍ زېرمې کې ۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ وې چې زېرمې ته یې له زیاتوالي څخه مخکې د مالیې تابع وه.

۲ بېلگه: د پورونو د ضرر په مقابل کې د یو بانک زېرمه له هغې زېرمې څخه زیاته ده چې د قانون او یا د بانک د جواز لیک پر اساس جواز لري. نوموړې زېرمه د هغو زیاتونو له کبله منځته راغلې ده چې له عوایدو څخه وضع شوي دي. په بل عبارت ، د دغې زېرمې ټول وجوه پر عایداتو باندې د مالیاتو له تادیه نه پرته راجمع شوي دي. نوموړی بانک د تجهیزاتو د پېرودلو په موخه له زېرمې څخه ۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ لېږدوي. دا چې دغه لېږدونه د زېرمې په موخه نه ده ترسره شوي ، نوموړی مبلغ په هغه کال کې چې دغه لېږدونه په کې ترسره شوي ده د مالیې وړ نه دي. ۲۵۰۰۰۰ په ټولو مالیې وړ عوایدو باندې ورزیاتېږي او د ۲۰ % مالیې تابع ګرځي.

په ارزښت کې زیاتوالی / لږوالی

اووه پنځوسمه ماده:

د شتمنی په توګه د سهم، پور او هغو ته د ورته سندونو په ارزښت کې زیاتوالی یا لږوالی د دې قانون د حکمونو لمخې، ترهغه وخته پورې چې د پلورنې یا تبادلې له لارې یې ځانته د واقعیت خبره نیولې نه وي، د اعتبار وړ ندی کله چې ګټه یا زیان د نوموړې شتمنی د پلورنې یا تبادلې په لارې تحقق و مومي دغه ګټه یا زیان د هغه کال عایدات یا ضرر جوړوي چې پکې پلورنې یا تبادلې صورت منډلی دی.

۱.۵۷ هغه ارزښت لرونکي اسناد او ونډې چې له یو بانک او یا د پانګې اچونې له نورو شرکتونو سره وجود لري، د هغوی ارزښت باید د قانون او تجارو له په پام کې نیولو سره د بل ځل لپاره و ټاکل شي. د ارزښت له دغې بیا ټاکنې څخه رامنځته شوي ضررونه او لاسته راغلې ګټې پر عایداتو باندې د مالیاتو د محاسبې په وخت کې په نظر کې نه نیول کېږي. که چیرې یو ارزښت لرونکی سند وپلورل او یا تبادله شي، د مالیې وړ عوایدو په مقابل کې باید ګټه او ضرر رپوټ کړل شي.

۱ بېلګه: د ۵۰۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې یو بانک د یوه سهامی شرکت سهمونه پیري. د ۱۰ کالو په اوږدو کې نوموړي اسناد خپل ارزښت له لاسه ورکوي او سهامی شرکت له ماتې سره مخ کېږي. په پایله کې نوموړي اسناد د امانت ایښودنې ځانګړې پروسې له مخې د ناکام شوي سهامی شرکت څخه چې اسهام یې صادر کړي دي پېرودل کېږي. په لسم کال کې د شرکت د شتمنی د له منځه تلو نه وروسته نوموړی بانک ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ لاسته راوړي. ۴۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ضرر په هغه کال کې د بانک لخوا د مجرایي وړ دې چې اسهام بیرته ورکړل شوي، البته له دغه وخت نه وړاندې د مجرایي وړ نه دي.

۲ بېلګه: یو بانک د ۵۰۰۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې ارزښت لرونکي اسناد پیري چې ارزښت یې په تدریجي ډول زیاتېږي. له پېرودنې څخه ۵ کاله وروسته، نوموړی بانک دغه ارزښت لرونکي اسناد د ۱۷۵۰۰۰۰۰ افغانیو په بیه پلوري. ۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ لاسته راغلې ګټه په هغه کال کې د مجرایي وړ ده چې دغه اسناد په کې پلورل شوي دي.

##

نهم فصل

د عايداتو له سرچينو څخه د مالياتو وضع كول

له ۵۸ مادي نه تر ۶۳ پوري

د ماليې وضع کول او تاديه کول

اته پنځو سمه ماده:

هغه حقيقي او حکمي انتفاعي او غير انتفاعي اشخاص چې د کارکوونکو شمېر يې د کال په يوې مياشتې کې دوه تنه يا له هغو څخه زيات وي او ټول وزارتونه ، تصدې ، ښاروالۍ او نورې دولتي ادارې مکلف دي د دې قانون په څلورمه ماده کې د درج حکمونو له په پام کې نيول سره ، له د ورکړې وړ ټولو معاشونو او مزدوريو څخه ماليه وضع او د دولت د عوايدو حساب ته يې و ليردوي

۱.۵۸ هغه انفرادي او حکمي اشخاص چې افراد استخداموي ، له ورکړل شوو معاشونو او مزدوريو څخه د ماليو پر وضع کولو باندې مکلف دي.

۱ بېلگه: يو انفرادي شخص د ودانيو د ابادولو پر فعاليت بوخت دې او له ۵ نه تر ۱۵ پورې داسې کارکوونکي يې په کار گمارلي دي چې د ماليې وړ عوايد لاسته راوړي. نوموړی شخص مکلف دې چې د خپلو کارکوونکو له معاشونو او مزدوريو څخه ماليه وضع کړي.

۲ بېلگه: په لومړې بېلگه کې ياد شوی شخص د پانگې د پروالې او د ساختماني سترو پروژو د ترلاسه کولو په موخه له يوبل شخص سره د شراکت قرارداد لاسليک کوي. نوموړی شراکت مکلف دې د خپلو هغو کارکوونکو له معاشونو او مزدوريو څخه ماليه وضع کړي چې د معاش اندازه يې د ماليې وړ عوايدو سره برابره ده.

۲.۵۸ هغه اشخاص کارکوونکي نه گڼل کېږي چې په څرگند ډول د معاشونو په جدول کې شامل نه دي ولې د ځينو خدماتو د ترسره کولو لپاره داسې پيسې ترلاسه کوي چې معاش او مزدوري ورته نه شي ويل کېدای. د دغه ډول اشخاصو مزدوري د موضوعي ماليې تابع نه گڼي.

۱ بېلگه: يو شرکت په زيرمو کې د شته برېښنا مزد د ترميم لپاره د برېښنا يوکارپوه شخص (مستري) استخداموي. نوموړی شخص (مستري) موافقه کوي چې د نورو هغو موادو د لگښت سره چې د ترميم په چارو کې ورڅخه استفاده کوي ، د ترميم دغه کار ۲۰۰۰ افغانينو په بدل کې ترسره کړي. دا چې دغه کارگر د دغه شرکت د معاشونو په جدول کې د کارکوونکي په توگه ثبت نه دې او يو ناپيلي قرارداد دې ، نو نوموړی شرکت مکلف نه دې چې دغه شخص ته له ورکړل شوو پيسو نه ماليه وضع کړي.

۲ بېلگه: يو شرکت د خپل دفتر د نلونو د نصبولو لپاره يو نلدوان استخداموي. نوموړی نلدوان د ټولو ترميمونو د بېي په لاسته راوړلو ، د نلونو د نښلولو او نصبولو ، کاري لگښت او د گټې د يوې ځانگړې فيصدۍ په لاسته راوړلو په بدل کې استخدام شوی دې. شرکت نلدوان ته د هغو بيلونو او رسيدونو له مخې پيسې ورکوي چې نلدوان يې شرکت ته ورکوي. نوموړی شرکت د مالياتو پر وضع کولو مکلف نه دې ځکه چې نلدوان يو مستقل قرارداد دې.

۳ بېلگه: یو شرکت له خښتو جوړیدونکي د هغه دیوال د ودانولو لپاره مزدوران په کارگماري چې د هغه انگرې چاپیر ودانیري چیرته چې شرکت خپل مالونه زخیره کوي. شرکت دغو مزدورانو او باشي ته ورځنۍ مزدوري ورکوي. سره له دې چې یاد شوي مزدوران د شرکت په معاشونو کې په موقتي ډول شامل شوي دي، شرکت د ماليې پروض کولو ملکف دي.

د کورونو او ودانیو پر کرایي موضوعي مالیه

ننه پنځوسمه ماده:

(1) هغه کورونه او ودانۍ چې د سوداگریزو یا کاري دفترونو د فعالیتونو د سرته رسولو په منظور حقیقي یا حکمي اشخاصو ته په کرایه ورکول کیږي، د کور کرایه د موضوعي مالیاتو د ورکړې تابع په لاندې توگه وي:

1. په هغه صورت کې چې میاشتنۍ کرایه یې له ۱۰ زرو څخه تر ۱۰۰۰۰۰ افغانیو پورې وي، مالیه ۱۰٪ فیصده ده،
2. په هغه صورت کې چې میاشتنۍ کرایه یې له ۱۰۰۰۰۰ زرو څخه پورته وي، مالیه ۱۵٪ فیصده ده.

(2) د دې مادې په (1) فقره کې د درج کورونو او ودانیو مستاجرین مکلف دي د عوایدو مالیه د هغې کړنلارې لمخې چې د ماليې وزارت په واسطه وضع شوی، ورکړي.

(3) پدې ماده کې درج مالیه چې د مؤجر د مالیاتي مسؤلیت په توگه د مستاجر په واسطه وضع کیږي هغه کرایه گنل کیږي چې مؤجر ته ورکړل شوې ده، دغه مالیه د مؤجر د مالیاتي مسؤلیت وړاندې ورکړه حسابیږي او د ماليې د ورکړې په وخت کې مجرایي ورکول کیږي. د کرایې د ورکړې په اړه د مؤجر او مستاجر ترمنځ د شخړې د رامنځته کیدو په صورت کې، مستاجر کولای شي د وضع شوو مالیاتو سند د کرایې د ورکړې د سند په توگه اړوندو مقاماتو ته وړاندې کړي.

(4) هغه ورکړې چې له جایداد څخه د گټې اخستنې په بدل کې ترلاسه کیږي، لاندې ډولونه پکې شامل دي:

1. هر ډول پولې واحد، مالونه، خدمتونه او هر ډول گټه چې شخص یا اشخاص یې د ملکیت د په کرایې ورکولو له لارې لاسته راوړي.
2. د هغو ترمیماتو او بیا جوړونې لگښتونه چې د مستاجر په لگښت، په ملکیت کې صورت مومي.

(5) په هغه صورت کې چې د ملکیت کرایه د هغه له واقعي ارزښت څخه لږ وي، د ماليې وزارت کولای شي کرایه د ورځې د نرخ لمخې د واکمن هیئت په واسطه تثبیت کړي.

(6) د معاملو د لارښوونې دفترونه مکلف دي د قرارداد د عقدولو په وخت کې د منعقد قرارداد یوه کاپي د ماليې وزارت ته ورکړي. د معاملو د لارښوونې لخوا د ځنډ یا په سندونو کې د تزویر په صورت کې، د ماليې وزارت د څیړنې په منظور، موضوع رسماً د عدلیې وزارت ته خبر ورکړي.

(7) که چیرې ثابتې شي چې کرایه د ورځې له نرخ څخه په سلو کې شل لږ تشبیت شوې ده ، د دې مادې د (5) فقرې د حکم له په پام کې نیولو سره اجراءات صورت مومي . د کرایې د تشبیت په هکله د اختلاف په صورت کې ، مؤجر مکلف دی ثابت کړي چې د مالیې وزارت لخوا ټاکل شوی نرخ صحت نلري، د غه حکم هغه وخت د تطبیق وړ گڼل کیږي چې د مالیې وزارت د اسې دلایل او سندونه راوړي چې په قرارداد کې د درج شوې کرایې مقدار له هغه څخه لږ دی چې ورکول کیږي. پدې صورت کې د مالیې وزارت کولای شي مؤجر مکلف کړي خو د قرارداد په ختم کې ، خپل ملکیت په دمخه قرارداد کې د درج شوې بیې لمخې د دمخني قرارداد د مودې دوه برابره ، د مالیې وزارت په واک کې ورکړي.

(8) که چیرې د ورکړې وړ مالیه د ټاکلې نیتې وروسته په پنځلسو ورځو کې ور نکړل شي ، لاندې اجراءات صورت مومي:

1. له جایداد څخه د گټې اخستنې په بدل کې د پیسو د ترلاسه کولو لپاره ، د کرایې په یوه موافقه لیک یا قرارداد کې د شخص مؤجر حق داسې عملي کیږي چې پورته ذکر شوی حق ، د دولت د استازي په صفت د مالیې وزارت له لیکلي یادښت وروسته مؤقتاً مالیې وزارت ته لیردول کیږي.
2. که چیرې مستأجر د ورکړې وړ مالیه د مالیې وزارت د یادښت له ترلاسه کولو وروسته په (۳۰) ورځو کې تحویل نکړي ، د کرایې په قرارداد یا ورته قراردادونو کې د مؤجر حق ، د کرایې د نه ورکولو له امله د کرایه نشین د ایستلو لپاره پداسې ډول عملي کیږي چې نوموړی حق د دولت د استازي په توگه د مالیې وزارت ته ولیردیزي.
3. دغه حالت ترهغه وخته پورې باقي پاتې کیږي چې د مالیې وزارت له کرایې او د دې قانون په شپاړلسم فصل کې درج د ورکړې وړ هر ډول اضافي مالیې څخه را پیدا شوي عواید ترلاسه کړي.

۱.۵۹ هغه حکمي او حقیقي اشخاص چې له یوې ودانې څخه د اقتصادي او یا دفتري فعالیتونو لپاره کار اخلي او په بدل کې کرایه ورکوي، په دې مکلف دي چې په ۵۹مه ماده کې د مندرج لمخې موضوعي مالیه وضع کړي که چیرې کرایه له ۱۰۰۰۰ افغانیو څخه زیاته وي. که چیرې د کرایې مجموعي ورکړه په میاشت کې ۱۰۰۰۰ افغانی او یا هم ورڅخه لږه وي، نو په دغه صورت کې هېڅ ډول موضوعي مالیه د ورکړې وړ نه ده. پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د (4) مادې سره سم د کرایې له درکه عواید پر عایداتو د مالیاتو تابع دي.

۱ بېلگه: نجیب الله د کابل په وزیر اکبرخان مېنه کې د دفتر لپاره یو ځای په کرایه نیسي او په بدل کې یې هره میاشت ۲۰۰۰۰ افغانی کرایه ورکوي. نجیب الله باید ۲۰۰۰ افغانی په هره میاشت کې له کرایې څخه وضع او هغه ټاکلي حساب ته یې وسپاري چې د مالیې وزارت لخوا ټاکل شوی دی.

۲ بېلگه: اکور مؤسسه د وزیر اکبرخان په ۱۵ سړک کې یو اپارتمان په کرایه نیسي او په بدل کې یې هره میاشت ۵۰۰۰ ډالر کرایه ورکوي. د یوه ډالر د تبادلې نرخ ۵۰ افغانی ده چې د کرایې د مجموعي مبلغ ۲۵۰۰۰۰ افغانی کیږي. په دې توگه، د یاد کور کرایه په لاندې توگه محاسبه کیږي:

۲۵۰۰۰۰ افغانۍ = د ماليې وړ موضوعي عوايدو مجموعه

۱۵% = پر کرایې د موضوعي مالياتو نورم

د تحصيل وړ ماليات $۲۵۰۰۰۰ \times ۱۵\% = ۳۷۵۰۰۰$

۳ بېلگه: عزیز په شهرنو سیمه کې یو کور په کرایه نیسي. د دغه کور میاشتنۍ کرایه ۳۰۰۰۰ افغانۍ ده. دا چې د کرایې تادیات د شخصي استفادې لپاره ترسره کېږي او د اقتصادي فعالیتونو د ترسره کولو لپاره نه کارول کېږي، له دې کبله، دې هېڅ ډول مکلفیت نه لري چې د کرایې د تادیاتو له درکه مالیه ورکړي.

تبصره: که چېرې عزیز له تادیاتو څخه د مالیاتو پر وضع کولو مکلف نه وي، ولې د اپارتمان خاوند د هغو کرایوي عوايدو له درکه چې لاسته یې راوړي پر عايداتو باندې د مالیاتو پر ورکړه مکلف دې او د قانون د حکم لمخې، خپل مالیاتي اظهارلیک په مفصله توګه ډک کړي او د ورکړې وړ خپل مالیات چې د کرایې او نورو منابعو د عوايدو له درکه راټولېږي، ورکړي.

۲.۵۹ هغه حقيقي او حکمي اشخاص چې له کرایوي تادیاتو څخه د ماليې پر وضع کولو مکلف دي باید مالیه د راتلونکي میاشتي (چې مالیه پکې تادیه شوې ده) تر پنځلسمې ورځې پورې یو واکمن بانک ته تادیه کړي.

بېلگه: نجیب الله د خپل فعالیت د ترسره کولو لپاره یو ځای په کرایه نیسي چې د یاد ځای کرایه ۲۰۰۰۰ افغانۍ ده. لومړۍ تادیه د جوزا یا غبرګولي په میاشت کې ترسره کېږي. نجیب الله ۱۸۰۰۰ افغانۍ د کور خاوند ته ورکوي او ۲۰۰۰ افغانۍ ترې وضع کوي. وضع شوې ۲۰۰۰ افغانۍ مالیه دې د چنګاښ تر پنځلسمې ورځې پورې د وزارت ماليې لخوا معرفي شوي بانکي حساب ته وسپارل شي.

۳.۵۹ د مستاجر لخوا وضع شوی مبلغ د کور د خاوند د کرایوي عوايدو له درکه د نوموړي د مالیاتي مکلفیت د پیش پرداخت په توګه ګڼل کېږي. د وضع شوو مالیاتو د مجرایې د غوښتنې لپاره باید د کور خاوند مالیاتي اظهارلیک بشپړ کړي.

بېلگه: یو افغان شرکت له ویس نه چې یو میشت افغان شخص دې او د تعمیر خاوند هم دې، یو دفتر په کرایه نیسي. افغان سهامی شرکت باید د کال په اوږدو کې ۳۰۰۰۰۰ افغانۍ کرایه تادیه کړي. د شرکت لخوا له نوموړي مبلغ څخه ۲۵۵۰۰۰ افغانۍ ویس ته ورکول کېږي او پاتې ۴۵۰۰۰ افغانۍ له کرایې څخه وضع او د دولت بانکي حساب ته تادیه کېږي. ویس د هماغه کال مالیاتي اظهارلیک بشپړ او اراڼه کوي چې ۳۰۰۰۰ افغانۍ په کې د خپلو کرایوي عوايدو په توګه درج کوي. ویس نور عوايد نه لري او د ۱۰% یانې ۳۰۰۰۰ افغانیو د وضع وړ لګښت لپاره مجرایې ترلاسه کوي. د ویس عوايد ۲۷۰۰۰۰ افغانیو ته رسېږي او پر عايداتو باندې د مالیاتو قانون د (۴) مادې لمخې ویس مکلف دی چې ۱۳۸۰۰ افغانۍ مالیه د ۲۷۰۰۰۰ افغانیو له مجموعي مبلغ څخه ورکړي. څرنګه چې ویس له وړاندې نه له کرایوي عوايدو څخه ۴۰۰۰۰ افغانۍ وضع کړي دي، نوموړي مستحق دي چې ۲۲۲۰۰ افغانۍ بیرته ترلاسه کړي. د دغې بیلا بیلو راورنې (پس پرداخت) لپاره ویس باید مالیاتي اظهارلیک بشپړ او وړاندې کړي.

تبصره: په هغه صورت کې چې د ځای خاوند د کرایې پر عوایدو سربېره، نور عواید هم ولري، مکلف دی چې په خپل مالیاتي کال کې یې درج او د ټولو عوایدو منابعو له درکه د مالیاتي مجموعه ثابتته کړي او د موضوعي مالیې مجموعه به د مالیاتي مکلفیت له مجموعې څخه کسر شي.

۴.۵۹ د مستاجر لخوا د ورکړل شوي بیا رغاونې په ګډون هره هغه ګټه چې د نوموړي لخوا جايداد ته رسول کېږي، د کرایې په تادياتو کې شاملېږي. بېلګه: يو افغان سهامی شرکت له وېس څخه يو ګودام په کرایه نيسي. نوموړی شرکت په هره میاشت کې وېس ته ۲۰۰۰۰ افغانۍ کرایه ورکوي. د ګودام د مرکز ګرمي د بيارغاونې لپاره سهامی شرکت د چنگاښ په میاشت کې ۵۰۰۰۰ افغانۍ ورکوي. دغه لګښت د وېس لخوا نه دی ورکړل شوی. ورکړل شوي ۵۰۰۰۰ افغانۍ د شرکت لخوا وېس ته د اضافي کرایې د ورکړې په توګه ګڼل کېږي او ځکه د موضوعي مالیې تابع ګرځي. د ۵۰۰۰۰ افغانیو موضوعي مالیې ۱۰۰۰۰ افغانۍ ده او د ۲۰۰۰۰ افغانیو د کرایې د تادياتو موضوعي مالیې ۴۰۰۰۰ افغانۍ ده. په دې توګه، افغان سهامی شرکت مکلف دی په دې میاشت کې ۱۴۰۰۰۰ افغانۍ د موضوعي مالیې په توګه د خپلې کرایې له تادياتو څخه وټاکي او مالیې یې د دولت بانکي حساب ته وسپاري.

۵.۵۹ که چېرې د مالیې وزارت ته داسې جوته شي چې د کور یا جايداد کرایه د مارکېټ له نرخه ټیټه ده، پر عايداتو باندې د مالیاتو قانون د (۹۷) مادې سره سم، وزارت واک لري چې د مارکېټ له نرخ سره سمه له مخکې ټاکل شوي کرایه لوړه کړي.

بېلګه: عزیز د خپل زوی نجیب الله د اقتصادي چارو د ترسره کولو لپاره يو دفتر په کرایه نيسي چې میاشتنۍ کرایه یې ۱۲۰۰۰ افغانۍ ده. دغه راز، عزیز د نورو ډلو لپاره هم يو ځای د میاشتنې په ۲۰۰۰۰ افغانۍ په کرایه نيسي. د مالیې وزارت دا واک لري چې نجیب الله مکلف کړي چې د هرې میاشتنې عینې ۲۰۰۰ افغانۍ مالیې وضع کړي په دې چې د نورو ناروونده ډلو لپاره پر کرایې مالیې هماغه ۱۲۰۰۰ افغانۍ ده که څه هم یواځې نجیب الله یې د میاشتنې ۱۲۰۰۰ افغانۍ ورکوي. په دې دلیل چې د کرایې مبلغونه حقيقي نه دي، ځکه د مالیې وزارت حق لري چې د کرایې په تادياتو کې زیاتوالی راوړي.

۶.۵۹ که چېرې وزارت مالیې په دې باور وي چې د جايداد کرایه چې له ۲۰٪ څخه ډېره او د ورځې له نرخه ټیټه وي، د مالیې وزارت د ۵۹مې مادې د ۵ بند سره سم پر اقدام لاس پورې کوي. که چېرې د کور خاوند د ورځې نرخ چې د مالیې وزارت لخوا ټاکل شوی ونه مني، د کور خاوند مکلف دی چې داسې ثبوت وړاندې کړي چې آیا د وزارت لخوا ټاکل شوی ارزښت سم دی که نه. که چېرې د کور خاوند په دې ونه توانېږي چې د وزارت لخوا د ټاکل شوي ارزښت د نه منلو لپاره کره ثبوت وړاندې کړي، د مالیې وزارت د کور پر خاوند نوره اضافي مالیې هم وضع کوي چې مبلغ یې د ټاکل شوي مالیې دوه برابره وي.

بېلګه: نثار احمد د کابل ښار په کارته چهار کې يو کور د ماشومانو د ملاتړ مؤسسې ته په کرایه ورکوي چې میاشتنۍ کرایه ۸۰۰۰۰ افغانۍ کېږي. دواړه خواوې د دې لپاره چې له مالیې څخه تېښته وکړي د ۴۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت د میاشتنۍ کرایې يو جعلی قرارداد جوړوي او اړونده مالیاتي دفتر ته یې د مالیې د وضع کولو لپاره استوي. دغه راز، یاد مستاجر له ۴۰۰۰۰ افغانیو څخه موضوعي مالیې د ۱۰٪ نورم لمخې چې ۴۰۰۰۰ افغانۍ کېږي، وضع کوي او د دولت ځانګړي بانکي حساب ته یې سپاري. د مالیې وزارت د خبرنو په پایله کې په دې وټوانېد چې د قرارداد اصلي کرایه ومومي او د ځای خاوند د مالیې وزارت د

ادعا د نه منلو لپاره هېڅ دلايل نه شي وړاندې کولای. په پای کې، مستاجر مکلف دی چې ۸۰۰۰۰ افغانۍ يانې په قرارداد کې د پټ شوي مبلغ ۴۰۰۰۰ افغانیو دوه برابره، د اضافي ماليې په توګه تادیه کوي.

۷.۵۹ هغه حقيقي او حکمي اشخاص چې د ګټې د لاسته راوړلو په موخه د ځمکو او ودانیو د کرایه ورکولو په فعالیت کې بوخت دي، مکلف دي چې هر یو لاسلیک شوی تړون د ماليې وزارت (د عوایدو لوی ریاست ته) او یا د هغه محل مالیاتي دفتر ته چې د ځمکې خاوند په کې ژوند کوي د کرایې د تړون له لاسلیکولو نه ۳۰ ورځې وروسته وړاندې کړي.

۸.۵۹ که چیرې د کرایې موضوعي مالیه په ټاکلو ۱۵ ورځو کې تادیه نه کړل شي، لاندې اقدام ترسره کېږي:

۱. د ماليې وزارت په خپله خوښه مستاجر ته یو لیکلی یادښت استوي او دا موضوع په کې څرګندوي چې د مؤجر هغه حق چې تادیات ترلاسه کولی شي د دولت د استازي په توګه د ماليې وزارت ته لېږدول شوی دي.
۲. مستاجر له څنګه چې په لومړۍ فقره یې یادونه شوې ده د یادښت د ترلاسه کولو نیتې له پیل ۳۰ ورځې وخت لري چې د ذمت خپله مالیه تادیه کړي. که چیرې مالیه په سمه توګه تادیه نه کړل شي، د کور د خاوند هغه حق چې د ماليې د نه ورکړې په صورت کې مستاجر له کور څخه ایستلی شي باید د افغانستان د دولت د استازي په توګه د ماليې وزارت ته ولېږدول شي.

د مالیاتو د ورکړې او لېږدېدو موده (میعاد)

شپېتمه ماده:

هغه کار فرما چې د دې قانون په اته پنځوسمه ماده کې د درج شوي حکم لمخې، د ماليې په وضع کولو باندې مکلف دی، وضع شوی مبلغ د راتلونکي میاشتې تر لسمې پورې هغه ټاکلي بانکي حساب ته چې د ماليې وزارت لخوا معرفي کېږي، په بانک کې تحویلوي. کار فرما مکلف دی د مالیاتو د وضع کولو رپوټ پر عایداتو باندې د مالیاتو د تعلیماتنامې لمخې اړوندو مالیاتي ادارو ته وړاندې کړي.

۱.۲۰ یو کار فرما باید د خپلو کارکوونکو له معاشونو او مزدوریو څخه مالیه پر عایداتو د مالیاتو د قانون د ۴مې مادې په ۳ بند کې د مندرج جدول لمخې سنجش او وضع کړي. خو کار فرما مکلف نه دي چې له هغو تادیاتو نه مالیه وضع کړي چې ناپییلو قراردادیانو ته ورکول کېږي، بلکې موضوعي مالیه د نورو تادیاتو څخه پر عایداتو د مالیاتو قانون د نورو احکامو لمخې وضع کېږي.

تبصره: د دې لپاره چې جوته شي چې یو شخص خپلواک قراردادي دی او که یو کارکوونکی، د ۱۳۸۵ کال د ۵ میاشتې د عامه سنجش طرز العمل (د معاش د موضوعي ماليې د پلې کولو لپاره خپلواک قراردادي کارکوونکی) ته دې مراجعه وشي.

هغه کار فرما چې پر عايداتو د مالیاتو قانون د ۵۹مې مادې د حکم لمخې مکلف دي چې مالیات وضع کړي، په کار ده چې مالیه د لاندې جدول لمخې و سنجوي.

د میاشتنی معاش جدول

لږ عواید	ډېر عواید	مالیه
0 افغانۍ	۵۰۰۰ افغانۍ	0 افغانۍ
له ۵۰۰۱ افغانۍ څخه	تر ۱۲۵۰۰ افغانۍ پورې	۵۰۰۰ افغانیو څخه ۲٪ مالیه
له ۱۲۵۰۱ افغانۍ څخه	۱۰۰۰۰ پورې	له ۱۲۵۰۱ افغانۍ څخه تر ۱۰۰۰۰۰ افغانیو پورې ۱۰٪ + ۱۵۰ افغانۍ
له ۱۰۰۰۰۱ افغانۍ څخه	له دې پورته	له ۱۰۰۰۰۰ افغانیو څخه پورته ۲۰٪ مالیه + ۸۹۰۰ افغانۍ

د پنځلس ورځنی معاش جدول

لږ عواید	ډېر عواید	مالیه
له صفر افغانیو څخه	تر ۲۵۰۰ افغانیو پورې	صفر (۰) افغانۍ
له ۲۵۰۱ افغانیو څخه	تر ۲۲۵۰ افغانیو پورې	د ۲۵۰۰ افغانیو څخه د زیات مبلغ لپاره ۲٪
له ۲۲۵۱ افغانیو څخه	تر ۵۰۰۰۰ افغانیو پورې	له ۲۲۵۰ افغانیو څخه د زیات مبلغ لپاره ۱۰٪ + ۷۵ افغانۍ
له ۵۰۰۰۱ افغانیو څخه	له دې پورته	د ۴۴۵۰ افغانیو سربېره، له ۵۰۰۰۰ افغانیو څخه د زیات مبلغ لپاره ۲۰٪

د دوه اونیز معاش جدول

لږ عواید	ډېر عواید	مالیه
له صفر افغانیو څخه	تر ۲۳۰۸ افغانیو پورې	صفر افغانۍ
له ۲۳۰۹ افغانیو څخه	تر ۵۷۲۹ افغانیو پورې	له ۲۳۰۸ افغانیو څخه د زیات مبلغ لپاره ۲٪
له ۴۲۱۵۵ افغانیو څخه	پورته	د ۴۱۰۸ افغانیو سربېره، له ۴۲۱۵۵ افغانیو څخه د زیات مبلغ لپاره ۲۰٪

د اونیز معاش جدول

لږ عواید	ډېر عواید	مالیه
له صفر افغانیو څخه	تر ۱۱۵۴ افغانیو پورې	صفر افغانۍ
له ۱۱۵۵ افغانیو څخه	تر ۲۸۸۵ افغانیو پورې	د ۱۱۵۴ افغانیو نه د ډېر مبلغ لپاره ۲٪
له ۲۸۸۶ افغانۍ څخه	تر ۲۳۰۷۷ افغانیو پورې	د ۲۰۵۴ افغانۍ + د هغه مبلغ ۲۰٪ چې له ۲۳۰۷۷ افغانیو څخه زیات دی

بېلگه: عزیز د خپلو ساختماني فعالیتونو پرمخ وړلو لپاره د نجیب الله او وحید په نامه دوه کسان استخداموي. نجیب الله او وحید کارکوونکي دي نه قراردادیان. نجیب الله په یوه ورځ کې ۳۲۰۰ افغانۍ او وحید په یوه اونۍ کې ۲۴۰۰۰ افغانۍ گټي. عزیز باید د نجیب له معاشه د ورځې ۳۵۰ افغانۍ او د وحید له معاشه د ورځې ۲۲۳۹ افغانۍ وضع کړي.

۳.۲۰ استخدام کوونکی باید وضع شوی مبلغ د هغې میاشتې له پایه ۱۰ ورځې وروسته چې مالیه په کې وضع شوې ده، د مالیې وزارت لخوا ټاکل شوي معین حساب ته وسپاري. یو واکمن بانک ته تحویل کړي چې نوموړی مبلغ په کې وضع شوې ده. هره تحویلي باید د کار فرما لخوا د موضوعي مالیې له رپوټ او د بانک تحویلي فورمې سره تصدیق کړل شي. دغه فورمې له مالیې وزارت څخه ترلاسه کیدای شي.

د برېښنالیک له لپارې هم پیسې لیږدول کیدای شي. د مالیې وزارت په انټرنټ پاڼه کې شپږم لارښود ته مراجعه وکړی.

د صورت حساب برابرول

یو شپېتمه ماده:

- (1) کار فرما مکلف دی د مالیې وزارت د لارښود لمخې د اړوندو کارکوونکو د معاش او مالیې صورت حساب په انفرادي توگه برابر او د راتلونکي کال د لومړۍ میاشتې تر پایه پورې یې د مالیې وزارت یا مالیاتي څانگو او اړوندو کارکوونکو ته وړاندې کړي.
- (2) د دې مادې په (1) فقره کې کار فرما مکلف دی له معاشونو او مزدوریو څخه د وضع شوو کلنیو مالیاتو توحیدي رپوټ د ځای او وخت په څرگندولو سره چې د مالیې وزارت لخوا تشریحېږي، وړاندې کړي.

۱.۲۱ د مزدوري او معاش موضوعي مالیې په اړه د رپوټ ورکول د کار فرما او کارکوونکي مکلفیت دي او لاندې موارد باید مراعات کړل شي:

أ. کار فرما باید په هرکال کې د هغه کارکوونکي د معاش او مزدورۍ په اړه کلنی رپوټ برابر کړي چې د مالیې تابع دي. کله چې کارکوونکی له خپلې دندې لاس پسر کېږي، د دندې په پای کې باید کار فرما هغه ته د هغه د کلني معاش او کلني وضع شوې مالیې صورت حساب ورکړي.

ب. پر دې برسیره کار فرما باید د معاش د موضوعي مالیې کلنی رپوټ او د مالیې د رپوټ د لیږدېدو فورمه برابره کړي. د دغې فورمې له برابرولو څخه موخه داده چې د هغو ټولو مبالغو په اړه چې د کار فرما لخوا له خپلو کارکوونکو څخه د کال په اوږدو کې وضع شوي دي د مالیې وزارت معلومات ترلاسه کړي.

د صورت حساب د وړاندې کولو موده

دوه شپېتمه ماده:

- (1) مؤدې مکلف دی د خپل کلني معاش او ماليې د صورت حساب رپوټ ، د مالي کال له پایته رسيدو يوه نيمه مياشت وروسته ، اړوندو مالياتي څانگو ته وړاندې کړي.
- (2) که چيرې د لاندې شرايطو لرونکی مؤدی د خپل کلني معاش او ماليې صورت حساب ، د کارفرما له تطبيق وروسته د مالي کال له پایته رسيدو وروسته د يوې نيمې مياشتې په ترڅ کې وړاندې کړي ، د جلا اظهار ليک له وړاندې کولو څخه معاف دی.

1. ماليه ورکوونکی له معاش يا مزد پرته چې ماليه ورڅخه وضع شوي وي د مالي کال په ترڅ کې بل عايد و نلري.
2. ماليه ورکوونکی د مالي کال په اوږدو کې له يوه کارفرما څخه د زياتو لخوا استخدام شوی نه وي.
3. وضع شوي ماليه د دې قانون د څلورمې مادې په (3) فقره کې له درج شوي نورم سره سمون ولري.

۱.۲۲ هر هغه ماليه ورکوونکی چې داسې يو کارکوونکی هم دې چې د معاش موضوعي ماليې تابع گرځي بايد له خپل کارفرما څخه د معاش موضوعي ماليې يوه سپين رنگه فورمه او يوه شين رنگه فورمه ترلاسه کړي.

۲.۲۲ که چيرې لاندې اړتياوي ترلاسه شي ، ماليه ورکوونکی اړتيا نه لري چې مالياتي اظهار ليک بشپړ او وړاندې کړي. ولې ماليه ورکوونکی بايد د معاش موضوعي ماليې پورې اړونده سپين رنگه فورمه بشپړه او سيمه ايز مالياتي دفتر ته وسپاري.

- أ. که ماليه ورکوونکی دهغه معاش نه پرته چې ماليه ورڅخه وضع شوي ده ، د مالي کال په اوږدو کې د ماليې وړ بل هېڅ ډول عوايد و نه لري.
- ب. که ماليه ورکوونکی د مالي کال په اوږدو کې له يوې ادارې څخه د زياتو ادارو لخوا نه وي استخدام شوی.
- ج. که ماليه پرعايداتو باندې د مالياتو قانون د (۴) مادې په (۳) فقره کې د تشرېح شوي مالياتي نورم پراساس وضع شوي وي.

۳.۲۲ که چيرې د ۲۲ مادې په (۲) فقره کې مندرج شرايط ترلاسه نه شي ، نو ماليه ورکوونکی بايد پرعايداتو باندې د مالياتو قانون د ۲۳ مادې پراساس مالياتي اظهار ليک بشپړ او وړاندې کړي.

۴.۲۲ که چيرې د ۲۲ مادې په (۲) فقره کې مندرج شرايط ترلاسه شي او ماليه ورکوونکی د د هغو ضررونو د مجرايي لپاره ادعا ولري چې د (۱۸) مادې د (۱) فقرې په (۹) جز کې تشرېح شوي دي ، نوموړی بايد د ۲۳ مادې پراساس مالياتي اظهار ليک بشپړ او وړاندې کړي.

د اظهار ليک وړاندې کول

دري شپېتمه ماده:

(1) هغه مؤدي چې د مالياتو د وضع له تابع معاشونو او مزدوريو څخه له يوه کارفرما څخه له زياتو د عوايدو لرونکی وي او يا هم له معاشونو او مزدوريو پرته له نورو سرچينو څخه عوايد ولري ، مکلف دی پر عايداتو باندې د مالياتو خپل اظهار ليک د دې قانون د حکمونو لمخې وړاندې کړي. د ماليې وضع شوي مبالغ مؤدي ته د مجرايي وړدي.

۱.۲۳ هغه شخص چې پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د (۲۲) مادې له شرايطو سره برابر وي او له خپلو معاشونو څخه د موضوعي ماليې په توگه پر عايداتو باندې ماليات تاديه کړي وي ، نوموړی پر عايداتو باندې د مالياتو اظهار ليک بشپړ او وړاندې کړي. ولې نوموړی بايد چمتو وي چې هغه فورمه او کلني معاش چې له خپل کارفرما څخه يې ترلاسه کړي دي څرگند کړي او داسې بايد و نښي چې پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د (۲۲) مادې له مندرجو شرايطو سره برابر دي.

۲.۲۳ د موضوعي ماليې مبلغ چې د معاش موضوعي ماليې په فورمه کې ښودل شوی دی د کارکوونکي د ذمت ماليې د پيش پرداخت په توگه گڼل کيږي نه د کارکوونکي د نهايي ماليې په توگه. د ماليه ورکوونکي مالياتي اظهار ليک د نوموړي شخص د نهايي ماليې مکلفيت څرگندوي. که چيرې وضع شوی مبلغ له هغه مبلغ څخه زيات وي چې د ماليه ورکوونکي په مالياتي اظهار ليک کې ښودل شوی دی ، نو په دغه صورت کې ماليه ورکوونکی د بيا ورکړې (بازپرداخت) د ترلاسه کولو مستحق دی. که چيرې وضع شوی مبلغ له هغه مبلغ څخه لږ وي چې د ماليه ورکوونکي په مالياتي اظهار ليک درج دی ، نو ماليه ورکوونکی بايد د ماليې د ورکړې په موخه ډبرې پيسې تاديه کړي.

بېلگه: يو افغان سهامي شرکت وحييد په کارگماري. نوموړی شرکت وحييد ته په مياشت کې ۱۵۰۰۰۰ افغانۍ او يا په يو کال کې ۱۸۰۰۰۰۰ افغانۍ ورکوي. افغان سهامي شرکت ۲۲۲۸۰۰ افغانۍ ماليه وضع کوي. برسیره پر معاش ، وحييد د ترلاسه کولو وړ سند له درکه ۲۰۰۰۰ افغانۍ ترلاسه کوي. د وحييد مالياتي مکلفيت په لاندې ډول دی:

معاشونه	۱۸۰۰۰۰۰ افغانۍ
د پانگه اچونې عوايد	۲۰۰۰۰ افغانۍ
مجموع	۱۸۲۰۰۰۰ افغانۍ
د ورکړې وړ پر عايداتو ماليات	۲۳۰۸۰۰ افغانۍ
وضع شوي ماليات	۲۲۲۸۰۰ افغانۍ
د تاديبې وړ خالصه ماليه	۴۰۰۰ افغانۍ

###

لسم فصل

د انتفاعي معاملو ماليه

له ۲۴ مادې نه تر ۲۷ پورې

د خدمتونو د وړاندې کولو او انتفاعي معاملو مالیه

څلور شپېتمه ماده:

انتفاعي مالیه: هغه مالیه ده چې پر ټولو ناخالصو عوایدو مخکې له دې چې د دغه قانون په ۲۲مه ماده کې د مندرجو نرخونو سره سم کسرات وضع شي، پلې کېږي.

1. هغه حکمي شخص چې توکي او خدمات د بیې په مقابل کې وړاندې کوي، د انتفاعي معاملي د مالیه په ورکړه مکلف دی.
2. هغه حقیقي اشخاص چې توکي او خدمات د بیې په مقابل کې وړاندې کوي او د دغو عواید په هره ربعه کې ۷۵۰۰۰۰ افغانۍ یا له دې ډېر وي، د انتفاعي معاملي د مالیه په ورکړه مکلف دی. د دغه قانون په ۲، ۳، ۴ او ۵مه ماده کې درج شوي اشخاص له دې حکمه مستثنی دي.
3. هغه اشخاص چې اموال تولیدوي د ګمرکي محصولاتو په ګډون د وارد شوو اموالو پر تمامې شوې بیې ۲ فیصده د انتفاعي معاملو مالیه ته تابع ده او د انتفاعي معاملو د مالیه د وړاندې ورکړې په توګه ګڼل کېږي.
4. د دې مادې په ۳ بند مندرجه مالیه په هغه ګمرک کې اخیستل کېږي چې مالونه محصولیږي.
5. له یوه کاري واحد د ترلاسه شوو عوایدو مجموعه د تجزیې وړ نه ده.
6. که چېرې د خدماتو او اموالو د عرضې بیه نغدي پیسې، اموال او خدمات په برکې ولري، د اموالو او خدماتو ارزښت د ترلاسته شوو اموالو او خدماتو د بازاری بیې سره سم محاسبه کېږي.

۱.۲۴ د انتفاعي معاملو مالیه په عمومي توګه پر محدودالمسؤولیت، سهامی او تضامنی شرکتونو او مؤسسو باندې تطبیقېږي. د انتفاعي معاملو مالیه پر انفرادي اشخاصو باندې نه تطبیقېږي مګر دا چې د 64 مادې په 2 فقره کې یې حکم شوی وي.

۱ بېلګه: د منصور سوداګریز انحصاري شرکت چې یو سوداګریز شرکت دی او د صادراتي او وارداتي چارو په برخه کې بوخت دی، یاد شرکت د خپلو فعالیتونو له اړخه عواید ترلاسه کوي چې دغه عواید پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۲۲مه ماده کې د درج شوي نورم لمخې د انتفاعي معاملو د مالیه تابع دي.

۲ بېلګه: د ملي بس تصدې چې دولتي تصدې ده د ښار په ترانسپورتي خدماتو بوخته ده. یاده تصدې هر کالې د خپلو فعالیتونو له درکه عواید ترلاسه کوي چې دغه عواید پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۲۲مه ماده کې د درج شوي نورم لمخې د انتفاعي معاملو د مالیه تابع دي.

۳ بېلګه: په کابل کې یوه مېشته هندي کورنۍ په هندوستان کې د یو سهامی شرکت په توګه فعالیت کوي او په افغانستان کې هم یاد شرکت فعالیت لري. د یاد سهامی شرکت عواید پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۲۲مه ماده کې د درج شوي نورم لمخې د انتفاعي معاملو د مالیه تابع دي.

۴ بېلگه: د سبز گروپ کرنیز کوپراتیف بزگرو ته د اصلاح شوي تخم او کیمیاوي موادو د خرڅلاو له لارې عواید ترلاسه کوي. دغه عواید پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۲۲ مه ماده کې د درج شوي نورم لمخې د انتفاعي معاملو د مالیې تابع دي.

۲.۲۴ هغه حقیقي اشخاص (انفرادي سوداګر او نور حقیقي اشخاص چې د مالیاتو تابع عواید ولري) چې عواید یې په ربه واره توګه ۷۵۰۰۰۰ افغانۍ یا له دې ډېر وي، پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۲۲ مه ماده کې د درج شوي نورم لمخې د انتفاعي معاملو د مالیې تابع دي.

۱ بېلگه: احمد یو انفرادي سوداګر دی او کاري جواز هم لري او اوس د حقوقي خدماتو په برخه کې بوخت دی. احمد گل د خپلو خدماتو له درکه هر کالي ۳۲۵۰۰۰۰ افغانۍ عواید ترلاسه کوي چې دغه عواید پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۲۲ مه ماده کې د درج شوي نورم لمخې د انتفاعي معاملو د مالیې تابع دي.

۲ بېلگه: عزیز احمد د کابل په مندوي کې هټۍ لري چې جامې او لباسونه په کې پلوري. دی د جامو د خرڅلاو له لارې د ۱۳۸۷ کال په څلورو ربعو یا برخو کې په لاندې توګه عواید ترلاسه کوي:

لومړۍ برخه یاربعه:	۸۵۰۰۰۰ افغانۍ	دویمه برخه: ۹۰۰۰۰۰ افغانۍ
درېیمه برخه:	۸۲۰۰۰۰ افغانۍ	څلورمه برخه: ۷۹۰۰۰۰ افغانۍ

د عزیز احمد دغه عواید پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۲۲ مه ماده کې د درج شوي نورم لمخې د انتفاعي معاملو د مالیې تابع دي.

۳ بېلگه: فرزانه د انځورګرۍ او میناتورۍ په برخه کې یوه نامتو هنرمنده ده او د اطلاعاتو او فرهنگ په وزارت کې د رسمي کارکوونکي په توګه دنده ترسره کوي او له دولتي دندې څخه یې عواید په یوه کال کې ۲۰۰۰۰ افغانۍ کیږي. دغه راز، نوموړې له رسمي چارو وروسته، په خپله هټۍ کې په هنري چارو بوخته ده. فرزانه د خپلو تابلوګانو د خرڅلاو له لارې په کال کې لږ تر لږه ۴۰۰۰۰۰ افغانۍ ګټي. څرنګه چې د فرزانه عواید د هغې د هنري کارونو له لارې په هره ربه کې له ۷۵۰۰۰۰ افغانیو څخه ډېر دي، نو په دې توګه، د نوموړې عواید پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۲۲ مه ماده کې د درج شوي نورم لمخې د انتفاعي معاملو د مالیې تابع دي.

تبصره: د اشخاصو د معاشونو له لارې عواید پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۵ مې مادې د ۸ جز لمخې د انتفاعي معاملو د مالیې تابع نه دي او له ورکړې معاف دي. کله چې د کار فرما لخوا معاش وپشل کیږي، د معاش له عوایدو څخه مالیه وضع کیږي او د دولت ځانګړي بانکي حساب ته سپارل کیږي.

بېلگه: شګوفه د انځورګرۍ او میناتورۍ په برخه کې یوه نامتو هنرمنده ده او په یوې هټۍ کې د انځورګرۍ او میناتورۍ خدمات وړاندې کوي. دغه راز، فرزانه د خپلو هنري چارو او توکو د خرڅلاو له لارې په کال کې لږ تر لږه ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ګټي. څرنګه چې د شګوفه عواید د هغې د هنري کارونو له لارې په هره ربه کې له ۷۵۰۰۰۰ افغانیو څخه لږ دي، نو په دې توګه، د نوموړې عواید پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۲۲ مه ماده کې د درج شوي نورم لمخې د انتفاعي معاملو د مالیې تابع نه دي.

تبصره: پر عايداتو د مالياتو قانون د ۷۴ او ۷۵ مې مادې لمخې، شکوفه مکلفه ده چې د خپلو تشبثي چارو څخه ماليه ورکړي.

۳.۲۴ پر عايداتو د مالياتو قانون د ۲۴ مې مادې د ۳ بند لمخې، پر وارداتي اموالو د انتفاعي معاملو ماليه پلې کيږي او د گمرکي محصولاتو په گډون د وارداتي اموالو پر ارزښت محاسبه کيږي. د انتفاعي معاملو ماليه چې پر وارداتي اموالو وضع کيږي، د وړاندې ورکړې ماليې په توگه پېژندل کيږي او د ورکړې پرمهال په رېعه واره توگه يې مجرايي ورکول کيږي.

۱ بېلگه: د قاري خليل الله سوداگريز شرکت د گاډو په وارداتو بوخت دی او هر کالې د نړۍ له بېلابېلو کمپنيو څخه راز راز گاډي راواردوي. د ۱۳۸۸ کال د مرغومي په مياشت کې، ياد شرکت ۱۰ عرادې نوي کرولا ډوله گاډي وارد کړي دي چې په افغانستان کې تر سرحدي گمرکه پورې له ترانسپورتي لگښتونو سره يې د پېر بيه ۳۰۰۰۰۰۰ افغانۍ کيږي.

گمرکي محصول د اټکلي نورم لمخې ۵٪ ده چې ۱۵۰۰۰۰ افغانۍ کيږي. د گمرکي محصولاتو په گډون د گاډو بيه ۳۰۱۵۰۰۰۰ افغانۍ کيږي. ياد شرکت

ياد شرکت د گمرکي محصولاتو د ورکړې سربېره، په لاندې توگه د انتفاعي معاملو د ماليې تابع دی:

په گمرک کې د پېر بيه د انتفاعي معاملو د ماليې تابع ده منفي ۳۰۱۵۰۰۰۰ افغانۍ.

د انتفاعي معاملو نورم منفي ۲٪

په گمرک کې د انتفاعي معاملو د تاديبې وړ ماليه = ۳۰۱۵۰۰۰۰ افغانۍ x ۲٪ = ۶۰۳۰۰۰۰ افغانۍ.

تبصره: د ۲۰۳۰۰۰۰ افغانيو مبلغ چې په گمرک کې اخیستل کيږي، د ياد شرکت د انتفاعي معاملو ماليې د وړاندې ورکړې په توگه گڼل کيږي او په رېعوارې انتفاعي ماليې د ورکړې او د شرکت د اظهارليک د وړاندې کولو پرمهال مجرايي ورکول کيږي.

۲ تبصره: څرنکه چې ياد شرکت وارداتي گاډي خرڅوي، د ۲۷ مې مادې د ۲ بند سره سم، د وارداتي گاډو د انتفاعي معاملې د ماليې له درکه ۲۰۳۰۰۰۰ افغانۍ ورکول کيږي او د محاسبې پرمهال د دغه شرکت خالص عوايد د مجرايي وړ دي.

۴.۲۴ د انتفاعي معاملو د ماليې له وضع کولو څخه موخه دا ده چې د انتفاعي معاملو ماليه د گمرکي ادارو لخوا چې وارداتي اموال له هغه ځايه هېواد ته داخلېږي، وضع کيږي. هره سرحدي اداره يا گمرکي دفترونه چې گمرکي محصولات وضع او راټولوي، پر وارداتو د تطبيق وړ انتفاعي معاملو ماليې هم راغونډوي.

۵.۲۴ د يوه تشبث ټول عوايد د تجزيې وړ نه دي. په دې مانا چې يو تشبث په جعلي توگه نه شي کولای يو خپل کاري واحد په جلا توگه ووبشي ترڅو د نورو برخو عوايد د ماليې وړ کچې څخه ټيټ څرگند شي.

بېلگه: داود له خپل ورور سره د کورونو د رنگمالي پر چارو بوخت دی. د دوی رېعوار عواید ۸۵۰۰۰۰ افغانۍ کيږي چې له نيمايي برخه څخه لږ عايد يې د رنگونو د توکو د خرڅلاو له درکه دي او له نيمايي برخې څخه ډېر يې د رنگمالي له درکه شمېرل کيږي. دغه راز، داود او وحيد يوې پرېکړې ته سره رسېږي چې خپلې چارې په دوو برخو ووېشي چې داود پېرودونکو ته رنگونو چمتو کوي او وحيد به د رنگمالي چارې پر مخوړي. دواړه وروسته داسې ادعا کوي چې د انتفاعي معاملو له ماليې معاف دي ځکه هر يو يې له ۷۵۰۰۰۰ افغانيو څخه لږ يانې د مالي وړ عوايدو له کچې ټيټ عايد په يوه ربعه کې ترلاسه کوي او دوی حقيقي اشخاص هم دي. په داسې حال کې چې داود او وحيد ادعا لري چې د دوی فعاليتونه جلا او قانوني بڼه لري، د سوداګرۍ له اړخه، دواړه برخې يو واحد تشبث گڼل کيږي. پېرودونکي نه شي کولای دغه دوه برخې سره توپير کړي. که څه هم د د رنگ د موادو صورت حساب د رنگمالي له هغه سره ډېر توپير لري خو د رنگ د توکو او رنگمالي کار دوی يو خدمت گڼي. د دې لپاره چې د ۲۴ مې مادې د ۵ بند حکم پلي شي، د ماليې وزارت دغه ټول عوايد يوځای کوي او د واحد تشبث د عوايدو په توگه يې چې ډېر عوايد لري، بولي.

۶.۲۴ که چېرې د يوه تشبث عوايد د اجناسو يا خدماتو په توگه ترلاسه شي، ياد عوايد د اجناسو يا خدماتو د ورځې د نرخ لمخې سنجول کيږي.

بېلگه: آريانا د خوراكي توکو د توليد شرکت په ۱۳۸۸ کال کې په خپله فابريکه کې د جوړو شوو خوراكي توکو د خرڅلاو له درکه ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ عوايد لاسته راوړي دي. دغه راز، د همدغه کال په ترڅ کې، ياد شرکت د پامير د موټر پلورنځي پر شرکت باندې د ۵۰۰ گرامو خوراكي توکو د خرڅلاو په بدل کې يو کرولا ډوله گاډی لاسته راوړی دی. د ياد کرولا ډوله گاډي بيه ۲۵۰۰۰۰ افغانۍ کيږي. په دې توگه، د ياد شرکت د مالياتو تابع عوايد د نغد خرڅلاو او د هغه گاډي د بيې څخه عبارت دي چې د ۵۰۰ گرامو خوراكي توکو د خرڅلاو په بدل کې لاسته راوړی دی او په لاندې توگه محاسبه کيږي:

$$\text{مجموعي عوايد} = ۵۰۰۰۰۰ + ۲۵۰۰۰۰ = ۷۵۰۰۰۰ \text{ افغانۍ}$$

۷۵۰۰۰۰ افغانۍ د ياد شرکت مجموعي عوايد پر عايداتو د مالياتو قانون د ۲۶ مې مادې د نورم لمخې د انتفاعي مالياتو تابع گرځي.

د انتفاعي معاملو د ماليې معافېدل
پنځه شپېتمه ماده:

لاندې عوايد د د انتفاعي معاملو له ماليې معاف دي:

1. د ټکټانې د راټولولو له درکه لاسته راغلي عوايد،
2. د اسعارو د تبادلې څخه لاسته راغلي فيس، د بانکي حساب فعاليت او سپما، له بانکي حساب د اماناتو په اړه معاملي او د هغوی اخیستنه، د چک يا تضمين ليکونو صادرو، د انټرنټ له لارې بانکداري، د پورونو چمتو کول يا گروي او تدريجي کرېډټونو ارايه،
3. په راتلونکې کې، د نغدي موکول قرارداد په ټاکلې نېټه،

4. په راتلونکي کې، د موکول قرارداد عقدول او په قرارداد کې د مندرج اجناسو له فزیکي انتقال سره،
5. د هر ډول بیمې د مجددې بیمې له درکه حق البیمه،
6. د هغې ونډې گټه چې سهم لرونکی یې د سهامی، محدود المسؤلیت یا تضامنی شرکت څخه د ونډې یا د شراکت د ټکټانې له درکه اخلي،
7. د اجناسو او خدماتو له درکه لاسته راغلی عواید،
8. د دغه قانون په ۱۲ او ۱۷ مه ماده کې د مندرجو خدماتو د وړاندې کولو له درکه لاسته راغلي عواید،
9. حقیقي شخص ته د رهایشي جایداد له کرابې یا اجارې څخه لاسته راغلي عواید په هغه صورت کې چې مستاجر له جایداده د خپلې استوگنې په توگه په یوه مالي کال کې له ۲ میاشتو څخه ډېره استفاده کړې وي،
10. د حقیقي شخص د جایداد د خرڅلاو له درکه لاسته راغلي عواید چې د یاد شخص د سوداگریز فعالیت له معمولي دود څخه بهر وي. دغه شان خرڅلاو په هغه صورت کې د حقیقي شخص د سوداگریز فعالیت له معمولي دوده بهر گڼل کېږي چې دغه خرڅلاو په منظمه او دوامداره توگه ترسره نه شي.

۱.۲۵ په دې ماده کې د نوو بدلونونو لمخې، د یو شمېر منابعو عواید د پانگه اچونې د ملاتړ لپاره، د پانگه اچونې د اسانتیا لپاره د بانکدارۍ له فعالیتنه ملاتړ، د هېواد له صادراتو ملاتړ او د کورنیو تولیداتو د هڅولو لپاره د بیمې په برخه کې له پانگه اچونې څخه ملاتړ، د انتفاعي معاملاتو د مالیاتو له ورکړې څخه معاف گڼل شوي دي.

۲.۲۵ په بانکونو یا مالي نهادونو کې د سپما له حسابونو یا پانگه اچونې څخه یا له بل هر شخصه د ټکټانې لاسته راغلي عواید د انتفاعي معاملاتو د مالیاتو له ورکړې څخه معاف دي.

۱ بېلگه: نجیب الله د ملگرو ملتو په دفتر کې کار کوي چې ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ د میاشتنې معاش اخلي او د ملي بانک د سپما په حساب کې یې اچوي. ملي بانک هر کالې نجیب الله ته ۸٪ ټکټانه ورکوي. د نجیب الله عواید د بانک د ټکټانې له درکه د انتفاعي معاملاتو د مالیاتو له ورکړې څخه معاف دي.

۲ بېلگه: یو بانک د امانتونو له درکه په یوه مالي کال کې ۲۴۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ لاسته راوړي. دغه لاسته راغلي امانتونه د انتفاعي معاملو د مالیې وړ عوایدو په توگه نه گڼل کېږي. د دغو امانتونو په کار اچولو څخه د بانک لخوا ترلاسه شوي گټه او ټکټانه د انتفاعي معاملو د مالیې وړ عوایدو په توگه نه گڼل کېږي.

تبصره: د بانک لخوا ترلاسه شوي عواید پر عایداتو د مالیاتو د مالیې وړ عوایدو په توگه گڼل کېږي.

۳ بېلگه: که چیرې یو بانک د مالي کال په اوږدو کې له خپلو پورونو څخه د خپلو اصلي پورونو له بیا ورکړې څخه ۱۳۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ترلاسه کړي، یاد شوي عواید د مالیې وړ نه دي. ولې له یادو پورونو څخه لاسته راغلي ټکټانه پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۵ مې مادې د حکم لمخې د د انتفاعي معاملو د مالیې تابع گڼل کېږي.

تبصره: د بانک لخوا ترلاسه شوي ټکټانه پر عايداتو د مالياتو د ماليې وړ عوايدو په توگه گڼل کيږي.

۳.۲۵ د اسعارو د تبادلې له درکه، د بانکي فعاليتونو (سپما، معيادي او نور بانکي امانات، د اقتصادي او پانگه اچونې نورو برخو لپاره د پورونو د ورکړې له لارې د بانک پانگه اچونه) له درکه، د چک صدور، د تضمين ليکونو د صدور له درکه عوايد، د انټرنټ له لارې د بانکدارۍ عوايد، د گروۍ د معاملاتو له درکه عوايد، د پورونو عوايد او د تدريجي کرېډټ د ارايې له درکه عوايد (د لټر آف کرېډټ له درکه عوايد) دغه ټول عوايد د انتفاعي معاملو د ماليې له ورکړې معاف گڼل کيږي.

۱ بېلگه: جمشېد د کابل په شهزاده سراي کې د صرافي په چارو بوخت دی چې هر کالې ۴۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عوايد د اسعارو د تبادلې له درکه لاسته راوړي. ياد مبلغ د انتفاعي معاملو د ماليې له ورکړې معاف دی.

۲ بېلگه: پشتمني بانک د بانکدارۍ له فعاليتونو سره سره، د اسعارو د تبادلې معاملي هم ترسره کوي. ياد بانک له دغو فعاليتونو څخه په هر کال کې خورا ډېر عوايد لاسته راوړي. دغه عوايد پر عايداتو د مالياتو قانون د ۲۵مې مادې د حکم لمخې د د انتفاعي معاملو د ماليې څخه معاف گڼل کيږي.

۳ بېلگه: د گلستان سوداگريز شرکت د وارداتو او صادراتو د اقتصادي فعاليتونو سره بېره، لږ څه پيسې په يوه سوداگريز بانک کې د سپما په توگه اچوي. ياد شرکت د سپما له دغې معاملي څخه په هر کال کې ټکټانه لاسته راوړي. د دغه شرکت د بانکي سپما له درکه عوايد د انتفاعي معاملو د ماليې تابع نه گڼل کيږي.

۴ بېلگه: بهار ودانيز شرکت د دې لپاره چې د بهار د پېرودلو يو مرکز ورغوي، له رهنې او تعميراتي بانک ۳۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ په کال کې د ۱۵٪ نورم د ټکټانې لمخې پور اخلي. د ۱۵٪ ټکټانې ترلاسه کول د يوه بانک لپاره هغه عوايد دي چې د انتفاعي معاملو د ماليې له ورکړې معاف دي.

۴.۵۲ د راتلونکې نغدي قرارداد له صدور څخه او د راتلونکي قرارداد له عقد څخه لاسته راغلي عوايد او په قرارداد کې د مندرجو اجناسو له فزيکي انتقال سره د انتفاعي معاملو د ماليې له ورکړې معاف دي.

راتلونکې قرارداد يو داسې تړون دي چې د يوې ټاکلې بيې محصولات په راتلونکي کې په يوې ټاکلې نېټه يا له هغې مخکې پېږي يا بيې خرڅوي. په عمومي توگه، په راتلونکي کې ترسره کېدونکي قراردادونه له مصرفي اجناسو سره اړيکه لري لکه ځانگړي خوراكي توکي (بوره، جوارۍ، قهوه او داسې نور) د سون توکي، گران فلزات، د خزايينو بهاداره اوراق، اسعار او داسې نور په تېره په هغه ځای کې چې غوښتنه او د اجناسو بيې د وخت په تېرېدو سره توپير لري.

بېلگه: د سرو يو پلورونکی د جواهراتو د توليد لپاره سره په کار اچوي. دغه پلورونکی په دې اگاه دی چې د سرو بيه تل بدلون مومي او د اجناسو بيه هم بدلون مومي. د دې لپاره چې د سرو پلورونکی په راتلونکي کال کې په يوه ثابته بيه سره لاسته راوړي، د سرو له عرضه کوونکي سره په راتلونکي کال کې د يوه کيلو گرام په مقدار او د ۵۰۰ ډالرو په بيه د في اونس (۳۵، ۱ گرام) يو تړون لاسليک کړي. د سرو بيه په راتلونکي کال کې کېدای شي له ټاکلې بيې يا کښته يا لوړه شي، خو ورکړې له شرايطو سره سمې ترسره کيږي.

په راتلونکې کې ترسره کېدونکې قراردادونه کېدای شي د اسهامو د تبادلې طریقې ته ورته وپېرودل او خرڅ شي. دغه قراردادونه کېدای شي مخکې له ټاکلې نېټې څخه د ورځې په هغه نرخ وپېرودل او خرڅ شي چې د قرارداد د عقد کولو پر مهال د سرو د ارزښت د توقع لمخې د یاد قرارداد ارزښت منعکسوي البته په هماغه وخت کې د سرو د بېي په مقایسې سره.

په راتلونکې کې له ترسره کېدونکو قراردادونو څخه په ترلاسه شوو عوایدو د انتفاعي معاملو مالیه نه پلې کېږي بلکې په راتلونکې کې له ترسره کېدونکو قراردادونو څخه په ترلاسه شوو عوایدو او پر تبادلې بې پلې کېږي. د دغو قراردادونو خرڅلاو د کمېشن کارانو یا مالي نهادونو له لارې له ثابت فیس سره ترسره کېږي. د دغو کمېشن کارانو یا مالي نهادونو لخوا اخیستل شوی فیس هم د انتفاعي معاملو د مالیه نه معاف دي.

بېلگه: ABC بانک د سرو د تبادلې په یوه تړون کې برخه اخلي. یاد د دغو خدماتو د وړاندې کولو لپاره فیس اخلي. دغه فیس د انتفاعي معاملې له مالیه څخه معاف دي. ABC بانک په دې مکلف دی چې د دغه فیس د سوداگریز فعالیت په توګه پر عایداتو مالیات ورکړي.

۵.۲۵ پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۵مې مادې د حکم لمخې، د بیمې د خدماتو د فعالیتونو او د مجددې بیمې له درکه عواید د انتفاعي معاملو د مالیه له ورکړې نه معاف دي. په دغې ماده کې له مجددې بیمې څخه مراد د بیمې د یوه شرکت په واسطه د بیمې له دویم شرکت څخه د بیمې څخه عبارت دی.

۱ بېلگه: د افغان ملي بیمې شرکت د سوځېدو او ټکر د پېښو د بیمې د خدماتو له درکه په ۱۳۸۸ کال کې ۲۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عاید راټولوي چې د دغې مادې د حکم لمخې د انتفاعي معاملو د مالیه له ورکړې نه معاف دي.

۲ بېلگه: دغه پېښې له ۱ بېلگې سره ورته والی لري خو یواځې په توپیر چې پورته یاد شرکت سربېره پر دې چې د بیمې خدمات خپلو مشتریانو ته وړاندې کوي، په عینې وخت کې د بیمې د نړیوال شرکت لخوا چې د لندن د بیمې د شرکت په نامه یادېږي، بیمه شوی دی چې یاد نړیوال شرکت د افغان ملي بیمې شرکت لخوا د خدماتو په وړاندې په کال کې ۱۵۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید ترلاسه کوي. لندن د بیمې شرکت د هغو عوایدو له درکه چې د افغان ملي بیمې شرکت څخه بې ترلاسه کوي، د انتفاعي معاملو د مالیه له ورکړې نه معاف دي.

۲.۲۵ د ۲۵مې مادې د بند ۱ جز د حکم لمخې، په سهامی، محدود المسؤلیت او تضامني شرکتونو کې د اشخاصو له ونډې څخه د ونډې او ټکټانې ګټې د انتفاعي معاملو د مالیه له ورکړې نه معاف دي.

۱ بېلگه: افغان سهامی تولیدي شرکت ۵۰ تنه سهم لرونکي لري. یاد شرکت د خپلو حسابونو له تصفیې وروسته، ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ لري چې خپلو سهم لرونکو ته یې ووبشي. یاد تولیدي شرکت د سهم د ګټې موضوعي مالیه کسروي او له دې وروسته هر سهم دار ته خپله ونډه ورسپاري. د سهم لرونکو د ونډو ګټې د انتفاعي معاملو د مالیه له ورکړې نه معاف دي.

تبصره: که چېرې د یوه شرکت سهم لرونکی په خپله هم سهم لرونکی وي، د هغه سهم پر ګټې د انتفاعي معاملو مالیه چې دی یې ترلاسه کوي، د پلې کېدو وړ نه دي.

۷.۲۵ پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۵مې مادې د ۷ بند د حکم لمخې، له صادراتو څخه ترلاسه شوي عواید د انتفاعي معاملو د مالیې له ورکړې نه معاف دي.

۱ بېلگه: شېر محمد سوداگریز شرکت د مېوې او سبزیو په صادرولو بوخت دی. دغه شرکت په ۱۳۸۸ کال کې د مېوې او سبزیو د صادراتو له درکه ۴۵۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عاید لاسته راوړي. یاد شرکت مکلف دی چې خپل مالیاتي اظهارلیک او د عوایدو مالیاتي مکلفیتونه وړاندې کړي خو د انتفاعي معاملو د مالیې له ورکړې نه معاف دي.

۸.۲۵ پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۵مې مادې د ۸ بند لمخې، پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۱۲ او ۱۷مه ماده کې درج شوي عواید د معاش او مزدورۍ، د ونډې گټې، ټکټانې، حق الامتیاز، قرعه کشۍ او بخششیانو له درکه عواید څرگندوي. له دغو سرچینو څخه ترلاسه کېدونکي عواید د انتفاعي معاملو د مالیې له ورکړې نه معاف دي.

۱ بېلگه: ذکرېا په اکبر مؤسسه کې کار کوي چې د میاشتي ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ عاید لاسته راوړي چې پر عایداتو د مالیاتو قانون د دغې مادې د حکم لمخې، د انتفاعي معاملو د مالیې له ورکړې نه معاف دي.

۲ بېلگه: په دې مثال کې ذکرېا په اکبر شرکت کې چې ودانیز شرکت دی، کار کوي. ذکرېا دروازې او د پخلنځي وسایل تولیدوي. اکبر شرکت له ذکرېا سره د ۳۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت یو قرارداد ترسره کوي چې لمخې یې دروازې او د پخلنځي وسایل دهغه کور لپاره تیار کړي چې تر رغونې لاندې دی. تادیات په مساوي قسطونو د میاشتي لمخې ورکول کېږي او دروازې او پخلنځي دواړه په میاشت کې یو ځلې د قرارداد د شپږو میاشتو په موده کې تیارېږي. ذکرېا یو خپلواک قراردادی گڼل کېږي. د اکبر له شرکت سره د ذکرېا له قراردادو عواید د هغو وسایلو په لگښتونو کې شاملېږي چې د نوموړي لخوا کارول کېږي البته د ده د کار او مهارت څخه پرته ذکرېا ټول احتمالي خطرونه پر غاړه اخلي او د ده خالص عواید چې ۳۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ کېږي، د انتفاعي معاملو د مالیې تابع دي.

۳ بېلگه: پېغله پلوشه چې یو نامتو تاریخ لیکونکي ده چې په دې برخه کې یو لړ کتابونه کښلي دي. د دغې تاریخ لیکونکي لخوا کښل شوي یا لیکل شوي کتابونه د خاوران خپرونډویه ټولني لخوا له چاپه راوتلي او د څرخلاو لپاره بازار وړاندې کېږي. یاده مېرمن د کتاب له هر جلد ۱٪ حق الامتیاز له پورته یادي خپرونډویې ټولني څخه ترلاسه کوي. د یادي مېرمنې دغه عواید د انتفاعي معاملو د مالیې له ورکړې نه معاف دي.

۹.۲۵ د استوگنې د کورونو له کرایې او اجارې څخه لاسته راغلي عواید د انتفاعي معاملو د مالیې له ورکړې نه معاف دي په دې شرط چې مستاجر له یاد جايداد څخه د استوگنې لپاره په یوه کال کې له شپږو میاشتو زیاته استفاده وکړي.

۱ بېلگه: احمد گل خپله یوه حویلی چې د کابل په نوي ښار کې موقعیت لري، الفت خان ته یې د میاشتي په ۱۰۰۰ افغانۍ په کرایه ورکوي. الفت خان د یادي حویلی څخه د استوگنې لپاره گټه اخلي، نو په دې توگه، د دغې مادې د حکم لمخې احمد گل د کرایې له درکه لاسته راغلي عواید یې د انتفاعي معاملو د مالیې تابع نه گرځي.

تبصره: که چېرې مستاجر یو حقیقي شخص وي، د انتفاعي معاملو د ماليې معافیت د کور پر خاوند نه پلي کېږي. په هغه صورت کې چې خاوند یو حقیقي شخص وي، د هغه مستاجر لخوا چې حقوقي شخص ګڼل کېږي، د کرایې له درکه لاسته راغلي عواید د انتفاعي معاملو د ماليې تابع ګرځي البته په دې شرط چې د ۲۴مې مادې شرایط پوره کړي.

۱۰.۲۵ د یوه حقیقي شخص د جایداد د خرڅلاو له درکه لاسته راغلي عواید چې د سوداګرۍ له عام دوده بهر دي، د انتفاعي معاملو د ماليې نه دي. په دې مانا چې خرڅوونکی شخص خپل جایداد د سوداګریز فعالیت لپاره نه پلوري او دغه خرڅلاو په منظمه او دوامداره توګه ترسره نه شي، بلکې د اړتیا لمخې، دغه شخص خپل شته ملکیت پلوري.

۱ بېلګه: شفیق احمد خپل اپارتمان چې د کابل په مکروریانو کې موقعیت لري او له پلاره ورته په میراث پاتې دی، د اړتیا لمخې یې په ۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ پلوري. دا چې دغه پلور د سوداګریز فعالیت لپاره نه دی ترسره شوی او د نوموړي فعالیت هم د اپارتمان رانیول او پلورل نه دي، د دغې مادې د حکم لمخې د انتفاعي معاملو د ماليې له ورکړې معاف دی.

۲ بېلګه: حسین علي یو ټکسي ګاډی په ۱۳۸۲ کال کې د ټکسي چلونې لپاره رانیولی وو. دا چې د یادې ټکسي موډل ډېر زوړ دی، نو غواړي چې په ۱۳۸۸ کال کې یې وپلوري. په اصل کې، د ده دنده د ګاډو رانیول او پلورل نه دي او دغه کار له کلونو وروسته ترسره کېږي. په دې توګه، پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۵مې مادې د حکم لمخې، د حسین علي دغه عواید د انتفاعي معاملو د ماليې له ورکړې معاف دی.

د انتفاعي معاملو د مالياتو نورمونه

شپږ شپږممه ماده:

- (1) د دغه قانون د ۲۴مې مادې په ۱ او ۲مه فقره کې د مندرجو اشخاصو له هر ډول انتفاعي فعاليت څخه ترلاسه شوي ۲٪ عوايد (د کسراتو له وضع کېدو مخکې) پرته له هغو اشخاصو چې د دې مادې په ۲ او ۵مه فقره کې درج دي،
- (2) د هوټلونو، مېلمستونونو او رستورانټونو له خدماتو څخه د ترلاسه شوو عوايدو ۲٪ (د کسراتو له وضع کېدو مخکې) چې په هره مياشت کې له هغې کچې لږ عوايد ولري چې د دغه قانون د ۲۴مې مادې په ۲مه فقره کې درج ده،
- (3) د هوټل او مېلمستون خدمات د دغه قانون په رڼا کې د خوب د ځای او د خدماتو (ډوډۍ، نوشابې، د جامو مينځل او مخابراتي خدمات) تهيه کول دي چې اشخاص کولای شي د لنډې مودې لپاره هلته واوسي.
- (4) د هوټلونو، مېلمستونونو او رستورانټونو له خدماتو څخه د ترلاسه شوو عوايدو ۵٪ (د کسراتو له وضع کېدو مخکې) چې په هره مياشت کې له هغې کچې پورته عوايد ولري چې د دغه قانون د ۲۴مې مادې په ۲مه فقره کې درج ده،
- (5) د رستورانټ خدمات د دغه قانون په رڼا کې د ډوډۍ او خوړو او نوشابې د خدماتو وړاندې کول دي چې د هوټل د کارکوونکو لخوا مراجعينو ته چمتو کېږي،
- (6) د سالونونو او کلوبونو له خدماتو څخه چې د ودونو محافل ترسره کوي، د ترلاسه شوو عوايدو ۵٪ (د کسراتو له وضع کېدو مخکې)،
- (7) د مخابراتو، هوايي ترانسپورت، هوټلونو او رستورانټونو له خدماتو څخه چې لوړ خدمات وړاندې کوي، د ترلاسه شوو عوايدو ۱۰٪ (د کسراتو له وضع کېدو مخکې)،
- (8) مخابراتي خدمات او هوايي خطوط د دغه قانون په رڼا کې له هغو مخابراتي او مسافربري خدماتو (د ټليفون، فکس او انټرنټ هر ډول خدمات) څخه عبارت دي چې د الوتنې يا پرواز پيل يې له افغانستانه وي،
- (9) که چېرې د دغې مادې په ۳، ۴ او ۵مه فقره کې درج شوی مالیه ورکوونکی داسې ادعا وکړي چې د خپلو خدماتو له درکه يې د يوې يا څو مياشتو لپاره په دغو فقرو کې د درج مالې له کچې سره سم عوايد نه دي ترلاسه کړي، مکلف دی چې دغه موضوع په رسمي توگه د ماليې وزارت ته د خپل مالياتي اظهارليک سره يوځای واستوي. که چېرې دغه ادعا ومنل او تاييد شي، په پورته فقرو کې د درج مالې په ورکړه مکلف نه دی. که چېرې د نوموړي ادعا ناسمه جوته شي، د دغې مادې په ۳، ۴ او ۵مه فقره کې د درج شوی مالې په ورکړه سربېره، د دغه قانون د ۹۸مې مادې د ۲ فقرې د حکم لمخې د اضافي مالې پر ورکړه هم مکلف دی، او
- (10) د ماليې وزارت د دې لپاره چې دغه ماده په سمه توگه پلې او معيارونه يې وټاکل شي، يو طرز العمل رامنځته او عملي کوي يې.

۱.۲۲ له کسراتو مخکې، د هغو حکمي او حقيقي اشخاصو لخوا چې په هره ربعه کې يې عوايد ۷۵۰۰۰۰ افغانۍ يا له دې ډېر وي، د اجناسو او خدماتو د خرڅلاو له درکه لاسته راغلي عوايد د انتفاعي معاملو د ۲٪ ماليې تابع گرځي مگر دا چې پر عايداتو د مالياتو قانون ۲۲مه ماده په بل ډول حکم وکړي

۱ بېلگه: يو افغان سهامی شرکت په چین کې له يو نا اړوند سهامی شرکت څخه برقي جنراتورونه رانیسي. افغان سهامی شرکت نوموړي جنراتورونه په افغانستان کې پر خپلو پېرودونکو باندې پلوري. د جنراتورونو له پلور څخه لاسته راغلي عواید له انتفاعي معاملو څخه د ترلاسه شوو عوایدو په توگه گڼل کېږي او د انتفاعي معاملو ماليې تابع گرځي.

۲ بېلگه: يو افغان سهامی شرکت په چین کې له يو سهامی شرکت څخه برقي جنراتورونه رانیسي او په ایران کې يې پر يو نا اړونده ډلې باندې پلوري. سره له دې چې جنراتورونه د شرکت لخوا په ایران کې پلورل شوي دي، د جنراتورونو له پلور څخه لاسته راغلي عواید له انتفاعي معاملو څخه د لاسته راغلو عوایدو په توگه گڼل کېږي.

۳ بېلگه: يو افغان سهامی شرکت په چین کې له يو نا اړونده تولید کوونکي څخه د موټرو پرزي رانیسي او د سلنسر هر واحد ورته په ۳۵۰۰۰ افغانۍ تمام شوی دي. نوموړی شرکت د سلنسر هر واحد په ۴۰۰۰۰ افغانۍ پلوري. ټولې لاسته راغلي ۴۰۰۰۰ افغانۍ له انتفاعي معاملو څخه د لاسته راغلو عوایدو په توگه گڼل کېږي او د ۲٪ انتفاعي معاملو ماليې تابع گرځي. د پلورل شوو اجناسو د لگښت لپاره مجرایی جواز نه لري.

۴ بېلگه: يو افغان شرکت د ځمکې له خاوند سره موافقه کوي چې د کابل په وزیر اکبرخان مینه کې د هغه د ځمکې د آبادولو لپاره ساختمانی خدمات ترسره کړي. نوموړي شرکت د ځمکې له خاوند سره موافقه کوي چې په نوموړي ځمکه باندې يو څلور پوړيزه ودانې جوړه کړي. د ځمکې مالک او شرکت د ودانۍ د آبادولو په موخه ترخپل منځ کوم قرارداد نه لیکلي. هغه عواید چې د شرکت لخوا د ودانې له جوړولو څخه لاس ته راځي د انتفاعي معاملو څخه د لاس ته راغلو عوایدو په توگه گڼل کېږي او د ۲٪ انتفاعي ماليې تابع گرځي.

۵ بېلگه: خالد يو انفرادي سوداگر او د وارداتو او صادراتو په چارو بوخت دی. په ۱۳۸۸ کال کې، نوموړی سوداگر د راز راز توکو د صادراتو او وارداتو له درکه ۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید ترلاسه کوي چې دغه عواید د ۲۵۰۰۰۰۰ افغانیو له درکه د انتفاعي معاملو د ۲٪ ماليې تابع گرځي.

۶ بېلگه: عبدالصبور په هرات ولایت کې د مبیایونو د مغازې خاوند دی. دی د ۱۳۸۸ کال په څلور واړو ربعو کې د مبیایونو د خرڅلاو له درکه په لاندې توگه عواید ترلاسه کوي:

لومړنۍ ربعه:	۸۵۰۰۰۰ افغانۍ	دویمه ربعه:	۹۰۰۰۰۰ افغانۍ
درېیمه ربعه:	۸۸۰۰۰۰ افغانۍ	څلورمه ربعه:	۹۲۰۰۰۰ افغانۍ

پورته ناخالص عواید پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۴ او ۲۶ مې مادې د حکم لمخې، د انتفاعي معاملو د ۲٪ ماليې تابع گرځي.

۷ بېلگه: يو بانک چې له پورونو څخه د ټکټانې له درکه، د لاسته راغلو عوایدو، د اسعارو د تبادلې، د بانکي حسابونو له ترسره کېدو او د چک له صدور او د اعتبارنامې له ورکولو څخه چې کوم عواید ترلاسه کوي، د دغه قانون د ۲۵ مې مادې د حکم لمخې د انتفاعي معاملو د ماليې له ورکړې معاف دی او له نورو منابعو

څخه د بانک عواید لکه د بانک د چک د کتابچې پلور، د پانگه اچونې یا د اماناتو د صندوق په اړه د سلا او مشورې له درکه د انتفاعي معاملو د ۲٪ مالیه تابع گرځي.

۲.۲۲ د هغو شرکتونو ترمنځ د معاملو عواید چې د پلور او کمېشن په موخه اجناس ترلاسه کوي او د هغو شرکتونو ترمنځ چې د پلور په موخه اجناس رانیسی، د انتفاعي معاملو د ۲٪ مالیه ته تابع دي.

۱ بېلگه: د سفر کولو یوه نمایندگی د مختلفو هوايي شرکتونو ټکټونه پلوري او د هر پلورل شوي ټکټ په بدل کې د کمېشن په توګه یو مبلغ ترلاسه کوي. نوموړی شرکت همدارنګه د خرڅلاو له درکه د کمېشن په بدل کې د سوغات امانتي اجناس پلوري. دغه راز، یاده نمایندګي په خپله د بیا پلور لپاره کوم اجناس رانیسی، بیا یې هم پلوري. د سفر نوموړې نمایندګي د ټکټ د پلور له درکه له مجموعي عوایدو څخه د انتفاعي معاملو ۲٪ مالیه ورکوي. پورته شننو او توضیحاتو ته په پام سره، یاده نمایندګي د ۱۳۸۸ کال په لومړۍ ربعه کې له بېلابېلو سرچینو څخه په لاندې توګه عواید ترلاسه کوي او د انتفاعي معاملو د مالیه په ورکړه مکلفه ده:

۲۵۰۰۰۰ افغانۍ - (منفي) پر خرڅ شویو ټکټونو د کمېشن له درکه ترلاسه شوي عواید

۱۰۰۰۰۰ افغانۍ - (منفي) پر خرڅ شویو سوغاتي اجناسو د کمېشن له درکه ترلاسه شوي عواید

۱۲۰۰۰۰ افغانۍ - (منفي) د اجناسو د بیا خرڅلاو له درکه ترلاسه شوي عواید

د انتفاعي معاملو د تادیبې وړ مالیه = ۱۳۷۰۰۰۰ افغانۍ × ۲٪ = ۹۴۰۰۰

۲ تبصره: که څه هم د سفر نمایندګي د هوايي شرکتونو د ټکټونو له پلور څخه د لاسته راوړي کمېشن له درکه د انتفاعي معاملو د ۲٪ مالیه تابع گرځي، پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۲مې مادې د ۵مې فقرې سره سم، هوايي شرکتونه په خپله هم د ټکټونو له پلور څخه د ترلاسته شوو عوایدو له درکه د انتفاعي معاملو د ۱۰٪ مالیه تابع گرځي البته که د پرواز سرچینه په افغانستان کې وي.

۳.۲۲ هغه عواید چې د عامه تفریح ځایونو لکه سینما، تیاتر، کنسرتونو، نندارتونونو او لوبو ځایونو ته د ننوتو د ټکټ له پلورلو څخه لاس ته راځي د انتفاعي معاملو څخه د لاس ته راغلو عوایدو په توګه ګڼل کیږي او د ۲٪ مالیه تابع دي.

۱ بېلگه: یو افغان شرکت په شهرنو کې یو سینما لري او د هر ټکټ د پلور په بدل کې ۱۵۰ افغانۍ لاسته راوړي. هغه عواید چې د ټکټونو له پلورلو څخه لاس ته راځي د انتفاعي معاملو څخه د لاس ته راغلو عوایدو په توګه ګڼل کیږي او د انتفاعي معاملو د مالیه تابع گرځي. دا چې په تیاتر کې ګډون کوونکي افغانان دي او که نه د مالیه له موضوع سره تړاو نه لري.

۴.۲۲ هغه شخص چې د اجناسو د خرڅلاو له درکه البته پرته له مسترد شوو اجناسو، عواید ترلاسه کوي، د خپلو عوایدو له درکه د انتفاعي معاملو د ۲٪ مالیه په ورکولو مکلف دی. د پېرودونکو لخوا مسترد شوي اجناس د لګښت په توګه نه بلکې د مسترد شوي خرڅلاو په ډول بلل کیږي. بیا ورکړه چې د مسترد

شوو اجناسو له کبله ورکول کيږي، د انتفاعي معاملو د ۲٪ مالیه له پلې کېدو مخکې د عوایدو له مجموعې څخه تفریق کيږي

۱ بېلگه: د سرویس موټرو یو ګرځندوی شرکت د مسافرینو د کرایې له درکه مکلف دې چې د انتفاعي معاملو د مالیه تابع ګرځي. که چیرې د کرایې مجموعي عواید په یوه کال کې ۲۵۰۰۰۰۰ افغانې وي، خو د ګرځندوی د یوې ډلې د لغوه کېدو لکبله، د ټکټونو عواید چې ۲۰۰۰۰۰ افغانې کيږي، بېرته مستردیږي. ټول عواید منفي مسترد شوی مبلغ د انتفاعي معاملو د مالیه تابع دی.

د مسافرینو د کرایې له درکه ټول عواید ۲۵۰۰۰۰۰ افغانې
منفي مسترد شوی مبلغ ۲۰۰۰۰۰ افغانې

د انتفاعي معاملو د مالیه تابع عواید ۲۳۰۰۰۰۰ افغانې

۵.۲۲ پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۲مې مادې د ۲ فقرې سره سم، هغه هوټلونه او رستورانټونه چې په هره ربعه کې له ۱۷۵۰۰۰۰ افغانیو څخه لږ عاید ولري مخکې له دې چې هر ډول کسرات وضع شي، د انتفاعي معاملو د ۲٪ مالیه تابع دي.

۱ بېلگه: روزي خان د کابل ښار په میوند جاده کې یو رستورانټ لري چې د ۱۳۸۸ کال په لومړۍ ربعه کې د خپلو تهیه شوو خاورو د خرڅلاو له درکه په هره میاشت کې په لاندې توګه عواید ترلاسه کوي: د وري په میاشت کې ۱۴۵۰۰۰ افغانې، د غویی په میاشت کې ۲۲۰۰۰ افغانې او د غبرګولي په میاشت کې ۲۰۰۰۰ افغانې. د میاشتنيو عوایدو لمخې، د یاد رستورانټ مالیه په لاندې توګه سنجول کيږي:
د غبرګولي عواید ۲۰۰۰۰۰ افغانې + د غویی عواید ۲۲۰۰۰ افغانې + د وري عواید ۱۴۵۰۰۰ افغانې = مجموعي عواید

د رستورانټ د میاشتنيو عوایدو لمخې، مالیه په لاندې توګه محاسبه کيږي:

$$\text{د ربعي مجموعي عواید} = ۲۰۰۰۰۰ + ۲۲۰۰۰۰ + ۱۴۵۰۰۰ = ۵۶۵۰۰۰$$

د انتفاعي معاملو د تادیه وړ مالیه = ۲٪ × ۵۶۵۰۰۰ = ۱۱۳۰۰۰ افغانې

۲ بېلگه: د کابل هوټل او مېلمستون چې په کابل ښار کې موقعیت لري د خوړو د خرڅلاو او د کرایې خونو د کرایې له درکه د ۱۳۸۸ کال په دویمه برخه کې په ترتیب سره د چنګاښ په میاشت کې ۲۲۵۰۰۰ افغانې، په زمري میاشت کې ۲۴۳۰۰۰ افغانې او په وري میاشت کې ۲۵۰۰۰۰ افغانې عواید ګټي. د یاد هوټل مسول پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۲مې مادې د ۲ فقرې د حکم سره سم، د خپلو ټولو عوایدو له درکه مکلف دی چې د هر ډول کسراتو له وضع کېدو مخکې د انتفاعي معاملو ۲٪ مالیه سنجش کړي او د دغه قانون د ۸۸مې مادې د ۵مې فقرې له حکم سره سمه مالیه تادیه کړي.

د ربعي ټول عواید = ۲۲۵۰۰۰ افغانې + ۲۴۳۰۰۰ + ۲۵۰۰۰۰ = ۷۱۸۰۰۰ افغانې. په یوې ربعه کې د انتفاعي معاملو مالیاتي مکلفیت = ۲٪ × ۷۱۸۰۰۰ افغانې = ۱۴۳۶۰ افغانې

تبصره: په لومړۍ بېلگه کې، په مېوند جاده کې د مېشت رستوران خاوند چې يو حقيقي شخص دی، د نوموړي له رستورانته ترلاسه شوي عواید په کال کې د هرې ربعې لپاره له ۷۵۰۰۰۰ افغانیو څخه لږ دي. که چېرې دی د ۱۷۴ او ۷۵ مې مادې سره سم د ثابتو ماليو لاره غوره کړي، مکلف نه دی چې له رستورانته د ترلاسه شوو عوایدو له درکه د انتفاعي معاملو ماليات ورکړي خو د دې پر ځای، دی مکلف دی چې د عوایدو ماليې په بدل کې ثابته مالیه او په پر عایداتو د مالياتو قانون په ۲۸ مه ماده کې د مندرجو انتفاعي معاملو ماليات ورکړي.

۲.۲۲ پر عایداتو د مالياتو قانون د ۲۲ مې مادې د ۳ فقرې د حکم سره سم، هغه هوټلونه، مېلمستونونه او رستورانونه چې په هره میاشت کې له ۷۵۰۰۰۰ افغانیو څخه ډېر عواید ولري مخکې له دې چې هر ډول کسرات وضع شي، د انتفاعي معاملو ۵٪ مالياتو ته تابع گرځي.

۱ بېلگه: شاندېز رستوران چې د کابل ښار په وزیر اکبر خانه مېنه کې مېشت دی د ۱۳۸۸ کال په لومړۍ ربعه کې په ترتیب سره په وري میاشت کې ۲۲۵۰۰۰ افغانۍ، په غويي میاشت کې ۲۸۵۰۰۰ افغانۍ او په غبرگولي میاشت کې ۲۵۱۰۰۰ افغانۍ عواید لاسته راوړي، د قانون د ۲۲ مې مادې د ۳ فقرې د حکم سره سم، د انتفاعي معاملو ماليات په لاندې توگه سنجش کېږي:

$$۲۲۵۰۰۰ \text{ افغانۍ} + ۲۸۵۰۰۰ + ۲۵۱۰۰۰ = ۸۰۱۰۰۰ = \text{د لومړۍ ربعې ټول عواید په افغانیو}$$

$$۸۰۱۰۰۰ \times ۵\% = ۴۰۰۵۰ = \text{د لومړۍ ربعې د انتفاعي معاملو ماليات}$$

۲ بېلگه: مېوند هوټل او مېلمستون چې په هرات ولایت کې موقعیت لري، د خوړو او د مسافرینو د استوگنې لپاره د کرایې خونو خدماتو د چمتو کولو سربېره، د تلیفون، جامو مینځلو او نوشابو خرڅولو خدمات هم وړاندې کوي. د ۱۳۸۸ مالي کال په درېیمه ربعه کې، یاد هوټل په ترتیب سره په تلي میاشت کې ۳۸۷۵۰۰ افغانۍ، په لړم میاشت کې ۳۹۸۵۰۰ افغانۍ او په لیندۍ میاشت کې ۳۷۵۲۰۰ افغانۍ عواید ترلاسه کوي. یاد عواید په لاندې توگه د انتفاعي معاملو د ماليې تابع گرځي:

$$۳۸۷۵۰۰ \text{ افغانۍ} + ۳۹۸۵۰۰ + ۳۷۵۲۰۰ = ۱۱۶۱۲۰۰ = \text{د ماليې تابع ټول عواید}$$

$$۱۱۶۱۲۰۰ \times ۵\% = ۵۸۰۸۰ = \text{په درېیمه ربعه کې د انتفاعي معاملو د تادیبې وړ مالیه}$$

۳ بېلگه: مېوند رستوران چې د کابل ښار په نوي ښار کې موقعیت لري، د برگر، شیرین، ژالې، ایس کریم او داسې نورو خدمات پېرودونکو ته وړاندې کوي. یاد رستوران د ۱۳۸۸ کال په لومړۍ ربعه کې په ترتیب سره عواید ترلاسه کوي. په اوري میاشت کې ۲۹۵۰۰۰ افغانۍ، په غويي میاشت کې ۳۲۵۰۰۰ افغانۍ او غبرگولي میاشت کې ۳۵۰۰۰۰ افغانۍ عواید ترلاسه کوي. یاد عواید په لاندې توگه د انتفاعي معاملو د ماليې تابع گرځي

له پورته عوایدو څخه په لاندې توگه ماليه وضع کيږي:

د اوري مياشت عواید + د غويي مياشت عواید + د غبرگولي عواید = ۹۷۰۰۰۰ افغانۍ

د انتفاعي معاملو د تاديې وړ ماليه = ۹۷۰۰۰۰ افغانۍ $\times$ ۵% = ۴۸۵۰۰ افغانۍ.

۷.۲۲ د ودونو د محافلو د سالونونو او کلوپونو د عوایدو مجموعه چې په عام ډول د ودونو د رستورانته په نامه ياديږي، د ۲۶ مې مادې د ۴ فقرې د حکم لمخې د عوایدو د ټاکلي حد څخه پرته له خپلو مجموعي عوایدو څخه د هر ډول کسراتو له وضع کېدو مخکې د انتفاعي معاملو د ۵% ماليې تابع گرځي.

بېلگه: شام پاریس رستورانته چې په کابل ښار کې موقعیت لري د ودونو، شیرینخوری او داسې نورو محافلو د ترسره کېدو له درکه د ۱۳۸۷ کال په ۴ مه ربعه کې په دې ترتیب سره عواید ترلاسه کړي دي: په مرغومي مياشت کې ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ، په سلواغې مياشت کې ۵۵۴۵۰۰۰ افغانۍ او په کب مياشت کې ۴۸۰۰۰۰۰ افغانۍ. د شام پاریس رستورانته خاوند د پورتنی حکم لمخې مکلف دی چې د هر ډول کسراتو له وضع کېدو مخکې له خپلو مجموعي عوایدو څخه د انتفاعي معاملو ۵% ماليه سنجش او تادیه کړي. د رستورانته د پورته عوایدو له درکه د انتفاعي معاملو ماليه په لاندې توگه محاسبه کيږي:

د مرغومي مياشت عواید + د سلواغې مياشت عواید + د کب مياشت عواید = د ماليې تابع ټول عواید.

۵۰۰۰۰۰ + ۵۵۴۵۰۰۰ + ۴۸۰۰۰۰۰ = ۱۵۳۴۵۰۰۰ افغانۍ

۱۵۳۴۵۰۰۰ افغانۍ $\times$ ۵% = ۷۶۷۲۵۰ افغانۍ. د پورته عوایدو څخه د انتفاعي معاملو ماليه په ۴ مه ربعه کې، شام پاریس هوتل مکلف دی چې د انتفاعي معاملو ماليه ۷۸۷۲۵۰ افغانۍ ورکړي.

۸.۲۲ پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۶ مې مادې د ۵ فقرې د حکم لمخې، د مخابراتي خدماتو، د هوايي ترانسپورت خدمات، د هوتل او رستورانتنو لوړ او معیاري خدماتو له درکه ترلاسه شوي عواید د انتفاعي معاملو ۱۰% ماليې ته تابع دي. په دې وروستیو بدلونونو کې د ۱۰% مالیاتو د ټاکلو لپاره کوم مالیاتي حد په پام کې نه دی نیول شوی. په دې توگه، د دغه قانون د ۲۶ مې مادې په ۵ فقره کې د مندرجو خدماتو له درکه ټول ترلاسه شوي عواید د هر ډول کسراتو له وضع کېدو مخکې د ۱۰% نورم لمخې د انتفاعي معاملو د ماليې تابع کيږي.

د هغو هوتلونو او رستورانتنو د پېژندلو لپاره چې معیاري او د لوړ کیفیت خدمات وړاندې کوي او له دې درکه د ۱۰% نورم لمخې د انتفاعي معاملو د ماليې تابع دي، باید لاندې ځانگړنې او معیارونه په نظر کې ونیول شي:

1. هوتلونه او رستورانته باید د سه ستاره یا له دې پورته معیار او شرایط ولري،
2. هوتلونه او رستورانته چې د مرکز گرمۍ، تلیفون او انټرنټ او کالیو مینځلو خدمات، د دوو یا زیاتو ډولونو لرونکي کیفیت خوارو اسانتیاوې ولري، او

3. د دغو هوټلونو او رستورانونو مراجعین هغه اشخاص وي لکه بهرنیان، ګرځندویان، سوداګر او داسې نور اشخاص چې ډېر عواید ولري.

۱ بېلګه: افغان هوايي شرکت د خپلو کورنیو او بهرنیو الوتنو له درکه چې پیل یې له افغانستانه وي، په ۱۳۸۸ کال کې ۸۵۲۸۵۲۰۰۰ افغانۍ عواید لاسته راوړي. یاد عواید د انتفاعي معاملو د ۱۰٪ ماليې تابع دي. د افغان هوايي شرکت انتفاعي مالیات د پورتنیو عوایدو له درکه په ربه واره توګه سنجش کېږي او د دولت ځانګړي بانکي حساب ته سپارل کېږي.

۲ بېلګه: ښاري هوټل چې په کابل ښار کې یو ډېر نامتو هوټل دی، په ځانګړې توګه بهرنیو اتباعو ته د لوړ کیفیت خدمات وړاندې کوي. ښاري هوټل د خپلو خدماتو د وړاندې کولو له درکه لکه (خوړه، د خونو کرایه، تلیفون، انټرنټ او داسې نور خدمات) د ۱۳۸۸ کال په لومړۍ ربه کې په هره میاشت کې په ترتیب سره په وري میاشت کې ۴۵۲۵۰۰۰ افغانۍ، په غویی میاشت کې ۵۲۰۰۰۰۰ افغانۍ او په غبرګولي میاشت کې ۵۵۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید لاسته راوړي. یاد عواید د قانون د ۲۲ مې مادې د ۵ فقرې سره سم، د انتفاعي معاملو د ۱۰٪ ماليې تابع دي چې په لاندې ډول محاسبه کېږي:

د اوري میاشت عواید + د غویی میاشت عواید + د غبرګولي عواید = ۱۵۲۲۵۰۰۰ افغانۍ.

د تادیې وړ انتفاعي مالیه = ۱۵۲۲۵۰۰۰ افغانۍ × ۱۰٪ = ۱۵۲۲۵۰۰ افغانۍ.

۳ بېلګه: هندوکش مخابراتي شرکت د خپلو مخابراتي خدماتو له درکه لکه د کرډټ کارت، د تلیفوني اړیکو اجرا او انټرنټي اسانتیاوو د خرڅلاو څخه په مالي کال کې ۵۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ او د سیم کارت او تلیفون د سیم له درکه ۲۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید لاسته راوړي. یاد شرکت د تلیفوني خدماتو له درکه (د تلیفوني اړیکو اجرا او انټرنټي اسانتیاوو د خرڅلاو څخه) د ۱۰٪ انتفاعي ماليې تابع او د سیم کارت او تلیفون د سیم د عوایدو له درکه د ۲٪ انتفاعي ماليې تابع دي. هندوکش مخابراتي شرکت مکلف دی چې خپل انتفاعي مالیات سنجش او د دولت بانکي حساب ته یې وسپاري.

۹.۲۲ که چېرې پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۲۲ مې مادې په ۶ فقره کې د درج شوو اشخاصو عواید د یوه مالي کال په یوې یا څو میاشتو کې له هغې مشخصې کچې څخه لږ وي، د لږوالي له عواملو سره دې یوځای اړونده ادارې ته خبر ورکړي چې د اړوندې مالیاتي ادارې لخوا یې په اړه څېړنه او تصدیق وشي.

تبصره: پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۹۳ مې مادې د ۵ فقرې د حکم لمخې، د انتفاعي معاملو مالیات په ربه واره توګه د بلې ربعې د راتلونکې میاشتې تر ۱۵ مه د دولت ځانګړي حساب ته سپارل کېږي.

د انتفاعي معاملو د مالياتو پلي کول

اووه شپيتمه ماده:

- (1) له ټولو ترلاسه شوو عوایدو څخه د انتفاعي معاملو مالیه پرته له دې چې مالیه ورکونکي د روان کال یا تېرو کلنو په اوږدو کې تاوان کړی یا گټه، د تاديبې وړ دي.
- (2) هغه مبالغ چې د انتفاعي معاملو د مالیه له درکه ورکړل شوې، د اړوند کال د مالیه وړ عايداتو د سنجولو په وخت کې د لگښت د قلم په توگه د مجرایي وړ دي.
- (3) د دې قانون د ۲۴ مادې په ۳ فقرې کې درج مالیه د مالیه وړ عايداتو د سنجولو په وخت کې د مجرایي وړ دي. که چېرې ورکړل شوی مبلغ د تاديبې وړ انتفاعي معاملې د مالیه څخه ډېر وي، اضافي مبلغ په راتلونکو دورو کې د مجرایي وړ نه دی.

۱.۲۷ د انتفاعي معاملو د تاديبې وړ مالیه مقدار په دې نه اغېزمن کيږي چې مالیه ورکونکي په روان کال کې په خپل انتفاعي خدماتو کې گټه یا تاوان کړی. د مالیه د مبلغ اندازه د شرکت د ټولو عوایدو لمخې په مالي کال کې ټاکل کيږي.

بېلگه: الف شرکت د یوه مالي کال په ترڅ کې ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ ټول عواید لاس ته راوړي او د انتفاعي معاملو د مالیه تابع هم دی، خو په همدې مالي کال کې ۱۵۰۰۰۰ افغانۍ تاوان وراوړي. نوموړي شرکت همدارنگه په بل مالي کال کې د تېر کال د تاوان په اندازه عواید ترلاسه کړي چې د انتفاعي معاملو د مالیه تابع دی. یاد شرکت د تاوان پر ځای ۱۵۰۰۰۰ افغانۍ گټه کړې ده. په دواړو حالاتو کې شرکت یوشان انتفاعي مالیه د ټولو عوایدو له درکه چې ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ کيږي تادیه کوي. دا چې گټه ډېره ده که تاوان د انتفاعي معاملو پر مالیه کومه اغېزه نه ښندي.

۲.۲۷ پر عايداتو د مالياتو قانون د ۲۷ مې مادې د ۲ فقرې لمخې، د انتفاعي معاملو مالیه د یوه تشبث د عادي او لازمي لگښت په توگه گنل کيږي او د عوایدو د مالياتي مکلفیت د محاسبې پرمهال له مالیه وړ عوایدو څخه مجرا کيږي.

بېلگه: یو افغان سهامی شرکت کورونو رنګوي او په یوه کال کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید ترلاسه کوي. یاد شرکت د معاشونو له درکه ۴۰۰۰۰۰ افغانۍ او د نورو لگښتونو له درکه یې ۲۵۰۰۰۰ افغانۍ لګولي دي. یاد افغان سهامی شرکت خپل د مالیه وړ عواید په لاندې توگه محاسبه کوي:

۱۰۰۰۰۰	مجموعي عواید
۴۰۰۰۰۰	اداري او عملیاتي لگښت
۲۵۰۰۰۰	عملیاتي لگښت
۲۰۰۰۰	د انتفاعي معاملو مالیه
۲۷۰۰۰۰	د مجرایي وړ ټول لگښت
۳۳۰۰۰۰	پر عايداتو د مالیه وړ عواید

۳.۲۷ د انتفاعي معاملو هغه ماليه چې په گمرکاتو کې له وارداتي اموالو څخه اخیستل کېږي، د انتفاعي معاملو د مالياتو د سنجول شوي مکلفیت پر وړاندې په اړونده مالي کال کې د مجرایي وړ ده. که چېرې د انتفاعي معاملو ماليه چې له وارداتي اموالو څخه اخیستل کېږي په مالي کال کې د انتفاعي مالياتو له مکلفیته پر وې، دغه اضافي مبلغ په راتلونکي مالي کال کې د مجرایي ماليې په توګه د انتقال وړ وي. خو د ورکړل شوو انتفاعي مالياتو مجموعه پر عایداتو د مالياتو لپاره د ماليې وړ عوایدو د سنجش پرمهال د مجرایي وړ مصرف په توګه ګڼل کېږي.

بېلګه: امېد سوداګریز شرکت په ۱۳۸۸ مالي کال کې د ۵۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت له بهر ملکه البسه او جامې واردوي. د یاد شرکت گمرکي محصولات د پورت یادو جامو د واردولو له درکه ۴۰۰۰۰ افغانۍ کېږي. د پورته یادو توکو انتفاعي مالیات په لاندې توګه سنجش کېږي:

واردات ۵۰۰۰۰۰ + گمرکي محصولات ۴۰۰۰۰ = د انتفاعي معاملو د مالیاتو لپاره د وارداتو ارزښت،
۵۴۰۰۰۰ افغانۍ

امېد شرکت له وارد شوو توکو څخه د ۸۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت اموال پلوري. د انتفاعي معاملو د ماليې مکلفیت په لاندې توګه محاسبه کېږي:

۸۰۰۰۰۰ افغانۍ × ۲٪ = ۱۶۰۰۰ افغانۍ.

د ۲۷مې مادې د ۳ فقرې د حکم سره سم، د ۱۰۸۰۰۰ افغانیو تادیه شوی مبلغ د انتفاعي معاملو د ماليې په مقابل کې چې ۱۶۰۰۰ افغانۍ دي، د مجرایي وړ ګڼل کېږي. امېد سوداګریز شرکت مکلف دی چې د ۵۲۰۰۰ افغانیو توپیر د انتفاعي معاملو د ماليې د فورمې د سپارلو پرمهال تادیه کړي.

تبصره: امېد سوداګریز شرکت د تادیه شوي انتفاعي معاملو ماليې په مقابل کې پر عایداتو د مالیاتو مستحق ګرځي. په دې توګه، یاد شرکت مستحق دی چې د ماليې وړ خالصو عوایدو د سنجش پرمهال د ۱۶۰۰۰ افغانیو د مجرایي غوښتنه وکړي.

يوولسم فصل

ثابت ماليات

له ۲۸ مادي نه تر ۷۲ پوري

د ثابتو مالياتو تابع انتفاعي فعاليتونه

اته شپېتمه مادۀ####

هغه اشخاص چې د دې فصل په حکمونو کې درج انتفاعي فعاليتونه ترسره کوي، پر عايداتو د مالياتو او انتفاعي مالياتو پر ځای د ثابتو مالياتو د ورکړې تابع دي.

۱.۲۸ په عمومي ډول ثابت ماليات پر عايداتو باندې د مالياتو او د انتفاعي مالياتو پر ځای وضع کېږي. له دې سره سره، د دې فصل ټولې مادې پر عايداتو باندې د مالياتو او د انتفاعي مالياتو پر ځای د ثابتې ماليې د وضع کېدو په اړه حکم نه کوي. سر بېره پر دې، ټول ثابت ماليات وروستني ماليات نه دي. يو شمېر ثابت ماليات پر عايداتو باندې د مالياتو او د انتفاعي مالياتو د کلنۍ تادېې لپاره د مجرايي په توگه ورڅخه کار اخيستل کېږي. د دغه فصل مادې د ثابتې ماليې ماهيت او حدود ټاکي.

۲.۲۸ کېدای شي چې ثابت ماليات پر انفرادي اشخاصو، شراکتونو، محدودالمسؤوليت او سهامي شرکتونو باندې تطبيق کړل شي.

د ثابتو مالياتو ورکړې

نهه شپېتمه ماده:

د مالي کال په ترڅ کې ثابت مالیه د ورکړې وړ ده مگر دا چې په قانون کې په بل ډول حکم شوی وي.

۱.۲۹ په دې اړه د زیاتو معلوماتو د ترلاسه کولو لپاره چې په دغه فصل کې درج ثابت ماليات کوم وخت د ذمت مالیه او د ورکړې وړ ده، په لومړۍ مرحله کې هغې اړوندې مادې ته مراجعه وکړی. چې ثابت ماليات په کې تشریح شوي دي. که چېرې نوموړې ماده په دې اړه صراحت ولري چې نوموړې مالیه باید کله وضع او تادیه کړل شي، نو په دغه صورت کې ۹۳مې مادې ته مراجعه وکړی.

د وارداتي مالونو ثابته ماليه

اويایمه ماده:

- (1) هغه اشخاص چې د سوداگريز جواز لرونکي دي او د مالونو په واردولو لاس پورې کوي، د هغو د گمرکي محصول په شمول د وارد شوو مالونو د تمامې شوي بيبي ۲٪ ثابته ماليه ورکوي. ورکړل شوي ماليه د هغوی پر کلنيو عايداتو باندې د مالياتو د مخه ورکړې په توگه گڼل کېږي او دغه ډول ورکړې، د دې قانون د حکمونو لمخې، د نوموړو اشخاصو د تادياتي مکلفيت په وړاندې په پام کې نيول کېږي.
- (2) هغه اشخاص چې د سوداگريز جواز له لرلو پرته د مالونو په واردولو لاس پورې کوي، پر عايداتو باندې د مالياتو په عوض د هغو گمرکي محصول په شمول د واردو شوو مالونو د تمامې شوي بيبي په سلو کې د دريو ثابتې ماليې د ورکړې تابع دي.
- (3) هغه اشخاص چې مؤقت سوداگريز جواز ليک لري، د سوداگريزو مالونو په واردولو لاس پورې کوي او مالياتي اظهارليک د ماليې وزارت ته نه وړاندې کوي، پر عايداتو باندې د مالياتو په عوض د هغو د گمرکي محصول په شمول د واردو شوو مالونو د تمامې شوي بيبي په سلو کې د دريو ثابتې ماليې د ورکړې تابع گڼل کېږي.
- (4) د دې مادې په فورو کې درج ماليات په هغه گمرک کې اخستل کېږي چې مالونه هلته محصول کېږي.

۱.۷۰ هغه ماليه ورکونکي چې سوداگريز جواز لري د خپلو وارداتي توکو له درکه د ماليې تابع دي. نوموړې ماليه د وارد شوو توکو له ۲٪ فيصدو سره برابره ده. دغه ۲٪ فيصده ماليه پر عايداتو باندې د ذمت ماليې له وړاندې څخه ورکړه (پيش پرداخت) ده او د ورکړې وړ ده. کيداشي دغه ماليه د ماليه ورکونکي له مالياتو څخه لږ او يا ډېره وي. د وارد شوو توکو د ۲٪ ماليې ورکړه د مالياتي اظهارليک له وړاندې کولو څخه ماليه ورکونکي نه معاف کوي.

۱ بېلگه: يو افغان سهامی شرکت د ۱۳۸۵ لمريز کال په اوږدو کې د ۲۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت اجناس وارد کړي دي. گمرکي محصولات هم په ۲۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو کې شامل دي. نوموړی شرکت بايد د گمرکي محصولاتو برسیره ۴۰۰۰۰۰۰ افغانی تاديه کړي. نوموړی سهامی شرکت مکلف دي چې د ۱۳۸۵ لمريز کال له پای نه وروسته مالياتي اظهارليک وړاندې کړي. په نوموړي مالياتي اظهارليک کې بايد لاندې موضوعات څرگند شوي وي:

عوايد	۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانی
د انتفاعي معاملو ماليه	(۲۰۰۰۰۰۰) افغانی
عملياتي لگښتونه	(۴۰۰۰۰۰۰) افغانی
د ټکټاني لگښت (۱۸۰۰۰۰۰۰) افغانی	(۲۰۰۰۰۰۰) افغانی
د ماليې وړ عوايد	۴۰۰۰۰۰۰ افغانی
لومړنۍ ماليه (۲۰٪)	۸۰۰۰۰۰۰ افغانی

له مخکې نه ورکړل شوي ماليه
د ورکړې وړ ماليه

(۴۰۰۰۰۰) افغانۍ
۷۲۰۰۰۰ افغانۍ

۲ بېلگه: يو افغان سهامی شرکت د ۱۳۸۵ لمریز کال په اوږدو کې د ۴۰۰۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت اجناس واردوي. نوموړی سهامی شرکت باید د گمرکې محصول برسیره ۸۰۰۰۰۰ افغانۍ تادیه کړي. نوموړی سهامی شرکت مکلف دې چې د ۱۳۸۵ لمریز کال له پای نه وروسته مالیاتي اظهارلیک وړاندې کړي. په نوموړي مالیاتي اظهارلیک کې باید لاندې موضوعات څرگند شوي وي:

عواید	۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
د انتفاعي معاملو ماليه	(۲۰۰۰۰۰) افغانۍ
عملیاتي لگښت	(۸۴۰۰۰۰۰) افغانۍ
د ټکټانې لگښت (۱۱۰۰۰۰۰) افغانۍ	(۹۷۰۰۰۰۰) افغانۍ
د مالیې وړ عواید	۳۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
لومړنۍ ماليه (۲۰٪)	۲۰۰۰۰۰ افغانۍ
له مخکې نه ورکړل شوي ماليه	(۸۰۰۰۰۰) افغانۍ
د بیا ورکړې وړ مبلغ	(۲۰۰۰۰۰) افغانۍ

تبصره: د یادونې وړ ده چې که چیرې افغان سهامی شرکت مالیاتي اظهارلیک وړاندې نه کړي، نو نوموړی شرکت د خپل بیا ورکړې وړ مبلغ (۲۰۰۰۰۰۰ افغانیو) د ترلاسه کولو مستحق نه دي.

۲.۷۰ هغه ماليه ورکونکي چې سوداگریز جواز نه لري (یا هغه اشخاص چې مؤقت سوداگریز جواز لري او د مالیې وزارت ته یې مالیاتي اظهارلیک نه دي وړاندې کړي) د وارد شوو اجناسو د مالیې تابع دي. نوموړی ماليه د وارد شوو اجناسو د ارزښت له ۳٪ سره برابره ده او پر عایداتو باندې د مالیاتو پر عوض د ورکړې وړ ده.

د عراده جاتو مالیات
يو او یایمه ماده:

هغه اشخاص چې د موجودو وسایطو په واسطه د سوداگریز فعالیت په مقصد د مالونو په لیردولو او د اشخاصو په حمل لاس پورې کوي، د جواز سیر له نوي کولو د مخه په لاندې توگه د کلنۍ مالیې په ورکړه مکلف گڼل کیږي:

(۱) باروړونکي گاډي د ټین په اساس:

1. له یوه څخه تر دوو ټنو پورې، دوه زره او شپږ سوه افغانۍ،
2. له دوو څخه زیات تر دریو ټنو پورې، درې زره او څلو سوه افغانۍ،
3. له دریو څخه زیات تر څلورو ټنو پورې، څلور زره او دوه سوه افغانۍ،
4. له څلورو څخه زیات تر پنځو ټنو پورې، پنځه زره افغانۍ،
5. له پنځو څخه زیات تر شپږو ټنو پورې، شپږ زره افغانۍ،

6. له شپږو څخه زيات تر اتو تنو پورې ، اووه زره افغانۍ ،
7. له اتو څخه زيات تر لسو تنو پورې ، نهه زره افغانۍ ،
8. له لسو څخه زيات تر دوو لسو تنو پورې ، لس زره افغانۍ ،
9. له دوو لسو څخه زيات تر څوارلسو تنو پورې ، دوولس زره افغانۍ ،
10. له څوارلسو څخه زيات تر شپاړسو تنو پورې ، ديارلس زره افغانۍ ،
11. له شپاړسو څخه زيات تر اتلسو تنو پورې ، پنځلس زره افغانۍ ،
12. له اتلسو څخه زيات تر شلو تنو پورې ، شپاړس زره افغانۍ ،
13. له شلو څخه زيات تر پنځه وېشتو تنو پورې اتلس زره افغانۍ ،
14. له پنځه وېشتو تنو څخه زيات په اتلس زره او پنځه سوه افغانيو برسیره في تین پنځه سوه افغانۍ ، او
15. د تریلر د مجاز وزن له مجموع څخه زيات ، له پنځه سوه کیلو گرامه څخه اضافه في تین ، دوه سوه افغانۍ .

(2) مسافر وړونکي گاډي:

1. له دريو څخه تر پنځو تنو پورې په ظرفيت ټکسي ، دوه زره افغانۍ ،
2. د پنځو تنو له ظرفيته پورته (لوړ) ټکسي په دوه زره افغانيو برسیره في څوکۍ دوه سوه افغانۍ ،
3. څوارلس څوکۍ مکرويس ، دوه زره او شپږ سوه افغانۍ ،
4. له پنځلسو څخه تر يووېشتو څوکيو پورې هر ډول بس ، څلور زره افغانۍ ،
5. له دوه وېشتو څخه تر نهه وېشتو څوکيو پورې ، اووه زره افغانۍ ،
6. له څلوېښتو څخه تر نهه څلوېښتو څوکيو پورې اوو زره او پنځه سوه افغانۍ ،
7. له پنځوسو څخه تر شپيټو څوکيو پورې ، اته زره افغانۍ ، او
8. له شپيټو څوکيو څخه زياتې له اتو زرو افغانيو برسیره ، في څوکۍ دوه سوه افغانۍ .

(3) عراده جات د سلنډر لمخې:

1. څلور سلنډره عراده جات ، في عراده ، يو زر او پنځه سوه افغانۍ ،
2. شپږ سلنډر عراده جات ، في عراده ، دوه زره افغانۍ ،
3. اته سلنډره عراده جات ، في عراده ، درې زره افغانۍ ، او
4. له اتو سلنډرو څخه زيات عراده جات له درې زره افغانيو برسیره في سلنډر ، پنځه سوه افغانۍ .

(4) رېکشا:

1. د موټر سايکل رېکشا ، في عراده ، پنځه سوه افغانۍ ، او
2. رېکشا في عراده ، يو زره افغانۍ .

۱.۷۱ پر عايداتو باندې د مالياتو قانون په ۷۱ مادې کې درج ماليات د نقلیه وسایطو له هغو خاوندانو څخه اخستل کېږي چې له نوموړو وسایطو څخه د اشخاصو او اشیاءو د لیږد په فعالیتونو (چې په دغه ماده کې شامل دي) کار اخلي.

۱ بېلگه: پر عايداتو باندې د مالياتو قانون د ۷۲ مادې پر اساس له هغه شخص څخه چې دوه ټکسي موټر لري په هر کال کې ۴۰۰۰ افغانۍ د ټکسي موټر د فعالیت د ثابتې مالې په توګه اخستل کېږي.

۲ بېلگه: هغه شخص چې دوه ټنه وزن لېږدونکی یو باروړونکی موټر لري، د موټر د ثابتې مالې په توګه باید په هر کال کې ۲۲۰۰ افغانۍ تادیه کړي.

۳ بېلگه: د یوې نقلیه واسطې ثابته مالیه د هغه د تشریح له مخې له کتګورۍ یا صنف پورې نه محدودېږي ولې کیدای شي چې له هغې څخه د ګټې اخستنې پر اساس له یوه بل صنف پورې مربوط کړل شي.

هغه باروړونکی موټر چې یو ټن وزن لېږدولی شي او عام ډول د ۲۲۰۰ افغانیو مالې تابع دې د مسافرینو د لیږد او رالیږد په موخه د ټکسي په توګه د یو بس په شان ورڅخه ګټه اخستل کیدای شي. د یوه عراده بس په شان د نوموړي موټر ثابته مالیه هم ۴۰۰۰ افغانۍ ده.

۴ بېلگه: هغه شخص چې یوه ګاډۍ (له هغې څخه د پیسو په بدل کې د اشخاصو او اموالو په لیږد کې کار اخلي) لري او له هغې څخه د ریکشا په ډول استفاده کوي، نوموړی باید ۱۰۰۰ افغانۍ د ګاډۍ د ثابتې مالې په توګه تادیه کړي.

۲.۷۱ پر دغه ډول عراده جاتو باندې پر عايداتو باندې د مالياتو قانون په ۷۲ ماده کې د درج ثابتې مالې پر عوض مالیات پر عايدات وضع شوي دي. که چې د نقلیه واسطې خاوند داسې نور عواید ولري چې پر عايداتو باندې د مالياتو تابع ګرځي، لاسته راغلي عواید چې په ۷۲ ماده کې ذکر شوي دي باید ثبت کړل شي ولېد نوموړي په مالیاتي اظهارلیک کې باید شامل نه کړل شي.

۳.۷۱ پر عايداتو باندې د مالياتو قانون په ۷۱ ماده کې درج ثابته مالیه په هغه سیمه ایز مالیاتي دفتر کې ورکول کېږي په کومه چې د نقلیه واسطې خاوند ژوند کوي. که چېرې هغه ځای چې د موټر خاوند په کې اوسېږي له هغه ځای څخه توپیر ولري چې د لویو لارو جواز په کې صادرېږي، نو ثابته مالیه په هغه سیمه ایز مالیاتي دفتر کې ورکول کېږي چېرته چې د لویو لارو جواز صادرېږي.

د قرارداديانو موضوعي ماليه

دوه اويايمه ماده:

- (1) هغه اشخاص چې د سوداگريز جواز لرونکي ندي، له دولتي ادارو سره د موادو، لوازمو، خدمتونو يا ودانيزو چارو قرارداد وکړي، پر عايداتو د مالياتو په عوض د ۷٪ ثابتې ماليې په ورکړې مکلف گڼل کېږي، ثابته ماليه له ورکړې وړو وچو څخه وضع کېږي.
- (2) هغه جواز لرونکي اشخاص چې له پورته يادو نهادونو سره خدمات او د دې مادې د ۱ فقرې درج اموال ترسره کوي، د قراردادې ۲٪ ماليه ورکوي. په دې فقره کې مندرجه ماليه د وروستيو مالياتي ملکفیتونو په مقابل کې د محاسبې او مجرايي وړده.
- (3) د دې مادې د ۱ او ۲ فقرې درج ماليات د تاديه کوونکو اشخاصو لخوا د تاديه پرمهال وضع کېږي او تر ۱۰ ورځو پورې اړونده حساب ته انتقالېږي. په دې ماده کې درج قرارداد کوونکي مکلف دي چې د قرارداد د عقدولو پرمهال اړوندې مالياتي ادارې ته د قرارداد کاپي هم واستوي. هغه حقيقي اشخاص چې د دې قانون د ۱۷مې مادې د ۱ فقرې حکم لمخې د ماليې تابع معاشونه اخلي، له دې حکمه مستثنی دي.

۱.۷۲ د دې لپاره چې موضوعي ماليه پلې شي، تاديات دې د يوه قرارداد لمخې ترسره شي. د قرارداد په اړه هېڅ ډول تعريف په قانون کې نه دی راغلی. په قانون کې ليک شوی تعريف په حقيقت کې د موضوعي ماليې لپاره يو منل شوی اصل گڼل کېږي.

((قرارداد د دوو يا له دوو ډېرو خواوو ترمنځ د يوه توافق په مانا دی چې د قانون لمخې پلي کېږي. د اموالو يا خدماتو د پلور او خرڅلاو لپاره يوه سوداگريزه معامله د پېرودونکي او پلورونکي ترمنځ يوه قرارداد يا تړون گڼل کېږي)).

سوداگريزې معاملې او وړاندیز يا د اموالو او خدماتو د چمتو کول او خرڅول د يوه تړون اساس جوړوي. کېدای شي دغه شان تړون يا په ليکنې يا گڼې (شفاهي) توگه وي او تاديات هم کېدای شي چې په نغده يا د کړېدې لمخې ترسره شي. معامله يو تړون بلل کېږي او د موضوعي ماليې احکام په دې اړه پلي کېږي.

۲.۷۲ پر عايداتو د مالياتو قانون په ۷۲ ماده کې درج شوي ثابته ماليه د ۷٪ نورم لمخې د هغو حکمي او يا حقيقي اشخاصو له عوايدو څخه وضع کېږي چې په افغانستان کې سوداگريز جواز نه لري او د منل شوي اساسنامې پر خلاف د قرارداد له مخې دولتي ادارو ته مواد، لوازم، ودانيزې چارې او يا خدمات برابروي. دغه اشخاص د دغه شان فعاليتونو پر عايداتو د مالياتو د ورکړې پر ځای کله چې تاديات ترلاسه کوي، بايد ماليه ورکړي. قرارداد کوونکې ادارې په دغه راز معاملاتو کې (دولتي، خصوصي، انتفاعي او غيرانتفاعي) مکلفې دي چې د پيسو د ورکړې او انتقال پرمهال ماليات وضع او د دولت بانکي حساب ته يې وسپاري.

۱ بېلگه: يو چينايي سهامي شرکت په مستقيمې توگه د قرارداد له مخې د مخابراتو وزارت ته مخابراتي وسايل برابروي. نوموړی شرکت مستقيماً له توليد کوونکو څخه وسايل د مخابراتو وزارت ته لېږدوي او له

هغو نه په استفادې سره په افغانستان کې نوي مخابراتي وسايل جوړوي. په لومړي کال کې د پلور بيه ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ده. نوموړې چينايي شرکت په افغانستان کې سوداگريز جواز نه اخلي ځکه شرکت په افغانستان کې فزيکي شتون نه لري. دغه چينايي شرکت په ۷۲ ماده کې د درج ثابتې ماليې تابع دې کوم وخت چې د ماليې وزارت د خزايو رياست د چينايي شرکت مبالغ اجرا کوي، شرکت ته د ورکړې له وړ مبلغ څخه د شرکت د مالياتي مکلفيت د ادا کولو په موخه ۷٪ وضع کوي.

تبصره: که چېرې يو بهرنی شرکت په افغانستان کې د ثبت شوي نمایندگۍ له لارې له اشخاصو سره په افغانستان کې يو تړون لاسليک کړي چې لمخې يې اموال او اجناس تهيه کړي، ياده نمایندگۍ د موضوعي مالياتو تابع کيږي. د دې مادې لمخې، ياد بهرنی شرکت چې د خرڅلاو لپاره دغه اموال خپلې نمایندگۍ ته صادروي، د موضوعي ماليې پر ورکړه مکلف نه ده.

۲ بېلگه: گلوبل ساختماني شرکت د منل شوي اساسنامې لمخې دا اجازه لري چې د ودانيو د جوړولو، د ساختماني توکو د چمتو کولو او د اړتيا وړ ودانيزو توکو د واردولو په چارو کې فعاليت وکړي. ياد شرکت له خپل شته جواز څخه په کارونې سره له خپلې اړتيا څخه ډېر ودانيزو توکو راواردوي چې او د قرارداد لمخې يې د ستوري ساختماني او سرک جوړونې په شرکت پلوري. ستارې شرکت باندې د خرڅ شوي توکو ارزښت ۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ کيږي. د ياد شرکت پورته عوايد د ۷٪ موضوعي مالياتو تابع کيږي او د ستارې شرکت مکلف دی چې د پيسو د انتقال پرمهال له هغو نه ماليه وضع او د ۷۲ مې مادې د ۳ فقرې د حکم لمخې يې د دولت بانکي حساب ته وسپاري.

۱ تبصره: هغه اشخاص چې د عوايدو دوه يا ډېرې سرچينې ولري، يو له خپلو سرچينو څخه چې د اموالو او خدماتو خرڅلاو دی او د قرارداد لمخې پر عايداتو د مالياتو او انتفاعي مالياتو پر ځای د ۷٪ ثابتې قراردادي ماليې تابع وي، د خپلو عوايدو دغه برخه دې په کلني اظهارليک کې نه شاملوي. دغه شخص مکلف دی چې خپل نور عوايد په کلني اظهارليک کې درج کړي او پر عايداتو د مالياتو قانون د حکم لمخې دې خپله ماليه ورکړي.

۳.۷۲ هغه اشخاص چې د سوداگريز جواز لرونکي دي او د مالونو، توکو، خدماتو، د ودانيو د جوړولو او نورو فعاليتونو په برخه کې له دولتي ادارو، تصديو، نهادونو او خصوصي او نادولتي اشخاصو سره قرارداد کوي، پر عايداتو د مالياتو قانون د ۷۲ مې مادې د ۲ مې فقرې د حکم لمخې ۲٪ قراردادي موضوعي ماليه ورکوي. قرارداد کوونکي اشخاص مکلف دي چې د قرارداد بل لوري ته د قرارداد د پيسو د ورکړې پرمهال ماليه ترې وضع او د ۷۲ مې مادې د ۳ مې فقرې د حکم لمخې د هغه مشخص حساب يې ته وسپاري.

۱ بېلگه: د پوهنې وزارت د خپلو مامورينو د لېږد رالېږد لپاره د باختر مسافربري او ترانسپورتي شرکت سره د ۳۰۳ ډوله گاډو په اړه د ورځې د ۵۰۰۰ افغانيو په کرایه قرارداد کوي، د باختر شرکت عوايد د مامورينو د انتقال د کرایې له درکه ۲٪ موضوعي ماليه ورکوي. د پوهنې وزارت مکلف دی چې باختر شرکت ته د پيسو د انتقال پرمهال ماليه وضع او د دولت بانکي حساب ته يې وسپاري.

۲ بېلگه: استنفورد سوداگريز شرکت له اتلکو شرکت سره د تخنيکي او مخابراتي وسايلو د تهيه لپاره د ۵۵۰۰۰۰۰ افغانيو په ارزښت يو قرارداد ترسره کړی دی. استنفورد سوداگريز شرکت کاري جواز لري چې له همدې کبله له تاديه شوي مبلغ څخه ۲٪ موضوعي ماليه وضع کيږي. اتلکو شرکت مکلف دی چې استنفورد

سوداگریز شرکت ته د قرارداد د پیسو د ورکړې پرمهال مالیه وضع او د دولت ځانگړي بانکي حساب ته یې سپاري

۲ تبصره: د دې لپاره چې مالیاتي نورمونه په مناسبه توگه د هغو جواز لرونکو اشخاصو ترمنځ چې د اساسنامې سره سم کار کوي او د هغو اشخاصو ترمنځ چې د اساسنامې پر خلاف کار کوي، د مناسبې موضوعي مالیې د نورم د پلي کېدول په موخه یو توپیر رامنځته او په پام کې نیول کېږي. د جواز یا اساسنامې هېڅ ډول تعریف او پېژندنه دې په گوته شوی. له دې سره سره، د ۷۲مې مادې لمخې، د سوداگریزو او اقتصادي فعالیتونو ته د اجازې ورکولو لپاره ټول جوازونه چې دولت او اړوندې ادارې یې حقیقي او حکمي اشخاصو ته صادرېږي، د اعتبار وړ بلل کېږي.

۴.۷۲ ۷۲مه مادې هېڅ داسې ټاکلی حد نه په گوته کوي چې له هغه څخه ټیټه موضوعي مالیه په کار نه وي. د دې لپاره چې د مالیه ورکوونکي د اطاعت منلو ستونزې نورې هم راتیټې شي، لږ تر لږه ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ د قراردادي موضوعي مالیې له درکه په پام کې نیول دي. له ۵۰۰۰۰۰ افغانیو څخه د لږ ارزښت معامله د موضوعي مالیې تابع نه گرځي. حکمي او حقیقي اشخاصو ته د اجناسو د چمتو کولو، د خدماتو د وړاندې کولو او داسې نورو له درکه تادیات په یوه مالي کال کې ټول ټال له ۵۰۰۰۰۰ افغانیو څخه کېږي، د موضوعي مالیې تابع نه گرځي. په هغه صورت کې چې د تادیاتو مجموعه یوه شخص ته له همدغه درکه له پورته یاد مبلغ څخه په یوه مالي کال کې ډېر وي، د ۷۲مې مادې لمخې، ټول حقیقي او حکمي اشخاص د قراردادي موضوعي مالیې تابع گرځي.

۵.۷۲ پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۷۲مې مادې د ۳ فقرې د حکم لمخې، هغه مالیات چې د قرارداد بل لوري ته د قرارداد له ورکړو څخه وضع کېږي، د ۱۰ ورځو په موده کې د دولت ځانگړي بانکي حساب ته سپارل کېږي. له دې سره سره، د دې لپاره چې وضع کوونکی شخص له ستونزو خلاص او د اطاعت منلو لگښت ټیټ شي، وضع شوې مالیه د یوې میاشتي په موده کې د بلې میاشتي په ۱۰ نېټه د دولت ځانگړي حساب ته لیږل کېږي.

۱ بېلگه: امېد د پلاستیک تولیدي شرکت د اړتیا وړ اومه توکو د تهیه چارې د نبي زاده له سوداگریز شرکت سره قرارداد کوي. د دغه قرارداد لمخې، نبي زاده شرکت په دې ژمن دی چې د قرارداد له لوري سره د هرې میاشتي په ۷مه نېټه اومه توکي ورورسوي او خپلې پیسې د هرې میاشتي په ۱۴مه نېټه ترلاسه کړي. پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۷۲مې مادې د ۳ فقرې د حکم لمخې، امېد د پلاستیک تولیدي شرکت مکلف دی چې د نبي زاده سوداگریز شرکت لوري ته د قرارداد د پیسو د انتقال پرمهال مالیه ترې وضع کړي او د ۱۰ ورځو په موده کې د میاشتي له پایه وروسته د دولت بانکي حساب ته و سپاري. نور هغه مالیات چې د امېد شرکت د قرارداد کوونکي بل لوري ته د تادیې پرمهال د میاشتي په اوږدو کې وضع کړي، د ۱۰ ورځو په موده کې د میاشتي له پایه وروسته ورکول کېږي.

۲.۷۲ پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۷۲مې مادې حکمونه د استخدام د قرارداد پر ورکړو نه پلي کېږي. په هغه صورت کې چې د ۱۷مې مادې لمخې د مزد د موضوعي مالیې لپاره اړتیا وي، پر عایداتو د مالیاتو قانون لمخې، هغه ورکړې چې د نورو قراردادونو په اساس چې د ځانگړو موضوعي مالیو د شرایطو تابع گرځي، په ۷۲مه ماده کې د مندرجو موضوعي مالیو تابع نه گرځي.

بېلگه: مختار د انگلیسي ژبې ښوونځی له احمد سره د یوه کور د کرایې لپاره یو تړون لاسلیک کوي چې د ښوونې او روزنې لپاره ترې استفاده وکړي. یاد ښوونځی مکلف دی چې په هره میاشت کې ۵۰۰۰۰ افغانۍ کرایه ورکړي. مختار د انگلیسي ژبې ښوونځی د خصوصي زده کړې د ورکولو لپاره کاري جواز لري. د ۵۹مې مادې لمخې، مختار د انگلیسي ژبې ښوونځی مکلف دی چې له تادیاتو څخه مالیه وضع کړي. د مالیه د وضع کېدو د مکلفیت یو ډېر روښانه حکم دا دی چې مختار ښوونځی دې ۱۰٪ مالیه وضع کړي. د قراردادې موضوعي مالیاتو عمومي احکام په دې اړوند نه پلي کېږي.

د نندارو د عوایدو ثابت مالیه

دري او یایمه ماده:

- (1) ثابت مالیه یواځې په افغانستان کې پر مېشتو اشخاصو او نامېشتو حقیقي او حکمي اشخاصو پلي کېږي.
- (2) د دې مادې په ۱ فقره کې مندرج اشخاص چې تفریحي خدمات لکه تیاتر، فلمي نندارې، راډیو ټلوویزیون، موسیقي یا ورزشي سیالی، دننه په افغانستان کې وړاندې کوي، د خپلو ټکتونو د خرڅلاو له درکه د ترلاسه شوو عوایدو څخه د ۱۰٪ معادل ثابت مالیه ورکوي. یاده ثابت مالیه پر عایداتو د مالیاتو او انتفاعي مالیو پر ځای وضع کېږي.
- (3) دغه ډول مالیه د دغه قانون د ۸۸مې مادې د ۹ فقرې د حکم لمخې ورکول کېږي. مالیه په هغه مالیاتي دفتر کې تادیه کېږي چې خدمات وړاندې کېږي.
- (4) نور اشخاص چې تفریحي خدمات وړاندې کوي، د دغه قانون د احکامو لمخې، پر عایداتو د مالیاتو او د انتفاعي معاملو مالیاتو تابع ګرځي.

۱.۷۳ پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۷۳مې مادې د حکم لمخې، په افغانستان کې حقیقي مېشت اشخاص او نامېشت حقیقي او حکمي اشخاص د نندارو تفریحي خدمات لکه فلمي نندارې، راډیو ټلوویزیون، موسیقي، ورزشي سیالی او نور ورته فعالیتونه ترسره کوي، د خپلو ټولو ترلاسه شوو عوایدو څخه پر عایداتو د مالیاتو او انتفاعي مالیو پر ځای د ۱۰٪ ثابتې مالیې پر ورکړه مکلف دي ورکوي. پر عایداتو د مالیاتو قانون لمخې، په افغانستان کې مېشت حکمي اشخاص چې په دې برخه کې کار کوي او پر کلنیو عوایدو د مالیاتو او انتفاعي مالیاتو پر ورکړه مکلف دي، په دې هم مکلف دي چې اظهارلیک وړاندې او مالیه ورکړي.

د سینماګانو، تیاترونو، نندارتونو، جشنونو او نورو تفریحي ځایونو په اړه په ۷۳ ماده کې د درج اشخاصو د مالیاتو د سنجش لپاره، لاندې ټکي په پام کې نیول کېږي:

1. هغه شخص چې د دغه ډول ځای خاوند دی ولې نورو ته یې په کرایه ورکوي، پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۴ ماده کې د درج جدول د نورم پراساس د نوموړي ځای د کرایې له درکه پر عایداتو د مالیاتو تابع دي.

2. د ځای او جایداد مستاجر چې پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۷۳ ماده کې یې یادونه شوې، پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۷۳ ماده کې د درج مالیاتو تابع دي. دغه راز، په هغه صورت کې چې د فعالیت د ځای کرایه په ۵۹ ماده کې د درج شوي حد سره مساوي یا ترې پورته وي، مستاجر مکلف دی چې پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۵۹ ماده کې مندرجه موضوعي مالیه له طرز العمل سره سمه وضع او تادیه کړي.
3. هغه شخص چې پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۷۳ ماده کې د درج جایداد او ځای خاوند دی او په همدغو ځایونو کې په فعالیت بوخت دی، پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۷۳ مادې پر اساس د ټکټونو د پلور له درکه د ثابتې مالیې تابع دی.

۱ بېلگه: وحید په پغمان کې یو سینما لري او پرمخ یې وړي. که چیرې وحید د ۱۳۸۵ لمريز کال په چنگاښ کې د ټکټ د پلور له درکه ۳۷۵۰۰۰ افغانۍ ترلاسه کړي، نوموړی شخص باید د ملکیت او پورتنی فعالیت څخه د لاسته راغلو عوایدو له درکه پر عایداتو د مالیاتو پر عوایدو د نوموړي مبلغ (۳۷۵۰۰۰ افغانۍ) څخه ۱۰٪ باید د ۱۳۸۵ لمريز کال د زمري له شپږمې نېټې څخه د مخه د پغمان مالیاتي دفتر ته ورکړي.

۲ بېلگه: که چیرې وحید چې د سینما مالک دې خپل ملکیت د ۲۰۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې یو بل شخص ته په کرایه ورکړي، نو پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د ۴ مادې د حکم پر بنسټ وحید مکلف دې چې د نوموړي ملکیت څخه د لاسته راغلو عوایدو له درکه مالیه ورکړي او هغه شخص چې سینما یې کرایه کړې ده د دغې مادې د حکم لمخې د سینما د ټکټونو د پلور له درکه د ثابتې مالیې په ورکړه مکلف دي.

۳ بېلگه: بالیود سینما چې یو بهرنی شرکت دی په کابل کې یې د لویې جرگې خیمه د دوو میاشتو لپاره د خپلو نوو فلمونو د نندارې موخه په کرایې نیولې ده. دغه فلمي ننداره په اونۍ کې دوه ځله نندارې ته وړاندې کېږي. د بالیود سینما نمایندګي له دې فعالیت ۲۵۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید ترلاسه کړي چې پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۷۳ مادې د حکم لمخې، دا مکلفیت لري چې له خپلو ټولو عوایدو څخه ۱۰٪ ثابت مالیه د دولت ځانګړي بانکي حساب ته وسپاري.

۴ بېلگه: مووي ټایم یو افغاني شرکت دی چې د سینما یو ټولګه یا مجموعه په شهنو کې اداره کوي. یاد شرکت یو شمېر فلمونه د فیس په بدل کې نندارې ته وړاندې کوي. دغه شرکت د ټکټونو د پلور له درکه ۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ عواید په یوه مالي کال کې ترلاسه کوي. د فعالیت د لګښت د مجرایې نه وروسته، د دغه شرکت د مالیې وړ خالص عواید په اړوند کال کې ۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ کیږي لکه څنګه چې مووي ټایم شرکت یو مېشت حکمي شخص په افغانستان کې ګڼل کیږي، پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۷۳ مادې لمخې، د ثابتې مالیې تابع ګرځي. مووي ټایم شرکت د خپلو مالیې وړ خالصو کلنیو عوایدو څخه د عوایدو د مالیې تابع دی او دغه راز، د خپلو سوداګریزو عوایدو څخه د انتفاعي معاملاتو د مالیې تابع ګرځي.

د کوچنیو تشبثاتو ثابتنه مالیه (هر ډول تشبث)

څلور او یایمه ماده:

(1) هغه حقیقي اشخاص چې پر لاندې شرایطو برابر کار او فعالیت بوخت دي، د دغه قانون د ۷۵مې مادې د حکم لمخې مکلف دي چې ثابتنه مالیه ورکړي:

1. هغه حقیقي اشخاص چې عواید لري مگر د دغه قانون د احکامو لمخې نه معاف دي نه هم د موضوعي مالیه تابع دي،
2. د حقیقي اشخاصو د ناخالصو کلنیو عوایدو مجموعه چې په مالي کال کې له ۳ میلیونه افغانیو لږه شي،

(2) د دې مادې په ۱ فقره کې مندرج حقیقي اشخاص د دغه قانون د ۸۸مې مادې په ۶ فقره کې د مندرج حکم لمخې مکلف دي چې پر عایداتو د مالیاتو اظهارلیک ډک او وړاندې یې کړي، او د دغه قانون په ۷۵مه ماده کې د مندرج حکم لمخې، د تادیب وړ ثابتنه مالیه محاسبه کېږي.

۱.۷۴ دغه ماده داسې شرایط غوره کوي چې لمخې یې ثابتنه مالیه پر هغو تشبثاتو وضع کېږي چې د حقیقي اشخاصو (افرادو) لخوا پرمخ وړل کېږي. یاد اشخاص مکلف ندي چې د ننگه گټې یا انتفاعي معاملاتو د مالیې له درکه پر کلنیو عوایدو مالیات ورکړي مگر دا چې شخص و غواړي د دغه قانون د ۸۸مې مادې د ۴ فقرې لمخې یاده مالیه ورکړي.

۲.۷۴ ثابتنه مالیه د اجناسو او خدماتو د پلور له درکه پر عایداتو د مالیاتو او د انتفاعي معاملو مالیاتو پر ځای په ۷۴مه ماده کې د درج شرایطو سره سم وي. که چېرې یو حقیقي شخص پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۷۴مې مادې سره سم، د مالیې تابع وگرځي او د ثابتې مالیې تابع فعالیتونو څخه پرته له نورو منابعو څخه عواید ولري، یاد شخص د یادو عوایدو رپوټ وړاندې کوي او د دغه قانون په ۴مه ماده کې د مندرج جدول سره سمه مالیه ورکوي. دغه شخص د پرمختللو مالیاتي نورمونو سره سم چې په مالي کال کې پر حقیقي اشخاصو پلي کېږي، د مالیې تابع گرځي. پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۷۵مه ماده کې د مندرج فعالیتونو څخه ترلاسه شوي عواید چې د دې مادې لمخې ترې مالیه اخیستل کېږي، په نورو عوایدو کې نه شاملېږي.

۳.۷۴ د دغه قانون لمخې، سهامی او محدود المسؤلیت شرکتونه او نورې مؤسسې د ثابتو مالیاتو پر شرایطو برابر ندي حتی که د دوی فعالیتونه هم په هغه شپوه او کچه ترسره شي چې د دغه قانون په ۷۴مه ماده کې د مندرجو عوایدو شرایط لرونکو افرادو لخوا ترسره کېږي. دغه نهاد پر عایداتو د مالیاتو او انتفاعي معاملو د مالیاتو تابع گرځي.

۴.۷۴ څلور او یایمه ماده پر هغو حقیقي اشخاصو چې سوداگریزې چارې پرمخ وړي، د ثابتې مالیې د پلي کېدو لاره چاره تشریح کوي. د دې لپاره چې ثابتنه مالیه پلي شي، د حقیقي اشخاصو عواید له یادو فعالیتونو

څخه په يوه مالي کال کې بايد له ۳۰۰۰۰۰۰ افغانیو څخه ډېر نه شي. په داسې حال کې چې د يادو اشخاصو عوايد په مالي کال کې ۳۰۰۰۰۰۰ افغانۍ يا له دې ډېر وي، دوی مکف دي چې د قانون د حکم لمخې پر عايداتو ماليات او د انتفاعي معاملاتو ماليه ورکړي.

۵.۷۴ د ۸۸مې مادې د ۲ فقرې لمخې، هغه اشخاص چې سوداگريزې چارې له څرگندو ځايونو څخه پرمخ وړي، مکلف دي چې خپله ماليه په رבעه واړه توگه تاديه کړي او د هرې ربعې تاديات بايد د بلې راتلونکې مياشتې پر ۱۵مې ورځې پورې ترسره شي.

۲.۷۴ پر عايداتو د مالياتو پخواني قانون لمخې (د ۱۳۸۴ کال پر عايداتو د مالياتو قانون)، د ژرندو، پايکو بونو، د تېل ايستلو ماشينونو، د گنيو د حلاجۍ د خاوندانو، ډاکټرانو، د ثابت ځای نه لرونکو افرادو، د لالانو، او د کمپشنکارانو ماليات د ځانگړو معيارونو سره سم راتولېږي. اوس د يادو اشخاصو ماليات د نوي قانون د ۷۴مې مادې د حکمونو او په ۷۵مه ماده کې د مندرجو شرايطو سره سم وضع کېږي.

پر وړو اقتصادي فعاليتونو يا اصنافو د ثابتې ماليې ټاکل پنځه او ياييمه ماده:

- (1) که چېرې حقيقي اشخاصو د يوه مالي کال په اوږدو کې د دغه قانون په حکمونو کې مندرج د موضوعي ماليې تابع سرچينو څخه ۲۰۰۰۰ افغانۍ عوايد ولري، له ماليې معاف دي.
- (2) که چېرې د دغې مادې په ۱ فقره کې مندرج اشخاص د مالي کال په اوږدو کې له ماليې څخه د معافو عوايدو او هغه عوايد چې د موضوعي ماليې تابع دي له دغو دواړو پرته، له ۲۰۰۰۰ افغانیو څخه تر ۱۵۰۰۰۰ افغانیو پورې عايد ولري، مکلف دي چې د هر کال په رבעه کې ۵۰۰ افغانۍ ثابته ماليې تاديه کړي.
- (3) که چېرې د دغې مادې په ۱ فقره کې مندرج اشخاص د مالي کال په اوږدو کې له ماليې څخه د معافو عوايدو او هغه عوايد چې د موضوعي ماليې تابع دي له دغو دواړو پرته، له ۱۵۰۰۰۰ افغانیو څخه تر ۵۰۰۰۰۰ افغانیو پورې عايد ولري، مکلف دي چې د هر کال په رבעه کې ۱۵۰۰ افغانۍ سربېره پر ثابتې ماليې چې د دې مادې په ۲ فقره کې درج ده، تاديه کړي.
- (4) که چېرې اشخاص د مالي کال په ترڅ کې پرته له هغو عوايدو چې له ماليې معاف دي يا د دغه قانون په احکامو کې د مندرجو موضوعي ماليو تابع عوايدو څخه پرته، له ۵۰۰۰۰۰ افغانیو څخه تر ۳۰۰۰۰۰ افغانیو پورې عايد ولري، مکلف دي چې د خپلو ناخالصو عوايدو څخه ۳٪ ثابته ماليه ورکړي يا هم کولای شي د دغه قانون د ۴مې مادې د ۳ فقرې د حکم لمخې د خپلو ماليې وړ عوايدو څخه پر عايداتو ماليه ورکړي.

۱.۷۵ پر عايداتو د مالياتو قانون ۷۴مه ماده پر هغو حقيقي اشخاصو چې سوداگريز فعاليتونه ترسره کوي، د ثابتې ماليې شرايط په گوته کوي او د ثابتې ماليې د محاسبې طريقه يې په ۷۵مه ماده کې په ياده کړې ده. په يوه مالي کال کې، د ثابتې ماليې مبلغ د يوه شخص د عوايدو لمخې چې د ثابتې ماليې تابع هرې سرچينې څخه ترلاسه کېږي، په جلا توگه محاسبه کېږي. لکه چې يو شخص په مالي کال کې د سوداگريزو چارو په شمول له ټولو سرچينو څخه له ۲۰۰۰۰ افغانیو لږ عايد ولري، په دې صورت کې ثابته ماليه د پلې

کېدو وړ نه ده. په هغه صورت کې چې یاد شخص په مالي کال کې له ماليې معافو عوایدو پرته او پر عایداتو د مالیاتو په قانون کې د مندرجې موضوعي ماليې تابع عوایدو پرته، له ۲۰۰۰۰ افغانیو څخه تر ۱۵۰۰۰۰ افغانیو پورې عاید ولري، مکلف دی چې په هره ربعه کې ۵۰۰ افغانی- ثابتته مالییه ورکړي.

په هغه صورت کې چې یاد شخص له ۱۵۰۰۰۰ افغانیو څخه تر ۵۰۰۰۰۰ افغانیو پورې عاید ترلاسه کړي، ۲۰۰۰ افغانی- ثابتته مالییه ورکوي یانې د ۵۰۰ افغانیو سربېره ۱۵۰۰ افغانی- نورې د ۲۰۰۰۰ افغانیو څخه تر ۱۵۰۰۰۰ افغانیو پورې په هره ربعه کې راځي. په هغه صورت کې چې پورته یاد شخص په مالي کال کې له ۵۰۰۰۰۰ افغانیو څخه تر ۳۰۰۰۰۰۰ افغانیو پورې عاید ولري، په دې صورت کې مکلف دی چې له خپلو ناخالصو عوایدو څخه ۳٪ مالییه ورکړي یا هم کېدای شي چې وغواړي د ثابتې ماليې پر ځای پر کلنیو عایداتو مالیات او د انتفاعي معاملو مالیات د معمولو طریقو سره سم تادیه کړي. په هغه صورت کې چې یاد شخص د غسې یوه لاره چاره غوره کړي، لږترلږه باید درې کاله یې په عمل کې پلې کړي.

د کلني سنجش لمخې، ثابتته مالییه په لاندې توگه پلې کېږي:

د کلني سنجش لمخې د ثابتې ماليې جدول

د کلنیو مالیاتو مجموعه	د ماليې کچه/د ربعې نورم	کلني ناخالص عواید په افغانیو	کتگوري ي
۰	۰	له ۰ څخه تر ۲۰۰۰ پورې	۱
۲۰۰۰	۵۰۰	له ۲۰۰۰۱-۱۵۰۰۰۰ پورې	۲
۸۰۰۰	۱۵۰۰+۵۰۰ افغانی-	له ۱۵۰۰۰۱-۵۰۰۰۰۰ پورې	۳
د غوښتنې په صورت کې، له ناخالصو عوایدو یا پر عایداتو د مالیاتو او انتفاعي معاملو د مالیاتو څخه ۳٪ سلنه مالییه	د غوښتنې په صورت کې، له ناخالصو عوایدو یا پر عایداتو د مالیاتو او انتفاعي معاملو د مالیاتو څخه ۳٪ سلنه مالییه	له ۵۰۰۰۰۱ څخه تر ۳۰۰۰۰۰۰ پورې	۴

کلني ناخالص عواید په افغانیو

د ماليې کچه/د ربعې نورم	کلني عواید په افغانیو	کتگوري ي
۰	له ۰-۱۵۰۰۰ پورې	۱
۵۰۰	له ۱۵۰۰۱-۳۷۵۰۰ پورې	۲
۱۵۰۰+۵۰۰ افغانی-	له ۳۷۵۰۱-۱۲۵۰۰۰ پورې	۳

د غوښتنې په صورت کې له ناخالصو عوایدو یا پر عایداتو د مالیاتو او د انتفاعي معاملو د مالیاتو څخه ۳٪ مالیه	له ۱۲۵۰۰۱-۷۵۰۰۰۰ پورې	۴
--	-----------------------	---

تبصره: هغه اشخاص چې د ۷۴ او ۷۵مې مادې سره سم، د ثابتې مالیې تابع دي، مکلف دي چې د خپلو ټولو عوایدو څخه ثابته مالیه محاسبه او تادیه یې کړي. د عاید له اصطلاح څخه مراد چې په یادو مادو کې یاد شوی، ناخالص عاید دي.

۲.۷۵ هغه شخص چې کلني عواید یې د ۵۰۰۰۰۰ څخه تر ۳۰۰۰۰۰۰ افغانیو پورې وي، د ۳٪ نورم لمخې د ټولو عوایدو څخه د ثابتې مالیې تابع گرځي مگر دا چې شخص غوښتنه وکړي چې د ثابتې مالیې پرځای پر عایداتو د مالیاتو او د انتفاعي معاملو مالیه ورکړي. یاده غوښتنه په لیکلې توگه له لاسلیک سره ترسره کیږي او اړونده مالیاتي ادارې ته وړاندې کیږي.

بېلگه: علي د خوراکي توکو پلورنځی لري او چارې یې پرمخ وړي. نوموړی په پام کې لري او دا غوره گڼي (په هغه صورت کې چې امکان ولري) چې د ۳٪ ثابتې مالیې پرځای د خوراکي توکو د خرڅلاو له درکه د ټولو عوایدو څخه پر کلنيو عایداتو مالیات او د انتفاعي معاملاتو مالیات ورکړي. علي غواړي دغه غوښتنه د ۱۳۸۹ کال او نورو راتلونکو کالونو لپاره اعتبار ولري او دی مکلف دی اړونده مالیاتي اداره له خپلې پرېکړې څخه په لیکلې توگه خبره کړي. له دې وروسته، د ۱۳۸۹ کال د وري د لومړۍ نېټې څخه مکلف دی پر عایداتو مالیات او د انتفاعي معاملو مالیه ورکړي او په قانون کې د یادو شوو ملکیتونو لمخې، یاده مالیه وضع او تادیه کړي.

۳.۷۵ اشخاص مکلف دي چې خپله د ورکړې وړ مالیه له خپلو سوداگریزو فعالیتونو څخه د عوایدو د مجموعې د ټاکلو لمخې محاسبه کړي او دغه سنجش دې د تشبث د شته اسنادو لمخې ترسره شي. که چېرې د تشبث اسناد نه وي، یاد سنجش دې د خپلو عوایدو له مجموعې څخه د یو معقول اټکل لمخې ترسره شي. یاد شخص دې خپل اظهارلیک دک او مالیاتي ادارې ته دې وړاندې کړي او د ورکړې وړ مالیه دې هم د دولت ځانگړي حساب ته وسپاري.

۱ بېلگه: عبدالسمیع ډیزلي ژرنده لري چې په یوې میاشتې ۲۲ ورځې کار کوي او په اوسط ډول ۱۰۰۰ افغانۍ ناخالص عواید په ورځ کې ترلاسه کوي. په دې توگه، د هغه ربعواره مالیه په لاندې توگه محاسبه کیږي:

میاشتني عواید - ۱۰۰۰ افغانۍ X ۲۲ ورځې = ۲۲۰۰۰ افغانۍ
ربعوار عواید - ۲۲۰۰۰ افغانۍ X ۳ میاشتې = ۷۸۰۰۰ افغانۍ

د عبدالسمیع د ورکړې وړ مالیه په یوه ربعه کې په لاندې توگه محاسبه کیږي:

د یوې ربعې پر مجموعې عوایدو ثابته مالیه (۷۸۰۰۰۰ افغانۍ) ۱۵۰۰ افغانۍ کیږي.
د ۲۰۰۰۰ افغانیو څخه تر ۱۵۰۰۰۰ افغانیو عوایدو له درکه د ۵۰۰ افغانیو ثابتې مالیې علاوه په هره ربعه کې.
۲۰۰۰ افغانۍ = د ثابتو عوایدو مجموعه په یوه ربعه کې.

که چېرې پورته محاسبه شوي مالیه د مالي کال په لومړۍ ربعه کې پلې شي، عبدالسمیع مکلف دی چې
۲۰۰۰ افغانۍ د یاد کال د چنگاښ یا سرطان تر ۱۵مې پورې بانکي حساب ته وسپاري او خپل اظهارلیک د
مالیې له ورکړې وروسته اړونده مالیاتي ادارې ته وسپاري.

۲ بېلگه: سحرگل د ننگرهار ولایت په پچیراګام ولسوالۍ کې یوه وړه هتۍ لري چې د خپل اټکل لمخې په کال کې
له ۲۰۰۰۰ افغانیو لږ عواید لري. دی د ثابتې مالیې تابع نه دی او د ثابتې مالیې مالیات هم نه ورکوي.

۳ بېلگه: نجیب الله د چارکارو په ښار کې د قصابۍ په مارکېټ کې یوه هتۍ لري او د کال په یوه ربعه کې ۲۰۰۰۰۰
افغانۍ (په کال کې ۸۰۰۰۰۰ افغانۍ کیږي) عواید ترلاسه کوي چې مالیې یې په لاندې توګه محاسبه
کیږي:

۲۰۰۰۰ افغانۍ = ۳ ثابته مالیه x عوایدو مجموعه په یوه ربعه کې ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ.
نجیب الله مکلف دی چې ۲۰۰۰ افغانۍ د ورکړې وړ مالیه د قانون د حکم لمخې بانکي حساب ته وسپاري.

تبصره: دا چې د نجیب الله کلني عواید د ۵۰۰۰۰۰ افغانیو او ۳۰۰۰۰۰۰ افغانیو ترمنځ کیږي، دی کولای شي د ثابتې
مالیې پرځای له خپلو نګه عوایدو څخه پر عایداتو مالیات او د انتفاعي معاملاتو مالیات پرته له مجازو
کسرانو ورکړي.

۴ بېلگه: حسین علي د کابل ښار په منډیې جاده کې د کپرو یوه هتۍ لري او کلني ناخالص عواید یې ۳۵۰۰۰۰۰۰
افغانۍ کیږي. دی له خپلو عوایدو ثابته مالیه نه ورکوي نو له دې کبله، مکلف دی چې د قانون د حکم
لمخې پر عایداتو مالیات او د انتفاعي معاملاتو مالیات ورکړي.

۴.۷۵ په ۷۵مه ماده کې مندرج ثابت مالیات د ځاني ارزونې لمخې محاسبه کیږي. له دې روش سره سم، مالیه
ورکونکي مکلف دی د ورکړې وړ خپل مالیات د حقایقو پربنسټ او د منل شوو معیارونو لمخې
محاسبه کیږي. په عادي توګه د عوایدو مجموعه او ټولګه د یادابنتونو او د تشبث د معاملاتو د نورو
اسنادو لمخې محاسبه کیږي خو د اسنادو د نشتوالي په صورت کې، له تشبثه د لاسته راغلو عوایدو د
اندازې په ټاکنه او د ورکړې وړ ثابتې مالیې د اندازې په محاسبه کې، لاندې فاکتورونه په پام کې نیول
کیږي.

1. د تشبث لخوا وړاندې شوي خدمات او جنس ډول،
2. د کار اټکلیز کمیټ یا د خرڅلاو اندازه،
3. د کرایې ارزښت، د تشبث د موقعیت وړتیا او پراخوالی،
4. د تشبث موقعیت او د هغه اقتصادي ګټې د نفوسو په تناسب،
5. د توکو او هغو خدماتو د غوښتنې کچه چې وړاندې کیږي،
6. د پانګې اټکلیز ټاکل، د اجناسو او خدماتو ارزښت او د خرڅلاو بیې،

7. د کورنیو او بهرنیو تولیداتو کچه او اندازه،
8. د مصرفی او نامصرفی اجناسو کچه، او
9. د تشبث د ورځنیو، میاشتینیو او کلنیو ناخالصو عوایدو تخمیني ټاکنه

مالیاتي ادارې مسولې دي چې ټول د ورکړې وړ مالیات او ورکړې د قانون لمخې تضمین کړي او د شخص لخوا د وړاندې شوي مالیاتي اظهارلیک صحت او سموالی کنټرول او وڅېړي. همدارنگه، اړونده مالیاتي ادارې دي یاد مالیاتي اظهارلیکونه وڅېړي او د محاسبې د فکتورونو لمخې دي و ارزوي. په هغه صورت کې چې یادې ادارې ورکړل شوي مالیات لږ تشخیص کړي، دوی کولای شي تعدیل شوي ارزونې صادري کړي. په دې صورت کې، اضافي مالیات او نورې جریمې تطبیق کيږي.

په داسې حال کې چې یو شخص چې د ثابتې مالیې تابع دی، وغواړي چې د ثابتې مالیې پرځای (د امکان په صورت کې) پر عایداتو مالیات او د انتفاعي معاملاتو مالیات ورکړي، دی مکلف دی چې د تشبث اسناد او هغه ملاتړ اسناد ولري چې لمخې یې پر عایداتو مالیات او د انتفاعي معاملاتو مالیات سنجوي.

۱ بېلگه: ملالی د غاښونو یوه متخصصه ډاکټره ده چې په یوه خصوصي روغتون د غاښونو ناروغان گوري. په ۱۳۸۸ مالي کال کې، ملالی د په ورځ کې ۳۰ ناروغان معاینه کوي او په هره میاشت کې ۲۵ ورځې کار کوي. د یادې ډاکټرې فیس د هر ناروغ له معاینې څخه ۱۰۰ افغانۍ ده او پر کلنیو عایداتو مالیات په لاندې توگه محاسبه کيږي:

میاشتنی عواید: ۱۰۰ افغانۍ $\times 30 = 3000 = 25 \times 120$ ورځې = ۷۵۰۰۰ افغانۍ.
کلني عواید: ۷۵۰۰۰ افغانۍ $\times 12 = 900000$ = میاشتی = ۹۰۰۰۰۰ افغانۍ.

ملالی ته په کار ده چې یا ثابته مالیه ورکړي یا هم دا اختیار لري چې د ثابتې مالیې پرځای پر عایداتو مالیات او د انتفاعي معاملاتو مالیات ورکړي. ملالی دا غوره گڼي چې پر عایداتو مالیات او د انتفاعي معاملاتو مالیات ورکړي (د امکان په صورت کې). د ملالی پر عایداتو مالیات په لاندې توگه محاسبه کيږي:

د کال ټول عواید: ۹۰۰۰۰۰ افغانۍ
منفي عملیاتي لگښتونه (مستند) ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ
په کال کې د مالیې وړ عواید ۳۰۰۰۰۰ افغانۍ

د ۴مې مادې لمخې د فرد پر عوایدو مالیات = ۱۲۸۰۰۰ افغانۍ.

تبصره: دا چې د ملالی د هرې ربعې مجموعي عواید له ۷۵۰۰۰۰ افغانیو لږ دي او د دې د ډاکټرې خدمات د هغو ثبت شوو خدماتو له ډلې نه دي پر کومو چې د انتفاعي معاملاتو مالیات د هغو کسانو لپاره پلي کيږي چې په یوې ربعه کې له ۷۵۰۰۰۰ افغانیو لږ عاید ولري. په دې توگه، ملالی د انتفاعي معاملاتو د مالیاتو پر ورکړه مکلفه نه ده.

۲ بېلگه: حامد په نوي ښار کې د يوې هټې خاوند دی او چارې پرمخ بيايي. په ۱۳۸۸ مالي کال کې د رستوران د خدماتو د وړاندې کولو له درکه د ده مجموعي عوايد په هره ربه کې ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ کيږي (يانې په کال کې ۲۴۰۰۰۰۰ افغانۍ). حامد ته په کار ده چې يا ثابته ماليه ورکړي يا هم دا اختيار لري چې د ثابتې ماليې پرځای پر عايداتو ماليات او د انتفاعي معاملاتو ماليات ورکړي. حامد مکلف دی چې د کال په پای کې پر عايداتو ماليات او د انتفاعي معاملاتو ماليات ورکړي. ماليات په لاندې توگه محاسبه کيږي:

أ. د انتفاعي معاملاتو ماليات (په ربه کې):

حامد مکلف دی چې د ۲۶مې مادې د ۲ فقرې لمخې د انتفاعي معاملاتو ماليات ورکړي. د انتفاعي معاملاتو د مالياتو نورم ۲% ده. د انتفاعي معاملاتو د ماليې وړ عوايد ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ کيږي. د يوې ربعي د انتفاعي معاملاتو ماليات ۲۰۰۰۰۰ افغانۍ $2\% \times 12000 = 24000$ افغانۍ کيږي. په مالي کال کې، د انتفاعي معاملاتو د تاديبې وړ مجموعي ماليات ۱۲۰۰۰ افغانۍ $4 \times 48000 = 192000$ افغانۍ کيږي.

ب. پر عايداتو ماليات (په کال کې):

حامد د مالي کال په ترڅ کې د پورته عوايدو د لاسته راوړلو لپاره ۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ مصرفوي. پر عايداتو ماليات په لاندې توگه سنجول کيږي:

ناخالص عوايد	۲۴۰۰۰۰۰ افغانۍ
منفي: د مجرايې وړ لگښت	۲۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
د انتفاعي معاملاتو ورکړل شوي ماليات	۴۸۰۰۰ افغانۍ
د ماليې وړ عوايد	۳۵۲۰۰۰ افغانۍ

پر عايداتو د مالياتو قانون په ۴مه ماده کې د درج جدول لمخې، پر عايداتو د ورکړې وړ ماليات ۲۲۰۰۰ افغانۍ سنجش شوي دي.

د تاديبې وړ ټوله ماليه = پر عايداتو ماليه + انتفاعي ماليه = $48000 + 22000 = 70000$ افغانۍ. يادښت: که چېرې حامد دا غوره گڼلې وي چې ثابته ماليه تاديه کړي، په کال کې د تاديبې وړ ټول مبلغ بايد $240000 \times 3\% = 72000$ افغانۍ وي.

۶.۷۵ که چېرې يو شخص د مالي کال په يوه ربه کې د ثابتې ماليې تابع عوايد ونلري (يانې عايد يې له ۲۰۰۰۰ افغانيو لږ وي)، دی مکلف دی چې د ربعي رپوټ له نورو کره اسنادو سره يوځای اړونده مالياتي ادارې و سپاري. ياده مالياتي اداره دغه رپوټ د شخص د اسنادو د ارزونې لمخې تاييدوي يا يې نه مني.

۷.۷۵ که چېرې يو شخص پر عايداتو د مالياتو قانون د ۷۴ او ۷۵مې مادې د احکامو لمخې په مالي کال کې د ثابتې ماليې تابع وي او د ده عوايد په کال کې له ۳۰۰۰۰۰۰ افغانيو اوږې چې د ثابتې ماليې اندازه ده، نو ياد شخص مکلف دی چې پر عايداتو ماليات او د انتفاعي معاملاتو ماليات ورکړي.

د معافیتونو تعدیل

شپږ او یایمه ماده:

د دې قانون په حکمونو کې د درج شوو مالیاتي معافیتونو او نورمونو په اړه تعدیل، د مالیې وزارت په وړاندیز او د واکمنو چارواکو په منظوری صورت مومي.
د مالیې او مالیاتي معافیتونو وضع کول، د مالیې وزارت له موافقې پرته جواز نه لري.

۱.۷۲ د افغانستان اسلامي جمهوریت د اساسي قانون د ۴۲ مادې (۲) فقره د هغو مالیاتو او محصولاتو تطبیق ته اجازه نه ورکوي چې د قانون حکم ورته نه وي شوی.

۲.۷۲ بر سېره پردې، د هر ډول مالیې او مالیاتي معافیت وضع کول باید د مالیې وزارت لخوا ومنل شي.

۳.۷۲ د "مالیې" او "اجورې" چې د اجناسو او خدماتو د عرضه کولو په بدل کې ورکول کېږي باید له یو بل څخه یې توپیر وشي. مالیې هغه مبلغ دي چې د دولت لخوا د دولت د عوایدو د زیاتوالي په موخه د هغو اجناسو او خدماتو په بدل کې اخیستل کېږي چې د دولت لخوا عامو وگړو ته وړاندې کېږي. اجوره هغه مناسب مبلغ دي چې د دولت لخوا یوه ځانگړې مالیې ورکونکي ته د هغه د خدماتو او اجناسو په بدل کې ورکول کېږي. اجوره هغه وخت مناسبه گڼل کېږي چې هغې اجورې ته ورته وي چې د اجناسو او خدماتو په بدل کې د یو نهاد لخوا غوښتل کېږي. دا چې یو خصوصي نهاد کولای شي د تېښې بیې په بدل کې ورته اجناس او خدمات عرضه کړي، نو هغه نه شي کولای چې اجوره په مالیې بدله کړي. بیا هم که چیرې غوښتل شوي اجوره له هغې اجورې څخه زیاته وي چې یو خصوصي نهاد ته ورکول کېږي، د نوموړې اجورې اضافي مبلغ د مالیې په توگه گڼل کېږي. دا چې خلک د اجورې ورکولو ته راضي دي نو دا په دې معنی نه ده چې نوموړې اجوره مالیې ده ولې د دې لپاره ښه ثبوت دي چې اجوره مالیې ده.

۱ بېلگه: د اطلاعاتو، کلتور او توریزم وزارت د افغانستان په بېلابېلو سیمو کې د رسالو د عرضه کولو په بدل کې پیسې اخلي. هېڅوک نه دي اړ شوي چې یادې رسالې وپېري. نو یاد مبلغ اجوره گڼل کېږي نه مالیې. د اطلاعاتو، کلتور او توریزم وزارت کولای شي د یوه ځانگړې قانون له نشت والي سره سره دغه اجوره ترلاسه کړي. نوموړی وزارت کولای شي د مالیې وزارت له موافقې نه پرته دغه مبلغ لاسته راوړي.

۲ بېلگه: د ترانسپورت وزارت پریکړه کوي چې له سړک نه د گټې اخیستنې په بدل کې له اشخاصو او افغان نهادونو څخه په هره میاشت کې د ۱۰ افغانیو غوښتنه وکړي. دا چې له هر شخص څخه دغه مالیې ترلاسه کېږي او بله دا چې نوموړی مبلغ مستقیماً د هغو اجناسو او خدماتو د عرضه کولو په بدل کې نه ورکول کېږي چې خلکو ته عرضه کېږي، نو یاده اجوره د مالیې په توگه گڼل کېږي. نو په دغه صورت کې نوموړی وزارت نه شي کولای چې د قانوني واک نه پرته دغه مالیې تطبیق کړي. پر دې برسیره، اړوند قانون هم د مالیې وزارت له موافقې څخه پرته د تطبیق وړ نه دي.

دولسم فصل

دکان جواز، دکان صلاحیتلیک یا د هایدروکاربن د
قرارداد
پر لرونکي د مالیاتو د وضع لپاره مالیاتی مقررات

له ۷۷ مادي نه تر ۸۵ پورې

تعريفونه - په دغه څپرکي کې

اووه اويايمه ماده:

(1) لاندې اصطلاحگانې پدې فصل کې لاندنۍ معناوې لري:

1. "د هايډروکاربونونو قرارداد": د کانونو د پلټنې (تفحص) يا په هر هغه قانون کې د درج خدمتونو قرارداد دې چې په افغانستان کې د هايډروکاربونونو په اړه تطبیقيږي.
2. "د کانونو صلاحیت لیک": له هغه صلاحیت لیک څخه عبارت ده چې د معادنو د وزارت لخوا د معادنو د قانون لمخې د دې لپاره ورکول کېږي چې د کانیو د معدن، د کانیو د معدن څخه گټه اخیستنې، له وړاندې استخراج شوو بېکاره موادو څخه گټه اخیستنې، مسلکي گټه اخیستنې، سوداګري، پروسس او د معدني موادو لېږد رالېږد يا د شکل بدلون وپلټي او اکتشاف یې کړي.
3. "د کان جواز" له هغه جواز څخه عبارت دې چې د (۱۳۸۴ کال) د منرالونو د قانون په اتلسمه ماده کې تصریح شوی دی.
4. "د کان جواز، د کان د صلاحیت لیک يا د هايډروکاربن د قرارداد لرونکي": پر هغه مودې اطلاقېږي چې د جواز لیک او واک لیک پانې لرونکې وي او يا د هايډروکاربن د قرارداد يو اړوند اړخ وي.
5. "د کان جواز، د کان د صلاحیت لیک يا د هايډروکاربن د قرارداد د لرونکي شتمنې، له هغې شتمنې څخه عبارت ده چې:

- له ۱۲ میاشتو څخه زیات اغېزناک عمر ولري،

- د کان په جواز، د کان په صلاحیت لیک يا د هايډروکاربن په قرارداد کې د مستقیمې گټې اخیستنې په منظور پېرودل يا ودان شوې وي.

(2) یوه حلقه څاه چې د هايډروکاربونونو د پلټنې (تفحص)، پرمختیا يا تولید په موخه د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک يا د هايډروکاربن د قرارداد لرونکي په ذریعه کیندل کېږي، د نوموړي شخصیت د شتمنې په توګه ګڼل کېږي او ټول هغه لګښتونه چې د څاه د کیندلو په ترڅ کې، له بل شخص سره د اړیکې لپاره چې د نوموړي شخصیت لپاره څاه کاري يا یې کار بندوي، دغه ټول د څاه د ترلاسه کولو د لګښت په توګه ګڼل کېږي. که چېرې سره د څاه د کیندلو لپاره د کیندلو او قرارداد کولو لګښت له یوه مالي کال څخه زیات دوام ومومي، داسې ګڼل کېږي چې نوموړي شخصیت په هر کال کې جلا شتمنې لاس ته راوړي او د هرې شتمنې ارزښت، د څاه کیندلو يا د څاه د کیندلو د قرارداد د هماغه کال له لګښتونو سره مساوي دی.

۱.۷۷ د ۱۲ فصل محتوا هغه قانون دې چې د منل شوو استخراجي صنایعو پر مالیه ورکونکو باندې تطبیقيږي. د ۷۷ مادې د (۱) فقرې ۴ جز پورته یاد شخص د هغه کس په توګه تعریفوي چې د کان جواز، د کان صلاحیت لیک ولري او يا د هايډروکاربونونو د قرارداد ګډون کوونکې وي. د ۱۲ فصل پاتې مادې یواځې د منل شوو استخراجي صنایعو پر مالیه ورکونکو تطبیقيږي. همدارنګه ۷۷ مه ماده هغه مهمې اصطلاحگانې چې پدې فصل کې راغلي، تعریفوي. د ۷۷ مې مادې د (۱) فقرې په ۱، ۲ او ۳ جز کې د

حقوقو ډولونه، لکه د کان جواز، د کان صلاحیت لیک او د هایدرو کاربنونو قرارداد، چې د هغه له مخې یو مالیه ورکوونکې د منل شوو استخراجي صنایعو مالیه ورکوونکې گڼل کیږي، تشریح کړي دي. دا درې اصطلاحگانې په ټول فصل کې کارول شوي.

۲.۷۷ هغه سوداگریز کاروبار چې په استخراجي صنایعو کې ښکېل وي مگر د منل شوو استخراجي صنایعو د مالیه ورکوونکې په توګه، لکه څنګه چې تعریف شوي، نه وي، نو د ۱۲ فصل احکامو څخه د استفادې مستحق نه گڼل کیږي.

د معدنونو د ملاتړ یو شرکت هغه کارکوونکو او قراردادیانو ته چې د مسو په یو کان کې په کار بوخت دي، خوراک او د اوسیدلو ځای برابروي. نوموړې کان د گلوبل کاپر شرکت لخوا چې د کان صلاحیت لیک لري په مخ بیول کېږي. یواځې گلوبل کاپر د ۱۲ فصل د احکامو څخه د استفادې مستحق گڼل کیږي. دا چې د معدنونو د ملاتړ یو شرکت د منل شویو استخراجي صنایعو مالیه ورکوونکې نه دي نو د ۱۲ فصل نه پرته پر عایداتو د مالیه قانون د نورو ټولو احکامو تابع دي. سره له دې چې د معدن د خدمتونو ملاتړ شرکت په استخراجي صنایعو کې بوخت دي، بیا هم د نورو شرکتونو په شان یې سوداگریز فعالیتونه د مالیه وړ دي.

۳.۷۷ د ۷۷ مې مادې د (۱) فقرې د ۵ جز د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت شتمنې تعریفوي. همدا تعریف په ۸۲ مې مادې کې چې د نوموړي شخصیت د شتمنیو د چټک استهلاك قانون برابروي، هم استعمالیږي.

د ۷۷ مې مادې (۲) فقره د نوموړي شخصیت د شتمنې تعریف ځکه پراخوي چې هغه ټول مصارف چې پورته یاد شخصیت یې د ګازو او نفتو (هایدرو کاربنونو) د استخراج، تصفیې او تولید لپاره کوي، پکې شامل شي. په ۸۱ مه ماده کې د نوموړي تعریف ځایولو نه مقصد په دې ماده کې د څه کیندلو د لگښت ځایول دي تر څو نوموړې لگښت د استهلاك د چټکې طریقې له درکه وضع شي. د دې تعریف له مخې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت شتمني په هر کال کې په بیله توګه حسابیږي تر څو استهلاك یې په جلا توګه وضع شي.

د دولسم فصل لومړيتوب
اته اويايمه ماده:

د دغه قانون په څپرکو يا فصلونو کې درج مادې البته د دغه څپرکي له حکمونو پرته، د کان جواز، د کان صلاحيت ليک يا هايډروکاربن د قرارداد پر لرونکي د تطبيق وړ دي په هماغه شان چې پر يوه معمولي مؤدي تطبيقیږي، مگر دا چې د دې فصل د يوې مادې په ذريعه بدلون رامنځته شي.

۱.۷۸

په ۱۲ فصل کې د هغه ماليه ورکونکي لپاره چې د استخراجي صنايعو منل شوي شخصيت وي او د کان جواز، د کان صلاحيت ليک ولري او يا د هايډروکاربنونو په قرارداد کې شامل وي، ځانگړي مقررات ياد شوي دي.

دولسم فصل د يادو ماليه ورکونکو لپاره د هغو احکامو کوم چې پر عايداتو د مالياتو په قانون کې راغلي، ځاي نه نيسي. د استخراجي صنايعو منل شوی شخص د نورو ټولو ماليه ورکونکو په شان د قانون د احکامو تابع دی. د استخراجي صنايعو په منل شوي شخصيتونو باندې د ۱۲ فصل يواځنې اغېزه د هغو استخراجي صنايعو کوم چې په نورو تجارتي تشبثاتو کې وجود نلري، د استخراجي صنايعو د پانگه اچونې د ځينې شرايطو تشخيص او د ځينو محدودو عمومي قوانينو مناسب پلي کول دي.

اته اويايمه ماده په روښانه توگه څرگندوي چې د دولسم فصل يواځې له يوې مادې پرته چې يو بل راز قانون تشرېح کوي، پر عايداتو د مالياتو د قانون ټول مواد د استخراجي صنايعو پر منل شوو شخصيتونو د نورو ټولو ماليه ورکونکو په شان تطبيقیږي. پدې صورت کې د ۱۲ فصل ياده مقررې د نورو هغو قوانينو په پرته چې په بل ډول تطبيقیږي، غوره گڼل کېږي.

د معدن د جواز لرونکو مالیاتو مکلفیتونه

نهه او یایمه ماده:

- (1) د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن د قرارداد لرونکي له واک پانو، جوازونو او قراردادونو څخه د هر یوه په اعتبار د جلا مؤدې په توګه ګڼل کیږي.
- (2) که چیرې دکان د جواز، د کان صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن د قرارداد لرونکې، د هایډروکاربن له یوه څخه په زیاتو قراردادونو کې ذیدخل اړخ وي او یا د کان د جواز د کان د صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن د یوه څخه د زیاتو او یا له پورته دوو موردو څخه مرکب او جوړ وي، داسې ګڼل کیږي چې هغه د هایډروکاربن، د کان د جواز او د کان د صلاحیت لیک د اړوندو سوداګریزو فعالیتونو په اساس د جلا شخص په توګه ګڼل کیږي.
- (3) که چیرې د هایډروکاربن قرارداد، د کان جواز او د کان صلاحیت لیک تمدید شي، د هغو تمدید د هایډروکاربن د قرارداد، د کان د جواز او صلاحیت لیک د اصلي برخې په توګه، د دې مادې د تطبیق په منظور حسابیږي.
- (4) که چیرې د کان جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن د قرارداد لرونکي د هایډروکاربن له یوه څخه په زیاتو قراردادونو کې ذیدخل اړخ وي او یا د کان د جواز، یا د کان د صلاحیت لیک له یوه څخه د زیاتو او یا له پورته دوو موردو څخه مرکب او جوړ وي او د هایډروکاربن د قرارداد، د کان د جواز یا د صلاحیت لیک له یوه څخه د زیاتو لګښتونو متقبل شي، نوموړي لګښتونه د فعالیت د مختلفو اړخونو ترمنځ له لګښتونو څخه د ګټې اخیستنې او د کارولو ډول ته په کتنې سره وپشل کیږي.

۱.۷۹ د دې لپاره چې د استخراجي صنایعو د شتمني د پېرودلو بیه د هغه څخه د تولید شوي عایداتو سره سمون ولري، ۷۹ ماده هر مالیه ورکونکي سره د کان جواز، د کان صلاحیت لیک او یا د هایډروکاربن قرارداد له مخې چې نوموړې مالیه ورکونکې یې ولري، د جلا شخصیت په توګه معامله کوي. د بیلګې په توګه، د دې قاعدې له مخې یو مالیه ورکونکې نه شي کولای چې د یوه جواز لاندې د کان لګښتونه د بل جواز لاندې کان چې مالیه ورکونکې یې لري، د استخراجاتو د پلورلو څخه لاس ته راغلو عایداتو په بدل کې وضع یا مجرا کړي. د دې پر ځای د هر کان لګښتونه د هماغه کان د استفادې څخه د لاس ته راغلو عایداتو څخه وضع یا مجرا کیږي.

که چیرې دا مقررې ونه کارول شي، نو هغه مالیه ورکونکې چې د څو قراردادونو په اجرا کولو بوخت دي د نوموړو ختم شوو پروژو څخه لاس ته راغلو عایداتو د مالیه ورکولو نه پدې دلیل چې پروژه نوې ده، ځان ساتي او د نوي پیل شوي پروژې لګښتونه د هغو ختمو شوو پروژو د عایداتو څخه چې له مخه د تولید په حال کې دي، وضع کوي. که چیرې یو مالیه ورکونکې د کان جواز، د کان صلاحیت لیک او یا د هایډروکاربن د قرارداد له مخې چې نوموړې یې لري یو جلا شخصیت وګڼل شي نو د هرې یوې پروژې لګښتونو سره به د هماغې پروژې څخه د عایداتو د سمون لامل وګرځي.

د کانونو یو افغاني شرکت څلور د کان جوازونه او د کان صلاحیت لیک لري چې دوه سره نښتې ساحې تر یوښې لاندې راولي. په ۱۳۸۷ کال کې د شرکت د فعالیتونو لمرې ساحه د تولید مرحلې ته رسېږي. په دویمه ساحه کې د افغانیو له درکه د شرکت عواید او لګښتونه په لاندې توګه دي:

کال	د هماغه کال لگښتونه	د تولید نه وړاندې کال څخه د هماغه کال پیل پورې مجموعې لگښتونه	خرڅلاو
۱۳۸۵	۲ میلیونه	.	.
۱۳۸۶	۲ میلیونه	۲ میلیونه	۱۰۰،۰۰۰
۱۳۸۷	۲ میلیونه	۱۲ میلیونه	۸۰۰،۰۰۰
۱۳۸۸	۴ میلیونه		۸ میلیونه
۱۳۸۹	۴ میلیونه		۸ میلیونه
۱۳۹۰	۴ میلیونه		۸ میلیونه

لکه څنګه چې لاندې په ۸۳مې ماده کې تشریح شوي، په ۱۳۸۷ کال کې ماليه ورکونکي د هماغه کال لگښتونه د ۲ میلیونو څخه وضع کولای شي (مګر دا چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د استهلاک وړ شتمنیو پېرودلو لپاره لگښت شوي وي) او همدارنګه د ۱۲ میلیونو یوه برخه چې د ۱۳۸۷ کال څخه د مخه مصرف شوي وي، وضع کوي. د فعالیت په دویم کال کې د ۱۳۸۷ کال مجاز مجرای یان د فعالیت دویمې ساحې څخه په هماغه کال کې د لاس ته راغلو عایداتو څخه په زیاته اندازه ډېرېږي. د ۷۹مې مادې د پلي کولو په نتیجه کې د معدنونو افغاني شرکت نشي کولای چې په پورته ذکر شوي کال کې د حد څخه زیات لگښتونه د لمړۍ ساحې د عایداتو څخه چې د جلا کان صلاحیت لیک لاندې قرار لري، وضع کړي. پر ځای یې، نوموړې شرکت کولای شي هغه تاوان یې چې په ۱۳۸۷ کال کې ور رسیدلې د دویمې ساحې لاس ته راغلو عایداتو څخه د مجرایي لپاره راتلونکو کلونو ته انتقال کړي.

د انتفاعي معاملو مالیه
اتیايمه ماده:

د دې قانون په لسم فصل کې درج د انتفاعي معاملو مالیه پر لاندې عایداتو د تطبیق وړ نده:

1. د کاني موادو د پلورنې له مدرکه (لکه څنګه چې ډول چې د ۱۳۸۴ کال د منرالونو په قانون کې تعریف شوي دي) د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن د قرارداد د لرونکي عواید چې د کان د جواز یا صلاحیت لیک تابع وي.
2. د هایډروکاربن د پلورنې له درکه، د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن د قرارداد د لرونکي عواید چې د هایډروکاربن د قرارداد تابع وي.
3. د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن د قرارداد د پلورنې یا لېږدونې له درکه د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن د لرونکي عواید.

۱.۸۰ د انتفاعي معاملو مالیه چې د عایداتو باندې د مالیاتو د قانون لسم فصل له مخې وضع شوي د شرکت یا تشبث د ناخالص عایداتو په اساس د دوراني سرمایي د مالیې څخه عبارت دی. د معدني موادو پلورل

(لکه څنگه چې د ۱۳۸۴ کال د منرالونو په قانون کې تعریف شوی) د منرالونو د خرڅلا له درکه ناخالصو عایداتو باندې د امتیاز د حق وضع شوو محصولاتو تابع دي. د منرالونو د پلورلو له درکه په ناخالص عایداتو باندې د امتیاز د حقونو معیار (ارزښت) پدې اساس تعیینېږي چې د امتیاز نوموړي حقونه په ناخالص عایداتو باندې یواځنې وضع شوي محصولات دي. ۸۰مه ماده د شرکت عواید پر عایداتو د مالیاتو قانون په لسم فصل کې د انتفاعي معاملو ذکر شوي ماليې څخه د دې لپاره چې د ۱۳۸۴ کال د امتیاز د حق د احکامو د ښه تطبیق په اړه یې ډاډه حاصل شوې وي او د منرالونو د پلورلو له درکه یواځنې تطبیق شوې ناخالص عواید وي، معافوي.

۲.۸۰ هایدروکاربنونه د جواز ورکونې د رژیم څخه متفاوت د هغه سیستم لاندې چې په ټولو کاني موادو باندې تطبیقېږي، ځای نیسي. د هایدروکاربنونو تولیدات د امتیاز د حقونو او د تولید د ونډې موافقه لیکونو تابع گرځي. ځکه چې د منرالونو په قانون کې د امتیاز د ذکر شوو حقونو په باره کې داسې موضوع موجوده وه، د امتیاز د حقونو رژیم او د هایدروکاربنونو د تولیداتو د ونډې په اساس داسې چې د ناخالصه خرڅلاو په نظر کې نیولو سره هېڅ ډول اضافي مالیه وجود نلري، حسابېږي. او همدارنگه لکه څنگه چې د منرالونو د پلورلو قضیه موجوده وه، نو ۸۰مه ماده د هایدروکاربنونو د پلورلو له درکه لاس ته راغلي عواید په هغه صورت کې چې پلورونکې په افغانستان کې د هایدروکاربن فعالیت کولو قرارداد ولري د ۱۰ فصل پر عایداتو د مالیاتو په قانون کې د انتفاعي معاملاتو ذکر شوي ماليې څخه معافوي. دا کار د امتیاز د حقونو او د تولیداتو د ونډې په اړه چې له تمې سره سم تطبیق شوي د ډاډه وړ گرځي او د هایدروکاربنونو په ناخالصه تولیداتو باندې هېڅ ډول اضافي لگښتونه موجود نه دي.

۳.۸۰ اتیایمه ماده د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک او یا د هایدروکاربنونو د قرارداد د پلورلو او یا انتقال له درکه ناخالصه عواید د انتفاعي معاملو د ماليې څخه معافوي.

۴.۸۰ اتیایمه ماده د انتفاعي معاملو د ماليې څخه درې ډوله عواید معافوي مگر نوموړې معافیت پر هغو عایداتو مالیات چې د ۴مې مادې سره سم د ماليې وړ پر عایداتو وضع شوې وي، نه تطبیقېږي. د یوه مالیه ورکونکي د ماليې وړ عواید د هغې خالصې گټې مقدار څخه عبارت دي چې پر عایداتو باندې د مالیاتو د قانون له مخې مجاز تعلیل څخه وروسته لاس ته راغلي وي.

د استهلاک وضع کېدل

یو اتیایمه ماده:

(۱) د دغه قانون د اتلسمې مادې د (۱) فقرې د (۷) جز پر خلاف، د کان جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکې چې د خپلې شتمنۍ د ترلاسه کولو په منظور، د ودانۍ یا د ودانۍ د اشغال د حق په استثنې د لگښتونو متقبل کېږي، کولای شي د شتمنیو د ترلاسه کولو لگښتونه د مساویانه فیصدي پر بنسټ هر کال له لاندې مواردو څخه لږ مجرایي ترلاسه کړي:

أ. د شتمنۍ اغیزناک عمر (د استهلاک دوره)،

ب. د کسراتو د مجرایي پنځه کاله له هغه کال څخه چې شتمنۍ پکې ترلاسه شوې ده

پیل کېږي.

(2) د دغه د اتلسمې مادې د (۱) فقرې د (۷) جز پر خلاف، د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکې چې د شتمنی د ودانولو یا ترلاسه کولو یعنی ودانۍ یا د ودانۍ د نیولو (اشغال) لپاره د حقوقو د ترلاسه کولو په منظور په کلنۍ کرایې پرته لگښتونو متقبل کیږي، ذکر شوي لگښتونه د مساویانه فیصدي پر بنسټ د ۱۵ کلونو په بهیر کې وضع کولای شي، د کسراتو وضع له هغه کال څخه چې لگښتونه پکې متقبل شوي دي پیل کیږي.

(3) د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکې چې د کان د صلاحیت لیک، د کان د جواز یا د هایدروکاربن د قرارداد د ترلاسه کولو د لگښتونو متقبل کیږي، د کان د صلاحیت لیک، جواز، د هایدروکاربن د قرارداد ترلاسه کولو لگښتونه د مساویانه فیصدي پر بنسټ، هر کال له هغه کال څخه چې پورته ذکر شوي د کان د صلاحیت لیک، جواز او د هایدروکاربن قرارداد پر تطبیق لاندې نیول کیږي، وضع کولای شي.

(4) د کان د جواز، د کان صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد د لرونکي د شتمنی د استهلاك ارزښت، په هر وخت کې د ذکر شوو شتمنیو د ودانولو یا ترلاسه کولو د لگښتونو د هر ډول کسراتو د منفي اصلي لگښتونو په توګه چې د دې مادې لمخې مجاز ګڼل شوي دي محسوبیږي، که چیرې پورته ذکر شوي شخصیت، د خپلې شتمنۍ له ارزښت زیاته، له استهلاك وروسته وپلوري، اضافي بیه د نوموړي شخص له مالېې وړ عایداتو څخه محسوبیږي. که چیرې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکي خپله شتمني له ارزښت څخه په ټیټه د هغې استهلاك له وضع وروسته وپلوري، کولای شي له استهلاك او د پلورنې له بیې د وروسته ارزښت د توپیر مجرایې په هغه کال کې چې شتمني پکې پلورل شوي ده، لاس ته راوړي.

۱.۸۱ که چیرې مالیه ورکوونکی یو داسې شتمني چې عمر یې د مالي کال د ختم څخه ډېر وي راو نیسي، پدې صورت کې د پېرودلو لگښت لپاره هېڅ ډول مجاز مجرایې نشته د مالیه ورکوونکي لخوا د یوې شتمنۍ پېرودل د هغه په خالص اقتصادي وضعیت کې کوم بدلون نه راولي. البته له یو حالت (ډېر وخت نقدي پیسو) څخه بل حالت (منقوله ملموس یا غیر ملموس ملکیت) ته د شتمنۍ تبادله ده. دا چې د یوې شتمنۍ ارزښت د استفادې یا د وخت د تیریدلو له امله استهلاك کیږي، نو ځکه د ۱۸ مادې د (۱) فقرې د (۷) جز لمخې مالیه ورکوونکې د استهلاك د وضع کولو اجازه لري.

۲.۸۱ د ودانیو په پرتله د ماشین آلاتو او ملکیتونو د استهلاك نورم د همدې تعلیماتنامې د ۱۸مې مادې (۷) فقرې په (۱) جز کې د ملکیت د اټکل شوي عمر له مخې ټاکل کیږي. د غیر ملموسه شتمنیو لکه قرارداد او یا امتیاز عمرونه د پیل څخه اټکلېږي او د ملموسو شتمنیو لکه ماشین آلاتو، او ودانیو عمر باید وټاکل شي. سره له دې، د ۸۱ مادې (۱) جز د چټک استهلاك په باره کې تشریح ورکړې چې د هغه لمخې د ودانیو یا د استفادې حقوقو نه پرته نورو ټولو اساسي شتمنیو لپاره د استهلاك اعظمي حد ۵ کاله تعیین شوي دي. د ۸۱مې مادې (۱) جز کې د استهلاك ذکر شوي نورم د ۵ کالو څخه لږ او د شتمنیو واقعي عمر دی. کله چې د شتمنۍ عمر د ۵ کالو څخه کم وي، نو پدې صورت کې د هغه د عادي عمر نه استفاده کیږي. دا حالت معمولاً د هغو ماشینونو لپاره چې عمر یې د ۵ کالو څخه کم وي او یا هغه قراردادونو لپاره چې څو کاله اعتبار لري، صدق کوي. د شتمنیو بیه د مساویانه طریقو څخه د استفادې سره د استهلاك تابع کیږي. دا پدې معنی ده چې د شتمنۍ بیه په مساوي توګه د شتمنۍ د عمر یا د ۵ کلونو په موده کې (که چیرې د تطبیق وړ وي) د استهلاك مصرف په توګه مجرایې ورکول کیږي.

یو اتیایمه ماده د شتمنی بیه او د استهلاک د منلو وړ طریقې یعنی مساویانه طریقې له مخې د استهلاک د مودې اعظمې حد وضع بیانوي. نوموړې حکم د ۱۸مې مادې (۷) فقرې (۱) جز پر ځای ندي استعمال شوي او په ۸۱ مه ماده کې ټاکل شوي مودې نه پرته، د هغو مرحلو له مخې چې پر عایداتو د مالیاتو په قانون کې د ۱۸ مادې (۷) فقرې (۱) جز لپاره بیان شوي دي، استهلاک محاسبه کوي. کله چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت شتمنی د مالي کال په اوږدو کې په یو وخت کې حاصل شوي وي، پر عایداتو د مالیاتو د قانون په تعلیماتنا مه کې ذکر شوي مرحلې د ۱۸ مادې (۷) فقرې (۱) جز په اړه (باندي) نورو ټولو شتمنیو په شان تطبیقېږي.

د ۸۱مې مادې په (۱) فقره کې د چټک استهلاک د وضع مقررات یواځې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت په شتمنیو باندي د تطبیقولو وړ دي چې د ۱۷مې مادې د ۱ فقرې په ۵ جز کې توضیح ورکړل شوي او د هغو شتمنیو په توګه چې د تشبث لخوا په مستقیمه توګه استفاده کېږي او د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن د قرارداد تابع دي. نو کله چې یو شرکت د کان جواز ولري او د هغه لمخې آهک ډبره استخراجوي او سیمټ هم تولیدوي، نو د چټک استهلاک د مقرري وضع یواځې د هغو ماشینونو په اړه چې د کاني موادو په استخراج کې پکارېږي، تطبیقېږي نه د هغو ماشینونو په اړه چې په فابریکه کې د سیمټو په تولید کې ترې ګټه اخیستل کېږي.

د "په مستقیمه توګه د تشبث په فعالیت کې استفاده کېږي او د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک او یا د هایډروکاربن د قرارداد تابع دی" عبارت د دې ښکارندوی دي چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت شتمنی باید په رښتیا سره د هغو فعالیتونو پر مخ بیولو لپاره چې د کان په جواز یا د کان په صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن په قرارداد کې تشریح شوي دي، پکار یووړل شي. نوموړې فعالیت د کان د تفحص یا د منرالونو واقعي استخراج او یا د هایډروکاربنونو حقیقي استخراج او تفحص څخه عبارت دی.

داسې ګڼل کېږي چې د کان یا د هایډروکاربنونو د تفحص او استخراج په محل کې استعمال شوي شتمنی په مستقیمه توګه د کان په جواز، صلاحیت لیک او یا د هایډروکاربن قرارداد کې پکار وړل کېږي. هغه شتمنی په بل ځای کې پکارېږي د هغه دارايي په توګه نه حسابېږي کوم چې د کان په جواز، صلاحیت لیک او یا د هایډروکاربن قرارداد کې ټاکل شوو فعالیتونو د پروسې په اجرا کې ترې ګټه پورته کېږي. نو له دې امله هغه شتمنی چې د کان یا هایډروکاربن د فعالیتونو څخه لرې په ښار کې د مالیه ورکونکي په دفتر کې پکارېږي د استخراجي صنایعو د منل شوي شخصیت د شتمنی په توګه نه ګڼل کېږي او د ۱۸ مادې د (۷) فقرې په (۱) جز کې د عادي استهلاک په اړه ذکر شوي مقررات په نوموړې شتمنی باندي د تطبیق وړ دي.

د هایډروکاربنونو څاه: د ۷۷ مادې ۲ فقره هغه څاه چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت لخوا د هایډروکاربنونو د تفحص، پرمختګ یا تولید په منظور کیندل شوي وي، د نوموړي شخصیت د شتمنی په توګه ګڼي او د څاه کیندلو، د درېیم کس سره د هغه لپاره د څاه کیندلو قرارداد کولو یا د څاه د بندولو لګښتونه د څاه د کیندلو د لګښتونو په توګه ګڼل کېږي. یواځې د څاه کیندلو حقیقي مصارف، د درېیم کس سره د هغه لپاره د څاه کیندلو د قرارداد او د څاه د کیندلو او بندولو لګښتونه د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د شتمنی د بېي په حیث ګڼل کېږي چمتو کونکي لکه د سروې یا د محل برابرولو لګښتونه د هغو لګښتونو له جملې څخه ندي چې د څاه کیندلو له درکه حساب شي او د استخراجي

۳.۸۱

صنایعو منل شوي شخصیت د شتمنی لاس ته راوړلو استخراج په توگه نه حسابیږي. نوموړي لگښتونه په ۸۱ ماده کې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت ذکر شوي شتمنیو د بیې په توگه نه محسوبيږي بلکه په ۸۳ ماده کې د تولید څخه دمخه لگښتونو په عنوان گڼل کیږي.

۴.۸۱

ودانی: هغه شتمني چې د ۸۱ مادې په ۱ فقره کې د استهلاك ذکر شوي مقرري تابع دي، د ودانیو حصول د بیې یا د هغو ودانیو د نیولو حق کې چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت شتمنی دي، نه شاملیږي. نوموړې شتمنی د ۸۱ مادې په ۲ فقره کې د ذکر شوي حکم تابع ده. د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت شتمنی د ۷۷ مادې د ۵ فقرې په ۱ جز کې توضیح شوي ده. نوموړې شتمنی دوه د پیژندلو وړ خاصیتونه لري، لمړی د هغه گټور عمر د ۱۲ میاشتو څخه ډېرو او بله دا چې د مستقیمې گټې پورته کولو په منظور د کان د جواز، صلاحیت لیک او یا د هایدروکاربن قرارداد لمخې جوړ یا حاصل شوي وي. کله چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت شتمنی ودانی یا د ودانی د نیولو حق وي، د ۱۸ مادې پر ځای ۸۱ ماده به د حصول یا جوړولو بیې د استهلاك لوړې مودې (ټاکلو) لپاره پکار وړل کیږي.

پرتله هغو ودانیو چې د کان په کار یا تفحص او یا د هایدروکاربنونو په استخراج کې پکاریږي، د هغې شتمنی په توگه حسابیږي چې په فعالیت کې د کان د جواز، صلاحیت لیک او یا د هایدروکاربن قرارداد لمخې ترې کار اخیستل کیږي. هغه ودانی چې په بل ځای کې پکاریږي، د کان په جواز، صلاحیت لیک او یا د هایدروکاربن قرارداد کې د فعالیت د اجرا ذکر شوي پروسې په توگه نه گڼل کیږي. نو د مالیه ورکوونکي د دفتر ودانی چې د کان یا هایدروکاربن فعالیتونو څخه لرې په ښار کې موقعیت لري، د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د شتمنی په توگه نه گڼل کیږي او د ۱۸ مادې (۷) فقرې په (۱) جز کې د عادي استهلاك ذکر شوي مقررات د نوموړې ودانی په هلکه د تطبیق وړ دي.

د ۸۱ مادې ۲ فقره د کلنۍ کرایې څخه پرته د یوې ودانی جوړولو یا لاسته راوړلو او د نیولو حق د بیې په اړه د تطبیق وړ ده. عادي کرایه د تادیه کولو نه وروسته د مجرایې وړ ده. خو بیا هم، د لویې مودې لپاره د اجاري اخیستلو په صورت کې د مخکې نه ورکړل شوې کرایه یا د ټولې کرایې یو ځای ورکول د ودانی رانیولو بیې سره معادل حسابیږي او د ۲ فقرې تابع ده. د استهلاك مقرره د هغې ودانی جوړولو یا لاسته راوړلو لگښتونو په اړه چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د شتمنیو څخه ده، تطبیقیږي.

نوموړي لگښتونه په مساویانه توگه (کلنې مساویانه مجرایې په توگه) د ۱۵ کلونو څخه په زیاتې مودې کې استهلاك کیږي چې په ځانگړې توگه د هغه کال، په کوم کې چې شتمنی لاس ته راغلی، د استهلاك یوې برخې مقرراتو تابع کیږي چې پر عایداتو باندې د مالیاتو د قانون تعلیماتنامې په ۱۸ ماده کې پرې رڼا اچول شوي ده.

۵.۸۱

د کان جواز، صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد لگښت (چې دا اصطلاح په ۷۷ ماده کې تشریح شوې ده) د مساویانه (کلنې مساویانه استهلاك) روش مطابق د لاسته راوړل شوي حقوقو د عمر په اوږدو کې د استهلاك وړ دی. د کان د جواز، صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد د اخیستلو بیه په ټولو اتفاقي لگښتونو لکه د حقوقي خدماتو اجورې او غیر مستقیمو لگښتونو کې شاملیږي چې د کان جواز، صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد په اخیستلو ختمیږي. دا چې نوموړي لگښتونه د ۱۹ مادې د ۲ فقرې د ۱ جز لمخې د پورته ذکر شوو اسنادو د رانیولو لگښتونه دي، د نورو احکامو په اساس د مجرائي وړ نه دي مگر باید د استهلاك مقرراتو لاندې وپیژندل شي.

د استخراجي صنايعو منل شوې شخصيت د شتمني د انتقال لپاره د بېلانس تصحيح کله چې د استخراجي صنايعو د منل شوي شخصيت هغه شتمني پلوري چې د ۸۱ مادي لمخې تري استهلاك وضع کيږي او که چيري د پلورلو له درکه عايدات د استهلاك د وضع نه وروسته د شتمني د ارزښت نه کم يا ډېروي نو پدې صورت کې د پاتې ارزښت تصحيح ته اړتيا شته. د استهلاك د وضع نه وروسته د شتمني ارزښت د اصلي قيمت منفي د مخکې نه وضع شوي استهلاك له درکه تعليل څخه عبارت دی. کله چې د پلورلو له درکه عايدات د استهلاك وضع نه وروسته د شتمني ارزښت نه ډېروي، نو ثابتيږي چې مخکيني او نوموړي تعليلونه د عوايدو مجموعې باندې اضافه کيږي. د استهلاك د وضع نه وروسته د شتمني ارزښت او د پلورلو ډېروالي په مجموعي عوايدو کې شاملېږي.

که چيري د پلورلو عايدات د استهلاك د وضع نه وروسته د شتمني ارزښت څخه لږ وي نو ثابتيږي چې تعليل نا بسيا دي او تنقيص د ډېر تعليل په واسطه تشخيصيږي. د استهلاك نه وروسته د شتمني ارزښت او د خرڅلاو عايداتو ترمنځ ډېروالي د مجرائي وړ دي.

که چيري د استخراجي صنايعو منل شوې شخصيت په يوه پروژه کې خپل ټول حقونه لکه اصلي جوازليک، سامانونه او ودانۍ و پلوري، نو پلورونکي او پيرونکي دواړه مکلف دي چې د پلورلو بيه د مختلفو پلورل شوو شتمنيو ته تشخيص ورکړي ترڅو د ۸۱ مادي احکام د پلورونکي او پيرونکي لخوا د تطبيق وړ وي. د پلورلو بيه بايد په آزاد بازار کې د پلورل شوو شتمنيو د بيې په اساس وټاکل شي.

د سرکونو د جوړولو لگښتونه
دوه اتيايمه ماده:

- (1) دغه ماده د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد پر هغه لرونکې باندې تطبیقېږي چې د هغو فعالیتونو د پرمختګ لپاره چې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد لمخې اجرا کېږي، د سرک جوړولو لگښتونه مني.
- (2) هغه شخصیت چې د دې مادې په (۱) فقره کې تشریح شوی دی، کولای شي د سرک د جوړولو لگښتونه لکه څرنگه چې د دې مادې په (۱) فقره کې څرګنده شوې ده، د هغه کال د لگښتونو په کسر سره چې سرک پکې بشپړېږي، د پنځلسو کلونو په موده کې وضع کړي.
- (3) دغه فقره د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد په لرونکې باندې چې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد لمخې خپل حقوق په بل شخص باندې پلوري او په پایله کې پلورنکې شخص له هغه سرک څخه چې د دې مادې په (۱) فقره کې تشریح شوی دی ګټه نه اخلي او د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربنونو د قرارداد ترلاسه کوونکي له نوموړي سرک څخه ګټه اخلي، تطبیقېږي، پداسې حالت کې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربنونو ترلاسه کوونکي شخص د کسراتو د پاتې کلونو لپاره د سرک د جوړولو د نه کسر شوو لگښتونو د وضع مستحق دی، د سرک د لگښتونو د کسر پاتې کلونه د هغو کلونو د شمېر په منفي کولو سره چې پخواني مالک یا مالکان یې د دې مادې پر بنسټ مستحق وو له پنځلسو کلونو څخه محاسبه کېږي.
- (4) په هغه صورت کې چې د دې مادې (۳) فقره د هغه سرک پر جوړولو باندې چې د دې مادې په (۱) فقره کې تشریح شوی دی تطبیق شي، هغه شخص چې په خپل حقوق د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد لمخې پلوري، د دې مادې د حکم لمخې په هغه کال کې چې نوموړي حقوق پکې پلورل شوي یا له هغه راوړسته کلونو کې د سرک د جوړولو د لگښتونو د مجرائي مستحق ندی.

۱.۸۲ د کان او هایدروکاربن پروژې معمولاً په هغو لیرې منطقو کې موقعیت لري چې نه شي کولای د سرکونو نه ئې استفاده وکړي. پدې صورت کې د استخراجي صنایعو منل شوې شخصیت چې د هایدروکاربن قرارداد، د کان صلاحیت لیک یا د کان جواز هم لري د کار محل ته رسیدلو لپاره د سرکونو په جوړولو مکلف دي. د استخراجي صنایعو منل شوې شخصیت د غیرمنقولو شتمنیو او کاني موادو یا هایدروکاربن د استخراج څخه د استفادې حق لري خو د نوموړو شتمنیو مالک نه ګڼل کېږي. نو پدې دلیل، سرکونه د قرارداد یا جواز ختمیدو په صورت کې مالک ته ئې ورکول کېږي. د ۱۸ مادې لمخې د شتمنی مالک د استهلاک د وضع مستحق دی. سره له دې، د ۸۲ مادې لمخې د استخراجي صنایعو منل شوې شخصیت د هغه سرک جوړولو لگښتونو د استهلاک وضع د امتیاز خاوند دي چې د نوموړي شخصیت د پروژې د کار پرمخ بیولو کې پکارېږي.

۲.۸۲ ۸۲ مادې ۲ جز د استهلاك پر ۱۵ كلنۍ مودې حكم كوي. استهلاك په مساويانه توگه وضع كيږي او د ۱۸ مادې ۷ فقرې په ۱ جز کې د استهلاك عادي مقررات د تطبيق وړ دي. كه څه هم ۱۸ ماده د "سړك جوړولو د كار پاي ته رسيدو له كال څخه د ۱۵ كلن استهلاك وضع" په اړه ده، د مالي كال په اوږدو کې د شتمنۍ لاس ته راوړلو په اړه د ۱۸ مادې حكم د تطبيق وړ ندي. د استخراجي صنايعو منل شوي او مستحق شخصيت كولاى شي د هغه كال د سړك جوړولو د لگښتونو د بېي ۱۱۵ مجرائي واخلي كوم كې چې د سړك جوړولو كار تكميل شوې دي. په ۸۲ ماده کې د ياد معياد نه پرته، پر عايداتو د مالياتو د قانون د تعليمنامې ۱۸ مادې ۷ فقرې په (۱) جز کې د ذكر شوو مرحلو څخه په استفادې سره استهلاك محاسبه كيږي.

۳.۸۲ د استهلاك موده د هغه كال څخه پيلېږي چې د سړك جوړولو كار پكې تكميل شوې دى. كه چيرې د استخراجي صنايعو منل شوي شخصيت د كار اخيستني په پروژه کې د طبيعي منابعو څخه خپل د استفادې حقوق د ۸۲ مادې (۳) جز لمخې د استخراجي صنايعو په بل منل شوي شخصيت باندې وپلوري، د پروژې اصلي معياد دوام مومي او نوي مالک ئې د ۱۵ كلونو څخه په پاتې موده کې د استهلاك وركولو مستحق دى.

۴.۸۲ څلورم جز د طبيعي منابعو پروژې او د نوموړو پروژو لپاره د جوړ شوو سړكونو څخه د استفادې امتياز په اړه توضيح وركوي. پلورونكې د سړك جوړولو له دركه د استهلاك د وضع حق نلري او يواځې پېرودونكې كولاى شي استهلاك وضع كړي.

بېلگه: افغان منرال يو باندني شركت دى. نوموړي شركت د دې قانون د ۳ مادې سره سم د هجري لمريز مالي كال پر ځاى د زيږديز مالي كال (د جنوري لمريز نيتې څخه تر ۳۱ دېسمبر پورې) څخه د استفادې غوښتنه كړې او منل شوې ده. د ۲۰۰۶ كال په نومبر مياشت کې افغان منرال شركت د مسو پر كان كار پيلوي چې په كان پورې د كابل - هرات سړك جوړول هم پكې شامل دى. د نوموړي سړك د جوړولو لگښت تر ۳۰۰،۰۰۰ افغانيو ډېر دى او د ۲۰۰۷ كال د جون مياشتې تر پاي پورې پاي ته رسېږي. په ۲۰۰۷ كال کې او تر ۱۴ كلونو پورې هر وروستي كال کې، افغان منرال شركت د لاندې مبلغ د وضع كولو اجازه لري:

$$۳۰۰،۰۰۰ * ۱/۱۵ = ۲۰،۰۰۰ \text{ افغانى}$$

په ۲۰۱۲ كال کې افغان منرال شركت خپل د كان د فعاليت امتياز د كان د صنايعو په نوي شركت باندې د ۵ ميليونه افغانيو په بدل کې پلوري. تر هغه مهال افغان منرال شركت د ۲۰۰۷ څخه تر ۲۰۱۱ كلونو په اوږدو کې ۱۰۰،۰۰۰ افغانۍ مجرائي اخېستي ده. د هغو ۵ ميليونو له جملې څخه چې د كاني صنايعو نوي شركت يې د افغان منرال شركت ټولو فعاليتونو په بدل کې تاديه كړي، يواځې ۲۰۰،۰۰۰ افغانۍ يې (۳۰۰،۰۰۰ - ۱۰۰،۰۰۰) د هغو پيسو په توگه گڼل كيږي چې گواکې نوموړي شركت ته اړوند د امتياز په بدل کې تاديه شوي دي. نو د ټولو شتمنيو او لاس ته راغلو حقوقو بيه ۴،۸۰۰،۰۰۰ افغانې ده. د كاني صنايعو نوي شركت كولاى شي ۲۰،۰۰۰ افغانۍ په ۲۰۱۲ او د ۹ راتلونكو كلونو د هر كال په اوږدو کې مجرائي واخلي.

له تولید دمخه لگښتونه

دري اتيايمه ماده:

(1) د دې قانون د ۱۸ مادې پر خلاف د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکې یوازې له تولید څخه د مخه لگښتونه د مساوي فیصدۍ پر بنسټ په هر کال کې له تولید څخه د مخه لگښتونو د رسېدو په موده کې په هغه صورت کې مجرایی اخستی شي چې:

- أ. "له تولید څخه د مخه لگښتونه" له هغو لگښتونو څخه عبارت دي چې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکې د کان د جواز، د کان په صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن په قرارداد پورې د اړوند فعالیتونو په موده کې د سوداگریزو کاني موادو له تولید څخه دمخه متقبل شوی وي. لدې سره سره له تولید څخه د مخه لگښتونه، د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکي د ستمنۍ د ترلاسه کولو د لگښتونو، د کانونو (معدنونو) یا د سرک د جوړولو د لگښتونو په برکې نیوونکې ندي، او
- ب. د کانونو یا د هایدروکاربن د استخراج په فعالیتونو کې د تولید څخه د مخه لگښتونو د دوباره رسیدو موده چې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکي په ذریعه د کان په جواز یا د کان په صلاحیت لیک کې له تعریف شوو ساحو څخه په یوې کې د لاندې میعاد له لږ مودې څخه عبارت وي:
  - پنځلس کاله،
  - په جواز یا صلاحیت لیک کې د پاتو کلونو شمېر،

أ. "د هایدروکاربن د یوه شرکت لپاره" له تولید څخه دمخه لگښتونو د دوباره رسېدو موده "په قرارداد کې د پاتې کلونو شمېر دی .

(2) د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکي داسې گڼل کېږي چې د منرالونو او هایدروکاربن سوداگریز فعالیتونه یې له لاندې مواردو څخه په یوه کې (له هغو څخه هر یو چې لومړی واقع شي) پیل کېږي:

- أ. په هغه کال کې چې د مالې او د کانو او صنایعو وزارتونه داسې لیکلی یادښت صادر کړي البته پدې اړه چې یادو وزارتخانو د یادښت پر اساس پورتنی شخصیت منلی ده چې دغه شخصیت سوداگریز فعالیتونه پیل کېږي،
- ب. په هغه صورت کې چې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد یو لرونکي، د کانونو د صلاحیت لیک لرونکي وي، له هغه کال څخه چې د منرالونو پلورنه، له تولید څخه دمخه لگښتونو په سلو کې له شپږو څخه زیات تشکیل کړي چې هغه په تېر کال کې متقبل شوی دی، او
- ج. په هغه صورت کې چې یاد شخصیت د هایدروکاربن د قرارداد لرونکې وي، هغه کال چې پکې د هایدروکاربنونو د پلورنې له درکه عواید پر هغې وړاندې د نوموړي شخصیت په واسطه د متقبل شوو له تولید څخه د مخه لگښتونو د ټاکلي حد له فیصدۍ څخه د لگښتونو د ټاکلي حد فیصدۍ د ۱۰۰ پر عدد باندې د هایدروکاربن د

کلونو د تقسیم له لارې لاسته راځي.

(3) که چېرې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک، هایډروکاربن د قرارداد یو لرونکی، د کان په جواز، د کان په صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن په قرارداد کې درج خپل حقوق په بل شخصیت چې هغه هم د کان د جواز د کان د صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن د قرارداد لرونکی دی، وپلوري، لومړنی شخصیت کولای شي خپل له تولید څخه دمخه متقبله لگښتونه د جواز، صلاحیت لیک یا د قرارداد د حقوقو د ترلاسه کولو په لگښتونو کې چې د (۱) فقرې لمخې د مخه وضع شوي نه وي، ورزیات (علاوه) کړي.

۱.۸۳

اته اتیایمه ماده د منل شوو استخراجي صنایعو د تولید څخه دمخه لگښتونو د تشخیص څرنګوالي بیانوي د تولید څخه دمخه لگښتونه د ۸۳ مادې د ۱ فقرې په ۱ جز کې تعریف شوي دي. نوموړي لگښتونه عبارت له هغو لگښتونو څخه دي چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت یې د منرالونو سوداګریز تولید څخه دمخه د کان د جواز، صلاحیت لیک او یا د هایډروکاربن د قرارداد مربوط متقبل شوی دی چې د نوموړي شخصیت د لاسته راغلو شتمنیو د بیې نه پرته (په ۸۱ ماده کې ذکر شوي استهلاک تابع) یا د سپرک جوړول (په ۸۲ ماده کې د استهلاک ذکر شوي وضع تابع) دي.

۲.۸۳

د تولید څخه دمخه لگښتونه د یو ډول اساسي لگښتونو "سرمایوي لگښتونه" په ځانګړي ډول د کاربن د کان یا د نفتي څاګانو لگښتونه دي چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت یې د یوې شتمنۍ په لاسته راوړلو کې متقبل کیږي. د ۸۳ مادې لمخې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د تولید څخه دمخه لگښتونو د اسنادو په ساتلو مکلف دي او هغه ته اجازه ورکوي ترڅو هغه لگښتونه چې د "تولید دمخه د اصل بیې لاسته راوړلو معیاد" په نوم پیژندل کیږي مجرایی واخلې. نوموړې معیاد د ۸۳ مادې د ۲ فقرې په ۱ جز کې د "د ۱۵ کلونو څخه لږ او د کاني صنایعو د جواز یا صلاحیت لیک پاتو کلونو شمېر" تر عنوان لاندې او د ۸۳ مادې د ۳ فقرې په (۱) جز کې د "هایډروکاربن په یو قرارداد کې د پاتې کلونو شمېر کله چې د هایډروکاربن په پروژه باندې بحث کیږي" تر عنوان لاندې تعریف شوی دی. د کان د جواز، صلاحیت لیک یا د هایډروکاربن د قرارداد پاتې کلونو شمېر د هغه کال د پیل څخه کوم چې سوداګریز تولید پیل شوي، محاسبه کیږي.

بېلګه:

د معدنو افغان شرکت په ۲۰۰۲ کال کې په فعالیت پیل کوي. نوموړی شرکت د کان صلاحیت لیک لري چې ۲۰ کاله اعتبار لري. نوموړې شرکت د ۲۰۰۲ نه تر ۲۰۰۸ کلونو په اوږدو کې د تولید دمخه ډېرو لگښتونو متقبل کیږي او په ۲۰۰۹ کال کې سوداګریز تولید باندې پیل کوي (د ۸۳ مادې د ۲ فقرې په ۲ جز کې ذکر شوي فورمول لمخې) د کان د جواز پاتې موده ۱۷ کاله ده. د ۸۳ مادې د ۲ فقرې په ۱ جز کې د کسراتو (کموالي) د وضع معیاد ۱۵ کلونه دي. د معدنو افغان شرکت د تولید دمخه ۱۱۱۵ لگښتونه په ۲۰۰۹ کال کې او همدا مبلغ د ۱۴ راتلونکو کلونو هر کال په اوږدو کې مجرایی اخیستلای شي.

د ۸۳ مادې حکم یواځې د تولید دمخه هغو لگښتونو باندې د تطبیق وړ دی چې د ۸۳ مادې د (۱) فقرې په (۱) جز کې د سوداگریزو تولیداتو څخه دمخه متقبل شوو لگښتونو په توګه تعریف شوي دي. هغه منل شوې وخت چې کیدای شي په هغه کې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت خپل تولیدي فعالیت پیل کړي وي د ۸۳ مادې په ۲ جز کې تشریح شوي دي. دا وخت د هغه کال پیل دي چې د مالې وزارت او د کانونو او صنایعو وزارت د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت ته د سوداگریز تولید او د تولید حد په موخه د دواړو وزارتونو د ګډ توافقیو لیکلې سند صادروي. د هایډروکاربنونو او منرالونو استخراجي صنایعو منل شوو شخصیتونو په اړه د تولید مختلف حدونه تطبیقېږي. د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د تولید حد د ۸۳ مادې ۲ فقرې په ۲ جز کې توضیح شوي دي. د منرالونو استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت داسې ګڼل کېږي چې ګویا د هغه کال د تولید د حدونو شرایط یې په ځای کړي چې د منرالونو د پلورلو له درکه عایدات د نوموړي کال د تولید دمخه لگښتونو څخه ۷٪ ډېر دي.

د افغان منرالونو شرکت د کان د صلاحیت لیک لرونکې دي او په ۲۰۰۶ کال کې د ډېرو د سکرو یو کان تا سیسوي. نوموړې شرکت په لومړیو درېو کلونو کې هر کال ۲ میلیونه او په راتلونکو ۴ کلونو کې هر کال ۴ میلیونه لګوي. نوموړې شرکت په ۲۰۰۹ کال کې محدود پلورل پیلوي او په ۲۰۱۱ کال کې په بشپړه توګه تولیدات شروع کوي. د شرکت لگښتونه او خرڅلاو په افغانیو په لاندې توګه دي:

کال	د هماغه کال لگښت	د متراکم له تولیدمخکې د هماغه کال په پیل کې لگښت	خرڅلاو
۲۰۰۶	۲ میلیون	۰ میلیونه	۰
۲۰۰۷	۲ میلیون	۲ میلیونه	۱۰۰۰۰۰
۲۰۰۸	۲ میلیون	۱۲ میلیونه	۸۰۰،۰۰۰
۲۰۰۹	۴ میلیون	۸ میلیونه	۸ میلیونه
۲۰۱۰	۴ میلیون	۸ میلیونه	۸ میلیونه
۲۰۱۱	۴ میلیون	۸ میلیونه	۸ میلیونه

د ۲۰۰۷ کال خرڅلاو $100,000/2,000,000 = 1.2\%$ د تولید دمخه د مخکینۍ مجموعې د لگښتونو فیصدي

د ۲۰۰۸ کال خرڅلاو $12,000,000/800,000 = 2.2\%$ د تولید دمخه د مخکینۍ مجموعې د لگښتونو فیصدي

نو د استخراجي صنایعو منل شوې شخصیت کولای شي د ۱۲ میلیونود استهلاك وضع د ۲۰۰۸ کال د لگښتونو څخه پیل کړي. د ۲۰۰۸ کال ترسره شوی لگښت د تولید دمخه لگښتونه نه بلل کېږي. نوموړو لگښتونو سره مالیاتي چال چلند د پورتنیو لگښتونو ډول پورې اړه لري. که چېرې نوموړي لگښتونه د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د شتمنیو لاسته راوړلو لپاره ترسره شوي وي، نو د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د شتمنیو د استهلاك د وضع مقررات د تطبیق وړ دي.

په هغه صورت کې چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د شتمنیو د لاسته راوړلو لگښتونه د تولید په لگښتونو کې شامل نه وي، نو نوموړي لگښتونه په هماغه کال کې د مجرائي وړ دي.

۴.۸۳ هغه کال چې پکې د هایدروکاربنونو استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت لپاره د تولید حد بشپړ کيږي د ۸۳ مادې د ۳ فقرې په ۲ جز کې بیان شوي دي. نوموړې کال د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت لپاره چې د هایدروکاربن د قرارداد لرونکې دي د هغه کال په توګه تعریف شوي دي چې پکې د هایدروکاربنونو د پلورلو له درکه د تولید دمخه لګښتونو فیصدي څخه ډېر شي. د فیصدي حد د هایدروکاربن په قرارداد کې د اعتبار وړ کلونو شمېر باندې د ۱۰۰ عدد د وپشلو څخه لاس ته راځي.

بېلګه: افغان د نفتو شرکت د هایدروکاربن د قرارداد له مخې د تولید ۱۰ کلن جواز لري. نوموړې شرکت په لاندې توګه د عملیاتي او کیندلو لګښتونو متقبل شوي دي:

کال	د هماغه کال لګښتونه	د هماغه کال پیل پورې د تولید دمخه مجموعي لګښتونه	خرڅلاو
۲۰۰۲	۲ میلیونه	۰ میلیونه	۰
۲۰۰۷	۲ میلیونه	۲ میلیونه	۱۰۰،۰۰۰
۲۰۰۸	۹ میلیونه	۱۲ میلیونه	۸۰۰،۰۰۰
۲۰۰۹	۱ میلیون	۲۱ میلیونه	۴ میلیونه
۲۰۱۰	۱ میلیون	۴ میلیونه	۴ میلیونه
۲۰۱۱	۱ میلیون	۴ میلیونه	۴ میلیونه

د نفتو افغان شرکت لپاره د تولید حد ۱۰/۱۰۰ یعنی ۱۰٪ تعین شوي دي. هغه کال چې خرڅلاو په مخکې کلونو کې د تولید دمخه لګښتونو ۱۰٪ څخه ډېر شي، نو د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت کولای شي د تولید دمخه لګښتونو د استهلاک وضع پیل کړي.

د ۲۰۰۷ کال خرڅلاو $100,000,000 / 2,000,000 = 50$ د تولید دمخه د مخکیني مجموعي لګښتونو فیصدي

د ۲۰۰۸ کال خرڅلاو $12,000,000 / 800,000 = 15$ د تولید دمخه د مخکیني مجموعي لګښتونو فیصدي

د ۲۰۰۹ کال خرڅلاو $4,000,000 / 21,000,000 = 19\%$ د تولید دمخه مخکیني د مجموعي لګښتونو فیصدي ته رسیږي. په قرارداد کې پاتې موده (د منظوري کال په شمول) ۷ کاله ده. نو ځکه مالیه ورکونکي کولای شي د ۷ کلونو په اوږدو کې ۲۱،۰۰۰،۰۰۰ ډالره یعنی هر کال ۳،۰۰۰،۰۰۰ ډالره د استهلاک له درکه وضع کړي. یو میلیون ډالرو سره چې په ۲۰۰۷ کال کې متقبل شوي دي دې پورې اړه لري چې آیا دا لګښتونه د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د شتمني لاس ته راوړلو لپاره (چې د همدې له امله د استهلاک وړ دي) او که د هغو لګښتونو لپاره چې باید په هماغه کال کې مصرف شي (په دې دلیل د مجرائي وړ) دي.

۵.۸۳ د ۸۳ مادې ۳ فقره په دې اړه چې د استخراجي صنایعو یو منل شوي شخصیت خپل د کان جواز، صلاحیت لیک او یا د هایدروکاربن د قرارداد حقونه د استخراجي صنایعو بل منل شوي شخصیت باندې پلوري، توضیحات ورکوي. کله چې هغه خپل حقوق پلوري، نو باید د تولید دمخه ټول متقبل شوي لګښتونه وضع کړي او همدارنګه نوموړې باید هغه لګښتونه چې نه دي وضع شوي د ګټې یا تاوان د پلورلو د حقونو د محاسبې له مخې د خپل حقونو ارزښت باندې علاوه کړي.

په هغه صورت کې چې افغان د نفتو شرکت په ۲۰۱۰ کال کې د هایدروکاربنونو قرارداد سره سم خپل حقونه په یو شرکت باندې چې نوی یې په کار پیل کړې د ۲۵ میلیونو افغانیو په بدل کې وپلوري، نو د نوموړي شرکت معافیت باید وازول شي. پداسې حالت کې داسې فرض کېږي چې افغان د نفتو شرکت خپل د تولید دمخه ۲۱،۰۰۰،۰۰۰ افغانیو څخه ۳،۰۰۰،۰۰۰ افغانیو مجرائي کړي دي. نوموړي شرکت خپل د تولید دمخه ۱۸،۰۰۰،۰۰۰ افغانیو لگښتونه ئې نه دي مجرا کړي. د ۸۳ مادې د (۳) فقرې لمخې افغان د نفتو شرکت کولای شي د تولید دمخه لگښتونو پاتې مبلغ د قرارداد لاسته راوړلو د لگښتونو په برخې چې دمخه مجرا شوي دي، علاوه کړي. یعنې کله چې افغان د نفتو شرکت خپل حقونه په هغه شرکت چې نوې ئې په کار پیل کړې وپلوري، نو ۲۵،۰۰۰،۰۰۰ منفي ۱۸،۰۰۰،۰۰۰ = ۷،۰۰۰،۰۰۰ افغانیو ئې د پلورلو له درکه گټه کړي.

د استخراجي صنایعو لومړنی منل شوي شخصیت کولای شي چې د تولید دمخه هر هغه ډول لگښت چې د (۱) فقرې لمخې مجرا شوي نه وي، باید د کان د جواز، صلاحیت لیک یا قرارداد د حقوقو لاس ته راوړلو په لگښتونو باندې علاوه کړي.

د چاپیریال او ټولنیز مکلفیت د بود چې د تمویل لپاره پولي صندوق ته د بسپنې لپاره د کسراتو وضع کول
څلور اتیایمه ماده:

د کان د جواز، د کان د واک پانې، یا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکی هر مقدار پیسې چې ښایي د محیطي او ټولنیز مکلفیت په اړه ورکړل شي، د ۱۳۸۴ کال د رسمی جريدې په (۸۵۹) گڼه کې خپور شوي د کاني موادو د قانون د ۸۲ مادې لمخې، یا د هر هغه قانون د لازمي پلان پر بنسټ چې پر هایدروکاربنونو د تطبیق وړ وي، وضع کړي، البته په دې شرط چې:

1. نوموړې پیسې هغه نهاد ته ورکړل چې له هغه شخص سره چې د دې مادې لمخې، د دغه ډول لگښتونو د وضع کېدو دعوي وکړي هېڅ ډول مستقیمه یا غیر مستقیمه رابطه ونه لري.
2. هغه شخص چې د افغانستان بانک لخوا د منظور شوي مالي نهاد له لارې مالي وزارت ته د کسر وړ مقدار د تادیې لپاره بانکي تضمین لیک برابر کړي البته په هغه صورت کې هغه نهاد چې سپارل شوی مقدار مصرف نه کړي لکه څنگه چې هغه ډول چې د دولت د منرالونو په مقرراتو کې یا د هغه پلان پر بنسټ چې د هایدروکاربن د هر قانون لمخې حکم شوی دی.

۱.۸۴ په عادي حالتونو کې، تادیات باید په راتلونکي کې د چاپیریالي او ټولنیزو مکلفیتونو د ادا کولو د مجرائي د لوړوالي سبب ونه گرځي دا ځکه چې نوموړي تادیات له موجودې مجرایي سره د ذخیري په توگه گڼل کېږي (هغه مبلغ چې د راتلونکي لگښتونو لپاره تخصیص شوی دی)، چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د چاپیریالي او ټولنیزو هدفونو ته اړوندو فعالیتونو لپاره مصرف شوي وي. مگر ۸۴ ماده د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د چاپیریالي او ټولنیزو مکلفیتونو ادا کولو لپاره د تادیاتو مجرائي په هغه صورت کې مجاز گڼي چې نوموړې شخصیت د مرسته شوو پیسو د

استفادې د کنترول څخه لاس په سر شوي وي. نوموړې فقره دوه شرطونه لري او پدې اړه د اطمینان حاصلولو لپاره استفاده کېږي چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت ټولې پیسې ورکړي که نه او هم ضمانت ورکړل شوي که نه چې نوموړې پیسې د ټاکلو هدفونو لاسته راوړلو لپاره مصرف شوي دي. لومړي شرط دا دی چې د چاپیریالي او ټولنیزو کارونو لپاره مرسته باید د بل داسې نهاد لخوا کنترول شي چې هغه شخص سره هېڅ ډول نېغه یا غیرمستقیمه اړیکه ونلري چې د ۸۴ مادې د درج مجرائي مدعي وي. دویم، که چیرې هغه نهاد چې امانت ایښودل شوی مبلغ په اختیار کې لري، نوموړی مبلغ د منرالونو د مقرري یا ټولو هغو پلانونو په اساس چې د هایدروکاربنونو د نافذ قانون لخوا ټاکل شوي، تطبیق نه کړي، د استخراجي صنایعو منل شوي نهاد چې مرسته کوي باید مالیه وزارت ته د مجرا شوو پیسو د تادیب په اړه یو بانکي تضمین ورکړي.

۲.۸۴ بانکي تضمین هغو مالي شخصیتونو باندې مکلفیت تحمیلوي چې د هغه مبلغ په اړه تضمین اخلي چې باید چاپیریالي او ټولنیزو هدفونو لپاره مصرف شي. پورته ذکر شوی تضمین د مالي شخصیت مطلقه وعده ده چې که کله هم د مالیه وزارت د مدرکونو له مخې ونښې چې د نهاد لخوا هغه پیسې چې باید د هایدروکاربنونو په نافذ قانون کې د منرالونو مشخص شویو مقرراتو یا پلانونو لمخې د چاپیریالي او ټولنیزو هدفونو لپاره استفاده شوي وای، نه دي مصرف شوي، نو نوموړی نهاد باید تادیبه ورکړي. د بانک تضمین په هغه صورت کې د ۸۴ مادې شرطونه پوره کولای شي چې د تضمین صادرونکي مالي نهاد د افغانستان بانک لخوا نوموړو هدفونو لپاره منظور شوی وي.

۳.۸۴ د مجرائي لپاره لومړي شرط دا دی چې د چاپیریالي او ټولنیزې بودیجې د پیسو صندوق چې ورته پیسې مرسته کېږي باید د بل شخصیت لخوا چې د مجرائي مدعي شخصیت سره هېڅ ډول مستقیم یا غیر مستقیم اړیکې ونلري، کنترول شي. دا شرطونه په دې اړه د ډاډ حاصلولو په مانا دي چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت وروسته له دې نه شي کولای پیسې خپل شخصي هدفونو لپاره استفاده کړي. که چیرې داسې وشي، نو قضیه به له دې قراره وي چې د تضمین په صورت کې هم د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت چې د مجرائي مدعي دی د پیسو کنترولونکي شخصیت سره مستقیم یا غیر مستقیم اړیکې یا پرې تاثیر لري او په نتیجه کې مرسته شوي پیسې په مستقیمه یا غیر مستقیمه توګه د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت او د مجرائي مدعي یا هغه شخصیت ته چې د مجرائي مدعي ور سره اړیکې لري، نو نوموړې پیسې داسې ګڼل کېږي چې په غیر مستقیمه توګه د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت ته بېرته ګرځیدلي دي. پداسې حالاتو کې هغه پیسې چې په مستقیمه یا غیر مستقیمه توګه د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت ته ګرځول کېږي او د مالیاتې چار چلند لپاره د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت عایداتو په توګه ګڼل کېږي.

۴.۸۴ که چیرې په عادي حالاتو کې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د چاپیریالي او ټولنیزو بودیجې صندوق ته پیسې ورکړي او وروسته دا پیسې د صندوق لخوا د کان د مقرراتو او یا وروستیو پلانونو په اساس چې د هر قانون له مخې د تطبیق وړ دي او هایدروکاربنونه نه متاثروي، تطبیق شي، نو داسې ګڼل کېږي چې نوموړې پیسې په مکمله توګه د شرکت د مرستې له برخې څخه مجرا شوي دي. د مرستې صندوق لخوا د پیسو څخه ګټه اخیستل د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت سره چې مرسته یې

کړې ده هېڅ ارتباط نلري او د پیسو لگول د استخراجي صنایعو د منل شوي شخصیت پر مالیاتي مکلفیتونو باندې کوم تاثیر نلري.

د ضرر لېږد بدل او د تړون لیکونو دوام

پنځمه اتیایمه ماده:

(1) د دې قانون ۴۲ ماده چې د عملیاتي خالص ضرر پر تشخیص باندې یو محدودیت تطبیقوي، د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن د قرارداد پر یوه لرونکي باندې نه تطبیقېږي، که چېرې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن د قرارداد یو لرونکي هغسې چې په ۴۷ مه ماده کې تعریف شوی د خالص عملیاتي ضرر متقبل شي، په هغه صورت کې نوموړی ضرر د راتلونکي کال لپاره د مجرائي وړ لگښتونو په توګه محسوبيږي.

(2) د دې مادې د (۳) فقرې لمخې، د مالېې وزارت پدې قانون کې درج شوي حکمونه په هغه وخت کې چې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیک یا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکي، د کان جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن په یوه قرارداد کې د لاندې مودې لپاره د ښخول اړخ وي، تطبیقېږي:

أ. د پنځو کلونو مودې لپاره، په هغه صورت کې چې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکي د کانونو د صلاحیت لیکلرونکي وي، ذکر شوي پنځه کلونه له هماغه کال څخه چې نوموړی شخصیت صلاحیت لیک اخلي، پېل کېږي،

ب. د اتو کلونو مودې لپاره، په هغه صورت کې چې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکي د کان د جواز لرونکي وي، ذکر شوي اته کلونه، له هماغه کال څخه چې نوموړی شخصیت جواز لیک اخلي پېل کېږي، او

ج. د هایدروکاربن د قرارداد موده، په هغه صورت کې چې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکي، د هایدروکاربن په قرارداد کې یو د ښخول اړخ وي.

(3) د مالېې وزارت پدې قانون کې درج شوي حکمونه، یوازې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن د قرارداد پر لرونکي باندې چې په (۲) فقره کې څرګند شوی دی، په هغه صورت تطبیقوي چې د کان د جواز، د کان د صلاحیت لیکیا د هایدروکاربن د قرارداد لرونکي لیکلې موافقه کړې وي چې د مالېې وړ عواید یې د هغو کلونو لپاره چې د د قانون حکمونه د مالېې وزارت په ذریعه د دې مادې پر بنسټ د وروستیو بدلونونو په پام کې نیولو پرته تطبیقېږي، پر عایداتو د مالیاتو ۳۰٪ نورم لمخې راځي.

د تاوان لېږدونه: دوه څلوېښتمه ماده هغه مالیه ورکونکو ته چې عملیاتي خالص تاوان سره مخ کېږي د تاوان د لېږدوني حکم په نظر کې نیسي. د ۸۵ مادې د (۱) فقرې له مخې، په ۴۲ ماده کې ذکر شوي حکم د استخراجي صنایعو پر منل شوي شخصیت د تطبیق وړ نه دي. په ۴۲ ماده کې ذکر شوي حکم هغو مالیه ورکونکو ته چې د عملیاتي خالص تاوان سره مخ شوي دي، اجازه ورکوي تر څو د درې کلونو په اوږدو

۱.۸۵

کې هر کال د لیدلي تاوان درېیمه برخه مجرا کړي. د ۸۵ مادې (۱) فقره د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت لپاره چې د عملیاتي خالص تاوان سره مخ شوي دي د راتلونکو مالي کلونو په اوږدو کې ټول مجرائي ورکول مجاز گڼي. که چیرې مجرائي په راتلونکو کلونو کې د تاوان د پریښودو سبب شي، نو داسې ضرورونه هم راتلونکو کلونو ته د لېږلو وړ دي. مقصد یواځې همدا دی چې د خالص عملیاتي تاوان د لېږدونې لپاره نا محدوده موده په نظر کې ونیول شي.

۲.۸۵

مالیاتي ثبات: د ۸۵ مادې (۲) فقره د کان جواز، صلاحیت لیکیا د هایډروکاربن د قرارداد لرونکي شخصیت ته د "مالیاتي ثبات" ضمانت ورکوي. دا یوه څرگنده خبره ده چې پر عایداتو باندې د مالیاتو نافذ قانون په هغو باندې چې د کان د جواز، د کان صلاحیت لیکیا د هایډروکاربن د قرارداد یو اړخ کیږي په فقره کې ذکر شوي وخت په اوږدو کې تطبیقېږي. د مالیاتي ثبات دا تضمین شخصیتونو ته اجازه ورکوي ترڅو د طبیعي منابعو د استخراج اوږد مهالو پروژو په برخه کې د دې حقیقت په اساس چې د مالیاتو ټولو ډولونو احکام او مالیاتي نورمونه چې په فقره کې ذکر شوي مودې په اوږدو کې د پروژې څخه په لاسته راغلو گټو باندې تطبیقېږي، پانگه واچوي. یا په بل عبارت پر عایداتو د مالیاتو قانون سره د اداري احکامو، نورمونه او ټول نافذ احکام په هغه موده کې چې د استخراجي صنایعو پر منل شوي شخصیت د کان د جواز، د کان صلاحیت لیکیا د هایډروکاربن د قرارداد یو اړخ کیږي، خپل تطبیق ته به دوام ورکړي. په هغه صورت کې چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت د کان صلاحیت لیک ولري، د مالیاتي ثبات موده یې ۵ کاله ده. او که چیرې نوموړی شخصیت د کان جواز ولري، د هایډروکاربن د قرارداد او په هغه صورت کې چې د هایډروکاربن د قرارداد ذیدخل اړخ وي د مالیاتي ثبات موده یې ۸ کاله ده. د مالیاتي ثبات موده د هغه کال څخه پیل کیږي چې د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت پکې د کان د جواز، صلاحیت لیکیا د هایډروکاربن د قرارداد د لرونکي په توگه منظورېږي.

په ۲ فقره کې د مالیاتي ثبات د غوښتنې د حکم د مستحقېدو لپاره، د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت باید په لیکلي توگه موافقه وکړي چې د تطبیق وړ د مالیاتي نورم د تطبیق وړ بل نورم پر ځای په مالیاتو ورکونکي باندې ۳۰٪ دی. د مالیاتي ثبات موافقه لیک باید د کان جواز، صلاحیت لیکیا د هایډروکاربن قرارداد سره په یو وخت کې صورت ونیسي.

که چیرې د مالیاتي ثبات موافقه لیک د کان د جواز، صلاحیت لیکیا د هایډروکاربن قرارداد سره په یو وخت کې صورت ونیسي، د استخراجي صنایعو منل شوي شخصیت چې د یو صلاحیت لیکیا قرارداد څخه ډیر لري، داسې فرض گڼلو سره به د یوه څخه ډیر د مالیاتي ثبات موافقه لیکونه ولري چې نوموړي شخصیت د مالیاتي ثبات د واک پانې، جواز، یا قرارداد مختلف موافقه لیکونه لاس لیک کړي دي. د ۷۹ مادې له مخې د استخراجي صنایعو هغه منل شوي شخصیت چې د یوه څخه ډیر جوازونو، واک پانې یا قراردادونو لرونکی وي، د هر جواز، صلاحیت لیکیا قرارداد له مخې د جلا مالیاتو ورکونکي په توگه گڼل کیږي.

د استخراجي صنایعو یو منل شوي شخصیت چې د یوه څخه ډیر جوازونه، صلاحیت لیکیا قراردادونه ولري، کیدای شي ځینې لگښتونه په دوه یا د ډیرو واک پانې، جوازونو یا قراردادونو کې ولري. د بېلگې په توگه، کیدای شي د استخراجي صنایعو یو منل شوي شخصیت په کابل کې یو مرکزي دفتر او په نورو ولایتونو کې د ساحاتو د کیندلو دوه جلا قراردادونه ولري. په هغه صورت کې چې په کابل کې خوندي

شتمني په مستقيمه توگه د هايډرو کاربن د کيندلو او استخراج په پروسه کې استفاده نه شي، نو نوموړې شتمني د استخراجي صنايعو د منل شوي شخصيت شتمنی نه گڼل کېږي. په همدې ډول په کابل کې د فعاليتونو لگښتونو د توليد دمخه لگښتونو په توگه نه گڼل کېږي. د کابل په دفتر کې د شتمنيو او د نورو لگښتونو ارزښت په ۱۲ فصل کې ذکر شويو احکامو تابع نه بلکه پر عايداتو د مالياتو عادي قانون تابع دي. لکه څنگه چې په هر يوه قرارداد باندې د مالياتي ثبات يو جلا موافقه ليک تطبیقېږي، نوموړي موافقه ليکونه به د کابل په فعاليتونو باندې پر عايداتو د مالياتو قانون په جلا جلا تطبيق کې کوم تاثير ونلري.

ديارلسم فصل

د ماليې ټاكل، د اظهارليكونو وړاندې كول،
اعتراضونه
او د مالياتو وركول

له ۸۶ مادې څخه تر ۹۱ پورې

##

د مالیه ورکونکي تشخیصیه نمبر

شپړا تیا ییمه ماده:

- (1) انفرادي اشخاص، شرکتونه او هغه مؤسسې چې د دې قانون یا د گمرکونو د قانون د حکمونو لمخې، د مالیاتو یا د گمرکي محصول په ورکولو مکلف دي او غیر انتفاعي ټولنیز سازمانونه او هغه خیریه مؤسسې چې مالیات د خپلو اړوند کارکوونکو له معاشونو یا مزدورۍ (دستمزد) څخه وضع کوي یا هغه اشخاص چې په بانکونو یا نورو مالي مؤسسو کې حساب لري یا یې وپرانیزې، مکلف دي څو د مالیه ورکونکي تشخیصیه نمبر واخلي هغه کارکوونکي چې عواید یې د دې قانون د حکمونو لمخې، د مالیاتو د وضع کولو تابع گرځي هم د دې حکم تابع دي.
- (2) د مالیه ورکونکي د تشخیصیه نمبر د گټې اخیستنې او وپشلو کړنلاره د مالیې وزارت لخوا ترتیبېږي.
- (3) د مالیه ورکونکي د تشخیصیه نمبر د نه لرونکو حقیقي یا حکمي اشخاصو د فعالیت د جواز لیک وپشل او نوي کول چې د تشخیصیه نمبر په اخستلو مکلف دي، د وزارتونو، ادارو او نورو دولتي مؤسسو لخوا جواز نه لري.

۱.۸۲ هغه انفرادي اشخاص، شرکتونه او مؤسسې چې د مالیاتو او یا گمرکي محصولاتو په ورکړې مکلفیت لري، هغوی همدارنگه مکلف دي چې د مالیه ورکونکي د تشخیصیه نمبر واخلي.

۱ بېلگه: وحید چې د یوې نادولتي مؤسسې کارکوونکی دی په هره میاشت کې ۴۰۰۰ افغانۍ لاسته راوړي. دا چې نوموړی شخص کوم نور عواید نه لري نو پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۴ مادې د حکم تابع دي ولې د مالیه ورکونکي د تشخیصیه نمبر په اخستلو مکلف ندې.

۲ بېلگه: وحید چې د یوې نادولتي مؤسسې کارکوونکی دی په هره میاشت کې ۳۰۰۰۰ افغانۍ لاسته راوړي. نوموړی شخص پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۴ ماده کې د درج مالیې تابع دي او همدارنگه باید د مالیه ورکونکي د تشخیصیه نمبر ترلاسه کړي. نوموړې نادولتي مؤسسه هم باید نوموړی نمبر ترلاسه کړي ځکه چې نوموړې مؤسسه مکلفیت لري چې د وحید له معاش نه مالیه وضع کړي.

۳ بېلگه: د (الف) شرکت یو افغان سهامی شرکت دی چې د فعالیت له پیل نه تر اوسه پورې له تاوان سره مخ دي. سره له دې چې د (الف) شرکت له تاوان سره مخ دي بیا هم د انتفاعي معاملو مالیې په ورکړه مکلف دي. نو د (الف) شرکت همدارنگه مکلف دي چې د مالیه ورکونکي د تشخیصیه نمبر واخلي.

۴ بېلگه: د (ب) شرکت یو افغان سهامی شرکت دی چې په هرات کې ساختماني فعالیت لري. نوموړي شرکت د خپل فعالیت په لومړي کال کې داسې اجناس واردوي چې یواځې د گمرکي محصول تابع دي. نوموړی شرکت د فعالیت په لومړي کال کې نه عواید او نه هم گټه ترلاسه کړي ده. سره له دې چې نوموړی شرکت د فعالیت په لومړي کال کې پر عایداتو د مالیاتو او پر انتفاعي معاملو د مالیې پر ورکړه مکلف نه دي ولې دا چې نوموړی شرکت گمرکي محصول ورکوي نو د مالیه ورکونکي د تشخیصیه نمبر باید واخلي.

۲.۸۲ هغه غیرانتفاعي او خیریه مؤسسې چې د خپلو کارکوونکو له معاشونو او اجورو څخه مالیه وضع کوي باید د مالیه ورکوونکي تشخیصیه نمبر واخلي.

۱ بېلگه: یوه نا دولتي مؤسسه یو افغان شخص په کار گماري او په هره میاشت کې ورته ۱۰۰۰۰ افغانۍ ورکوي. نوموړې مؤسسه له دغه شخص نه پرته نور کار کوونکي نه لري. د ۴۲ مادې د ۱ فقرې پر اساس نوموړې شخص مکلف نه دې چې د نوموړي کارکوونکي له معاش او اجورې څخه مالیه وضع کړي. نوموړې مؤسسه د مالیه ورکوونکي تشخیصیه نومري ته اړتیا نه لري.

۲ بېلگه: یوه نا دولتي مؤسسه دوه تنه افغانان په کار گماري چې یو تن یې په میاشت کې ۲۰۰۰۰ افغانۍ او بل تن یې په میاشت کې ۱۰۰۰۰ افغانۍ لاسته راوړي. نوموړې نا دولتي مؤسسه مکلفه ده چې د مالیه ورکوونکي تشخیصیه نومره واخلي.

۳.۸۲ هغه اشخاص چې په یوه بانک کې بانکي حساب لري، باید د مالیه ورکوونکي تشخیصیه نومره واخلي. بېلگه: نجیب الله د خپل زوی عزیز په نامه په یوه بانک کې بانکي حساب پر نیزي. عزیز لس کاله عمر لري ولې پلار یې (نجیب الله) غواړي چې زوی یې د پس انداز په لارو چارو پوه شي. نجیب الله په نوموړي بانکي حساب کې ۱۰۰ افغانۍ د امانت په توگه ږدي. عزیز باید د مالیه ورکوونکي تشخیصیه نومره واخلي.

۴.۸۲ د مالیه ورکوونکي د تشخیصیه نومري د ترلاسه کولو په موخه باید مالیه ورکوونکي د تشخیصیه نومري د درخواستي فورمه د مالیه وزارت یا له هغه مستوفیت څخه ترلاسه کړي چې د مالیه ورکوونکي تشخیصیه نومري فرعي دفتر په کې وجود لري. د مالیه ورکوونکي د تشخیصیه نومري د درخواستي فورمه د مالیه وزارت له انټرنټ پاڼې (www.mof.gov.af/tax) څخه هم ترلاسه کیدای شي چې له بشپړیدو نه وروسته باید د مالیه وزارت ته وسپارل شي.

د مالیه ټاکل او تعدیلول

اووه اتیایمه ماده:

- (1) هغه اشخاص چې پدې قانون کې د درج شوو حکمونو لمخې پر عایداتو باندې د مالیاتو تابع دي، مکلف دي د عوایدو، د مالیاتو د وضع او نورو اړینو معلوماتو د رپورت د وړاندې کولو لپاره مفصل مالیاتي بیلانس او اظهار لیک د دې قانون او پر عایداتو باندې د مالیاتو د تعلیماتنامې د حکمونو لمخې ډک (خانه پرې) او اړوندې مالیاتي څانگې ته وړاندې کړي.
- (2) هغه انفرادي مالیه ورکوونکي چې د دې قانون د حکمونو لمخې د کارفرما په واسطه د مالیاتو د وضع کولو تابع دي، د اظهار لیک په ترتیبولو مکلف ندی، خو دا چې مزدوري (دستمزد) یا معاش مزد وي یا معاش له څوگونو کارفرما یانو څخه لاسته راوړي یا د مزدوري، برسیره بل عاید هم ولري، د هغه معاش او مزدوی مالیه چې د دې قانون د حکمونو لمخې وضع شویده، د بیرته ورکړې وړنده.
- (3) که چیرې مؤدي خپل مالیاتي اظهار لیک د دې قانون د حکمونو لمخې تسلیم او د ذمت مالیه یې پکې درج وي، دغه اظهار لیک د ورکړې وړ مالیه او هغه د مالیه د ټاکنې د یادښت

په توگه گڼل کېږي.

- (4) که چیرې د مالیې وزارت باوري شي چې په مالیاتي اظهارلیک کې برابر شوی معلومات د مودی د ذمت مالیه نه څرگندوي، د مالیې وزارت د هغه د ذمت مالیه ټاکي او د مالیې د ټاکنې تعدیل شوی یادښت هغه شخص ته چې د مالیې د ورکړې مسؤل دی صادروي. په هغه صورت کې چې د مالیې وزارت باوري شي چې په یادښت کې درج شوی رقم درست ندی دغه یادښت هم تعدیل او د مالیې د ټاکنې د یادښت په توگه گڼل کېږي.
- (5) که چیرې مؤدی خپل مالیاتي اظهارلیک، د دې قانون د حکمونو لمخې ترتیب او تسلیم نکړي د مالیې وزارت د هغه د ذمت مالیه ټاکي او یادښت یې هغه شخص ته چې د مالیې په ورکړه مکلف دی صادروي. که چیرې د مالیې وزارت باوري شي چې په یادښت کې درج شوی رقم درست ندی، دغه یادښت هم تعدیلېږي.
- (6) د مالیې وزارت د مالیې د ټاکنې یادښت، د پنځو کلونو په موده کې، پیل له هغې نیتې څخه چې مالیاتي اظهارلیک دک او یادښت په هغه پورې ارتباط و مومي، صادر یا تعدیلوي، د مالیې وزارت کولای شي د مالیې د ټاکنې یادښت هرکله چې شخص د خپل مالیاتي اظهارلیک په تسلیمولو بریالی نشي یا غلط مالیاتي اظهارلیک (له مالیې څخه د تینستې په نیت) تسلیم کړي صادر یا تعدیلوي.
- (7) که چیرې د مالیې وزارت باوري شي چې د شخص د ذمت د مالیې تحصیل پدې دلیل چې هغه له افغانستان څخه د تللو، د شرکت کار ته د پای ورکولو یا د ملکیت د لیردولو په حال کې دی یا په نورو دلیلونو په مخاطره کې قرار لري، د مالیې وزارت د مالیې د ټاکنې یادښت د روان کال یا دمخه مالي کلونو د هرې زمانې مقطع لپاره صادرول شي.

۱.۸۷ هغه حکمي اشخاص چې د افغانستان د قوانینو پر بنسټ رامنځ ته شوي دي پرته له دې چې د کال په اوږدو کې یې عواید ترلاسه کړي دي او کنه د بېلانس او پر عایداتو د مالیاتو د اظهارلیک په وړاندې کولو مکلف دي.

۱ بېلگه: د (الف) شرکت چې یو افغان سهامی شرکت دې په ۱۳۸۵ لمریز کال کې ۱۰۰۰۰ افغانۍ گټه ترلاسه کوي. نوموړی شرکت باید د ۱۳۸۵ لمریز کال بېلانس او مالیاتي اظهارلیک وړاندې کړي.

۲ بېلگه: د (ب) شرکت چې افغان سهامی شرکت دې په ۱۳۸۵ لمریز کال کې ۱۰۰۰۰ افغانۍ تاوان کوي. سره له دې چې نوموړی شرکت په ۱۳۸۵ لمریز کال کې مالیاتي مکلفیت نه لري، شرکت باید د ۱۳۸۵ لمریز کال مالیاتي اظهارلیک وړاندې کړي.

۳ بېلگه: د (ج) شرکت داسې یو شرکت دې چې د افغانستان د قوانینو پر بنسټ جوړ شوی دې. پرته له دې چې شرکت گټه لاسته راوړي او که تاوان کوي، نوموړی شرکت باید په هرکال کې مالیاتي اظهارلیک وړاندې کړي.

۲.۸۷ له لاندې دوو استثنايي مواردو پرته، ټول حقیقي اشخاص مکلف دي چې خپل مالیاتي اظهارلیک وړاندې کړي:

أ. لومړۍ استثنا هغه وخت رامنځ ته كيداى شي چې د يوه حقيقي شخص په اړه لاندې شرايط رښتيا وي:

1. كه چيرې شخص د كار فرما له لخوا استخدام شوى وي (يو اځې يو معاش ولري)،
2. كه چيرې كار فرما د كار كوونكي له معاش نه ماليه په سمه توگه وضع كړي وي، او
3. كه چيرې شخص له نورو سرچينو څخه عوايد ونه لري.

بېلگه: نعيم د ماليې وزارت لخوا استخدام شوى دې او د مياشتني معاش په توگه په هره مياشت كې ۲۰۰۰۰ افغانۍ ترلاسه كوي. نوموړى شخص د عوايدو بله سرچينه نه لري. نعيم په ۴ ماده كې د درج ماليې تابع دې او د ماليې وزارت دهغه له معاش څخه ماليه وضع كوي. نوموړى شخص د مالياتي اظهارليك په وړاندې كولو مكلف نه دې.

ب. دويمه استثنا هغه وخت را منځ ته كيداى شي چې حقيقي شخص پر عايداتو باندې د مالياتو تابع نه وي.

بېلگه: باز محمد د ماليې وزارت كار كوونكى دې او په هره مياشت كې ۱۰۰۰۰ افغانۍ لاسته راوړي. باز محمد د عوايدو بله سرچينه نه لري. دا چې باز محمد په ۴ ماده كې د درج ماليې تابع نه دې، نو نوموړى همدارنگه په دغه ماده كې د درج مالياتي اظهارليك په وړاندې كولو هم مكلف نه دې.

۳.۸۷ هغه ماليه وركوونكي چې پر عايداتو د مالياتو قانون پر اساس پر عايداتو د مالياتو تابع دي ولې د نړيوالو تړونونو پر اساس له دغې ماليې څخه معاف دي، مالياتي اظهارليك بايد وړاندې كړي. په مالياتي اظهارليك كې بايد د مالياتي معافيت اغېزه وښودل شي. د تړون د تطبيق د څرنگوالي په اړه معلومات، تړون او يا د تړون يوه برخه بايد له مالياتي اظهارليك سره ضميمه كړل شي.

۱ بېلگه: د (الف) شركت چې يو افغان سهامى شركت دې د پوهنې وزارت لپاره ساختماني خدمات وړاندې كوي. نوموړى شركت د هغه تړون له مخې فعاليت كوي چې د افغانستان دولت له يو بل ازاد هېواد لاسليك كړى دې. د افغانستان دولت نوموړى تړون د يوې اړتيا له مخې لاسليك كړى دې. نوموړى تړون په افغانستان كې قراردادى فعاليتونه له ماليې څخه معافوي. هغه قراردادى چې له قرارداد څخه گټه پورته كوي بايد په افغانستان كې مالياتي اظهارليك وړاندې كړي او دا حقيقت چې دى مالياتي مكلفيت نه لري بايد په كې وښيي. د قرارداد اړوندې برخې بايد د نوموړي ماليه وركوونكي له مالياتي اظهارليك سره ضميمه شي.

۴.۸۷ ماليه وركوونكي كولای شي مالياتي فورمې په ماليې وزارت كې له مالياتي دفترونو (د مستوفيتونو په گډون) او يا هم له واكمنو بانكونو څخه ترلاسه كړي. د نوموړو د بشپړولو (ډكولو) په اړه ماليې وزارت په ويب پاڼه www.mof.gov.af/tax كې لارښوونې شته. په فورمو كې شاملې لارښوونې د فورمې د بشپړولو طريقه هم توضيح كوي.

۵.۸۷ كه چيرې يو ماليه وركوونكى خپل مالياتي اظهارليك بشپړ او په ټاكلې نېټه يې وړاندې كړي، نوموړى اظهارليك د ماليې د ټاكنې د سند په توگه د اعتبار وړ دې او ورپسې درې لاندې احتمالونه وجود لري:

- ا. که چیرې د عوایدو لوی ریاست باوري شي چې نوموړی اظهارلیک په سمه توګه وړاندې شوی او مالیه هم ورکړل شوې ده، نو بل اقدام ته اړتیا نشته.
- ب. که چیرې مالیه ورکوونکی خپل مالیاتي اظهارلیک په سمه توګه وړاندې کړی وي ولې د ذمت خپله مالیه یې د مالیې وزارت حساب ته تحویل کړې وي، نو د اړتیا په صورت کې د مالیې وزارت کولای شي د مالیه ورکوونکي په مالیاتي اظهارلیک د درج مالیې د اخستلو په موخه اقدام وکړي.

بیلګه: د (الف) شرکت یو افغان سهامی شرکت دې چې خپل مالیاتي اظهارلیک په سمه توګه وړاندې کوي. د نوموړي اظهارلیک لمخې د (الف) شرکت ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ پوروی ګڼل کېږي. نوموړی شرکت د مالیې له ورکړې نه پرته یواځې مالیاتي اظهارلیک وړاندې کړی دې. د اظهارلیک له ارزونې نه وروسته او د موضوع په اړه له مالیه ورکوونکي سره د بحث نه وروسته د عوایدو لوی ریاست باوري کېږي چې مالیاتي اظهارلیک په سمه او دقیقه توګه بشپړ شوی دې. د مالیې وزارت یې له کوم ځنډ نه پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د څوارلسم فصل لمخې د مالیې د لاسته راوړلو لپاره اقدام کوي.

- ا. که چیرې له ارزونې او څیړنې څخه وروسته د عوایدو لوی ریاست باوري شي چې مالیاتي اظهارلیک په سمه توګه نه دې بشپړ شوی، په دغه صورت کې د عوایدو لوی ریاست کولای شي د مالیې د ټاکلې نیتې له پیل (له دې نه پرته چې د عوایدو لوی ریاست د مالیاتي اظهارلیک وړاندې کول د مالیې د پټونې په توګه وګڼي) د پنځو راتلونکو کلونو په اوږدو کې مالیه ورکوونکي ته د مالیې د ټاکنې تعدیل شوی یادښت صادر کړي. له تعدیل نه وروسته د مالیې د ټاکنې یادښت باید هغه مبلغ وښيي چې مالیه ورکوونکي یې د عوایدو لوی ریاست په باور پوروی دې.

۲.۸۷ که چیرې مالیه ورکوونکی په ټاکلي وخت مالیاتي اظهارلیک وړاندې نه کړي، د عوایدو لوی ریاست واک لري چې د لاندې مرحلو په اوږدو کې د مالیې د ټاکنې یادښت صادر کړي:

- ا. د عوایدو لوی ریاست په لیکلې توګه له مالیه ورکوونکي څخه په مناسب میعاد کې د مالیاتي اظهارلیک د وړاندې کولو غوښتنه کوي.
- ب. که چیرې مالیه ورکوونکی د مالیاتي اظهارلیک د وړاندې کولو لپاره ډېر وخت ته اړتیا ولري، د اړتیا په صورت کې د عوایدو لوی ریاست کولای شي د دغه ریاست په څوښه مالیه ورکوونکي ته اضافي موده ورکړي. که چیرې مالیاتي اظهارلیک د درخواست په نتیجه کې وړاندې کړل شي، د عوایدو لوی ریاست دا موضوع تر غور لاندې نیسي چې آیا په شپاړسم فصل کې درج احتمالي جریمه باید و وضع شي او که نه.
- ج. د اړینو څیړنو او پوښتنو نه وروسته د عوایدو لوی ریاست د مالیې د ټاکنې یادښت برابروي. په ځانګړې توګه د عوایدو لوی ریاست باید زیار اوباسي چې داسې معلومات ترلاسه کړي چې په مناسبه توګه د مالیې په ټاکنه کې ګټور وي. د بیلګې په توګه، د ورکړې وړ انتفاعي مالیې د مقدار د معلومولو لپاره باید د عوایدو لوی ریاست له مالیه ورکوونکي څخه د تیرکال د پلور ټول رسیدونه وغواړي. که چیرې نیمګړي معلومات ورکړل شي، د عوایدو ریاست د نوموړي شخص مالیاتي مکلفیت د نورو ورته مالیه ورکوونکو له مخې چې ورته

شرایط لري ټاکي او تخميني ماليه يې دهغو مناسبو شرايطو په پام کې نيولو سره ټاکي چې د ماليه ورکونکي له حال سره برابر وي

د. د ماليې ټاکنې د پروسې له بشپړيدو نه وروسته، د عوايدو لوی رياست بايد د ماليې ټاکنې بشپړشوی يادښت ماليه ورکونکي ته وليږدوي. که چيرې ماليه ورکونکي ټاکل شوي ماليه ورنه کړي، نو د خوارلسم فصل لمخې تطبيقي اجراء ترسره کېږي.

۷.۸۷ که چيرې ماليه ورکونکي خپل مالياتي اظهارليک په ټاکلي وخت وړاندې کړي ولې د عوايدو لوی رياست په دې باوري شي چې ماليه ورکونکي ته د ماليې د ټاکنې تعديل شوی يادښت صادر شوی، د عوايدو لوی رياست بايد دغه يادښت د مالياتي اظهارليک له وړاندې کولو له ټاکلي نېټه څخه (له دې نه پرته چې د عوايدو لوی رياست د مالياتي اظهارليک وړاندې کول د ماليې د پټونې په توگه وگڼي) د راتلونکو پنځو کلونو په اوږدو کې صادر کړي. د ماليې ټاکنې د يادښت د صدور نېټه له هغې نېټې څخه حسابېږي چې ماليه ورکونکي او يا معتبر پوستې خدماتو ته لېږدول کېږي. پوستې خدمات هغه وخت معتبر گڼل کېږي چې نوموړی نهاد د ليک د لاسته راوړونکي څخه د لاسليک غوښتنه وکړي او د عوايدو لوی رياست وکولای شي وپيژني چې نوموړی لاسليک سم او واقعي دي. په نورو مواردو کې د اسنادو د لېږدونکي نهاد معتبروالي د حقايقو او حالاتو له مخې ټاکل کېږي.

۸.۸۷ که چيرې ماليه ورکونکي مالياتي اظهارليک وړاندې ولې په ټاکلي نېټه يې تسليم نه کړي، د عوايدو لوی رياست واک لري (د اړتيا په صورت کې) چې مالياتي دفتر ته د مالياتي اظهارليک له وړاندې کولو څخه (له دې نه پرته چې د عوايدو لوی رياست د مالياتي اظهارليک وړاندې کول د ماليې د پټونې په توگه وگڼي) د پنځو کلونو په موده کې د ماليې د ټاکنې يادښت صادر کړي.

۹.۸۷ که چيرې يو ماليه ورکونکي مالياتي اظهارليک وړاندې نه کړي، د عوايدو لوی رياست (د اړتيا په صورت کې) واک لري هر کله چې وغواړي د ماليې د ټاکنې يادښت صادر کړي. که چيرې ماليه ورکونکي مالياتي اظهارليک نه وي وړاندې کړی، د عوايدو لوی رياست لخوا د يادښت صادرول له پنځو کالو پورې محدود نه دي.

۱۰.۸۷ که چيرې لاندې شرايط وجود ولري، د پورتنیو مقرراتو سره سره د عوايدو لوی رياست واک لري چې له ټاکلي ميعاد نه وړاندې او يا له ټاکلي ميعاد نه پرته يوه ماليه ورکونکي ته د مالياتي اظهارليک د وړاندې کولو په اړوند د ماليې د ټاکنې يادښت صادر کړي:

ا. د عوايدو له لوی رياست سره شته مدارک يواځې احتمالاً نه بلکه په يقين سره په دې لالت کوي چې ماليه ورکونکي داسې مالياتي مکلفيتونه لري چې تاديه کړي يې نه دي.
ب. د عوايدو لوی رياست بايد داسې مدارک ولري چې په احتمالي ډول نه بلکه په يقيني ډول د لاندې مواردو پر پېښيدو دلالت وکړي:

1. ماليه ورکونکي خپل اقتصادي فعاليت ودروي،
2. هغه شتمنی چې د مالياتو د ورکړې لپاره ورڅخه گټه پورته کيدای شي له افغانستانه بهر لېږدول کيدای شي، او
3. د هېواد اصلي او مهم غړي (د شرکت اميرين او رئيسان) په نږدې راتلونکې کې هېواد پرېږدي.

ج د عويداو لوی رياست سره شته اسناد په احتمالي توگه نه بلکه بايد په يقين سره په دې دلالت وکړي چې مالياتي غيرتاديه شوي مکلفيتونه بايد ترهغه پورې صورت ونه مومي چې د ماليې بيړنۍ (اضطراري) ټاکنه (په هغه وخت کې د ماليې ټاکل چې د دولت د عويدو د ضايع کيدو تصور موجود وي) نه وي ترسره شوې.

د مالياتي اظهارليک د وړاندې کولو او مالياتو دورکړې موده اته اتيایمه ماده:

- (1) هغه شخص چې د مالياتي اظهارليک او بېلانس (د انتفاعي معاملو د خدمتونو د وړاندې کولو د ماليې د فورمې په استثنی) په بشپړولو مکلف وي، بايد خپل مالياتي اظهارليک د راوړسته کال د غبرگولي (د دريمې مياشتې) ترپايه پورې د ماليې اړونده دفتر ته وسپاري.
- (2) د مالياتو ټاکنې په يادښت کې درج مالیه په هغه يادښت کې په ټاکلې موده کې د ورکړې وړ ده.
- (3) مېشت يا نامېشت اشخاص چې هېواد د هغوی د ذمت مالياتو د ورکړې له ټاکلې نېټې څخه د مخه پرېږدي، مکلف دي چې له تللو دوه اونۍ وړاندې اظهارليک تسليم او د خپل ذمت ماليات ورکړي،
- (4) هغه اشخاص چې د دې قانون د حکمونو لمخې، د اظهارليک په وړاندې کولو مکلف دي او د دې قانون لمخې د ورکړې د نورو مقرراتو تابع نه دي، د مالياتو اظهارليک د وړاندې کولو په ترڅ کې اړوند ماليات ورکړي،
- (5) هغه اشخاص چې د انتفاعي معاملو د خدمت پر وړاندې کولو باندې د ماليې د فورمې په ډکولو مکلف دي، بايد مالياتي اظهارليک په هرو دريو مياشتو کې ډک او د ورکړې وړ خپل ماليات د تحويلې له سندونو سره يو ځای يې د کال له هرې څلوريزې يا ربعې وروسته د راتلونکې مياشتې ترپنځلسمې پورې وسپاري. دهغو اشخاصو د انتفاعي ماليې فورمه چې خدماتي يا سوداگريز فعاليت لري پرته له دې چې د مالي کال په يوه يا څو مياشتو کې د دې قانون د پنځه شپېتمې مادې د ۱ فقرې د ۲ جز د ماليې د ورکړې وړ عوايد ولري يا يې ونه لري، وسپاري،
- (6) هغه اشخاص چې د اقتصادي کار او فعاليت په ثابتو ځايونو کې د خدمتونو په وړاندې کولو بوخت دي، مکلف دي د خپل ذمت مالیه په هرو دريو مياشتو کې د راوړسته مياشتې ترپنځلسمې پورې ورکړي، مگر دا چې په دې قانون کې بل ډول اټکل شوی وي،
- (7) هغه اشخاص چې د منقول او غيرمنقول ملکيت لرونکي دي، مکلف دي د خپل ذمت مالیه د ملکيت د لېږدولو د ثبت پر مهال ورکړي،
- (8) له دولتي ادارو سره د عقد شوو قراردادونو مالیه، د دې قانون په دري اويایمه ماده کې د درج شوي حکم لمخې د ورکړو د اجراء پر مهال، د اړوندې دولتي ادارې لخوا وضع کيږي، او
- (9) د نندارتونونو، تياترونو، سينماگانو، کنسرتونو، ورزش ځايونو او هغو ته ورته، پر عايداتو د مالياتو د راوړسته مياشتې ترپنځلسمې نېټې پورې د ورکړې وړ دي. په هغه صورت کې چې د يادو نندارتونونو فعاليت دوامداره نه وي، د هغوی مالیه دې د لارښودنې په پای کې واخيستل شي.

۱.۸۸ د ۳ مادې ۱ فقره داسې صراحت لري چې مالي کال د وري کال له لومړۍ نېټې څخه پیل د کب په اخر کې پایته رسېږي. د یوه مالي کال اظهارلیک د راتلونکي کال د غبرگولي تر پایه وړاندې کېږي. په هغه صورت کې چې د اظهارلیک لمخې هېڅ د مالیه وړ شتون ونه لري (د بېلگه په توگه، مالیه ورکونکي ته مالیاتي تاوان او بنسټی وي، عواید ونلري، یا یې ټول عواید له مالیې معاف وي)، مالیاتي اظهارلیک دې د غبرگولي تر پایه تر ټولو نږدې مالیاتي دفتر ته وسپارل شي (یا دې د پستی خدماتو یوې ادارې ته ورکړل شي چې مالیاتي دفتر ته یې وسپاري). که چېرې اظهارلیک داسې ونیسي چې مالیه د تادیې وړ ده، مالیه ورکونکي دې خپله د ورکړې وړ مالیه او اظهارلیک یوه باصلاحیته بانک ته د غبرگولي تر پایه تادیه کړي. په دغه راز حالاتو کې، د عوایدو لوی ریاست د اظهارلیکونو کاپیانې له باصلاحیته بانکونو څخه ترلاسه کوي او داسې گڼي چې دغه اظهارلیکونه مالیاتي دفترونو ته سپارل شوي دي.

۲.۸۸ هغه مالیه چې د مالیې د ټاکنې په یادښت کې په ډاگه شوې ده، په ټاکلې نېټه تادیه کېږي. د مالیه ورکونکي وړاندې شوی اظهارلیک د مالیې د ټاکنې د یادښت په توگه گڼل کېږي او د اظهارلیک د وړاندې کولو پرمهال دې تادیه شي.

بېلگه: الف شرکت یو افغان سهامی شرکت دی چې د ۱۳۸۵ کال خپل اظهارلیک یې د غبرگولي په ۴مه نېټه ترتیب او سپاري. دوه کاله وروسته په ۱۳۸۸ کال کې د عوایدو لوی ریاست د یاد شرکت پر اظهارلیک بیا کتنه کوي او دا جوته وي چې یاد شرکت یو اندازه پیسې نه دي څرگندې کړي. د عوایدو لوی ریاست د اضافي مالیې د ټاکنې یادښت شرکت ته صادروي. یاد شوی یادښت د هغې مالیې د ټاکنې یادښت نه دی چې د تلف کېدو په حال کې ده. صادر شوی یادښت د پستی خدماتو یوه دفتر ته د لړم په ۱ نېټه سپارل شوی ده. په یاد یادښت کې نېټه ټاکل شوې ده چې په معمولاً ۳۰ ورځې وي او د مالیاتو د تادیاتو په نېټه ترلاسه کېږي.

۳.۸۸ هغه مېشت او نامېشت اشخاص چې هېواد پرېږدي یا چې کله د مالیې په ورکړه مگلف گرځي، له هېواده بهر او سپري، په کار ده چې خپل اظهارلیک دوه اونۍ مخکې له وتلو ترتیب او وسپاري.

بېلگه: جین سمیت یو انگریز مېشت دی او په افغانستان کې هم مېشت گڼل کېږي. جین پوه دی چې په غویي میاشت کې افغانستان پرېږدي او تر دريو میاشتو پورې له افغانستانه بهر او سپري. جین ته په کار ده چې خپل اظهارلیک دوه اونۍ مخکې له وتلو ترتیب او مالیاتي دفتر ته یې وسپاري.

۴.۸۸ د انتفاعي معاملاتو د مالیې فورمې په رېبه واره توگه ترتیب او وړاندې کېږي. هر شخص چې د انتفاعي معاملاتو د مالیې تابع عواید ولري، سره له دې چې د انتفاعي مالیې تابع نه دی، باید د انتفاعي معاملاتو د مالیې فورمې ترتیب او وړاندې کړي.

۱ بېلگه: یو انفرادي شخص یو پلورنځی په کابل کې اداره کوي چې په کې د برق او برېښنا توکي او وسایل پلورل کېږي. یاد فعالیت د سهامی، محدود المسؤلیت یا شراکت په چوکاټ کې نه دی. یاد شخص مکلف نه دی چې د انتفاعي معاملاتو د مالیې فورمه وړاندې کړي ځکه دی په دغسې صورت کې د انتفاعي مالیاتو تابع گرځي چې یا به خدمات (د هوټل یا رستوران خدمات) وړاندې کړي او یا په هره رېبه کې له ۷۵۰۰۰۰ افغانیو ډېر ناخالص عواید ولري.

۱ بېلگه: يو شخص په مزار شريف كې يو رستوران پرمخ بيايي. ياد رستوران د سهامې، محدود المسؤليت يا شراكت په چوكاټ كې نه دی رامنځته شوی. ياد شخص په لومړۍ مياشت كې ۸۰۰۰۰ افغانۍ، په دويمه مياشت كې ۷۰۰۰۰ افغانۍ او په درېيمه مياشت كې ۹۵۰۰۰ افغانۍ عايد ترلاسه كوي. نوموړی سره له دې چې په هره مياشت كې له ۷۵۰۰۰۰ افغانیو څخه لږ عايد ترلاسه كوي، په دې مكلف دی چې په رېبه واره توگه د انتفاعي معاملاتو د ماليې فورمه ترتيب او وړاندې كړي.

۵.۸۸ هغه ماليه وركوونكي چې پر عايداتو د مالياتو قانون د ۷۴ او ۷۵مې مادې سره سم د ثابتو ماليو تابع گرځي، په دې مكلف دي چې په رېبه واره توگه خپله د ذمت ماليه د هرې مياشتې په ۱۵مه تاديه كړي.

۲.۸۸ دا چې يو ماليه وركوونکی په ۳۰مه ماده كې د درج شوې ماليې تابع گرځي او ياده ماليه د شتمنۍ د انتقال پرمهال د تاديبې وړ وي.

بېلگه: نجيب الله خپل لاری ډوله گاډی د وري په ۱۵مه نېټه په ۵۰۰۰۰ افغانۍ پلوري. د دغه خرڅلاو يانې ۵۰۰۰۰ افغانیو له درکه ماليه %۱ يا ۵۰۰ افغانۍ ثابته ماليه راځي. نجيب الله مكلف چې ۵۰۰ افغانۍ د وري په ۱۵مه نېټه د دولت بانكي حساب ته وسپاري.

۷.۸۸ د نندارتونونو، تياترونو، سينماگانو، كنسرتونو او ورزشي ځايونو پرعایداتو ماليات د راوړسته مياشتې تر پنځلسمې نېټې پورې د وركړې وړ دي، په هغه صورت كې چې د نندارتونونو فعاليت دوامداره نه وي، د هغو ماليه دې د نندارې په پای كې واخيستل شي.

۱ بېلگه: عزيز په كابل كې د يوې سينما چارې پرمخ بيايي چې هره شپه پرته له جمعې په دغې سينما كې فلمي نندارې وړاندې كوي. عزيز د عوايدو د هغې ماليې په بدل كې چې پر عايداتو د مالياتو قانون په ۷۴مه فقره كې درج ده، د ماليې تابع گرځي. عزيز په وري مياشت كې ۵۰۰۰۰ افغانۍ عوايد ترلاسه كوي چې ۵۰۰۰ افغانۍ له همدې درکه د غويي مياشتې تر ۱۵مې نېټې د دولت بانكي حساب ته وکوي.

۲ بېلگه: كله كله وحيد د فلکلوريكې موسيقۍ ننداره د هرات ولايت په بنار كې وړاندې كوي. ياده ننداره كې كلاسيكه افغاني موسيقي شامله چې افغان هنرمندان يې ترسره كوي. دغه ننداره دايمي يا تل پاتې نه ده خو كله چې وحيد په دې پوه شي چې ډېر شمېر سيلانيان د هرات ولايت په وادي كې راټول شوي، دی دغه راز يوه ننداره وړاندې كوي چې په غويي مياشت كې وحيد دغه ننداره وړاندې كړي چې سيلانيان يې ننداره وکړي او له دې درکه يې ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ عوايد ترلاسه کړل. نوموړی بايد ۱۰۰۰۰ افغانۍ د خپلې ماليې توگه د نندارې په وروستۍ ورځ د دولت بانكي حساب ته تاديه كړي.

۸.۸۸ په هغه صورت كې چې د اظهارليك يا د ماليې د تاديبې ورځ د جمعې ورځې يا قانوني رخصتۍ سره سمون وځوري، اظهارليك يا تاديات دې له جمعې يا قانوني رخصتۍ وروسته په نورو كاري ورځو كې پرته له جريمې تاديه شي.

اعتراضونه او عريضې

نهه اتيايمه ماده :

- (1) هغه ماليه ورکونکي چې مالياتي اظهارليک د دې قانون د حکمونو لمخې يا د ماليې د ټاکنې يادښت تسليم شوی وي او وروسته باوري شي چې مالياتي اظهارليک يا د ماليې د ټاکنې يادښت به ناسم وي، پدې صورت کې کولای شي د ماليې د يادښت تعديل يوازې د مالياتي اظهارليک د وړاندې کولو له نيتې څخه د پنځو کلونو په موده کې وغواړي.
- (2) د ماليې وزارت د دې مادې په (۱) فقره کې درج يادښت، د غوښتنليک له وړاندې کولو وروسته د (۲۰) ورځو مودې په ترڅ کې تعديل يا تائيد او ماليه ورکونکي ته خبر ورکوي. که چيرې د ماليې وزارت د دې مودې په ترڅ کې اجرائت ونکړي، داسې گڼل کيږي چې د ماليې د ټاکنې د مخکېني يادښت تائيد شوي دي. پدې صورت کې مودې کولای شي د نوموړې مودې له ابلاغ يا تېرېدو وروسته د ۳۰ ورځو په ترڅ کې خپل اعتراض ماليې وزارت ته وړاندې کړي. اعتراض د څيړنې د هيئت لخوا زيات نه زيات د (۲۰) ورځو په دوره کې تر غور لاندې نيول کيږي او لازم تصميم نيسي. که چيرې د څيړنې هيئت، پدې موده کې تصميم ونه نيسي يا ماليه ورکونکي د څيړنې د هيئت پر نيول شوي تصميم قناعت ونکړي، کولای شي د هيئت د تصميم د ابلاغ له نېټې څخه د ۳۰ ورځو په ترڅ کې محکمې ته مراجعه وکړي، د محکمې حکم پدې مورد کې قطعي او د تطبيق وړ دی.

۱.۸۹ يو ماليه ورکونکي کولای شي چې د خپل اظهارليک د تعديل يا د ماليې د ټاکنې يادښت غوښتنليک تر پنځو کالو پورې له هغه وخت څخه چې د اظهارليک په ورکړې مکلف شوی دې، ترتيب کړي. د پورته يادې موضوع سر بېره، په هغه صورت کې چې يو ماليه ورکونکي د پنځه کلنې مودې د پای ته رسېدو له نېټې څخه لږ تر لږه د يرش ورځې وړاندې د ماليې د ټاکنې يو يادښت تر لاسه نه کړي، نو نوموړی د يرش ورځې مهلت لري چې د ماليې د ټاکنې يادښت ته ځواب ورکړي.

۱ بېلگه: د "الف" شرکت يو افغان سهامي شرکت دې چې د ۱۳۸۲ کال غبرگولي په پای کې ئې خپل د ۱۳۸۵ کال پر عايداتو د مالياتو اظهارليک وړاندې کړی دی. نوموړی شرکت په ۱۳۸۸ کال کې پوهېږي چې له ۱۳۸۵ کال د ماليې وړ عوايدو څخه د ټکټانې له درکه ځينې لگښتونه نه دي مجرا کړي. د "الف" شرکت کولای شي چې خپل اظهارليک د تعديل لپاره غوښتنه (درخواستې) وکړي، مگر د "الف" شرکت په هغه صورت کې مستحق گڼل کېږي چې خپل د تعديل يادښت د ۱۳۹۱ کال د غبرگولي د مياشتې پای څخه دمخه ترتيب او وړاندې کړي.

۲ بېلگه: د "الف" شرکت خپل د ۱۳۸۵ کال پر عايداتو باندې د مالياتو اظهارليک د ۱۳۸۲ کال د غبرگولي په ۱۵ نېټه کې وړاندې کړی دی. د ۱۳۹۱ کال د وري په ۲ نېټه د عوايدو لوی رياست د نوموړي شخص د مالياتي اظهارليک له خپرولو نه وروسته معلومات تر لاسه کوي چې شرکت خپل عايدات لږ ښودلي دي. د ۱۳۹۱ کال د غبرگولي په ۲۰ نېټه د عوايدو لوی رياست "الف" شرکت ته د ماليې د ټاکنې يو يادښت لېږي خو د "الف" شرکت نوموړی يادښت د ۱۳۹۱ کال د غبرگولي تر ۲۰ نېټې پورې نه تر لاسه کوي. د الف شرکت يواځې ۲۰ ورځې وخت لري چې د ماليې ټاکنې يادښت ومني او يا ئې د تعديل لپاره د ۴۲ مادې ۲ فقرې لمخې خپل غوښتنليک ترتيب او وړاندې کړي.

۲.۸۹

په هغه صورت کې چې ماليه ورکوونکي د ماليې ټاکنې يادښت تعديل وړاندې کړي، نو د ماليې وزارت له نوموړي تعديل سره د موافقه کولو او يا موافقه نه کولو لپاره يواځې ۲۰ ورځې وخت لري. د ۲۰ ورځو موده له هغې نېټې څخه پيل کېږي چې ماليه ورکوونکي مالياتي دفترونو ته خپل غوښتنليک (درخواست) سپارلی يا د يوې معتبرې پوسته خانې او يا ئې هم د پست او جنسونو د لېږدوني خدماتي نهاد له ليارې لېږلی وي. هغو ماليه ورکوونکو چې مالياتي دفترونو ته يې خپل غوښتن ليکونه نه وي ورکړي، هغوی کولای شي چې د ماليې ټاکنې د يادښت د تعديل غوښتن ليک د جنسونو د لېږدولو خدماتي نهاد له ليارې واستوي چې د سند له لاسته راوړلو نه وروسته له لاسته راوړونکي نه لاس ليک او تائيد اخلي. او همدارنگه ماليه ورکوونکي کولای شي چې د تعديلاتو د غوښتنې نېټه په څرگنده توگه د مکتوب په پورتنې برخه کې وليکي.

۱ بېلگه:

د "الف" شرکت خپل د ۱۳۸۵ کال مالياتي اظهارليک د ۱۳۸۲ د غبرگولي په پای کې وړاندې کړ. د عوايدولوی رياست ۱۳۸۸ کال په اوږدو کې معلومات تر لاسه کوي چې نوموړی شرکت د ۱،۰۰۰،۰۰۰ افغانیو په اندازه خپل عايدات لږښودلي دي. د عوايدولوی رياست د ۱۳۸۹ کال د وري په لومړي نېټه کې نوموړي شرکت ته د ماليې ټاکنې يو يادښت صادروي او د الف شرکت د ۱۳۸۹ کال د غبرگولي په لومړي نېټه د ماليې ټاکنې يادښت د تعديل غوښتنه، چې د غوښتنې نېټه پکې په روښانه توگه بيان شوي ده، ترتيب او وړاندې کوي. نوموړی غوښتن ليک د جنسونو د لېږدولو يو با اعتباره نهاد ته ورکړل شوی تر څو د غوښتن ليک د سپارلو نه وروسته د اخيستونکي تائيد او لاس ليک اخلي. د عوايدولوی رياست د غبرگولي له پيل نه راپدې خوا تر ۲۰ ورځو پورې وخت لري چې غوښتن ليک ته ځواب ورکړي. په هغه صورت کې چې د عوايدولوی رياست په ټاکلي موده کې ځواب و نه وايي، نو داسې گڼل کېږي چې نوموړی رياست د ماليې ټاکنې د تعديل غوښتن ليک رد کړی دی.

۳.۸۹

د ماليه ورکوونکي د يادښت د تعديل د غوښتنليک په اړه د پرېکړې پر مهال د عوايدولوی رياست د دې لپاره چې پوه شي ماليه په منصفانه توگه ټاکل شوې ده او که نه، د ماليه ورکوونکي دوسيه بايد په غور سره وڅېړي.

۴.۸۹

وروسته له دې چې د ماليې وزارت د ماليه ورکوونکي پر غوښتنليک غور وکړ او يوې نتيجې ته ورسيد، ماليه ورکوونکي کولای شي د ماليې وزارت ته خپل اعتراض وړاندې کړي. په هغه صورت کې چې ماليه ورکوونکي وغواړي اعتراض وکړي، نو د ماليې ټاکنې د تعديل د غوښتن ليک په اړه د ماليې وزارت د پرېکړې نه وروسته بايد د ۳۰ ورځو په موده کې خپل اعتراض ترتيب او د ماليې وزارت ته وسپاري. که چيرې د عوايدولوی رياست د ماليې ټاکنې د يادښت د تعديل د غوښتن ليک له لاس ته راوړو نه ۲۰ ورځې وروسته ځواب و نه وايي، نو داسې گڼل کېږي چې گواکې د عوايدولوی رياست ځواب منفي دی او ماليه ورکوونکي خپل اعتراض له هغې نېټې څخه لېږلی دی چې مالياتي دفتر، د پستي خدمتونو با اعتباره ادارې يا د جنسونو د لېږدولو خدماتي نهاد ته سپارلی دی. دا چې افغانستان د پرمخ تللو په حال کې دی، هغه ماليه ورکوونکي چې خپل سندونه ئې مالياتي دفترونو ته نه وي ورکړي، بايد د جنسونو د لېږدولو خدماتي نهاد څخه چې اخيستونکي په تائيد او د لاسليک په ورکړې مجبوري، استفاده وکړي.

۱ بېلگه: اديب خپل د ۱۳۸۵ کال اظهارليک د ۱۳۸۲ کال د غبرگولي په پای کې ترتيب او وړاندې کړی دی. د ۱۳۸۹ کال په اوږدو کې د عوايدو رياست د اديب اظهارليک ارزوي او مومي چې نوموړي په خپل اظهارليک کې ځينې غلطۍ کړي دي. د عوايدو لوی رياست د وري په لومړۍ نېټه اديب ته د ماليې ټاکنې يادښت صادروي. اديب د ماليې ټاکنې د يادښت د تعديل غوښتن ليک د وري مياشتې په پای کې د يو باعتباره پسته خانې له ليارې د ماليې وزارت ته لېږدوي. د عوايدو رياست په ۲۰ ورځو کې د اديب غوښتن ليک ته ځواب نه ورکوي. اديب د ځواب نه ورکول داسې گڼي چې گواکې غوښتن ليک ئې د ماليې وزارت لخوا نه دی منل شوی. که چېرې اديب وغواړي چې موضوع لا پسې تعقيب کړي، نو هغه بايد د غوښتن ليک د نه منلو له نېټې څخه وروسته د ۳۰ ورځو په موده کې خپل اعتراض د ماليې وزارت ته واستوي. داله هغې نېټې نه ۹۰ ورځو وروسته په معنی ده چې اديب د ماليې ټاکنې يادښت د تعديل غوښتنليک وړاندې کړی دی.

۵.۸۹ د ماليه ورکونکي اعتراض د ارزونې او اعتراضونو هيئت ته راجع کېږي. د ارزونې او اعتراضونو د هيئت غړي د عوايدو رياست له کارکونکو څخه وټاکل شي. د ارزونې او اعتراضونو د هيئت هر گروپ درې غړي لري. دغه ټول غړي بايد د ماليه ورکونکي په موضوعاتو کې بې طرفه وي. د ارزونې د هيئت په گروپ کې د شامليدلو نه دمخه د هيئت هېڅ يو غړی بايد د ماليه ورکونکي په قضيه يا دوسيه کې ښکېل نه وي.

۲.۸۹ کله چې د ارزونې او اعتراضونو هيئت د ماليه ورکونکي پر قضيه باندې کار کوي، نو هيئت بايد د ماليه ورکونکي په دوسيه کې ټول شامل حقيقتونه پوره پام سره و ارزوي. سر بېره پردې، نوموړې هيئت بايد وگوري چې د ماليه ورکونکي د دوسيه په اړه د پرېکړې پر مهال د ماليه ورکونکي يا د عوايدو رياست د مسؤلينو شفاهي او يا ليکلي څرگندونې گټورې دي او که نه. اضافي څرگندونو ته د اړتيا په صورت کې کيدای شي نوموړی هيئت د ماليه ورکونکو يا د عوايدو رياست له کارکونکو سره يوه غونډه جوړه کړي. په هغه صورت کې چې هيئت گومان وکړي چې د قضيه د حل لپاره لا ډېرو سندونو او مدارکو ته اړتيا شته، بايد له دواړو خواوو (ماليه ورکونکي او د عوايدو اړوندې ادارې) څخه سندونه او مدارک د ليکل شوي غوښتنليک له ليارې وغواړي. دغه راز، د عوايدو اړونده اداره مکلفه ده د هغې قضيه اړوند اسناد او معلومات د څېړنې او اعتراضونو هيئت ته وړاندې کړي چې ترڅېړنې لاندې قرار لري.

۷.۸۹ د پرېکړې پر مهال، د ارزونې او اعتراضونو هيئت بايد دا په پام کې ولري چې که چېرې ماليه ورکونکی د ارزونې هيئت پرېکړه و نه مني، نو هغه حق لري چې دا موضوع محکمې ته وړاندې کړي. هيئت بايد د موضوع په اړه د پوره معلوماتو لاسته راوړلو نه وروسته پرېکړه وکړي، چې که چېرې ماليه ورکونکی محکمې ته موضوع راجع کړي، کيدای شي چې د عوايدو لوی رياست قضيه وگټي او يا يې و بايلي.

۸.۸۹ د ارزونې هيئت د اکثريت رايو له مخې خپله پرېکړه کوي. نوموړی هيئت بايد خپله پرېکړه وليکي او ماليه ورکونکي او د مالياتو اړوندې ادارې ته رسماً خبر ورکړي. د څېړنې د پلاوي پرېکړه د مالياتو پر اجراييوي خانگو الزامي بلل کېږي او له تطبيق وروسته، د ۲۰ ورځو په موده کې ماليه ورکونکي ته خبر ورکوي.

۹.۸۹ د ارزونې او اعتراضونو هیئت او مالیه ورکونکې باید داسې یو ځانگړی موافقه لیک لاسلیک کړی چې هغه حقایق او موافقه لیکونه باید پکې شامل وي چې د موضوع په اړه یوې پایلې ته ورسېږي.

بېرته ورکړه

نوي یمه ماده :

که چېرې د مالیې وزارت د مالیاتي اظهار لیک د څېړنې پر اساس، د مودې یا شخص د ادعا یا د محکمې د فېصلې له امله چې ورکړل شوې مالیه له ټاکلې مقدار څخه زیاته ده، ورکړل شوې مالیه لومړی د مؤدې د نورو مالیاتو د رفع کولو یا د هغه د ورکړې وړ گمرکي محصولاتو یا یې په خپله موافقه د نورو تادیه کوونکو په حساب محاسبه کېږي او د هغې له اجرا وروسته اضافي مقدار دوباره، پر عایداتو د مالیاتو د تعلیماتنامې په پام کې نیولو سره مؤدې ته مستردېږي.

۱.۹۰ تر هغه وخته چې د مالیه ورکونکي د قضیې په اړه وروستی پرېکړه نه وي اعلان شوې، د مالیې وزارت د مالیه ورکونکي پېسې بېرته نه ورکول دي. وروستی پرېکړه لاندې مقررات لري:

- أ. د مالیه ورکونکي د وجوه بېرته ورکړې دعوا او یا د مالیې ټاکنې یادښت د تعدیل غوښتنلیک په اړه د عوایدو ریاست تائید،
- ب. پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۹۴ مادې لمخې د مالیې وزارت له واک سره سم د مالیه ورکونکي او مالیې وزارت تر منځ څرگنده موافقه، او
- ج. د محکمې وروستی پرېکړه، د محکمې هغه وروستی پرېکړه ده چې د استئناف غوښتنه یې نه شي کیدای.

۲.۹۰ کله چې د مالیه ورکونکي د دعوا په اړه وروستی پرېکړه وشي، نو د عوایدو ریاست هغه مامورین چې د مالیه ورکونکي د دوسیې د څېړلو مسؤلیت په غاړه لري، د مالیه ورکونکي دوسیې باید په څیر سره وڅېړل شي چې د هغه داسې مالیاتي مکلفیت پاتې نه شي چې د پېسو په بدل کې تطبیق شي. که چېرې د ارزونې یا څېړنې پر مهال څرگنده شي چې پاتې مالیاتي مکلفیت وجود نلري او د مالیه ورکونکي لپاره د ورکړې وړ اضافي مبلغ شته، نو د ټولو مالیاتي مکلفیتونو د تطبیق نه وروسته باید د عوایدو ریاست وڅېړي چې مالیه ورکونکي د گمرکي محصول له درکه پوره وړی نه دی.

۳.۹۰ په هغه صورت کې چې مالیه ورکونکي د گمرکي محصول له درکه پوره وړی وي، د عوایدو لوی ریاست باید د خزاینو او گمرکاتو له ریاستونو سره اړیکه ټینګه کړي تر څو ډاډ حاصل کړي چې د مالیه ورکونکي د پاتې پېسو په اندازه د هغه د گمرکي محصول مکلفیتونه رفع کړل شي.

۴.۹۰ د ټولو مالیاتي پورونو او گمرکي محصولاتو د تطبیق نه وروسته په هره اندازه مبلغ چې د مالیه ورکونکي له پېسو څخه پاتې کېږي، په لاندې ډول اجرا کېږي:

- أ. د مالیه ورکونکي د غوښتنې په صورت کې د بل مالیه ورکونکي مالیاتي مکلفیتونو په وړاندې د هغه محاسبه،
- ب. د مالیه ورکونکي د غوښتنې په صورت کې د خزاینو ریاست له لپارې نوموړي ته د پېسو بیا ورکول، او
- ج. په راتلونکي کې د مالیه ورکونکي پر مالیاتي مکلفیتونو باندې د تطبیق په موخه د پېسو ساتل.

##	
د معلوماتو د ترلاسه کول	
یو نوي یمه ماده:	
(1)	د دې لپاره چې د دغه قانون احکام په رغنده توگه پلي شي، مالیې وزارت واک لري د مالیه ورکونکي اسناد وڅېړي او د همدې موخې لپاره کولای شي له مالیه ورکونکي څخه د مالي او سوداگریزو چارو په اړه هر ډول معلومات وغواړي.
(2)	د دې مادې په ۱ فقره کې مندرج معلومات او دغه راز د اظهارلیک په اړه ترلاسه شوي معلومات ټول پټ او محرمان دي او د مالیې وزارت اړونده چارواکي یې نه څرگندوي، مگر دا چې قانون یې حکم وکړي.
(3)	د مالیه ورکونکي د اسنادو د څېړنې لارې چارې پر عایداتو د مالیاتو قانون په تعلیماتنه کې تنظیمېږي. هغه شخص چې پرته له معقول دلیل له ۲۰ ورځو په موده کې د مالیې وزارت موظفینو ته په واک کې ور نه کړي یا د معلوماتو له وړاندې کولو ډډه وکړي، د غوښتنې له نېټې څخه د هرې ورځې په تېرېدو سره، مکلف دی چې په لاندې توگه اضافي مالیه ورکړي.
	1. حقیقي شخص ۱۰۰ افغانۍ،
	2. حکمي شخص ۲۰۰ افغانۍ، او
	3. رخصتۍ ورځې په دې حکم کې نه راځي.

- ۱.۹۱ د عوایدو لوی ریاست هغه طرزالعملونه چې مالیه ورکونکي څاري، په تعلیماتنه کې درج دي.
- ۲.۹۱ د مالیې وزارت کارکوونکي چې هر ډول معلومات د مالیه ورکونکي په اړه ترلاسه کوي، محرمان او پټ پاتې کېږي.
- ۳.۹۱ که چېرې د مالیې وزارت کارکوونکي په قصدي توگه هغه پټ معلومات چې دوی یې د ښکاره کولو حق نه لري، له وزارت بهر نورو اشخاصو ته یا په وزارت کې دننه اشخاصو ته افشا کړي، یاد کارکوونکي د جزایي اجراتو تابع او له دندې څخه گوښه او منفک کېږي. دغه ډول انتظامي کړنې او اجرات د وزیر یا د گمرکونو او عوایدو مرستیال وزیر له منظوري پرته نه عملي کېږي. که چېرې د گمرکونو او عوایدو مرستیال وزیر د پټو معلوماتو د افشا په اړه شکمن وي، د انتظامي کړنو او اجراتو د ترسره کولو حکم د مالیې وزیر لخوا ورکول کېږي.

که چېرې د ماليې وزارت کارکوونکی په قصدي توگه د ماليې وزارت اشخاصو ته (دا چې اشخاص ماليې وزارت پورې اړه لري که نه، مهمه خبر نه ده) پټ معلومات د خپلې شخصي گټې لپاره افشا کړي، پر عايداتو د مالياتو قانون د ۱۰۶ مادې د ۱ فقرې لمخې، ماليې وزارت ياد کارکوونکی تر عدلي څېړنې لاندې نيسي.

خوار لسم فصل

تطبيقي حكمونه

له ۹۲ مادي خخه تر ۹۶ پوري

له دريم گړي شخص څخه د نه ورکړل شوو مالياتو راتولول
دوه نوي يممه ماده:

(1) د ماليې وزارت کولای شي د مؤدي له موافقې پرته ، د ليکلي يادښت پر بنسټ د ورکړې وړ
ماليات له لاندې اشخاصو څخه هم ترلاسه کړي:

1. هغه شخص چې له مؤدي يا شخص څخه پور وړې وي،
2. هغه شخص چې د مؤدي پېسې ساتي،
3. هغه شخص چې پېسې له بل شخص څخه په نمايندگۍ، مؤدي ته د ورکړې په منظور ساتي،
4. هغه شخص چې مؤدي ته د پيسو د ورکړې لپاره، د بل شخص واک لري، او
5. هغه حقيقي او حکمي شخص چې مؤدي ته د معاشونو ، مزدوريو او هغو ته د ورتو په ورکړې مکلف وي.

۱.۹۲ هر هغه شخص څخه ماليه اخستل کېږي چې د ماليه ورکونکي پوره وړې وي . که څه هم دا شونې نه وي چې يو شخص د ماليه ورکونکي پوره وړی وپېژندل شي، پدې برخه او د ۲.۹۲ نه تر ۵.۹۲ برخې پورې د نوموړې موضوع په اړه بېلگې ذکر شوي دي. برسېره پر لاندې مثالونو، د ماليه ورکونکي پوره وړی کېدل مختلف ډولونه لري چې د لاسته راوړلو وړ نا تحصيل شوي حسابونه، د جايدادونو عايدات، د هغو قراردادونو له درکه مبلغونه چې موده يې پای ته رسېدلې ده، د قسط په اساس پورونه، پيشکي او يا وعده شوي امانتونه، د امتياز حقونه، د کمېشن له درکه تاديات، د چاپ او خپرولو د حق له درکه تاديات، د قراردادونو له درکه تاديات، د پانگه اچونې له درکه عايدات، د پورونو اسهام او سندونه، ساتل شوي امانتونه، کرايي، اجارې او نور پکې شامل دي.

۱ بېلگه: فرض کوو يو قرارداد داسې نښې چې ماليه ورکونکي خپل ملگري ته يوه اندازه پيسې پور ورکړي او د پيسو بېرته ورکولو نېټه هم پای ته رسېدلې ده. ماليه ورکونکي په خپله خوښه ماليه نه ده ورکړې او د اوسېدو ځای يې هم د موندلو وړ نه دی.

د پور پيسې ۱۰۰۰۰ افغانۍ
د ورکړې وړ ماليه ۵۰۰۰ افغانۍ

له ملگري څخه د تحصيل وړ پيسې ۵۰۰۰ افغانۍ
د ورکړې وړ پاتې ماليه ۰

۲.۹۲ له هر هغه شخصه چې د ماليه ورکونکي پيسې ساتي، ماليه اخيستل کېږي

بېلگه: ماليه ورکونکی يو بانکي حساب لري.
په بانکي حساب کې موجودې پيسې ۲۰۰۰۰ افغانۍ

د ورکړې وړ مالیه
له بانک څخه د تحصیل وړ مبلغ

۵۰۰۰۰ افغانۍ
۵۰۰۰۰ افغانۍ

پاتې مالیه

او یا

په بانکي حساب کې موجود مبلغ
د ورکړې وړ مالیه
له بانک څخه د تحصیل وړ مالیه

۴۰۰۰۰ افغانۍ
۵۰۰۰۰ افغانۍ
۴۰۰۰۰ افغانۍ

پاتې مالیه

۱۰۰۰۰ افغانۍ

۳.۹۲ نه ورکړل شويې مالیه له هغه شخص څخه اخستل کېږي چې مالیه ورکونکي ته د تاديې ورکولو لپاره په بانکي حساب کې پیسې ساتي.

بېلگه: مالیه ورکونکي ته د ټولو پیسو یو ځل ورکړې په موخه د بیمې یو شرکت د هغه لپاره پیسې ساتي.

مالیه ورکونکي ته د بیمې لخوا د تاديې وړ پیسې
د ورکړې وړ مالیه
د بیمې له شرکت څخه د تحصیل وړ مبلغ

۵۳۳۰۰۰ افغانۍ
۱۹۲۰۰۰ افغانۍ
۱۹۲۰۰۰ افغانۍ

پاتې مالیه

- ۰ -

۴.۹۲ مالیه له هر هغه شخص څخه اخستل کېږي چې مالیه ورکونکي ته د پیسو ورکولو واک او مسؤلیت لري.

بېلگه: د مالیه ورکونکي دنده د ودانیو رنګول دي. د دوه کورونو د رنګولو په بدل کې نوموړي مالیه ورکونکي پیسې لاس ته راوړي نه دي.

هغه پیسې چې د لومړني کور خاوند یې باید تادیه کړي

۱۰۰۰۰ افغانۍ

هغه پیسې چې د دویم کور خاوند یې باید تادیه کړي
د ورکړې وړ مالیه
د کورونو له خاوندانو څخه د تحصیل وړ مبلغ

۱۲۰۰۰ افغانۍ
۲۹۸۰۰۰ افغانۍ
۲۲۰۰۰ افغانۍ

پاتې شوي مالیه

۲۷۲۰۰۰ افغانۍ

۵.۹۲ له هغه حقيقي او یا حکمي شخص څخه مالیه اخستل کېږي چې مالیه ورکونکي ته د معاشونو، مزدوري او ورته تادياتو د تادیه کولو مسؤلیت ولري.

بېلگه:	په يو شرکت کې د ماليه ورکونکي معاش	۵۰۰۰ افغانۍ
	د ورکړې وړ ماليه	۲۱۰۰۰ افغانۍ
	له شرکت څخه د تحصيل وړ مبلغ	۵۰۰۰ افغانۍ
	پاتې ماليه	۱۲۰۰۰ افغانۍ

تبصره: عامه طريقه دا ده چې د حساب له تحليل نه وروسته بايد د ماليه ورکونکي د ژوند لگښتونه پرېښودل شي. په همدې دليل ليکلې پرېکړه به د مجموعي ماليې ورکولو پورې په هره اونۍ کې يواځې ۳۰۰۰ افغانيو په اخستلو حکم وکړي (۳۰۰۰ ضرب ۷ اونۍ د ماليې لپاره ۲۱۰۰۰ افغانۍ).

د آمرانو، سهم لرونکو او نورو اشخاصو مکلفيت دري نوي يمه ماده:

هغه شرکت چې پر عايداتو د ورکړې وړ ماليات د دې قانون د حکمونو لمخې ورنکړي، د ماليې وزارت کولای شي د هغه د ذمت ماليه له لاندې اشخاصو څخه تحصيل کړي:

1. هغه واکمن مسؤلین چې د شرکت د مالياتي مکلفيت په رفع کولو کې يې پاملرنه نه ده کړې
2. هغه سهم لرونکی چې لږ تر لږه ۱۰% د شرکت په مالکيت کې سهيم وي، د سهم د هغې گټې په اندازه چې له شرکت څخه ي لاسته راوړي، او
3. هغه شخص ي د شرکت د شتمنۍ يوه يا له يوې څخه زياته برخه د بازار له بيې څخه په ټيټ نرخ د نه ورکړل شوو مالياتو د ورکړې له نېټې څخه دري کاله د مخه د معاملي د اجرا په وخت کې لاس ته راوړي وي.

۱.۹۳ د شرکت له هغه آمر يا آمرينو څخه ماليات اخستل کېږي چې د خپل شرکت پر عايداتو د مالياتي مکلفيتونو د ادا کولو په وړاندې يې پروا دی.

بېلگه: د (الف) شرکت ۹ تنو آمرينو موافقه کړې چې د بېلدوزونو او ورته سامانونو د پېرودلو په موخه د مالياتو تاديه وځنډوي. نوموړې پرېکړه د مديره هيئت د غونډې په يادښت کې ذکر شوې ده. د هريوه آمر له شخصي شتمنيو څخه ماليه اخستل کېږي او يا هم د هغو تر منځ ماليه وپشل کېږي. د عوايدو لوی رياست د ماليې د راټولولو د چټکتيا او انصاف په برخو کې قضاوت کوي.

۲.۹۳ له هغه ونډه لرونکي څخه چې په يو شرکت کې ۱۰ يا د ۱۰ فيصدو څخه ډېره ونډه لري پدې شرط د ونډې گټې په اندازه ماليه اخستل کېږي چې له شرکت څخه د خپل سهم گټه ترلاسه کړي.

۱ بېلگه: د افکو شرکت پر عايداتو د مالياتو له درکه ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ پورې دي. د نوموړي شرکت د سهم د گټې ورکړه په لاندې ډول صورت مومي:

د ونډه لرونکي نوم	ونډه	له ونډې څخه لاسته راغلې گټه	د مالکیت فیصدي	اخستل شوي ماليه
احمد	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۰%	۲۰۰۰۰۰
کریم	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۰%	۲۰۰۰۰۰
شفیق	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰%	۳۰۰۰۰۰
زمری	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰%	۳۰۰۰۰۰

د اخستل شوي ماليې مجموعه = ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ بېلانس ۰

په پورتنۍ بېلگه کې ونډه لرونکي لږ تر لږه ۲۰% ونډه لري خو سره له دې هم ماليه لرونکي د هغو ونډه لرونکو څخه اخستل کېږي چې ۱۰ او يا هم له ۱۰ فیصده څخه ډېره ونډه ولري. هغه ونډه لرونکي چې د ۱۰% څخه لږه ونډه لري د دې حکم تابع نه گرځي. په یاد باید ولرو چې د مالياتو اخستل هغې گټې ته محدود دی چې له ونډې څخه لاس ته راځي. د گټې د نه شتون په صورت کې د ونډه لرونکو له عايداتو څخه هېڅ ډول ماليات نه اخستل کېږي. که چېرې یو ونډه لرونکي په یوه شرکت کې د ۴۰% څخه ډېره ونډه ولري او گټه یې ۱۰% وي، نو په هغه صورت کې له ونډې څخه دلایسته راغلې گټې له اندازې نه ډېره ماليه نه اخستل کېږي.

۳.۹۳ له هغه شخص څخه پر عايداتو ماليات اخستل کېږي چې د شرکت شتمنی یې د ماليې ورکولو وړ نیتي څخه درې کاله دمخه د یوې معاملې په ترڅ کې د بازار له نرخ څخه ارزانه اخستې وي.

۱ بېلگه: یو شرکت ۳۰ کورونه لري. درې کورونه یې د یوه کال په موده کې له هغه میعاد نه دمخه پلورل کېږي چې نوموړی شرکت پکې پر عايداتو د مالياتو په ورکړې مکلف و. نوموړي درې کورونه د شرکت د رئیس د وروڼو لخوا له بازار څخه په ټیټه بیه پېرودل کېږي. د ودانیو له پېرودونکو څخه د نوموړي شرکت پر عايداتو ماليات په لاندې توگه اخستل کېږي:

ودانۍ	د ورځې نرخ	د پلورلو بیه	د تحصیل وړ ماليه
الف	۲۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰۰۰
ب	۳۸۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	۳۳۰۰۰۰۰۰
ج	۳۹۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	۳۴۰۰۰۰۰۰

۲ بېلگه: یو شرکت یو مرسدېس بنز ډوله گاډي لري چې په بازار کې یې بیه ۱۰۰۰۰۰۰ افغانې ده. نوموړی بنز ډوله موټر د مالياتي پور د تادې له میعاد څخه دوه ورځې مخکې پلورل کېږي. د پور اندازه ۳۳۳۲۰۰۰ افغانې ده. د یاد موټر د پلورلو بیه ۱۰۰۰۰۰۰ افغانې ده. د موټر نوی خاوند د ۹۰۰۰۰۰ افغانیو په ورکړه مکلف دی.

له افغانستانه ممنوع الخروج اشخاص

څلور نوي يممه ماده:

(1) هغه شخص چې مالياتي او تادياتي حسابونه يې له ۲۰۰۰۰ افغانيو څخه زيات وي او هغه يې له اړوندو مراجعو سره تصفيه كړي نه وي، له هېواده وتلې نشي. د ماليې وزارت واکمن چارواكي اړوندو امنيتي ادارو ته مکتوب صادروي او غوښتنه ترې کوي شي چې د ياد شخص د تگ او وتلو مخنيوی وکړي.

۱.۹۴ هغه ماليه ورکونکي چې د ماليې ورکولو له درکه له ۲۰۰۰۰ افغانيو څخه ډېر پوروي وي، نو له هېواده بهر تگ او سفر نه شي کولای، مگر دا چې:

- أ. نه ورکړل شوي ماليات بانک ته تحويل کړي او د تحويلي سند يې د ثبوت په توگه د عوايدو لوی رياست ته وړاندې کړي.
- ب. د هېواد نه د تلو نه وړاندې د عوايدو لوی رياست ته د منلو وړ تدابير برابر کړي (لکه ضمانت يا الزامي موافقه ليک او يا د بياراتگ سند).

۲.۹۴ هغه وخت چې د عوايدو لوی رياست واکمن کارکونکي پدې پوه شي چې يو ماليه ورکونکی چې د ماليې له درکه د ۲۰۰۰۰ افغانيو څخه ډېر پوره وړې دی، د ماليې له ورکولو او يا ترتيباتو له برابرولو څخه پرته غواړي افغانستان پرېږدي، هغوی کولای شي چې د هغه د وتلو د مخنيوي حکم صادر کړي. نوموړی حکم د قانون دغې مادې ته (له هېواده د ماليه ورکونکي د وتلو د مخنيوي مکلفيت) اشاره کوي او د هغه د ماليې جزئيات هم پکې شامل دي. له عزيمت څخه د مخنيوي حکم بايد د عوايدو لوی رياست لخوا لاندي مراجعو د يو شخص په لاس واستول شي:

1. د کورنيو چارو وزارت،
2. د ترانسپورت وزارت، او
3. هغه ټولې دولتي ادارې چې د مرستې مسؤليت پر غاړه لري.

۳.۹۴ له تگ څخه د مخنيوي حکم د هغه شخص لپاره صادرېږي چې مالياتي مکلفيت لري. په داسې مواردو کې نوموړي شخص بايد حقيقي شخص وي. د عزيمت څخه د مخنيوي حکم يود حکمي شخصيت لکه يو شرکت او يا کومې بلې ادارې لپاره نه شي صادرېدای.

۴.۹۴ د يوه شخص مکلفيت (د ورکړې وړ ماليه) پدې مفهوم دی چې د نوموړي شخص ماليه ټاکل شوې ده خو تر اوسه تاديه شوې نه ده. ماليه د يو شخص لخوا ورکړل شوې مالياتي فورمې او يا هم د مالياتي فورمې "د ماليې د اټکل شوې ټاکنې" پر اساس چې د ماليې وزارت لخوا صادر شوې ده، ټاکل کېږي. همدارنگه د هغې تعديل شوې ماليې ټاکل چې د ماليې وزارت لخوا صادر شوې ده کيدای شي د تاديې وړ ماليې سبب شي. هغه شخص چې ماليې وزارت ته ئې مالياتي فورمه نه وي ورکړې او يا ماليې وزارت د ماليې اټکل شوې ټاکنه نه وي صادره کړې، نو داسې گڼل کېږي چې نوموړی شخص مالياتي مکلفيت نه لري.

۵.۹۴ په هغه صورت کې چې یوه شخص خپله ټاکل شوې مالیه نه وي تادیه کړې، دا سې گڼل کېږي چې نوموړی شخص مالیاتي مکلفیت لري. همدارنگه که چېرې یو شخص د ۹۳ مادې لمنځې د یوه شرکت د مالیې په تادیه کولو مکلف وي، نو داسې گڼل کېږي چې هغه شخص مالیاتي مکلفیتونه لري. ۹۳ ماده په هغه صورت کې تطبیقېږي که چېرې یو آمر، ونډه لرونکی او یا هم پېرودونکی د شرکت شتمنی د بازار له بیې څخه په ټیټه بیه لاس ته راوړي وي او همدارنگه که چېرې د مالیې وزارت په همدې منظور نوموړي شخص ته د مالیې یادښت صادر کړی وي، نو داسې گڼل کېږي چې نوموړی شخص مالیاتي مکلفیت لري.

بېلگه: د (الف) شرکت د ورکړې وړ مالیه ۲۰۰۰۰۰۰ افغانې ده. نوموړي شرکت خپله د ورکړې وړ مالیه ځکه نه ده تادیه کړې چې خپلې نغدي زېرمې او د کریدت اسانتیاوې یې د سوداگریز کاروبار لپاره د نوې ودانۍ په پېرودلو مصرف کړي دي. د یو شرکت آمر سره له دې چې پوهېده چې شرکت پر عایداتو د مالیاتو د فورمې پر سپارلو او پر عایداتو د مالیاتو پر ورکړې مکلف دی، بیانې هم پرېکړه وکړه چې یو نوی تعمیر راوښيي. د شرکت آمر د (الف) شرکت پر عایداتو د مالیاتي مکلفیت د ترسره کولو په برخه کې پام لرنه ونه کړه. د مالیې وزارت د ۹۳ مادې سره سم نوموړي آمر ته یو یادښت صادر کړ چې هغه د ۲۰۰۰۰۰۰ افغانیو د مالیې په تادیه کولو مکلف گڼي. دا چې د شرکت آمر د هغه شخص په توگه گڼل کېږي چې مالیاتو له درکه پوره وړی دی، نو د مالیې وزارت د دغه آمر د وتلو د مخنیوي حکم صادروي.

۶.۹۴ که چېرې یو شخص له هغه کس څخه چې مالیاتي ذمت لري، پوره وړی وي او یا هم د هغه پیسې وساتي، نو د شخص مالیاتي مکلفیت نه لري.

بېلگه: د ادیب لپاره د مالیې د ټاکنې سند صادر شوی دی او د هغه د ورکړې وړ مالیه ۳۰۰۰۰۰ افغانۍ ده. هارون له ادیب څخه ۲۵۰۰۰ افغانۍ پوره وړی دی. کله چې د ادیب د عزیمت د مخنیوي حکم صادر شي، نو داسې حکم د هارون لپاره نه شي صادريدای. پدې بېلگه کې هارون داسې شخص نه دی چې د مالیاتي ذمت لرونکي وي.

تبصره: برسېره پردې کیدای شي د مالیې وزارت هارون ته یو یادښت صادر کړي او هغه د ۹۲ مادې سره سم پدې مکلف کړي چې د ادیب د پور پیسې مالیې وزارت ته ورکړي.

بندول (مسدودول)

پنځه نوي يمه ماده:

که چېرې مؤدي مالياتي اظهارليک او ماليات د دې قانون د حکمونو لمخې په ټاکلي وخت ورنکړي يا يې وضع نه کړي، د ماليې وزارت کولای شي مؤدي د ليکلې يادښت په ذريعه، پدې اړه چې د فعاليت يوه برخه يا ټول يې د يادښت له نېټې څخه (۷) ورځې وروسته بندوي، خبر کړي. دغه حکم د ماليې وزارت د واکمنو چارواکو له لاسليکه د مالياتي او تادياتي حسابونو تر بشپړې تصفيې پورې نافذ دی او امنيتي ادارې مکلفې دي، د دې حکم په تطبيق کې ملتيا او همکاري وکړي.

۱.۹۵ که چېرې يو مالیه ورکوونکی خپل مالياتي اظهارليک په قانوني موده کې تاديه نکړي او په دې کې مرسته هم ونه کړي، نو د عوايدو لوی رياست د وروستنۍ استحضاريې په صادرولو پرېکړه کوي.

أ. په دې يادښت کې غوښتنه کېږي ترڅو هغه اظهارليک (اظهارليکونه) چې نه دي تاديه شوي وروسته له دې چې مالیه ورکوونکی وروستنۍ استحضاريې تر لاسه کوي، بايد په ټاکلي وخت کې وړاندې شي،

ب. په وروستنۍ استحضاريې ليک کې مالیه ورکوونکي ته سپارښتنه کېږي چې که چېرې په استحضاريې کې ذکر شوي ميعاد کې اظهارليک (اظهارليکونه) تسليم نه شي، نو د فعاليتونو يوه برخه او يا ټول فعاليتونه يې تړل کېږي. د اړتيا په صورت کې او له قانون څخه د ښې پېروي په موخه به له امنيتي ځواک څخه کار واخستل شي، او

ج. د عوايدو لوی رياست د لازمې (له اړتيا څخه ډېر نه) امنيتي مرستو تر لاسه کولو په اړه ځان ډاډه کوي. د دې قانون پر اساس د کورنيو چارو وزارت په دې اړه د مرستې په ترسره کولو مکلف دی.

بېلگه: موجود سندونه ښيي چې مالیه ورکوونکي سره درې ځله اړيکه ټينگه شوې او ورڅخه غوښتل شوي ترڅو د خپلو انتفاعي معاملو مالياتي فورمه وسپاري چې له ټاکلي ميعاد نه يې ۲۰ ورځې هم تېرې شوي دي. مالیه ورکوونکی ادعا کوي چې د خوراكي توکو د پلورلو يو لوی شرکت ډېرې ستونزې لري او ډېرې مودې ته اړتيا لري. په پای کې مالیه ورکوونکی حاضر نه دې چې د بېلانس ورکولو وخت معلوم کړي. نو استحضاريې بايد صادراو د اړتيا په صورت کې د هغه فعاليت بايد بند کړل شي.

۲.۹۵ که چېرې يو مالیه ورکوونکی خپل تادييات ورنکړي، لکه څنگه چې قانون حکم کوي، مالیه وضع نه کړي او يا په دې اړه مرسته هم ونکړي، نو د عوايدو لوی رياست به د وروستنۍ استحضاريې مکتوب د صادرولو پرېکړه وکړي.

أ. په دې مکتوب کې داسې غوښتل شوي دي چې د دې مکتوب له لاس ته رواړلو نه وروسته ټاکلي ميعاد پورې بايد مالیه ورکوونکی د هغو مالياتو د احکامو څخه پېروي وکړي چې په ټاکلي موده کې نه دي تاديه شوي او يا نه دي وضع شوي.

- ب. نوموړی مکتوب مالیه ورکوونکي ته توسیبه کوي چې که چېرې د ټولو مالیاتي مکلفیتونو او یا د مالیې د نه وضع کولو له احکامو څخه پېروي و نه کړي، نو د نوموړي شخص ټول فعالیتونه او یا به یې د فعالیتونو یوه برخه وتړل شي. د اړتیا په صورت کې او له قانون څخه د نښې پېروي په موخه به له امنیتي ځواک څخه کار واخستل شي.
- ج. د عوایدو لوی ریاست د لازم (له اړتیا څخه ډېر نه) امنیتي مرستو ترلاسه کولو په اړه ځان ډاډه کوي. د دې قانون پر اساس د کورنیو چارو وزارت په دې اړه په مرسته کولو باندې مکلف دی.

۱ بېلگه: موجود سندونه نښي چې مالیه ورکوونکي یو ستر ودانیز (ساختماني) شرکت دی. له هر ډول تادیاتو نه پرته نوموړي شرکت خپل اظهارلیک وړاندې کړی دی. د شرکت جریمه او ورکړې وړ اضافي مالیه ۲۵۰۰۰۰۰۰ افغانیو ته رسېږي. په دوه مخکینیو ناستو کې نوموړي مالیه ورکوونکي ویلي وو چې د افغانستان بهرنه ورته ډېر ژر پیسې راځي. د ټاکلي میعاد نه ۳۰ ورځې وروسته بانک ته هېڅ ډول پیسې نه دي تحویل شوي. پدې صورت کې به د استحضاريې مکتوب پر صادرولو او د شرکت پر تړلو غور وشي.

۲ بېلگه: دا شرکت تر ۲ میاشتو پورې برقي جنراتورونه پلوري. نوموړی شرکت ۲۲ کارکوونکي لري او د هغوی له معاشونو څخه مالیه وضع کوي مگر مالیې وزارت ته هېڅ ډول مالیه ورکړې نه ده. د شرکت رئیس وائي چې په کاري لگښتونو کې دغو پیسو ته اړتیا وه او مونږ نه شوه کولای چې دومره ډېرې پیسې تحویليې کړو او خپل فعالیت هم پر مخ بوزو. د وضع شوو پیسو د تحویليې لپاره هېڅ ډول همکاري وجود نلري. پدې صورت کې به د استحضاريې مکتوب پر صادرولو او د شرکت پر تړلو به غور وشي.

شتمنۍ ته د مؤدي د لاس رسي محدودیت

شپږ نوي یمه ماده:

- (1) که چېرې مؤدي مالیاتي اظهارلیک او مالیات د دې قانون د حکمونو لمخې په ټاکلي وخت وړاندې نکړي، ورنکړي یا یې وضع نکړي، د مالیې وزارت کولای شي واکمنې محکمې ته مراجع وکړي او د مالیاتي او تادیاتي حسابونو تر تصفیې پورې په مؤدي پورې د اړوندو منقولو او غیر منقولو شتمنیو د لاس رسي محدودیت (بلاک) وغواړي.
- (2) که چېرې مؤدي د (۳۰) ورځو په موده کې خپل مالیاتي او تادیاتي وجایب ادا نکړي، د مالیې وزارت کولای شي واکمنې محکمې ته مراجع وکړي او پلورل یې وغواړي، که چېرې مؤدي د محکمې د حکم له صادريدو دمخه د دې مادې په (۱) فقره کې د درج مکلفیتونو سرته رسولو ته حاضر شي، له عدلي تعقیب څخه صرف نظر کېږي.
- (3) واکمنه محکمه کولای د دې مادې په (۱) فقره کې په درج شوي حالت کې د مزایدې او داوطلبۍ له لارې د ذکر شوو شتمنیو په پلورلو حکم صادر کړي.
- (4) د مالیې وزارت د پلورنې له ماحصل څخه، د مؤدي مالیاتي او تادیاتي وجایب اخلي او پاتې یې هغه ته مستردوي.

۱.۹۲ کیدای شي د عوایدو لوی ریاست د هغو مالیه ورکوونکو د شتمنیو د معاملو محدودولو لپاره د محکمې د حکم غوښتنه وکړي چې خپل مالیاتي اظهارلیک یې نه دي وړاندې کړی، خپل مالیات یې تادیه او یا

وضع کړې نه وي. دا حکم د هر ډول شتمنې پلورل منع گرځوي. که چیرې مالیه ورکوونکی د محکمې له حکم نه وړاندې خپل ټول مالیاتي مکلفیتونه ادا کړي، نو نوموړی حکم نه تطبیقېږي.

۲.۹۲ که چیرې مالیاتي مکلفیت د حکم د صدور له نېټې څخه ۳۰ ورځې وروسته ادا نه شي، نو د عوایدو لوی ریاست به د مالیه ورکوونکي د شتمنۍ د پلور د واک لاس تر لاسه کولو په موخه محکمې ته مراجعه وکړي. که چیرې ټول مالیاتي مکلفیتونه د ۹۲مې مادې لمخې ادا نه شي، نو واکمنه محکمه د عوایدو لوی ریاست ته حکم کوي چې د مالیه ورکوونکي ټوله شتمنۍ د لیلام او یا داوطلبۍ له لپارې وپلوري. د شتمنې له پلور نه وروسته د مالیه ورکوونکي ټول هغه مالیات چې نه دي ورکړل شوي، ورکول کېږي او که چیرې د جایداد د پلور له درکه پیسې اضافه شي، نو د مالیې وزارت له لپارې مالیه ورکوونکي ته بېرته ورکول کېږي.

پنخلم فصل

د ماليې له کتمان څخه مخنيوی

له ۹۷ مادې نه تر ۹۸ پورې

د اړوندو اشخاصو ترمنځ معاملي

اووه نوي يمه ماده:

که چېرې يوه معامله د حکمي اشخاصو لخوا له اړوندو اشخاصو (خپلوانو او د معاملي شريکانو) او همدارنگه عين معامله له ناروندو اشخاصو سره د بيو په توپير سره صورت ومومي، د ماليې په سنجولو کې هغه رقم په پام کې نېول کېږي چې د ماليې د پر لور رقم ترلاسه کړي.

۱.۹۷ پر عايداتو د مالياتو قانون له ۹۷مې مادې څخه مراد دا دی چې ماليه ورکونکي د مالياتي گټو په موخه له نورو نارونده اشخاصو سره په معامله کې شريک نه شي. د ماليې وزارت پدې باور دی چې ۹۷مه ماده او تشرېحات يې دا مقررات د اقتصادي همکاري د ادارې او د څو مليتيزو تصديو او مالياتي ادارو (د ۱۹۹۵ کال) د پرمختگ د لېږدونې له لارښود سره سمون خوري.

۱ بېلگه: احمد د (الف) او ب شرکتونو د ټولو پلورل شوو ونډو خاوند دی. د (الف) او ب شرکتونه افغان سهامي شرکتونه دي. احمد له (الف) شرکت نه غواړي چې يو شمېر محصولات هر واحد د ۱۰۰۰ افغانيو په بدل کې د (ب) په شرکت وپلوري. په بازار کې همدا ډول محصولات في واحد په ۸۰۰ افغانيو پلورل کېږي. احمد غواړي چې د (الف) شرکت د پېرې گټې او د (ب) شرکت د تاوان او گټې د کمولو په موخه د (الف) شرکت محصولات په لوړه بيه وپلوري. د (الف) شرکت له خالص عملياتي تاوان سره مخ دی او کولای شي خپل همدا تاوان پر (ب) شرکت باندې د محصولاتو د پلور له درکه له لاسته راغلې گټې څخه رفع کړي. د ۹۷مې مادې له مخې د ماليې وزارت کولای شي د (الف) او (ب) شرکتونو گټې داسې بيان کړي چې گواکې د (الف) شرکت في واحد محصولات د (۸۰۰) افغانيو په بدل کې د (ب) پر شرکت باندې پلورلې دي.

۲ بېلگه: احمد د (الف) او (ب) شرکتونو د ټولو پلورل شوو ونډو خاوند دی. د (الف) شرکت افغان او (ب) شرکت د ازبکستان دی. احمد له (الف) شرکت څخه غواړي چې د خپلو محصولاتو في واحد د ۸۰۰ افغانيو په بيه پر (ب) شرکت باندې وپلوري. په بازار کې د همدا ډول محصولاتو في واحد د ۱۰۰۰ افغانيو په بيه پلورل کېږي. احمد غواړي چې د (الف) شرکت د (ب) پر شرکت باندې محصولات د دې لپاره په ټيټه بيه وپلوري چې د (الف) شرکت گټه لږه او د (ب) شرکت گټه ډېره شي. د دې کار پايله دا ده چې د (الف) شرکت افغانستان ته لږه ماليه ورکوي. د ۹۷مې مادې په لمخې، ماليې وزارت کولای شي د (الف) شرکت گټه داسې تصريح کړي چې گواکې د (الف) شرکت پر (ب) شرکت باندې د محصولاتو في واحد په ۱۰۰۰ افغانی پلورلي دي.

۲.۹۷ که چېرې د ماليه ورکونکو فعاليت د يو شخص يا نهاد لخوا وڅارل شي، نو داسې گڼل کېږي چې نوموړي ماليه ورکونکي له يو بل سره اړيکې لري. نو پدې منظور د ماليه ورکونکي ميرمن، وروڼه، خوېندې، بچيان، مور او پلار د اړو اشخاصو په توگه گڼل کېږي. دا چې ټول ماليه ورکونکي د عين شخص تر څارنې لاندې دي او که نه، د حالاتو او حقيقتونه له مخې ټاکل کېږي. سره له دې هم د عوايدو لوی رياست پدې موخه چې آيا دوه ماليه ورکونکي د عين شخص تر څارنې (کنترول) لاندې قرار لري او که نه، لاندې مقررات تطبيقي:

أ. که چیرې مالیه ورکونکی په یو نهاد کې د رایو ورکولو له ۵۰٪ څخه ډېر امتیاز ولري، نو داسې گڼل کېږي چې یو مالیه ورکونکې له یوه حکمي شخصیت (شراکت، محدودالمسئولیت او یا سهامی شرکت) سره اړیکه لري.

۱ بېلگه: وحید د یو سهامی شرکت ۵۱٪ پلورل شوې ونډې (اسهام) په واک کې لري. غیر ذیدخل خواوې د سهامی شرکت ۴۹٪ پاتې ونډې لري. نوموړی شرکت د یو ډول ونډې لرونکی دی. د وحید ونډې هغه ته واک ورکوي چې د مجلس اکثریت غړي او د سهامی شرکتونو رئیسان وټاکي. په همدې دلیل وحید په افغان سهامی شرکت پورې یو اړوند شخص گڼل کېږي.

۲ بېلگه: (الف) شرکت یو افغان شرکت دی چې یو ډول واحد ونډه لري. وحید په (الف) شرکت کې د ۲۰٪ ونډې خاوند دی. د وحید مېرمن چې آسیه نومېږي په (الف) شرکت کې د ۲۰٪ ونډې خاونده ده. د وحید زوی نجیب په (الف) شرکت کې ۱۲٪ ونډه لري. وحید، آسیه او نجیب ټول له یو بل سره اړوند اشخاص گڼل کېږي او له (الف) شرکت سره اړیکې لري.

ب. که چیرې یو مالیه ورکونکی له ۵۰٪ ډېرو رایو امتیاز په یوه نهاد کې په نامستقیمه توگه ولري، داسې گڼل کېږي چې نوموړی له یوه حکمي شخص سره اړیکه لري.

بېلگه: وحید د (الف) شرکت (یو افغان سهامی شرکت) د ۸۰٪ پلورل شوو ونډو خاوند دی. الف شرکت په ب شرکت (محدودالمسئولیت شرکت) کې د رایو د ۸۰٪ امتیاز خاوند دی. د وحید د (الف) شرکت اړوند شخص گڼل کېږي دا ځکه چې هغه په مستقیمه توگه په (الف) شرکت کې د ۵۰٪ رایو څخه ډېر واک په لاس کې لري. وحید (ب) شرکت سره هم اړیکه لري دا ځکه چې هغه په غیرمستقیمه توگه په دغه شرکت کې د ۴۲٪ رایو واک لري. ($۴۲\% = ۸۰\% \times ۸۰\%$)

ج. که چیرې دوه حکمي شخصیتونه په عینې مالیه ورکونکي پورې اړوند وگڼل شي، نو دواړه شخصیتونه یو بل ته هم اړونده شمېرل کېږي.

۱ بېلگه: وحید د (الف) شرکت (یو افغانی سهامی شرکت) د ۸۰٪ پلورل شوو اسهامو (ونډو) خاوند دی او همدارنگه (ب) شرکت (محدودالمسئولیت افغان شرکت) کې د ۵۱٪ رایو واک لري. دا داسې بلل کېږي چې وحید د (الف) او (ب) شرکتونو سره اړیکې لري. نو پدې ترتیب (الف) او (ب) شرکتونه یو بل ته اړوند گڼل کېږي.

۲ بېلگه: (الف) شرکت چې یو افغان سهامی شرکت دی د (ب) شرکت د ۸۰٪ پلورل شوو اسهامو خاوند هم دی. همدارنگه (الف) شرکت په (ج) شرکت کې د ۵۱٪ رایو واک لري. ج شرکت یو محدودالمسئولیت شرکت گڼل کېږي. دا داسې گڼل کېږي چې (الف) شرکت په (ب) او (ج) شرکتونو پورې یو اړوند شرکت دی. (الف) او (ج) شرکتونه یو بل سره اړوند شرکتونه شمېرل کېږي.

د. که چېرې یو مالیه ورکونکی په یوه حکمي نهاد کې د رایو له غوڅ اکثریت څخه د لږامیتاز خاوند وي، یاد شخص په هماغه شرکت پورې اړوند گڼل کېږي. نو په هغه صورت کې چې واقعیتونه او شرطونه دا ونیسي چې مالیه ورکونکی د نوموړي نهاد د پرېکړو د څارلو (کنترولولو) واک ولري، نو په هماغه نهاد پورې اړوند شمېرل کېږي.

۱ بېلگه: زید په (الف) شرکت کې چې یو افغان سهامی شرکت دی د ۵۰٪ پلورل شوو اسهامو خاوند دی. د زید د تره زامن هر یو سعد او نجیب په نوموړي شرکت کې ۲۵٪ ونډه لري. زید، سعد او نجیب اړونده اشخاص نه گڼل کېږي ځکه چې هغوی د زید د تره زامن دي. د هغو سندونو له ارزونې څخه چې د (الف) شرکت د آمینو په جلسه کې ثبت شوي دي، داسې څرگندېږي چې زید سعد او نجیب ته لارښوونه کوي او هغوی همدارنگه د زید له غوښتنو سره سم رایه ورکوي. نو داسې باید وگڼل شي چې زید (الف) شرکت کنترولوي او نوموړي شرکت پورې اړونده شخص دی.

۲ بېلگه: زید په (الف) شرکت کې چې یو افغان سهامی شرکت دی د ۵۰٪ پلورل شوو اسهامو خاوند دی. د زید د تره زامن هر یو سعد او فیروز په نوموړي شرکت کې ۲۵٪ ونډه لري. زید، سعد او فیروز اړونده اشخاص نه گڼل کېږي ځکه چې هغوی د تره زامن دي. د عوایدو لوی ریاست د څیړنې پر مهال داسې معلومات ترلاسه کوي چې د ډېرو موضوعاتو په اړه زید له سعد او فیروز سره موافقه نه لري. نوموړي درې اشخاص د شرکت د فعالیت په اړه مختلف نظرونه لري ولې هېڅ یو له هغو څخه د شرکت اداره پر غاړه نه لري نو زید باید په دغه صورت کې د اړوند شخص په توگه و نه گڼل شي.

۳.۹۷ " اړونده معامله " هغې معاملې ته ویل کېږي چې د مالیه ورکونکو تر منځ تر سره کېږي. " نا اړونده معامله " هغې معاملې ته ویل کېږي چې د نا اړوندو مالیه ورکونکو تر منځ تر سره کېږي. د نا اړونده معاملې بیه د " لېږد بیه " په نامه یادېږي.

بېلگه: وحید په (الف) افغان سهامی شرکت کې د ټولو پلورل شوو اسهامو خاوند دی. نوموړي همدارنگه د (ب) افغان سهامی شرکت پلورل شوي اسهام هم په واک کې لري. وحید د (الف) او (ب) شرکتونو اړوند مالیه ورکونکي گڼل کېږي. که چېرې د (الف) او (ب) پر شرکت باندې محصولات وپلوري، نو دغه پلورنه د اړوندې معاملې په توگه گڼل کېږي. هغه بیه چې د (ب) شرکت لخوا د اسهامو په بدل کې ورکول کېږي د لېږد بیه په توگه گڼل کېږي.

۴.۹۷ د ۱۰۲ مادې پر اساس د مالیه ورکونکي د مالیه وړ واقعي عوایدو د معلومولو په موخه باید د عوایدو لوی ریاست نا اړوندې معاملې تر غورلاندې ونیسي.

بېلگه: وحید په (الف) افغان سهامی شرکت کې د ټولو پلورل شوو اسهامو خاوند دی. وحید د دغه شرکت د رییس په توگه هر کال (الف) شرکت ته خدمات برابروي. د (الف) شرکت وحید ته د هغه د خدماتو په بدل کې پیسې ورکوي. وحید پوهېږي چې د هرې هغې افغانۍ له درکه کسرات وضع کړي چې د (الف) شرکت لخوا ته ورکول کېږي. همدارنگه وحید پوهېږي چې د (الف) شرکت د ۲۰٪ نورم پر اساس د مالیه تابع گرځي ولې نوموړي په خپله د ځینو عوایدو له درکه د ۱۰٪ او ۱۰٪ نورم پر اساس د مالیه تابع گرځي. د دې موضوع د معلومولو لپاره چې آیا وحید ته د (الف) شرکت لخوا ورکړل شوي تادیات له ۹۷ مې مادې سره سمون خوري او که نه، د عوایدو لوی ریاست باید هغه معاشونه په پام کې ونیسي چې د نورو شرکتونو

لخوا په نا اړوندو معاملو کې رئيسانو ته ورکول کېږي. د بېلگې په توگه، فرض کوو چې د (ب) شرکت (يو افغان سهامی شرکت) (الف) شرکت ته ورته يو شرکت دی او اندازه يې هم د (الف) شرکت د اندازه سره برابره ده او ورته فعاليت تر سره کوي. د (ب) شرکت د يو انفرادي شخص لخوا نه کنترول کېږي او د دولت او يا د دولتي ادارو ملکيت هم نه دی. د ب شرکت د دغه شرکت رئيس ته په کال کې ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ورکوي. هغه معاش چې د (ب) شرکت ټي خپل رئيس ته ورکوي د يوې نا اړوندې معاملې په توگه گڼل کېږي. د عوايدو لوی رياست ددې لپاره چې آيا د وحيد معاش مناسب دی او که نه، دغه معامله په پام کې نیسي.

۵.۹۷

د نا اړوندو اشخاصو تر منځ د سمې بېبې د معلومولو په موخه به د عوايدو لوی رياست له لاندې توضیح شوو لارو (میتودونو) څخه کار واخلي. پورتنی هر میتود مختلفو نا اړونده معاملو د مالې وړ مناسبو عوايدو پورې اړه لري. د ښه میتود د ټاکلو په موخه د عوايدو لوی رياست باید هر میتود ته د کتلو په وخت کې د اړوندو او نا اړوندو معاملو تر منځ مشابرته والی په پام کې و نیسي. د عوايدو لوی رياست باید په ځانگړې توگه لاندې حالتونه او حقیقتونه په نظر کې ونیسي:

أ. اجرات: په اړوندو او نا اړوندو معاملو کې تطبیق شوي اجرات باید سره ورته وي. که چېرې د دواړو معاملو اجرات سره ورته وي، نو نا اړونده معامله به د لېږد د دقیقې بېبې په ټاکلو کې ډېره اغېزمنه وي. که چېرې اجرات په اړونده او نا اړونده معامله کې سره ورته نه وي، په دې صورت کې نا اړونده معامله د لېږد د کره بېبې په ټاکلو کې اغېزه نه لري.

بېلگه:

اديب (الف) شرکت افغان سهامی شرکت د ټولو پلورل شوو اسهامو خاوند دی. د (الف) شرکت د کابل په وزير اکبر خان مېنه کې يو پلورنځی پر مخ بيايي چې استعمال شوي نقلیه وسايط پکې پلوري. همدارنگه ادیب په (ب) شرکت کې چې يو محدود المسؤليت شرکت دی د رای ورکولو ۲۰٪ امیتاز لري. د (ب) شرکت کابل ښار ته څېرمه يو پلورنځی پر مخ بيايي چې د موټرو پرزې پکې پلوري. د (ب) شرکت د موټرو د ترمیم په چارو کې هېڅ ډول مرسته نه کوي او يواځې د موټرو پرزې پلوري. (الف) شرکت د پلور لپاره يو عراده نقلیه واسطه پيری چې ترمیم ته اړتيا لري. د (الف) شرکت د تل لپاره د (ب) له شرکت څخه پرزې رانیسي. داسې گڼل کېږي چې ادیب له (الف) او (ب) شرکتونو سره اړیکې لري. نو (الف) او (ب) شرکتونه هم له يو بل ته اړوند دي. هغه بیه چې د (ب) شرکت ټي د پرزو په بدل کې د (الف) له شرکت څخه تر لاسه کوي د " لېږد بېبې " په نامه یادېږي. ددې لپاره چې آيا د لېږد بیه له ۹۷مې مادې سره سمون خوري او که نه، د عوايدو لوی رياست باید نا اړونده معاملې تر غور لاندې ونیسي. دوه نا اړونده معاملې وجود لري چې د عوايدو لوی رياست يې تثبیتوي. په لومړۍ نا اړونده معامله کې د (ج) شرکت هم شامل دی. (ج) شرکت يو افغان سهامی شرکت دی چې کابل ښار ته څېرمه موقیعت لري. دا شرکت کابل ښار کې پر مختلفو پېرودونکو باندی د موټر پرزې پلوري. د (ج) شرکت د موټرو په ترمیم کې مرسته نه کوي او يواځې پرزې يې خرڅوي. په دویمه نا اړونده معامله کې د (د) شرکت شامل دی چې دا يو افغان سهامی شرکت دی او کابل ښار ته څېرمه موقیعت لري. د (د) شرکت د موټرو يو شمېر میخانیکان استخداموي. د (د) شرکت هر هغه چاته چې د موټرو پرزې رانیسي عالی میخانیکي خدمات برابروي. دا شرکت هغه چاته د ترمیم د ټاکنې په برخه کې مرسته کوي چې د موټرو پرزې پيری. د لومړي شرکت اجرات ځکه د (ب) شرکت اجراتو سره يو شان دي چې د (ج) شرکت معاملات او د (ب) شرکت معاملات سره ورته دي. د (ج) شرکت معاملات د لېږد د بېبې په اړه ښه ثبوت يا سندونه برابروي.

ب. د قرارداد شرطونه: د هغه قرارداد شرطونه چې په اړوندو او نا اړوندو معاملاتو کې پکار یېږي باید سره ورته وي. د عوایدو لوی ریاست باید د دواړو خواوو ترمنځ مالي ترتیباتو (د تادیاتو شرطونه، د کار کولو وخت او نورو) ته اړوند شرطونه په پام کې ونیسي.

بېلگه: داود د (الف) افغان سهامی شرکت د ټولو پلورل شوو اسهامو خاوند دی. (الف) شرکت یوه مجله خپروي او د مجلو د پلورلو په بدل کې پیسې لاس ته راوړي. دا شرکت له هغو کسانو څخه هم پیسې اخلي چې په مجله کې خپل اعلانات خپروي. همدارنگه داود د (ب) شرکت خاوند هم دی. (ب) یو افغان سهامی شرکت دی چې د پېغامونو د لېږد په برخه کې خدمت کوي. که چېرې یو کس وغواړي چې کوم مکتوب او یا لیکل شوی سند د افغانستان یو ګوټ څخه بل ګوټ ته واستوي، نو کولای شي چې د خپل مکتوب د لېږلو په موخه د (ب) له شرکت سره اړیکې ونیسي او هغه ته د لېږد لپاره پیسې ورکړي. (ب) شرکت ضمانت ورکوي چې مکتوب به په یوه ورځ کې خپل هدف ځای ته ورسېږي. نوموړی شرکت د سند یا پېغام لېږلو په بدل کې ۱۰۰ افغانۍ اخلي. کله چې (الف) شرکت غواړي لیکلی سند کوم کس ته واستوي، تل د (ب) له شرکت څخه استفاده کوي خو کله چې د (ب) شرکت (الف) شرکت ته د پېغام لېږلو په برخه کې خدمت ترسره کوي، نو دا ضمانت نه کوي چې د نوموړي شرکت پېغام به په یوه ورځ کې د هدف ځای ته ورسېږي. (ب) شرکت له (الف) شرکت څخه د هغه پېغام رسولو په بدل کې یواځې ۸۰ افغانۍ اخلي. هغه بیه چې (ب) شرکت یې له (الف) شرکت څخه ترلاسه کوي ناسمه نه ده دا ځکه په کومه ورځ چې د (الف) شرکت پېغام د (ب) شرکت ته رسېږي، د (ب) شرکت هم په هماغه ورځ نورو پېرودونکو ته خدمت وړاندې کوي. (ب) شرکت په عین وخت کې د (الف) شرکت ته کارنه کوي. (ب) شرکت له (الف) شرکت څخه لږې پیسې ترلاسه کوي. نو د عوایدو لوی ریاست باید کونښن وکړي چې داسې یو نا اړونده معامله پیدا کړي چې اړوندې ته ورته وي.

ج. خطرونه: په اړوندو او نا اړوندو معاملاتو کې د خواوو لخوا متقبل شوي خطرونه باید سره ورته (مشابه) وي.

بېلگه: ادیب په (الف) شرکت کې چې یو افغان سهامی شرکت دی او موټرسایکلونه واردوي، د اسهامو خاوند دی. ادیب (ب) شرکت کې چې یو افغان سهامی شرکت دی د ټولو پلورل شوو اسهامو مالک دی. (ب) شرکت له (الف) شرکت څخه موټرسایکلونه پېرودلي او په افغانستان کې یې پر پېرودونکو باندې پلوري. کله چې (الف) شرکت پر (ب) شرکت باندې موټرسایکلونه پلوري، نو د لېږدونې په وخت کې د موټرسایکلونو د تخریب او ورک کیدو له خطر سره مخ کېږي. که د لېږدونې یا انتقال په وخت کې یو موټرسایکل تخریب او یا هم ورک شي، نو خطر یې (الف) شرکت متوجه کېږي نه د (ب) شرکت ته. د عوایدو لوی ریاست د نا اړوندو معاملو د تحلیل او تجزیې پرمهال باید د هغو نا اړوندو معاملو په لټه کې وي چې پلورونکی د محصولاتو د انتقال په وخت کې راپېښېدونکي تاوان پرغاړه واخلي.

د. اقتصادي شرطونه: افغانستان له جنگ ځپلي حالت څخه د وتلو په حال کې دی. د اړوندو او نا اړوندو معاملو د تحلیل او تجزیې په وخت کې د عوایدو لوی ریاست باید اړوند اقتصادي شرطونه په پام کې ونیسي. په ځانګړې توګه، د ګټې هغه اندازه چې یو شخص یې په یو جنگ ځپلي هېواد کې په پانګه اچولو سره له اقتصادي فعالیتونو څخه توقع لري، کیدای شي په یو پرمخ تللي هېواد کې د اقتصادي فعالیتونو د ګټې له اندازې نه ډېره توپیر ولري. د عوایدو

لوی ریاست باید د لېږد د بېبې په ټاکلو کې د هغې گټې اندازې ته پاملرنه وکړي چې د ورته اقتصادي شرطونو لاندې مشابه پانگه اچونې له درکه لاس ته راغلي.

بېلگه: د عوایدو لوی ریاست پر (الف) شرکت باندې خپل تحقیقات کوي. (الف) شرکت یو افغان سهامی شرکت دی چې په چین کې یو اړوند شخص څخه راډیوگانې رانیسي او په افغانستان کې ئې پر مختلفو پلورنځیو باندې خرڅوي. ددې معلومولو لپاره چې آیا د شرکت لخوا د راډیوگانو په بدل کې ورکړل شوي بیه معقوله ده او که نه، د عوایدو لوی ریاست کولای شي چې په یوه پرمخ تللي هېواد کې د اړوندو اشخاصو تر منځ تر سره شوي معاملات تر غور لاندې ونیسي. د داسې معاملو د ارزونې په وخت کې د عوایدو لوی ریاست باید په څیر سره دا موضوع په پام کې ونیسي چې آیا د افغانستان ځانگړي اقتصادي شرطونه د لارښود په برابرولو کې د پورته ذکر شوو معاملاتو اغېزه کموي او که نه.

د شتمنیو او خدماتو تر منځ ورته والی: د لېږد د کره بېبې په ټاکلو کې باید عین خدمات او شتمنی. په اړوندو او نا اړوندو معاملاتو کې شاملې وي. که په اړونده معامله کې د موټر پلور شامل وي، نو د عوایدو لوی ریاست باید کوښښ وکړي چې د مقایسه کېدو وړ نا اړونده معاملات چې د موټر پلورل پکې شامل وي پیدا کړي. د عوایدو لوی ریاست باید پر هغه نا اړوندې معاملې باندې باور ونه کړي چې د موټر سایکل پلورل په کې شامل وي ځکه چې د موټر سایکل پلورل د موټر له پلورلو سره توپیر لري.

۶.۹۷ په ځانگړو قضیو یا حالاتو کې په دې اړه تغیر راوستل ضروري دي چې آیا اړوند او نا اړونده معامله یو بل سره د مقایسه کېدو وړ دي او ک نه.

بېلگه: د (الف) شرکت د یوې اړوندې معاملې په ترڅ کې پر (ب) شرکت باندې د (۳۰۰۰۰۰) افغانیو په بیه د موټر پرېزې پلوري. د پلور شرطونه دا ایجابوي چې (الف) شرکت د (ب) شرکت ته د پرزو د لېږد پر مهال د تخریب او ورک کېدو خطر ومني. د عوایدو لوی ریاست یوه معامله تشبیه کړیده چې پورته ذکر شوي معاملې سره د مقایسه کېدو وړ ده. په نا اړونده معامله کې اخستونکي د مالونو د لېږد پر مهال د تخریب او یا ورکیدو خطر متقبل کیږي. پدې صورت کې د عوایدو لوی ریاست په نا اړونده معامله کې استفاده شوي بیه په نا اړونده معامله کې د مالونو د پلور د بېبې تخمین په موخه په هغه اندازه تغیروي چې په یوه اړونده معامله کې صورت نیسي.

۷.۹۷ په ځینو مواردو کې د بېبې ټاکلو د میتود (لاندې تشریح شوي دي) تطبیق کیدای شي د هغې واحدې پایلې د رامنځ ته کیدو باعث شي چې د بېبې ټاکلو د لېږد څرکندونه وکړي او یا هم د بېبې د ټاکنې میتود د ډېرو نتیجو د رامنځ ته کېدو سبب شي. که چیرې یوه اړونده معامله د ټولو اسهامو او موادو له مخې نا اړوندو معاملو سره ورته والي ولري او یا هم د تغیر وړ وي، نوموړي معاملات له هر پلوه سره ورته گڼل کیږي او پدې صورت کې ټول لاسته راغلي پایلې د لېږد یو شمېر معقولې بېبې رامنځ ته کوي. که چیرې د مالیه ورکوونکي د لېږد بیه لاس ته راغلو پایلو سره سمون ولري، نو پایلې باید په درې مختلفو کټگورۍ ووېشل شي. په لومړۍ کټگورۍ کې ۲۵٪ تر ټولو ټیټې پایلې شاملې دي. په دویمه کټگورۍ کې راتلونکي ۵۰٪ پایلې او په درېیمه کټگورۍ کې ورورستی ۲۵٪ پایلې شاملې دي. که چیرې د مالیه ورکوونکي د لېږد بیه د دویمې کټگورۍ لمخې وي، نو د لېږد بیه تغیر نه کوي. که چیرې د لېږد بیه په لومړۍ او یا درېیمه کټگورۍ کې راشي، نو د عوایدو لوی ریاست درېیمې کټگورۍ سره د سمون لپاره د نوموړې بېبې د بیا ټاکلو واک لري.

۱ بېلگه: اديب د افغانستان تبعه دی او د یوه کاناډايي سهامی شرکت د ټولو پلورل شوو سهامو خاوند دی. همدارنگه، اديب د یو افغان سهامی شرکت د ټولو پلورل شوو سهامو مالک هم دی. کاناډايي شرکت اومه مواد، د جامو رنگ او د قلم رنگ پر افغانی شرکت باندی پلوري. افغان سهامی شرکت له دغو رنگونو څخه د غالبو په تولید کې کار اخلي او وروسته ئې په ټوله نړۍ کې پر خپلو پېرودونکو باندی پلوري. د عوایدو لوی ریاست د مقایسه کېدو وړ څلور معاملي پیدا کوي چې د رنگ پلورل هم پکې شامل دي.

لاس ته راغلي پایلي په لاندی ډول ذکر شوي دي:

د مقایسه کېدو وړ لومړۍ معامله	۱۰۰ افغانۍ في لیتر
د مقایسه کېدو وړ دویمه معامله	۳۰۰ افغانۍ في لیتر
د مقایسه کېدو وړ درېیمه معامله	۳۸۰ افغانۍ في لیتر
د مقایسه کېدو وړ څلورمه معامله	۵۰۰ افغانۍ في لیتر

که چېرې دا ټولې نا اړونده معاملي په مهمو مواردو کې له اړوندو معاملو سره مشابه وي، نو د لېږد مناسبو بیو سلسله دیوه لیتر په سر ۱۰۰ څخه تر ۵۰۰ پورې ده. که چېرې اړوند معاملات پورته ذکر شوي سلسلې سره سمون ولري، نو باید تغیر و نه مومي.

۲ بېلگه: پدې بېلگه کې ذکر شوي حقیقتونه د لومړۍ بیلگې حقیقتونو ته ورته دي. د مقایسه کېدو وړ معاملات په ټولو مهمو مواردو کې اړوندو معاملو سره مشابه نه دي. ددې لپاره چې په ټولو مهمو مواردو کې د مقایسه کېدو وړ معاملات نا اړوندو معاملو سره ورته والی ولري تغیرات منخته شي. د مقایسه کېدو وړ لومړۍ معامله د وروستني ۲۵٪ پایلو نښودونکې ده. د مقایسه کېدو وړ دویم او درېیم معاملي منځني (۵۰٪) پایلي نښي. د مقایسه کېدو وړ څلورمه معامله په لومړۍ ۲۵٪ نتایجو کې قرار لري. که چېرې کاناډايي شرکت پر افغانی شرکت د ۱۰۰ څخه ډېر باندی في لیتر رنگ له ۵۰۰ افغانیو څخه په کمه بیه و پلوري، نو د لېږد بیه باید تغیر و نه کړي.

په ځینو حالاتو کې د پایلو شمېر په (۴) عدد کې نه ضرب کېږي. په داسې مواردو کې ټولې پایلي سره جمع کېږي او بیا د اوسط حد پیدا کولو لپاره د پایلو په تعداد باندی وېشل کېږي. لاس ته راغلی اوسط حد باید تر ټولو ټیټې پایلي سره جمع او پر ۲ باندی تقسیم شي. لاس ته راغلی رقم په لومړۍ کټگورۍ ذکر شوي کې تر ټولو لوړه پایله ورکوي. اوسط حد باید تر ټولو لوړې نتیجې سره جمع او بیا پر ۲ باندی و وېشل شي. لاس ته راغلی رقم په درېیمه کټگورۍ کې ذکر شوي تر ټولو ټیټه پایله ورکوي.

۳ بېلگه: اديب د افغانستان تبعه دی او د یو کاناډايي سهامی شرکت د ټولو پلورل شوو سهامو خاوند دی. اديب همدارنگه د یو افغان سهامی شرکت ټولو پلورل شوي سهام په واک کې لري. کاناډايي شرکت خام مواد، د جامو رنگ او د قلم رنگ پر افغان شرکت باندی پلوري. افغان سهامی شرکت له دغو رنگونو څخه د غالبو په تولید کې کار اخلي او وروسته ئې په ټوله نړۍ کې پر خپلو پېرودونکو باندی پلوري. د عوایدو لوی ریاست د مقایسه کېدو وړ ۷ معاملي پیدا کوي چې د رنگ پلورل هم پکې شامل دي.

لاس ته راغلي پایلي په لاندی ډول ذکر شوي دي:

۱۰۰ افغانۍ في ليتر	د مقاييسې وړ لومړۍ معامله
۳۰۰ افغانۍ في ليتر	د مقاييسې وړ دويمه معامله
۳۸۰ افغانۍ في ليتر	د مقاييسې وړ درېيمه معامله
۵۰۰ افغانۍ في ليتر	د مقاييسې وړ څلورمه معامله
۵۲۰ افغانۍ في ليتر	د مقاييسې وړ پنځمه معامله
۵۴۰ افغانۍ في ليتر	د مقاييسې وړ شپږمه معامله
۶۰۰ افغانۍ في ليتر	د مقاييسې وړ اوومه معامله

د پورته ذکرشوو او کنترول شوو معاملو تر منځ توپيرونه وجود لري. د داسې توپيرونو له منځه وړلو لپاره تغيرات نه شي راوړل کيدای. د يو شمېر معقولو پايلو سلسله بايد جوړه شي. اووه پايلې موجودې دي. کله چې د مقاييسه کېدو وړ په اوومه معامله کې ذکر شوی رقم د مقاييسه کېدو وړ پر څلورمې معاملې باندې تقسيم شي، نو (۱۳/۴) کسر حاصل لاس ته راځي. لاسته راغلي نتيجه بايد سره جمع او د مقاييسه کېدو وړ پر اوومه معامله باندې وويشل شي. د اوسط حد لاس ته راغلی رقم ۴۲۰ کيږي. تر ټولو ټيټه پايله ۱۰۰ ده نو د لومړۍ کنگورۍ تر ټولو لوړه درجه ۲۲۰ ده (۱۰۰+۴۲۰)/۲. تر ټولو لوړه پايله ۲۰۰ ده. په همدې دليل د درېيمې کنگورۍ تر ټولو ټيټه درجه ۵۱۰ ده. که چيرې د کاناډايي شرکت لخوا اخستل شوې بيه له ۲۲۰ څخه لوړه او د ۵۱۰ څخه ټيټه وي، نو پدې صورت کې بايد تغير نه شي.

۸.۹۷ که چيرې د يوه ماليه ورکونکي د بيې په لېږد کې څه تغيرات صورت ومومي، نو د عوايدو لوی رياست بايد هغه تغيرات ومنې چې په اړونده معامله کې شاملو ماليه ورکونکو لخوا په لاس ته راغلو عوايدو کې منع ته راځي. که چيرې د بيې په ټاکلو کې تغير د يوه اړوند ماليه ورکونکي په عوايدو کې د ډېرېدو سبب شي، نو بايد په اړونده معامله کې د شاملو اړوندو ماليه ورکونکو په عوايدو کې د کمښت په موخه تغيرات رامنځته شي.

أ. موازي تغيرات بايد تر هغه مهاله رامنځته نه شي چې د اصلي بدلون نهايي ټاکنه ترسره شوې نه وي.

۱ بېلگه: (الف) شرکت يو افغان او (ب) شرکت يو ازبک شرکت دی. اديب د ازبکستان هېواد تبعه ده چې د (الف) او (ب) شرکتونو د ټولو اسهامو خاوند دی. (الف) شرکت (ب) شرکت ته سامانونه په کرايه ورکوي. د عوايدو لوی رياست پوهېږي هغه پيسې چې (الف) شرکت يې د (ب) شرکت څخه لاسته راوړي د ۱۰۰۰۰۰ افغانيو په اندازه له هغو پيسو څخه ډېرې دي کومې چې په ورته معاملو کې د نا اړوندو ماليه ورکونکو لخوا اخستل کېږي. د عوايدو لوی رياست د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانيو په اندازه د (ب) شرکت عوايد ډېروي. کله چې (ب) شرکت د عوايدو ډېريدل ومني او هم د داسې زياتوالي له کبله هر ډول ماليه ورکړي، نو د عوايدو لوی رياست د کرايې په ماليه کې کموالی راوړي.

۲ بېلگه: پدې بېلگه کې ذکر شوي حقيقتونه د لومړۍ بېلگې حقيقتونو سره ورته دي، خو په دويمه بېلگه کې د (ب) سهامې شرکت د عوايدو لوی رياست موقف تر پوښتنې لاندې راوړي. د عوايدو لوی رياست بايد د کرائې ورکولو په پام کې نيولو سره د ذمت ماليه کمه نکړي مگر تر هغې چې د کرائې د وروستي محصول اندازه وټاکل شي.

ب: د یو شان بدلونونو د راوستلو په صورت کې کیدای شي اړوند مالیه ورکونکي د لېږد بېي سره خپل د دفترونو او سندونو پرتله کولو په موخه نقدي لېږد ترسره کړي. نو ځکه د یو شان (موازي) بدلون راوستلو په صورت کې باید اړوندو مالیه ورکونکو ته اجازه ورکړل شي تر څو په خپلو دفترونو او سندونو کې د رسید او د ورکړې وړ پیسې په خپله خوښه د لاندې خصوصیاتو له مخې وټاکي.

1. د رسید او ورکړې وړ پیسې باید د هغه کال له وروستۍ ورځې نه منځ ته راشي چې اړونده معامله به کې ترسره شوې ده ،
2. د رسید او ورکولو وړ پیسې باید له هماغې نیتې څخه د ټکټانې یو مناسب نورم محاسبه کړي ،
3. د رسید وړ او ورکړې وړ مبلغ باید هغه پیسې وي چې په معامله کې تري استفاده شوې ده، او
4. د رسید وړ او ورکړې وړ پیسې باید دومره ډېرې وي چې د لېږد بېي د ټاکنې ټول تغییرات تر خپل پوښښ لاندې راولي. نوموړې پیسې باید د لېږد بېي د ټاکنې له تغییراتو څخه ډېرې نه وي. د رسید او ورکړې وړ پیسو رامنځته کول باید له شاملو خواو څخه هېڅ یو د اضافي مالېي تابع و نه گرځوي.

بېلگه: (الف) ازبک سهامی شرکت او (ب) افغان سهامی شرکت دی. (الف) او (ب) سهامی شرکتونه د ادیب نومي افغان تر واک لاندې دي. په ۱۳۸۲ کال کې ((الف)) شرکت خپل اسهام (ونډې) پر (ب) شرکت باندې پلوري د پلورلو په بدل کې ټول تادیات په افغانیو سره شوي دي. د عوایدو لوی ریاست په ۱۳۸۸ کال کې د (ب) شرکت اظهارلیک څاري. له څېړنې څخه وروسته د عوایدو لوی ریاست پوهېږي چې د (الف) شرکت لخوا پر (ب) شرکت باندې د لېږد وضع شوې بیه ډېره لوړه ده. د عوایدو ریاست د (ب) شرکت د مالېي وړ عواید د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو په اندازه زیاتوي. (ب) شرکت د عوایدو لوی ریاست لخوا د سندونو له ارزونې سره موافقه کړې او په افغانستان کې پر عایداتو باندې اضافي مالیات تادیه کوي. (الف) او (ب) شرکتونه داسې روغه کوي (جوړ راځي) چې د رسید او ورکړې وړ ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د ۱۳۸۲ کال په وروستۍ ورځ تبادله کړي (الف) سهامی شرکت (ب) شرکت ته ۱۰۰۰۰۰۰ د ورکړې وړ افغانۍ او (ب) شرکت له (الف) شرکت څخه ۱۰۰۰۰۰۰ د رسید وړ افغانۍ لري. د دوه شرکتونو تر منځ داسې د رسید وړ او د ورکړې وړ پیسې د ۱۳۸۲ کال د وروستۍ ورځ نه د پیسو ورکولو تر وروستې نېټې پورې د ټکټانې یو مناسب نورم ولري. دا چې دغه پیسې د لېږد بېي سره معادلې دي، نو د رسید وړ او د ورکړې وړ پیسو برخو د منځ ته راوړل د (الف) او (ب) شرکتونو د اضافي مالېي تابع گرځي.

۹.۹۷ د اړوندو خواوو تر منځ د پیشکي پور په پام کې نیولو سره د ټکټانې د نورم د ټاکنې طریقه په دې مقررې کې په څرگنده توگه بیان شوې ده.

أ. د ټکټانې مناسب نورم له هغه نورم څخه عبارت دی چې د ورتو شرطونو له مخې د ورکړل شوي پور نه وروسته د دوه نااړوندو اشخاصو تر منځ تطبیقېږي. د مناسب نورم د ټاکلو په موخه د عوایدو لوی ریاست باید د بیا ورکړې په اړه د پور د ميعاد، د بیا ورکړو د اسانتیاوو او تضمینونو په گډون د ټولو پورونو شرطونه و ارزوي.

۱ بېلگه: اديب يو افغان مېشت شخص دی چې د ۱۳۸۲ لمريز کال په اوږدو کې په امريکا کې ژوند کوي. اديب يو افغان سهامي شرکت ته چې په بشپړه توگه دده په واک کې دی ۱۰۰۰۰۰۰ پور ورکوي. دغه پور ۱۳٪ ټکټانه لري او د ۱۰ کلونو په موده کې بايد بېرته ورکړل شي. دغه پور د کوم ضمانت له مخې نه دې ورکړل شوی. يعنې اديب د پور په بدل کې د سهامي شرکت د شتمنۍ په شان کوم ضمانت نه دی تر لاسه کړی. افغان سهامي شرکت دا سې څرگندولای شي هغه پور چې بايد په ۸ کلونو کې ورکړل شي له يوه بانک څخه تر لاسه کړي او له بانک څخه اخستل شوی پور ۱۲٪ ټکټانه لري نو د اديب لخوا وضع شوي ۱۳٪ ټکټانه بايد د يوه مناسب نورم په توگه وگڼل شي.

۲ بېلگه: د دغې بېلگې پيل د لومړۍ بېلگې پيل ته ورته دی ولې يواځې توپير يې په دې کې دی چې په دی بېلگه کې د بانک پور په ۸ کلونو کې نه بلکه په ۳ کلونو کې بېرته ورکړل شي. په دغه حالت کې بانک پور د ښه سنجش ښکارندوی نه دی. اديب او د ده افغان سهامي شرکت پر دې اساس چې ۱۳٪ نورم مناسب دې بايد پر متفاوتو مدارکو باندې اتکا وکړي. د بېلگې په توگه هغوی کولای شي هغه نورم ته مراجعه وکړي چې بانک يې پر اوږد مهالو پورونو باندې وضع کوي.

ب. د عوايدو لوی رياست بايد د ټکټانې د مناسب نورم په پام کې نيولو سره طرز العملونه صادر کړي. همدارنگه له وجوه څخه د گټې اخيستنې په موخه په بازار کې د ټکټانې نورم بايد د افغانستان بانک لخوا وضع شوی نورم وي. د بېلگې په توگه، اوس مهال د افغانستان بانک د پانگې يو ۳۰ ورځنی يادښت د يوه اندازه ټکټانې سره صادر کړې دی چې کله کله د تطبيق وړ دی. يو پور چې د بېرته ورکړې ميعاد يې له يو کال څخه لږ وي، په هغه صورت کې چې يو مناسب نورم گڼل کېږي چې وضع شوی نورم (۳٪) دی او د پانگې پر (۳۰) ورځنيز يادښت باندې وضع شي. اړوندو اشخاصو ته تل اجازه ورکول کېږي چې په کړنلاره کې د بازار له ذکر شوي نورم نه پرته، له نورو نورمونو څخه گټه واخلي. د يو مختلف نورم نه د استفادې سره ماليه ورکوونکی بايد ثابت کړي چې دغه نورم د پورتنۍ فقرې لمخې يو مناسب نورم دی.

۱۰.۹۷ په يوه اړونده معامله کې پر خدمتونو باندې د يوه مناسب محصول د ټاکنې طريقه پدې فقره کې څرگنده شوې ده.

أ. يو شخص اکثراً اړوند شخص باندې د خدمتونو په بدل کې محصول وضع کوي. نوموړی شخص دغه محصول هغه وخت کې وضع کوي چې د خدمتونو لاسته راوړونکی له خدمتونو څخه گټه تر لاسه کړي او يا دا چې دغه خدمتونه د هغو خدمتونو له جملې څخه وي چې نا اړونده شخص يې په بدل کې تاديات ورکوي. که چېرې له خدمتونو څخه گټه تر لاسه نه شي او يا هغه خدمتونه وي چې نا اړونده شخص يې په بدل کې تاديات نه ورکوي، نو محصول پرې نه وضع کېږي.

بېلگه: (الف) شرکت يو پاکستاني سهامي شرکت دی او د (ب) شرکت (يو افغان سهامي شرکت ټول پلورل شوي ونډې په واک کې لري. د (الف) شرکت په دوامداره توگه خپل استازی افغانستان ته استوي تر څو د (ب) شرکت اجرات وڅاري او مالي معلومات يې وازروي. د (الف) شرکت لخوا له برابر شوو خدمتونو څخه د (ب) شرکت کومه ځانگړې گټه نه تر لاسه کوي او هم د هغو خدمتونو څخه نه شمېرل کېږي چې يو نا اړونده شرکت يې په بدل کې د (الف) شرکت ته پيسې ورکوي. د (الف) شرکت بايد د دغو خدمتونو له

درکه د (ب) پر شرکت باندی محصول وضع نه کړي او که چیرې پری محصول وضع کړي، نو د (ب) شرکت پر عایداتو باندی د مالیاتو په ورکولو کې د مجرائي مستحق نه دی.

أ. که چیرې یو شخص د خدمتونو په بدل کې پر یو اړوند شخص باندی محصول وضع کړي. دغه محصول باید د ورته خدمتونو له مخې پر نارونده شخص باندی وضع شوي محصول له مبلغ سره معادل وي.

بیلگه: عزیز د (الف) امریکایی سهامی شرکت ټولې پلورل شوې ونډې په واک کې لري. همدارنگه عزیز د (ب) افغان سهامی شرکت ټولې پلورل شوې ونډې په اختیار کې لري. د (ب) شرکت په افغانستان کې خپلو پېرودونکو ته مخابراتي خدمتونه وړاندی کوي. د (الف) شرکت د (ب) شرکت ته مشورې ورکوي. د کمپیوټر د ترمیم او پیاوړتیا خدمتونه د (الف) شرکت لخوا په وړاندی شوو خدمتونو کې شامل دي. د (الف) شرکت لخوا د (ب) شرکت ته وړاندی شوي خدمتونه په حقیقت کې د (ب) شرکت لپاره مستقیمه گټه برابروي او له هغو خدمتونو څخه گڼل کېږي چې یو شخص یې په بدل کې نارونده شخص ته پیسې ورکوي. د (الف) شرکت کولای شي د خپلو خدمتونو په بدل کې د (ب) پر شرکت باندی محصول وضع کړي. وضع شوې مبلغ باید د ورته خدمتونو له مخې پر نارونده شخص باندی له وضع شوي مبلغ سره برابر وي.

۱۱.۹۷ د اړوندو اشخاصو ترمنځ د ملموسې شتمنۍ پر کرایې یا اجارې باندې د مناسب محصول د ټاکلو طریقه په دغه فقره کې شامله ده. په لنډه توگه باید ووايو چې پر کرایې او اجارې باندې محصول له هغه مبلغ څخه عبارت دی چې په ورته حالاتو کې د ورته شتمنیو له درکه پر نارونده شخص باندی وضع کېږي.

۱۲.۹۷ د اړوندو اشخاصو ترمنځ د ملموسې شتمنۍ پر پلوراو لېږد باندې د مناسب محصول د ټاکلو طریقه په دغه فقره کې شامله ده. په لنډه توگه باید وویل شي چې د اړوندو اشخاصو ترمنځ د ملموسې شتمنۍ پر پلوراو لېږد باندې مناسب محصول ټاکلو لپاره پنځه طریقي وجود لري. نوموړي طریقي عبارت دي له:

1. د مقایسه کېدونکو ناروندو بیو طریقه،
2. د بیا خرڅولو د بیې طریقه،
3. له لگښت سره د اجورې د جمع طریقه،
4. د معاملو له درکه د خالصې گټې طریقه، او
5. نا مشخصه طریقه.

تر ټولو غوره طریقه د (۵.۱۰۵) د مقرري له مخې ټاکل شوې طریقه ده.

أ. د مقایسه کېدونکو ناروندو بیو طریقه: ددې طریقي نه مقصد په اړوندو معاملو کې پر ملموسو شتمنیو باندې د وضع وړ بیه او په ناروندو معاملو کې پر ملموسو شتمنیو باندی د وضع وړ له بیې سره مقایسه کول دی.

۱ بیلگه: عزیز د (الف) او (ب) شرکتونو ټول پلورل شوي سهام په واک کې لري. (الف) یو فرانسوی او (ب) یو افغان شرکت دی. د (الف) شرکت پر (ب) شرکت باندی او سپینیز پایپونه خرڅوي. (ب) شرکت له (الف)

شرکت څخه او سپينيز پايپونه پيري او په افغانستان کې ورڅخه په خپلو ودانيزو فعاليتونو کې کار اخلي. د (الف) شرکت يو متر پايپ د ۵۰ افغانيو په بدل کې پلوري. د پلور په قرارداد کې داسې ويل شوي دي چې (الف) شرکت له فرانسې څخه تر افغانستان پورې د پايپونو د لېږد له درکه ټول خطرونه په غاړه لري. د (ب) شرکت کولای شي ثابت کړي چې همدا ډول يو متر پايپ له نا اړوندو چينايي شرکتونو څخه د ۴۰ يا ۴۲ افغانيو په بدل کې اخيستلای شي او همدارنگه نوموړي شرکتونه له چين څخه تر افغانستان پورې د ترانسپورت مسؤليت پر غاړه اخلي. له (الف) شرکت څخه د (ب) شرکت ته د لېږد بيه بايد داسې تغير شي او د دې حقيقت څرگندوی هم وي چې د (الف) شرکت د پايپ په بدل کې پر (ب) شرکت باندې ۴۲ افغانۍ وضع کړي دي.

۲ بېلگه: په دې بېلگه کې ذکر شوي حقيقتونه په لومړۍ بېلگه کې له ذکر شوو حقيقتونو سره ورته وي پرته چې له دې چينايي برابرونکي (رسوونکي) له چين څخه تر افغانستان پورې د ترانسپورتي لېږدونې خطر په غاړه نه لري. د افغانستان د عوايدو لوی رياست د اټکل له مخې د پايپونو د لېږد له کبله پر هر پايپ باندې له ۵ نه تر ۱۰ افغانيو پورې د بيمې لگښت ټاکي، له همدې کبله د لېږد په بيمې کې بدلون راوستو ته اړتيا نه ليدل کېږي.

أ. د بيا خرڅولو د بيمې طريقه: دا طريقه ددې لپاره استفاده کېږي چې آیا په يوه کنترول شوي معامله کې وضع شوي بيمې له يوه نا اړوند شخص سره په عين معامله کې لاس ته راغلي ناخالصه گټه مناسبه ده او که نه. ناخالصه گټه د توليداتو له درکه لاس ته راغلي عوايد منفي د توليدي جنسونو لگښتونو سره مساوي ده. ناخالصه گټه د اعلاناتو يا ټکټانې لگښتونو په واسطه نه کمېږي. د لېږد د مناسبې بيمې ټاکلو په موخه د ناخالصې گټې مناسبه فيصدي د بيا پلورلو تطبيق وړ بيمې کې ضريبېږي. د ناخالصې گټې مناسبه فيصدي له هغه فيصدي څخه عبارت دی چې د ورتو شتمنيو د پلور له درکه لاس ته راځي. د شتمنۍ بيه له هغې بيمې څخه عبارت ده چې اړونده خواوې پر نا اړونده اشخاصو باندې شتمنۍ پلورلې ده. په ځانگړې توگه، دا طريقه هغه وخت پکارېږي چې له اړوندو خواو څخه يوه خوا په شتمنۍ باندې د کوم اساسی او ذاتي ارزښت زياتولو نه پرته ملموسه شخصي شتمنۍ وپلوري او راويسي. په قطي کې بندول، لېبل وهل د شتمنۍ اصلي ارزښت نه تشکيلوي. دا چې دغه طريقه د غورې طريقې په توگه وگڼل شي او که نه، په ۹۷.۵ فقره کې د ذکر شوو فکتورونو له مخې ټاکل کېږي.

۱ بېلگه: اديب د (الف) شرکت (ازبکي سهامی شرکت) او د (ب) شرکت (افغان سهامی شرکت) ټول پلورل شوي اسهام په واک کې لري. د (الف) شرکت د برېښنا توليدونکي جنراتورونه پر (ب) شرکت باندې پلوري. د (ب) شرکت دغه جنراتورونه په افغانستان کې پر پېرودونکو باندې خرڅوي او د هر جنراتور د پلور له درکه ۲۰۰۰۰ افغانۍ لاس ته راوړي. د (ب) شرکت هر جنراتور د ۱۸۰۰۰ افغانيو په بدل کې له (الف) شرکت څخه رانيولی دی. د جنراتور د تطبيق وړ د پلورلو بيه ۲۰۰۰۰ افغانۍ ده. د (ب) شرکت خالصه لاس ته راغلي گټه ۲۰۰۰ افغانۍ ده (۱۸۰۰۰-۲۰۰۰۰ افغانۍ). د ناخالصې گټې فيصدي ۱۰٪ ده.

۲ بېلگه: په دې بېلگه کې ذکر شوي حقيقتونه په لومړۍ بېلگه کې د ذکر شوو حقيقتونو سره يواځې دومره توپير لرلو سره ورته والې لري چې پدې بېلگه کې د عوايدو لوی رياست ټاکي چې د (ب) شرکت رقيبانه له نا

اړوندو شرکتونو څخه جنراتورونه رانیسي. همدارنگه نوموړې ریاست معلوموي چې دغو شرکتونو د گټو فیصدي په لاندې توگه تر لاسه کړي ده:

شرکت (ج)	۱۴٪
شرکت (د)	۱۵٪
شرکت (و)	۱۸٪
شرکت (ه)	۲۲٪

دا چې د (ج)، (د)، (ه) او (و) شرکتونو پلورل شوي تولیدات له یو بل سره توپیر لري، نو له ۱۴٪ څخه لوړه او له ۲۲٪ څخه ټیټه فیصدي د هغې ناخالصې گټې اندازه بڼیې چې (ب) شرکت یې د جنراتورونو د پلورلو له درکه لاس ته راوړي. د عوایدو لوی ریاست د (ب) شرکت ۱۴٪ گټې د ټاکلو په موخه کولای شي چې د (الف) او (ب) شرکتونو تر منځ د لېږد بڼې ته تغیر ورکړي.

ب. له لگښت سره د اجورې د جمع طریقه: د اطرېقه د هغو پیسو په پام کې نیولو سره د لېږد د مناسبې بڼې ټاکلو په موخه استعمالېږي چې ورسره د شتمنۍ د پلورلو بڼه د شتمنۍ د تولید د لگښتونو څخه ډېرېږي. دا ډېروالې د "گټې" په توگه بلل کېږي. "دگټې فیصدي" د شتمنۍ د تولید په لگښت باندې د گټې له ډېر شوي نسبت څخه عبارت دی. له دغې طریقې څخه د تولید، په کارتنونو کې د تولیداتو اچولو او د نورو اجناسو تولیداتو کې چې په اړونده اشخاصو پلورل کېږي، استفاده کېږي.

مناسبه ناخالصه گټه په نارونده معامله کې د لاس ته راغلې گټې د فیصدي په پام کې نیولو سره حسابېږي. له دغه طریقې څخه په یوه اړونده معامله کې د یوه اړوند مالیه ورکونکي د شتمنۍ د تولید پر لگښت باندې د یوې مناسبې بڼې د ټاکلو په موخه (د مناسبې ناخالصې گټې په زیاتوالي سره) گټه اخیستل کېږي.

۱ بېلگه: وحید د (الف) شرکت (افغان سهامی شرکت) او د (ب) شرکت (برتانوی سهامی شرکت) ټول پلورل شوي اسهام په واک کې لري. د (الف) شرکت په افغانستان کې غالی تولیدوي او پر (ب) شرکت باندې یې پلوري. د (ب) شرکت دغه غالی په برتانیه کې پر پېرودونکو باندې پلوري. (الف) شرکت پر (ب) شرکت باندې هره غالی د ۳۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې پلوري. (الف) شرکت لپاره د هرې غالی د تولید لگښت ۲۵۰۰۰ افغانۍ دی. د (ب) شرکت لاس ته راغلې گټه ۵۰۰۰ افغانیو ته رسیږي. د گټې فیصدي ۲۰٪ یعنې (۲۵۰۰۰ افغانۍ: ۵۰۰۰ افغانۍ)

۲ بېلگه: د دې بېلگې حقیقتونه د لومړۍ بېلگې حقیقتونو ته ورته دي خو پدې بېلگه کې د عوایدو لوی ریاست په عین ځای کې د غالی د تولید درې نورې کارگاوي په نښه کوي چې له دغې لیارې په اروپا کې پر نارونده اشخاصو باندې دغه غالی پلوري. د عوایدو لوی ریاست داسې انگېري چې پورتنی یاد شوي درې شرکتونه د (الف) شرکت ته ورته لگښتونه تر سره کوي او د گټې مختلفې فیصدي لاس ته راوړي

- (ج) شرکت ۱۲٪
- (د) شرکت ۲۲٪
- (ه) شرکت ۲۳٪

د عوایدو لوی ریاست معلوموي چې د (ج) ، (د) او (ه) شرکتونه د (الف) شرکت په شان د ورته شرایطو سره سم عین اجناس برابروي. د درې وارو شرکتولخوا د لاس ته راغلو گټو څخه یو لړ نورې گټې تر لاسه کېږي. دا چې د (الف) شرکت د گټې فیصدي په همدغه سلسله کې قرار لري، نو هېڅ ډول بدلون باید رامنځ ته نه شي.

۳ بېلگه: د دې بېلگې حقیقتونه د لومړۍ بېلگې حقیقتونو ته ورته دي ولې پدې بېلگه کې د عوایدو لوی ریاست د څلورو فعالو ناروونو د معاملو په اړه معلومات تر لاسه کوي. دغه معاملې د (الف) شرکت معاملو ته ورته دي ولې په اړه یې توپيرونه وجود لري. د بېلگې په توگه، ځینې هغه غالی چې د یوې ناروونې معاملې له لپارې پلورل شوي دي په خپل جوړښت کې ۱۰۰٪ وړې نه لري. د عوایدو لوی ریاست نه شي کولای چې په دغه ناروونده معامله کې هغه اندازه تغیر رامنځ ته کړي چې د (ب) پر شرکت باندې د (الف) شرکت لخوا پلور سره برابر شي. د تطبیق وړ فیصدي په لاندې ډول ښودل کېږي:

- (و) شرکت ۱۵٪
- (ز) شرکت ۱۸٪
- (ح) شرکت ۲۱٪
- (ط) شرکت ۲۴٪

دغه ناروونې معاملې د (الف) شرکت لخوا پر (ب) شرکت باندې د غالبو له پلور سره په کافي اندازه ورته والي نه لري، نو د عوایدو لوی ریاست باید د گټې یوه مناسبه اندازه لاسته راوړي. د گټو مناسبه سلسله تر ټولو ټیټې گټې (۲۵٪) او تر ټولو لوړې ۲۵٪ له ناروونو معاملو څخه وباسي. د لاسته راغلو گټو په پورتنی لست کې تر ټولو ټیټه گټه ۱۵٪ او تر ټولو لوړه گټه ۲۴٪ ده. د مناسبې گټې ټیټه اندازه ۱۵٪ او لوړه اندازه ۱۵٪ ده. کیدای شي د عوایدو لوی ریاست د (الف) او (ب) شرکتونو تر منځ د لېږد بیې ته تغیر ورکړي تر څو د (الف) شرکت گټه د ۱۵٪ څخه لوړه او د ۱۵٪ څخه ټیټه شي.

ج. د معاملاتو له درکه د خالصې گټې طریقه: دغه طریقه د ملموسو او غیر ملموسو شتمنیو په لېږدولو کې پکارېږي. دغې طریقې ته اړوندې قاعدې په ۱۴.۹۷ کې بیان شوي دي.

د. نامشخصې طریقې: دغه طریقې د ملموسو او غیر ملموسو شتمنیو په لېږدولو کې پکارېږي. دغو طریقو ته اړوندې قاعدې په ۱۵.۹۷ کې بیان شوي دي.

۱۳.۹۷ د غیر ملموسو شتمنیو د پلور یا لېږد د مناسبې اجورې ټاکلو میتود په دې برخه کې تشریح شوی دی. کیدای شي چې د غیر ملموسو شتمنیو د لېږد یا پلور لپاره د لېږد مناسبې بیې ټاکل کیدای شي خورا گران وي. د غیر ملموسو شتمنیو د لېږد د مناسبې بیې ټاکل ددې حقیقت له مخې مغلق کېږي چې د غیر ملموسو شتمنیو د استفادې حق په مختلفو برخو وېشل کیدای شي. کیدای شي د غیر ملموسو شتمنیو څخه یو قلم خو خاوندان ولري. د بېلگې په توگه، یو شخص هلمند ولایت کې د غالبو د پلور لپاره له یوه ځانگړي نوم

څخه د گټې اخستلو حق لري او همدارنگه يو شخص د باميانو ولايت کې د غاليو د پلور لپاره د ورته نوم پکارولو حق لري. د غير مملوسو شتمنيو د لېږد د بېبې تحليل او تجزيې لپاره لومړی کار د شتمنی د خاوند معلومول دي. که چېرې غير مملوسې شتمنی په قانوني توگه وساتل شي، نو د شتمنی قانوني مالک دهغې اصلي مالک گڼل کېږي مگر دا چې نوموړي شخص د لېږد يو قرارداد په اساس خپل ټول حقونه بل شخص ته ورکړي وي. د غير مملوسو شتمنيو د ساتنې په اړه د افغانستان قانون لاهم د جوړېدو په حال کې دی. په لاندې بېلگه کې داسې فرض شوی دی چې د افغانستان د قانون پر اساس يو شخص په يوه ولايت کې د سوداگريزو او يا اقتصادي فعاليتونو لپاره يواځې يو نوم کارولای شي. لاندی يواځې يوه څرگندونه ده او بايد په افغانستان کې د غير مملوسو شتمنيو د قانون په اړه د کومې نظريې په ډول و نه گڼل شي.

۱ بېلگه: د افغانستان قانون عزيز ته د هلمند او باميانو ولايتونو کې د " افغاني غاليو " له نوم څخه د گټې اخستنې حق ورکوي. عزيز کولای شي ددغه نوم لاندې په باميانو او هلمند ولايتونو کې پلورنځي پرانيزي او بل هېڅ څوک له دغه نوم لاندې د غالی د پلورنځيو د پرانيستلو اجازه نه لري. د مالياتي هدفونو لپاره عزيز په نوموړي ولايت کې له دغه نوم څخه د گټې اخستنې په موخه د غير مملوسې شتمني خاوند گڼل کېږي.

۲ بېلگه: د دې بېلگې حقيقتونه د لومړۍ بېلگې حقيقتونو ته ورته دي خو يواځې دومره توپير لري چې عزيز له وحيد سره يو قرارداد لاس ليک کوي. قرارداد داسې څرگندونه کوي چې عزيز په باميانو ولايت کې د " افغاني غاليو " تر نامه لاندې خپل ټول حقونه د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانيو په بدل کې پر وحيد باندې پلوري. ددې کار نه وروسته عزيز يواځې په هلمند ولايت کې د " افغاني غاليو " له نوم څخه د گټې حق لري او همدارنگه وحيد به هغه يواځنی شخص وي چې په باميانو ولايت کې له دې نوم څخه گټه اخيستلای شي. عزيز يواځې په هلمند ولايت کې د مملوسو شتمنيو خاوند بلل کېږي او باميانو په ولايت کې د غير مملوسو شتمنيو يواځې خاوند وحيد دی. که چېرې غير مملوسې شتمنی په قانوني توگه و نه ساتل شي، نو به هغه شخص په د غير مملوسو شتمنيو مالک وگڼل شي چې نوموړو شتمنيو ته يې وده ورکړې وي. که چېرې دوه يا ډېرو اړوندو اشخاصو نوموړو شتمنيو ته وده ورکړې وي، نو د شتمنيو خاوند هغه شخص دی چې د جايداد د اړوندو مستقيمو او غير مستقيمو لگښتونو ډېرو برخو مسؤل دی.

۳ بېلگه: عزيز د (الف) او (ب) شرکتونو د ټولو پلورل شوو اسهامو مالک دی. (الف) يو افغان سهامی شرکت او (ب) يو ازبکستاني سهامی شرکت دی. د نوموړو شرکتونو کارکوونکي د توکرانو درنگولو يوې نوې پروسې ته د ودې ورکولو په موخه يوځای سره کار کوي. د نوموړې پروسې د ودې پر مهال افغانستان داسې يو قانون نه لري چې په دې پروسه کې له (الف) او يا له (ب) شرکت څخه قانوني ملاتړ وکړي. دواړه شرکتونه بايد ډاډ تر لاسه کړي چې د هغوی کارکوونکي د رنگولو د پروسې رازونه نورو اشخاصو ته نه افشا کوي، نو دواړه شرکتونه د پروسې د محرمو رازونو د ساتلو په موخه له خپل هر يوه کارکوونکي سره قرارداد لاس ليک کوي. د نوموړې پروسې د ودې لپاره د (الف) شرکت ۳۰۰۰۰۰۰ افغاني او د (ب) شرکت ۲۸۰۰۰۰۰ افغاني په مصرف رسوي. د (الف) شرکت د دې محرمې پروسې د امتياز خاوند گڼل کېږي. د غير مملوسو شتمنيو د مالک يا د امتياز خاوند معلومول ضروري دی ځکه چې د نوموړو شتمنيو مالک هغه څوک دی چې ددغو غير مملوسو شتمنيو څخه د استفادې په بدل کې د بېسولاسته راوړلو مستحق دی. ټول هغه اشخاص چې د غير مملوسې شتمنی په پراختيا کې مرسته کوي، کولای شي يواځې دخپلو خد متونو په بدل کې پيسې تر لاسه کړي. د غير مملوسې شتمنی د خاوند معلومول ضروري دی ځکه چې هغه ته د نوموړې شتمنی د استفادې په بدل کې د معاوضې لاسته راوړلو واک ورکړل شوی دی. د غير

ملموسې شتمنۍ په انکشاف کې مرستندويه خواوو ته يواځې د هغوی د خدماتو په بدل کې پيسې ورکول کېږي.

۴ بېلگه: د دې بېلگې حقيقتونه د لومړۍ بېلگې حقيقتونو ته ورته دي. دا چې (الف) شرکت د نوموړې پروسې مالک دی، نو نوموړې شرکت د بېرته ورکړې په موخه بايد د مناسبې گټې لگښتونه (الف) شرکت ته ورکړي. (الف) شرکت بايد د خدمتونو په بدل کې نوموړې پيسې د (ب) شرکت ته ورکړي. که چيرې (ب) شرکت په خپل کار او فعاليتونو کې نوموړې پروسې څخه کار واخلي نو په بدل کې يې بايد د (الف) شرکت ته اجرت ورکړي.

د مالک يا د امتياز خاوند له معلومولو نه وروسته د عوايدو لوی رياست بايد د بيې د لېږد د طريقې نه په استفادې سره د غيرملموسې شتمنۍ د لېږد بيې معقوليت او صحت معلوم کړي. په لنډه توگه، د غيرملموسې شتمنۍ د لېږد بيې ټاکلو لپاره د منلو وړ درې طريقې موجودې دي. دغه طريقې (میتودونه) د د مقایسه کيدو وړ ناپړوندو معاملاتو، د معاملاتو له درکه د خالصې گټې طريقې او نامشخصو طريقو څخه عبارت دي.

أ. د مقایسې وړ ناپړوندې معاملې طريقه: د دې طريقې مقصد دا دی چې که چيرې د يوې غيرملموسې شتمنۍ د لېږد له درکه د دوه اړوندو اشخاصو ترمنځ وضع شوی مبلغ په عين معامله کې د دوه ناپړوندو اشخاصو ترمنځ وضع شوي مبلغ سره مقایسه شي، نو آیا مناسب به وي او که نه. دا طريقه يواځې هغه وخت استفاده کېږي چې د ناپړوندو اشخاصو ترمنځ ورته معامله وليدل شي.

۱ بېلگه: عزيز په هلمند او باميانو ولايتونو کې له "افغاني غاليو" سوداگريز نوم څخه د استفادې حق لري. عزيز هلمند ولايت کې د هرکال غاليو د پلور څخه د ۵٪ په بدل کې د راتلونکو شپږو کلونو لپاره نوموړې امتياز ورکوي. عزيز په باميانو ولايت کې دغه امتياز د هغه د کلني پلور ۳٪ اجرت په بدل کې د راتلونکو شپږو کلونو لپاره خپل زوی اديب ته ورکوي. د عوايدو لوی رياست پريکړه کوي چې ولې هلمند ولايت کې د "افغاني غاليو" له نوم څخه گټه اخستنه د باميانو ولايت په پرتله لږ او يا پر ارزښت لري، پدې اړه کوم مؤجه دليل نشته. د عوايدو لوی رياست واک لري چې د عزيز نومي عوايد ددې حقيقت روښانه کولو په موخه وټاکي چې هغه د خپل د ځوی د پلور څخه ۵٪ لاسته راوړي.

۲ بېلگه: عزيز د (الف) او (ب) شرکتونو ټول پلورل شوي اسهام لري. (الف) يو افغان او (ب) يو کاناډايي شرکت دی. (الف) شرکت په افغانستان کې د گازلرونکو مشروباتو د پلور په پروسه کې مصروف دی. د (الف) شرکت د فعاليتونو د پرمخ وړلو په موخه د خپلې اړتيا وړ بوتلونه او قندي محلول له افغانستان نه بهر څخه واردوي. د بوتلونو او قندي محلول ترلاسه کولو وروسته گازلرونکي مشروبات توليد او د پلور لپاره يې بازار ته وړاندې کوي. د (ب) شرکت محرم حق لري او د هغې پر اساس کولای شي نوموړي مشروبات په پلاستيکي بوتلونو کې تيار کړي. د (ب) شرکت د ټولو عايداتو ۵٪ په بدل کې نوموړې امتياز د (الف) شرکت ته ورکوي. د (ج) شرکت د (الف) او (ب) شرکتونو سره کومه اړيکه نه لري. د (ج) شرکت په افغانستان کې له "افغان کولا" سوداگريز نوم څخه د استفادې حق لري. نوموړې شرکت دغه امتياز د (الف) شرکت ته ورکوي چې د گازلرونکو مشروباتو د بوتلونو د توليد پر مهال د هغو پرمخ له دغه نوم څخه استفاده وکړي. د (ج) شرکت د (الف) شرکت د ټول عايداتو ۱٪ غواړي. له يوې محرمې

پروسي څخه د استفادې حق او له سوداگريز نوم څخه د استفادې حق دوه جلا حقونه دي . د عوايدو لوی رياست نه شي کولای چې له مقاييسې وړ ناپړوندي طريقې نه په استفادې سره د (الف) شرکت لخوا (ب) شرکت ته د ۱٪ عوايدو له درکه تاديه کيدونکی فيس کم او پدې ترتيب د (الف) شرکت گټه ډېره کړي.

ب. د معاملي له درکه د خالصې گټې طريقه: د معاملاتو له درکه د خالصو گټو له طريقې څخه د ملمو سو او غير ملمو سو شتمنيو په ليرد کې گټه اخستل کيږي. د دې طريقې قواعد په ۱۴.۹۷ فقره کې بيان شوي دي.

ج. نامشخصې طريقې: نامشخصې طريقې د ملمو سو او غير ملمو سو شتمنيو په ليرد کې کارول کيږي. د دغو طريقو قواعد په ۱۵.۹۷ فقره کې تشرېح شوي دي.

۱۴.۹۷ د معاملي له درکه د خالصې گټې حد: دا طريقه د اړوندو اشخاصو تر منځ د گټه کوونکو (انتفاعي) معيارونو لمخې د غوښتل شوو پيسو د صحت لپاره کارول کيږي. د انتفاعي معاملو عيني معيارونه د "د گټې د سطحې د ښودونکو" په نوم يادېږي. د معاملاتو له درکه خالصې گټې طريقه د ملمو سو او غير ملمو سو شتمنيو په ليرد کې استفاده کيږي. نوموړي ښودونکي د ورته شرايطو لاندې په ورته اقتصادي فعاليتونو کې د ناپړونو ماليه ورکوونکو تر منځ د معاملو له ارزونې څخه لاس ته راځي. دا طريقه يواځې هغه وخت پکارېږي چې له پورته ذکرشو ټولو طريقو څخه کار وانخستل شي.

۱ بېلگه: د عوايدو لوی رياست په کابل، هرات او مزار شريف کې د تېرو دريو کلونو په اوږدو کې د موټر پلورونکو لاسته راغلي گټه ارزوي. نوموړی رياست پوهيږي چې د موټرو د پلورلو له درکه د يوه سوداگر خالصه گټه ۳٪ او د پلور له درکه مجموعي (سرجمع) عوايد ۱۰٪ دي. که چېرې د يو موټر بيه ۱۰۰۰۰ افغانۍ وي، نو د پلور له درکه د يو سوداگر گټه په ۳۰۰۰ څخه تر ۱۰۰۰۰ افغانيو پورې ټاکل کيدای شي. د گټې او عوايدو تر منځ نسبت د گټې د سطحې ښودونکي (شاخص) په نوم يادېږي.

د معاملي له درکه د خالصې گټې له طريقې سره سم د ارزونې د معاملو له ناپړونو خواوو څخه د گټې د سطحې لاس ته راغلي شاخص نه په استفادې سره د گټې يو مناسب حد ټاکل کيږي.

۲ بېلگه: په دې بېلگه کې ياد شوي حقيقتونه د لومړۍ بېلگې حقيقتونو ته ورته دي خو يواځې يو توپير دادي چې دلته ماليه ورکوونکي د وحيد نومي شخص تر تحقيق لاندې دي. وحيد په کابل کې د زړو موټرو يو د پلورنځی لري. د وحيد د ښو پېرودونکو له ډلې څخه يو هم د هغه زوی اديب دی. اديب په کابل کې د امنيتي خدماتو يو شرکت لري او د خپل د اړتيا وړ ټول موټر د خپل پلار له پلورنځي څخه په بيه اخلي. د عوايدو لوی رياست پوهيږي چې پر اديب باندې د موټرو د پلور له درکه د وحيد د عوايدو گټه له ۱٪ څخه لږه ده. د عوايدو لوی رياست کولای شي هغه معلومات چې د کابل، هرات او مزار شريف په ښارونو کې له ناپړونده معاملو څخه لاسته راغلي دي پر اديب باندې د موټرو د پلور له درکه د وحيد گټه ډېره کړي چې د وحيد د گټې او عوايدو نسبت د (۳٪) او (۱۰٪) تر منځ وي.

ډېر متفاوت نسبتونه د گټې د سطحې ښودونکي گڼل کيږي. د بېلگې په توگه، پر عوايدو د گټې نسبت يو له دې ښودونکو (شاخصونو) څخه دی. پر عوايدو باندې د ناخالصې گټې بل نسبت (هغه گټه ده چې د اجناسو د تمام شوي قيمت د وضع نه وروسته خرڅ او د عملياتي لگښتونو د وضع نه وړاندې محاسبه کيږي) دی. د گټې د سطحې بل شاخص د عملياتي گټو او عملياتي لگښتونو تر منځ له نسبت څخه عبارت

دی. په داسې حالت کې د یوې ځانګړې معاملي په پام کې نیولو سره د شرکت د لاسته راغلي مجموعې ګټې پر ځای د شرکت د خالصې ګټې جلاکول مهم ګڼل کېږي.

۳ بېلګه: عزیز په پاکستان کې یو پلورنځی لري چې ډول ډول توکران تولیدوي. عزیز تولید شوي توکران پر خپل زوی ادیب باندې پلوري. ادیب له نوموړو توکرانو څخه نارینه و ته دریشي جوړوي او دغه دریشي ګانې په خپل هغه پلورنځي کې پلوري چې د کابل په شهرنو کې موقعیت لري. د عوایدو لوی ریاست په ۱۳۸۷ لمریز کال کې د ادیب د ماليې په اړوند څیړنه پیل کوي او ثابتوي چې ادیب د ۱۳۸۷ لمریز کال په اوږدو کې لاندې ګټه ترلاسه کوي:

عواید	۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ
د پلور شوو اجناسو تمام شوې بیه	۸۰۰۰۰۰۰ -
ناخالصه ګټه	۲۰۰۰۰۰
عملياتي لګښتونه	۱۰۰۰۰۰۰ -
خالصه ګټه	۱۰۰۰۰۰۰

له پورتنیو معلوماتو څخه کیدای شي د ګټې د سطحې یو شمېر شاخصونه لاسته راشي. د بیلګې په توګه، پر عوایدو باندې د خالصې ګټې نسبت ۱۰٪ دی. رازق هغه شخص دی چې له عزیز او ادیب سره اړیکې نه لري او د شهرنو په سیمه کې یو پلورنځی لري. د رازق د تیرو څلورو کلونو د مالیاتي اظهار لیک له ارزونې نه وروسته د عوایدو لوی ریاست پوهیږي چې د لاسته راغلو مجموعي عوایدو (۵٪) د رازق خالصه ګټه ده. د ادیب برخلاف رازق نارینه دریشي، بوتان او نور افغاني لاسي صنایع پلوري. د عوایدو لوی ریاست نه شي کولای د رازق هغه خالصه ګټه چې د دریشي له پلور څخه یې لاسته راوړي معلومه کړي. د عوایدو لوی ریاست باید د رازق د اسنادو له لوستو نه وروسته لاس ته راغلي نتیجې د معاملي له درکه د خالصې ګټې له طریقې نه په استفادې سره د ادیب ګټه معلومه کړي.

د طریقې د صحت په موخه د څو کلونو معلومات باید و ارزول شي. د ګټې د سطحې د ښودونکو (شاخصونو) لپاره د انکشاف لږترلږه د درې کلونو معلومات باید تحلیل شي.

۴ بېلګه: د عوایدو لوی ریاست د زړو موټرو د پلور له درکه مناسبه ګټه د ګټې د سطحې یو ښودونکي (شاخص) په توګه ټاکي. نوموړی ریاست له (الف) او (ب) شرکتونو څخه معلومات ترلاسه کوي.

د ((الف)) شرکت په اړه لاندې معلومات په لاس کې دي:

حد	ګټه	عواید	کال
۱٪	۱۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۱۳۸۲
۱٪	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۱۳۸۷
۱۰٪	۵۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰	۱۳۸۸

د عوایدو لوی ریاست باید د تېرو دريو کلونو د پایلو اوسطه اندازه يا $13/ (10\% + 1\% + 1\%)$ په پام کې ونیسي. د عوایدو لوی ریاست باید یواځې د ۱۳۸۸ لمریز کال ۱۰٪ مبلغ په پام کې ونه نیسي ځکه چې دا تر ټولو لوړ مبلغ دی.

د (ب) شرکت معلومات په لاندې ډول دي:

کال	عواید	گټه	حد
۱۳۸۶	۱۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۲٪
۱۳۸۷	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۱٪
۱۳۸۸	۵۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	۲٪

د عوایدو لوی ریاست باید د تېرو دريو کلونو د پایلو اوسطه اندازه يا $3/ (2\% + 1\% + 2\%)$ په پام کې ونیسي. نوموړی ریاست باید یواځې د ۱۳۸۸ کال ۱۰٪ مبلغ په پام کې ونه نیسي ځکه چې دغه تر ټولو لوړ مبلغ دی.

د عوایدو لوی ریاست باید په ۷.۱۰۲ مقررې کې د یادې شوي گټې د اندازې یو لږ شاخصونو د معلومولو لپاره د هغو نورو شرکتونو په اړوند چې گومان کوي هغوی هم په ورته فعالیتونو کې بوخت دي پورتنی مراحل وکاروي.

برسېره پر دې د عوایدو لوی ریاست باید پدې پوه وي چې تحلیل شوي شرکتونه د گټې د سطحې د بودونکو (شاخصونو) د یوې مناسبې اندازې په انکشاف کې محاسبې ته ورته طریقې څخه کار اخلي.

۵ بېلگه: عزیز د کابل په وزیر اکبر خان مېنه کې یوه مغازه لري چې ډوډۍ، کلچې او نور خواړه پکې پلوري. عزیز د مغازې حسابات د محاسبې د نغدي طریقې په مرسته محاسبه کوي. هغه خپل د اړتیا وړ ټول اوږه له خپل زوی څخه چې په پاکستان کې مغازه لري، اخلي. که چېرې د عوایدو لوی ریاست وغواړي د معاملي له درکه د گټې د اندازې له طریقې څخه په استفادې سره هغه پیسې معلومې کړي چې عزیز ټي د اوږو لپاره ورکوي، نو باید د هغو ناروندو اشخاصو تر منځ ورته معامله پیدا کړي چې د محاسبې نغدي طریقې څخه کار اخلي.

لکه څنګه چې پورته ولیدل شول، د معاملاتو له درکه خالصې گټې طریقې د منقولو او غیر منقولو شتمنیو د غیر حقیقي بیې معلومولو لپاره استفاده کېږي.

۶ بېلگه: نجیب الله یو افغان تبعه دی او په افغانستان کې اوسېږي چې د کاناډایي او افغاني سهامی شرکتونو ټول پلورل شوي اسهام په اختیار کې لري. کاناډایي شرکت د فولادو په تولیدي فعالیتونو کې له ځانګړې تکنالوژي نه د گټې اخستلو جواز افغان شرکت ته ورکوي. افغان شرکت په ۱۳۹۰ لمریز کال کې کاناډایي شرکت ته حق الامتياز تادیه کوي. د حق الامتياز تادیه د افغان او کاناډایي شرکتونو تر منځ یواځنۍ اړونده معامله ده. نوموړی حق الامتياز د افغاني شرکت د پلور له درکه عوایدو ۸٪ سره معادل دی. د عوایدو لوی ریاست د شرکت خالصه گټه د پلور د فیصدي او د شرکت د گټې د بودونکي (شاخص) په توګه گڼي. د عوایدو لوی ریاست د تېرو دريو کلونو په اوږدو کې له څلور اوږو شرکتونو څخه د هر یوه

خالصه گټه او له پلور څخه لاسته راغلي عوايد تر غور لاندې نيسي. لاسته راغلي پایلې په لاندې توگه دي:

شرکت	کال	گټه/پلور
(الف) شرکت	۱۳۸۹	۲٪
	۱۳۸۸	۵٪
	۱۳۸۷	۷٪
اوسط		۲٪
(ب) شرکت	۱۳۸۹	۵٪
	۱۳۸۸	۲٪
	۱۳۸۷	۸٪
	اوسط	
(ج) شرکت	۱۳۸۹	۲٪
	۱۳۸۸	۴٪
	۱۳۸۷	۰٪
	اوسط	
(د) شرکت	۱۳۸۹	۲٪
	۱۳۸۸	۱٪
	۱۳۸۷	۰٪
	اوسط	

(هـ) شرکت د گټو ۱٪ اوسط حدد ټیټو پایلو د ۲۵٪ نبودونکی دی. د (الف) شرکت د گټو ۲٪ اوسط حدد لوړو پایلې ۲۵٪ نسي. په هغه صورت کې چې افغان شرکت د پلور گټه له ۱٪ نه په ټیټ او ۲٪ نه په لوړ نسبت باندې لاس ته راوړي، نو هغه حق الامتياز چې کاناډايي شرکت ته يې تاديه کوي بايد تعين نه شي. فرض کوو چې افغان شرکت په ۱۳۹۰ کال کې تاوان کوي د عوايدو لوی ریاست کولای شي هغه حق الامتياز چې افغان شرکت يې کاناډايي شرکت ته تاديه کوي تر هغې اندازې کم کړي چې د افغاني شرکت گټه له ۱٪ څخه ډېره شي.

۱۵.۹۷ نامشخصې طريقې: کيدای شي د عوايدو لوی ریاست او ماليه ورکوونکي په يوه معامله کې د ناوړندو اشخاصو تر منځ د ليرد بېې د ټاکلو لپاره له هغو طريقو څخه چې پورته نه دي تشریح شوي، استفاده وکړي. په هغه صورت کې چې له پورتنیو مشخصو طريقو او يا له نامشخصو طريقو څخه کار واخيستل شي، نو مشخصې طريقې غوره گڼل کيږي. نامشخصه (نامعینه) طريقه کيدای شي د معاملاتو له درکه د خالصې گټې د طريقې په شان د ملموسو او غير ملموسو شتمنيو د ليرد د غير حقيقي بېې د ټاکلو لپاره تري گټه واخستل شي.

۱ بېلگه: وحید د (الف) او (ب) شرکتونو ټول پلورل شوي اسهام لري. (الف) يو افغان او (ب) يو پاکستانی شرکت دی. د (الف) شرکت (ب) شرکت ته د لاجورد ډبرې برابرې او د (ب) شرکت له هغو نه گانه جوړوي. د (ب) شرکت نوموړي گانې په ټوله نړې کې پلوري. د (الف) شرکت د لاجورد ډبرې يواځې پر (ب) شرکت باندې خرڅوي. د (الف) شرکت پدې اړه کاني معلومات نلري چې له مشخصو طريقو څخه په استفادې سره (الف) او (ب) شرکتونو تر منځ د ليرد د کومې مناسبې بېبې بايد موجودې وي. همدارنگه د عوايدو لوی رياست له مشخصو طريقو څخه د گټې اخستلو په اړه کافي معلومات نه لري. (الف) شرکت له (ج) شرکت څخه چې يو نارونده پاکستانی شرکت دی، د ۹۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې د يو کيلو لاجوردو د پلور وړاندیز تر لاسه کوي. نوموړی وړاندیز د يوه پاکستانی شرکت لخوا د ناروندو اشخاصو تر منځ معاملې په توگه نه گڼل کېږي ځکه چې دا يواځې د يوه وړاندیز بڼه لري او يوه مکمله معامله نه بيانوي. د پورتنیو ذکر شوو مشخصو طريقو څخه يوه استفاده نه شي کيدای، نو د (الف) شرکت او د عوايدو لوی رياست کولای شي د ليرد د مناسبې بېبې د ټاکلو لپاره د (ج) شرکت پر وړاندیز باندی اعتماد وکړي (ترې گټه واخلي).

۲ بېلگه: وحید د کاناډايي او افغان شرکتونو ټول پلورل شوي اسهام په اختيار کې لري. کاناډايي شرکت د افغان شرکت د کلني حق الامتياز په بدل کې، چې د افغان شرکت له ۸٪ پلور سره برابر دی، افغان شرکت ته د ځانگړو ټکنالوژيو جواز ورکوي. افغان شرکت د فولادو د توليد په برخه کې په فعاليت کوي. د عوايدو لوی رياست غواړي چې د مقایسه کيدونکی نارونده معاملې طريقه تطبيق کړي خو د يوې مناسبې مقایسه کيدونکې ناروندې معاملې د طريقې پر موندلو بريالې شوی نه دی. د عوايدو لوی رياست غواړي چې د معاملاتو له درکه د خالصې گټې طريقه تطبيق کړي خو په دې ندي توانيدلی چې د دغه افغان شرکت په فعاليت کې د ناروندو شرکتونو مالي معلومات تر لاسه کړي. که چيرې له دغو ځانگړو طريقو څخه د يوې تطبيق هم ناشونې وي، نو دواړه افغان شرکت او د عوايدو لوی رياست کولای شي د گټې د اندازې هغه شاخصونه چې د ناروندو شرکتونو لخوا د ورته فعاليتونو څخه لاسته راغلي تر غور لاندې ونيسي تر څو وکولای شي معلوم کړي چې آیا د افغان شرکت عوايد مناسب دي او که نه. د بېلگې په توگه، هغوی کولای شي د کانکرېټو، خښتو او يا ساختماني موادو د توليد کوونکو شرکتونو لخوا لاسته راغلي گټه تر غور لاندې ونيسي.

د مالیې کتمان

اته نوي بيمه ماده:

- (1) که چیرې مالیه ورکونکې په یوه معامله کې وړ داخل شي چې قصداً د هغه د مالیاتو او تادیاتو د مکلفیتونو د کمېدو باعث شي، د مالیې وزارت معامله ردوي او تر څېړنې لاندې یې نیسي.
- (2) هغه اشخاص چې د خپلې مالیې د ورکړې وړ عواید پټ (کتمان) کړي، په لاندې توگه د اصلي او اضافي مالیې په ورکړې مکلف کیږي:

- لمړې ځل د ورکړې وړ پټه کړی شوې اصلي مالیه د اضافي مالیې له دوه چنده مالیه سره،
- دوه یم ځل د ورکړې وړ پټه کړی شوې اصلي مالیې برسېره، اضافي مالیه له دوه چنده جریمې سره.
- په دې صورت کې، د پټوونکي اقتصادي فعالیت د محکمې په حکم درول کیږي.

۹۸.۱ په ۹۸ مه ماده کې د کتمان یا پټولو حکم یواځې هغه وخت پلي کیږي چې مالیه ورکونکی په داسې معامله کې شامل شي چې اساسي موخه یې د مالیه ورکونکي د مالیاتي مکلفیتونو لږوالی وي.

۲.۹۸ د دې لپاره چې د ۹۸ مې مادې حکم پلي شي، د عوایدو لوی ریاست باید داسې څرگنده کړي چې د مالیه ورکونکي مالیاتي مکلفیتونه د نوموړې معاملې له کبله کم شوي دي. بیا هم د عوایدو لوی ریاست باید د مالیه ورکونکي لخوا د دې مالیاتي مکلفیتونو د کموالي پر ثبوت بسنه ونکړي.

۱ بېلگه: د (الف) شرکت یو افغان شرکت دی چې په ټول هېواد کې خپلو پېرودونکو ته مخابراتي خدمات وړاندې کوي. نوموړي شرکت ته په ۱۳۸۷ کال کې ۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ تاوان وراوړي. یاد شرکت د ۱۳۸۸ لمریز کال د تاوان نه په استفادې سره د ۱۳۸۸ لمریز کال په اوږدو کې خپله د مالیې وړ گټه او مالیاتي مکلفیتونه ۵۰۰۰۰۰۰ افغانیو ته راکموي. په دغه حالت کې باید د ۹۸ مې مادې حکم پلي نه شي. دا سمه ده چې الف شرکت د ۱۳۸۷ لمریز کال په اوږدو کې په هغو معاملو او فعالیتونو کې بوخت وو چې په ۱۳۸۸ کال کې د دې مالیاتي مکلفیت د کمېدو سبب وگرځېد، ولې د (الف) شرکت اساسي هدف خپلو پېرودونکو ته د مخابراتي خدمتونو وړاندې کول دي نه د مالیاتي گټې لاسته راوړل او یا په راتلونکي کال کې د هغه کمول.

۲ بېلگه: عزیز یو انفرادي شخص دی او په هرات ولایت کې د خپلو سوداگریزو فعالیتونو د پرمخ وړلو لپاره یوې ټوټې ځمکې او یوې ودانۍ ته اړتیا لري. نوموړی پدې پوهیږي کله چې هغه د اړتیاوړ خپله ځمکه او ودانۍ را ونیسي، نو کولای شي چې د ودانۍ د استهلاک د لگښت لپاره مجرایي واخلي او همدارنگه په دی هم پوهیږي چې د ځمکې د استهلاک لپاره مجرایي نه شي ترلاسه کولای. که چېرې عزیز ځمکه او یا کور په کرایه ونیسي نو کولای شي د کرایې ټول لگښت لپاره مجرایي ترلاسه کړي او پرېکړه وکړي چې د خپلو اقتصادي فعالیتونو لپاره ځمکه او ودانۍ په کرایه ونیسي. په داسې حالت کې د ۹۸ مادې حکم نه پلي کیږي ځکه چې د ودانۍ په کرایه نیولو څخه د عزیز اساسي مقصد په هرات کې د اقتصادي

فعالیتونو پر مخ وړل دي. دا چې د ځمکې او ودانې کرایه کول د نوموړو شتمنیو د رانیولو په پرتله په گټه کې دی، د ۹۸ مادې د حکم د تطبیق لپاره کافي او قانع کوونکې دلیل نه شي کیدای.

۳.۹۸ د ۹۸ مې مادې له تطبیقه دمخه، د عوایدو لوی ریاست باید وکولای شي ثابتې کړي چې د داسې معاملې د اجرا کولو نه د مالیه ورکوونکې اساسي هدف د مالیاتو کمول ؤو. د مالیه ورکوونکې هدف د معاملې د حقیقتونو د ارزونې له مخې معلومېږي نه د هغه د شخصي مدارکو له مخې.

۱ بېلگه: وحید د (الف) او (ب) شرکتونو ټول پلورل شوي اسهام په واک کې لري. دواړه افغاني شرکتونه دي. الف شرکت د افغانستان د خصوصي پانگه اچونې د قانون له مخې نه دی جوړ شوی، نو تر یوې نامحدودې مودې پورې د مالیاتي تاوان د لیرد د امتیاز څخه د استفادې حق نلري. نوموړی شرکت باور لري چې په ۱۳۸۸ مالي کال کې نې مالیاتي تاوان پای ته رسیږي. د نوموړي ضرر د له منځه وړلو په موخه د (الف) شرکت د ۱۳۸۸ لمریز کال په وروستی ورځ خپله یوه شتمني د (ب) پر شرکت پلوري. د (الف) شرکت له دغه پلور څخه گټه تر لاسه کوي. نوموړی شرکت د یاد ضرر په استفادې سره په ۱۳۸۸ لمریز کال کې خپله لاسته راغلي گټه کموي د (ب) شرکت هغه شتمني چې مخکې یې له (الف) شرکت څخه پېرودلې وه د ۱۳۸۹ لمریز کال د وري په لمرې نېټه بېرته پر (الف) شرکت باندې پلوري.

نوموړې شتمني له دغو معاملو څخه وړاندې د (الف) شرکت ملکیت وه او له دې معاملې وروسته هم د (الف) شرکت ملکیت دی. د (الف) شرکت کولای شول چې له خپل مالیاتي ضرر څخه گټه او د هر ډول مالیې له ورکړې نه پرته د بازار د بیې پر اساس د دغې شتمني استهلاک زیات کړي اوس هم نوموړی شرکت کولای شي د یادې شوې شتمني د استهلاک لپاره زیاته مجرایې تر لاسه کړي او خپل مالیاتي مکلفیت راکم کړي. د دغې معاملې د اجرا کولو یواځنی دلیل د (الف) شرکت د مالیاتي مکلفیتونو کمول دی. که چېرې مالیاتي عواقب په پام کې نه وای نیول شوي، نو د (الف) شرکت به نه غوښتل چې یاده شوې شتمني د (ب) پر شرکت باندې وپلوري او د (ب) شرکت هم نه غوښتل چې له (الف) شرکت څخه شتمني راوینسي. نو مناسبه ده چې د عوایدو لوی ریاست د ۹۸ مادې حکم په داسې یوه حالت کې تطبیق کړي.

۲ بېلگه: وحید د (الف) افغان شرکت ټول پلورل شوي ونډې په خپل اختیار کې لري. د (الف) شرکت د سرامیک تختی، جگونه او پپالي تولیدوي. نوموړي شرکت د وحید شل تنه نژدې خپلوان (د کاکا، ماما، خاله او عمه زامن) په کار گومارلي دي. دا ټول کسان له ۱۵ کلونو نه کم عمر لري. وحید نوموړو کسانو ته په میاشت کې ۵۰۰۰ معاش ورکوي. دا چې د هر کارکوونکي معاش یواځې ۵۰۰۰ افغانۍ دی، نو د مالیې تابع نه گرځي. سره له دې هم د (الف) شرکت د خپل هر کارکوونکي د ۵۰۰۰ معاش مجرائي غواړي. د عوایدو لوی ریاست (الف) شرکت تر تحقیق لاندې نیسي. وحید د عوایدو لوی ریاست ته وایي دا چې د هغه خپلوان پوه خلک دي، نو ځکه یې هغوی نې په کار گومارلي دي. د عوایدو لوی ریاست پوهیږي چې په کار گومارل شوي زیاتره کسان د کار کولو قانوني عمر ته نه دي رسیدلي. وحید نه شي کولای دا ثابتې کړي چې د هغه خپلوان (د کاکا، ماما، خاله او یا عمه زامن) رښتیا هم د (الف) شرکت لپاره کار کوي. په داسې حالت کې د وحید خپلوانو ته د تادیه شوو پیسو په پام کې نیولو پرته د عوایدو لوی ریاست باید د ۹۸ مې مادې حکم تطبیق کړي.

۴.۹۸ د ۹۸مې مادې د ۲مې فقرې د حکم له پلي کېدو وروسته، یو مالیه ورکونکی چی یو حقیقي یا حکمي شخص وي د لومړي ځل لپاره باید خپله اضافي مالیه تادیه کړي. مالیه ورکونکی د هغی جريمې په ورکولو مکلف دی چی د هغه د اضافي ماليې دوه چنده کيږي.

۵.۹۸ د ۹۸مې مادې د ۲مې فقرې د حکم له پلي کېدو وروسته، د دوهم ځل لپاره یو مالیه ورکونکی چی یو حقیقي یا حکمي شخص وي، باید خپله اضافي مالیه تادیه کړي. مالیه ورکونکی د هغی جريمې په ورکولو مکلف دی چی د هغه د اضافي ماليې دوه چنده کيږي. برسېره پر دې، د عوایدو لوی ریاست کولای شي د مالیه ورکونکي د کار او فعالیت د تړلو د حکم د ترلاسه کولو په موخه دغه موضوع سوداگریزې محکمې ته راجع کړي. د نوموړي حکم د اخیستلو نه وړاندی لاندی مرحلې باید عملي شي:

- أ. لومړی، د عوایدو لوی ریاست باید د مالیه ورکونکي د دوسیې ارزونې لپاره گومارل شوو کارکوونکو احترام په پام کې ونیسي.
- ب. دویم، د عوایدو لوی ریاست باید وگوري چی د مالیه ورکونکي د ماليې پیسې ددې ارزښت لري چی د هغه کار او فعالیت وتړل شي او که نه.
- ج. درېیم، د عوایدو لوی ریاست باید وگوري چی آیا مالیه ورکونکی په راتلونکي کې د ماليې د کتمان لپاره کوم اقدام کوي او که نه.
- د. څلورم، د عوایدو د ریاست واکمن شخص باید د کارځای د مؤقت او یا دایمي تړلو په اړه پرېکړه وکړي.
- ه. پنځم، مسؤل اشخاص باید د کار د ځای او یا فعالیت د تړلو په اړه غوښتن لیک، سوداگریزې محکمې ته وړاندی کړي.
- و. شپږم، د محکمې د حکم د صادرېدو په صورت کې، مسؤل کسان د نوموړي حکم د تطبیق په اړه باید ضروري گامونه اوچت کړي. د نوموړي حکم د تطبیق په موخه باید د کورنیو چارو وزارت له موضوع خبر شي.

شپارسم فصل

اضافي ماليه او مالياتي جريمې

له ۹۹ مادي نه تر ۱۰۷ پوري

مجازات او سرغړونې

نهه نوي یمه ماده:

- (1) که چېرې یو شخص په دې قانون کې درج شوو مالیاتي مکلفیتونو ته اطاعت نه وي کړې، د خپل ذمت د مالیاتو پر ورکړې برسېره د اضافي مالیې په ورکړه مکلف او د دې فصل د حکمونو د مجازاتو مستوجب هم دی. اضافي مالیه پدې قانون کې د نورو درج شوو مالیاتو په څېر سنجش او تحصیل کېږي.
- (2) پر عایداتو اضافي مالیه، په لاندې مواردو کې د ورکړې وړ ده:

1. په هغه صورت کې چې د دغه قانون په حکمونو کې د درج شوي ټاکلي وخت لمخې مالیه ورنه کړل شي،
2. د سوداگریزو معاملو د سندونو او دفترونو د نه خوندي کولو، نه ساتلو او نه وړاندې کولو په صورت کې،
3. د مالیاتي بېلانس او اظهارلیک د نه وړاندې کولو په صورت کې،
4. د مالیې د نه وضع کولو په صورت کې،
5. د مالیې د نه ورکولو په صورت کې، او
6. د مالیه ورکوونکي د پیژندنې نمبر د نه اخیستلو په صورت کې.

۱.۹۹ شپاړلسم فصل له دې قانونه د سرغړونې په صورت کې د اضافي مالیې او جریمې حکم کوي. اضافي مالیات او جریمې د هغو احکامو پر اساس اخیستل کېږي د کومو پر اساس چې مالیات وضع کېږي. یعنی اضافي مالیه او جریمه د مالیاتو د ټاکنې او تادیبې په اړه د ۱۳ فصل د احکامو لمخې وضع او د مالیې د تادیبې د تطبیق په اړه د ۱۴ فصل د احکامو لمخې اخیستل کېږي.

۲.۹۹ د ۹۹ مادې په ۲مه فقره کې هغه حالتونه شامل دي چې د اضافي مالیې او جریمې د ورکړې سبب ګرځي. له پورتنیو مواردو څخه هر یو مورد د دې فصل په راتلونکو مادو کې شرح شوی دی.

په ټاکلي وخت د مالیې د نه ورکولو په صورت کې اضافي مالیه

سلمه ماده:

هغه شخص چې خپله د ورکړې وړ مالیه په ټاکلي وخت ورنه کړي، مکلف دی چې د ورځې لمخې ۱۰٪ اضافي مالیې تادیه کړي.

۱.۱۰۰ پر عایداتو د مالیاتو قانون پر هغه مالیه باندې ۱۰٪ اضافي مالیه وضع کوي چې په ټاکلي نېټه تادیه نه شي. که چېرې مالیه ورکوونکي خپل مالیاتي اظهارلیک په ټاکلي وخت هم وړاندې کړی وي، اضافي مالیه پرې تطبیقېږي.

۱ بېلگه: اديب د (الف) شرکت ټول پلورل شوي اسهام په واک کې لري. (الف) يو افغان سهامی شرکت دی. نوموړی شرکت خپل د ۱۳۸۲ کال اظهارلیک باید د ۱۳۸۷ لمریز کال د غبرگولي د میاشتې تر وروستی وړخی پوری ډک او وړاندې کړي. (الف) شرکت باید خپله مالیه له مالیاتي اظهارلیک سره یو ځای ورکړي. دا شرکت خپل مالیاتي اظهارلیک د چنگاښ تر ۱۰ نېټې پوری نه تحویلوي. په اظهارلیک کې مالیاتي مکلفیت ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ ښودل شوی دی. که چېرې (الف) شرکت د غبرگولي له پای نه ۱۰ وړخی وروسته ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ تادیه کړي، نو نوموړی شرکت د جريمې له درکه ۱۰۰۰ افغانۍ پوره وړی گڼل کېږي. (۰.۱ × ۱۰۰۰۰۰) = ۰.۱ (فیصد) × لس وړخی)

۲ بېلگه: د دې بېلگې ټول حقیقتونه او حالتونه د لومړۍ بېلگې په شان دي خو توپیر یې دا دی چې (الف) شرکت خپل مالیاتي اظهارلیک د غبرگولي په پای کې وړاندی کوي. دا چې د راتلونکی چنگاښ تر لسمې نېټې پورې مالیه نه ده ورکړل شوې، نو ځکه ځنډېدلې مالیه په لومړۍ بېلگه کې د ذکر شوې اضافي مالیې په شان ورکول کېږي. دا چې (الف) شرکت خپل مالیاتي اظهارلیک په ټاکلي وخت وړاندې کړی دی (خو مالیه یې نه ده تادیه کړې) اضافي مالیې سره تړاو نه لري.

۲.۱۰۰ په ۱۰۰ ماده کې ذکر شوې اضافي مالیه د انتفاعي معاملو پر مالیې یا پر هغو ثابتو مالیو باندی چی پر عایداتو د مالیاتو په عوض وضع کېږي، او هر هغې مالیې باندې د تطبیق وړ ده چی نه وي تادیه شوی.

۳.۱۰۰ که چیرې اضافي مالیه له ۲۵۰ افغانیو څخه کمه وي، کیدای شي د عوایدو لوی ریاست په ۱۰۰ ماده کې د ذکر شوې ۰.۱ فیصده اضافي مالیې له تطبیق څخه ډډه وکړي. د ۲۵۰ افغانیو اندازه (حد) پر هر ډول مالیې په جلا توگه تطبیقېږي.

بېلگه: هارون په هرات ولایت کې د یوه رستوران چارې پر مخ بیایي. د رستوران خالص عواید په ۱۳۸۸ کال کې ۲۰۰۰۰۰ افغانیو ته رسیږي او د ۱۲۰۰۰۰ افغانیو لگښت له کسره وروسته هم خالصه گټه لاسته راوړي. هارون د ۱۳۸۸ کال د غبرگولي په وروستی وړخی کې پر عایداتو د مالیاتو او د راتلونکي ربعي په ۱۵مه وړخی د انتفاعي معاملو د مالیې په ورکړه مکلف دی. هارون په غیرقصدی توگه د نوموړو مالیاتو تادیات د څو محدودو وړخولپاره ځنډوي او په ټاکلي نېټه یې نه تادیه کوي. که چیرې د دې مادې له مخې محاسبه شوې ۰.۱٪ اضافي مالیه پر عایداتو باندې د مالیاتو له درکه ۲۰۰ افغانۍ او د انتفاعي معاملو له درکه ۱۰۰ افغانیو ته ورسیږي، پدې صورت کې، سره له دې چې مجموعه یې ۲۵۰ افغانیو ته رسیږي، د مالیې وزارت کولای شي د دواړو مبالغو له تطبیق څخه لاس په سر شي.

۴.۱۰۰ که چیرې لاندی شرطونه عملي شوي وي، نو د عوایدو لوی ریاست به تر ۵۰۰۰۰۰ افغانیو مبلغ باندی په ۱۰۰ ماده کې د ۰.۱٪ اضافي مالیې له تطبیق څخه لاس په سر کېږي.

- أ. د اضافي مالیې د ټاکنې یادښت صادر شوې وي،
- ب. مالیه ورکونکي د اضافي مالیې د نه تطبیق غوښتنه کړي وي او د هغه په غوښتنلیک کې ټول هغه حقیقتونه شامل وی چې له قانون څخه د مالیه ورکونکي پر پیروي دلالت وکړی،
- ج. د عوایدو لوی رئیس او یا د نوموړي ریاست مرستیال په لیکلي توگه د عوایدو او گمرکاتو له معینیت څخه د اضافي مالیې د نه تطبیق غوښتنه کړې وي. د دې ډول غوښتنلیک د لیکلو په موخه په تیروخت کې له قانون څخه د مالیه ورکونکي اطاعت ته کتل کېږي. دا ډول

غوښتنلیک یواځې هغه وخت وړاندې کیدای شي چې له قانون څخه د پېروې په موخه د مالیه ورکوونکي کوښښ ښودل شوی وي، او
د. د عوایدو او گمرکاتو معینیت د اضافي مالیه د نه تطبیق سره موافقه کړې وي.

د سندونو د نه ساتنې په صورت کې پر عایداتو اضافي مالیه
یو سلو یومه ماده:

- (1) هغه شخص چې له دلیلونو پرته د اړوندو معاملو سندونه او دفترونه، د دې قانون د حکمونو لمخې په سمه توګه برابر، خوندي او ونه ساتي یا یې د مالیه وزارت د مؤظفینو په واک کې ورنکړي، حقیقي شخص د ۵۰۰۰ افغانیو په ورکړه او حکمي اشخاص د ۲۰۰۰۰ افغانیو اضافي مالیه په ورکړه مکلف دي.
- (2) هغه شخص چې له مالیه څخه د تېښتې په هوډ د اړوندو معاملو سندونه او دفترونه برابر، خوندي او ونه ساتي، د دې مادې په (۱) فقره کې د درج اضافي مالیه پر ورکړې بر سېره، لویې څارنوالۍ ته هم ورپېژندل کېږي.

۱.۱۰۱ پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۱۰۱مې مادې لمخې، په لاندې حالاتو کې یو حقیقي شخص د ۵۰۰۰ افغانیو او یو حکمي شخصیت د ۲۰۰۰۰ افغانیو اضافي مالیه تابع ګرځي.

- أ. یو حقیقي او یا حکمي شخص پر عایداتو د مالیاتو قانون سره سم د اسنادو په ساتلو مکلف دی،
- ب. که چیرې حقیقي او یا حکمي شخص د مناسبو او د منلو وړ اسنادو په ساتنه نه وي بریالي شوي او یا نوموړو اشخاصو خپل اسناد د عوایدو لوی ریاست کارکوونکو په واک کې نه وي ورکړي، او
- ج. که چیرې حقیقي یا حکمي شخص د اسنادو د نه ساتلو په برخه کې قانع کوونکی دلیل یا عذر ونلري او یا یې خپل سندونه د عوایدو لوی ریاست کارکوونکو په واک کې نه وي ورکړي.

۱ بېلګه: احمد رشاد فرنیچر او څوکی تولیدوي او په کابل ولایت کې یو لوی کاروبار پر مخ وړي. نوموړې شرکت خپل د عوایدو اسناد ساتلي خود لګښتونو اسناد یې نه دي ساتلي. احمد رشاد خپل مالیاتي اظهارلیک وړاندې کوي چې ۴۰۰۰۰۰ افغانۍ پکې د عوایدو او ۳۰۰۰۸۰۰ افغانۍ پکې د لګښت په توګه ښودل شوي دي. پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۳۲ مادې د حکم له مخې احمد رشاد د اسنادو په ساتلو مکلف دی. کله چې د عوایدو ریاست له احمد رشاده د لګښت د اسنادو د نه ساتلو په اړه پوښتنه کوي، دی په ځواب کې وايي چې له دغه شان مکلفیت څخه یې خبرتیا نه درلوده. که څه هم په تیرو وختونو کې احمد د عوایدو لوی ریاست لخوا نه دی تفتیش شوی، خو نوموړی د اسنادو د نه ساتلو په اړه کوم قانع کوونکی او مناسب دلیل نه لري. تمه ده چې د نورو اشخاصو په شان پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د مکلفیتونو (د اسنادو ساتلو د مکلفیتونو په ګډون) څخه با خبره وي نو له دې کبله نوموړې شرکت د ۵۰۰۰ افغانیو اضافي مالیه تابع ګرځي.

۲ بېلگه: عزیز په کابل کې یو گدام لري په ۱۳۸۷ کال کې د عزیز گدام د اور د لگیدو له امله له منځه ځي او د ۱۸ مادي (۱) فقرې له مخې د خپل گدام د لگښتونو مجرايي په ۱۳۸۷ لمريز کال کې لاسته راوړي. په ۱۸ ماده کې د ۱ فقرې ۹ جز داسې حکم کوي چې د کسراتو د وضع لپاره عزیز مکلف دی د هغو اسنادو په گډون چې د گدام بیه ونیسي ټول مناسب اسناد ولري. کله چې له عزیز څخه د هغه د گدام د بیې په هکله اسناد غوښتل کېږي، نو د هغه ځواب دا دی چې په دې اړه هېڅ ډول سند نه لري او د سند د نه لرلو دلیل دا نښي چې ټول سندونه یې په گدام کې وه او د اور لگېدو له امله سوځیدلي دي. په دې صورت کې عزیز د سندونو د نه ساتلو په اړه قانع کوونکی دلیل لري او پر عایداتو د مالیاتو قانون په ۱۰۲ ماده کې د درج اضافي مالیې تابع نه گرځي.

۳ بېلگه: کابل انجینري شرکت د ۱۳۸۷ کال اظهاریک د عوایدو لوی ریاست وړاندې کوي. د عوایدو لوی ریاست کارکوونکي د یاد شرکت قضیه څېړي او د قرارداد هغه سندونو د تفتیش غوښتنه ورڅخه کوي چې د یاد شرکت په دفتر کې ساتل کېږي. نوموړي کارکوونکي پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د ۱۰۱ مادي یو نقل چې هغوی ته د دې عمل واک ورکوي، د نوموړي شرکت کارکوونکو ته نښي. د شرکت آمر په دې باور دی چې گواکي یواځې محکمه کولی شي چې د نوموړي شرکت د کاري اسنادو ښودلو ته اړباسي او کیدای شي د شرکت محرم اسناد د هغه رقیبانو ته وښودل شي، نو له دې کبله نوموړو کارکوونکو ته غوښتل شوي اسناد نه ورکوي. د شرکت د آمر دا باور موجه نه دی ځکه چې پر عایداتو د مالیاتو قانون په افغانستان کې یو نافذ او د اعتبار وړ قانون دی او په روښانه توګه د محکمې له حکم نه پرته د نوموړو اسنادو د تفتیش کولو اجازه ورکوي. پر عایداتو د مالیاتو قانون د عوایدو لوی ریاست کارکوونکو لخوا ټول راټول شوي معلومات محرم گڼي او له وزارت څخه د باندې هر ډول شخص ته یې له افشا څخه مخنیوی کوي مګر دا چې قانون اجازه ورکړې وي. یاد آمر د کابل شرکت د اسنادو د نه ورکولو په اړه کوم قانع کوونکی او موجه دلیل نه لري نو ځکه د ۱۰۱ مادي سره سم، نوموړی شرکت د ۲۰۰۰۰ افغانیو اضافي مالیې تابع گرځي.

۲.۱۰۱ حکمي او حقيقي اشخاص په هغه صورت کې لویې څارنوالۍ ته ورپیژندل کېږي چې په لاندې حالاتو مرتکب شي:

- أ. حقيقي او حکمي شخص پر عایداتو د مالیاتو قانون د حکم لمخې د اسنادو په ساتلو مکلف دی،
- ب. حقيقي او حکمي اشخاص د مناسبو او منلو وړ اسنادو په ساتلو کې پاتې راغلی وي، او
- ج. حقيقي او حکمي اشخاص چې د قانون د حکم لمخې د مناسبو او د منلو وړ اسنادو په ساتلو مکلف شوي او هغه یې له مالیې څخه د تېښتې په هوډ خوندي نه وي ساتلي.

تبصره: که چېرې داسې وپتېیل شي چې یو شخص په قصدي توګه له مالیې څخه د تېښتې په هوډ د مناسبو او معقولو اسنادو په تهیه او ساتلو کې پاتې راغلی وي او شخص:

- أ. د اسنادو په ساتلو او تهیه کولو کې لکه څنګه چې پر عایداتو د مالیاتو قانون کې جوته شوې، پاتې راشي که څه هم د مالیاتي کارکوونکو لخوا یې د شرایطو په اړه خبرتیا هم ترلاسه کړې وي،

ب. په مکرره یا بیاځلي توگه د اسنادو په ساتلو او تهیه کولو کې لکه څنگه چې پر عایداتو د مالیاتو قانون کې حکم شوی، پاتې راشي، او
ج. د محاسبې په دفتر کې لږ عواید او ډېر لگښت ثبت کړي او جعلی اسناد وړاندې کړي.

په دغه شان حالاتو کې داسې پتېپیل کېږي چې مالیه ورکوونکي له مالیې څخه د تېښتې په تکل اسناد تهیه او خوندي ساتلي نه دي. په دې توگه، پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۱۰۱ مې مادې د ۲ فقرې حکم په دغه راز افرادو پلي کېږي او یاد شخص دې د څېړنو لپاره لویې څارنوالۍ ته ولېږل شي.

۱ بېلگه: بهار امنیتي شرکت یو افغان سهامی شرکت دی چې په ټول افغانستان کې پېرودونکو ته امنیتي خدمات وړاندې کوي. بهار امنیتي شرکت دوه بانکي حسابونه لري چې یو حساب یې د افغانستان په یو بانک او بل حساب یې د پاکستان په یو بانک کې دی. د عوایدو لوی ریاست په ۱۳۸۷ کال کې بهار امنیتي شرکت تفتیش کوي. د عوایدو لوی ریاست د تفتیش پر مهال مومي چې نوموړی شرکت په قصدي توگه پېرودونکو ته وایي چې د پاکستان په بانک کې د هغه پیسې د شرکت حساب ته تحویلې کړي. بهار شرکت هغه پیسې چې پاکستان ته لېږدول شوي سره له دې چې په افغانستان کې په خدمتونو پورې اړه لري، په اسنادو کې نه دي ثبت کړي. نوموړي شرکت د دغو قراردادونو له درکه د عوایدو کوم اسناد نه دي ساتلي. په دې توگه، بهار شرکت خپل د عوایدو کافي سندونه نه دي ساتلي او له هغو عوایدو څخه د تېښتې په موخه چې باید په افغانستان کې تحویل شوی وای، په اسنادو کې نه دي ثبت شوي. په دې توگه، بهار شرکت دې د ۱۰۱ مادې د ۲ فقرې لمخې د عدلي څېړنې لپاره لویې څارنوالۍ ته معرفي شي.

۲ بېلگه: نعیم امنیتي شرکت یو افغان سهامی شرکت دی چې په ټول افغانستان کې بېلابېلو پېرودونکو ته په ټول افغانستان کې امنیتي خدمات وړاندې کوي. یاد شرکت دعوا کوي چې په ۱۳۸۷ کال کې یې عواید ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ او لگښت یې ۹۰۰۰۰۰ افغانۍ دی. د عوایدو لوی ریاست د تفتیش پر مهال پوهېږي چې نوموړي شرکت د ۲۵۰۰۰۰ افغانیو د توجیه لپاره د لگښت په توگه چې شتون نه لري، یو شمېر رسیدونه جوړ کړي. بهار شرکت پر خپلو عوایدو د مالیاتو د کمولو په موخه جعلی رسیدونه جوړ کړي دي. په دې توگه، د ۱۰۱ مادې د ۲ فقرې سره سم، د عوایدو لوی ریاست کولای شي بهار شرکت د عدلي څېړنې لپاره لویې څارنوالۍ ته معرفي کړي.

د مالیاتې اظهارلیک د نه وړاندې کولو په صورت کې اضافي مالیه
یو سل او دویمه ماده:

- (1) هغه حقیقي شخص چې له مؤجهو دلیلونو پرته اړوند مالیاتې اظهارلیک ، د دې قانون د حکمونو لمخې د ټاکلې مودې په ترڅ کې وړاندې نکړي، د هرې ورځې ځنډ په وړاندې د ۱۰۰ افغانیو او حکمي شخص د هرې ورځې ځنډ په وړاندې د ۵۰۰ افغانیو اضافي مالیه په ورکولو مکلف دی ، د رخصتۍ ورځې لدې امر څخه مستثنی دي.
- (2) هغه شخص چې له مالیه څخه د تېبستې په نیت اړوند مالیاتې اظهارلیک، د دغه قانون د حکمونو لمخې، د ټاکلې مودې په ترڅ کې وړاندې نکړي، د دې مادې په (۱) فقره کې د درج اضافي مالیه پر ورکړې برسېره لویې څارنوالۍ ته معرفي کیږي.

۱.۱۰۲ د دې قانون د احکامو لمخې د مالیاتې اظهارلیک له وړاندې کولو نه وروسته د هرې ورځې په تیریدو سره (د رخصتې له ورځو نه پرته) یو حقیقي شخص ۱۰۰ افغانۍ او یو حکمي شخص ۵۰۰ افغانۍ اضافي مالیه ورکوي. دا اضافي مالیه یواځې په هغه صورت کې تطبیقېږي چې په ټاکلې موده کې د اظهارلیکونو د نه وړاندې کولو په اړه مالیه ورکونکي مؤجه دلیل ونه لري.

۱ بېلگه: باران شرکت یو افغان سهامی شرکت دی. دا شرکت باید خپل مالیاتې اظهارلیک د ۱۳۸۸ لمریز کال د غبرگولي د میاشتی تر وروستۍ ورځې پورې وړاندې کړي. نوموړي شرکت د ۱۳۸۷ لمریز کال لپاره خپل مالیاتې اظهار لیک د ۱۳۸۸ کال په اوږدو کې د غبرگولي د میاشتی له پای څخه ۱۰ ورځې وروسته وړاندې کړی نه دی. کله چې د عوایدو لوی ریاست کارکوونکي له باران شرکت څخه پوښتنه کوي چې ولې هغه د مالیاتې اظهارلیک پر برابرولو نه دی بریالی شوی نو هغه ځواب ورکوي چې د خپلو مالي اسنادو په راټولولو کې له ستونزو سره مخ شوی دي. باران شرکت په ټاکلې وخت د خپل اظهارلیک د نه برابرولو او نه وړاندې کولو په اړه کوم مؤجه دلیل نه لري او په همدې دلیل باید د هرې یوې ورځې په بدل کې د ۵۰۰ افغانیو اضافي مالیه تابع وگڼل شي.

۲ بېلگه: گل یو افغان سهامی شرکت دی. دا شرکت مکلف دی چې خپل د ۱۳۸۷ کال مالیاتې اظهارلیک د ۱۳۸۸ کال د غبرگولي په پای کې ډک او وړاندې کړي. (الف) شرکت نه شي کولای د ۱۳۸۹ کال د وري میاشتی تر لومړۍ نېټې پورې خپل مالیاتې اظهارلیک وړاندې کړي. د مالیاتې اظهارلیک د نه وړاندې کولو دلیل دا دی چې گلال شرکت دفتر سوځیدلی او ټول مالي سندونه له منځه تللي دي. گلال شرکت و توانېده چې د سوځېدو نه وروسته ژر تر ژره اظهارلیک ډک کړي نو نوموړی شرکت باید د هرې ورځې په تیرېدو سره د ۵۰۰ افغانیو اضافي مالیه تابع ونه گڼل شي.

۳ بېلگه: نثار احمد یو انفرادي سوداگر دی چې د وچې او تازه مېوې د صادراتو په برخه کې بوخت دی. دی د ۱۳۸۹ کال د چنگاښ میاشتی په وروستۍ ورځ د ۱۳۸۸ مالي کال اظهارلیک وړاندې کوي. کله چې مالیاتې موظفین د اظهارلیک د ځنډ په اړه له نثار احمد څخه پوښتي، دی په ځواب کې وايي چې دی په ولایاتو کې د تازه مېوې په رانیولو بوخت و. په دې توگه، و نتوانېده د تېر کال اظهارلیک وړاندې کړي. د نثار احمد دغه عذر پر ځای نه گڼل کیږي نو د چنگاښ میاشتی له لومړۍ نه تر پایه د رخصتې ورځو پرته، د ۱۰۰ افغانیو اضافي مالیه پر ورکړه مکلف دی.

۴ بېلگه: گل احمد په کابل منډیې کې یو مارکېټ لري چې د خپل مارکېټ هټې یې نورو هټیوالو په کرایه ورکړي. یاد مارکېټ درې پوره لري چې د هر پور یا منزل کرایه توییر لري. د لومړي او دویم پور کرایه له ۱۰۰۰۰ افغانیو لوړه ده او کله چې مستاجرین کرایه ورکوي مالیه ترې وضع او د دولت ځانگړي حساب ته ورسپارل کېږي. د درېیم پور کرایه له ۱۰۰۰۰ افغانیو ټیټه ده او گدام لپاره ترې کار اخیستل کېږي. د قانون د حکم لمخې، گل احمد مکلف دی چې د مالیاتي حساب د تصفیې او د موضوعي مالیه د مجرایې لپاره د راتلونکي کال د غبرگولي ترپایه خپل اظهارلیک وړاندې کړي خو گل احمد د تلې میاشتې په ۲۵مه نېټه خپل مالیاتي اظهارلیک وړاندې کوي. کله چې له گل احمد څخه د ځنډ په اړه پوښتنه کېږي نو هغه ځواب ورکوي چې له خپلو هټیوالو سره د کرایې د ټاکلو په اړوند یې اختلاف درلود، ونه توانېدم چې د تېر کال اظهارلیک وړاندې کړم. دغه مؤجه دلیل نه دی او په همدې دلیل باید د هرې ورځې په تېرېدو سره پرته له رخصتۍ څخه د اظهارلیک تر وړاندې کولو پورې د ۱۰۰ افغانیو اضافي مالیه ورکړل شي.

تبصره: که چېرې گل احمد له خپلو هټیوالو سره د تېر کال د کرایې په اړه حقوقي دعوا ولري او د دعوا د اقامې لمخې د ده هټیوال د محکمې د حکم پراساس په بند کې اوسي او نور دا واک ونه لري چې د ده اظهارلیک او مالیاتي ملکیت وړاندې کړي، د گل احمد دغه عذر موجه گڼل کېږي خو گل احمد باید په دې اړه له محکمې او زندان څخه یو تصدیق وړاندې کړي.

۲.۱۰۲ هغه شخص چې د مالیه له ورکولو نه د تېښتې په موخه د دې قانون د احکامو له مخې په ټاکل شوي موده کې اظهارلیک وړاندې نه کړي، نو د ۱۰۲ مادې په ۱ فقره کې د ذکر شوي اضافي مالیه پر ورکړه سربېره، د عدلي څېړنې لپاره لویې څارنوالۍ ته معرفي شي.

۱ بېلگه: عزیز د متحده ایالاتو یو تبعه او په افغانستان کې هم مېشت دی. عزیز د ۱۳۸۷، ۱۳۸۸ او ۱۳۸۹ مالي کلونو په اوږدو کې په افغانستان کې مېشت و. عزیز پدې پوهېږي چې ځکه په افغانستان کې پر عایداتو باندې د مالیاتو اظهارلیک پر وړاندې کولو مکلف دی چې د عوایدو لوی ریاست په ۱۳۸۷ کال کې هغه ته خبر ورکړی و او تر څو پر عایداتو خپل مالیاتي اظهارلیک وړاندې کړي. عزیز د عوایدو لوی ریاست خبرتیا ته په قصدي توگه پاملرنه نه کوي او پوهېږي که چېرې په افغانستان کې مالیه تادیه کړي نو په امریکا کې خپل مالیاتي مکلفیتونه پدې اندازه نه شي کمولای. هره افغانۍ چې عزیز یې د افغانستان دولت ته تادیه کوي په نوموړي کال کې د عزیز د عوایدو د لږوالي سبب گرځي. عزیز غواړي د مالیاتو اظهارلیک وړاندې نه کړي ځکه هغه غواړي په افغانستان کې لږه مالیه تادیه کړي. د عوایدو لوی ریاست باید د ۱۰۲ مادې په ۱ فقره کې ذکر شوي اضافي مالیه راتوله او دی د عدلي څېړنو لپاره لویې څارنوالۍ ته راجع کړي.

تبصره: که چېرې اظهارلیک په خپل ټاکلي وخت چې په قانون کې په گوته شوی، وړاندې نه شي، نو دغه کار په لاندې حالاتو کې له مالیه څخه تېښته گڼل کېږي:

- أ. د اظهارلیک په وړاندې کولو کې ځنډ یا پاتې راتلل سره له دې چې د مالیاتو د وضع کېدو موضوع مالیه ورکوونکو ته د پروگرامونو، ورکشاپونو، عامه پوهاوي، سیمینارونو، رسمي لیکونو او داسې نورو ذریعو له لارې ورسېدلې وي،
- ب. که د مالیه ورکوونکي لخوا د دویم کال یا نورو اوږدو دورو لپاره د بېلانس په وړاندې کولو کې ځنډ تکرار شي، او

ج مالیه ورکونکی هڅه وکړي چې د جعلی اسنادو په بنودلو سره د خپل اظهارلیک په وړاندې کولو کې ځنډ توجیح کړي.

۳.۱۰۲ په یو سلو دویمه ماده کې ذکر شوي اضافي مالیه یواځې په هغه صورت کې د تطبیق وړ ده چې اظهارلیک له ټاکلې نېټې څخه وروسته وړاندې شي. د عوایدو لوی ریاست په ۱۰۲ ماده کې ذکر شوي اضافي مالیه په هغه صورت کې نه تطبیقوي چې مالیاتي اظهارلیک په خپل ټاکلي وخت وړاندې شوی وي ولو که په مالیاتي اظهارلیک کې معلومات هم صحیح نه وي. که چېرې مالیاتي اظهارلیک صحیح نه وي، نو د عوایدو لوی ریاست پر عایداتو د مالیاتو قانون د نورو مادو لمخې د اضافي مالیې پر تطبیق غور کوي.

بېلگه: امان یو افغان سهامی شرکت دی چې په ټول افغانستان کې خوراکي پلورنځۍ پر مخ بیایي. نوموړی شرکت خپل د ۱۳۸۷ کال مالیاتي اظهارلیک ډک او وړاندې کوي او په اظهارلیک کې خپل ذکر شوي مالیات د ۱۳۸۸ کال د غبرگولي په پای کې تادیه کوي. د مالیاتو د سنجش پر مهال نوموړی شرکت د څو جنراتورونو چې رانیولې بې و، د عوا کوي. له نوموړي جنراتورونو څخه په خوراکي پلورنځیو کې د څراغ په توګه اود پلورنځیو ګرمولو لپاره استفاده کېږي. د جنراتورونو بیه باید کمه نه بلکه د وخت په تېریدو سره ئې بیه باید له استهلاک څخه وضع شي. د دې تېروتنې له کبله د امان شرکت پر عایداتو د مالیاتو اظهارلیک ناسم دی. د امان شرکت مالیاتي مکلفیتونه له هغو څخه زیات دی کوم چې د دغه شرکت په مالیاتي اظهارلیک کې درج دي. امان شرکت په ۱۰۲ ماده کې د ذکر شوي اضافي مالیې تابع نه ګرځي ځکه چې هغه خپل مالیاتي اظهارلیک په ټاکلې نېټه وړاندې کړی دی. په هغه صورت کې چې امان شرکت د جنراتورونو د بېي د مجرایي په اړه کوم مؤجه دلیل ونلري نو کیدای شي چې په ۱۰۴ ماده کې ذکر شوي اضافي مالیې تابع وګڼل شي.

د مالیې د نه وضع کولو په صورت کې اضافي مالیه
په سلو درېیمه ماده:

- (1) هغه شخص چې له موجه دلیلونو پرته د معاش، مزدوری، د ټکټانې د عوایدو، د سهم د ګټې، کرایې، کمپشن، حق الامتیاز او ورته عوایدو مالیه د دې قانون د حکمونو لمخې وضع نکړي، په سلو کې د شلو د اضافي مالیې په ورکړه مکلف دی.
- (2) هغه شخص چې د بشپړې بې پروایي له امله د دې مادې په (۱) فقره کې درج مالیه وضع نه کړي، په سلو کې د څلوینستو اضافي مالیې په ورکړه مکلف.

۱.۱۰۳ هغه شخص چې د دې قانون د احکامو لمخې د سهم پر ګټې، ټکټانې، حق الامتیازونو، معاش او اجوري، کرایې، قرعه، بخشش، قراردادي او داسې نور مبالغ د کوم قانع کوونکي دلیل نه پرته د مالیې پر تطبیق بریالی نه شي، نو ۱۰٪ هغه اضافي مالیه چې باید وضع شوی وای تادیه کړي.

بېلگه: شش درک یو افغان سهامی شرکت دی چې درې تنه انفرادي اشخاص یې استخدام کړي دي. نوموړي درې تنه اشخاص رازق، ادیب او عزیز نومېږي. دا چې شش درک شرکت درې کسان استخدام کړي دي، نو نوموړی شرکت مکلف دی چې د کارکوونکو له معاش څخه مالیه وضع کړي. فیروز هغه شخص دی چې په

شرکت کې د ماليې د مناسبو مبالغو د وضع کولو مسؤليت په غاړه لري. رازق له شش درک شرکت سره د ۱۳۸۷ کال د چنگاښ د مياشتې په لومړۍ نېټه کار پېل کړی دی. فېروز په ۱۳۸۷ کال کې د رازق له معاش څخه د ماليې په وضع کولو نه بريالی کېږي دا ځکه هغه داسې گومان کاوه چې رازق يو مستقل قراردادي دي. فيروز يدي باور دی چې رازق د شش درک شرکت سره ليکلی قرارداد لاسليک کړی خواديب او عزيز داسې کوم قرارداد نلري. کله چې د عوايدو لوی رياست کارکوونکي د شش درک شرکت عوايد تفتيش کوي، نو مومي چې رازق يو کارکوونکی دی نه مستقل قراردادي. که چېرې د فېروز باور معقول وي نو ۱۰٪ ماليه بايد تطبيق نه شي. يوازې حقيقت دا دی چې قرارداد په ليکلي ډول نه دی جوړ شوی او په ځای دليل يې دا دی چې رازق يو مستقل قراردادي دی نه يو کارکوونکی.

۲.۱۰۳ هغه شخص چې د بې پروايي له امله د ماليې پر وضع کولو بريالی شوی نه وي، د ۱۰۳ مادې د فقرې د مندرجې اضافي ماليې پر ورکړه سربېره، د عدلي تعقيب لپاره څارنوالۍ ته هم وړاندې کېږي.

۱ بېلگه: پاک يو پاکستاني سهامی شرکت او اف يو افغان سهامی شرکت دی. پاک شرکت د اف شرکت ټول صادر شوي اسهام په خپل واک کې لري. پاک شرکت د اف شرکت پوره وړی دی. اف شرکت په ۱۳۸۷ کال کې د پور له درکه ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ د ټکټانې په توگه ورکوي. اف شرکت د ټکټانې له درکه د ۲۰٪ موضوعي ماليې په وضع کولو نه بريالی کېږي. اف شرکت د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانيو په اندازه د هغې ټکټانې د کمولو ادعا کوي چې پاک شرکت ته يې تاديه کړې ده. کله چې د عوايدو لوی رياست د اف شرکت د ۱۳۸۷ مالي کال عوايد تفتيش کوي، نو داسې معلومات ترلاسه کوي چې د پاک شرکت کارکوونکو د اف شرکت کارکوونکو ته خبر ورکړی وو چې د پاک شرکت د ټکټانې له درکه ۲۰٪ ماليه وضع کوي. د اف شرکت کارکوونکي پاک شرکت ته لارښوونه کوي چې دغه شرکت بايد هېڅ ټکټانه وضع نه کړي. د ۱۰۰۰۰۰۰ افغانيو کمولو او د ۲۰٪ موضوعي ماليې په وضع کې په نه بريالی کيدو سره سره د(الف) او (ب) شرکتونه کونښن کوي چې هغه اندازه ماليه چې دوی بايد په افغانستان کې تاديه کړي وای، کمه کړي. په دې توگه، د ۱۰۳ مادې د فقرې د مندرجې اضافي ماليې پر ورکړه سربېره، دغه شرکتونه د عدلي څېړنو لپاره لويې څارنوالۍ ته راجع کېږي.

۲ بېلگه: بهلول ودانيز شرکت دی او په کابل کې د سرکونو ساختماني چارې او فعاليتونه پرمخ بيايي. دا شرکت د مختلفو پروژو لپاره ۵۰ کسان په کار گوماري. د یاد شرکت د گومارل شوو کارکوونکو له ډلې ۱۵ تنه يې فني کارکوونکي دي چې د مياشتني ۳۰۰۰۰ افغانۍ معاش لري او پاتې نور يې عادي کارکوونکي دي چې د مياشتني ۴۵۰۰ افغانۍ معاش ترلاسه کوي. بهلول ودانيز شرکت د دې لپاره چې خپل فني کارکوونکي وهڅوي، د ۲۰۰۰۰ افغانيو معاش په اساس ترې ماليه وضع کوي. د څېړنې پرمهال د بررسۍ کارکوونکو ته ويل کېږي چې د ماليې وضع کول د ۳۰۰۰۰ افغانيو په اساس ډېره لوړه ماليه ده. بهلول ودانيز شرکت د ۱۰٪ اضافي ماليې په ورکړه سربېره، د عدلي څېړنو لپاره لويې څارنوالۍ ته راجع کېږي.

تبصره: که چېرې ماليه په خپل ټاکلي وخت چې په قانون کې په گوته شوی، تاديه نه شي، نو دغه کار په لاندې حالاتو کې له ماليې څخه تېښته گڼل کېږي:

د ماليې نه ورکول سره له دې چې د مالياتو د وضع کېدو موضوع ماليه ورکوونکو ته د پروگرامونو، ورکشاپونو، عامه پوهاوي، سيمينارونو، رسمي ليکونو او داسې نورو ذريعو له لارې ورسېدلې وي. چې د ماليه ورکوونکي لخوا د دويم کال يا نورو اوږدو دورو لپاره د ماليې نه ورکول تکرار شي.

ماليه ورکونکی هڅه وکړي چې د جعلی اسنادو په بنودلو سره خپله نه ورکړل شوي ماليه توجیح کړي.

د ماليې د نه ورکولو په صورت کې اضافي ماليه

یو سل او څلورمه ماده:

(1) هغه اشخاص چې له موجه دلیل پرته وضع شوي ماليه د دې قانون د حکمونو لمخې ورنکړي، د دې قانون په ۱۰۰مه ماده کې د مندرجې ماليې پر ورکړه برسېره د ۱۰٪ اضافي ماليې پر ورکړه مکلف دی.

(2) (۴) هغه شخص چې د ماليې څخه د تېښتې په قصد، تشبیت شوي ماليه، د دې قانون د حکمونو لمخې ورنکړي، د دې مادې په (1) فقره کې د درج اضافي ماليې پر ورکړه برسېره، لویې څارنوالۍ ته معرفي کیږي.

۱.۱۰۴ هغه شخص چې د موجه دلیل نه پرته د دې قانون له احکامو سره سمه خپله تشبیت شوي ماليه (له بېلابېلو سرچینو څخه د موضوعي مالیات چې پر عایداتو د مالیاتو په قانون کې یې وړاندوینه شوې یا د شخص خپله د تادیې وړ ماليه تشبیت شوي) تادیه نه کړي، باید ۱۰٪ اضافي ماليه ورکړي. دا ماليه د هر هغې اضافي ماليې سرسېره تادیه کېږي چې په ۱۰۰مه ماده کې د ماليې د تادیې د څنډه په اړه ذکر شوې ده.

۱ بېلگه: عزیز د خپل جایداد د کرایې له درکه چې خپل ملکیت یې دی، ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ ترلاسه کوي. دی ۸۰۸۰۰ افغانۍ د کرایې د عوایدو د ماليې له درکه (پر ۱۰۰۰۰۰۰ افغانیو د انفرادي اشخاصو د نورم لمخې ماليه وضع کیږي) پورې دی. عزیز نه شي کولای چې د غیرکولي میاشت په پای کې ۸۰۸۰۰ افغانۍ تادیه کړي او په اړه یې کوم موجه دلیل هم نه لري نو ځکه هغه د ۸۰۸۰۰ افغانیو اضافي ماليې تابع گرځي. (۱۰×۸۸۰۰).

عزیز له ټاکلې نېټې نه د هرې ورځې په تېریدو سره په ۱۰۰ ماده کې پر ذکر شوي اضافي ماليې باندې ۸۸۸۸۰ افغانۍ جمع کړي. که چېرې عزیز د غیرکولي له پای څخه لس ورځې وروسته خپل د ذمت ماليه او اضافي ماليه تادیه کړي، نو هغه په ۱۰۰ ماده کې د ذکر شوي اضافي ماليې له مخې ۸۸۸۰ افغانۍ پوره وړي پاتی کېږي. (۱۰ ورځې × ۰.۰۱ × ۸۸۸۸۰ افغانۍ).

۲ بېلگه: په دې بېلگه کې ذکر شوي حالتونه او حقیقتونه د ۱ بېلگې له حالتونو او حقیقتونو سره ورته والی لري خو یواځې دومره توپیر لري چې دلته عزیز ماليه نده تادیه کړې او اظهارلیک یې نه دی وړاندې کړی دا ځکه چې د یوې ترافيکي پېښې له امله په روغتون کې تر درملنې لاندې وو. په داسې حالاتو کې عزیز په ټاکلې نېټه د ماليې د نه تادیه کولو په اړه موجه عذر لري نو د ۱۰٪ اضافي ماليې تابع باید ونه گرځي.

۳ بېلگه: قسیم هوایي شرکت د یوه سوداگریز هوایي شرکت په توگه کار کوي او د خپلو کارکوونکو د وري میاشتي د معاشونو موضوعي مالیات یې د میاشتي په پای کې د معاش د ورکړې پرمهال وضع کړي دي. یاد شرکت باید وضع شوي مالیات د وروستۍ میاشتي تر ۱۰مې پورې د دولت بانکي حساب ته انتقال کړي وای، خو وضع شوي مالیات د همدغه کال د چنګاښ تر میاشتي نه دي انتقال شوي. د مالیاتو د څېړنې کارکوونکي دغه موضوع بررسي کوي او داسې انګېرل کیږي چې وضع شوي پیسې د یوې الوتکې د

ترميم لپاره کارول شوي دي. دغه شان دليل موجه نه دی او قسيم هوايي شرکت مکلف دی چې سربېره پر دې چې د ماليې د ځنډ لکبله په ۱۰۰ ماده کې درج شوې ماليه ورکړي، ۱۰٪ اضافي ماليه هم ورکوي.

۲.۱۰۴ هغه شخص چې د دې قانون د احکامو لمخې ټاکل شوې ماليه له ماليې څخه د تېښتې به هوډ نه تاديه کوي، د ۱۰۴مې مادې په فقره کې د مندرجې ماليه پر ورکړه سربېره، بايد د عدلي تعقيب لپاره لويې څارنوالۍ ته معرفي کيږي.

۱ بېلگه: اي. بي. اي. يو امريکايي سهامي شرکت دی چې په کابل کې د ودانيزو چارو خدمتونه برابروي. ياد شرکت د يوه خصوصي شرکت لپاره د ودانيزو چارو خدمتونه ترسره کوي. اي. بي. اي. شرکت په افغانستان کې د هر ډول معاهدي يا تړون لمخې له هېڅ ډول مالياتي مکلفيته معاف نه دی. د عوايدو لوی رياست داسې پتې يې چې ياد شرکت د ۱۳۸۸ مالي کال لپاره تر څېړنې او پلټنې لاندې ونيسي. د څېړنو په ترڅ کې، د عوايدو لوی رياست د برېښناليک له لارې يو مکتوب ترلاسه کوي چې د کابل له دقتره د دغه شرکت يو عمده سهم لرونکي ته لېږل شوی دی. دغه مکتوب داسې جوته وي چې اي. بي. اي. شرکت چارواکي په دې ښه پوه وو چې پر عايداتو د مالياتو مکلفيت او د اتتفاعي معاملو د ماليې مکلفيتونه يې په افغانستان کې درلوده. دغه راز، ياد سند داسې څرگندوي چې د دغه شرکت هماغه عمده سهم لرونکي پرسونل ته ويلي چې ماليه دې نه ورکوي ځکه دا شرکت يوازې د لنډې مودې لپاره په افغانستان کې کار کوي. د عوايدو لوی رياست دغه موضوع لويې څارنوالۍ ته عدلي تعقيب لپاره معرفي کوي.

۲ بېلگه: قسيم هوايي شرکت په پورته ۳ بېلگه کې بيا هم د خپلو کارکوونکو د معاشونو د موضوعي ماليې په ورکړه کې باتې راځي. په دې توگه، ياد شرکت سربېره پر دې چې پر عايداتو د مالياتو قانون د ۱۰۴مې مادې په ۱ فقره کې درج شوې اضافي ماليه ورکوي، لويې څارنوالۍ ته د عدلي تعقيب لپاره هم معرفي کيږي.

تبصره: که چيرې ماليه په خپل ټاکلي وخت چې په قانون کې په گوته شوی، تاديه نه شي، نو دغه کار په لاندې حالاتو کې له ماليې څخه تېښته گڼل کيږي:

- أ. د ماليې نه ورکول سره له دې چې د مالياتو د وضع کېدو موضوع ماليه ورکوونکو ته د پروگرامونو، ورکشاپونو، عامه پوهاوي، سيمينارونو، رسمي ليکونو او داسې نورو ذريعو له لارې ورسېدلې وي،
- ب. چې د ماليه ورکوونکي لخوا د دويم کال يا نورو اوږدو دورو لپاره د ماليې نه ورکول تکرار شي، او
- ج. ماليه ورکوونکی هڅه وکړي چې د جعلی اسنادو په ښودلو سره خپله نه ورکړل شوې ماليه توجیح کړي.

د مالیه ورکونکي د تشخیصه نمبر په اړه اضافي مالیه
یو سل او پنځمه ماده:

هغه حقیقي شخص چې د دغه قانون د ۸۲مې مادې له حکم سره سم د مالیه ورکونکي د تشخیصه
نمبر په لرلو مکلف دی او پرته له کوم وجه دلیل څخه یې ترلاسه نه کړي، د ۵۰۰۰ افغانیو د اضافي
مالیې په ورکړه او حکمي شخص د ۲۰۰۰۰ افغانیو د اضافي مالیې پر ورکړه مکلف دي.

۱.۱۰۵ هغه حقیقي شخص چې د دغه قانون د ۸۲مې مادې له حکم سره سم د مالیه ورکونکي د تشخیصه نمبر
په لرلو مکلف دی او پرته له کوم وجه دلیل څخه یې ترلاسه نه کړي، د ۵۰۰۰ افغانیو د اضافي مالیې په
ورکړه او حکمي شخص د ۲۰۰۰۰ افغانیو د اضافي مالیې پر ورکړه مکلف دي.

۱ بېلگه: آسیه د بدخشان ولایت په یو کوچني کلي کې ژوند کوي. نوموړې په یوه نړیواله نادولتي مؤسسه کې کار
کوي. آسیه په خپل کلي کې د د ایې په توگه دنده تر سره کوي او له امیدوارو ښځو سره مرسته کوي. د
آسیې استخدام کوونکې مرجع د هغې له معاش نه د ۱۳۸۸ کال مالیه وضع کوي. د ۹۱ مادې له مخې آسیه
مکلفه ده چې د ۱۳۸۸ مالي کال لپاره مالیه ورکونکي د پیژندنې نمبر ترلاسه کړي. آسیه یې سواده ده او
د مالیه ورکونکي د پیژندنې نمبر د اخستلو په موخه مناسبې فورمې نه شي اخستلای چې ډکې ئې کړي
استخدام کوونکې مرجع د پیژندنې نمبر لاسته راوړلو په اړه آسیه ته معلومات نه ورکوي. آسیه مجبوره ده
چې د څو ورځو لپاره سفر وکړي او هغه دفتر پیدا کړي چې د مالیه ورکونکي د پیژندنې نمبر اخستلو
لپاره لازمي فورمې ورکوي. کله چې د عوایدو لوی ریاست کارکوونکي آسیه تفتیش کوي، نو ورته وايي
چې هغه د مالیه ورکونکي د پیژندنې نمبر اخستلو ته اړتیا لري. آسیه سمې فورمې لاسلیک کوي او د
پیژندنې نمبر اخلي. آسیه د نوموړې نومې د نه اخستلو په اړه معقول دلیل لري.

۲ بېلگه: ساریکا په کابل ولایت کې او سېرې. هغه په یوه نړیواله نادولتي مؤسسې کې دنده ترسره کوي. ساریکا د
اېې په توگه کار کوي. هغه له امیدوارو ښځو سره مرسته کوي. د ساریکا استخدام کوونکې مرجع د هغې
له معاش نه د ۱۳۸۸ کال مالیه وضع کوي. هغه له استخدام کوونکې مرجع څخه پوښتنه کوي چې ولې یې
د هغې له معاش نه مالیه وضع کړې ده. د ساریکا استخدام کوونکې اداره هغې ته خبر ورکوي چې هغه پر
عایداتو باندې د مالیاتو قانون تابع ده او باید د مالیه ورکونکي د پیژندنې نمبر اخلي. کابل ولایت کې
انټرنټ شته او ساریکا کولای شي چې د مالیه ورکونکي د پیژندنې د نمبر فورمې دانټرنټ له لپارې
لاسته راوړي او همدارنگه نوموړې کولای شي چې په کابل ولایت کې د مالیې وزارت له فټرونوڅخه
مالیاتي فورمې ترلاسه کړي. ساریکا د مالیه ورکونکي د پیژندنې نمبر نه اخلي ځکه چې دانټرنټ له
لپارې د فورمو ترلاسه کول او یا مالیې وزارت ته په تگ او راتگ پیسې مصرفیږي. ساریکا مالیې
وزارت ته د تگ او راتگ د کرایې پیسې نه لري. ساریکا د نوموړې نمبر د نه اخستلو په اړه کوم مؤجه
دلیل نه لري او د ۵۰۰۰ اضافي مالیې تابع گرځي.

۳ بېلگه: د کابل ودانیز شرکت یو افغان سهامی دی او په افغانستان کې ساختماني فعالیتونه پر مخ وړي. یاد
شرکت په ۱۳۸۸ او ۱۳۸۹ کلونو کې په افغانستان کې فعالیت کوي. دا شرکت پدې باور دی چې په
افغانستان کې یې فعالیتونه مخ پر ختمېدو دي او په راتلونکي کې به هم کوم ساختماني قرارداد ترلاسه

نکړي. کابل ودانيز شرکت پوهېرې چې د ماليه ورکونکي د پيژندنې نمره واخلي، خو پرېکړه کوي چې نوموړې نمره وانخلي. کله چې د عوايدولوی رياست د نوموړي شرکت په اړه تحقيق کوي، داسې معلومات ترلاسه کوي چې دغه شرکت دوه کاله پرعايداتو باندې ماليات نه دي تاديه کړي. کابل ودانيز شرکت د خپلو کارکوونکو له معاشونو نه موضوعي ماليه نه ده وضع کړې او د عوايدولوی رياست نه د خپلو فعاليتونو د پټولو په موخه په قصدي توگه د ماليه ورکونکي د پيژندنې نمبر له اخستلو څخه ډډه کړې وه. د کابل ودانيز شرکت بايد د ۲۰۰۰۰۰ افغانیو اضافي ماليې تابع وگرځي.

#

د مالياتي مؤظفينو لخوا ترسره شوې سرغړونې

يو سل او شپږمه ماده:

- (1) که چېرې مالياتي مؤظفين د مستقيمي يا غير مستقيمي گټې په قصد په دې قانون کې درج معلومات افشا کړي يا نور هغه اشخاص چې د معلوماتو په افشا کولو کې له هغه سره مرسته وکړي، له احوالو سره سم تر يو سلو پنځه وېشتو زرو افغانیو پورې په نغدي جریمه يا تر يوه کال پورې پر حبس او يا په دواړو جزاوو باندې محکومېږي.
- (2) که چېرې مالياتي مؤظفين د اړوندو واکمنو مقامونو د رسمي اجازې پرته د مستقيمي يا غير مستقيمي مالي گټې يا نورې گټې په قصد له خپل موقف څخه ناوړه استفاده وکړي، له احوالو سره سم تر دوو سوو پنځه وېشتو زرو افغانیو پورې په نغدي جریمه يا تر درې کالو پورې حبس يا په دواړو جزاوو باندې محکومېږي.

۱.۱۰۲ که چېرې مالياتي کارکوونکي د مستقيمي يا غير مستقيمي گټې په موخه محرم معلومات افشا کړي او يا نور اشخاص هغو سره په دې کار کې مرسته وکړي، دوی بايد د عدلي تعقيب لپاره لويې څارنوالۍ ته وروپېژندل شي.

بېلگه: فيروز د عوايدولوی رياست د سترو ماليه ورکونکو په اداره کې کار کوي. د (الف) شرکت د څېړنې پر مهال فيروز د نوموړي شرکت عوايد او گټه معلوموي. په افغانستان کې د (الف) شرکت اصلي رقيب د (ب) شرکت دی. فيروز موافقه کوي چې د (الف) شرکت معلومات د ۲۰۰۰۰۰ افغانیو په بدل کې د (ب) پر شرکت وپلوري. دغه قضيه په قانون کې د درج شوي محرمیت د اصل د نه رعایتولو له کبله بايد د عدلي تعقيب لپاره لويې څارنوالۍ ته وروپېژندل شي.

۲.۱۰۲ که چېرې مالياتي مؤظفين د مالي او يانورو گټو په موخه په مستقيم يا غير مستقيم ډول د رسمي مقاماتو له اجازې نه پرته له خپل مؤقف څخه ناوړه گټه پورته کړي، نو دوی بايد د محرمیت د اصل د نه رعایتولو له کبله د عدلي تعقيب لپاره لويې څارنوالۍ ته وروپېژندل شي.

بېلگه: وحید د يوه ولايت د مستوفيت کارکوونکی دی. د صديق ترانسپورتي شرکت خپل مالياتي اظهارليک ولايتي مستوفيت ته وړاندی کوي. وحید نوموړی مالياتي اظهارليک ارزوي او د صديق ترانسپورتي شرکت ته وړاندیز کوي که چېرې ده ته ۳۰۰۰۰ افغانۍ ورکړي نو په مالياتي اظهارليک کې د شرکت د درج

شوي گټې اندازه به راکمه کړي. وحید له خپلې دندې څخه د شخصي گټې لپاره ناوړه گټه اخلي او پر سرغړونې تورن دی. په دې توگه، وحید د ۱۰۶مې مادې د ۱ فقرې د حکم لمخې د عدلي تعقيب لپاره لويې څارنوالۍ ته ورپېژندل کيږي.

د اضافي مالياتو د راټولولو واک
يو سل او اوومه ماده:
د دې فصل په حکمونو کې درج اضافي ماليات د ماليې وزارت د مالياتي څانگو لخوا راټوليږي.

۱.۱۰۷ هغه ماليه ورکونکي چې د اضافي ماليې په ورکړه مکلف دي، نوموړې ماليه بايد د اصلي ماليې د تاديې په شان ورکړي. د ۸۷ مادې د (۱) فقرې پراساس ماليه ورکونکي بايد اضافي ماليه په يو واکمن بانک کې تاديه کړي. له واکمن بانک څخه د مالياتو د ورکړې فورمو د ترلاسه کولو او لېږلو په موخه د عوايدو لوی رياست ترتيبات رامنځته کړي دي او دا داسې گڼي چې نوموړي تاديات په مالياتي دفتر کې منځ ته راغلي دي.

اوولسم فصل

وروستنی مادي

له ۱۰۸ مادي نه تر ۱۱۳ پوري##

د کړنلارې وضع کول او د فورمو برابرول

یو سل او اتمه ماده:

- (1) د مالیې وزارت د مالیاتو د تشخیص ، تثبیت او اخیستلو په منظور هغه فورمې چې د قانون د حکمونو لمخې اړینې گڼل کېږي برابرې.
- (2) د مالیې وزارت د دې قانون د حکمونو د ښه تطبیق په منظور پر عایداتو باندې د مالیاتو تعلیمنامه ، جلا طرز العمل (عمومي او انفرادي) لایحې وضع کوي.

۱.۱۰۸ د عوایدو لوی ریاست پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د تنظیم او اداره کولو مسؤلیت په غاړه لري. له دغو مسؤلیتونو څخه یو هم دا دې چې د عوایدو لوی ریاست فورمې طرح او ترتیب کړي دي او پر عایداتو باندې د مالیاتو له قانون څخه د مالیه ورکونکو د پېړۍ په موخه د مالیه ورکونکو له غوښتنې سره سم به د دغه ډول فورمو طرح او ترتیب ته دوام ورکوي. یادې شوې فورمې د هر ولایت له مستوفیت او د مالیې وزارت د عوایدو له لوی ریاست څخه ترلاسه کېدای شي.

۲.۱۰۸ پر عایداتو باندې د مالیاتو د قانون د تعلیمنامې د صدور واک د همدې مادې لخوا د مالیې وزارت ته ورکړل شوی دی. پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د تعلیماتنامې موخه د مالیاتو قانون تطبیق او تعبیر دغه دی. په دغه تعلیماتنامه کې یواځې عمومي لارښوونې شاملې دي. داسې باید ونه گڼل شي چې په دغه تعلیماتنامه کې له مالیه ورکونکي پورې اړوند ټول موضوعات شامل دي.

۳.۱۰۸ د مالیې وزارت لپاره د هغو مواردو په اړه چې پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون تر پوښښ لاندې نه دی راغلي، دوه انتخابي لارې وجود لري. د مالیې وزارت د عوایدو لوی ریاست له ليارې د عامه او خصوصي طرز عملونه صادروي.

۴.۱۰۸ د عامه سنجش یو طرز العمل پر هغې موضوع باندې پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د تطبیق په اړه په لیکلې توگه د مالیې وزارت موقف بیانوي چې چې مالیه ورکونکي تر اغېزې لاندې راوړي. د بېلگې په ډول ، د مالیې وزارت د افغانستان کورنې او بهرنې خصوصي پانگې اچونې د قانون لمخې (د ۱۳۸۴/۴ عامه سنجش طرز العمل) دورکړل شوي "مالیاتي معافیتونو" د پای په اړه د عامه سنجش یو طرز العمل صادر کړې دی او همدارنگه نوموړی وزارت د عمده مسئلو په اړه په هر هغه ډول او په هر هغه وخت کې چې لازم وي، د عامه سنجش طرز العملونو صادرولو ته ادامه ورکوي. دا کار د مالیې وزارت واک د دې پرېکړې کولو په اړه چې په کومو حالاتو کې د عامه سنجش طرز العمل صادر کړي او هم هغه موقف چې دغه وزارت یې د قانون تطبیق او تعبیر په اړه لري ، بیانوي.

۵.۱۰۸ د خصوصي یو طرز العمل پر هغې موضوع باندې چې له معینو او تثبیت شوو اشخاصو له ډلې څخه یو معین شخص یا ډله ترخپلې اغېزې لاندې راوړي ، پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د تطبیق په اړه د مالیې وزارت موقف بیانوي. د مالیې وزارت د هغو حقیقتونو په باره کې پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د تطبیق په اړه خپل موقف بیانوي چې د یو خصوصي طرز العمل د غوښتونکي مستندو شواهدو پر اساس برابر شوي دي. یواځې پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د تعبیر او تفسیر په اړه د خصوصي یو

طرز العمل صادر كيدای شي. دا پروسه د نورو قوانينود تطبيق د واضح كولو په موخه استفاده نه شي كيدای او همدارنگه له غوښتونكي (غوښتونكو) نه پرته د بل شخص دمالياتي مكلفيتونو واضح كولو په موخه نه استفاده كيږي. كه چيرې د غوښتونكو نه پرته نور اشخاص وغواړي چې د خپل مالياتي مكلفيتونو په اړه معلومات ترلاسه كړي، نو بايد د خپل نوم (نومونو) په اړه د يوه خصوصي طرز العمل صادرولو لپاره درخواست وكړي.

۲.۱۰۸ د طرز العملونو په دواړه عامه او خصوصي حالتونو كې د ماليې وزارت د قانون تعبير او تفسير ته محدود دي. د عامه او خصوصي طرز العمل د پروسې په اړه د ډېرو معلوماتو د لاسته راوړلو لپاره د " عامه او خصوصي طرز العملونو " تر عنوان لاندې د عامه سنجش طرز العمل ته دې مراجعه وشي.

د جواز نه صادرول

يو سلو او نهمه ماده:

- (1) كه چيرې حقيقي يا حكمي اشخاص، د خپلې غاړې (ذمت) د وركړې وړ ماليه، د دې قانون د حكمونو لمخې په ټاكلي وخت وركړي، د ماليې وزارت كولاى شي د هغوى د سوداگريز جواز د نه نوي كولو په هكله هغو ادارو او مؤسسو ته چې د جواز د صادرولو واک لري رسماً خبر وركړي. داشخاصو جواز هغه وخت د اجرا وړ دى چې د ماليې له وزارت څخه د خپل مالياتي نه مسؤليت سند اړوندې څانگې ته وړاندې كړي. سربېره پر دې، د جواز صادر وونكي ادارې نشي كولاى انفرادي اشخاصو او د سهامې او محدود المسؤليت شركتو ريسانو ته چې خپل يا د خپلو شركتونو مالياتي مكلفيتونه يې نه وي ادا كړي، د عين شخص يا شركت په نوم بل جواز صادر كړي.
- (2) د جواز صادر وونكي ادارې په دې مكلفې دي چې دولتي ادارو ته د هغو حقيقي او حكمي اشخاصو لست او مشخصات چې جواز يې اعتبار لري، د انټرنټ له لارې په واک كې وركړي. ټولې دولتي ادارې او مؤسسې مكلفې دي چې د تړون د عقد پرمهال د كاري جواز له صحت او اعتباره ځان ډاډه او له دې وروسته تړون ترسره كړي.
- (3) د دولتي چارواكو د معاشونو د قانون په ۲مه ماده كې مندرج اشخاص مخكې له دې چې انتصاب يا وټاكل شي، مكلف دي چې د ماليې وزارت له لارې د مالياتو د نه باقيدارى فورمې تكميلې كړي.

۱.۱۰۹ د ۱۰۹مې مادې لمخې، ټول ماليه وركوونكي كه هغه حقيقي اشخاص وي يا حكمي او پرته له دې چې دوى څه ډول فعاليت ترسره كوي او هغه ډله اشخاص چې د كاري جواز په لرلو مكلف دي، مخكې له دې چې خپل كاري يا سوداگريز جواز نوى كړي، خپل مالياتي مكلفيت دې ترسره كړي. د دې لپاره چې ماليه راټوله شي، د ماليې وزارت دا واک لري چې د سوداگريزو او سكتورې فعاليتونو د جواز صادر وونكو ادارو ته رسمي مکتوب واستوي ترڅو د هغو اشخاصو جوازونه تجديد او نوي نه كړي څوك چې د ماليې وزارت يا بلې مالياتي ادارې لخوا د مالياتو ترلاسه شوى د تصفيې سند نه وړاندې كوي. همدارنگه د

۱۰۹مې مادې لمخې، هغه دولتي ادارې او مؤسسې چې کاري جوازونه صادروي، ورته اشخاصو ته او د شرکتونو د مديرانو په گډون کاري جواز صادر نه کړي تر هغې چې مالياتي مکلفيت يې پوره کړی نوي.

۱ بېلگه: غزنوي شرکت دخپلو سوداگريزو چارو لپاره د سوداگري له وزارت نه د ۱۳۸۷ کال د وږي په پيل کې خپل کاري جواز ترلاسه کړ چې دغه جواز د ۱۳۸۸ کال د وږي تر پيله د اعتبار وړ گڼل کېږي. د ۱۳۸۸ کال د تلې په مياشت کې، ياد شرکت هېواد ته يو شمېر توکي واردوي. دا چې د سوداگريز جواز د مودې له پایته رسېدو يوه مياشت تېره شوې، د گمرکاتو د رياست چارواکي وارد شوي توکي له ځان سره ساتي او له ياد شرکت نه غوښتنه کوي چې خپل جواز نوی کړي. د ياد شرکت مدير سوداگري وزارت ته غوښتنليک وړاندې کوي چې خپل جواز نوی کړي. په دې خاطر چې غزنوي شرکت د ۱۳۸۷ کال اظهارليک نه دی وړاندې کړی او مالياتي مکلفيت يې هم نه دی پوره کړی، د سوداگري وزارت نه شي کولای چې جواز يې نوی کړي. د غزنوي شرکت جواز هله نوی کېدای شي چې د ۱۳۸۷ کال خپل مالياتي اظهارليک مالياتي ادارې ته وړاندې، مالياتي مکلفيت ترسره او له اړونده مالياتي ادارې څخه د ماليې تصفيوي سند ترلاسه او د سوداگري وزارت ته يې وړاندې کړي.

۲ بېلگه: مايک چې يو فرانسوي تبعه دی د مخابراتو وزارت لخوا د ۱۳۸۸ کال د غويي مياشتې په ۲۳ مه نېټه د کمپيوټر انجنيئر په توگه په کار وگومارل شو ترڅو د دوو کالو لپاره تخنيکي خدمات وړاندې کړي. د کار د قانون سره سم، مايک مکلف دی مخکې له دې چې په ياد وزارت کې خپله دنده پيل کړي، د کار او ټولنيزو چارو له وزارت نه يو کاري جواز ترلاسه کړي. د مايک کاري جواز د ۱۳۸۹ کال د غويي په ۲۵ مه نېټه پایته رسېږي. له دې کبله، دی اړ دی چې خپل جواز نوی کړي پخوا له دې چې خپل کار ته ادامه ورکړي. د ۱۰۹مې مادې د ۱ فقرې لمخې، تر هغې چې مايک د ۱۳۸۸ کال لپاره د خپلو مالياتو تصفيوي سند چې د ماليې وزارت يا بلې مالياتي ادارې لخوا يې ترلاسه کوي، د کار او ټولنيزو چارو وزارت ته نه وي وړاندې کړی، د کار او ټولنيزو چارو وزارت دا واک نه لري چې د مايک کاري جواز نوی کړي.

۳ بېلگه: د بهار د نوشابو شرکت مدير احمد نومېږي. ياد شرکت د معدني اوبو، غيرالکوليک نوشابو او داسې نورو مشروباتو په توليدي چارو بوخت دی. بهار د مشروباتو شرکت نه خپل مالياتي اظهارليک وړاندې کړی او نه يې هم د ۱۳۸۷ کال ماليات ورکړي. پر ۱۳۸۸ کال، احمد له خپل ورور محمود سره د يوه نوي شرکت په جوړولو او راجستروولو لاس پورې کوي. دا چې احمد د خپل شرکت لپاره د مالياتو تصفيوي سند نه دی ترلاسه کړی، په افغانستان کې له پانگه اچونې څخه د ملاتړ اداره يا آيسا د احمد اړونده شرکت ته جواز نه صادروي.

تبصره: د مالياتو تصفيوي مکتوب هر ماليه ورکوونکي ته هغه مهال صادريږي چې لومړی، د روان کال ماليه او د راتلونکو کالو د تاديبې وړ ماليه ورکړل شوي وي او ماليه ورکوونکي هم پر عايداتو د مالياتو قانون د ۱۷، ۴۲، ۵۹ او ۷۲مې مادې د حکم لمخې ټول مالياتي مکلفيت د امکان تر کچې ترسره کړي وي، دويم، او د هر ډول اضافي ماليې هغه مکلفيت ترسره شوی وي چې د جواز د نوي کولو د غوښتنليک تر نېټې سنجول شوی وي.

۲ تبصره: هر ډول ناتکمیله اجراءات چې موخه یې د اضافي ماليې مکلفیت سنجول وي، د مالیاتو د هغه تصفیوي مکتوب د صادرېدو مخه نه نیسي کوم ته چې مالیه ورکوونکی د کاري جواز د نوي کولو لپاره اړتیا لري.

۲.۱۰۹ د ۱۰۹مې مادې د ۲ فقرې د ۱ جز لمخې، د کاري جواز ټولې صادرېدونکې ادارې مکلفې دي چې دولتي ادارو او مؤسسو ته د هغو افرادو او شرکتونو لړلیک یا فهرست په واک کې ورکړي چې کاري جواز یې په قانوني لحاظ د اعتبار وړ وي.

۳.۱۰۹ د داوطلبۍ یا مزایدې د پراوونو په ترڅ کې او د تړون د ترسره کولو پرمهال، ډېره اړینه ده چې د هغو افرادو له گومارلو څخه چې د کاري جواز موده یې پایته رسېدلې وي، ډډه وشي. د شرکتونو او د داوطلبۍ په مرحلو کې د برخه اخیستونکو اشخاصو د مزایدې داسنادو د ارزونې پرمهال، ټولې دولتي ادارې مکلفې دي چې د کاري جواز د اعتبار وړ مودې په اړه ځان ډاډمن کړي. دوی ته په کار ده چې د داوطلبۍ په مرحلو کې د گډون کولو د حق لپاره یو معیار وټاکي. په دې مانا، هغه ډله اشخاص چې د کار ی جواز موده یې پایته رسېدلې وي، له حکومت سره د تړون او قرارداد کولو لپاره حق نه لري چې د داوطلبۍ یا مزایدې په پراوونو کې برخه واخلي.

۴.۱۰۹ پر عایداتو د مالیاتو قانون د ۱۰۹مې مادې د ۳ فقرې د حکم لمخې، هېڅوک د دولت لوړو پوستونو ته ټاکل کېدای یا انتصابېدای نه شي مگر دا چې د خپلو مالیاتو تصفیوي سند یې وړاندې کړی نه وي.

۱ بېلگه: پر ۱۳۸۷ کال، محمد اشرف د یوه روغتون د ماشومانو په څانگه کې د روغتیايي کارپوه په توگه کار کړی دی. د عامې روغتیا وزارت د اداري اصلاحاتو د کمېسیون له لارې په یاد وزارت کې د تخنیکي رییس یو پوست اعلان کړی دی. آغلې اشرف د یاد پوست لپاره د ټولو نوماندو له ډلې تر ټولو لوړ او شایسته شخص دی. دی مکلف دی د هغې دندې په اړه د مالیاتو خپل تصفیوي سند وړاندې کړي چې ده په کې کار کړی. له دې وروسته، د اداري سمون د کمېسیون چارواکي د ده د انتصاب چارې او اسناد بشپړوي.

۲ بېلگه: ولسمشر آغلې ثریا په ملي شوار کې د مشرانو جرگې لپاره انتصابوي. وړاندې له دې چې د مشرانو جرگې په ناستو کې برخه واخلي، آغلې ثریا مکلفه ده چې د خپلو مالیاتو تصفیوي سند وړاندې کړي. د دغه سند له وړاندې کولو پرته، نوموړې نه شي کولای د مشرانو جرگې په ناستو کې برخه واخلي.

۳ بېلگه: ولسمشر آغلې نوري د کار او ټولنیزو چارو وزارت د پوست لپاره د وړاندیز شوي وزیر په توگه ولسي جرگې ته وروپېژاند چې د اعتماد رایه ترلاسه کړي. ولسي جرگه د یاد وزیر د لوړو زده کړو درجه، اسناد، د تابعیت اسناد او نور اړونده اسناد تر څېړنې لاندې نیسي. د دغه نوماند د مالیاتو د تصفیوي سند د ولسي جرگې په واک کې نه دی ورکړل شوی. ولسي جرگه په رسمي توگه د مالیاتو د تصفیوي سند غوښتنه کوي او ښاغلی نوري داسې څرگندوي چې ده تر اوسه د تېرو کالونو خپل مالیاتي اظهارلیک اړونده مالیاتي ادارې ته نه دی وړاندې کړی. په دې توگه، ولسي جرگه د نوماند وزیر ټول اسناد مسترد او د اعتماد رایې موضوع ترهغه مهاله ځنډوي چې آغلې نوري خپل ټول مالیاتي مکلفیت ترسره کړی.

له معافیته د مستحق کېدو شرایط

یو سل او لسمه ماده:

- (1) هغه منظور شوي تشبثات چې د ۱۳۸۱/۲/۲۰ نېټې په (۸۰۳) گڼه رسمي جریده کې خپور شوي د کورنۍ او بهرنۍ خصوصو پانگې اچونې د قانون په حکمونو کې درج مکلفیتونه او اړوند قوانین سرته نه وي رسولي ، د ۱۳۸۳ د چنگاښ له لومړۍ نېټې څخه وروسته د نوموړي قانون په حکمونو کې له درج شوي معافیت څخه د گټې اخستنې مستحق ندي.
- (2) هغه منظور شوي تشبثات چې د دې مادې په (۱) فقره کې درج د کورنۍ او بهرنۍ خصوصي پانگې اچونې د قانون د حکمونو لمخې چې ۱۳۸۲/۹/۱ نېټې څخه د مخه یې عملاً فعالیت پیل کړې وي ، په هغه صورت کې کولای شي د هغه په حکمونو کې له درج شوو امتیازونو څخه گټه واخلي چې پدې قانون او اړوندو قوانینو کې درج حکمونه یې په پام کې نیولي وي او په پام کې نیولو ته یې دوام ورکړي.
- (3) هغه منظور شوي تشبثات چې د دې مادې په (۱) فقره کې د کورنۍ او بهرنۍ خصوصي پانگې اچونې په قانون کې له درج مالیاتي معافیتونو څخه یې گټه اخستې ده یا د دې مادې په (۱) فقره کې د درج حکم له په پام کې نیولو سره یا د هغوی د مالیاتي معافیت د نېټې د تیرېدو (انقضا) په نسبت د هغو مالیاتي معافیت پای ته رسېږي، په هغه صورت کې چې ذکر شوي تشبثات تر ۱۳۸۳/۴/۱ نېټې پورې ثبت او راجستر شوي وي ، د هغو د پاتې نه استهلاك شوي شتمنۍ ارزښت په هماغه نېټه د ثابتې شتمنۍ د ارزښت په توگه گڼل کېږي.

۱.۱۱۰

پر ۱۳۸۱ کال خپور شوی د افغانستان د کورنۍ او بهرنۍ خصوصي پانگې اچونې قانون د " منل شوو تشبثاتو " ته پر عایداتو باندې د مالیاتو په گډون د ۴ ، ۶ او ۸ کلونو او په ځینو مواردو کې له ۸ کلونو څخه ډېرې مودې لپاره مالیاتي معافیت ورکړی دی. د ۱۳۴۴ لمریز (۱۹۶۴ میلادي کال) کال پر عایداتو باندې د مالیاتو په قانون کې وروستي بدلونونه د دوامداره مالیاتي معافیتونه پای ته ورسول چې پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون سره په تضاد کې وه. د ۱۳۸۳ کال د چنگاښ له لومړۍ نېټې څخه هر ډول مالیاتي معافیت د مالیې وزارت ته د منلو وړ نه دی. د هغو مالیاتي معافیتونو له ډلې څخه چې د ۱۳۸۳ کال له لومړۍ نېټې څخه دمخه بڼل شوي دي ، یواځې هغه شمېر " منل شوي تشبثات " چې له دوه شرطونو څخه یې پېروي کړېده ، د مالیاتي معافیت د نېټې تر پایه پورې له مالیاتو څخه برخمن دي. هغه دوه شرطونه دادي:

1. یوه منل شوي تشبث باید د ۱۳۸۲ کال د لېنډۍ د میاشتې له لومړۍ نېټې (هغه نېټه چې په افغانستان کې له پانگه اچونې څخه د ملاتړ ادارې د سوداګرۍ له وزارت نه د خصوصي پانگه اچونو د ثبت او راجستر واک تر لاسه کړی دی) څخه په فعالیت پیل کړی وي.
2. یو منل شوی تشبث باید په افغانستان کې د کورني او بهرنی خصوصي پانگې اچونې د قانون ۱۳۸۱ کال کې په خپور شوي (او یا د ده پر ځای قانون) له اړوندو احکامو څخه پېروي کړې وي او خپلې پېړۍ ته ادامه ورکړي.

۲.۱۱۰ که چېرې ديو منل شوي تشبث مالياتي معايفت د ۱۳۸۳ کال د چنگاښ له لومړۍ نېټې څخه وروسته پای ته رسېږي ، نو نوموړی تشبث له هماغې نېټې څخه پر عايداتو باندې د مالياتو قانون تابع گرځي او تر هماغې نېټې پورې د موجودو شتمنيو د استهلاك د محاسبې په موخه ، د نه استهلاك شوو شتمنيو پاتې ارزښت د شتمنيو د بېبې په توگه گڼل کېږي.

بېلگه: کابل ساختماني شرکت يو منل شوی تشبث دی چې د ۱۳۸۳ کال د چنگاښ تر لومړۍ نېټې پورې يې مالياتي معايفتونه پای ته ورسېدل. نوموړی شرکت د ۱۳۸۲ کال د چنگاښ په لومړۍ نېټه د ۱۰۰۰۰۰ افغانينو په بيه يوداسی ماشين پيرې چې تر ۵ کالو پورې ورڅخه گټه اخستل کېدای شي. هغه وخت چې مالياتي معايفت پای ته ورسېده له ماشين څخه د يوه کال لپاره استفاده شوې وهس. استهلاك ئې په لاندی ډول محاسبه کېږي: يو کال = ۵ کاله × ۱۰۰۰۰۰ افغانی = ۲۰۰۰۰ افغانی. د ماشين د مالياتي معايفت په پای کې د نا استهلاك شوي ماشين ارزښت منفي د ۱۳۸۳ کال د چنگاښ تر لومړۍ نېټې پورې استهلاك يعنی ۱۰۰۰۰ - ۲۰۰۰۰ = ۸۰۰۰۰ دی. کابل ساختماني شرکت د ۱۳۸۳ کال د چنگاښ له لومړۍ نېټې څخه له ماشين نه د استفادې په موخه پدې اساس د استهلاك د وضع مستحق کېږي چې په هغه وخت کې د ماشين بيه ۸۰۰۰۰ افغانی وه.

کابل ساختماني شرکت کولای شي چې د ۱۸ مادې د ۱ فقرې د ۷ جز لمخې د مناسبې فيصدي له مخې او يا هم د ۴۷ مادې لمخې د چټک استهلاك له مخې له شتمنی د مودې نه د گټورې استفادې استهلاك سنجش کړي.

له مالياتي معايفت څخه د چټک استهلاك او د ضرر د نامحدود لېږد په بڼه مالياتي امتيازونو په اړه د ماليې وزارت د تعبير په اړوند دزياتو معلوماتو د ترلاسه کولو لپاره د عامه سنجش لاندی طرز العمل ته مراجعه وکړي. پر عايداتو باندی ماليات: د پانگه اچوونکو لپاره مالياتي معايفتونه او امتيازونه

د قانون لومړيتوب او لوړوالی

يو سلو يوولسمه ماده:

- (۱) د دې قانون له حکمونو سره د قراردادونو ، موافقه ليکونو او نورو تقنيني سندونو د حکمونو د مغايرت په صورت کې ، پر عايداتو باندی د مالياتو قانون مرجح گڼل کېږي.
- (۲) له بهرينو دولتونو او نړيوالو مؤسسو سره د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت تر منځ عقد شوي قراردادونه او موافقه ليکونه ، د دې مادې په (۱) فقره کې له درج شوي حکم څخه مستثني دي.

۱.۱۱۱ د ۱۱۱ مادې (۱) فقره د قراردادونو ، موافقه ليکونو او د نورو قانونو د احکامو په پرتله پر عايداتو باندی مالياتو د قانون غوره گڼي. که چېرې يو قرارداد ، موافقه ليک او يا کوم بل قانون چې پر عايداتو باندی د مالياتو په اړه پر عايداتو باندی د مالياتو له قانون څخه مختلف احکام ولري ، نو پدې صورت کې نوموړی قانون او تړونونه د تطبيق وړ نه دی او پر عايداتو د مالياتو د قانون احکام تطبيقېږي.

۲.۱۱۱ د یوې عادي طریقې په توګه دولتي ادارې د بېلګې په ډول د دولت یو وزیر قراردادونه او معاهدې لاس لیک کوي. سره له دې چې یو وزیر د اجناسو او یا خدماتو د پېرودلو واک لري، ولې نه شي کولای چې یواځې په خپل واک سره د افغانستان د قوانینو له احکامو څخه سترګې پټې کړي. که چېرې له پورتنیو قراردادونو او یا تړونلیکونو سره داسې ځانګړی چال چلند صورت ومومي چې پر عایداتو د مالیاتو قانون سره سمون ونلري، نو په دغه صورت کې قرارداد هماغه احکام (نه نور احکام) لغوه ګڼل کېږي.

بېلګه: یو وزیر دخپل وزارت په استازیتوب د یوې ودانۍ د آبادولو په موخه یو موافقه لیک لاس لیکوي. موافقه لیک داسې بیانوي چې د ودانۍ د آبادولو قرارداد پر عایداتو باندې له مالیاتو څخه معاف دی. سره له دې چې نوموړی وزیر د افغانستان د حکومت له واک سره سم عمل کړی دی، یا موافقه لیک د افغانستان د حکومت لخوا له وړاندې نه لاس لیک شوی دی، پر عایداتو د مالیاتو قانون له نوموړي موافقه لیک څخه غوره ګڼل کېږي. د دغه وزیر لخوا ورکړل شوی مالیاتي معافیت نه تطبیقېږي او په دې اړه پر عایداتو باندې د مالیاتو قانون د تطبیق وړ دی.

۳.۱۱۱ د ۱۱۱ مادې ۲ فقره د هغو قراردادونو او موافقه لیکونو په اړه استثنایي یا بېدودۍ داسې ثابتوي چې ځانګړی مالیاتي برخورد پکې شامل دی او نه شي کولای چې پر عایداتو د مالیاتو له قانون څخه غوره وي. استثنایي باید د هغه قرارداد او یا موافقه لیک له شرایطو سره سمون ولري چې له وړاندې نه د افغانستان اسلامي جمهوریت سره لاسلیک شوی دی.

یوه استثنا هغه قراردادونه او موافقه لیکونه دي چې د افغانستان اسلامي جمهوریت او یوه بهرني هېواد ترمنځ لاسلیک شوی دی. هغه څو اړخیزه مؤسسات (لکه اروپایي اتحاد) چې له مختلفو هېوادونو څخه تشکیل شوي دي د دې مادې له مخې باید د بهرنيو هېوادونو په توګه وګڼل شي.

بله استثنا هغه قراردادونه او تړون لیکونه دي چې د افغانستان اسلامي جمهوریت او د ملګرو ملتونو او یا د نورو مؤسسو ترمنځ لاسلیک شوي وي. ملګرو ملتونو پورې اړوندې مؤسسې عبارت دي له: د ماشومانو لپاره د ملګرو ملتونو وجهي صندوق (UNICEF)، د ملګرو ملتونو پراختیایي پروګرام (UNDP)، د مهاجرینو لپاره د ملګرو ملتونو عالي اداره (UNHCR)، د ملګرو ملتونو د ځانګړو پروژو دفتر (UNOPS)، نړېوال بانک، د پیسو نړېوال وجهي صندوق او داسې نور.

۴.۱۱۱ د مالیې وزارت باید د بهرنيو چارو وزارت او عدلیې وزارت سره د هغو شرایطو په اړه چې دهغه لمخې یوه معاهده، قرارداد او یا نور موافقه لیکونه د ۱۱۲ مادې د ۲ فقرې لمخې او یا د افغانستان اسلامي جمهوریت د اساسي قانون ۹۰ مادې سره لمخې وګڼل شي، لارښودونه صادر کړي.

##

باقی داری او مکلفیتونه

یو سل او دولسمه ماده:

د ټولو حکمي او حقيقي اشخاصو باقیداريانې او نور مالياتي مکلفیتونه د ۱۳۸۱ کال څخه مخکې پورې اړوند یې، معاف دي.
د حکمي او حقيقي اشخاصو د ۱۳۸۱ کال څخه تر ۱۳۸۵ کاله پورې مالياتي جریمې او د بېلانس په وړاندې کولو کې ځنډ په هغه صورت کې معاف گڼل کېږي چې په جریده کې د خپرېدو له نېټې څخه یې په دريو میاشتو کې اصله باقیداري تادیه کړي.
هغه باقیداره اشخاص چې مالياتي حسابونه یې د دغه قانون له نافذېدو مخکې تصفیه کړي وي، د ۱ او ۲ فقرې له احکامو مستثنی دي.

۱.۱۱۲ د ۱۱۲ مادې ۱ فقره د مالیاتو او نورو مالیاتي مکلفیتونو د ورکړې له شرایطو یو داسې معافیت په گوته کوي چې پر عایداتو د مالیاتو قانون په بل ډول وضع کړی وي. دغه معافیت د مالیې پر ورکړه، د جریمې په ډول اضافي مالیې او د مالیاتي فورمو وړاندې کولو باندې پلي کېږي. هغه مالیات چې پر عایداتو مالیات، د انتفاعي معاملو مالیات، ثابت مالیات او موضوعي مالیات په برکې نیسي او پر مخکېنيو کالونو پلي کېږي خو ۱۳۸۱ مالي کال په برکې نه نیسي.

۱ بېلگه: احمد شرکت د ۱۳۷۹ کال خپل بېلانس چمتو کړی او د ۱۰۰۰۰۰ افغانیو مالیه یې هم محاسبه کړې ده. یاد شرکت د مالیاتي اظهارلیک له وړاندې کولو او د ۱۳۷۹ کال د تادیې وړ مالیې له ورکړې هم معاف دی.

۲ بېلگه: نبي یو سوداگریز مارکېټ لري چې خپلې هټې گانې یې بېلابېلو اشخاصو ته په ۱۳۸۰ او ۸۱ کال کې په کرایه ورکړي دي. په عین مهال کې، ده په یوه نهاد کې هم کار کاوه. نبي په ۱۳۸۰ کال کې د هټیو د کرایې او د دندې د عوایدو له درکه د خپل بېلانس او اظهارلیک د وړاندې کولو څخه معاف دی. مگر دی په ۱۳۸۱ کال کې د خپل بېلانس او اظهارلیک د وړاندې کولو او مالیې له ورکولو معاف نه دی.

۳ بېلگه: قسیم په میوند وات کې یوه هټې لري چې د ۱۳۸۱ مالي کال څخه د مخکېنيو کالونو د ثابتو مالیاتو د ورکړې له درکه ۵۰۰۰ افغانی پوروی ده. که چېرې مالیه دمخه نه وي ورکړل شوې، دی یې له ورکړې معاف دی.

۴ بېلگه: د احمد ساختماني شرکت پر ۱۳۷۸ کال د پوهنې له وزارت سره یو تړون لاسلیک کړي چې له مخې یې یو بنوونځی ورغوي. په ۱۳۷۸ کال کې تادیات پرته له دې چې مالیه وضع شي، ورکړل شوي دي. د پوهنې وزارت له دې مسؤلیته معاف دی چې د احمد ساختماني شرکت ته د تادیاتو له ورکړې څخه مالیه وضع کړي. یاد شرکت په ۱۳۷۸ کال کې پر عایداتو د مالیاتو له ورکړې او په ترلاسه کوونکي مبلغ د انتفاعي معاملاتو له مالیې هم معاف دی.

۲.۱۱۲ د ۱۱۲ مادي ۲ فقره د جريمو يو محدود معافيت په گوته کوي چې په بل عبارت د هغو اشخاصو لخوا د تاديبي وړ وي چې خپل مالياتي اظهارليک وړاندې او د ۱۳۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴ او ۱۳۸۵ کال ماليه د ۳ مياشتو په موده کې وروسته له هغې ورکړي چې پر عايداتو د مالياتو قانون په رسمي جريده کې خپور شي. پر عايداتو د مالياتو قانون په ۹۷۲ نمبر رسمي جريده کې د ۱۳۸۷ کال د کب پر ۲۸ مه نېټه خپور شو. پورته ياد معافيت پر ټولو اضافي ماليو او جريمو له قانونه د نه اطاعت کولو له کبله پلي کيږي.

۱ بېلگه: د احمد گل انحصاري شرکت د ۱۳۸۱ او ۸۵ کال خپل بېلانس او مالياتي اظهار ليک مالياتي ادارې ته لس ورځې وروسته له هغې نېټې و سپاره چې پر عايداتو د مالياتو قانون په رسمي جريده کې خپور شو. په دې توگه، د احمد گل انحصاري شرکت د ۱۳۸۱ او ۸۵ کال لپاره د مالياتي فورمې او ماليې په ورکړه کې د ځنډ راوستلو له کبله له هر ډول اضافي ماليې او جريمې څخه معاف دی.

۲ بېلگه: سردارولي په منډيې کې د چايو مارکېټ لري چې د ۱۳۸۱ څخه تر ۸۵ کاله پورې خپل مالياتي اظهارليک نه وړاندې کړی. نوموړي خپل مالياتي اظهارليک د مالياتو ادارې ته لس ورځې وروسته له هغې نېټې وړاندې کړ چې پر عايداتو د مالياتو قانون په رسمي جريده کې خپور شو او د خپلو هټيو د کرايې له درکه يې ټول د تاديبي وړ ماليات ورکړل. دی له هر ډول اضافي ماليې او جريمې څخه معاف دی.

۳.۱۱۲ هغه اشخاص چې يو معامله ترسره کوي او موخه يې دا وي چې د ماليې له ورکړې تېښته وکړي، له هغه معافيت نه مستحق کيږي چې د تېښتې د ماليې په اړه وي. همدارنگه، هغه اشخاص چې له معاشونو، مزدونو، کرايو، د ونډې گټې، ټکټانې او نورو موضوعي ماليې ته له تابع منابعو څخه د ماليې د وضع کولو مکلفيت لري، خو دغه ماليې نه وضع کوي، د ۱۸ مادي لمخې د مالياتي عوايدو پر وړاندې له کسر څخه نه برخمن کيږي او د ۱۰۳ مادي لمخې پر اضافي ماليې مکلف دی.

۱ بېلگه: پنځه ستوريز ساختماني شرکت چې د ۱۳۸۵ کال بېلانس او اظهارليک يې نه دی وړاندې کړی، د معافيت په دوره کې په شلمه ورځ وړاندې کړل. ياد پنځه ستوريز ساختماني شرکت د مالياتي فورمې او ماليې په ورکړه کې د ځنډ راوستلو لکبله د اضافي ماليې څخه معاف دی. له څېړنې وروسته، داسې جوته يږي چې ياد شرکت په قصدي توگه خپل د ماليې وړ عوايد لږ ښودلي دي. دا چې شرکت د ماليې د نه ورکولو کوښښ کړی، د قانون د حکم لمخې ياد شرکت د اضافي ماليې په ورکړه مکلف گڼل کيږي.

دغه راز، څېړنه ښيي چې پورته ياد شرکت د خپلو کارکوونکو له معاشونو څخه هم ماليه نه ده وضع کړې. له دې کبله، شرکت مکلف دی چې د تاديبي وړ موضوعي ماليه ورکړي او د موضوعي ماليې د نه ورکولو له کبله د جريمې تابع دی.

۴.۱۱۲ هغه ماليه ورکوونکي چې خپل ماليات يې له ۱۳۸۲ کاله مخکې او د دغه قانون له پيله هم مخکې د نورو مخکېنيو مالياتي کلونو لپاره تاديه کړي وي، له هغه معافيت نه برخمن کيږي چې د دغې مادي په ۱ او ۲ فقره کې ياد شوی دی. هغه ماليه چې د معافيت له نافذېدو مخکې ورکړل شوې د مسترد کېدو وړ نه ده. وروسته له هغې چې د ولسمشر لخوا د ۱۳۸۷ کال د کب د مياشتې په ۲۷ مه نېټه د ۱۷۱ نمبر فرمان له لارې د ۱۳۸۷ کال پر عايداتو د مالياتو قانون لاسليک شو، اوس نافذ دی.

د نافذېدو نېټه

یو سل او دیارلسمه ماده:

- (1) دغه قانون د توشیح له نېټې څخه نافذ او په رسمي جریده کې خپریږي.
- (2) د دغه قانون د ۴مې مادې د ۳ فقرې او د ۵۹، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۷۲، ۷۴ او ۷۵مې مادې او د ۸۸مې مادې د ۵ او ۶مې فقرې ټول احکام د ۱۳۸۸ کال د وري میاشتې له لومړۍ نېټې څخه پیل او د پلې کېدو وړ دي.
- (3) د دغه قانون په نافذېدو سره، لاندې قوانین د ۱۳۸۸ کال د وري میاشتې له لومړۍ نېټې څخه منسوخ گڼل کیږي:

- أ. په ۱۳۸۴ کال کې د ۸۶۷ نمبر رسمي جریدې له لارې خپور شوی پر عایداتو د مالیاتو قانون، نور تعدیلات، ضمیمې او د همدغه قانون مغایر احکام،
- ب. په ۱۳۵۹ کال کې د ۴۵۳ نمبر رسمي جریدې له لارې د استهلاکي موادو د مالیې خپور شوی قانون او په ۱۳۶۱ کال کې د ۵۱۷ نمبر رسمي جریدې له لارې خپور شوی قانون د ۱۰ او ۱۱مې مادې د تعدیل په اړه د ۱ نمبر ضمیمې سره، او
- ج. د ۱۳۶۱ کال د زمري میاشتې په ۳۱ نېټه د ۵۱۴ نمبر رسمي جریدې له لارې د صکوکو د اخیستلو خپور شوی قانون.

۱.۱۱۳ د افغانستان اسلامي جمهوریت د ولسمشر د ۱۳۸۷ کال د کب میاشتې د ۲۷ مې نېټې صادر شوی او لاسلیک شوی ۱۷۱ نمبر فرمان داسی څرگندوي چې پر عایداتو د مالیاتو قانون د دغه فرمان د لاسلیک له نېټې څخه نافذ او جاري گڼل کیږي. دغه فرمان د ۱۳۸۷ کال پر عایداتو د مالیاتو قانون سره یو ځای په ۹۷۲ نمبر رسمي جریده کې د ۱۳۸۷ کال د کب په ۲۸ مه نېټه خپور شو.

پای